

2015

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
דין וחשבון שנתי 2015

מרכנתיל

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ. דין וחשבון שנתי 2015

תוכן העניינים

5	חברי הדירקטוריון
7	חברי ההנהלה הבכירה
9	דבר יו"ר הדירקטוריון
13	דוח הדירקטוריון וההנהלה
184	הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי
186	דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
189	דוחות כספיים לשנת 2015
317	ממשל תאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על הבנק
345	מילון מונחים ואינדקס

2015

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
ד"ר וחשבון שנתי 2015
מרכנתיל

חברי הדירקטוריון

לילך אשר טופילסקי
יו"ר דירקטוריון הבנק

יאיר אבידן

שלמה אבידן

אבי אקשטיין

לאה בנאי

יוסף ברסי

אייל הירדני

חנן זלינגר

אלי חוטר

שאוקי ח'טיב

ריאד חורי

נחום לנגנטל

שמואל מסנברג

* דירקטור חיצוני

** החל מיום 26.5.2015

** החל מיום 12.1.2016

2015

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
דין וחשבון שנתי 2015
מרכנתיל

חברי ההנהלה הבכירה

המנהל הכללי

יהושע בורשטיין

חברי ההנהלה

אבי רישפן

סמנכ"ל בכיר, חשב הבנק

רוני לרס

סמנכ"ל, מנהלת חטיבת
משאבי אנוש ומינהל

יאיר פלדמן

סמנכ"ל, מנהל אגף
תפעול ומידע

גלעד אליגון⁽¹⁾

סמנכ"ל, מנהל החטיבה
לניהול סיכונים

שמואל ברמן

סמנכ"ל, מנהל אגף
האסטרטגיה

אמיר קליבנוב⁽²⁾

סמנכ"ל, מנהל החטיבה
העסקית - מסחרית

ציונה כהן

סמנכ"ל, המבקרת הפנימית
הראשית

ציון בקר

סמנכ"ל, מנהל החטיבה
הפיננסית

רחל אילן

עוזר בכיר למנכ"ל, מזכיר
הבנק

מיכל הנר דויטש

סמנכ"ל, הינעצת המשפטית
הראשית

1. משמש כמנהל הסיכונים הראשי (CRO)
2. משמש כמנהל סיכוני האשראי בבנק.

דבר יו"ר הדירקטוריון

שנת 2015 התאפיינה בצמיחה ובגידול, בכל תחומי הפעילות של הבנק, אשר הביאו לעליה, בשיעור של כ- 43% ברווח הנקי, לסך של 210 מיליון ש"ח, המהווה תשואה על ההון בשיעור של 10.4% (לעומת 7.8% בשנה הקודמת). יחס היעילות של הבנק, השתפר אף הוא, לשיעור של 67.2% (לעומת 78.0% בשנה הקודמת). הישגים אלו הינם תוצר ישיר של עבודה מאומצת, לאורך השנה כולה, מצידם של עובדות ועובדי הבנק ומצידה של הנהלת הבנק.

תוצאותיו העסקיות של הבנק נגזרות מיישום התכנון האסטרטגי של הבנק, הנסמך על שני נדבכים:

- הרחבת הפעילות הקמעונאית (משקי בית ועסקים קטנים) והבנקאות המסחרית, תוך התמקדות בפלחי אוכלוסיה ספציפיים, אשר בגינם נצברה בבנק התמחות רבת שנים, למתן שירותים בנקאיים התואמים את צורכיהם הייחודיים של הלקוחות.

- האצת תהליכי ההתייעלות והגברת היעילות התפעולית באמצעות ניהול קפדני של ההוצאות התפעוליות, המשך קיטון מצבת העובדים, הקמת מרכז המומחים ושיפור תהליכי העבודה. במסגרת האסטרטגיה נמשיך לבחון, בין היתר, צמצום שטחים עודפים והרחבת פעילות יחידת מרכז המומחים, אליה הועתקו פעילויות תפעוליות מסניפי הבנק. בנוסף, תימשך בחינת המבנה הארגוני של מטה הבנק, תוך שיפור רמת שירות ליחידות העסקיות, במקביל להמשך קיצור תהליכי העבודה ומיסוד שגרות עבודה וניהול.

האתגרים העומדים בפנינו בתקופה הקרובה רבים ומורכבים. התעשייה הפיננסית העולמית והישראלית, עוברות מהפיכה. פני הבנקאות משתנים לנגד עינינו. הלקוחות שלנו משתנים ומצפים מאיתנו להשתנות ולהיות יותר חדשניים ובעיקר להתאים את השירות שלנו לצרכים שלהם. הטכנולוגיה המתפתחת והרגולטורים השונים הפועלים ליישם רפורמות, ישנו את פני הבנקאות ויחייבו את המערכת הבנקאית בישראל להתייעל ולפעול במתכונת שונה.

מחד, אתגרים אלו מהווים איום, אשר יש להיערך אליו ומאידך זוהי הזדמנות לשינוי ולצמיחת הבנק. רק אם נשכיל לאמץ את השינויים הנדרשים ולגלות את הגמישות המתבקשת, נוכל לייצר מובילות בעידן חדש זה.

אני משוכנעת כי הנהלת הבנק, הפועלת תוך תמיכה, פיקוח והכוונה מצד הדירקטוריון, תמשיך לפעול להשגת יעדי האסטרטגיים של הבנק ולהתמודד בהצלחה עם אתגרי הסביבה העסקית, הכלכלית והרגולטורית.

2015

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
ד"ן וחשבון שנתי 2015

מרכנתיל

לילך אשר - טופילסקי

יו"ר הדירקטוריון

25 בפברואר, 2016

דוח הדירקטוריון וההנהלה

א. סקירה כללית יעדים ואסטרטגיה	
13	תיאור הבנק ותחומי פעילותו העיקריים
14	תמצית מידע כספי
16	תיאור הסיכונים העיקריים
17	יעדים ואסטרטגיה עסקית
19	מידע נוסף
ב. מצב העסקים והתפתחות התוצאות הכספיות	
19	התפתחויות כלכליות ומגמות
50	התפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר מבנה הנכסים, ההתחייבויות, ההון, הלימות ההון, והשינויים שחלו בהם
58	מגזרי פעילות
71	מגזרי פעילות
113	חברות מוחזקות עיקריות
ג. סקירת הסיכונים	
113	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
117	סיכון אשראי
128	סיכון שוק
142	סיכון נזילות ומימון
149	סיכון תפעולי
150	סיכונים נוספים
153	הערכת חשיפת הבנק לגורמי סיכון
ד. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים, ובקורות	
157	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים
158	אומדנים חשבונאיים קריטיים
171	גילוי לגבי בקורות ונהלים
ה. מידע נוסף	
174	עניינים נוספים
ו. נספחים	
177	נספח 1 - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק
179	נספח 2 - חשיפה למדינות זרות
180	נספח 3 - חשיפה לשינויים בשיעור הריבית

כללי

הדירקטוריון והנהלת הבנק מתכבדים להגיש בזה, דוח המתייחס למצבו העסקי של הבנק ותוצאות פעולותיו בשנת 2015, המהווה חלק מהדוח השנתי של הבנק, הכולל דוחות נוספים, כדלקמן:

- הדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשנת 2015.
 - דוחות באשר לממשל התאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על הבנק.
 - נספחים לדוח השנתי.
 - דרישות גילוי בהתאם לנדבך השלישי של "כללי באזל", ומידע נוסף על סיכונים.
 - מידע פיקוחי נוסף.
- הנתונים המוצגים בדוח מתייחסים לנתונים מאוחדים ומוצגים ב"סכומים מדווחים" (ראה ביאור 1ב(2) בדוחות הכספיים).

* המידע הכלול בדוחות אלו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת:

<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

חלק א' - סקירה כללית יעדים ואסטרטגיה

1. תאור הבנק ותחומי פעילותו העיקריים

א. תיאור הבנק והתפתחותו

הבנק נוסד ביום 25 באוקטובר 1971 על ידי ברקליס בנק אינטרנשיונל בע"מ מאנגליה (להלן: "בנק ברקליס") ועל ידי קבוצת בנק דיסקונט, תחת השם: "בנק ברקליס - דיסקונט בע"מ".

הפעילות הפיננסית בארץ ישראל של הגופים הבנקאיים שמהם נוסד הבנק החלה בשנת 1918 - עם כיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים, כש"אנגלו איגיפסן בנק", שפעל עד אז במצרים, הקים שלושה סניפים: בירושלים, יפו וחיפה. מאוחר יותר, בשנת 1921 הוקם הסניף הרביעי בנצרת. בשנת 1925 רכש "ברקליס בנק ס.ס.ס" (בנק שהיה בבעלות הבנק הבריטי "ברקליס בנק" וסיפק שירותים פיננסיים לשלטונות ברחבי האימפריה הבריטית), את מניותיו של "אנגלו איגיפסן בנק" ובכך הפך בנק זה לחלק מקבוצת "ברקליס בנק". בשנת 1971 שינה "ברקליס בנק ס.ס.ס" את שמו ל: "ברקליס בנק אינטרנשיונל". סמוך למועד התאגדותו, ביום 7 בדצמבר 1971, רכש הבנק את כל הנכסים וההתחייבויות של סניפי בנק ברקליס בישראל (באותה עת כבר פעלו במדינת ישראל, במסגרת בנק ברקליס, כ- 40 סניפים).

ביום 28 בפברואר 1993, לאחר שבנק דיסקונט לישראל בע"מ רכש את מלוא החזקותיו של בנק ברקליס, בבנק - שונה שמו של הבנק, לשמו הנוכחי. הבנק מוגדר כ"תאגיד בנקאי", על פי חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור.

על הבנק חלות מערכות של חוקים, צווים ותקנות שהוא פועל במסגרתן - ובהן, בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981 וכן הוראות, כללים והנחיות המתפרסמות מעת לעת על ידי המפקח על הבנקים (באשר להתפתחויות בנושאי חקיקה הקשורות למערכת הבנקאית - ראה פרק 6' להלן).

הבנק עוסק בפעילות פיננסית מסחרית ונותן שירותים לכל מגזרי הפעילות, לרבות: בנקאות עסקית, בנקאות מסחרית, בנקאות פרטית, ובנקאות קמעונאית - ומשווק את מלוא המוצרים הפיננסיים הבנקאיים, לרבות: הלוואות ופקדונות בנקאיים, משכנתאות, מימון פיננסי לחברות קבלניות בשיטת "ליווי בניה", כרטיסי אשראי, מכשירים נגזרים ועוד. בנוסף, מפעיל הבנק מערך ייעוץ, המספק שירותי ייעוץ בתחום שוק ההון.

מסגרת פעילות מקיפה זו, מאפשרת לבנק להעניק ללקוחותיו את מלוא הפתרונות הבנקאיים והפיננסים ולתת להם שירות מקצועי, ברמה גבוהה, בערוצי תקשורת מגוונים לכלל המוצרים הבנקאיים המקובלים בענף - המותאמים לצרכיהם הספציפיים של הלקוחות. לצורך מתן שירותים אלו, מעמיד הבנק לרשות לקוחותיו רשת סניפים הפרוסה כפריסה כלל ארצית, וכוללת 79 סניפים. הבנק מדורג על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "AA" שעודכן לאחרונה ביום 23.12.2015.

2. תמצית מידע כספי

א. דוח רווח והפסד - מידע רב תקופתי (בסכומים מדווחים) (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2011	2012	2013	2014	2015	
1,268	1,224	1,128	1,011	974	הכנסות ריבית
551	495	406	211	102	הוצאות ריבית
717	729	722	800	872	הכנסות ריבית, נטו
36	35	75	15	67	הוצאות בגין הפסדי אשראי
681	694	647	785	805	הכנסות ריבית, נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
(47)	7	81	42	37	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
368	363	375	313	310	עמלות
36	23	(1)	1	33	הכנסות (הוצאות) אחרות
357	393	455	356	380	סך הכל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
506	479	⁽¹⁾ 527	⁽¹⁾ 585	518	משכורות והוצאות נלוות
⁽¹⁾ 149	⁽¹⁾ 154	⁽¹⁾ 154	⁽¹⁾ 150	152	אחזקה ופחת בניינים וציוד
⁽¹⁾ 165	⁽¹⁾ 164	⁽¹⁾ 161	⁽¹⁾ 167	171	הוצאות אחרות
820	797	842	902	841	סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח לפני מיסים					
218	290	260	239	344	הפרשה למיסים על הרווח
58	⁽¹⁾ 101	⁽¹⁾ 85	⁽¹⁾ 94	136	רווח לאחר מיסים
160	189	175	145	208	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות, נטו
-	-	4	2	2	
160	189	179	147	210	רווח נקי לשנה
רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)					
⁽¹⁾ 1.29	⁽¹⁾ 1.52	⁽¹⁾ 1.44	⁽¹⁾ 1.18	1.69	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.13	0.15	0.15	⁽¹⁾ 0.12	0.17	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה".

ב. מאזן מאוחד - מידע רב תקופתי

(בסכומים מדווחים) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר					
2011	2012	2013	2014	2015	
					נכסים
3,548	3,672	3,757	4,994	5,502	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,037	5,486	6,154	3,831	3,432	ניירות ערך
16,036	16,966	18,157	19,234	20,754	אשראי לציבור
(320)	(337)	(365)	(319)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
15,716	16,629	17,792	18,915	20,417	אשראי לציבור, נטו
-	5	9	11	7	השקעה בחברות כלולות
⁽¹⁾ 458	⁽¹⁾ 430	⁽¹⁾ 406	⁽¹⁾ 397	346	בניינים וציוד
34	27	24	30	31	נכסים בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 248	⁽¹⁾ 278	⁽¹⁾ 335	⁽¹⁾ 392	341	נכסים אחרים
25,041	26,527	28,477	28,570	30,076	סך הכל נכסים
					התחייבויות והון
20,981	22,254	23,964	24,060	25,388	פקדונות הציבור
148	137	487	492	459	פקדונות מבנקים
157	167	168	139	151	פקדונות הממשלה
915	923	823	681	672	כתבי התחייבות נדחים
251	250	140	109	122	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
830	914	⁽¹⁾ 1,038	⁽¹⁾ 1,173	1,181	התחייבויות אחרות
23,282	24,645	26,620	26,654	27,973	סך הכל התחייבויות
⁽¹⁾ 1,759	1,882	⁽¹⁾ 1,857	⁽¹⁾ 1,916	2,103	הון
25,041	26,527	28,477	28,570	30,076	סך הכל התחייבויות והון

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה".

ג. מדדי ביצוע עיקריים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר

2013	2014	2015	
%	%	%	
		10.4	יחסים פיננסיים תוצאתיים
(1)9.9	(1)7.8		תשואה להון
0.4	0.1	0.3	הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
2.5	2.9	3.2	מרווח פיננסי כולל
(1)71.5	(1)78.0	67.2	הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
2.5	2.8	2.9	הכנסות ריבית נטו, לסך המאזן
4.1	4.0	4.2	הכנסות כוללות לסך המאזן
3.0	3.2	2.8	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן
(1)32.7	(1)39.3	39.5	שיעור ההפרשה למס מהרווח לפני מיסים

ליום 31 בדצמבר

2013	2014	2015	
%	%	%	
		67.9	יחסים פיננסיים מאזניים
62.5	(1)66.2		אשראי לציבור לסך המאזן
(1)6.5	(1)6.7	7.0	הון עצמי לסך המאזן
84.2	(1)84.2	84.4	פקדונות הציבור לסך המאזן
21.6	13.4	11.4	ניירות ערך לסך המאזן
134.7	127.2	124.3	פקדונות הציבור לסך האשראי לציבור
		14.0	יחסי יציבות פיננסיים
(2)14.5	(2)14.5		יחס הלימות הון כולל
(2)10.5	(2)10.6	10.6	יחס ההון העצמי ברובד הראשון לרכיבי סיכון
-	-	116.0	יחס כיסוי הנזילות
-	-	6.6	יחס המינוף

3. תיאור הסיכונים העיקריים

להלן מידע תמציתי לגבי הסיכונים העיקריים הנגזרים מהפעילות השוטפת בבנק:

- **סיכון אשראי** - מוגדר כסיכון ליצירת הפסדים כתוצאה מחוסר יכולת לווה או צד נגדי לעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא).
- **סיכון שוק** - מוגדר כסיכון לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו בשל שינויים אפשריים בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוץ מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעור הריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 6ד' להלן וביאור 1 ד' (7-9) בדוחות הכספיים.
2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 1ד' (8) בדוחות הכספיים.

סיכוני השוק כוללים רכיבי סיכון, כדלקמן:

- **סיכון בסיס** - מוגדר כחשיפה לפגיעה בשווי ההוגן של הבנק שעלול להיגרם בשל שינויים אפשריים באינפלציה ובשערי החליפין של המטבעות הזרים לעומת השקל. חשיפת הבנק לסיכון זה נגזרת מהפער שבין הנכסים הפיננסיים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.
 - **סיכון ריבית** - מוגדר כסיכון לפגיעה ברווחי הבנק או בהונו, בגין שינוי בשערי הריבית. בנוסף, שינויים בשערי הריבית כאמור, עלולים להשפיע גם על השווי הכלכלי של הבנק, נכסיו, התחייבויותיו, וערכם של המכשירים החוץ מאזניים.
 - **סיכון מניות** - מוגדר כחשיפה לפגיעה בשווי ההוגן של הבנק וברווחיותו, בשל ירידה במחירי השוק של המניות (לרבות השקעות ריאליות), הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק.
 - **סיכון אופציות** - מוגדר כחשיפת הבנק להפסד אפשרי, הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויים ההוגן של האופציות, לרבות אופציות גלומות.
 - **סיכון נזילות** - מוגדר כחשיפה אפשרית להפסדים ולפגיעה ביציבות הבנק, הנובעת מחוסר יכולת של הבנק לספק את צורכי נזילותו.
 - **סיכון תפעולי** - מוגדר כחשיפת הבנק להפסד העלול להיגרם מאי נאותות או מכשל בתהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או בשל אירועים חיצוניים.
 - **סיכון אבטחת מידע וסייבר** - מוגדר כחשיפת הבנק לפגיעה בפעילותו (עד כדי מניעתה המוחלטת), גניבת נכסים פיננסיים, הפסדים כספיים ופגיעה במוניטין, הנובעת מתקיפות קיברנטיות על מערכות המחשב של הבנק, או מאיסוף מידע לא מורשה ממערכות אלו.
 - **סיכון משפטי** - מוגדר כחשיפת הבנק להפסדים, בין היתר, בשל העדר יכולת לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, או בשל הליכים משפטיים שנפתחו נגד הבנק, וכן חשיפה להפסדים בגין קנסות או צעדי עונשין הנובעים מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים.
 - **סיכון ציות** - מוגדר כחשיפת הבנק להטלת סנקציות משפטיות או רגולטריות, להפסד פיננסי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג בשל אי מילוי חוקים, תקנות, הוראות הסדרה, נהלים פנימיים והקוד האתי, החל על הבנק.
 - **סיכון מוניטין** - מוגדר כחשיפה אפשרית לפגיעה ברווחי הבנק, בגין תדמית שלילית שעלולה להיווצר לבנק בקרב לקוחות וצדדים אחרים הקשורים עם הבנק.
- מידע מפורט באשר לסיכונים השונים הכרוכים בפעילות הבנק וניהולם, נכלל בדוח הסיכונים המפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת:
- <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

4. יעדים ואסטרטגיה עסקית

א. התוכנית האסטרטגית

בחודש אוגוסט 2015 אישר הדירקטוריון תוכנית אסטרטגית לפעילות הבנק בשנים 2016 - 2020. התוכנית כוללת שני כיווני פעולה עיקריים:

- הרחבת הפעילות הקמעונאית של הבנק (משקי בית ועסקים קטנים), במסגרתה עתיד הבנק להתמקד בפלחי אוכלוסיה ספציפיים, שנצברה בגינם התמחות רבת שנים למתן שירותים בנקאיים התואמים את צורכיהם היחודיים.
- התייעלות תפעולית באמצעות ניהול קפדני של ההוצאות התפעוליות ושיפור מבנה ההכנסות.

ב. האמצעים שישמשו בביצוע התוכנית:

- פיתוח הפעילות הקמעונאית
- הנהגת מתכונת עבודה שיטתית ויעילה בסניפים המותאמת לצרכי הלקוחות תוך שיפור חוויית השירות.
- השקת מוצרים פיננסיים המותאמים ללקוחות קמעונאיים (בתחומי הדיור והאשראי הצרכני).
- התאמת מערך הסניפים לפריסה הגיאוגרפית של לקוחות קמעונאיים.
- השקת תוכניות שיווק ייעודיות.
- הרחבת פעילות הבנק בקרב הקהילה.
- השקת מערכות דירוג מתקדמות ומערכות תומכות החלטה למתן אשראי קמעונאי.
- שיפורים טכנולוגיים (בשיתוף עם החברה האם) בתחומי תוכנה וחומרה, שיאפשרו קבלת מידע וביצוע פעולות בנקאיות בנוחות וביעילות באמצעות התקנים ניידים (מחשבים ניידים וטלפונים סלולריים).
- התייעלות תפעולית
- יישום תוכנית ליעול תהליכי העבודה בסניפים ובמטה הבנק.
- המשך הרחבת פעילות יחידת "התפעול העורפי", במסגרתה מועתקות פעילויות תפעוליות מסוימות מסניפי הבנק ליחידת תפעול עורפית, תוך התייעלות וצמצום התקינה הנדרשת לביצוע פעולות אלה.
- הגברת הסינרגיה עם החברה האם בנושאי רכש ומערכות מידע.

ג. הזדמנויות ואיומים הנגזרים מיישום התוכנית האסטרטגית

- הרחבת בסיס הלקוחות והגדלת פיזור תיק האשראי בבנק.
- שיפור מבנה ההכנסות באמצעות הרחבת בסיס הלקוחות והרחבת הפעילות הקמעונאית.
- חשיפה לעליה מסוימת בסיכון התפעולי (בטווח הקצר), בגין השינויים המתוכננים בתהליכי העבודה בסניפים וביחידת התפעול העורפית.
- חשיפה לירידה במרווחי הריבית, הנגזרת מעליה בתחרות במגזר הקמעונאי.
- חשיפה לירידה בבסיס ההכנסות, הנובעת משינויי חקיקה שנועדו לגרום להגברת התחרות במגזר הקמעונאי.

ד. פרויקטים עיקריים לביצוע

- ביצוע התוכנית האסטרטגית כאמור, כרוך ביישום שינויים מבניים ושינויים בתהליכי העבודה, המוטמעים בבנק במסגרת פרויקטים, ובכללם:
- **"מתודת הסניפים"** - במסגרתה מיושמים תהליכי עבודה וחלוקה ארגונית אחידים בסניפי הבנק, בשילוב תהליכים ותפישות עבודה שנועדו לשיפור השירות ללקוחות.
 - **"הרחבת פעילות יחידת התפעול העורפי"** - במסגרתה מוסטות פעילויות תפעוליות מסוימות מהסניפים למרכזי תפעול עורפיים, במטרה להגדיל את משאבי הסניפים העומדים למתן שירות ללקוחות.
- בנוסף לאמור לעיל, השיקה החברה האם בשנת 2015, בשיתוף הבנק, פרויקט טכנולוגי, במסגרתו מתוכננת הטמעת מערכת תפעולית חדשה לניהול האשראי, בשני הבנקים. הפרויקט צפוי להסתיים עד לתום שנת 2018.

ה. שינויים ארגוניים

כאמור בסעיף ד' לעיל, במסגרת יישום התוכנית האסטרטגית, הוקמה בבנק יחידת "התפעול העורפי" הפועלת בשני מוקדים ארציים.

פעילות היחידה החדשה נשענת על עובדים שהועסקו קודם לכן במטה ובסניפי הבנק ונמצאת באחריות אגף התפעול והמידע.

5. מידע נוסף

א. שינויים במדיניות החשבונאית

הבנק מיישם החל מיום 1 בינואר 2015, את כללי החשבונאות הנהוגים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".

על פי הוראות בנק ישראל אומצו כללי החשבונאות הנ"ל בדרך של יישום למפרע, החל מיום 1 בינואר 2013 ואילך. לפיכך, נתוני ההשוואה לתקופות קודמות למועד זה, אינם ברי השוואה לנתונים שהוצגו מחדש (למידע נוסף באשר להשלכות הכספיות הנובעות מהשינוי במדיניות החשבונאית על נתוני ההשוואה לשנים 2014 ו-2013 - ראה ביאור ד'7(7) בדוחות הכספיים).

ב. הליכים משפטיים

נגד הבנק תלויות ועומדות תובענות משפטיות שהוגשו על ידי לקוחות הבנק וכן צדדים שלישיים שונים - שראו עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך העסקים הרגיל.

לפרטים נוספים באשר לתביעות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק והשלכותיהן האפשריות על תוצאות הבנק - ראה ביאור ב'24 (6-7) בדוחות הכספיים.

חלק ב' - מצב העסקים והתפתחות התוצאות העסקיות

6. התפתחויות כלכליות ומגמות

א. התפתחויות כלכליות בשנת 2015

מרבית האינדיקטורים הכלכליים לשנת 2015 מצביעים על המשך המגמה החיובית בהתפתחות המשק בסוף שנת 2015.

תוצר מקומי גולמי - על פי אומדנים מוקדמים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עלה התוצר המקומי הגולמי בשנת 2015 בשיעור של כ- 2.3%, בהמשך לעליה בשיעור 2.6% שנרשמה אשתקד. נתון זה מהווה אינדיקטור מרכזי למגמת הפעילות הכלכלית במשק.

התוצר המקומי הגולמי לנפש (המנכה משיעור הצמיחה את שיעור הגידול באוכלוסיה), עלה בשנת 2015 על פי אומדנים מוקדמים אלה, בשיעור מתון של 0.3%, בהמשך לעליה בשיעור של 0.6% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה בחודש דצמבר 2015 בשיעור של 0.2% והשלים עליה מצטברת בשיעור של 2.9% בשנת 2015, בהמשך לעליה בשיעור של 2.2% שנרשמה בנתון זה בשנה הקודמת.

על אף העליה שנרשמה באינדיקטור זה, מצביעים נתונים אלו על התמתנות מסוימת ביחס למגמת ההתרחבות ששררה במשך בשנים הקודמות.

התוצר העסקי (למעט תוצר השירותים הציבוריים והקהילתיים ושירותי הדיור), עלה בשנת 2015 בשיעור של 2.1%, בהמשך לעליה בשיעור של 2.3% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

על פי נתוני המגמה עלה מדד הייצור התעשייתי (בניכוי עונתיות) בחודשים ספטמבר - נובמבר 2015 בשיעור של 6.5% בחישוב שנתי, בהמשך לעליה בשיעור של 2.7%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה בשלושת החודשים הקודמים. העליה במדד נובעת, בעיקר, מגידול בתפוקת ענפי הטכנולוגיה המעורבת והטכנולוגיה העילית.

צריכה - מדד הפדיון במסחר הקמעונאי, המהווה אינדיקטור לביקושים בשוק המקומי, עלה בחודשים אוקטובר - נובמבר 2015 בשיעור של 2.7%, בחישוב שנתי, בהמשך לעליה בשיעור של 0.5% שנרשמה בנתון זה בחודשים הקודמים.

גם מכירות רשתות השיווק (המהוות כשליש מהפדיון במסחר הקמעונאי) עלו ברבע האחרון של 2015 בשיעור של 0.7%, בחישוב שנתי, בהמשך לעליה בשיעור של 0.5% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

סחר חוץ ומאזן התשלומים - הגירעון המסחרי של ישראל ירד בשנת 2015 בשיעור של 38.2% והסתכם בכ- 30.5 מיליארד ש"ח.

יבוא הסחורות ירד בשנת 2015 בשיעור של כ- 0.6% והסתכם בכ- 238.2 מיליארד ש"ח. הירידה נובעת, בעיקר, מקיטון בשיעור של 6.6% ביבוא חומרי אנרגיה, המהווה כ- 12.1% מכלל היבוא - והסתכם בכ- 28.8 מיליארד ש"ח, קיטון בשיעור של 20.6% ביבוא יהלומים גולמיים ומלוטשים, המהווה כ- 10.3% מכלל היבוא - והסתכם בכ- 24.4 מיליארד ש"ח, וקיטון בשיעור של 47.2% ביבוא אוניות ומטוסים, המהווה כ- 0.3% מסך היבוא - והסתכם בכ- 0.7 מיליארד ש"ח. מאידך, נרשם גידול בשיעור של 4.3% ביבוא חומרי גלם, המהווה כ- 43.6% מכלל היבוא - והסתכם בכ- 103.8 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של 3.5% ביבוא מוצרי צריכה, המהווה כ- 19.5%, מכלל היבוא - והסתכם בכ- 46.4 מיליארד ש"ח, וגידול בשיעור של 1.5% ביבוא מוצרי השקעה, המהווה כ- 14.2% מכלל היבוא - והסתכם בכ- 33.8 מיליארד ש"ח.

מאידך, מצביעים נתוני המגמה, בניכוי עונתיות, על עליה בשיעור של 6.1%, בחישוב שנתי, בהיקף יבוא הסחורות (למעט יהלומים, אוניות, מטוסים וחומרי אנרגיה) ברבע האחרון של שנת 2015, לעומת ירידה בשיעור של 5.1% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

יצוא הסחורות עלה בשנת 2015 בשיעור של 0.8%, והסתכם בכ- 207.7 מיליארד ש"ח. העליה ביצוא הסחורות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 4.4% ביצוא התעשייתי, המהווה כ- 84.5% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בכ- 175.6 מיליארד ש"ח.

מאידך, נרשם קיטון בשיעור של 8.5% ביצוא ענפי החקלאות הייעור והדיג, המהווה כ- 2.2% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בסך של 4.6 מיליארד ש"ח, וירידה בשיעור של 13.1% ביצוא יהלומים מעובדים, המהווה כ- 9.4% מכלל היצוא - והסתכם בשנת 2015 בסך של 19.5 מיליארד ש"ח.

גם נתוני המגמה בניכוי עונתיות, מצביעים על עליה בשיעור של 3.0%, בחישוב שנתי, ביצוא הסחורות (למעט אוניות, מטוסים ויהלומים) ברבע הרביעי של שנת 2015, לעומת ירידה בשיעור של 4.8%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

תיירות - בשנת 2015 נרשמה ירידה בשיעור של כ- 2.0% במספר הלינות במלונות התיירות, לכ- 21.7 מיליון לינות. הירידה שנרשמה בנתון זה מוסברת בקיטון בשיעור של כ- 11.0% במספר לינות התיירים, שקוזזה מאידך, בעליה בשיעור של כ- 4.0% במספר הלינות של תושבי ישראל.

גם נתוני המגמה, בניכוי עונתיות, מצביעים על ירידה בשיעור של כ- 20.0% במספר לינות התיירים וירידה בשיעור של כ- 2.0% במספר הלינות של תושבי ישראל ברבע האחרון של שנת 2015.

תקציב המדינה - הכנסות המדינה ממיסים ואגרות עלו בשנת 2015 בשיעור של כ- 5.4% והסתכמו בכ- 268.5 מיליארד ש"ח.

העליה שנרשמה בהכנסות המדינה נובעת מגידול בשיעור של 8.2% בהכנסות מ"מיסים ישירים" לסך של 135.4 מיליארד ש"ח, עליה בשיעור של 2.3% בהכנסות ממיסים עקיפים לסך של כ- 126.4 מיליארד ש"ח, ועליה בשיעור של 11.8% בהכנסות מאגרות לסך של כ- 6.7 מיליארד ש"ח. הגירעון הכולל בפעילות הממשלה לשנת 2015 הסתכם על פי אומדן ראשוני לסך של כ- 24.5 מיליארד ש"ח, ומהווה כ- 2.2% מהתוצר המקומי הגולמי. מרבית הגירעון (בסך 16.4 מיליארד ש"ח) נרשם בחודש דצמבר 2015. עם זאת, נתוני הגירעון נמוכים מיעד הגירעון המכסימלי שנקבע על ידי הממשלה לשנת 2015 (בסך 31.4 מיליארד ש"ח).

מניתוח הגירעון התקציבי בחתך פעילויות הממשלה עולה, כי מרביתו (בסך של כ- 20.0 מיליארד ש"ח), נובע מהפעילות המקומית של הממשלה (ללא מתן אשראי), ויתרתו (בסך של כ- 4.5 מיליארד ש"ח), נובע מפעילות הממשלה בחו"ל.

תעסוקה - על פי נתוני המגמה לחודש דצמבר 2015 הסתכם שיעור הבלתי מועסקים במשק בכ- 5.2% מכוח העבודה, המהווה ירידה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז ביחס לנתון שנרשם בתחילת שנה.

שיעור ההשתתפות ככח העבודה הסתכם בחודש דצמבר 2015 בכ- 64.0%, ומהווה ירידה בשיעור של 0.2 נקודות האחוז ביחס לנתון שנרשם בתחילת השנה.

אינפלציה - מדד המחירים לצרכן ירד בשנת 2015 בשיעור של 1.0%, בהמשך לירידה בשיעור של 0.2% שנרשמה בנתון זה אשתקד. הירידה שנרשמה במדד המחירים לצרכן בשנת 2015, מהווה סטייה מטווח יעד האינפלציה שנקבע על ידי הממשלה (3% - 1%). מדד המחירים לצרכן "ללא דיר" ירד בשיעור של 1.9%, והמדד "ללא ירקות ופירות" ירד בשיעור של 1.3%.

יצוין בהקשר זה, כי גם בשנת 2015 נרשמה ירידה בתרומת המגזר הצמוד למדד להכנסות המימון של הבנק. הקיטון בהכנסות, נובע מירידה במרכיב ההכנסות מהפרשי ההצמדה (הנגזרות מהירידה שנרשמה במדד המחירים לצרכן, כאמור), ומהסטת עודפי השימושים למגזר השקלי הלא צמוד.

מדיניות מוניטרית - בשנת 2015 המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות המוניטרית, שנקטה על ידו בשנים 2014 - 2012 והפחית את הריבית במרכז המוניטרי ב- 0.15 נקודות האחוז - לרמת שפל היסטורית בשיעור של 0.10%, בלבד. הפחתת הריבית המוניטרית נובעת מהתחזקות שנרשמה בשער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים, וצעדים מוניטריים דומים שנקטו במדינות אחרות בעולם (עד לשיעורים שליליים שנרשמו בחלק ממדינות אלה).

ציפיות האינפלציה לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב ה"צמודות", לתשואת אגרות החוב ה"שקליות") - לטווח של שנה, הסתכמו בסוף שנת 2015 בשיעור של כ- 0.1% בלבד, המהווה ירידה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז לעומת הנתון שנרשם בסוף שנת 2014 (0.6%). ציפיות אלו נמוכות מהרף התחתון של טווח יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (3% - 1%). אמצעי התשלום במשק עלו בשנת 2015 בשיעור של כ- 40.5% והסתכמו בכ- 277.9 מיליארד שקל.

שער החליפין - בשנת 2015 נרשמה מגמה מעורבת בשער החליפין של השקל לעומת מרבית המטבעות הזרים העיקריים: ביחס ללירה שטרלינג התחזק השקל בשיעור של 4.6%, ביחס לליין היפני בשיעור של 0.4%, וביחס לאירו בשיעור של 0.1%. מאידך, נחלש השקל ביחס לדולר של ארה"ב בשיעור של 0.3%. ההתחזקות שנרשמה בשער החליפין של השקל לעומת מרבית המטבעות הזרים, הקטינה את מרכיב ההכנסות מהפרשי שער שנכללו בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית" (ראה הרחבה בפרק 7' להלן).

שוק ההון - בסיכום שנת 2015 נרשמו עליות שערים הן בשוק המניות המקומי (על רקע מגמה חיובית שנרשמה במרבית השווקים בעולם) והן בשוק אגרות החוב (הממשלתיות ו"הקונצרניות") בכל מגזרי ההצמדה (למעט בשוק אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד). העליות שנרשמו בשוק ההון בשנת 2015 מהוות המשך למגמה ששררה בשוק זה אשתקד.

המגמה החיובית בשוק המניות הושפעה ממספר גורמים וביניהם:

- הורדת הריבית במרכז המוניטרי שיזם בנק ישראל במהלך שנת 2015 לרמת שפל היסטורית בשיעור של 0.1%, על רקע סביבת האינפלציה הנמוכה ומגמות דומות שנרשמו בשווקי חו"ל - הפחיתה את אטרקטיביות ההשקעות באפיקים הסולידיים (פקדונות בנקאיים) וגרמה להסטת כספי השקעות וחסכונות לזמן קצר, לשוק ההון.
- עליות השערים שנרשמו בשוקי המניות בחו"ל, בעיקר בארה"ב, על רקע סימני ההתאוששות שמפגינה הכלכלה האמריקאית.
- ירידה בהיקף האבטלה, לשיעור של כ- 5.2%, וירידה בגירעון הממשלה.
- השפעת גורמים אלו מותנה על ידי מספר התפתחויות שליליות, לרבות:

- התמתנות בקצב הצמיחה של המשק המקומי, בדומה למגמה שנרשמה בשנה הקודמת.
- עליה ברמת אי הוודאות, בשל ריבוי האירועים הביטחוניים שנרשמו ברבע האחרון של השנה.
- עליות השערים בשוק המניות בשנת 2015 לוו בעליה במחזורי המסחר בבורסה ומחוצה לה. בסיכום שנת 2015 נרשמה עליה בשיעור של כ- 15.9% במחזורי המסחר, לסך של כ- 1,449 מיליון ש"ח. בעקבות ההתאוששות במחזורי המסחר, כאמור, וירידת התשואות בשווקים הסולידיים עלו היקפי הסכומים שגויסו בשוק הראשוני בשנת 2015 בשיעור של כ- 350%, לסך של כ- 38.9 מיליארד ש"ח, לעומת כ- 8.7 מיליארד ש"ח שגויסו בשנת 2014.

בסיכום שנת 2015, נרשמו עליות שערים במרבית מדדי המניות: מדד "ת-א 25" עלה בשיעור של כ- 4.4%, מדד "ת-א 100", עלה בשיעור של כ- 2.0%, ומדד "היתר" עלה בשיעור של כ- 26.2%. מאידך, ירד מדד "ת-א 75" בשיעור של 5.4%.

עליות שערים נרשמו גם בשוק אגרות החוב הממשלתיות הלא צמודות ובשוק אגרות החוב הקונצרניות ומאידך נרשמו ירידות שערים בשוק אגרות החוב הצמודות למדד. בסיכום שנת 2015 ירדו שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד בשיעור של כ- 0.2%, ושערי אגרות החוב הממשלתיות שאינן צמודות עלו בשיעור של כ- 2.8%. התשואות לפדיון, ברוטו, של אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד, נעו בסוף שנת 2015, בשיעורים שבין 0.4% באגרות החוב "קצרות הטווח", לכ- 1.2% באגרות החוב "ארוכות הטווח".

במקביל, נרשמו עליות גם במחיריהם של המלוות קצרי המועד, ששעריהן עלו בשנת 2015 בשיעור של כ- 0.1%. לאחר עליות אלו, מסתכמת התשואה השנתית לפדיון של מלוות אלו בסוף שנת 2015, בשיעור של כ- 0.1%. מחזור המסחר היומי הממוצע בבורסה ומחוצה לה, במלוות קצרי המועד, ירד בשנת 2015 בשיעור של 20.6% והסתכם בכ- 508 מיליון ש"ח.

היקף גיוס ההון הממשלתי באגרות החוב, ברוטו, הסתכם בכ- 38.7 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס בהיקף של כ- 51.0 מיליארד ש"ח שנרשם אשתקד. על אף הירידה בהיקף הגירעון הממשלתי, הסתכם גיוס ההון, נטו, בשנת 2015 בסך של כ- 5.9 מיליארד ש"ח, לעומת 1.7 מיליארד ש"ח שגויסו על ידי המדינה אשתקד. כ- 74.0% מגיוס ההון בוצע באמצעות אגרות חוב לא צמודות, המהווה עליה בשיעור של 4 נקודות האחוז לעומת הנתון שנרשם אשתקד (70.0%).

בשנת 2015 נרשמה ירידה במרכיב תיק הנכסים של הציבור המושקע באפיק "קרנות הנאמנות" שנשחק בשנה זו בכ- 33.7 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס חיובי בסך של 26.4 מיליארד ש"ח שנרשם באפיק השקעה זה אשתקד.

התפלגות הסכומים שגויסו בקרנות הנאמנות בחתך אפיקי השקעה, מצביעה על גיוס בסך של כ- 1.5 מיליארד ש"ח בקרנות ה"מנייתיות", וכ- 1.4 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות "חול". מאידך, נרשמו פדיונות בסך של כ- 2.1 מיליארד ש"ח בקרנות "השקליות", כ- 26.7 מיליארד ש"ח נפדו מהקרנות ה"כספיות", וכ- 7.8 מיליארד ש"ח נפדו מקרנות "חול".

ב. התפתחויות בחקיקה ובהוראות אחרות - הנוגעות למערכת הבנקאית בישראל

(1) ציות לחוקי המס בארה"ב ("FATCA") Foreign Account Tax Compliance Act

בחודש מרס 2010 תיקנו שלטונות המס בארה"ב את חוקי המס המקומיים. במסגרת התיקונים שונה משטר הדיווח של מוסדות פיננסיים בארה"ב, לרבות הטלת חובת זיהוי של כלל החשבונות המנוהלים על ידם ונמצאים בבעלות נתינים אמריקאיים (להלן: "כללי FATCA").

בעקבות פרסום כללים אלו גיבש הבנק בשיתוף עם החברה האם ויועצים משפטיים חיצוניים, מדיניות ונהלים בנושא זה. בהמשך, החל הבנק להיערך ליישום "כללי FATCA", על פי אבני הדרך שהוגדרו בכללים אלה. בהתאם לאבני דרך אלו נדרשו לקוחות אמריקאים (US PERSONS) חדשים לחתום החל משנת 2012 על טפסי מס אמריקאים מתאימים ועל הצהרה המעידה על עמידתם בחובות הדיווח ועל הסכמה ליתור על סודיות. בהקשר זה ובהתאם להנחיות אלו השיק הבנק תהליך במסגרתו מזהים הלקוחות האמריקאים ומוחתמים על המסמכים הדרושים.

במסגרת ההיערכות ליישום "כללי FATCA" נרשם הבנק בחודש מרס 2014 כפורטל המקוון הייעודי של אתר רשות המסים בארה"ב. בהמשך, פרסם המפקח על הבנקים ביום 4 באפריל 2014, מכתב בנושא היערכות ליישום הוראות ה-FATCA, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים להיערך ליישום הכללים האמריקאים, לרבות מינוי אחראי, הקמת צוותי עבודה ייעודיים שיטפלו ביישום ההוראות ובקביעת מדיניות, לרבות נהלים באשר לאופן יישום ההוראות שיאושרו על ידי הדירקטוריון. בנוסף התיר המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים, לסרב לפתוח חשבון חדש או להעניק שירותים בנקאיים בחשבון קיים, ככל שהפעלת החשבון עלולה לחשוף את התאגיד הבנקאי לסיכון שייחשב כמשתף פעולה עם לקוח לשם עקיפת "כללי FATCA", מבלי שסירוב זה ייחשב כבלתי סביר לעניין הוראות חוק הבנקאות (שירות ללקוח). כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים לנקוט בצעדים הנדרשים במטרה להגביר את המודעות ל"כללי FATCA" ולהשלכותיהם האפשריות על לקוחות הבנק בכלל, ועל לקוחות המסווגים כמוסדות פיננסיים, בפרט.

בעקבות שינוי חקיקה אלו והסכמות שגובשו בין ממשלות בארה"ב וישראל, נחתם ביום 30 ביוני 2014 הסכם בין מדינת ישראל, במסגרתו התחייבה מדינת ישראל לייזום חקיקה שתחייב את המוסדות הפיננסיים בישראל לדווח לשלטונות המס בישראל על חשבונות "אזרחי ארה"ב", לצורך העברת המידע הרלוונטי לממשלת ארה"ב.

במקביל לחתימת ההסכם הבין-מדינתי הפיץ בנק ישראל מכתב, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים להחיל על חשבונות בנק שייפתחו מאותו מועד ואילך, את הדרישות הרלוונטיות שנקבעו בהסכם הבין מדינתי.

במטרה להסדיר את הפעילות הבנקאית בנושא זה, לרבות מיסוד תשתית שתאפשר לתאגידים הבנקאיים לעמוד בדרישות הנגזרות מההסכם הבין-מדינתי, כאמור, פרסם המפקח על הבנקים ביום 16 במרס 2015 מכתב בנושא: "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות (Cross Border)". המסמך כולל הנחיות שנועדו לגדר את חשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות ובכללן:

- סיווג לקוחות המתאפיינים בפוטנציאל משמעותי לסיכון גבוה בגין פעילות חוצת גבולות.
- סיווג מדינות שהעברת כספים אליהן או מהן נחשבת לבעלת פוטנציאל גבוה להתממשות סיכונים חוצי גבולות (כגון: מדינות המזוהות כ"מקלטי מס").
- סיווג לקוחות ששונו פרטי זיהויים, באופן שיכול להשפיע על חבות המס שלהם.
- לקוחות התאגידים הבנקאים יידרשו למסור הצהרה, המעידה על מדינת התושבות שלהם ועל דיווחי המס הנמסרים על ידם, בהתאם לדין החל במדינת התושבות שלהם.
- בנוסף, יידרשו הלקוחות למסור לתאגידים הבנקאיים בהם מתנהלים חשבונותיהם, כתבי ויתור על סודיות כלפי הרשויות בחו"ל, שיאפשרו לתאגידים הבנקאיים למסור מידע רלוונטי לרשויות בחו"ל, אם יידרשו לעשות כן.
- התאגידים הבנקאיים יידרשו לקבוע נהלים ומדרג סמכויות לפתיחת חשבונות בנק ולביצוע עסקאות שהוגדרו כבעלות פוטנציאל להתממשות סיכון חוצה גבולות.
- תאגידים בנקאיים יורשו לסרב להעניק שירותים בנקאיים, לרבות: פתיחת חשבון ללקוח חדש והמשך מתן שירותים בנקאיים ללקוח קיים שיסרב לשתף פעולה בנושא זה עם הבנק בו מתנהל חשבון, באופן שעלול לחשוף את התאגיד הבנקאי להתממשות סיכון חוצה גבולות.
- מרבית ההנחיות שנכללו במסמך נכנסו לתוקף ביום פרסומו (16.3.2015). עם זאת, נכללו במסמך הוראות מעבר, המאפשרות אימוץ הדרגתי של חלק מההנחיות, כדלקמן:
 - הדרישה לסיווג לקוחות בסיכון גבוה תושלם עד ליום 31.12.2015.
 - הדרישה לסיווג לקוחות אחרים תושלם עד ליום 31.12.2016.
- הבנק נמנה על קבוצת בנק דיסקונט. לפיכך, ניהול הסיכונים בבנק, לרבות סיכונים הנובעים מפעילות "חוצת גבולות" של לקוחותיו, מיושמת במסגרת קבוצתית, לרבות אימוץ ההנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה, וקביעת מדיניות, נהלי עבודה והנחיות לעבודה מול הלקוחות. בהמשך לצעדי חקיקה אלו, פרסמו רשות המסים האמריקאית ומשרד האוצר האמריקאי ביום 24 בספטמבר 2015, הודעה המתירה למדינות שטרם השלימו את היערכותן ליישום החקיקה הנדרשת בנושא זה, לדחות בשנה אחת את מועד הדיווח הראשון לפי ההסכמים הבין-מדינתיים (הדיווח היה אמור להמסר ביום 30 בספטמבר 2015).
- במסגרת ההיערכות למילוי ההתחייבויות שנטלה על עצמה המדינה, הנגזרות מההסכמים שנחתמו כאמור, פורסם ביום 25 ביוני 2015 תזכיר חוק מס הכנסה, הכולל הנחיות בנושא זה, ובכללן:
 - שר האוצר יוסמך לקבוע תקנות באשר לחובות שיטלו על מוסד ישראלי פיננסי החייב בדיווח.
 - שר האוצר יוסמך לקבוע בתקנות, קריטריונים שיאפשרו למוסד פיננסי ישראלי לסגור חשבון של לקוח, שבגיניו לא נתקבלו הצהרות או דיווחים נדרשים.
 - ניתן יהיה להטיל עיצומים כספיים על מוסדות פיננסיים בשל אי ביצוע הליך זיהוי בעל חשבון ובשל אי העברת המידע הנדרש (לרבות חלק ממידע זה), בשל חשבונות המנוהלים אצלו.
 - רשות המיסים תוסמך להעביר מידע לרשות מס במדינה אחרת בהתאם להסכמים בינלאומיים.
- בחודש דצמבר 2015 אושר תיקון מס' 207 לפקודת מס הכנסה, שפוצל מהצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2016 - 2015), התשע"ה - 2015. במסגרת התיקון, הוסמך מנהל רשות המסים, להעביר מידע לרשות מס במדינה זרה (בכפוף לסייגים מסוימים), בהתאם ל"אמנה למניעת כפל-מס" ולהסכם חילופי מידע שנכרת בין ישראל לבין מדינה זרה, לשם אכיפת חוקי המס של מדינת ישראל ודיני המס של המדינה הזרה. מאחר

שחילופי מידע בין רשויות מס מבוצעים, ככלל, על בסיס עקרון ההדדיות, השימוש בסמכות זו צפוי להרחיב את המידע המצוי בידי רשות המסים.

עד כה טרם התקבל מידע רשמי באשר לסיום יתר הליכי החקיקה בנושא זה.

על פי פרסומים שהופיעו באמצעי התקשורת, ניהול הרשויות האמריקאיות חקירה כנגד בנק לאומי (להלן: "לאומי") בחשד למעורבות בעבירות מס שביצעו לקוחותיו המחזיקים בנתינות אמריקאית. בהתאם לפרסומים אלה, חתם "לאומי" על הסכמים עם הרשויות בארה"ב במסגרתם התאפשר לו לשלם לרשויות אלו קנסות בתמורה להסכמתן שלא להגיש כתבי אישום פליליים כנגדו. בהמשך פרסם "לאומי" במערכת הדיווח האלקטרונית של הרשות לניירות ערך (מגנ"א) ביום 27.8.2015, דו"ח מידי הכולל פרטים באשר לממצאים שעלו בדוח הביקורת של הפיקוח על הבנקים בנושא "ניהול החשיפה לסיכונים חוצי גבולות של לקוחות אמריקאיים", בעקבות ביקורת שנערכה בבנק בנושא זה.

מהממצאים שנכללו בדוח הביקורת ניתן ללמוד על הציפיות הפיקוחיות של בנק ישראל באשר לאמות המידה הראויות ליישום בתאגידים הבנקאיים בנושא זה, ובכללן:

- תאגיד בנקאי המקיים פעילות חוצה גבולות ללקוחות זרים צריך לנתח כדבר שבשגרה, את הדיון הזר הרלוונטי לפעילותו הבנקאית, לזהות את הסיכונים הנובעים מכך - ולנקוט באמצעים הנדרשים במטרה לצמצמם ככל האפשר ולהתאים את מדיניותו לשינויים המתרחשים.
 - על רקע ההתפתחויות שחלו בגישת הממשל וגורמי האכיפה בארה"ב משנת 2008, נדרשים התאגידים הבנקאיים המנהלים פעילות חוצה גבולות עם לקוחות אמריקאים, לבצע מיפוי של מכלול הפעילויות והשירותים שהם מעמידים ללקוחות אמריקאים ולבחון מה נחשב בעיני הרשויות האמריקאיות בבחינת סיוע להעלמת מס, על מנת להעריך את הסיכונים, אליהם חשוף הבנק בגין פעילות זו לרבות הסיכון המשפטי, ולנקוט בצעדים הנדרשים כדי להפחית את הסיכונים כאמור.
 - החובה לקיים תהליך יסודי לניהול סיכונים בנושא זה, נדרשת גם אם הפעילות חוצה הגבולות של הבנק עם לקוחות אמריקאים זניחה ובעלת תרומה שולית לרווחיותו, שכן גם פעילות זניחה עלולה ליצור לבנק חשיפה גבוהה לסיכון.
 - על פי הדיון הישראלי, עבירת מס אינה מהווה עבירת מקור בחוק איסור הלבנת הון. אולם גם אם אין חובות בדיקה ודיווח של סוגיות מס, אין בכך כדי לשחרר את הבנק מחובתו לנהל את סיכונים באופן תקין ולא לאפשר כי שירותיו הבנקאיים ינוצלו לצורך העלמת מס באמצעותו. חובה זאת חלה על הבנק ביתר שאת ביחס ללקוחותיו האמריקאים, לאחר שהרשויות האמריקאיות הכריזו על מאבק בהעלמות מס של משלמי מס אמריקאים באמצעות ניהול חשבונותיהם מחוץ לארה"ב.
 - האחריות לבחינה מחדש של המדיניות בכל הקשור לפעילות חוצה גבולות עם לקוחות אמריקאים, למיפוי הפעילויות והשירותים שמעמיד הבנק ללקוחות אמריקאים לרבות פעילויות הנחשבות מבחינת השלטונות האמריקאים כסיוע להעלמת מס, לרבות באמצעות פנייה לקבלת חוות דעת משפטית בעניין - מוטלת על הנהלת התאגיד הבנקאי.
- בעקבות התפתחויות אלו ובהתאם לדרישות בנק ישראל נערכה בבנק ביקורת פנימית בנושא ניהול החשיפה לסיכונים חוצי גבולות בפעילות לקוחות תושבי חוץ, במסגרת ביקורת זו - נבחנה רמת החשיפה של הקבוצה והבנק לסיכונים אלו. הביקורת בבנק ובחברה האם נערכה בסייע משרד רואי חשבון חיצוני.

במסגרת הביקורת התבקש הבנק להתייחס בעיקר לנושאים הבאים:

- נאותות ניהול הסיכונים חוצי הגבולות הגלומים בפעילות תושבי חוץ.
 - נאותות המדיניות, תפקוד הממשל התאגידי ואיכות הבקורות המיושמות בכל שלושת מעגלי הבקרה.
- הממצאים שנכללו בדוח ונדונו בוועדת הביקורת ביום 22.6.2015 ובדירקטוריון הבנק ביום 30.6.2015. בנוסף, בהתאם למכתב הנחיות שהתקבל מבנק ישראל ביום 20 באפריל 2015, (בעקבות ביקורת כבוצתית שנערכה בנושא זה), התבקש הבנק לבצע ביקורת, שתתייחס לנושאים הבאים:
- בחינת המדיניות והנהלים המיושמים על ידי הבנק, בנושא היערכות ליישום "כללי FATCA" החל מחודש אוגוסט 2010 (להלן: המועד הרלוונטי).
 - איתור לקוחות העונים על הגדרת US PERSON (להלן: "הלקוחות הרלבנטיים") שפתחו חשבון בבנק מאז המועד הרלבנטי, ובחינת נאותות ההתנהלות מולם בעת פתיחת החשבון ולאחר מכן.
 - קביעת מתווה לפעולה מול הלקוחות הרלבנטיים, להפחתת החשיפה הנובעת מהיותם לקוחות הבנק, לא יאוחר מ- 6 חודשים מתום מועד עריכת הביקורת.
 - על ועדת הביקורת לקיים דיון בדוח הביקורת, ממצאיו ובמתווה לסגירת הפערים שיוצע בעקבותיו.
- הביקורת נערכה על ידי הבנק כנדרש, וממצאיה נכללו בדוח ביקורת שנידון בוועדת הביקורת ביום 4 באוגוסט 2015.

(2) הסדרת הפעילות בנגזרים: רפורמת "Dodd Frank" (בארה"ב), ורפורמת "Emir" (באירופה)

בשנים 2012 - 2010 פורסמו בארה"ב ובאירופה שתי רפורמות החובות המיועדות להסדיר את פעילות הבנק ומוסדות פיננסיים אחרים בתחום הנגזרים, כדלקמן:

- "The Dodd - Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act" (שפורסמה בארה"ב)
- "Emir" European Market Infrastructure Regulation (שפורסמה באירופה ומבוססת על עקרונות דומים לרפורמה שפורסמה בארה"ב).

הרפורמות כוללות הנחיות שנועדו להפחית את סיכוני האשראי וסיכונים מערכתיים אחרים הנובעים מפעילות בשוק המכשירים הנגזרים, באמצעות דרישה לסלוק עסקאות בנגזרים הנקשרות עם מוסדות פיננסיים בארה"ב ואירופה, באמצעות "סולקים מרכזיים" הנמנים עם הבנקים הגדולים והמרכזיים.

הבנק נערך בשיתוף עם החברה האם ליישום הכללים שנקבעו בהוראות. במסגרת היערכות זו מופו הפערים בתהליכי העבודה ביחס לדרישות ההוראה ונבחנו אפשרויות ההתקשרות עם סולקים מרכזיים פוטנציאליים. בנוסף, חתם הבנק, על פרוטוקול המסדיר את דפוסי העבודה בתחום סליקת עסקאות בנגזרים של הגופים החברים בארגון ISDA.

(3) חקיקה בתחום העמלות הבנקאיות

(א) תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח - 2008 (להלן: "כללי עמלות")

בהמשך לפרסום דוח "הועדה לבחינת התחרות במערכת הבנקאית" (להלן: "הועדה"), שהוקמה על ידי משרד האוצר ובנק ישראל וכלל המלצות שנועדו להגביר את התחרות במערכת הבנקאית ולהפחית את עלויות ניהול חשבונות העובר ושכ של לקוחות הבנקים (בדגש על "יחידים" ו"עסקים קטנים"), פרסם בנק ישראל בשנים האחרונות מספר תיקונים לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) (תיקון), התשע"ה - 2015 (שהאחרון בהם פורסם ביום 21.1.2015).

התיקונים לכללי הבנקאות כוללים שינויים הן בהגדרת הלקוחות והן בתעריפי העמלות, שנקבעו ב"כללי העמלות", כדלקמן:

- שינוי בהגדרת לקוח "יחיד" ו"עסק קטן":
על פי התיקון הורחבה תכולת הגדרת "עסק קטן" ונכללים בה כעת גם תאגידים שמחזור העסקים השנתי שלהם אינו עולה על 5 מיליון ש"ח (במקום 1 מיליון ש"ח, קודם לכן).
 - הקלות בכללי הסיווג של "עסקים קטנים":
במטרה להקל על לקוחות המבקשים להיכלל בקטגוריית "עסקים קטנים", בוטלה ההנחיה שחייבה לקוחות אלה להציג מדי שנה דוח כספי המעיד על התאמתם לקריטריונים הנדרשים (כנדרש בכללים הקודמים, כתנאי לסיווגם כ"עסק קטן"). בהתאם לכללים החדשים יחויבו לקוחות אלה להציג דוח אחד בלבד (במועד סיווגם כ"עסק קטן"), ולהמציא דוחות נוספים, רק אם יידרשו לכך על ידי הבנק (ובתנאי שהדרישה נובעת מאינדקציות הנמצאות בידי הבנק ומעידות, לכאורה, על חריגה אפשרית של הלקוח מהקריטריונים המגדירים קבוצת לקוחות זו).
 - הפחתת תעריפי עמלות מסוימות:
במסגרת התיקון הופחתו תעריפיהן של עמלות מסוימות ונאסרה גבייתן של עמלות אחרות, כדלקמן:
 - עמלת "ערוץ ישיר", בגין פעולת חיוב הנובעת משימוש בכרטיס "חיוב מידי" בוטלה, באמצעות גריעת סוג עמלה זה מתעריפון העמלות.
 - הותר לתאגידים הבנקאיים לגבות עמלה בגין הפקת אישור בעלות על חשבון בנק, רק מהאישור השני באותה שנה קלנדרית.
 - העברה בנקאית באמצעות מערכת זה"ב ("RTGS") עד לסכום של מיליון ש"ח, הוגדרה כ"פעולת פקיד". לפיכך, סכום העמלה המירבי שניתן לגבות בגין שירות זה, הוגבל לתעריף הנגזר מסוג פעולה זה.
 - נאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות עמלת "דמי ניהול" בגין הלוואות לדיור. ההוראות החדשות שנקבעו בתיקון לכללי העמלות נכנסו לתוקף במדורג, החל מיום 1 בפברואר 2015, וכלה ביום 1 ביולי 2015. הבנק יישם את ההוראות במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף.
- הנתונים שנאספו על ידי הבנק בפרק הזמן שחלף ממועד יישום הכללים החדשים, אינם נותנים בשלב זה, תמונה מלאה לגבי היקף הפגיעה בהכנסות הבנק. עם זאת, בהתבסס על הנתונים שנאספו עד כה מעריכה הנהלת הבנק שיישום הכללים החדשים והמתכונת התעריפית המעודכנת, צפויים להקטין את הכנסות הבנק מניהול חשבונות עובר ושב בסך של כ- 3-5 מיליון ש"ח, לשנה.
- בהמשך לאמור לעיל, הודיע בנק ישראל ביום 24 בינואר 2016, על כוונתו למפות את תעריפוני העמלות במערכת הבנקאית במטרה לאתר עמלות חריגות ולפעול להפחתתן. בין היתר, מתעתד בנק ישראל לקיים דיון בהצעות להפחתת עמלות מסוימות, לרבות:
- הצעה לקבוע תעריף מכסימלי להכנסות בגין שירות "הפקת דוחות סטנדרטיים לבקשת הלקוח", בסך של 15 ש"ח לכל דוח.
 - הצעה לקבוע תעריף מכסימלי להכנסות בגין שירות "שינוי מועד הפירעון של הלוואה לדיור", בסכום "עמלת פקיד" אחת, לכל שינוי.

הבנק לומד את המשמעויות הכרוכות בהצעות הסדרה אלו ונערך ליישומן, ככל שיאשרו, במתכונתן המוצעת. בשלב מוקדם זה לא ניתן עדיין להעריך את ההשלכות שיהיו להצעות הסדרה אלו (ככל שיאשרו), על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

(ב) הכרזה על שירות "משלוח הודעות ללקוחות", כ"שירות בר פיקוח":

להערכת בנק ישראל תעריפי העמלות שנהגו בעבר במערכת הבנקאית בגין שירות זה שיקפו רווחי יתר לתאגידים הבנקאיים. לפיכך, תיקן בנק ישראל ביום 10 במאי 2015, את צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התראות), התשע"ה - 2015, והגדיר שירות זה כ"שירות בר פיקוח", המגביל את מחירו המכסימלי לסך של חמישה ש"ח, בלבד.

התיקון לצו פורסם ברשומות ביום 31 במאי 2015 ונכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2015. בשלב זה, לא קיימים עדיין בידי הבנק נתונים מלאים לגבי ההשלכות הנובעות מיישום הצו, על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד. עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, התיקון לצו עתיד להקטין את הכנסות הבנק מעמלות ניהול חשבונות עובר ושכ בסך של כ- 10-15 מיליון ש"ח לשנה.

(ג) חקיקה בנושא: "מסלולי עמלות"

בשנים האחרונות מיישם בנק ישראל צעדי חקיקה בנושא: "מסלולי עמלות", כשיטה אלטרנטיבית לחישוב ההכנסות משירותי ניהול חשבונות עובר ושכ הניתנים על ידי התאגידים הבנקאיים.

במטרה להגביר את מודעות הלקוחות ליתרונות שמציע המתווה החדש ("שיטת המסלולים") ללקוחות התאגידים הבנקאיים - פרסם בנק ישראל ביום 21 ביוני 2015 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 423), בנושא: "שירות המסלולים".

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, הוטל על התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת "שיטת המסלולים" בקרב לקוחותיהם, כדלקמן:

- במועד פתיחת "חשבון עובר ושכ" חדש, יידרשו התאגידים הבנקאיים למסור ללקוח תעריפון מצומצם באשר לעלויות הכרוכות בניהול חשבון העובר ושכ, לרבות דפי הסבר בנושא: "שירות המסלולים", הכולל פירוט לגבי עלות כל אחד מהמסלולים המוצעים על ידי התאגיד הבנקאי, בהשוואה לתחשיב נפרד בגין כל אחד מהשירותים שנכללו במסלולים אלו. בנוסף, ייכלל בדפי ההסבר מידע באשר לדרכי ההצטרפות המוצעות על ידי התאגידים הבנקאיים ל"שירות המסלולים".
- בנוסף, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקבל מהלקוח במועד פתיחת החשבון, אישור לגבי השיטה המועדפת עליו לחישוב העמלות הכרוכות בניהול חשבון העובר ושכ שלו: "שיטת המסלולים", או חישוב עלות נפרד עבור כל פעולה בנקאית (שיטת "Pay as you go").
- כמו כן נדרשו התאגידים הבנקאיים לספק ללקוחות ותיקים המבקשים להצטרף ל"שיטת המסלולים", מידע בכתב באשר לסכומי העמלות שנגבו מהם במהלך הרבעון שקדם למועד הגשת הבקשה - במטרה לאפשר להם לקבל החלטה מושכלת לגבי שיטת חישוב העמלות שתניב להם תוצאה מיטבית, בהתבסס על מאפייני פעילותם הבנקאית.
- בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לפרסם בדף האינטרנט שלהם קישור לדף ההסבר בנושא: "שירות המסלולים".

במקביל לצעדי חקיקה אלו פרסם בנק ישראל ביום 18 במאי 2015 הנחיות שנועדו להבטיח שהמידע באשר ל"שירות המסלולים", מוצג ללקוחות התאגידים הבנקאיים באופן מיטבי.

במסגרת הנחיות אלו נדרשו התאגידים הבנקאיים:

- לאתר לקוחות פוטנציאליים להצטרפות לשיטת המסלולים (לקוחות ששילמו 10 ש"ח לפחות בגין שירותי ניהול חשבונות העובר ושב, בכל אחד מחמשת החודשים הראשונים של השנה, או 50 ש"ח לפחות עבור התקופה כולה).
 - למסור ללקוחות אלו מידע בכתב באשר לסכומי העמלות ששולמו על ידם בגין ניהול חשבונות העובר ושב בתקופה זו, בהשוואה למחיר שהיו משלמים ב"שיטת המסלולים", תוך ציון כמות הפעולות שבוצעה על ידם (בהבחנה בין "פעולות פקיד" לפעולות "בערוץ ישיר") ופירוט הדרכים שעומדות לרשותם להצטרפות ל"שיטת המסלולים".
- ההוראות שנכללו בהנחיית בנק ישראל נכנסו לתוקף ביום 1 באוגוסט 2015, ויושמו על ידי הבנק במועד זה.

בהמשך לאמור לעיל, פרסם בנק ישראל ביום 24 בינואר 2016, הודעה על כוונתו לצרף לקוחות קשישים ונכים למסלול העמלות ה"בסיסי". התאגידים הבנקאיים יידרשו לאתר בקרב לקוחותיהם, לקוחות העונים להגדרת "אזרח ותיק", או "נכה" (שטרם הצטרפו לאחד מ"מסלולי העמלות"), שהעברתם ל"מסלול הבסיסי" עשויה להפחית את עלויותיהם הבנקאיות (בהתבסס על תחשיבים שייערכו על ידי התאגידים הבנקאיים).

בכוונת בנק ישראל לדרוש מהתאגידים הבנקאיים להעביר לקוחות אלו למסלול ה"בסיסי", ביוזמתם, לאחר מתן הודעה מראש.

עד כה טרם התגבשו צעדי חקיקה מחייבים בנושא זה, ובשלב זה אין בידי הבנק נתונים כאשר להשלכות הצפויות בגין יישום כללים אלו על הכנסות הבנק בעתיד. עם זאת, מאומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הנהלת הבנק עולה, שהשפעת השינוי המוצע בכללים על הכנסות הבנק, איננו מהותי.

(ד) יוזמות חקיקה לשינויים בכללי העמלות

• הצעות חקיקה בנושא: "כללי העמלות":

בהמשך לצעדי החקיקה שפורטו לעיל, וכוונת בנק ישראל לייזום צעדי חקיקה נוספים במטרה להקל על משקי הבית והעסקים הקטנים, באמצעות הפחתת העלויות הנדרשות לניהול חשבונות עובר ושב - פורסם ביום 28 ביולי 2015 תיקון ל"כללי העמלות", במסגרתו הופחתו תעריפיהן של עמלות נוספות, כדלקמן:

- נאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות עמלה בגין החזר המחאות מלקוחות שהפקידו המחאות אלו - באמצעות הסרת שירות זה מתעריפון העמלות שנכלל ב"כללי העמלות".

- איסור על גביית דמי כרטיס עבור "כרטיס חיוב מיידית".

בהמשך להודעה שפרסם בנק ישראל ביום 10 בפברואר 2015 (ראה סעיף 4 להלן), בנושא: "הגברת השימוש בכרטיסי חיוב מיידית" - הוחלט לאסור על התאגידים הבנקאיים לגבות "דמי כרטיס" בגין הנפקת כרטיסים אלו, מלקוחות שהבנק הנפיק עבורם גם כרטיס אשראי.

ההנחיות שנקבעו בתיקון לכללי העמלות, כאמור, נכנסו לתוקף במדורג, בחודשים פברואר - יולי 2015 ויושמו על ידי הבנק במועדים שנקבעו.

בשלב מוקדם זה, לא ניתן להעריך במדויק את ההשפעה שתהיה לצעדי חקיקה אלו על הכנסות הבנק. עם זאת, מאומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הבנק עולה, שיישום הכללים החדשים עלול להפחית את הכנסות הבנק מעמלות בסך של כ- 3-5 מיליון ש"ח, לשנה.

• **תיקון לצו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות קניה, מכירה, ופדיון של ניירות ערך הנסחרים בבורסה בתל אביב), התשע"ו - 2016.**

במסגרת צעדי ההסדרה שיוזם בנק ישראל בנושא העמלות, מוצע להגדיר שירותים שנכללים בצו זה, כ"שירותים ברי פיקוח" ולקבוע להם תעריף מכסימלי שלא יעלה על 0.4% מהיקף הפעולה הרלוונטית.

הבנק לומד את השלכות השינויים המוצעים ונערך ליישומן במועדים שייקבעו עם השלמת צעדי החקיקה.

בשלב מוקדם זה, לא ניתן עדיין לאמוד במדויק את ההשלכות הצפויות בגין יישום ההנחיות המוצעות, על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

עם זאת, להערכת הנהלת הבנק לא צפויה פגיעה מהותית בהכנסות הבנק מעמלות ניירות ערך, בגין התיקונים המוצעים.

• **יוזמות חקיקה פרטיות בתחום העמלות:**

בתקופת הדוח הונחו מספר הצעות חקיקה בתחום העמלות הבנקאיות על שולחן הכנסת, ובכללן:

- **הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - ביטול עמלה בעד שינוי יום פירעון להלוואה לדיור והגבלת גובה עמלה), התשע"ה - 2015.**

הצעת החוק הפרטית הונחה על שולחן הכנסת ביום 18.5.2015, ומבקשת להסדיר גביית עמלות מסוימות בתחום הלוואות לדיור, שנכללו ב"חוק הבנקאות", ובכלל זה הצעה לאסור על התאגידים הבנקאיים לגבות עמלה בסכום העולה על ערך העסקה שבגינה ניתן השירות (לרבות איסור לגבות עמלות בגין החזר הוראות קבע בסכום העולה על גובה הוראת הקבע).

- **הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - ביטול עמלות על שירותים בסיסיים בחשבון עובר ושכ), התשע"ה - 2015.**

הצעת החוק הפרטית הונחה על שולחן הכנסת ביום 4.5.2015 ומבקשת לתקן את חוק הבנקאות, במטרה לאסור על התאגידים הבנקאיים לגבות עמלות בגין מתן שירותי ניהול בסיסיים בחשבונות העובר ושכ של לקוחותיהם, לרבות איסור על גביית "עמלת מינימום" כלשהי.

עד כה טרם גובשו הצעות חוק אלו להוראות חקיקה מחייבות ולא ברור, בשלב זה, אם אכן יבשילו לכדי חוקים מחייבים, בסוף הליך החקיקה.

עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, במידה והצעות חקיקה אלו יאומצו על ידי הגוף המחוקק כלשונן - צפויה פגיעה משמעותית בהכנסות הבנק מניהול חשבונות "עובר ושכ".

להלן ריכוז ההשלכות בגין צעדי החקיקה שפורטו לעיל, על הכנסות הבנק מעמלות (במונחים שנתיים), המבוססים על הנתונים שנאספו בבנק במהלך שנת 2015:

- מעבר לשיטת המסלולים: כ- 1-2 מיליון ש"ח.
- חקיקה בנושא כרטיסי חיוב מידי: כ- 3-5 מיליון ש"ח.
- קביעת שירות "משלוח הודעות ללקוח", כ"שירות בר פיקוח": 10-15 מיליון ש"ח.
- איסור גביית עמלה בגין החזר המחאות מהמפקיד: כ- 2-3 מיליון ש"ח.

(4) חקיקה בנושא: "כרטיסי חיוב מייד"

בשנים האחרונות יזמה ממשלת ישראל צעדי הסדרה שנועדו להגברת האכיפה בתחום גביית מיסי הכנסה, בין היתר, באמצעות הגבלת השימוש במזומנים כאמצעי לביצוע עסקאות בהיקפים גדולים, והמלצה להגברת השימוש בכרטיסי "חיוב מייד" כתחליף לשימוש במזומנים.

בהמשך ליוזמות ממשלתיות אלו אושרה במליאת הכנסה בקריאה ראשונה ביום 27 ביולי 2015 הצעת חוק לצמצום השימוש במזומן, המאמצת את הצעת הוועדה שהוקמה על ידי הממשלה בנושא זה ("ועדת לוקר").

במקביל לצעדים אלו פרסם בנק ישראל ביום 10 בפברואר 2015 מסמך, המגדיר את כרטיס החיוב המייד כ"מוצר מדף בנקאי", שיהווה חלק בלתי נפרד מניהול חשבון העובר ושבו.

בהמשך למסמך זה פרסם בנק ישראל ביום 8 במרס 2015 הודעה, הכוללת מתווה המיועד להגביר את המודעות לשימוש בכרטיס החיוב המייד, וצעדים מעשיים משלימים שיעודדו הטמעת מוצר זה, ובכללם:

- התאגידים הבנקאיים יחויבו להציע לכלל לקוחותיהם המנהלים חשבונות עובר ושבו - "כרטיס חיוב מייד", באמצעות פניה יזומה שתעשה לכל המאוחר עד ליום 30.6.2016.
 - כמו כן, יחויבו התאגידים הבנקאיים לדווח לבנק ישראל על הצעדים שבוצעו על ידם בנושא זה ועל היקף הפצת הכרטיסים מסוג זה, במסגרת דיווח רבעוני מפורט.
 - ייאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות דמי כרטיס בגין הנפקת "כרטיס חיוב מייד", ללקוחות שהבנק הנפיק עבורם גם כרטיס אשראי.
- בנוסף, יזם בנק ישראל צעדי חקיקה בנושא זה, כדלקמן:

• תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 470 בנושא: "כרטיסי חיוב"

התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 470 בנושא: "כרטיסי חיוב", פורסם על ידי בנק ישראל ביום 29 ביוני 2015 וכולל הנחיות חדשות שנועדו לעודד את השימוש בכרטיסים מסוג "חיוב מייד", ובכללם:

- דרישה להעברת התמורה המגיעה לבית העסק בגין עסקאות שבוצעו באמצעות שימוש בכרטיסי חיוב מייד - בתוך שלושה ימי עסקים מיום ביצוע העסקה, לכל המאוחר.

- עסקאות שבוצעו בכרטיס חיוב מייד ירשמו בחשבון העובר ושבו של הלקוח בסמוך לביצוע העסקה ויוצגו בנפרד מעסקאות אחרות.

• טיוטת תיקון לצו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות שניתן על ידי מנפיק לסולק בקשר לסליקה צולבת של עסקאות חיוב מייד) (הוראת שעה), התשע"ה - 2015 (להלן: "צו הבנקאות")

במטרה לעודד את השימוש בכרטיס מסוג "חיוב מייד", מוצע לתקן את "צו הבנקאות" ולהגביל את סכום עמלת הסליקה בגין עסקאות המבוצעות באמצעות כרטיס מסוג זה, לשיעור מכסימלי שלא יעלה על 0.3% מהיקף העסקה.

הכללים שנקבעו ב"צו הבנקאות" צפויים היו להיכנס לתוקף ביום 1 במאי, 2015. עם זאת, עד כה טרם הבשילו צעדי חקיקה אלו לכדי הוראות מחייבות.

היקף השימוש העתידי במוצר זה מותנה בנכונות ציבור הלקוחות לשנות הרגלי צריכה קיימים ולאמץ שימוש במוצר בנקאי שונה.

לפיכך, לא ניתן לאמוד בשלב זה, את ההשלכות שיהיו להפצה המתוכננת של המוצר החדש על פעילות הבנק ותוצאותיו הכספיות בעתיד. עם זאת, להערכת הנהלת הבנק צפוי שיישום הנחיות אלו יפחית את הכנסות הבנק מעמלות "כרטיסי אשראי", מחד - אך עשוי להגדיל את הכנסות הריבית בבנק, בשל הקדמת מועדי החיוב בחשבונות העובר ושכ מאידך. היקף הכנסות הבנק מעמלת מתן שירותים ללקוחות בעלי כרטיס "חיוב מידי" הסתכם בשנת 2015 בכ- 1 מיליון ש"ח.

• **הנחיות בנושא: הרחבת תפוצת כרטיסי חיוב מידי (דביט)**

בהמשך לצעדי חקיקה אלה פרסם בנק ישראל ביום 29 ביוני 2015 הנחיות, במסגרתן הוטל על התאגידים הבנקאיים לפעול להרחבת תפוצת כרטיסי ה"חיוב המידי", כדלקמן:

- התאגידים הבנקאיים יידרשו להציע כרטיס חיוב מידי לכל לקוח חדש, במעמד פתיחת חשבון העובר ושכ.
- כמו כן, יידרשו התאגידים הבנקאיים לפנות גם ללקוחותיהם הותיקים עד ליום 31.12.2016, לכל המאוחר, ולהציע גם להם כרטיס חיוב מידי.
- במקביל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לגבש מדיניות אפקטיבית ונהלי עבודה ברורים התומכים בהנחיות אלו.
- נאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות דמי כרטיס בגין כרטיסי "חיוב מידי" שהונפקו ללקוחות המחזיקים גם בכרטיס אשראי - לתקופה שלא תפחת מ- 36 חודשים ממועד הנפקת כרטיס ה"חיוב המידי".
- בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים למסור לבנק ישראל דיווחים רבעוניים באשר להתקדמות הפצת כרטיסי ה"חיוב המידי" - החל מיום 1 בינואר 2016.

(5) חקיקה בתחום: "יחסי בנק - לקוח"

במסגרת צעדי ההסדרה הננקטים בשנים האחרונות על ידי בנק ישראל במטרה לשפר את אופן הציבור במערכת הבנקאית (כחלק מתהליך לקביעת סטנדרטים שיבטיחו מתן שירות הוגן ללקוחות התאגידים הבנקאיים), ולפשט הוראות הגורמות לסירוב ויצירת חסמים המקשים על התחרות במערכת הבנקאית - הפיץ בנק ישראל בתקופת הדוח מסמכי הבהרה ותיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, כדלקמן:

(א) הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 454 בנושא: "פירעון מוקדם של הלוואה שאינה למטרת דיור"

הכללים שנקבעו בהוראה הקודמת בנושא: "עמלה בגין פירעון מוקדם של הלוואות שאינן לדיור", יצרו זיקה בין התחשיב המיושם לגבי עמלות בגין פירעון מוקדם של הלוואות לדיור, לבין הפרמטרים המשמשים בקביעת סכום העמלה בשל פירעון מוקדם של הלוואות שאינן לדיור - רק לגבי הלוואות שסכומן אינו עולה על 750 אלף ש"ח, והותירו מרווח שיקול דעת באשר להלוואות אחרות.

במטרה לצמצם מרווח פעולה זה, ולקבוע סטנדרטיזציה רבה יותר במנגנון חישוב עמלת הפירעון המוקדם - פרסם בנק ישראל ביום 21 ביוני 2015, תיקון להוראת ניהול בנקאי מס' 454, בנושא: "פירעון מוקדם של הלוואה שאינה למטרת דיור".

ההוראה כוללת הנחיות חדשות, היוצרות זיקה רבה יותר לתקנות שמכוחן מחושבות העמלות בגין פירעון מוקדם של הלוואות לדיור, ובכללן:

- אוכלוסיית הלוואות שאינן לדיור, שבגינן יידרשו התאגידים הבנקאיים להחיל את נוסחת חישוב העמלה בגין פירעון מוקדם של הלוואות לדיור, הורחבה ותכלול מעתה הלוואות שניתנו ללקוחות פרטיים ולעסקים קטנים - לסוגיהן השונים.
- שיעור "ריבית הייחוס", המהווה מרכיב בחישוב עמלת הפירעון המוקדם שונה מ: "שיעור הריבית הנהוג בתאגיד הבנקאי" (שנקבע בכללים הקודמים), ל"שיעור הריבית שפורסם לאחרונה" (בדומה לכללים הנהוגים בחישוב העמלה בגין "פירעון מוקדם של הלוואות לדיור").

הכללים שנקבעו בהוראה ייכנסו לתוקף ביום 1 באפריל 2016.

הבנק נערך ליישום ההנחיות החדשות במועד שנקבע לכניסתן לתוקף. עם זאת, בשלב מוקדם זה לא ניתן לאמוד עדיין את ההשלכות שיהיו ליישום הנחיות אלו (במועד כניסתן לתוקף), על הכנסות הבנק.

להערכת הנהלת הבנק, ליישום הכללים שנקבעו בהוראה לא תהיה השלכה מהותית על הכנסות הריבית בבנק.

(ב) מסירת מידע ללקוחות לגבי "פערי ריבית"

מבדיקות שנערכו על ידי בנק ישראל עולה לכאורה, כי בנקים מסוימים מציעים ללקוחותיהם להפקיד כספים בפקדונות בנקאיים באמצעות הוראות קבע, למרות שביתרת חשבון העובר ושכ שלהם קיימת יתרת חובה, מבלי שיובא לידיעתם מידע לגבי פערי הריבית שקיימים בין תשואת הפקדון לבין עלות האשראי בחשבון העובר ושכ.

לדעת בנק ישראל, דפוס פעולה זה עומד בסתירה לסעיף 3 בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981, האוסר על התאגידים הבנקאיים לבצע פעולות שעלולות להטעות את לקוחותיהם בכל עניין מהותי למתן השירות.

לפיכך, ובמטרה להנהיג במערכת הבנקאית דפוסי פעולה שיעמדו בסטנדרטים הנדרשים, הפיץ בנק ישראל ביום 15 בינואר 2015 מסמך הבהרות, הכולל הנחיות פעולה בנושא זה, ובכללן:

- דרישה למתן מידע בדבר פערי הריבית שקיימים בין מוצרי האשראי למוצרי הפקדונות, ללקוחות המבקשים להפקיד כספים בפקדון בנקאי בעת שחשבונם נמצא ביתרת חובה - קודם לביצוע ההפקדה.
 - מידע זה יימסר בכתב ללקוחות שמסרו הוראות קבע להפקדת כספים בפקדון בנקאי, וחשבונם מצוי ביתרת חובה.
 - נאסר על התאגידים הבנקאיים ליזום פניה ללקוחות שחשבון העובר ושכ שלהם נמצא ביתרת חובה - בכדי שיפקידו כספים בפקדונות בנקאיים.
- הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו במסמך הבהרות, ממועד כניסתן לתוקף.

(ג) ויתור על חתימת לקוח במקרים מסוימים

במטרה להגביר את התחרותיות במערכת הבנקאית, באמצעות צמצום החסמים שמקשים על מעבר הלקוחות בין הבנקים השונים, הפיץ בנק ישראל ביום 4 בינואר 2015 מסמך, המתיר לתאגידים הבנקאיים להתקשר עם לקוחות בהסכמים מסוימים (כמפורט להלן), מבלי להיזקק לחתימה פיזית של הלקוח, ולהסתפק במקומה באישור הלקוח באמצעות שימוש באתר האינטרנט:

- הסכם תנאי עסק כלליים או הסכם לפתיחת חשבון עובר ושכ.

- הסכם להפקדת כספים לזמן קצוב לתקופה שאינה עולה על שנה אחת.

- הרשאה למתן שירות באמצעות הודעה טלפונית.

מאידך, עדכן בנק ישראל את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 435, בנושא: "הוראות טלפונית", וכלל בה הנחיה המחייבת את התאגידים הבנקאיים לקבוע הסדרים שיאפשרו לתאגיד הבנקאי לזהות את לקוחותיו הן בעת קבלת הבקשה למתן שירות באמצעות הוראה טלפונית, והן בעת קבלת ההוראה הטלפונית עצמה.

בהמשך לצעדים אלו הפיץ בנק ישראל בחודש ינואר 2016, טיוטת תיקון נוספת, המציעה להחיל הקלות אלו גם על הסכמים ל"מתן אשראי", ל"פקדונות ניירות ערך", ול"קבלת כרטיס להפעלת מסוף בנק לביצוע עסקאות".

הבנק נערך בשיתוף עם החברה האם, לפיתוח אמצעים טכנולוגיים שיענו על הדרישות שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא זה.

(ד) טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה, בנושא: "בנקאות בתקשורת"

ביום 31 בינואר 2016 הפיץ בנק ישראל טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה, בנושא: "בנקאות בתקשורת", העתידה להחליף את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 435, בנושא: "הוראות טלפונית".

טיוטת ההוראה החדשה כוללת הנחיות שנועדו להסדיר מתן שירותי בנקאות באמצעות תקשורת, במטרה לאפשר הטמעת שירותי בנקאות באמצעים טכנולוגיים וערוצים ישירים.

במסגרת טיוטת ההוראה, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקבוע עקרונות פעולה ולעדכן את מדיניות ניהול הסיכונים שלהם בנושא זה.

בנוסף, נכללה בטיטת ההוראה התייחסות לחובות הדירקטוריון וההנהלה בכל הנוגע לגיבוש מדיניות ועקרונות לניהול סיכונים הולמים בנושא זה.

(ה) טיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 420, בנושא: "מסירת מידע באמצעים אלקטרוניים"

במסגרת צעדי ההסדרה שיוזם בנק ישראל, שנועדו להרחבת שירותי הבנקאות הניתנים באמצעות תקשורת, הפיץ בנק ישראל ביום 13.10.2015 וביום 31.1.2016 טיוטות תיקונים להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 420, במסגרתן מוצע לאפשר לתאגידים הבנקאיים לשלוח ללקוחותיהם הודעות ומסמכי הוראות לביצוע פעולות גם באמצעים אלקטרוניים, במקום באמצעות הדואר.

בנוסף, מוצע לאפשר לתאגידים הבנקאיים, לשלוח ללקוחותיהם התראות באמצעות מסרונים או דואר אלקטרוני.

הבנק לומד את ההנחיות שנכללו בטיטות התיקון להוראה ונערך ליישומן במועד שייקבע לכניסתן לתוקף.

(ו) טיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 418, בנושא: "פתיחת חשבונות באמצעות האינטרנט"

"האינטרנט"

טיוטת התיקון, שהופצה על ידי בנק ישראל בחודש ינואר 2016, כוללת הנחיות שנועדו להרחיב את מגוון הפעולות שניתן יהיה לבצע באמצעות האינטרנט, בין היתר, מוצע לאפשר ליחיד בעל עסק, להתקשר בהסכם לקבלת שירותי סליקה של כרטיסי אשראי, באמצעות האינטרנט.

(ז) "חוק סליקה אלקטרונית של שיקים, התשע"ו - 2016"

במטרה לייעל את התהליך הנוהג כיום לסליקת המחאות, באמצעות ייתור הדרישות לשינוע המחאות מהבנק הגובה לנמשך ולשמירת המחאות הנשמרות - אישרה הכנסת ביום 1 בפברואר 2016 את "החוק לסליקה אלקטרונית של שיקים" - התשע"ו - 2016.

במסגרת החוק הוסדרה סליקה אלקטרונית של שיקים במערכת הבנקאית, לרבות חובה להצגת שיקים לפירעון בין בנקים בדרך אלקטרונית.

ההנחיות שנכללו בחוק ייכנסו לתוקף בתום שישה חודשים ממועד פרסום החוק.

עם זאת, נקבעה בחוק תקופת היערכות בת שמונה עשר חודשים נוספים, לאחר מועד כניסתו לתוקף, שבה יתאפשר לתאגידים הבנקאיים לסלוק המחאות באחת משתי השיטות במקביל (בשיטה הנוכחית - המבוססת על התקינה הקודמת, או בשיטה החדשה - המבוססת על הכללים החדשים).

(ח) מיזם בנק ישראל לאיתור "חשבונות ללא תנועה"

בחודש אוקטובר 2015 הודיע בנק ישראל על כוונתו להקים, באמצעות רשת האינטרנט, מאגר שיכיל מידע על פקדונות ללא תנועה וחשבונות של נפטרים בתאגידים הבנקאיים.

בהמשך להודעה זו, הוציא בנק ישראל ביום 18 בנובמבר, 2015 לתאגידים הבנקאיים דרישה לקבלת מידע לגבי פקדונות ללא תנועה המצויים ברשותם, תוך הבחנה בין פקדונות שנתק הקשר עם בעליהם, לבין פקדונות שבעליהם נפטרו.

הבנק נערך למתן המידע הנדרש.

(ט) טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 450 בנושא: "הליכי גביית חובות"

במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת, ננקטים על ידי התאגידים הבנקאיים מעת לעת צעדים לגביית חובות, כנגד לקוחות שלא עמדו בפרעון חובותיהם לבנק (לרבות שימוש באמצעים משפטיים).

במסגרת צעדי ההסדרה המיושמים על ידי בנק ישראל במטרה לקבוע סטנדרטים הולמים למערכת היחסים שבין התאגידים הבנקאיים ללקוחותיהם, הפיץ בנק ישראל ביום 18 במאי 2015 טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 450), בנושא: "הליכי גביית חובות", המציעה לקבוע כללים ואמות מידה להתנהלות הבנקים בנושא זה, ובכללם:

- התאגידים הבנקאיים יידרשו לקיים פונקציה ייעודית לטיפול בגביית חובות, שתבצע את הפעולות הנדרשות בנושא זה, תוך שמירה על הוגנות היחסים בין הצדדים. פעילות הפונקציה תפוקח על ידי ההנהלה והדירקטוריון.
- הסכמי הלוואה שייחתמו בין הבנק ללקוחותיו יכללו נוסחה לחישוב ריבית הפיגורים שתזקף על הלוואה.
- השיעור המכסימלי שייקבע לריבית הפיגורים לא יעלה על השיעור המכסימלי שגובה התאגיד הבנקאי בגין חריגה ממסגרות האשראי.
- התאגידים הבנקאיים יחויבו לשלוח מכתב התראה לכלל הלקוחות שמפגרים בתשלומי הלוואה, בסמוך להיווצרות החוב, ובטרם ינקטו בהליכים משפטיים כנגד לקוחות אלו.
- מוצע לקבוע פורמט אחיד ופשוט לטבלאות הריבית שמוסרים התאגידים הבנקאיים ללשכת הוצאה לפועל.

- מוצע לחייב את התאגידים הבנקאיים לקיים פיקוח ובקרה על גורמי חוץ המייצגים אותם (להלן: "המייצגים"), בהליכי גביית החובות מול לקוחותיהם. הפיקוח יכלול:
 - קבלת דיווחים חודשיים ממוכנים מה"מייצגים".
 - מעורבות של התאגיד הבנקאי בכל בקשה של הלקוח להסדרת חוב הפיגורים, שתוגש ל"מייצגים".
 - עריכת ביקורות על כל אחד מהמייצגים בתדירות שנתית, לפחות.
- ההנחיות שנכללו בטיטת ההוראה נועדו להיכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2016. עם זאת, בדיון שהתקיים בבנק ישראל ביום 15 באוקטובר 2015, הודיעו נציגי הפיקוח על הבנקים על כוונתם להפיץ טיטת הוראה מתוקנת. לפיכך, צפויה דחיה במועד המוצע ליישום טיטת ההוראה החדשה.

(י) הצעת חוק המשכון, התשע"ה - 2015

- הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת ביום 27 ביולי 2015. ההצעה כוללת שינויים מהותיים ביחס לדיני השיעבודים הנהוגים כיום, ובכללם:
- מוצע לאפשר לחייבים לייצור שיעבודים נוספים על נכס משועבד, ללא הסכמת בעל השיעבוד.
 - מוצע לאפשר לחייבים לייצור שיעבוד על נכסים עתידיים, לרבות כאלה שטרם נוצרו או שטרם הגיעו לידיהם.
 - מוצע לשלול אפשרות ליצירת "שיעבודים שוטפים".
 - מוצעות דרכים נוספות לשלול משכון (שלא באמצעות רישום).
 - מוצעות כללים חדשים לשיעבוד ניירות ערך ופקדונות.
 - מוצע לערוך שינויים במדרג הנשייה בין הנושים השונים, בהתאם לסוג המשכון.
 - מוצע לאפשר החלפת משכון אחד באחר.
- בשלב זה, טרם ברור אם ההנחיות שנכללו בהצעת החוק יאושרו כלשון בסוף הליך החקיקה. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשלכות שיהיו ליישום ההנחיות שנכללו בהצעת החוק על פעילות הבנק בעתיד.

(יא) תזכיר חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ה - 2015

- ביום 17 בינואר 2016 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה תזכיר "חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי", המהווה רפורמה מקיפה בהליכי חדלות פירעון של יחידים ותאגידים. התזכיר כולל שינויים מהותיים לכללים הקיימים בנושא זה, ובכללם:
- מוצע לבטל את מרבית החובות בדיון קדימה.
 - נושה מובטח ב"שיעבוד צף", יהיה זכאי לקבלת תמורה שלא תעלה על 75% משווי הנכסים המובטחים בשיעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תהווה מקור לפירעון התשלומים המגיעים לנושים הבלתי מובטחים.
 - השינויים שנכללו בתזכיר החוק יחולו רק על אשראים שיינתנו לאחר מועד אישור החוק.
- הליכי החקיקה הנגזרים מההצעות שנכללו בתזכיר החוק טרם הושלמו וטרם הוצע מועד לכניסתם לתוקף. עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, אישור ההנחיות שנכללו בהצעת החקיקה, במתכונתן הנוכחית - עלול לגרום לעליה בהוצאות הבנק בגין הפסדי אשראי.

(יב) הנחיה בנושא: "פניה יזומה למתן אשראי ללקוחות קמעונאיים"

בעקבות הגידול המשמעותי שנרשם בהיקף האשראי הקמעונאי במערכת הבנקאית, הפיץ בנק ישראל ביום 23.6.2015 הנחיות שנועדו להבטיח שהאשראי המוצע ללקוחות הקמעונאיים (במסגרת פניות הנערכות ביוזמת התאגידים הבנקאיים), יתאם לצורכיהם. במסגרת הנחיות אלו נדרשו התאגידים הבנקאיים לנקוט בצעדים הבאים:

- קביעת מדיניות, נהלים ותהליכים נאותים הנוגעים לתחום זה, לרבות:
 - הגדרת קהלי היעד לפניה יזומה למתן אשראי, בהתבסס על אינדיקטורים המדרגים את סיכון הלקוח ומתייחסים גם לשיקולי הלקוח, באשר לכדאיות הצעת האשראי.
 - קביעת תסריטי שיחה מוגדרים, שיכללו גילוי באשר לתנאי האשראי והתייחסות לצורכי הלקוח, לרבות ציון נכסיו והתחייבויותיו של הלקוח בבנק והתשואה המתקבלת בגינם.
 - הפניה ללקוח תתועד ותכלול מידע לגבי הגורם הפונה, תוכן הפניה ותגובת הלקוח. במסגרת זו נדרשים התאגידים הבנקאיים להקליט פניות שיבוצעו באמצעות הטלפון או באמצעים דומים.
 - ההנחיות שפורטו לעיל, ישולבו בתוכניות העבודה של קצין הציות, מערך הייעוץ המשפטי והביקורת הפנימית.
- בהתאם לנדרש, העביר הבנק לעיון בנק ישראל את מסמכי המדיניות ונהלי העבודה שגובשו על ידו בנושא זה.

בהמשך להנחיות אלו פרסמה סגנית המפקח על הבנקים ביום 17 בנובמבר 2015, מכתב נוסף, במסגרתו הוחלפה הדרישה להקלטת שיחות הטלפון, כאמור, בדרישה לעריכת תיעוד מפורט של שיחות אלו. בנוסף, נדרשים הדירקטוריון והנהלת התאגיד הבנקאי לוודא, שהליכי "שיווק ההלוואות" מתנהלים באופן הוגן וההלוואות שהוצעו ללקוחות תואמות את צורכיהם.

(יג) מכתב בנק ישראל בעניין ביטול שעבודים שהאשראי בגינם נפרע

בעקבות תביעה ייצוגית המתנהלת כנגד מספר בנקים (שהבנק אינו נמנה עליהם), בנושא: אי ביטול שיעבודים שהאשראי בגינם נפרע, ערך בנק ישראל בדיקה מדגמית בנושא זה, בבנקים הנתבעים, לבחינת היקף התופעה הנוגדת לכאורה את הוראות סעיף 9א' לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981.

ביום 31 באוגוסט 2015, הפיץ בנק ישראל מכתב באשר לממצאים שעלו בבדיקה המדגמית. ממצאים אלו מצביעים על קיום שעבודים שלא בוטלו, בניגוד לסעיף 9א' לחוק, ועל קיום בטוחות שנתרו בתוקף, למרות שהחייבים שלהבטחתם נוצרו שיעבודים אלו, נפרעו זה מכבר. לפיכך נדרשו התאגידים הבנקאיים לטייב את מאגרי הבטוחות שלהם, ולפעול למחיקה של שעבודים שנרשמו להבטחת חייבים שנפרעו, עד לסוף שנת 2016 - לכל המאוחר.

(יד) טיוטת חוזר המפקח על הבנקאים בנושא: "פעילות תושבי ישראל בתאגידים הבנקאיים ובשלוחות חו"ל - ציות לחוקי המס בישראל"

בעקבות צעדים הננקטים בשנים האחרונות על ידי רשויות המיסים במטרה להגביר את אכיפת חוקי המס, הפיץ בנק ישראל ביום 14.12.2015 טיוטת חוזר, המורה לתאגידים הבנקאיים לנקוט בצעדים במטרה למזער סיכונים מוניטין, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים ואחרים, בשל פתיחה או ניהול חשבון בו מופקדים כספים שייתכן ומקורם בהתחמקות הלקוח מתשלום מס או בהכנסות שלא דווחו לרשות המסים כנדרש.

בהתאם לטיטת החוזר, נדרשים התאגידים הבנקאיים לנקוט בצעדים על מנת למזער סיכונים אלה ולשלב אותם במסגרת ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי, לרבות: הגדרת אופן ניהול הסיכונים במדיניות התאגיד, קיום דיון בנושא בדירקטוריון, שילוב הערכת הסיכון בגין אי ציות לקוחות לחוקי המס בהערכת הסיכונים של התאגיד הבנקאי, בחינת דפוסי פעולה לפי רשימת הפעולות בתוספת לצו איסור הלבנת הון, תוך התמקדות בדפוסי הפעולה המופיעים בטיטת החוזר, ולוודא שדפוסי הפעולה נכללים בנהלים שנקבעו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 411 ו-308.

להערכת הנהלת הבנק, ככל שההנחיות שנכללו בטיטת החוזר יאושרו בסופו של דבר - תיידרש היערכות מיוחדת ליישום ההנחיות, לנוכח מורכבות הדרישות.

(טו) דוח שנתי על טיפול בתלונות הציבור

בהמשך להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308A, בנושא: "טיפול בתלונות הציבור", פרסם בנק ישראל ביום 2 באוגוסט 2015, תיקון להוראות הדיווח לציבור, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים לפרסם דוח שנתי, הכולל מידע הן באשר לתלונות שהתקבלו באותה שנה והן באשר לסטטוס הטיפול בהן.

ההנחיות שנכללו בהוראה יחולו לגבי הדוח לשנת 2015 ואילך. עם זאת, הותר לתאגידים הבנקאיים, במסגרת הוראות מעבר, להתייחס בדיווח הראשון לתקופה של שישה חודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2015, לפחות.

הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה במועד שנקבע לכניסתן לתוקף.

(טז) מכתב בנושא: "סגירת סניפים וצמצום מספר עמדות הטלרים בבנקים - מתן מענה למגוון לקוחות"

בשנים האחרונות מסתמנת במערכת הבנקאית מגמה להרחבת השירותים הבנקאיים הניתנים ללקוחות באמצעים ישירים (לרבות: שימוש במכשירי בנק אוטומטיים למשיכת מזומנים, שימוש באינטרנט, הפעלת יישומים בטלפון הסלולרי, ועוד), כתחליף לשירותים הניתנים באמצעים מסורתיים באמצעות מערך הסניפים. בעקבות מגמה זו החלו חלק מהתאגידים הבנקאיים להתאים את מערך הסינוף שלהם, תוך צמצום בעמדות פקידי השירות ובמספר הסניפים, והחלפת עמדות פקידי השירות (טלרים), במכשירים אוטומטיים.

ככלל, בנק ישראל תומך במעבר למתן שירותים בנקאיים באמצעים ישירים, בין היתר, לאור הפוטנציאל להוזלת עלויות השירות, הגלום במתכונת שירות זו.

עם זאת, התהליכים הנ"ל אינם מתאימים לחלק מאוכלוסיית הלקוחות (כגון: מבוגרים וקשישים), הנזקקים לקבלת שירותים באמצעים מסורתיים.

לאור האמור לעיל, פרסמה המפקחת על הבנקים ביום 6 בדצמבר 2015 מכתב, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים הפועלים לצימצום היקף השירותים הניתנים באמצעים מסורתיים (המלווה בצימצום מערך הסניפים ועמדות הטלרים), לתת מענה הולם ללקוחות המתקשים להסתגל לאמצעים הטכנולוגיים. בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לגבש מדיניות סינוף לשנים הקרובות ולמסור דיווח לבנק ישראל לגבי מדיניות זו, עד ליום 30.1.2016.

הבנק יישם את דרישת בנק ישראל ומסר את הדיווח הנדרש לבנק ישראל במועד שנקבע.

(6) צעדי חקיקה והסדרה בתחום התחרות במערכת הבנקאית

נושא התחרות במערכת הבנקאית נמצא בשנים האחרונות במרכז סדר היום הציבורי. במסגרת זו הוקמה בשנת 2011 ה"ועדה לבחינת התחרות במערכת הבנקאית" שפרסמה את המלצותיה ביום 19 במרס 2013.

יישום המלצות אלו קיבל ביטוי בצעדי חקיקה רבים, לרבות תיקון "כללי העמלות" והוראות ניהול בנקאי תקין שפורסמו על ידי בנק ישראל.

בתקופת הדוח יושמו צעדי חקיקה והסדרה נוספים בנושא זה, ובכללם:

(א) הועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים.

ביום 3 ביוני 2015 מונתה על ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל "הועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים" ("ועדת שטרומ").

בהתאם לכתב המינוי שמכוחו פועלת הועדה, הוטל על חברי הועדה לבחון אפשרות להכנסת גופים נוספים לתחום אספקת שירותים בנקאיים, לרבות אפשרות להפרדת חברות כרטיסי אשראי מהבנקים.

כמו כן, הוטל על הועדה לבחון יישום צעדים שיפחיתו חסמים המונעים תחרות במערכת הבנקאית.

ביום 14 בדצמבר 2015 פרסמה הועדה דוח ביניים הכולל המלצות לשינויים מבניים בתחום השירותים הפיננסיים, ובכללם:

- מוצע לחייב את שני הבנקים הגדולים ("פועלים" ו"לאומי") למכור את החזקותיהם בחברות כרטיסי האשראי, שבבעלותם בתוך שלוש שנים.
 - בנוסף, מוצע לבחון שינוי אפשרי במבנה הבעלות בחברת "כ.א.ל" (המוחזקת כיום על ידי בנק "דיסקונט" והבנק "הבינלאומי"), לאחר תקופת ניסיון בת ארבע שנים.
 - מוצע לאסור על התאגידים הבנקאיים להנפיק כרטיסי אשראי חדשים למשך ארבע שנים. עם זאת, יותר לתאגידים הבנקים להמשיך בהפצת כרטיסי אשראי.
 - יופחתו דרישות ההון מאגודות אשראי שירצו לעסוק במתן אשראי בהיקפים מוגבלים.
 - מוצע להקים מערכת השוואת מחירים בתחום האשראי, שתאפשר לצרכן לבחור בצורה מושכלת את ספק האשראי הרצוי לו.
 - מוצע לאפשר הקמת חברות אשראי חדשות, שיגייסו מקורות באמצעות שוק ההון.
 - מוצע לאפשר (בהסכמת הלקוחות), להעביר לחברות חוץ בנקאיות מידע בתדירות יומית, על משיכות היתר של הלקוחות, במטרה לאפשר לאותן חברות להתחרות בבנקים, באמצעות העמדת אשראי חלופי למשיכות יתר אלו.
 - מוצע לחייב את התאגידים הבנקאיים לבטח את פקדונות הציבור באמצעות רשות מבטחת שתוסדר על ידי משרד האוצר ובנק ישראל.
- בשלב זה, טרם נערך דיון ציבורי במסקנות הביניים של הועדה ולכן לא ברור אם ההמלצות שנכללו בדוח הביניים, ייכללו בהמלצות הסופיות של הועדה.
- בנוסף, יישום ההמלצות מחייב הליך חקיקה שטרם החל. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב מוקדם זה, את ההשלכות שיהיו להמלצות הועדה על פעילות הבנק בעתיד ועל תוצאותיו הכספיות.

(ב) הצעת חוק נתוני אשראי, התשע"ו - 2015

הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת ביום 13 באוקטובר 2015, ומאמצת את מסקנות "ועדת דורפמן" שהמליצה על עריכת שינויים בנושא האשראי הצרכני, במטרה לשפר את המידע המוצג לציבור בנושא זה.

בהתאם להנחיות שנכללו בהצעת החוק, יידרשו התאגידים הבנקאים להרחיב את דיווחיהם לגבי נתוני אשראי הנמצאים ברשותם ולאסוף מידע שלילי וחיובי כאחד הרלוונטי לצורך הערכת כושרו הפיננסי של הלקוח, בהתאם לסטנדרט בינלאומי ("מטרו 2"), לעומת המצב הנהוג היום, במסגרתו נאסף רק מידע שלילי. בהתאם להנחיות שנכללו בהצעת החוק, הוטלה האחריות ליצירת "מאגר נתוני אשראי מרכזי", על בנק ישראל. המאגר יכיל נתונים על משקי בית ועסקים קטנים, שייאספו מגופים פיננסיים וגופים ציבוריים כאחד (מערכת בתי המשפט, לשכות ההוצאה לפועל וכו').

ההנחיות שנכללו בהצעת החוק מיועדות להכנס לתוקף בתום שנתיים ממועד פרסום החוק. בהמשך לצעדי חקיקה אלו התקיים בחודש דצמבר 2015 דיון ראשוני בבנק ישראל בנוגע להיערכות הנדרשת ליישום החוק, לרבות הצורך בהקמת מאגר מידע מרכזי.

בהמשך לדיון זה, הפיץ בנק ישראל ביום 24 בדצמבר 2015 טיוטת הוראה, בנושא: "אגירת מידע על נתוני אשראי". במסגרת ההנחיות שנכללו בטיטת ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לשמר במערכות המידע שלהם בסיס נתונים שיכיל מידע על עסקאות ועל לקוחות המקושרים לאותן עסקאות, בתדירות חודשית - כנדרש בסעיף 115 ב', בחוק נתוני האשראי, התשע"ז - 2016.

עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בנושא זה, וטרם נקבע מועד לכניסתה לתוקף. הבנק לומד את ההנחיות שנכללו בטיטת ההוראה ונערך ליישומן.

(ג) הצעת חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (תיקון מס' 3), התשע"ה - 2015

ביום 27 ביולי 2015 אושרה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת הצעת חוק: "הסדרי הלוואות חוץ בנקאיות (תיקון מס' 3), התשע"ה - 2015".

במסגרת ההצעה, מוצע להחיל את הכללים שנקבעו בחוק גם על תאגידים בנקאיים ותאגידי העזר שלהם, בנוסף להסדרה שנקבעה לגביהם בנושא זה בהוראות בנק ישראל.

בנוסף, מוצע להגדיר כל סוג של מתן אשראי כ"הלוואה", לרבות קביעת תקרת ריבית מירבית בשוק האשראי הקמעונאי, שתחייב גם את הבנקים.

עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה בנושא זה ולכן לא ניתן להעריך את השלכות ההנחיות שנכללו בהצעת החקיקה על פעילות הבנק והכנסותיו בעתיד.

(7) חקיקה בנושא: "הלוואות ממונפות"

בחודש נובמבר 2014 פורסמו מסקנות הועדה לבחינת הסדרי חוב בישראל, שכללו המלצות המתייחסות להיבטים מסוימים בנושא: "גיוס חוב מהציבור וטיפול בלוויים שנקלעו לקשיים" (לרבות היבטים מסוימים המתייחסים לתאגידים הבנקאיים).

לאור המלצות אלו נוצר צורך לעדכן הנחיות מסוימות שנכללו בהוראות הניהול הבנקאי התקין של בנק ישראל, המתייחסות להלוואות ממונפות ולוויתורים על חובות.

לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 28 באפריל 2015 תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין מסוימות, כדלקמן:

(א) תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון אשראי"

התיקון כולל הנחיות המתייחסות להלוואות ממונפות ולמחילת חובות, ובכללן:

- התאגידים הבנקאיים נדרשים לקבוע מגבלות פנימיות באשר להלוואות ממונפות ובאשר למתן אשראי ללוויים המתאפיינים ברמות מינוף העולות על המקובל בענף בו הם פועלים.

- מדיניות האשראי תכלול התייחסות לחשיפות בגין "הלוואות סינדיקציה" שאורגנו על ידי התאגיד הבנקאי וטרם נמכרו על ידו. כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים תהליכי הערכה עצמאיים, גם ל"הלוואות סינדיקציה" שאורגנו על ידי אחרים.
- התאגידים הבנקאיים נדרשו לכלול במסגרת תהליכי חיתום האשראי בגין אשראים גדולים (בסכומים העולים על 50 מיליון ש"ח), הניתנים לתאגידים - גם אשראי שנטל בעל השליטה בתאגיד, למימון רכישת מניות השליטה בתאגיד.
- תהליך "זיטור" על חוב בגין לווים שנקלעו לקשיים, יעוגן בנהלים מפורטים, לרבות התייחסות לחלופות אפשריות, טרם היותור על החוב.

(ב) הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 327 בנושא: "ניהול הלוואות ממונפות"

ההוראה מסדירה את מסגרת הסיכונים הכוללת להלוואות ממונפות וכוללת הנחיות מפורטות בנושא זה, ובכללן:

- הגדרת הלוואות ממונפות, לרבות הלוואות לרכישת אמצעי שליטה והלוואות ללווים המתאפיינים בשיעורי מינוף גבוה של חוב להון עצמי.
- הגדרת היבטים שונים בנושא הלוואות ממונפות, שיקבלו ביטוי במדיניות ונהלי האשראי של התאגידים הבנקאיים.
- הדירקטוריון נדרש לדון אחת לשנה, לפחות, במדיניות התאגיד הבנקאי באשר להלוואות ממונפות.
- התאגידים הבנקאיים נדרשים לקבוע נהלי חיתום ברורים כתובים ומדידים שישקפו את התיאבון לסיכון של התאגיד הבנקאי בהתייחס להלוואות אלה.
- התאגידים הבנקאיים יקיימו מעקב מתמיד אחר הלוואות ממונפות וידווחו עליהן להנהלה, בתדירות רבעונית לפחות.
- פונקצית בקרת האשראי תידרש להעריך את ביצועי תיק הלוואות הממונפות באופן תדיר ומעמיק יותר ביחס לחלקים אחרים של תיק האשראי.
- התאגידים הבנקאיים נדרשים לגבש וליישם מבחני קיצון וניתוחי רגישות תקופתיים לגבי תיק הלוואות הממונפות.

(ג) תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323 בנושא: "מגבלות על מימון עסקאות הוניות"

במסגרת צעדי הסדרה אלו תוקנה הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323 במתכונתה הקודמת, שקבעה מגבלות באשר להלוואות שניתנו למימון אמצעי שליטה בלבד, ותכולתה הורחבה עבור כלל הלוואות ששימשו למימון "עסקאות הוניות" (כהגדרתן בתיקון להוראה).

לפיכך, נכללו בתיקון להוראה הנחיות חדשות, ובכללן:

- "עסקה הונית" הוגדרה כעסקה למימון רכישת זכות הונית בתאגיד, או חלוקת הון, במטרה להגדיל ערך לבעלי המניות.
 - היקף האשראי שניתן למטרת ביצוע עסקאות הוניות, הוגבל ל- 70% מהון התאגיד הבנקאי, לכל היותר.
 - היקף האשראי שניתן לרכישת זכות הונית בתאגיד בנקאי אחר (ומימון 30% לפחות מעלות הרכישה), הוגבל לשיעור שלא יעלה על 5%, לכל יותר, מהון התאגיד הבנקאי נותן האשראי, או מהון התאגיד הבנקאי הנרכש (כנמוך מביניהם).
- ההנחיות החדשות שנכללו בהוראות אלו הוחלו לגבי אשראי חדש שניתן החל מיום 1 בינואר 2016 ואילך. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בתיקונים להוראות, כמפורט לעיל, ממועד כניסתן לתוקף.

(8) תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313 בנושא: "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים"

בהמשך לצעדי ההסדרה שננקטו על ידי בנק ישראל במטרה להפחית את הריכוזיות בתיקי האשראי של המערכת הבנקאית ועל רקע ההמלצות שפרסמה "ועדת באזל" בנושא: "חשיפות גדולות", פרסם בנק ישראל ביום 9 ביוני 2015 תיקון להוראת ניהול בנקאי מס' 313, בנושא: "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים", הכוללת הנחיות המטילות מגבלות נוספות על ריכוזיות האשראי במערכת הבנקאית, ובכללן:

- הגדרת ההון המשמש מרכיב במדידת "ריכוזיות האשראי" צומצמה, בהתאם להמלצות "ועדת באזל", מ: "ההון הכשיר הכולל" (שנקבעה בנוסח ההוראה הקודם), ל: "הון ברובד הראשון".
- החבות המכסימלית המותרת בגין "קבוצת לווים בנקאית" (כהגדרתה בהוראה), הופחתה משיעור של 25% מההון, ל- 15% מההון, בלבד.
- השיטה למדידת סכומים הניתנים לניכוי מהחבות, הותאמה להגדרות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 ("כללי באזל").

התיקונים שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2016. עם זאת, נכללו בהוראה "כללי מעבר", במסגרתם הותר לתאגידים הבנקאיים לחשב את המגבלות במועד היישום לראשונה (1.1.2016), ביחס ל"הון הכשיר הכולל" (במקום ביחס ל"הון ברובד הראשון"). הקלה זו תופחת בהדרגה במשך 12 רבעונים רצופים, עד לכיטולה המלא ביום 31.12.2018.

הבנק יישם את ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה במועד כניסתן לתוקף.

(9) תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, בנושא: "ציות, ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי"

במסגרת עדכון הוראות הניהול הבנקאי התקין והתאמתן למסגרות העבודה ולסטנדרטים שנקבעו על ידי "ועדת באזל", פרסם בנק ישראל ביום 3 ביוני 2015, תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, בנושא: "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי".

התיקון להוראה מרחיב את תכולת ההוראה הקודמת (שהתייחסה להיבטי ציות הנוגעים להוראות צרכניות בלבד), לכלל החוקים התקנות וההוראות החלות על תאגידים בנקאיים (לרבות חקיקה המתייחסת לשירותים בנקאיים ללקוחות, לפעילות שבאחריות הפונקציות ב"קו ההגנה השני", ולהוראות ציות אחרות), וכוללת הנחיות וכללים חדשים, לרבות:

- הדירקטוריון נדרש לפקח על ניהול סיכון הציות, באמצעות אישור מדיניות הציות ופיקוח על יישומה (לרבות הערכת מידת האפקטיביות של מדיניות זו וקביעת ערוצי דיווח נאותים).
- הוטלה על ההנהלה האחריות לניהול אפקטיבי של סיכון הציות באמצעות גיבוש מדיניות כתובה (לרבות פיקוח על חריגות ממדיניות זו באמצעות צעדים מתקנים), פיקוח על עבודת פונקציית הציות, וקיום ערוצי דיווח לדירקטוריון.
- פורטו מאפייני פונקציית הציות, לרבות דרישה לאי תלות הפונקציה בפעילויות הנבדקות על ידה, מעמדה העצמאי בתאגיד הבנקאי, דרישה להקצאת משאבי כח אדם הולמים ולכשירות מקצועית של עובדי הפונקציה.
- הוגדרו תפקידי פונקציית הציות, לרבות תחומי עיסוקה. בין היתר, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בתחומי אחריותה של פונקציית הציות לפחות את סיכוני הציות הנגזרים מהוראות הליבה הבנקאיות (כגון: הוגנות כלפי לקוחות הבנק, הלבנת הון ומימון טרור, יעוץ ללקוחות, הגנה על הפרטיות, היבטי מיסוי ולוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות וכו').
- קצין הציות יהיה חבר בהנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי (או כפוף לחבר הנהלה שאינו עוסק בפעילות עסקית), וייאסר עליו למלא תפקיד נוסף בתאגיד הבנקאי.

ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2016.

הבנק יישם את ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה במועד כניסתן לתוקף.

(10) חקיקה בתחום המיסים

(א) הפחתה בשיעורי מס הרווח ומס השכר

בעקבות הערכת מצב מעודכנת לגבי הכנסות המדינה ממיסים שנערכה על ידי משרד האוצר, הופחת שיעור מס הערך המוסף מ-18% ל-17%, החל מיום 1 באוקטובר 2015.

בהמשך לעדכון זה, אושר בכנסת ביום 12 באוקטובר 2015 "צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ו - 2015", במסגרתו הופחת שיעור מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים, מ-18% ל-17%.

התיקון לצו נכנס לתוקף, רטרואקטיבית, ביום 1 באוקטובר 2015. בעקבות התיקון לצו כאמור, חישב הבנק מחדש ברבע הרביעי של שנת 2015, את התחייבויותיו לתשלום זכויות עובדים (עליהן מוטל מס שכר) ואת ההפרשות למיסים נדחים, בהתאם לשיעורי המס הסטטוטוריים המעודכנים (הכוללים מס רווח), שיחולו עליו בעתיד.

העדכון בשיעור מס השכר, כאמור, הפחית את התחייבויות הבנק בגין זכויות עובדים בכ- 4 מיליון ש"ח. מאידך, עידכון ההפרשות למיסים נדחים בגין העדכון בשיעור המס הסטטוטורי כאמור, הגדיל את הוצאות המס של הבנק ברבע האחרון של השנה, בכ- 4 מיליון ש"ח.

(ב) חוק לתיקון פקודת מס הכנסה

ביום 5 בינואר 2016, פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216) התשע"ו - 2016. במסגרת החוק הופחתו שיעורי המס החלים על חברות בישראל, החל מיום 1 בינואר 2016 (להלן: "המועד הקובע"), משיעור של 26.5%, ל-25.0%. לפיכך צפוי שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק לקטון החל מהמועד הקובע, משיעור של 37.18%, ל-35.90%. בעקבות התיקון לחוק, כאמור, עתיד הבנק לעדכן ברבע הראשון של שנת 2016 את ההפרשות לתשלום מסים נדחים, בהתאם לשיעורי המס הסטטוטוריים המעודכנים שיחולו עליו בעתיד.

עידכון שיעורי המס בגין התיקון לחוק, כאמור, עתיד להגדיל את הוצאות המס של הבנק ברבע הראשון של שנת 2016 בסך של כ- 8 מיליון ש"ח.

(ג) הצעת חוק להעמקת גביית המסים ולהגברת אכיפה (אמצעים לאכיפת תשלום מסים

ולהרתעה מפני הלבנת הון) (תיקוני חקיקה), התשע"ה - 2015

הצעת החוק פורסמה ביום 31 באוגוסט 2015, במטרה להעמיק את גביית המס ולצמצם העלמת הכנסות בידי עברייני מס. במסגרת זו מוצע לקבוע חובת דיווח מיוחדת על גופים פיננסיים (תאגידים בנקאיים, קופות גמל, מבטחים, מנהלי תיקים, חברי בורסה, וכדומה) וסולקים, שתכלול נתונים בנוגע לפעילות לקוחותיהם בחשבונותיהם העסקיים.

כמו כן, מוצע להסמיך את רשות המיסים לקבל מידע מוגדר באמצעות מנגנון שיפוקח על ידי היועץ המשפטי לממשלה, במקרים מסוימים. המידע שיתקבל ירוכז במאגר ממודר של רשות המיסים.

הצעה אושרה במליאת הכנסת בקריאה ראשונה, ביום 12 באוקטובר 2015, אך עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה בנושא.

(11) הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 361 בנושא: "ניהול הגנת הסייבר"

פעילות התאגידים הבנקאיים נשענת על תשתיות טכנולוגיות מתקדמות וחדשנות טכנולוגית, לרבות תשתיות מיחשוב "פתוחות" וקבלת שירותי מיחשוב מצדדים שלישיים המאפשרים מתן שירותים בנקאיים זמינים ללקוחות "בכל עת ובכל מקום".

תשתיות מתקדמות אלו חושפות את התאגידים הבנקאיים ל"סיכוני סייבר", שהתממשותם עלולה לשבש את פעילותם התקינה ולהוביל לפגיעה במוניטין, ירידה באמון הציבור, ואף לגרום, במקרי קיצון, לפגיעה ביציבותם.

להערכת בנק ישראל, נרשמה בתקופה האחרונה עליה מתמדת בחשיפת התאגידים הבנקאיים (בארץ ובעולם) לאיומי סייבר, המתבטאת בעליה בתחום ההתקפות, בעוצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי לזהות התקפות אלו. לאור החשיבות הרבה שמייחס בנק ישראל לנושא זה ולסכנות הפוטנציאליות הטמונות בו, פרסם בנק ישראל ביום 16 במרס 2015 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 361), בנושא: "ניהול הגנת הסייבר", המסדירה את דרישות הפיקוח על הבנקים מהתאגידים הבנקאיים בתחום זה, וכוללת מסגרת מובנית לניהול הסיכון. ההוראה קובעת עקרונות יסוד וקווים מנחים לניהול הגנת הסייבר ובכללם:

- התאגיד הבנקאי נדרש להגדיר אסטרטגיית הגנה ומסגרת לניהול סיכוני סייבר, הכוללים:
 - תפיסת הגנת הסייבר, לרבות: זיהוי מרחב הפעילות, מכלול הגורמים הרלוונטיים לנושא, מתן דגש למערכי הגילוי, ולהגנה על פרטיות הלקוחות ושמירה על נכסיהם.
 - גישת התאגיד לניהול סיכוני סייבר, לרבות: יעדים, עקרונות הפעלה ויישום.
 - מסגרת לניהול סיכוני סייבר, הכוללת: מבנה הממשל התאגידי, תיאור הכלים והמתודולוגיות להערכת הסיכון, ותיאור תהליכי ההגנה העיקריים.
 - מדיניות הגנת הסייבר המתייחסת ליעדי הגנת הסייבר, הגדרת תחומי האחריות, מערכי הניטור והתגובה ופירוט הבקורות הנדרשות והמסגרת ליישומן.
 - אסטרטגיית הגנת הסייבר תעודכן בתדירות תלת שנתית, לפחות.
- בתהליך ניהול סיכוני סייבר ייכללו המרכיבים הבאים:
 - הערכת סיכוני סייבר וסביבת הבקרה שתבוצע בתדירות שנתית, לפחות.
 - זיהוי והערכת סיכוני סייבר שיבוססו על ממצאי בקורות וסקרים, איסוף וניתוח אירועים פנימיים, מיפוי תהליכים עסקיים, ניתוח תרחישים, ושימוש במדדים כמותיים.
 - הערכת הבקורות הקיימות, לרבות: ניתוח מצב הבקורות ביחס לאיומים, לחולשות ולסיכונים הרלוונטיים, בחתכי הפעילות השונים.
 - קיום מערך דיווח סדיר להנהלה ולדירקטוריון בנושא סיכוני סייבר, לרבות: נתונים לגבי מדדי סיכון עדכניים, פירוט אירועי סיכון או נזק משמעותיים, התפתחות אירועים בעלי פוטנציאל להתממשות סיכוני סייבר.
- התאגידים הבנקאיים נדרשו לבסס מערך בקורות אפקטיבי להפחתת רמת סיכוני סייבר, הכולל:
 - מיפוי סביבת הפעילות של התאגידים במטרה לזהות גורמים, מערכות ותהליכים קריטיים, לרבות נקודות חולשה.
 - חיזוי וחקר איומים המבוסס על איסוף מידע עצמאי ויכולת הערכה וניתוח.
 - פיתוח יכולת תגובה מהירה ואפקטיבית לאירוע סייבר וניהולו.
 - פיתוח יכולת עמידות לאירוע סייבר ושיקום הפעילות העסקית בעקבות האירוע.
 - צמצום החשיפה להתקפות סייבר באמצעות "הקשחת מערכות" וצמצום הרשאות למשתמשים.
 - יישום אבטחה "רב שכבתית" המבוססת על ריבוי בקורות העשויות לפצות על חולשות שהתגלו בחלק מהתהליכים.
 - קיום מערך ניטור ובקרה אפקטיבי המאויש ברציפות בכל שעות היממה ומקבל דיווחים בזמן אמת מהמערכות והיחידות השונות.

- יישום מתכונת נאותה לניהול "אירוע סייבר", הכוללת: זיהוי האירוע, דיווח על האירוע, ניהול שוטף של האירוע באמצעות צוות עובדים יעודי במסגרת "חדר מצב", רישום ומעקב של מכלול הידיעות, ההחלטות והפעולות באמצעות "יומן אירועים", ועריכת תיחקור ודיווח בתום האירוע.
 - קיום מערך דיווח על אירועי סייבר (או התרעה על אירוע סייבר), הכולל: דיווחים פנימיים לגורמים הרלוונטים, להנהלה ולדירקטוריון, ודיווחים חיצוניים לפיקוח על הבנקים, בתנאים מסוימים.
 - קיום ממשל תאגידי נאות לניהול סיכוני הסייבר, הכולל את האורגנים הבאים:
 - הדירקטוריון אחראי על התוויית אסטרטגיית הגנת הסייבר, אישור המסגרת לניהול סיכוני הסייבר, ופיקוח על ההנהלה הבכירה.
 - הנהלת הבנק קובעת מסגרת כוללת לניהול סיכוני הסייבר, מגבשת מדיניות הגנה מפני סיכוני סייבר, ומעריכה את אפקטיביות מערך הגנת הסייבר באמצעות קבלת דיווחים שוטפים באשר לאיומים הקיימים, תוצאות הערכת הסיכונים, ודיווחים תקופתיים על אירועי סייבר.
 - הוגדר תפקידו של מנהל הגנת הסייבר העומד בראש מערך הגנת הסייבר ואחראי על מגוון היבטים בניהול סיכוני הסייבר, לרבות: תכלול היבטי ניהול הגנת הסייבר, סיוע להנהלה בגיבוש ויישום מדיניות הגנת הסייבר, גיבוש מתודולוגיה תאגידית לניהול סיכוני סייבר, ובקרה של ניהול אירועי סייבר וקביעת המסגרת לדיווחים מהיחידות השונות.
- ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 בספטמבר 2015. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראה החל מהמועד שנקבע לכניסתן לתוקף.

(12) תגמול נושאי משרה ועובדים מרכזיים

(א) תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד בנקאי"

בהמשך לצעדי ההסדרה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי" שפורסמו על ידי בנק ישראל במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בשנת 2014, ובעקבות הניסיון שנצבר בנושא זה, פרסם בנק ישראל ביום 13 באוגוסט 2015, תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי". התיקון להוראה מטיל מגבלות נוספות על תגמול נושאי המשרה, ובכללן:

- הסכמי התגמול יכללו הסדרי השבה שיחולו על כלל התגמולים המשתנים המשולמים לעובדים מרכזיים ולנושאי משרה, שיופעלו בהתקיים קריטריונים מסוימים שייקבעו מראש ויכללו לכל הפחות נסיבות חריגות שנקבעו בהוראה (לרבות: הפסדים משמעותיים, אי עמידה באמות מידה ראויים וכשל מהותי בניהול הסיכונים).
 - הסדרי השבה אלו יהיו בתוקף בתקופה שתנוע בין 7 ל- 10 שנים ממועד הענקת התגמול המשתנה.
 - ייאסר על התאגידים הבנקאיים לכלול בתגמול המשולם ליושב הראש מרכיבים המהווים "תגמול משתנה". בנוסף, המתכונת לקביעת היקף התגמול המשולם ליושב הראש תבוסס על מתכונת התגמול המשולם לחברי דירקטוריון אחרים. עם זאת, התגמול ייקח בחשבון פרמטרים רלוונטיים אחרים, כגון: גודל התאגיד הבנקאי, מורכבות פעילותו והיקף המשרה שממלא יושב הראש.
- ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה חלות על כל הסדרי התגמול החדשים שאושרו מיום פרסום התיקון להוראה ואילך (לרבות הסכמי תגמול שחודשו החל ממועד זה). עם זאת, נכללו בתיקון להוראה הסדרי מעבר, המתירים לדחות את המועד ליישום ההנחיות החדשות בגין הסדרי תגמול שאושרו בעבר, עד ליום 31 בדצמבר 2017, לכל המאוחר.

(ב) הצעת חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ד - 2014

הצעת החוק אושרה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 21 ביולי 2014 ובמסגרתה הוצע, בין היתר, להגביל את סכום ההוצאה בגין שכר בכירים בתאגידים פיננסיים, שיוכר לצורך מס, לסכום שלא יעלה על 3.5 מיליון ש"ח לשנה.

ההנחיות שנכללו בטיטת הצעת החוק יחולו על כל התקשרות עם נושא משרה שתאשר לאחר מועד פרסום החוק, ועל כל ההתקשרויות האחרות בתום שנה ממועד פרסום החוק.

בחדש ינואר 2016 החלו דיונים בוועדת הכנסת לקראת אישור הצעת החוק בקריאה שניה ושלישית.

(13) הנחיות בנושא: "ניהול סיכונים בסביבת מיחשוב ענן"

בעקבות פיתוח טכנולוגיית "מיחשוב ענן" (העושה שימוש בשרתים חיצוניים לצורך איחסון תוכנות וקבצי מידע גדולים), החלו תאגידים רבים לאמץ טכנולוגיה זו בהיקפים גדלים והולכים. במטרה לקבוע קיום מנחים ומגבלות לאימוץ טכנולוגיה זו בתאגידים הבנקאיים בישראל, הפיץ בנק ישראל ביום 10 בספטמבר 2014 טיוטת חוזר בנושא: "ניהול סיכונים בסביבת מיחשוב ענן". בהמשך לאמור לעיל, פרסם בנק ישראל ביום 29 ביוני 2015 חוזר סופי בנושא זה, הכולל הנחיות שנועדו לצמצם את החשיפה לסיכונים הכרוכים בשימוש בטכנולוגיה זו, ובכללם:

- תשתיות ותהליכי מיחשוב הקשורים ב"פעילות הליבה" של התאגידים הבנקאיים יוחרגו, ולא ניתן יהיה ליישם עבורם טכנולוגיה זו.

- אחסון מידע או נתוני לקוחות באמצעות טכנולוגיה זו, יתאפשר רק באמצעות שרתים המותקנים במדינת ישראל, או במדינות המקיימות את רמת ההגנה שנקבעה באיחוד האירופאי.

ההנחיות שנכללו בחוזר נכנסו לתוקף ביום פרסומן. עם זאת, נדרשו התאגידים הבנקאיים לפנות לבנק ישראל בבקשה לקבלת אישור מקדמי 60 יום לפחות לפני המועד המבוקש ליישום טכנולוגיה זו. יישום הטכנולוגיה יתאפשר רק לאחר קבלת האישור המבוקש.

בשלב זה אין כוונת הבנק לעשות שימוש בטכנולוגיה זו.

(14) תיקוני חקיקה והסדרה בנושא "איסור הלבנת הון ומימון טרור"

• הצעת חוק להעמקת גביית מיסים ולהגברת אכיפה (אמצעים לאכיפת תשלום מיסים) ולהרתעה מפני הלבנת הון (תיקוני חקיקה) התשע"ה - 2015.

במטרה להילחם בהון השחור, לרבות העמקת גביית המס והגברת אכיפת חוקי המס, ומכיוון שעבירות מס מלוות לא אחת בתנועות כספיים בין לאומיות, ככוונה להקשות על גילוי מקור הכספים ולהתחמק מתשלום מס, אושרה ביום 12 באוקטובר 2015, במליאת הכנסת בקריאה ראשונה, הצעת החוק להעמקת גביית המיסים ולהגברת אכיפה (אמצעים לאכיפת תשלום מיסים ולהרתעה מפני הלבנת הון) (תיקוני חקיקה), התשע"ה - 2015.

במסגרת זו, מוצע לתקן את חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, ולהגדיר עבירות מס חמורות (לרבות עבירת המרמה לפי פקודת מס הכנסה) כעבירות מקור לפי חוק זה, שיקנה לגורמי אכיפה וחקירה בתחום עבירות הלבנת הון, שבוצעו ברכוש שמקורות בעבירות מס אלה, סמכויות חקירה, כניסה חיפוש ותפיסה. כמו כן, מוצע לאפשר העברת מידע לפקיד מכס חוקר ממאגר המידע המנוהל ברשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, בתנאים שפורטו בהצעת החוק.

קביעת עבירות המס כעבירות מקור לפי חוק איסור הלבנת הון עולה בקנה אחד עם הדרישות הבינלאומיות בתחום איסור הלבנת הון.

• **מכתב בנושא: "ניהול סיכונים הכרוכים בהפעלת תוכנית גילוי מרצון בישראל"**

בשנים האחרונות יזמה רשות המיסים בישראל צעדי הסדרה במטרה להעמיק את גביית המיסים בישראל ובכללם: "תוכנית גילוי מרצון על הכנסה שלא דווחה לרשות המיסים בעבר". התוכנית מאפשרת לאזרחים לתקן את ההכנסות שהוצהרו על ידם בעבר, מבלי שיועמדו לדין פלילי. הסדרי החוב שיערכו בין אותם אזרחים לרשויות המס, כרוכים לעיתים בהעברות כספים משמעוטיות מחו"ל לישראל".

מכיוון ש"התוכנית לגילוי מרצון" מקנה לאזרחים חסינות מהעמדה לדין פלילי בגין עבירות על פקודת מס הכנסה בלבד, אך אינה פוטרת מעמידה בהוראות חוק אחרות כגון: "החוק לאיסור הלבנת הון ומימון טרור" - הפיץ בנק ישראל ביום 26 בינואר 2016 מכתב, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים, להמשיך ולקיים לגבי תנועות הכספים האמורות, את כל החובות המוטלות עליהם במסגרת החוקים הרלוונטיים, לרבות עריכת בירורים לגבי מקורות הכספיים המועברים.

בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לעדכן את מדיניותם ונוהליהם בנושא זה ולמסור דיווח מפורט לבנק ישראל באשר לצעדים שננקטו על ידם עד ליום 27 במרס, 2016. בעקבות הנחיות אלו פרסם הבנק הוראת שעה מפורטת בנושא זה, הכוללת הנחיות מתאימות לכל עובדי הבנק.

• **תזכיר "חוק איסור הלבנת הון", התשע"ו - 2015**

התזכיר לחוק כולל הנחיות חדשות שנועדו לסייע למאבק בהלבנת ההון ולהתאים את החקיקה הקיימת, לסטנדרטים הבינלאומיים בנושא זה, ובכללן:

- הצעה להחיל את הגדרת "כספים", על כל אמצעי התשלום למוכ"ז.
 - הצעה להחיל את החובות המוטלים על "תאגיד בנקאי", גם על תאגידי העזר של התאגידים הבנקאיים.
 - מוצע להרחיב את המבחן הכמותי ל"עבירות ברכוש אסור", ולכלול בהן גם פעולות בסכום העולה על 50,000 ש"ח.
 - מוצע לכלול בהגדרת "נהנה", בנוסף לתאגידיים, גם את בעלי השליטה בהם.
 - מוצע להסמיק את הועדה להטיל עיצומים כספיים על נותני שירותים עיסקיים (רואי חשבון ועורכי דין) וכן על נותני שירותי מטבע - שאינם רשומים.
 - מוצע לקבוע כללים להעברת מסמכים לגורמי חקירה ואכיפה, באישור הממונה על יישום החוק.
 - מוצע להפחית את הסכום המינימלי שעליו נדרש לדווח במעברי הגבול.
- הבנק לומד את ההנחיות החדשות שנכללו בתזכיר החוק ונערך ליישומן במועד שייקבע לכניסתן לתוקף, לכשיאושר החוק.

ג. התפתחויות בחשיפה לסיכונים

סיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות

הסיכון מוגדר כחשיפת הבנק לפגיעה בפעילותו (עד כדי מניעתה המוחלטת), גניבת נכסים פיננסיים, הפסדים כספיים ופגיעה במוניטין, הנובעת ממתקפות קיברנטיות על מערכות המחשב של הבנק (הנערכות לעיתים ללא ידיעת המשתמשים), או באמצעות איסוף מידע ממערכות אלה, במטרה להפריע לפעילות השוטפת של הבנק עד להשבתה המוחלטת.

בשנים האחרונות נרשמה עליה מתמדת כחשיפת התאגידים הבנקאיים (בארץ ובעולם) לאיומי סייבר, המתבטאת בעליה בתחכום ההתקפות, בעוצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי לזהות התקפות אלו.

סביבת העבודה העיקרית של הבנק הינה הרשת התפעולית הפנימית (מערכת המחשב המרכזית), שבאמצעותה מתבצעת הפעילות העסקית בבנק.

הרשת מופעלת ומתוחזקת על ידי החברה האם, ומנותקת מיתר סביבות העבודה.

הבנק פועל בשיתוף עם החברה האם לצמצום החשיפה לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות, באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, לרבות הטמעת מערכות וכלי הגנה שונים. למידע נוסף בנושא זה - ראה פרק 16 ב' להלן.

ד. שינויים באומדנים חשבונאיים קריטיים

(1) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים"

על פי תיקון להוראות הדיווח לציבור שפרסם בנק ישראל ביום 9 באפריל 2014, נדרשו התאגידים הבנקאיים לאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", החל מיום 1 בינואר 2015.

ההנחיות שנכללו בתיקון להוראות, שינו את כללי המדידה המתייחסים לזכויות עובדים, ביחס לכללים שהיו נהוגים עד ליום 31 בדצמבר 2014, במספר היבטים משמעותיים ובכללם:

- ההתחייבויות העתידיות של הבנק לתשלום זכויות עובדים מסוימות (בעיקר: התחייבויות לתשלום "פיצויי פרישה", התחייבויות לתשלום "מענקי יובל", והתחייבויות לתשלום זכויות מסוימות לאחר סיום העסקה), מנוכות לערך הנוכחי בשיעור ריבית המבוסס על תשואות אגרות החוב של ממשלת ישראל, בתוספת מרווח הנגזר מהפער שבין תשואת אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה הנסחרות בארה"ב, לבין תשואת אגרות החוב של ממשלת ארה"ב (עד ליום 31.12.2014 נוכח התחייבויות אלו לערך הנוכחי בשיעור ריבית קבוע - 4%).

- ההכנסות השוטפות הנובעות מהיעודות לתשלום פיצויי פרישה, נזקפות לדוח הרווח והפסד בהתבסס על אומדנים באשר לתשואה הצפויה שיינו נכסי היעודה לפיצויים.

בהתאם להנחיות שהופצו על ידי בנק ישראל בנושא זה, האומדנים לגבי התשואה הצפויה יתבססו על שיעורי תשואה היסטוריים לתקופת זמן ארוכה, שנמדדו עבור כל אחד מהמרכיבים הנכללים ביעודה לפיצויים.

חישוב ההפרשות לזכויות עובדים על פי כללי החשבונאות החדשים כרוך בשימוש בפרמטרים ואומדנים המבוססים בחלקם על נסיון העבר (לרבות באשר ל"מחיר הכסף" הרלוונטי לבנק) ובחלקם על תחזיות עתידיות (לרבות באשר לשיעורי התשואה הצפויים בשוקי ההון).

לפיכך, ההפרשות לזכויות עובדים הנגזרות מכללי המדידה החדשים רגישות לשינויים בפרמטרים ובתחזיות המבססים אותן, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכומי ההתחייבויות בגין זכויות עובדים שנכללו בדוחות הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

הבנק יישם את כללי המדידה החדשים הנגזרים מהוראות בנק ישראל החל מיום 1 בינואר 2015 וכלל אותם בדוחות הכספיים בדרך של יישום למפרע, החל מיום 1 בינואר 2013.

השינוי בכללי המדידה הגדיל את הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים במועד היישום לראשונה (1.1.2013) בסך של 98 מיליון ש"ח.

(2) היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה

כאמור בביאור 1 ד'8) בדוחות הכספיים, הבנק מהוון עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנה וזקף אותן לסעיף "רכוש קבוע". בעלויות אלו נכלל גם חלקו היחסי של הבנק בתשלומים לחברה האם בגין שירותי מחשב, המתייחסים למרכיב העלויות שהוצאו על ידי החברה האם בשל פיתוח עצמי של תוכנה, והווננו על ידה, לפיכך, לסעיף "רכוש קבוע".

מדידת העלויות ששימשו לפיתוח עצמי של תוכנה כמו גם תקופת ההנאה העתידית הצפויה בגין עלויות אלו, מבוססת על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות באשר לתקופת ההנאה הצפויה מהשימוש בתוכנה שפותחה) והערכות סובייקטיביות (לרבות באשר להיקף העבודה שהושקע בפיתוח התוכנה).

לפיכך, לשינוי באומדנים ובהערכות שתוארו לעיל, עשויה להיות השפעה מהותית על היקף הוצאות השכר או הוצאות המחשב שהווננו ונזקפו לסעיף רכוש קבוע, והוצאות הפחת העתידיות שייזקפו בגינם.

לנוכח מהותיות הנושא והטווח הרחב שניתן לשיקול הדעת בתחום זה, ומאחר שבכיקורות שנערכו על ידי בנק ישראל במספר תאגידים בנקאיים, נמצאו ליקויים בבקרה הפנימית בתהליך היוון עלויות תוכנה - הפיץ בנק ישראל ביום 31 במרס 2015 מכתב, במסגרתו נדרשה החברה האם ליישם כללים אחידים, שיהוו קווים מנחים בתהליך היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה (ויחייבו לפיכך את כל החברות הנמנות על הקבוצה הבנקאית של החברה האם, לרבות הבנק), ובכללם:

- התאגידים הנמנים על הקבוצה הבנקאית של החברה האם, נדרשו לקבוע "סף מהותיות" מינימלי לפיתוחי תוכנה שישונו לרכוש הקבוע, בטווח שבין 450 אלף ש"ח, ל- 600 אלף ש"ח. השקעות עצמיות לפיתוח תוכנה בסכומים הנופלים מ"סף מהותיות" זה, ייזקפו לדוח הרווח והפסד ולא יהונו.

- תקופת הפחתה של פיתוחי תוכנה ששונו לרכוש הקבוע - לא תעלה על חמש שנים.
- עלויות השכר המהוונות לרכוש הקבוע ייקחו בחשבון "חוסר יעילות כלכלי", וסטיות אפשריות בדיווחי השעות.

- השקעות בפרויקטים לפיתוח עצמי של תוכנה המהוונות לרכוש הקבוע, יכללו רק הוצאות בגין עובדים שרוב זמנם מוקדש לפיתוח תוכנה בפועל.

במכתב נדרשה החברה האם (כמו גם יתר התאגידים הנמנים על הקבוצה), לאמץ כללי מדידה אלו, החל מהדוח הרבעוני ליום 30.6.2015 ולכלול אותם בדוחותיהם הכספיים בדרך של יישום למפרע.

מערכות המידע העיקריות המשמשות את הבנק מבוססות על מערכות הליבה של החברה האם המספקת לבנק שירותי מחשב (לרבות פיתוחי תוכנה), מכח הסכמים שנחתמו בין הבנק לחברה האם, בנושא זה.

לפיכך, עלויות תוכנה שהווננו על ידי הבנק ונזקפו לסעיף "רכוש קבוע", כוללות גם את חלקו היחסי של הבנק בהשקעות החברה האם בפיתוחי תוכנה עצמיים, עברה ועבור הבנק.

הבנק יישם את כללי המדידה שנקבעו בהנחיית בנק ישראל החל מיום 1 באפריל 2015, וכלל אותם בדוחותיו הכספיים בדרך של יישום למפרע.

השינוי בכללי המדידה, כאמור, הפחית את יתרת ההשקעות בסעיף "רכוש קבוע" ליום 1.1.2015 בסך של כ- 16 מיליון ש"ח.

7. התפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

א. רווח ורווחיות

הרווח לפני מיסים הסתכם בשנת 2015 בסך של 344 מיליון ש"ח, לעומת 239 מיליון ש"ח בשנת 2014, עליה בשיעור של 43.9%.

תשואת הרווח לפני מיסים על ההון העצמי, הסתכמה בשנת 2015 בשיעור של 17.0%, לעומת תשואה בשיעור של 12.7% אשתקד.

ההפרשה למיסים הסתכמה בשנת 2015 בסך של 136 מיליון ש"ח, לעומת 94 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למס מהרווח ברוטו הסתכם ב- 39.5%, לעומת 39.3% אשתקד.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2015 בסך של 210 מיליון ש"ח, לעומת 147 מיליון ש"ח אשתקד, עליה בשיעור של 42.9%.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי ברוטו, הסתכמה בשנת 2015 בשיעור של 10.4%, לעומת 7.8% אשתקד.

להלן התפתחות תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי בבנק, בחמש השנים האחרונות (באחוזים):

2011	2012	2013	2014	2015	
9.5	10.7	9.9	7.8	10.4	שיעור תשואה שנתי

הרווח הנקי למניה (בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב) הסתכם בשנת 2015 בכ- 1.69 אלפי ש"ח, לעומת כ- 1.18 אלפי ש"ח אשתקד. הרווח הנקי למניה בת 0.01 ש"ח - ערך נקוב, הסתכם בשנת 2015 בכ- 0.17 אלפי ש"ח, לעומת 0.12 אלפי ש"ח אשתקד.

התוצאות העסקיות של הבנק בשנת 2015, בהשוואה לשנת 2014, הושפעו בעיקר מהגורמים הבאים:

- עליה בסך של 72 מיליון ש"ח בהכנסות מריבית, נטו, המהווה גידול בשיעור של 9.0%.
- ירידה בסך של 5 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאינן מריבית, המהווה קיטון בשיעור של 11.9%.
- עליה בסך של 52 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי, המהווה גידול בשיעור של 346.7%.
- ירידה בסך של 3 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות, המהווה קיטון בשיעור של 1.0%.
- עליה בסך של 32 מיליון ש"ח בהכנסות האחרות, בגין רווחי הון שנזקפו בתקופת הדוח.
- ירידה בסך של 61 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות האחרות, המהווה קיטון בשיעור של 6.8%.
- עליה בשיעור המס האפקטיבי - משיעור של 39.3% בשנת 2014, לשיעור של 39.5% השנה.

ב. הכנסות והוצאות

ההכנסות מריבית, נטו, הסתכמו בשנת 2015 בסך של 872 מיליון ש"ח, לעומת 800 מיליון ש"ח, בשנת 2014 - עליה בשיעור של 9.0%. העליה בהכנסות מריבית, נטו, מוסברת על ידי:

- עליה בשיעור של 0.28 נקודות האחוז במרווח הריבית, ממרווח בשיעור של 2.91% אשתקד, למרווח בשיעור של 3.19% בשנת 2015.

- ירידה בסך של 13 מיליון ש"ח במרכיב הפרשי העיתוי השליליים ("פריסת ההכנסות"), הנובעים מהכנסות ריבית שסווגו מסעיף עמלות ויוכרו בדוח הרווח והפסד בעתיד (בשל יישום כללי החשבונאות הנהוגים בארה"ב בנושא: "מדידת הכנסות ריבית" (תקן 91-FAS), כמפורט להלן). השפעת גורמים אלו מותנה בירידה בשיעור של 5.1% ביתרה הממוצעת של הנכסים המניבים.

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" (ראה ביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים).

להלן נתונים לגבי השלכות יישום כללי "FAS - 91" על הכנסות הריבית של הבנק בשנת 2015, לעומת השנה הקודמת:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2014	2015	
שינוי	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
%			
7.6	740	796	• הכנסות ריבית לפני יישום כללי "FAS - 91"
			• השלכות יישום כללי "FAS - 91":
3.6	83	86	- הכנסות שסווגו מסעיף "עמלות"
(56.5)	(23)	(10)	- הכנסות שנדחו לתקופות הבאות, נטו
26.7	60	76	סך כל השלכות יישום "FAS - 91"
9.0	800	872	סך כל הכנסות הריבית

* בנוסף לאמור לעיל, הוכרו ברווח והפסד, הכנסות בגין "עמלות פרעון מוקדם" שנגבו בשנת 2015 בסך של 10 מיליון ש"ח (2014 - 8 מיליון ש"ח).

להלן טבלה המפרטת את התפלגות הפעילות הפיננסית בבנק ופערי הריבית בחתך מגזרי הצמדה, והתרומה להכנסות הריבית שנרשמה בכל אחד ממגזרים אלו בשנת 2015, בהשוואה לאשתקד:

2014			2015			מגזר הצמדה
הכנסות מריבית	פער הריבית	היקף הפעילות	הכנסות מריבית	פער הריבית	היקף הפעילות	
מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	%	%	
						1. לפני יישום כללי "FAS - 91"
684*	3.22*	77	736	3.25	81	- לא צמוד
26*	0.51*	16	25	0.94	12	- צמוד מדד
30	1.84	7	35	2.13	7	- מטבע חוץ
740	2.68	100	796	2.90	100	
60	0.23	-	76	0.29	-	2. השפעת יישום כללי "FAS - 91"
800	2.91	100	872	3.19	100	סך הכל

להלן ניתוח מרכיבי השינוי בהכנסות הריבית:

המגזר השקלי הלא צמוד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 81% מכלל נכסי הבנק בשנת 2015, לעומת כ- 77% אשתקד. תרומתו להכנסות הריבית בבנק הסתכמה בכ- 812 מיליון ש"ח (לפני יישום כללי "FAS 91" - 736 מיליון ש"ח), לעומת כ- 744 מיליון ש"ח אשתקד (לפני יישום כללי "FAS - 91" - 684 מיליון ש"ח), המהווים כ- 93.1% מכלל הכנסות הריבית בבנק, הגידול בהכנסות הריבית במגזר זה, נובע בעיקר מעליה בנפח הפעילות.

בשנת 2015 הסתכם מרכיב האשראי לציבור מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), בשיעור של כ- 78%, לעומת כ- 76% אשתקד.

בסיכום כללי עלה היקף הנכסים במגזר זה בשנת 2015 (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים) בכ- 7.8%, בעיקר עקב גידול בשיעור של כ- 13% באשראי לציבור.

* סווג מחדש

פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2015 בשיעור של 3.61% (לפני יישום כללי "91 - FAS" - 3.25%) לעומת פער ריבית בשיעור של 3.52%* שנרשם אשתקד (לפני יישום כללי "91 - FAS" - 3.22%).

העליה שנרשמה בפער הריבית (לפני יישום כללי "91 - FAS"), למרות העליה הריאלית שנרשמה בעלות הגיוס (הנגזרת מהפחתות הריבית במכרז המוניטרי היומי בשנת 2015), נובעת הן מעליה במרכיב האשראי (הנושא תשואה גבוהה יותר) במגזר זה, והן עקב עליה בתשואת האשראי.

המגזר השקלי צמוד המדד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 12% מכלל נכסי הבנק בשנת 2015, לעומת כ- 16% אשתקד. תרומתו להכנסות הריבית בבנק הסתכמה ב- 25 מיליון ש"ח, לעומת 26 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 2.9% מכלל הכנסות הריבית בבנק. הירידה בהכנסות הריבית במגזר זה מוסברת בירידה בהיקף הנכסים, כאמור, וירידה בהכנסות מהפרשי הצמדה על עודף השימושים במגזר זה.

מגזר זה מרכז בעיקרו את פעילות הבנק בתחום גיוס הפקדונות מהציבור לטווח בינוני וארוך, בצד המקורות ואת נכסי הכיסוי להתחייבויות אלה, בצד השימושים. בשנת 2015 הסתכם מרכיב האשראי לציבור, מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), בשיעור של כ- 61%, לעומת 52% אשתקד.

כאמור, פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2015 בשיעור של 0.94%, לעומת 0.51%* אשתקד. העליה בפער הריבית מוסברת, בשינוי תמהיל השימושים, כאמור (ירידה במרכיב ההשקעות בניירות ערך, המניבים תשואות נמוכות ועליה במרכיב האשראי).

מגזר המט"ח וצמוד המט"ח - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 7% מכלל נכסי הבנק בשנת 2015, בדומה לנתון שנרשם אשתקד. תרומתו להכנסות מריבית בבנק הסתכמה ב- 35 מיליון ש"ח, לעומת 30 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 4.0% מכלל הכנסות הריבית בבנק. היציבות שנרשמה בהיקף הפעילות הממוצע במגזר זה נובעת מעליה במרכיב ההשקעות בניירות ערך מחד, שקוזה בירידה במרכיב הפקדונות בבנקים.

העליה בהכנסות הריבית, נטו, במגזר זה, נובעת מגידול בשיעור של 0.29 נקודות האחוז שנרשם בפער הריבית - משיעור של 1.84% אשתקד, לשיעור של 2.13% בשנת 2015.

העליה בפער הריבית מוסברת, בעיקר, בעליה בתשואת השימושים בגין מרכיב האשראי לציבור, ובגידול במרכיב השימושים הנושאים תשואות גבוהות יותר.

פער הריבית הכולל בשנת 2015, המוגדר כיחס שבין הכנסות הריבית (לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי), לבין היתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים - הסתכם בשנת 2015 בשיעור של 3.19% (לפני יישום כללי "91 - FAS" 2.90%), לעומת 2.91% אשתקד (לפני יישום כללי "91 - FAS" - 2.68%).

למידע נוסף באשר להתפתחות והתפלגות הכנסות הריבית ומרווחי הריבית בחתך מוצרים בנקאיים ובחתך מגזרי הצמדה - ראה "דוח שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים" (נספח מס' 1 בדוח על "הממשל התאגידי").

הכנסות המימון שאינן מריבית, נטו הסתכמו בשנת 2015 בסך של 37 מיליון ש"ח, לעומת 42 מיליון ש"ח אשתקד.

הקיטון בהכנסות המימון שאינן מריבית נובע, בעיקר, מירידה בסך של 7 מיליון ש"ח בהכנסות מהפרשי שער (המוסברת בפחות מתון (בשיעור של 0.3%) שנרשם בשער החליפין של השקל לעומת הדולר בשנת 2015, לעומת פיחות בשיעור גבוה יותר (12.0%) שנרשם בשנת 2014), שקוזה בעליה בסך של 4 מיליון ש"ח, נטו, ברווחים ממימוש ניירות ערך (לאחר ניכוי הפסדים מניירות ערך בגין שנים קודמות בסך 9 מיליון ש"ח (ראה ביאור 224 ב'6) (ב' בדוחות הכספיים).

* סווג מחדש

בנוסף, נרשמה בתקופת הדוח ירידה בסך של 7 מיליון ש"ח ברווחים מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים. ההכנסות בגין מרכיב זה נובעות מחוסר הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של "נכסי הבסיס" בגין עסקאות במכשירים נגזרים (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי הוגן"). הפערים ברישום החשבונאי, כאמור לעיל, מהווים "הפרשי עיתוי" שייזקפו בדוחות הרווח והפסד של הבנק בשנים הבאות.

להלן נתונים לגבי המרכיבים העיקריים של סעיף "הכנסות המימון שאינן מריבית", בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2014	שינוי	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
(24)	100	(124)	הפרשי שער - ממכשירים נגזרים
31	(86)	117	- אחרים
7	14	(7)	סך כל הפרשי שער
(25)	(23)	(2)	הוצאות נטו, מפעילות במכשירים נגזרים ^{(1),(2)}
⁽⁴⁾ 55	⁽³⁾ 51	4	רווחים ממימוש ניירות ערך, נטו
37	42	(5)	סך הכל

1. לא כולל הפרשי שער.
2. מזה הוצאות בגין התאמות ל"שווי הוגן" של מכשירים נגזרים שהסתכמו בשנת 2015 בסך של 10 מיליון ש"ח (2014 - 3 מיליון ש"ח).
3. כולל הפסדים בסך 2 מיליון ש"ח בגין ירידת ערכם של ניירות ערך בשנת 2014, שסווגו כ"בעלי אופי שונה מזמני".
4. כולל הוצאה בסך של 9 מיליון ש"ח שנפסקה כנגד הבנק על ידי בית המשפט העליון, שחייב את הבנק להשיב לתובע שיעור מסוים משוויה של בטוחות ניירות ערך שנתפסה בעבר על ידי הבנק, במסגרת הליכים להסדרת חובו של התובע כלפי הבנק, לאחר שזה נקלע לקשיים (ראה הרחבה בביאור ב'24 (ב) בדוחות הכספיים).

הוצאות בגין הפסדי אשראי, נטו הסתכמו בשנת 2015 בסך של 67 מיליון ש"ח, לעומת 15 מיליון ש"ח אשתקד. בשנת 2015 היוותה ההוצאה בגין הפסדי אשראי 7.7% מהכנסות הריבית נטו, לעומת 1.9% מהכנסות אלה בשנה הקודמת, ושיעורה ביחס ליתרת האשראי לציבור, נטו (מאזני) הסתכם בשיעור של 0.33%, לעומת 0.08% אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2015, לעומת השנה הקודמת:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2014	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
49	46	הוצאות בגין הפסדי אשראי - על בסיס פרטני
18	(31)	- על בסיס קבוצתי*
67	15	

* לרבות מחיקות חשבונאיות בסך של 10 מיליון ש"ח בגין חובות נחותים שההוצאה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי, בניכוי גביית חובות שנמחקו בעבר, בסך של 16 מיליון ש"ח (2014 - 6 מיליון ש"ח, ו- 21 מיליון ש"ח, בהתאמה).

העליה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, כאמור, נובעת בעיקר מגידול במרכיב ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (בשל עליה בהיקף האשראי בכלל, ובהיקף החובות הבעייתיים בפרט).

להלן נתונים לגבי התפתחות ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שינוי	2014	2015	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
18	(9)	9	משקי בית
52	(15)	37	עסקים קטנים
1	14	15	בנקאות מסחרית
(19)	25	6	בנקאות עסקית
52	15	67	

הגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי במגזר עסקים קטנים מוסבר בחלקו (כ- 25 מיליון ש"ח) בעליה שנרשמה בשנת 2015 בהפרשות להפסדי אשראי הנמדדות על בסיס קבוצתי בגין חובות "תקינים", לעומת ירידה שנרשמה בהפרשה זו בשנת 2014 בגין מרכיב החובות הבעייתיים.

הקיטון בהפרשות להפסדי אשראי במגזר הבנקאות העסקית נובע מירידה בהפרשות להפסדי אשראי שנרשמו בשנה הקודמת בגין מספר מצומצם של לווים שחלה הרעה בכושר החזר שלהם. היתרה המצטברת של ההפרשה להפסדי אשראי "על בסיס קבוצתי" הסתכמה ליום 31.12.2015 ב- 282 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ- 1.09% מסיכון האשראי הכולל לציבור באותו מועד (31.12.2014 - 257 מיליון ש"ח, ו- 1.05% בהתאמה).

למידע נוסף לגבי התפתחות החובות הבעייתיים בבנק ליום 31.12.2015 וסיווגם, ולגבי מדדי איכות תיק האשראי של הבנק - ראה פרק 12'ב' להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשנת 2015 ב- 310 מיליון ש"ח, לעומת 313 מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 1.0%. מחד, נרשמה עליה בסך של 5 מיליון ש"ח בהכנסות הבנק מעמלות בגין פעילות הלקוחות בכרטיסי אשראי, ובגין עמלות מטיפול באשראי, שקוזזה בירידה בסך 13 מיליון ש"ח בהכנסות מדמי ניהול חשבון, הנובעת בחלקה מיישום הוראות חקיקה שנכנסו לתוקף ברבע השני של שנת 2014 וברבע השלישי של שנת 2015 והפחיתו את עמלות הבנק בתחום זה (למידע נוסף בנושא זה - ראה פרק 36'ב' (3) לעיל).

לפרטים נוספים בדבר השינויים בהכנסות הבנק מעמלות ניהול חשבונות עובר ושב, הנגזרים מתיקוני החקיקה שנכנסו לתוקף ביום 1 בפברואר 2015 וביום 1 ביולי 2015, ובגין תיקוני חקיקה אחרים - ראה פרק 36'ב' (3) לעיל.

ההכנסות האחרות הסתכמו בתקופת הדוח ב- 33 מיליון ש"ח. הכנסות אלו נובעות מרווחים ממכירת מבנים בגין עסקאות שנחתמו על ידי הבנק בתקופת הדוח. למידע נוסף באשר לעסקאות אלו - ראה ביאור 24'ב' (10) בדוחות הכספיים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2015 ב- 841 מיליון ש"ח, לעומת 902 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - ירידה בשיעור של 6.8%. הירידה בהוצאות התפעוליות נובעת, בעיקר, מקיטון בשיעור של 11.5% בסעיף "משכורות והוצאות נלוות", הנגזר מיישום הסכם השכר שנחתם בבנק ביום 28 באפריל 2015 (ראה פרק 8'ג' בדוח על הממשל התאגידי).

ההפרשה למיסים על הרווח לפני מיסים הסתכמה בשנת 2015 של השנה ב- 136 מיליון ש"ח, לעומת 94 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למיסים ביחס לרווח מפעולות רגילות בתקופת הדוח הסתכם ב- 39.5%, לעומת 39.3% אשתקד.

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" (ראה ביאור 11'ד' (7-9) בדוחות הכספיים).

העליה בשיעור ההפרשות למיסים מוסברת בעידכון ההפרשות למיסים נדחים בסך של 4 מיליון ש"ח שנרשם בשנת 2015 בשל הירידה בשיעור של 1% במס הרווח (ראה פרק 6ב'10)(א) לעיל) ובעליה במרכיב ההוצאה למס בגין שנים קודמות.

השפעת גורמים אלו קוזזה ברישום הוצאות מס בשיעור מועדף, בגין ההכנסות ממכירת מבנים שנזקפו בתקופת הדוח (ראה ביאור 24ב'10) בדוחות הכספיים).

למידע נוסף באשר לשינויי החקיקה בתחום המיסים שנכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2016, והשלכותיהם הצפויות על הוצאות המיסים של הבנק - ראה פרק 6ב'10)(ב) לעיל, וביאור 8(ב) בדוחות הכספיים.

למידע נוסף באשר להתפתחות ההכנסות וההוצאות הרבעוניות של הבנק - ראה נספח 2 בדוח על הממשל התאגידי.

ג. מידע לגבי השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע

(א) כללי

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המפתחת, מתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי.

הסכמים אלו מפרטים את: היקף, איכות, זמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת (לעניין ההסכם שנחתם בין הבנק לחברה האם, המסדיר את עלות שירותים אלה - ראה ביאור 24ב'8) בדוחות הכספיים).

פעילות הבנק בתחום מערכות המידע המרכזיות, המשותפות לבנק ולחברה האם, כללה בשנת 2015 מספר נושאים מרכזיים, ובכללם: השקת מהדורות תוכנה המשפרות ומעדכנות את מערכת המחשב המרכזית, שיפורים בשירותי בנקאות ישירים ללקוחות עסקיים וללקוחות הפועלים בשוק ההון, ומערכות המשפרות את בקרת האשראי.

בנוסף למערכת המידע המרכזית, כאמור - נמצאות בשימוש הבנק מערכות מיחשוב מקומיות הכוללות מערכות תפעול, מידע וניהול, כגון: מערכת לניהול חדר עסקאות מטבע חוץ, מערכת לניהול ומדידת סיכונים, מערכת לניהול תקציבים, מערכת למדידת תוצאות הפעילות בחתך מגזרי פעילות, מערכת למדידת רווחיות סניפים וניהול יעדים, מערכת לניהול משאבי אנוש ועוד.

(ב) מדיניות חשבונאית

תשלומי הבנק בגין מערך טכנולוגיית המידע מסווגים על ידי הבנק לדוח הרווח והפסד, או לרכוש הקבוע, כדלקמן:

- סכומים שנזקפו לדוח הרווח והפסד: כוללים תשלומים לספקים חיצוניים בגין תחזוקת מערכות המידע, תשלומים בגין הרשאות לשימוש בתוכנה וחומרה, והתשלומים השוטפים לחברה האם מכח הסכם המיחשוב הרב שנתי שנחתם בין הצדדים (למעט החלק היחסי בגין מרכיב: "עלויות עצמיות לפיתוח תוכנה", שנזקפו על ידי חברת האם לרכוש הקבוע).
- סכומים שנזקפו לרכוש הקבוע: כוללים רכישות חומרה ותוכנה (הן בגין מערכות מיחשוב מקומיות, והן במסגרת רכישות משותפות לבנק ולחברה האם), וחלק יחסי מהתשלומים עבור שירותי מיחשוב ששולמו לחברה האם בגין מרכיב "עלויות עצמיות לפיתוח תוכנה", שנזקפו על ידי החברה האם לרכוש הקבוע.

(1) היבטים כמותיים

• הוצאות ששימשו לתחזוקה של מערך טכנולוגיית המידע שלא הונו לנכסים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
סך הכל	אחר	חומרה	תוכנה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	-	שכר עבודה ונלוות
30	-	5	25	פחת
4	-	2	2	תשלומים עבור רשיונות שימוש
48	48	-	-	תשלומים לחברה האם
10	6	2	2	אחר
92	54	9	29	סך הכל

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014				
סך הכל	אחר	חומרה	תוכנה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	-	שכר עבודה ונלוות
35	-	6	⁽¹⁾ 29	פחת
6	-	1	5	תשלומים עבור רשיונות שימוש
41	⁽¹⁾ 41	-	-	תשלומים לחברה האם
7	⁽¹⁾ 5	1	1	אחר
89	46	8	35	סך הכל

• נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע⁽²⁾

ליום 31 בדצמבר 2015				
סך הכל	חומרה		תוכנה	
	מערכות מחשב	היוון עלויות	רכישות	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
485	74	203	208	עלות יתרה לתחילת השנה
25	7	15	3	תוספות
-	-	-	-	גריעות
510	81	218	211	יתרה לסוף השנה
394	64	153	177	פחת שנצבר יתרה לתחילת השנה
30	5	20	5	פחת השנה
-	-	-	-	גריעות
424	69	173	182	יתרה לסוף השנה
86	12	45	29	עלות מופחתת

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" (ראה ביאור ד'8) בדוחות הכספיים).
 2. הנתונים המפורטים לעיל נכללו בדוחות הכספיים בסעיף "בניינים וציוד" - ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2014⁽¹⁾

סך הכל מיליוני ש"ח	חומרה		תוכנה		עלות
	מערכות מחשב מיליוני ש"ח	היוון עלויות מיליוני ש"ח	רכישות מיליוני ש"ח	היוון עלויות מיליוני ש"ח	
453	70	181 ⁽²⁾	202		יתרה לתחילת השנה
32	4	22 ⁽²⁾	6		תוספות
-	-	-	-		גריעות
485	74	203	208		יתרה לסוף השנה
359	58	132 ⁽²⁾	169		פחת שנצבר
35	6	21 ⁽²⁾	8		יתרה לתחילת השנה
-	-	-	-		פחת השנה
394	64	153	177		גריעות
91	10	50	31		יתרה לסוף השנה
					עלות מופחתת

1. הנתונים המפורטים לעיל נכללו בדוחות הכספיים בסעיף "בניינים וציוד" - ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים.
2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" (ראה ביאור ד'1 (8) בדוחות הכספיים).

ד. התפתחויות ברווח כולל אחר

להלן מידע באשר להתפתחות הרווח הכולל האחר (במיליוני ש"ח):

השינוי	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2014	2015	
			• התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה
(12)	24	12	- רווחים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן
(10)	(51)	(61)	- רווחים שסווגו מחדש לרווח והפסד
(22)	(27)	(49)	סך הכל התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה
			• הטבות לעובדים
43	(41) ⁽¹⁾	2	- רווח (הפסד) אקטוארי לתקופה
11	-	11	- הפסד שסווג מחדש לדוח הרווח והפסד
54	(41)	13	סך הכל התאמות בגין הטבות לעובדים
32	(68)	(36)	סך הכל לפני מס
(12)	25	13	השפעת המס
20	(43)	(23)	סך הכל שינויים ברווח כולל אחר

הירידה בהפסדים האקטואריים בשנת 2015, לעומת השנה הקודמת הסתכמה בסך של 43 מיליון ש"ח. ומוסברת בירידה שנרשמה בריבית ההיוון בשנת 2014 בשיעורים שבין 0.6% - 0.7%.

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ראה ביאור ד'7 (7) בדוחות הכספיים.

8. מבנה הנכסים ההתחייבויות, ההון והלימות ההון והשינויים שחלו בהם

א. התפתחויות בנכסים ובהתחייבויות

להלן מידע באשר להתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2015		סך כל המאזן
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5.3	28,570 ⁽¹⁾	30,076	סך כל המאזן
10.2	4,994	5,502	מזומנים ופקדונות בבנקים
(10.4)	3,831	3,432	ניירות ערך
7.9	18,915	20,417	אשראי לציבור, נטו
5.5	24,060	25,388	פקדונות הציבור
(1.3)	681	672	כתבי התחייבות נדחים
9.8	1,916 ⁽¹⁾	2,103	הון עצמי

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.

מזומנים ופקדונות בבנקים

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2015		סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
17.3	4,274	5,015	שקל לא צמוד
(47.4)	190	100	שקל צמוד מדד
(27.0)	530	387	מטבע חוץ
10.2	4,994	5,502	סך הכל

היתרות במגזר הלא צמוד כוללות בעיקר הפקדות בבנק ישראל לצרכי עמידה בהוראות הנזילות והפקדת עודפי מקורות במכרזי בנק ישראל.

היתרה במגזר הצמוד למדד כוללת בחלקה הפקדות בתאגידים בנקאיים לזמן ארוך ככיסוי לכתבי התחייבות נדחים שגויסו על ידי הבנק.

היתרה במגזר המט"ח כוללת בעיקר הפקדות בבנק ישראל ובבנקים בחו"ל.

העליה ביתרות המזומנים והפקדונות בבנקים במגזר ה"שקלי הלא צמוד" נובעת הן מהסטת שימושים מתיק ניירות הערך של הבנק להפקדות בבנק ישראל, והן מעליה בהיקף הפקדונות במגזר זה, מעבר לשימושי האשראי.

הסטת יתרות המזומנים והפקדונות בבנקים ממגזר מטבע חוץ, למגזר השקלי הלא צמוד נובעת מגידול בשימוש במכשירים נגזרים לגידור חשיפת הבסיס במטבע חוץ.

ניירות ערך

	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	שיעור השינוי
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%
אגרות חוב מוחזקות לפדיון	310	313	(1.0)
ניירות ערך זמינים למכירה	3,110	3,510	(11.4)
ניירות ערך למסחר	12	8	50.0
סך הכל	3,432	3,831	(10.4)

תיק אגרות החוב המוחזקות לפדיון מוצג לפי העלות המופחתת.

תיק ניירות הערך הזמין למכירה מוצג לפי השווי ההוגן.

ליום 31.12.2015, עלה השווי ההוגן של תיק ניירות הערך הזמינים למכירה - על עלותו המופחתת בסך של כ- 43 מיליון ש"ח, נטו (31.12.2014 - 80 מיליון ש"ח).

סכום זה, בניכוי השפעת המס, הגדיל את ההון העצמי של הבנק למועד הדוח בסך של כ- 27 מיליון ש"ח. תיק זה, בו כלולים מרבית ניירות הערך של הבנק, כולל את השקעת הבנק כנגד פקדונות הציבור וההון הפעיל.

ניירות הערך שהושאלו על ידי הבנק ללקוחות ותאגידים בנקאיים מוצגים בדוחות הכספיים בסעיפי "אשראי לציבור", ו"מזומנים ופקדונות בבנקים" לפי העניין, ויתרתם ליום 31 בדצמבר 2015, מסתכמת בסך של 22 מיליון ש"ח, ו- 5 מיליון ש"ח, בהתאמה (31.12.2014 - 23 מיליון ש"ח ו- 317 מיליון ש"ח בהתאמה).

הירידה ביתרת ניירות הערך בתיק הזמין למכירה, מוסברת, בין היתר, בהסטת שימושים מסעיף זה, לפקדונות בבנק ישראל.

תיק ניירות הערך למסחר - מרבית הפעילות בגין מרכיב השקעה זה התמקדה במסחר באגרות חוב ממשלתיות, תוך ניצול שינויים ברמות המחירים ששררו בשווקים אלה.

היתרה הממוצעת של התיק למסחר בשנת 2015 הסתכמה בכ- 27 מיליון ש"ח (2014 - 30 מיליון ש"ח) ומהווה כ- 2.9% מהמסגרת שאושרה על ידי הדירקטוריון.

להלן נתונים לגבי התפלגות השקעות הבנק באגרות חוב הכלולות בתיק "הזמין למכירה",
 בחתך ענפי משק ודירוג אשראי, והרווחים (הפסדים) הצבורים בגינם:

ליום 31.12.2015					
ענף פעילות	דירוג האג"ח ⁽¹⁾	מיליוני ש"ח	שווי הוגן	רווחים שנצברו	הפסדים שטרם מומשו
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
(1) אגרות חוב סחירות					
שירותים פיננסיים	AAA עד AA+	177	174	-	3
מסחר	AA-	13	13	-	-
תקשורת ושירותי מחשב	BB-	13	14	1	-
חשמל ומים	AAA עד BBB-	123	123	-	-
תעשייה	AA- עד A+	14	14	-	-
אחר	AAA עד BBB+	51	52	1	-
סך הכל אגרות חוב סחירות		391	390	2	3
(2) אגרות חוב שאינן סחירות					
חשמל ומים	AAA עד AA	74	77	3	-
בתי מלון ושירותי הארחה	A	4	4	-	-
תקשורת ושירותי מחשב	AA	5	5	-	-
תעשייה	-	22	23	1	-
אחר	-	7	12	5	-
סך הכל אגרות חוב שאינן סחירות		112	121	9	-
סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות		503	511	11	3
אגרות חוב ממשלתיות ⁽²⁾		2,554	2,587	34	1
סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה		3,057	3,098	45	4

1. אגרות החוב דורגו בעיקר על ידי חברות דירוג ישראליות.
 2. היתרה כוללת בעיקר אגרות חוב של ממשלת ישראל.

ליום 31.12.2014

ענף פעילות	דירוג האג"ח ⁽³⁾	עלות מותאמת	שווי הוגן	רווחים שנצברו	הפסדים שטרם מומשו
		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
(1) אגרות חוב סחירות					
שירותים פיננסיים ועסקיים	AAA עד AA-	453 ⁽¹⁾	457 ⁽¹⁾	4	-
מסחר	A+	29	30	1	-
חשמל ומים	AAA	192	194	2	-
תקשורת ושירותי מחשב	AA עד BB-	22	23	1	-
תעשייה	AA- עד A	35	37	2	-
אחר	AA- עד BBB+	18 ⁽¹⁾	18 ⁽¹⁾	-	-
סך הכל אגרות חוב סחירות		749	759	10	-
(2) אגרות חוב שאינן סחירות					
חשמל ומים	AAA עד AA	82	87	5	-
נדל"ן	AA	8	8	-	-
תעשייה	-	21	19	-	2
אחר	A	20	19	-	1
סך הכל אגרות חוב שאינן סחירות		131	133	5	3
סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות		880	892	15	3
אגרות חוב ממשלתיות⁽²⁾		2,538	2,604	68	2
סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה		3,418	3,496	83	5

1. סווג מחדש.

2. היתרה כוללת בעיקר אגרות חוב של ממשלת ישראל.

3. אגרות החוב דורגו בעיקר על ידי חברות דירוג ישראליות.

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - יזקפו לדוח רווח והפסד.

לצורך החלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבחינים הבאים:

- דירוג אגרות החוב לרבות שינויים שחלו בדירוג זה.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.

- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.
 - התנדוטיות בשווי ההוגן של אגרות החוב.
 - מצבו הכלכלי של מנפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
 - כוונת יכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
 - סיווג אגרת החוב (או אי סווגה), כ"חוב בעייתי".
 - ארועי כשל תשלום שנרשמו בגין אגרות החוב.
- אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהן עד לפדיון או עד למועד בו עליית שוויין ההוגן - תאפשר לבנק לממשן ברווח. בכוונתו וביכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל בתקופה הנדרשת להשגת מטרות אלו.
- לאור המגמה החיובית ששררה בשוק אגרות החוב בשנת 2015 (המשתקפת בירידת שיעורי התשואה לפדיון הגלומים בתיק אגרות החוב), נכללו בתיק אגרות החוב הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2015, הפסדים שטרם מומשו בסכום של 4 מיליון ש"ח, המהווים כ- 0.1% בלבד מיתרת התיק (31.12.2014 - 5 מיליון ש"ח - 0.1%, בהתאמה). להערכת ההנהלה, הפסדים אלו משקפים בעיקר שינויים כלליים במגמות הריבית בשוק אגרות החוב. לפיכך, סבורה הנהלת הבנק כי ההפסדים הנ"ל הינם בעלי אופי "זמני".
- סיווגם של הפסדים הגלומים בתיק אגרות החוב הזמין למכירה (בשיעור העולה על 20% מעלותן המותאמת של אגרות חוב אלה), נבחן על ידי הבנק בתדירות רבעונית. במסגרת תהליך זה, נסקר מצבם העסקי של המנפיקים הרלוונטיים (המבוסס על מידע כספי גלוי), לרבות יכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם.
- בהתבסס על בדיקות אלו, סיווג הבנק אשתקד, הפסדים שנצברו באגרות חוב אלו בסך של כ- 2 מיליון ש"ח כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני", ורשם בגינם הפרשה לירידה ערך בדוח הרווח והפסד (בשנת 2015 לא נרשמו הפרשות בגין מרכיב זה).
- לפרטים נוספים באשר להתפלגות ההפסדים שנצברו בתיק אגרות החוב הזמין למכירה וטרם מומשו - בחתך "תקופת צבירת ההפסדים" - ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.

אשראי לציבור

	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
שיעור השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			שקל לא צמוד
11.2	15,906	17,694	
(9.0)	2,013	1,832	שקל צמוד מדד
(10.5)	996	891	מטבע חוץ (כולל צמוד מט"ח)
7.9	18,915	20,417	סך הכל

יתרת האשראי לציבור עלתה בשנת 2015 בשיעור של 7.9% (2014 - 6.3%). הגידול באשראי השקלי הלא צמוד, מוסבר בהתרחבות הפעילות במגזר הקמעונאי בשנת 2015, התואמת את יעדי הבנק בתחום זה.

להלן טבלה המפרטת את התפלגות סיכון האשראי הכולל⁽¹⁾ לציבור בחתך ענפי משק:

31 בדצמבר 2014 ⁽²⁾			31 בדצמבר 2015			
הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	הפרשה	סיכון	
להפסדי	אשראי	להפסדי	אשראי	להפסדי	אשראי	
אשראי	כולל ⁽¹⁾	אשראי	כולל ⁽¹⁾	אשראי	כולל ⁽¹⁾	
מיליוני	מיליוני	מיליוני	מיליוני	מיליוני	מיליוני	
ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	
67	121	7,272	71	127	8,005	אנשים פרטיים ⁽⁵⁾
58	176	5,219	54	186	5,571	בינוי ונדל"ן ⁽⁴⁾
101	119	4,477	102	145	4,512	מסחר ⁽⁶⁾
36	67	2,424	44	70	2,539	תעשייה
21	40	1,149	22	42	1,418	שירותים עסקיים אחרים ⁽⁵⁾
19	41	899	32	42	986	תחבורה ואחסנה
2	1	307	7	6	360	שירותים פיננסיים
30	55	1,791	34	48	1,980	אחרים (פחות מ- 5%)
334	620	23,538	366	666	25,371	סך הכל

1. סיכון אשראי - לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני.
2. הנתונים סווגו מחדש בכדי להתאים את התפלגות סיכויי האשראי בחתך ענפי משק, לסייג חדש של ענפי משק שנקבע על ידי בנק ישראל ביום 9.4.2014 ונכנס לתוקף ביום 1.1.2015.
3. הגידול באשראי בענף "אנשים פרטיים" בסך 743 מיליון ש"ח, נגזר מיישום התוכנית האסטרטגית של הבנק במסגרתה התמקד הבנק בפיתוח פעילות האשראי במגזר הקמעונאי, לרבות בענף "אנשים פרטיים".
4. הגידול שנרשם באשראי בענף "בינוי ונדל"ן, בסך 352 מיליון ש"ח, נובע בעיקר ממתן אשראי לפרוייקטים בתחום הבניה למגורים, המבוצעים בשיטת "ליווי פיננסי סגור".
5. הגידול שנרשם באשראי בענף "שירותים עסקיים אחרים" בסך 269 מיליון ש"ח, נובע בעיקר ממתן אשראי בסכומים נמוכים לחברות במגזר הקמעונאי.
6. הגידול בהיקף החובות הבעייתיים בענף המסחר בסך 26 מיליון ש"ח, נובע בעיקר מסייג מספר מצומצם של לקוחות עסקיים גדולים שחלה הרעה בכושר ההחזר שלהם.

להלן נתונים תמציתיים לגבי התפתחות החובות הבעייתיים⁽¹⁾ בבנק:

31 בדצמבר			
2015	2014	שינוי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	
347	344	0.9	חובות פגומים
60	42	42.9	סיכון אשראי נחות ⁽³⁾
259	234	10.7	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾
666	620	7.4	סך הכל

1. הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של החובות הבעייתיים בגין סיכון האשראי לציבור.
2. הגידול בהיקף סיכון האשראי "בהשגחה מיוחדת" בשנת 2015, נובע מסייג מספר מצומצם של לקוחות עסקיים גדולים בענף התעשייה ובענף הנדל"ן, שחלה הרעה בכושר ההחזר שלהם.
3. העליה בהיקף סיכון האשראי ה"נחות", נובע מסייג הלוואות לדיור שנקלעו לפיגור בסך של 8 מיליון ש"ח ומסייג לקוחות עסקיים קטנים.

מידע נוסף באשר לסיכון האשראי נכלל בפרק 12 להלן ובדוח הסיכונים המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק שכתובתו:

<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

פקדונות הציבור

השינוי	31 בדצמבר 2014			31 בדצמבר 2015			
	סה"כ	לזמן קצוב	לפי דרישה	סה"כ	לזמן קצוב	לפי דרישה	
	מיליוני ש"ח %	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
12.4	17,620	13,286	4,334	19,800	14,282	5,518	שקל לא צמוד
(11.0)	3,208	3,208	-	2,854	2,854	-	שקל צמוד מדד
	47	47	-	35	35	-	שקל צמוד מט"ח
(14.2)	3,185	1,573	1,612	2,699	1,153	1,546	מט"ח
5.5	24,060	18,114	5,946	25,388	18,324	7,064	סך הכל

פקדונות הציבור במגזר הלא צמוד עלו בשיעור של 12.4%, מסך של 17,620 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2014, לסך של 19,800 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2015. העליה בהיקף הפקדונות נובעת מהעליה בפעילות הבנקאית הקמעונאית של הבנק המתבצעת ברובה במגזר הצמדה זה.

פקדונות הציבור הצמודים למדד (המהווים ברובם מקור למתן אשראי, בעיקר בתחום המשכנתאות ועבור החטיבה העסקית - מסחרית), ירדו בשנת 2015 בשיעור של 11.0%. הירידה בהיקף הפקדונות במגזר זה, מוסברת בין היתר, בסביבת האינפלציה הנמוכה ששררה בשנת 2015, שגרמה לשינוי בטעמי החיסכון של הציבור ולהסטת נכסים פיננסיים לאפיקים הסחירים, על חשבון האפיקים הסולידיים (פקדונות בנקאיים).

להלן נתונים לגבי הרכב והתפתחות ניירות הערך המוחזקים על ידי הציבור:

השינוי	31 בדצמבר		
	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(1.3)	3,816	3,765	קרנות נאמנות
(22.3)	5,258	4,087	אגרות חוב
(9.9)	2,726	2,456	מניות
(12.6)	11,800	10,308	סך הכל

הירידה בהיקף תיק ניירות הערך של הציבור מוסברת, בעיקר, במשיכת פקדון ניירות ערך של גוף מוסדי גדול, שנוהל באמצעות הבנק.

כתבי התחייבות נדחים

שיעור השינוי	31 בדצמבר		
	2014	2015	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(1.3)	681	672	שקל צמוד למדד

כתבי התחייבות של הבנק מדורגים על ידי חברת "מעלות S&P" (להלן: "חברת הדירוג"). ביום 23.12.2015 החליטה חברת הדירוג לאשרר את הדירוג שנקבע אשתקד לכתבי התחייבות אלו, בדרגת "AA-" (באופק דירוג יציב). דירוג זה נמוך בדרגה אחת מהדירוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA").

הפער בדירוג נגזר ממתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג העולמית "S&P" (חברת האם של "מעלות S&P"), לפיה - כתבי התחייבות נדחים ידורגו בדרגה אחת, מתחת לדירוג המנפיק.

בהתאם למתודולוגיה שנקבעה על ידי חברת הדירוג הבינלאומית, כאמור, הוגדר הבנק (לצורך קביעת דירוג האשראי שלו על ידי חברת הדירוג) כ"חברת ליבה" בקבוצת "בנק דיסקונט". קביעה זו יוצרת זיקה חד - חד ערכית בין הדירוג שנקבע לחברה האם, לבין דירוג הבנק.

כתבי ההתחייבות הנדחים ליום 31.12.2015 מהווים כ- 21.3% בלבד מ"הון ברובד הראשון" של הבנק כהגדרתו בהוראות בנק ישראל. שיעור זה נמוך מהשיעור המכסימלי (50%) המותר על פי הוראות אלו.

לפרטים נוספים בדבר הכללים להכרה בכתבי התחייבות נדחים - כ"הון ברובד השני", שנקבעו ב"בכללי באזל", לרבות בתקופת המעבר שנקבעה ליישום כללים אלו - ראה סעיף ב' להלן.

שווי הוגן של מכשירים נגזרים

התחייבויות אחרות		נכסים אחרים		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
				חוזי ריבית:
7	16	-	-	- שקל מדד
22	26	1	-	- מטבע חוץ
72	73	24	27	חוזי מטבע חוץ
8	8	8	8	חוזים בגין מניות
109	123	33	35	סך הכל

השווי ההוגן של התחייבות הבנק, נטו, בגין עסקאות במכשירים נגזרים ליום 31.12.2015, הסתכם ב- 88 מיליון ש"ח, ומהווה עליה בשיעור של כ- 15.8% לעומת יתרת ההתחייבות, נטו, ביום 31.12.2014.

הירידה בשווי ההוגן, נטו, של המכשירים הנגזרים נובעת מגידול בהיקף העסקאות שבוצעו במכשירים נגזרים להחלפת ריבית בשקלים (בסך של כ- 100 מיליון ש"ח) ובחוזי שקל-מדד (בסך של כ- 750 ליליון ש"ח), שלוו בשינויים במשתני השוק המשמשים לחישוב השווי ההוגן של מכשירים אלו, כגון: ציפיות האינפלציה (עליה בשיעור של 2.1%) והריבית השקלית הקבועה לזמן ארוך (ירידה בשיעור של כ- 0.3%).

נכסים אחרים

שיעור השינוי	31 בדצמבר		
	2014	2015	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
15.8	19	22	מסים שוטפים - עודף מקדמות
(8.0)	288	265	מסים נדחים לקבל
(36.5)	85	54	נכסים אחרים
(13.0)	392	341	סך הכל

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.

הירידה ביתרת המיסים הנדחים בסך של 23 מיליון ש"ח, נגזרת מהשלכות הסכמי השכר שנחתמו בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים בתקופת הדו"ח, במסגרתם נרשם קיטון בהפרשות לזכויות עובדים מסוימות בסך של כ- 75 מיליון ש"ח (ראה פרק ג' בדוח על הממשל התאגידי).

בנוסף, נרשמה בתקופת הדוח ירידה בסך של 4 מיליון ש"ח ביתרת המיסים הנדחים הנובעת מעדכון שיעורי מס הרווח, החל מיום 1 באוקטובר 2015, מ- 18%, ל- 17%. ראה פרק ב' (א) (לעיל וביאור 8(ה) בדוחות הכספיים).

התחייבויות אחרות

שיעור השינוי	31 בדצמבר	31 בדצמבר	
	2014	2015	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			התחייבויות בגין זכויות עובדים:
(43.5)	*138	78	- התחייבות לתשלום מענקי ותק
6.7	*285	304	- עודף עתודה לפיצויי פרישה, נטו
(30.2)	*63	44	- הטבות לאחר סיום העסקה
8.0	25	27	- התחייבויות בגין חופשה
-	-	7	- התחייבות בגין דמי מחלה שלא נוצלו
17.8	45	53	- הפרשות בגין שכר ונלוות
(7.7)	556	513	סך כל ההתחייבויות בגין זכויות עובדים
9.9	465	511	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
93.3	15	29	הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים
(6.6)	137	128	אחר
0.7	1,173	1,181	סך הכל

הירידה שנרשמה בשנת 2015 בהתחייבויות בגין זכויות עובדים, נובעת בין היתר, מהשלכות הסכמי השכר החדשים שנחתמו בשנת 2015.

במסגרת ההכנות שהושגו, הסכימו הצדדים להפחית זכויות עובדים מסוימות בסך של כ- 75 מיליון ש"ח, ראה פרק ג' בדו"ח על הממשל התאגידי.

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה פרק 19(2) להלן וביאור 7(ג) בדוחות הכספיים.

סעיפים חוץ מאזניים

להלן נתונים לגבי ההתפתחות בסעיפים החוץ מאזניים העיקריים:

שיעור השינוי	31 בדצמבר		
	2014	2015	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(21.8)	87	68	אשראי תעודות ⁽¹⁾
(5.1)	315	299	ערבויות להבטחת אשראי
7.1	919	984	ערבויות לרוכשי דירות ⁽²⁾
4.5	648	677	ערבויות והתחייבויות אחרות

1. הירידה בסעיף "אשראי תעודות" נובעת מקיטון בהיקפי הסחר ומהתחזקות שערי החליפין במטבעות הזרים, ביחס לשקל.
2. העלייה בסעיף "ערבויות לרוכשי דירות" - נובעת מגידול במתן אשראי לפרויקטים בתחום מימון הבניה למגורים.

ב. הון והלימות הון

(1) כללי

יחס הלימות ההון הוגדר כיחס שבין אמצעי ההון של הבנק (ברובד הראשון וברובד השני), לבין נכסי הסיכון של הבנק כהגדרתם בהוראות ניהול בנקאי תקין 211 - 201 שפורסמו על ידי בנק ישראל בשנת 2013 (להלן: "כללי באזל").

"כללי באזל" קובעים הגדרות שונות לגבי אמצעי ההון ונכסי הסיכון, לרבות:

- ההון ברובד הראשון הוגדר כ"הון עצמי" החשבונאי בניכוי התאמות פיקוחיות (כהגדרתן ב"כללי באזל"), ובכללן:
 - ניכוי מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על הרווחיות העתידית של התאגיד הבנקאי.
 - "עודף מיסים" - המוגדר כיתרת המסים הנדחים לקבל, שנוצרו מהפרשי עיתוי, העולה על 10% מההון ברובד הראשון" (בכפוף להוראות מעבר - ראה הרחבה להלן).
 - ההון ברובד השני הוגדר כצירוף המרכיבים הבאים:
 - מכשירים פיקוחיים מסוימים שהונפקו לתקופה של חמש שנים לפחות הכוללים מנגנונים ל"ספיגת הפסדים", המאפשרים המרה אוטומטית של מכשירים אלו למניות, בתנאים מסוימים שהוגדרו ב"כללי באזל" (בכפוף להוראות מעבר - ראה הרחבה להלן).
 - הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, שאינן עולות על 1.25% מנכסי הסיכון המשוקללים בגין סיכון אשראי.
- במטרה לאפשר לתאגידים הבנקאיים לאמץ בהדרגה את הכללים שפורסמו בשנת 2013, הוגדרו ב"כללי באזל" הוראות מעבר, כדלקמן:
- הדרישות לניכוי "עודף מיסים נדחים", יופעלו בהדרגה בשנים 2017 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר") ויאומצו במלואן החל מיום 1.1.2018. האימוץ ההדרגתי יכלול ניכוי חלק מסוים בלבד מ"עודף המיסים הנדחים" (כהגדרתו בהוראה), והכרה בחלקו האחר כ"נכס סיכון".

- מאחר שכתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי התאגידים הבנקאיים עד ליום 31.12.2013, אינם עומדים בקריטריונים להכרה כמרכיב הון ב"רובד השני" (מכיוון שאינם כוללים מנגנון ל"ספיגת הפסדים"), נכלל בהוראת המעבר, מנגנון לאימוץ הדרגתי של הקריטריונים להכרה בהון פיקוחי לגבי כתבי התחייבות אלה, המיושם בשנים 2021 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר"), לפיו - כתבי ההתחייבות יוכרו בחלקם כ"הון ברובד השני" בתקופת המעבר, בשיעורים הולכים ופוחתים, עד לביטולם המלא בתום תקופת המעבר.
- הפחתת ההון העצמי של התאגידים הבנקאיים בגין אימוצם של כללי המדידה החדשים בנושא: "זכויות עובדים" החל מיום 1 בינואר 2015, (ראה ביאור ד'7) בדוחות הכספיים), נדחתה ותופחת מההון בחלקים שווים לאורך התקופה שמיום 1 בינואר 2014, ועד ליום 1 בינואר 2018.

קביעת דרישות סף:

- במסגרת ההנחיות שנכללו ב"כללי באזל" נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים יחסי הון מינימליים כדלקמן:
- יחס ההון העצמי ברובד הראשון - לא יפחת משיעור של 9% (לפרטים נוספים באשר להרחבת מגבלה זו - ראה להלן).
- יחס הלימות ההון הכולל - לא יפחת משיעור של 12.5% (לפרטים נוספים באשר להרחבת מגבלה זו - ראה להלן).

הגדלת דרישות ההון:

בעקבות התפתחויות שנרשמו בשנים האחרונות בשוק הדיור בישראל (שהתאפיינו בעליות משמעותיות במחירי הדיור ובהיקפי ההלוואות לדיור) והגדילו את הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים, פרסם בנק ישראל כיום 28 בספטמבר 2014 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 329, במסגרתו נקבעה לכל אחד מהתאגידים הבנקאיים דרישת הון מינימלית נוספת, בשיעור המהווה 1% מהיקף תיק ההלוואות לדיור של כל אחד מהתאגידים הבנקאיים. דרישת ההון הנוספת נכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2015 ומיושמת בהדרגה במשך שמונה רבעונים רצופים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017.

דרישת ההון העצמי המינימלית של הבנק הנגזרת מהנחיות אלה, הסתכמה ליום 31.12.2015 בשיעור 9.06% (ודרישת ההון הכולל המינימלית בשיעור של - 12.56%). מתחשיב שנערך על ידי הבנק, המבוסס על נתוני תיק ההלוואות לדיור ליום 31.12.2015 עולה, שהנחיות אלו צפויות להגדיל את דרישות ההון המינימליות של הבנק ליום 1.1.2017 בכך - 0.10% נוספים, לשיעורים של 9.16% (עבור דרישה ההון העצמי המינימלית), ו- 12.66% (עבור דרישה ההון הכולל המינימלית).

(2) הון (במיליוני ש"ח)

השינוי	31 בדצמבר		
	2014	2015	
-	203	203	הון וקרנות הון
(23)	(22) ⁽¹⁾	(45)	הפסד כולל אחר מצטבר
210	1,735 ⁽¹⁾	1,945	יתרת רווח
187	1,916	2,103	סך הכל

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: " זכויות עובדים", ובגין ביישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: " היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד'9-7) בדוחות הכספיים.

הון הבנק ליום 31.12.2015 הסתכם כ- 2,103 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ- 9.8% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2014. העליה בהון נובעת מהרווח השוטף של הבנק בתקופת הדוח, וקוזזה בירידה בסך של 23 מיליון ש"ח במרכיב "רווח כולל אחר" (בעיקר בשל ירידה בסך של 30 מיליון ש"ח במרכיב ה"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי השווי ההוגן").

יחס ההון לסך המאזן ליום 31.12.2015 הסתכם בכ- 7.0% לעומת 6.7%⁽³⁾ ביום 31.12.2014.

(3) הלימות הון

להלן נתונים לגבי התפתחות מרכיבי יחס הלימות ההון בבנק:

31.12.2014	31.12.2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		• מרכיבי ההון המשמשים בחישוב יחס הלימות ההון
		הון עצמי
1,916 ⁽³⁾	2,103	
		פערים בין ההון העצמי להון ברובד הראשון והתאמות פיקוחיות
91 ⁽⁴⁾	25	
		הון ברובד הראשון, לאחר ניכויים
2,007	2,128	
		הון ברובד השני, לאחר ניכויים
730	680	
		סה"כ הון כולל
2,737 ⁽⁴⁾	2,808	
		• יתרות משוקללות של נכסי סיכון
		סיכון אשראי
17,023 ^(3/4)	18,110	
		סיכונים שוק
15	31	
		סיכון תפעולי
1,837	1,871	
		סה"כ יתרות משוקללות של נכסי סיכון
18,875	20,012	
		• יחס ההון לרכיבי סיכון
		יחס הון עצמי ברובד הראשון לרכיבי סיכון
10.63 ⁽⁴⁾	10.63	
		יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
14.50 ⁽⁴⁾	14.03	
		יחס הון עצמי ברובד הראשון הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
7.50	9.06 ^(2/1)	
		יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
9.00	12.56 ^(2/1)	

1. יחסי ההון המינימליים שנקבעו על ידי בנק ישראל, נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015.
2. יחס ההון העצמי המינימלי שנקבע לבנק בהתאם להוראות בנק ישראל מסתכם בשיעור של 9.00%. עם זאת, בהתאם להנחיות שנכללו בתיקון להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 329 הועלתה דרישת ההון המינימלית המתייחסת לבנק, החל מיום 1 באפריל 2015, בשיעור של 0.02% לרבעון. בהתאם להנחיות אלו, צפוי שיעור זה להמשיך ולעלות בהדרגה - עד לתוספת מכסימלית בשיעור של 0.16% ביום 1 בינואר 2017. לאור האמור לעיל, מסתכם יחס ההון העצמי המינימלי הכולל של הבנק ליום 31.12.2015 (בהתבסס על נתוני תיק ההלוואות לדיוור של הבנק ליום 31.12.2015), בשיעור של 12.56% (יחס ההון העצמי המינימלי ברובד הראשון - 9.06%).
3. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 191 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.
4. בהתאם להוראות בנק ישראל, נתוני ההשוואה בנושא: "יחס הלימות ההון" ליום 31.12.2014 - מוצגים לפני ההתאמות הנגזרות מיישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".

(4) יעדים

מדיניות הבנק באשר ליעדי הלימות ההון של הבנק, נגזרת מהתיאבון לסיכון של הבנק שאושר על ידי הדירקטוריון. במסגרת מדיניות זו הנחה הדירקטוריון את הבנק לשמר את רמת הלימות הון הגבוהה מהסף שהוגדר על ידי בנק ישראל, וגבוהה מהשיעור הנדרש על פי תוצאות סקר ICAAP. שיעורי הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2015 עולים על אלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

כאמור בסעיף (1) לעיל, מופחתים כתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי הבנק בעבר (ונכללים כמרכיב הון פיקוחי ברובד השני), בהדרגה עד לשנת 2021. על אף האמור לעיל, בהתאם לתוכנית העבודה של הבנק לשנת 2016, הבנק לא יידרש לגיוס הון פיקוחי על מנת לעמוד ביעדי ההון הכוללים לשנת 2016.

(5) יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 218), בנושא: "יחס המינוף", במטרה להגביל את צבירת המינוף במערכת הבנקאית, באמצעות מדידת "יחס מינוף" שקוף שאינו מבוסס סיכון וניתן לחישוב מהיר ופשוט. בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה הוגדר "יחס המינוף", כיחס שבין "מדידת ההון", לבין "מדידת החשיפה", כדלקמן:

- **"מדידת ההון"** - הוגדרה כ"הון העצמי ברובד הראשון", לרבות השלכות הנובעות מיישום הוראות המעבר.
- **"מדידת החשיפה"** - הוגדרה כצירוף החשיפות הבאות: "חשיפה מאזנית" (הנכסים שנכללו בדוחות הכספיים), "חשיפה בגין נגזרים", חשיפה לעסקאות מימון ניירות ערך, וחשיפה בגין פריטים חוץ מאזניים.

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה נדרשו התאגידי הבנקאיים לקיים יחס מינוף שלא יפחת מ- 5% החל מיום 1 בינואר 2018, לכל המאוחר. להלן נתונים לגבי מרכיבי יחס המינוף בבנק:

מרכיבי התחשיב (במיליוני ש"ח)	31.12.2015
• ההון העצמי, ברובד הראשון	2,128
• סך החשיפות	32,454
שיעורי המינוף (באחוזים)	31.12.2015
• יחס המינוף	6.6
• יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	5.0 ⁽¹⁾

1. החל מיום 1 בינואר, 2018.

(6) דיבידנדים

חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה לעמידה במגבלות שנקבעו בחוק החברות ובהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 331 הדן בחלוקת דיבידנדים בתאגידי בנקאיים. להלן פרטים באשר לדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק בשנתיים האחרונות:

2015: לא חולקו דיבידנדים.

2014: 45 מיליון ש"ח.

(7) עודפים ורווח כולל אחר

לפרטים נוספים באשר להתפתחות הרווח הנקי והרווח הכולל האחר הכלולים בהון העצמי - ראה פרקים 7'א' ו-7'ד', לעיל.

9. מגזרי פעילות

א. מגזרי פעילות פיקוחיים

בהתאם להוראה בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 23.12.2001, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם מידע איכותי וכמותי לגבי פעילותם הבנקאית בחתך מגזרי פעילות.

על פי הוראה זו הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

המידע באשר להתפלגות הנכסים ההתחייבויות והתוצאות העסקיות בחתך מגזרי פעילות שהוצג על ידי התאגידים הבנקאיים מכח הוראה זו, נגזר מהגדרות סובייקטיביות של כל אחד מהבנקים באשר לכל אחד ממגזרי הפעילות, בהתאם למבנה הארגוני הספציפי בכל בנק.

מכיוון שחלוקת הפעילות למגזרי הפעילות השונים הנגזרת ממתודולוגיה זו בתאגידים הבנקאיים השונים, איננה אחידה - הגילוי בחתך מגזרי פעילות המבוסס על הגדרות אלו - סובייקטיבי ואינו בר השוואה.

במטרה להציג מידע השוואתי בנושא זה, פרסם בנק ישראל ביום 3 בנובמבר 2014 תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "מגזרי פעילות".

התיקון להוראה כולל הנחיה חדשה, במסגרתה יידרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע נוסף באשר לתוצאות פעולותיהם בחתך "מגזרי פעילות פיקוחיים" (מעבר למידע שנכלל עד כה בנושא זה, על פי "גישת ההנהלה").

מגזרי הפעילות הפיקוחיים, הוגדרו על ידי בנק ישראל בתיקון להוראה בהתבסס על מאפייני לקוחותיהם, כגון: אופי פעילותם (בהתייחס ללקוחות הפרטיים), או מחזורם העסקי (בהתייחס ללקוחות העסקיים), במתכונת הקושרת על בסיס אחיד וחד ערכי, בין הלקוחות השונים בכלל המערכת הבנקאית, לבין מגזרי הפעילות הפיקוחיים, כדלקמן:

- **"משקי בית":** לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים אופייניים לאלו של משקי בית (נמוך מ- 3 מיליון ש"ח).

- **"בנקאות פרטית":** לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליון ש"ח.

- **"עסקים זעירים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נופל מ- 10 מיליון ש"ח.

- **"עסקים קטנים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נע בין 10, ל- 50 מיליון ש"ח.

- **"עסקים בינוניים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נע בין 50, ל- 250 מיליון ש"ח.

- **"עסקים גדולים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי עולה על 250 מיליון ש"ח.

בנוסף, הוגדר בתיקון להוראה מגזר: "ניהול פיננסי" - הכולל בעיקרו פעילות בנקאית שלא שויכה למגזרי הפעילות האחרים (כגון: מסחר, ניהול נכסים והתחייבויות, השקעות ריאליות, וכו').

לפיכך, המידע שיוצג בדוחות הכספיים, הנגזר מהגדרות אלה, יכול לנותר כספיים שהוגדרו, כאמור, על בסיס אחיד ובר השוואה - בגין כל אחד ממגזרי הפעילות.

הגילוי הנדרש בתיקון להוראה ייכלל בדוחות הכספיים התקופתיים של כלל התאגידים הבנקאיים, וייכנס לתוקף במדורג, כדלקמן:

- הגילוי המתייחס לנתונים המאזניים של "מגזרי הפעילות הפיקוחיים" (כהגדרתם בהוראה), נכנס לתוקף ביום 31.12.2015 ונכלל בדוחות הכספיים לשנת 2015.
- דרישות הגילוי האחרות שנכללו בתיקון להוראה, יכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2016. להלן נתונים באשר להתפלגות האשראי ופקדונות הציבור בחתך "מגזרי פעילות פיקוחיים", ליום 31.12.2015:

אשראי לציבור	פקדונות הציבור	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6,836	9,947	משקי בית
14	1,786	בנקאות פרטית
9,215	6,599	עסקים קטנים וזעירים
2,556	1,048	עסקים בינוניים
1,741	1,519	עסקים גדולים
55	4,489	גופים מוסדיים
20,417	25,388	סך הכל

ב. מגזרי פעילות ב"גישת ההנהלה"

(1) כללי

הדיווח על מגזרי הפעילות ב"גישת ההנהלה", מבוסס על הגדרות סובייקטיביות שנקבעו בבנק, הנגזרות מהמבנה הארגוני של היחידות העסקיות בבנק.

בהתאם למבנה הארגוני בבנק, סווגה הפעילות העסקית של הבנק לשישה מגזרי פעילות, כמפורט להלן:

• מגזרים הנמצאים באחריות ה"חטיבה הקמעונאית":

מגזר משקי בית - במסגרת זו נכללים השירותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 300 אלפי ש"ח, ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור.

מגזר עסקים קטנים - במסגרת זו נכללים השירותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח.

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השירותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף חסכונותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח), למעט פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפה לסיכונים, שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים).

• **מגזרים הנמצאים באחריות החטיבה ה"עסקית - מסחרית":**

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שירותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 7 מיליון ש"ח, ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות עסקית - במסגרת זו נכללים שירותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידים גדולים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 40 מיליון ש"ח וחברות ציבוריות. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן (קבלנות ביצוע ונדל"ן מניב), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח, והפעילות בתחום "ליווי הבניה" (לרבות מימון "קבוצות רכישה" שהיקף פעילותן עולה על 10 מיליון ש"ח, או על 10 יחידות דירור). בנוסף, כולל מגזר זה, גם פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפות לסיכונים, שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים).

• **פעילות אחרת:**

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללת הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

(2) מתודולוגיה

להלן תמצית מידע באשר למתודולוגיה ששימשה בהקצאת ההכנסות וההוצאות למגזרי הפעילות השונים:

הכנסות מריבית - לכל מגזר פעילות נזקף מרווח ריבית המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששייכו למגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת על פי "מחיר מעבר".

- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, המחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

הבנק קובע מחיר מעבר זהה למוצרי אשראי ופקדונות (ככל שהפרמטרים המאפיינים אותם, כגון: בסיס הצמדה, סוג הריבית ותקופת הפירעון - זהים גם הם). ההון העצמי של הבנק (רוכז 1) לא נלקח בחשבון בקביעת מחיר המעבר.

מחיר המעבר נקבע לפי מתודולוגיה זו עבור מוצרי האשראי והפקדונות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה. לפיכך, מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק, אלא בסיכון אשראי בלבד.

הכנסות מימון שאינן מריבית - הכוללות, בין היתר: תוצאות כספיות בגין פעילות במכשירים נגזרים מסוימים, רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, והכנסות מריבית, נטו, בגין פעילות שאינה משויכת ללקוחות הבנק - נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (ננ"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

ההוצאות בגין הפסדי אשראי - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגינו נערכו ההפרשות.

הכנסות מעמלות - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגינו נזקפה העמלה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות בגין כח אדם סווגו למגזר הפעילות המתאים על פי דיווחים ספציפיים. הוצאות ישירות אחרות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים, בהתאם להתפלגות הוצאות השכר או מפתח ספציפי אחר.

הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשיוך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, ככל הניתן בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות, או בהתאם להתפלגות ההוצאות הישירות.

(3) ריכוז נתונים כספיים

להלן מידע באשר להתפלגות הפעילות העסקית בבנק בחתך מגזרי פעילות.

• נתונים מאזניים:

אשראי לציבור

להלן נתונים לגבי התפתחות יתרת האשראי לציבור, נטו - בחתך מגזרי פעילות:

שעור השינוי	31.12.2014	31.12.2015	מגזר פעילות
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
12.2	6,000	6,734	משקי בית
6.6	⁽¹⁾ 6,012	6,410	עסקים קטנים
9.6	⁽¹⁾ 2,513	2,753	בנקאות מסחרית
3.2	⁽¹⁾ 4,293	4,431	בנקאות עסקית
(8.2)	97	89	בנקאות פרטית
7.9	18,915	20,417	סך הכל

(1) סווג מחדש

לפרטים נוספים באשר להיקף וסיווג החובות הבעייתיים בבנק ליום 31.12.2015 - ראה פרק 12' להלן, וביאורים 13 ו- 29 בדוחות הכספיים.

פקדונות הציבור

להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שעור השינוי	31.12.2014	31.12.2015	מגזר פעילות
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
3.7	5,534	5,741	משקי בית
6.2	3,576	3,799	עסקים קטנים
(19.9)	1,806	1,447	בנקאות מסחרית
21.2	5,365	6,504	בנקאות עסקית
1.5	7,779	7,897	בנקאות פרטית
5.5	24,060	25,388	סך הכל

• נתונים תוצאתיים:

הכנסות

להלן נתונים לגבי התפתחות ההכנסות בבנק בחתך מגזרי פעילות לשנת 2015, בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014			2015		
מתכונת החדשה ⁽³⁾	השינוי בכללים ⁽²⁾	מתכונת ישנה ⁽¹⁾	מתכונת חדשה ⁽³⁾	השינוי בכללים ⁽²⁾	מתכונת ישנה ⁽¹⁾
329	(3)	332 ⁽⁵⁾	342	(5)	347
480	(15)	495 ⁽⁵⁾	514	(5)	519
93	(2)	95	102	(1)	103
146	(3)	149	156	1	155
62	-	62 ⁽⁵⁾	56	-	56
46	-	46	82	-	82
1,156	(23)	1,179	1,252	(10)	1,262

רווח נקי

להלן נתונים לגבי התפתחות הרווח הנקי בבנק בחתך מגזרי פעילות לשנת 2015, בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014			2015		
מתכונת חדשה ⁽³⁾	השינוי בכללים ⁽²⁾	מתכונת ישנה ⁽¹⁾	מתכונת חדשה ⁽³⁾	השינוי בכללים ⁽²⁾	מתכונת ישנה ⁽¹⁾
12	(2)	14 ⁽⁵⁾	16	(3)	19
87	(9)	96 ⁽⁵⁾⁽⁴⁾	88	(3)	91
14	(1)	15 ⁽⁴⁾	21	(1)	22
30	(2)	32 ⁽⁴⁾	50	1	49
(7)	-	(7)	(7)	-	(7)
11	-	11	42	-	42
147	(14)	161	210	(6)	216

1. לפני יישום כללי "FAS - 91".
2. השלכות יישום כללי "FAS - 91".
3. לאחר יישום כללי "FAS - 91".
4. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.
5. סוג מחדש

(4) להלן תאור מפורט של מגזרי הפעילות:

א. מגזר משקי הבית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותים בתחום שוק ההון ובתחום ההלוואות לדיור - ללקוחות הפרטיים המתאפיינים בפעילות של משקי בית. שירותים אלו מסופקים ללקוחות המגזר באמצעות מערך הסניפים של הבנק המונה 79 סניפים בפריסה ארצית ומאורגנים, בחלוקה גיאוגרפית, בחמישה איזורים.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

מרבית לקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מקבלים מהבנק שירותי בנקאות באמצעות סניפים המשתייכים ארגונית לאיזורי "עכו" ו"נצרת" (31 סניפים). סניפים אלו ממוקמים במקומות יישוב שבהם יש רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באיזורים אלו הסתכמו בשנת 2015 בסך של כ- 163 מיליון ש"ח, המהווים כ- 48% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "משקי בית". הבנק רואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית ושוךד על הגדלת פעילותו במגזר זה ושיפור השירות ללקוחות המגזר.

המוצרים הבנקאיים והשירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר כוללים, בין היתר: ניהול חשבון עו"ש, מוצרי אשראי - לרבות הלוואות לדיור, מוצרי השקעה - לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, והשקעה בניירות ערך.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה שחלו בשנת 2015 בתחום העמלות, לרבות שינויי החקיקה המוצעת על ידי בנק ישראל בתחום זה, והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 6ב(3) לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה בתחום: "יחסי בנק לקוח", והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה, ראה פרק 6ב(5) לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לצעדי החקיקה וההסדרה בתחום "התחרות במערכת הבנקאית" והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה - ראה פרק 6ב(6) לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

- להלן נתונים לגבי ההתפתחויות העיקריות בשנת 2015, הרלוונטיות למגזר זה:
- המשך תהליך, שנמשך מספר שנים, במסגרתו מאמצים לקוחות המגזר שימוש בכלים טכנולוגיים מודרניים, כגון: תקשורת באמצעות אינטרנט (מחשבים ביתיים וניידים) ותקשורת באמצעות מוקדי שירות.
 - המשך הערכות גופים פיננסיים שונים (בעיקר חברות ביטוח וחברות כרטיסי האשראי) למתן שירותים פיננסיים שונים ללקוחות המגזר (בעיקר שירותי אשראי), כתחליף לשירותים שסופקו עד כה, בעיקר, על ידי המערכת הבנקאית.
 - במהלך שנת 2015 המשיך בנק ישראל במתווה הפחתת שיעור הריבית במכרז המוניטרי. כנגזרת ממהלך זה, נרשמו ירידות גם במרווחי הריבית של הבנק.
 - בשנת 2015 התגברה התחרות הבנקאית על פלח הלקוחות במגזר זה - בתחומי האשראי, הפקדונות, ושירותי הייעוץ בשוק ההון. במסגרת זו פותחו על ידי חלק מהבנקים מוצרי פאסיבה המאפשרים לכלל הלקוחות לקבל ריבית מועדפת במוצרים אלו מבלי שיידרשו להעביר פעילות בנקאית אחרת לאותו בנק, והושקעו משאבים רבים בפיתוח מערכות מידע טכנולוגיות שיאפשרו ללקוחות המשתייכים למגזר זה לקבל מידע ושירותים בנקאיים נוחים וזמינים.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

שינויים טכנולוגיים מהותיים

בשנים האחרונות הושקעו על ידי מרבית הבנקים משאבים רבים בפיתוח ממשקים ויישומים טכנולוגיים שיאפשרו ללקוחות נגישות לקבלת מידע בנקאי זמין ושירותים בנקאיים בסיסיים באמצעות מחשבים אישיים, טלפונים ואמצעי תקשורת ניידים אחרים הנמצאים בשימוש.

במקביל להתפתחויות טכנולוגיות אלו, לקוחות מגזר "משקי הבית" מטמיעים בשנים האחרונות טכנולוגיות מתקדמות במסגרת יישומי הבנקאות הישירה, המפותחים עבורם.

בשנת 2015 הוטמעה בבנק מערכת דירוג אשראי שפיתוחה החל עוד במהלך שנת 2014. המערכת מספקת דירוגי אשראי אוטומטיים לסיכון האשראי של הלקוחות הפרטיים הנגזרים ממאפייני הסיכון שלהם.

המערכת מהווה כלי תומך החלטה בתהליך מתן האשראי ללקוחות הפרטיים בבנק, ותורמת לפישוט תהליכים אלה.

מחסומי כניסה ויציאה עיקריים

השירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר רבים ומגוונים וכוללים: שירותי ניהול חשבון עובר ושכ, שירותים בתחום האשראי, שירותים בתחום הפקדונות, שירותים בתחום שוק ההון ושירותים פיננסיים (כרטיסי אשראי, הוראות קבע, וכו'). שירותים אלו מעוגנים במערכת חוזים, הסכמים וכללי התנהגות שנקבעו בין הבנק ללקוחותיו.

דרישה לעריכת שינויים במערכת הסכמים זו, כרוכה בקשיים טכניים ועלולה להוות חסם בפני לקוח המשתייך למגזר משקי הבית, ושוקל להעתיק את פעילותו לבנק אחר.

במסגרת צעדי ההסדרה הננקטים בנושא זה המיועדים להגברת התחרות ולהפחתת חסמים המגבילים את ניידות הלקוחות בין הבנקים במערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל בשנת 2015 הוראות המרחיבות את המידע שיידרשו התאגידים הבנקאיים למסור ללקוחותיהם, באופן שיאפשר להם לקבל החלטה מושכלת באשר לתאגיד הבנקאי בו תתנהל פעילותם. בנוסף, מאפשרות הוראות אלו ללקוחות למסור את הוראותיהם להעברת חשבונותיהם (או סגירתם), באמצעות מגוון אמצעי תקשורת (לרבות משלוח הודעות בדואר אלקטרוני או בטלפון), לרבות אפשרות לפתוח את חשבונותיהם באמצעות האינטרנט.

מוצרים חדשים

המוצרים והשירותים הבנקאיים המוצעים על ידי הבנק ללקוחות המגזר, דומים לאלו המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

גם בשנת 2015 הושם בבנק דגש על העמקת הפעילות עם לקוחות המגזר במגוון תחומים. במסגרת זו השיק הבנק בשנים האחרונות מוצרי אשראי מיוחדים לאוכלוסיית הסטודנטים, המותאמים לצרכיה ויכולותיה של אוכלוסייה זו.

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים המרכזיים בבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחות העסקית של הבנק. מגזר זה מתאפיין בסיכון נמוך יחסית, עקב הפיזור הרחב של האשראי בין לקוחותיו ולכן הוא מהווה יעד מועדף להתרחבות יתר הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים), למרות התשומות הגבוהות יחסית הנדרשות לתפעולו. לפיכך, קיימת תחרות רבה בין כל הבנקים על פלח לקוחות זה.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תחרות (המשך)

במסגרת ההתמודדות מול יתר הבנקים על פלח לקוחות זה, פונה הבנק ללקוחותיו, באמצעות ערוצי מדיה שונים - במסרים המבליטים את מחויבות הבנק למתן שירות איכותי ואישי ללקוחות המגזר. מעבר לכך, כאמור לעיל - 31 מסניפי הבנק, נמצאים באזורי "עכו" ו"נצרת" ומרבית מלקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלה ובקרבת אוכלוסיה זו בנקים נוספים, כגון: "בנק לאומי", "בנק הפועלים", ועוד. הבנק מתחרה עם הבנקים הנ"ל על פלחי אוכלוסיה אלו, על ידי מתן שירות אישי ומסור באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים.

בנוסף, משיק הבנק מעת לעת מסעי פרסום ייחודיים הפונים ישירות לאוכלוסיות המתגוררות באזורים אלו - באמצעות אמצעי מדיה מקומיים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות פרטיים בעלי עושר פיננסי בינוני ומטה שסממני פעילותם הפיננסית אופייניים ל"משקי בית". מאחר שהאשראי הניתן לכל אחד מלקוחות אלו מצומצם למדי, וכלל האשראי למגזר מפוזר בין מספר רב של לקוחות - מתאפיין מגזר זה בסיכון נמוך יחסית. כאמור, מרבית מלקוחות המגזר של הבנק, המקבלים שירותי בנקאות באזורי "עכו" ו"נצרת" מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית".

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי המדיה השונים, השקת מסעי פרסום יעודיים למגזר זה המציגים את השירות האישי המקצועי והמסור המאפיין את הבנק, כגורם מפתח להידוק הקשרים שבין הבנק לבין לקוחות המגזר. כמו כן מעודד הבנק, באמצעות מבצעים והטבות, הצטרפות פלחי לקוחות השייכים למגזר, כגון: שכירים, סטודנטים, צעירים, חיילים, יוצאי צבא וכו'.

במטרה להגדיל את אוכלוסיית הלקוחות של הבנק המשתייכים למגזר זה נערכו על ידי הבנק מעל ל- 200 מסעות שיווק ממוקדים לאוכלוסיית הסטודנטים ולזוגות צעירים. בנוסף, יוזם הבנק פניות לאוכלוסיות מטרה ספציפיות השייכות למגזר, כגון: עובדי חברות גדולות, עובדי מוסדות וכו'. הפניות נעשות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששויכו למגזר "משקי הבית", הסתכם בשנת 2015 בכ- 636 משרות - מזה כ- 56 "משרות ניהול".

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 497 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 139 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ואגפי מטה אחרים בבנק), שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "משקי הבית" לשנת 2015, וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
מגזר "משקי בית"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	
	259	-	90	169	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	(25)	-	(56)	31	- בין מגזרי
26.8	234		34	200	
2.7	1	1	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
25.8	235	1	34	200	סך הכל הכנסות מימון
34.5	107	8	3	96	הכנסות מעמלות
27.3	342	9	37	296	סך ההכנסות
13.4	9	-	3	6	הוצאות בגין הפסדי אשראי
35.9	302	17	37	248	הוצאות תפעוליות ואחרות
9.0	31	(8)	(3)	42	רווח (הפסד) לפני מיסים
11.0	15	(3)	(2)	20	הפרשה למיסים
7.6	16	(5)	(1)	22	רווח נקי (הפסד)
	3.2	*	*	7.8	תשואה להון (אחוזים)
23.2	6,497	14	3,230	3,253	יתרה ממוצעת של נכסים
31.8	6,259	-	3,201	3,058	יתרה ממוצעת של אשראי
25.2	5,926	-	-	5,926	יתרה ממוצעת של פקדונות
24.2	4,736	27	1,831	2,878	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
10.1	1,172	1,172	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח ריבית מפעילות באשראי:
	208	-	33	175	- לפני יישום כללי 91 - FAS
	3	-	1	2	- יישום כללי 91 - FAS
	211	-	34	177	סך הכל
	23	-	-	23	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	234	-	34	200	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014					
מגזר "משקי בית"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	
	224	-	90	134	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	(11)	-	(60)	49	- בין מגזרי
26.6	213	-	30	183	
2.4	1	1	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
25.4	214	1	30	183	סך הכל הכנסות מימון
36.7	115	⁽²⁾ 6	2	107	הכנסות מעמלות
28.5	329	7	32	290	סך ההכנסות
-	(9)	-	(1)	(8)	הכנסות בגין הפסדי אשראי
35.4	319	⁽¹⁾ 19	⁽¹⁾ 39	⁽¹⁾ 261	הוצאות תפעוליות ואחרות
7.9	19	(12)	(6)	37	רווח (הפסד) לפני מיסים
7.4	7	⁽¹⁾ (5)	(2)	⁽¹⁾ 14	הפרשה למיסים
8.2	12	(7)	(4)	23	רווח נקי (הפסד)
	2.7	*	*	8.6	תשואה להון (אחוזים)
20.9	5,726	8	2,967	2,751	יתרה ממוצעת של נכסים
31.0	5,580	-	2,949	2,631	יתרה ממוצעת של אשראי
25.2	5,808	-	-	5,808	יתרה ממוצעת של פקדונות
22.3	4,071	19	1,565	2,487	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
8.7	1,068	1,068	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח ריבית מפעילות באשראי:
	175	-	29	146	- לפני יישום כללי 91 - FAS
	2	-	1	1	- יישום כללי 91 - FAS
	177	-	30	147	סך הכל
	36	-	-	36	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	213	-	30	183	סה"כ הכנסות ריבית

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.
2. סווג מחדש.
* לא רלוונטי.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "משקי בית" הסתכמו בשנת 2015 בסך של 342 מיליון ש"ח, לעומת 329 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 4.0%. העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בסך של 21 מיליון ש"ח בהכנסות המימון, נטו, עקב עליה בסך של 34 מיליון ש"ח במרווחי הריבית בתחום האשראי, לרבות עליה במרווחי הריבית של ההלוואות לדיור, שקוזזה בירידה בסך של 13 מיליון ש"ח במרווחי הריבית בתחום הפקדונות.

בסיכום שנת 2015 נרשם במגזר זה רווח בסך של 16 מיליון ש"ח, לעומת 12 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העליה ברווח הנקי נובעת מהגידול בהכנסות, כאמור, ומירידה בשיעור של 5.3% בהוצאות התפעוליות (ראה פרק 7, לעיל). השפעת גורמים אלו מותנה בירידה בסך של 18 מיליון ש"ח, במרכיב ההכנסות בגין הפסדי אשראי. בשנת 2014 נרשמה במגזר זה ירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי בסך 9 מיליון ש"ח הנובעת מקיטון בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

ב. מגזר עסקים קטנים

מבנה המגזר

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים (יחידים ותאגידים). השירות ללקוחות המגזר ניתן הן באמצעות מערכת ההפצה של הבנק הכוללת 79 סניפים ובאמצעות ערוצי הפצה ישירים: אינטרנט ומוקד טלפוני. השירותים שמספק הבנק ללקוחותיו במגזר זה כוללים בעיקר מוצרי אשראי שונים התואמים את אופי פעילותם וכן מגוון מוצרי השקעה, לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, ומכשירים נגזרים.

כמחצית מלקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מתגוררים ביישובים בהם יש רוב מוחלט לאוכלוסייה הלא יהודית, ומקבלים שירותי בנקאות באמצעות 31 מסניפי הבנק המשתייכים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת". הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2015 בסך של כ- 215 מיליון ש"ח, המהווים כ- 42% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "עסקים קטנים".

במסגרת יישום מדיניות הבנק הרואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק, שוקד הבנק על שיפור השירות ללקוחות המשתייכים למגזר פעילות זה.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון הביטוח והחיסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה שחלו בשנת 2015 בתחום "העמלות הבנקאיות", לרבות שינויי החקיקה המוצעים על ידי בנק ישראל בתחום זה, והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 6(ב), לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה בתחום "חסי בנק לקוח" לרבות השינויים הצפויים בנושאים הנוגעים לטיפול בחובות בעייתיים, כגון: "הליכי גביית חובות", "דיני שיעבודים", ו"הליכי חדלות פירעון" והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה - ראה פרק 6(ב), לעיל.

* הוצג מחדש בגין ביישום למפרע כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 7(9) בדוחות הכספיים.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

- לפרטים נוספים באשר לצעדי החקיקה וההסדרה בתחום "התחרות במערכת הבנקאית" והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה - ראה פרק 6(ב) לעיל.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

הבנק ובנקים אחרים במערכת הבנקאית נמצאים בשנים האחרונות בתהליך רציף של אימוץ טכנולוגיות מתקדמות ופיתוח יישומים בנקאיים המיועדים למגוון מערכות מידע ותקשורת ניידים (כגון: טלפונים סלולריים ומחשבי לוח) המאפשרים ללקוחות המגזר לקבל מידע זמין ולבצע פעולות בנקאיות בכל שעות היממה במהירות ובתעריפים מופחתים.

במסגרת מאמצי הבנק המכוונים להרחבת פעילותו במגזר זה, ולפישוט תהליכי מתן האשראי ללקוחות קמעונאיים, פיתח הבנק בשנת 2015 מערכת מידע תומכת החלטה, העתידה לספק דירוגי אשראי אוטומטיים לסיכון האשראי של הלקוחות העסקיים במגזר זה, הנגזרים ממאפייני הסיכון שלהם.

המערכת עתידה לסייע בפישוט תהליכי מתן האשראי ותהווה כלי תומך החלטה בתהליכים אלה.

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים

השירותים הפיננסיים שמספקת המערכת הבנקאית ללקוחותיה, מעוגנים במערכת חוזים והסכמים המיועדים להסדיר את כללי ההתנהגות העסקית השוטפת שבין הבנק ולקוחותיו (לרבות הסכמים לניהול חשבון, תנאי עסק כלליים, כתבי שעבוד וקיזוז בטוחות וכו').

מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולה לסרב לעיתים את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו.

במסגרת צעדי ההסדרה הננקטים בתחום זה, המיועדים להגברת התחרות והפחתת חסמים המגבילים את ניידות הלקוחות בין הבנקים במערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל בשנת 2015 הוראות המרחיבות את המידע שיידרשו התאגידים הבנקאיים למסור ללקוחותיהם, באופן שיאפשר להם לקבל החלטה מושכלת באשר לתאגיד הבנקאי שבו יתנהלו חשבונותיהם.

בנוסף, מאפשרות הוראות אלו ללקוחות למסור את הוראותיהם באשר להעברת חשבונותיהם (או סגירתם), באמצעות מגוון אמצעי תקשורת (לרבות משלוח הודעות בדואר אלקטרוני או בטלפון), לרבות מתן אפשרות לפתוח חשבונות בנקאיים באמצעות האינטרנט.

תחליפים למוצרים ושירותים במגזר

המוצרים והשירותים שמציע הבנק ללקוחות המגזר דומים לאלו המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית ולמרביתם לא קיימים תחליפים חוץ בנקאיים. עם זאת, כוונתם של גופים פיננסיים נוספים (בעיקר חברות ביטוח וחברות האשראי) לספק שירותים - בעיקר שירותי אשראי, ללקוחות הנזקקים לשירותים אלו - עשויה לגרום לפיתוח מוצרים חדשים שאינם קיימים כיום.

תחרות

מגזר זה הינו את אחד המגזרים הבולטים בבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחות העסקית של הבנק. לקוחות המגזר חשופים לתחרות מצד כל הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים).

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תחרות (המשך)

מאחר שתחום פעילות זה מהווה יעד מועדף על בנקים אחרים במערכת - קיימת תחרות רבה מצד בנקים אחרים על פלח לקוחות זה. מעבר לכך, כאמור לעיל, 31 מסניפי הבנק משתייכים לאזורי "עכו" ו"נצרת" ועיקר לקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ב"שוכים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלו ובקרב אוכלוסיה זו בנקים נוספים כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים" ועוד.

על מנת להתמודד עם התחרות הקיימת במגזר פעילות זה משקיע הבנק מאמצים בפרסום, יצירת קשרים אישיים עם הלקוחות, מתן שירות אישי, ומציאת פתרונות פיננסיים למכלול צרכיו העסקיים של הלקוח.

בנוסף, הבנק מתחרה עם יתר הבנקים הפועלים באזורי "עכו" ו"נצרת" על לקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות "לא יהודיות", על ידי מתן שירותים בנקאיים באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים.

במטרה לפתח את התחרות בקרב פלח הלקוחות המשתייך למגזר זה, פרסמה המדינה בשנת 2015 מכרז למתן אשראי ללקוחות המגזר באמצעות "קרן לעסקים קטנים" בערבות חלקית של המדינה.

המכרז הופנה לתאגידים הבנקאיים ולגופים מוסדיים במשותף, ובמסגרתו נדרשו הגופים הבנקאיים הזוכים לחלוק את סיכון האשראי שניתן לבנק הזוכה עם גופים מוסדיים שיקבלו גישה לשימושים ולהכנסות, שהיו עד כה נחלת המערכת הבנקאית בלבד.

ביום 17.1.2016 הודיע משרד האוצר לבנק על החלטתו לבחור בהצעת הבנק (ושותפו המוסדי), כאחת מההצעות הזוכות במכרז. היקף האשראי המכסימלי שיוכל הבנק להעמיד ללקוחותיו (בשיתוף הגוף המוסדי) במסגרת מכרז זה, מסתכם בכ- 650 מיליון ש"ח.

לקוחות

לקוחות מגזר זה, מתאפיינים בפעילות עסקית קמעונית, במגוון ענפי משק.

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום בערוצים שונים ובכלל זה, טלויזיה, עיתונים ורדיו, פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששויכו למגזר "עסקים קטנים", הסתכם בשנת 2015 בכ- 628 משרות - מזה כ- 58 "משרות ניהול". היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 498 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 130 משרות עקיפות (בעיקר עובדי אגפי המטה והנהלה של הבנק), שעלותן נזקפה לתוצאות העסקיות של המגזר.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "עסקים קטנים" לשנת 2015 וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
מגזר "עסקים קטנים"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
	406	-	15	391	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	(14)	-	(5)	(9)	- בין מגזרי
45.0	392	-	10	382	
-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
43.1	392	-	10	382	סך הכל הכנסות מימון
39.4	122	4	-	118	הכנסות מעמלות
41.1	514	4	10	500	סך ההכנסות
55.2	37	-	(1)	38	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
39.0	328	6	7	315	הוצאות תפעוליות ואחרות
43.3	149	(2)	4	147	רווח (הפסד) לפני מיסים
44.9	61	(1)	2	60	הפרשה למיסים
41.9	88	(1)	2	87	רווח נקי (הפסד)
	15.9	*	7.0	16.8	תשואה להון (אחוזים)
23.6	6,609	5	402	6,202	יתרה ממוצעת של נכסים
32.3	6,349	-	397	5,952	יתרה ממוצעת של אשראי
16.2	3,809	-	-	3,809	יתרה ממוצעת של פקדונות
27.4	5,364	12	348	5,004	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
5.9	686	686	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח מריבית מפעילות באשראי
	319	-	9	310	- לפני יישום כללי 91 - FAS
	58	-	1	57	- יישום כללי 91 - FAS
	377	-	10	367	סך הכל
	15	-	-	15	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	392	-	10	382	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלבנטי

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014					
מגזר "עסקים קטנים"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
	376	-	14	362	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	(17)	-	(6)	(11)	- בין מגזרי
44.9	359	-	8	351	
-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
42.6	359	-	8	351	סך הכל הכנסות מימון
38.7	121	⁽²⁾ 4	-	117	הכנסות מעמלות
41.5	480	4	8	468	סך ההכנסות
-	(15)	-	-	(15)	הכנסות בגין הפסדי אשראי
39.0	352	7	5	⁽¹⁾ 340	הוצאות תפעוליות ואחרות
59.8	143	(3)	3	143	רווח (הפסד) לפני מיסים
59.6	56	(1)	1	⁽¹⁾ 56	הפרשה למיסים
59.2	87	(2)	2	87	רווח נקי (הפסד)
	18.2	*	4.5	19.9	תשואה להון (אחוזים)
21.7	5,938	3	416	5,519	יתרה ממוצעת של נכסים
32.0	5,775	-	413	5,362	יתרה ממוצעת של אשראי
16.0	3,687	-	-	3,687	יתרה ממוצעת של פקדונות
25.6	4,670	14	375	4,281	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
4.8	593	593	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח מריבית מפעילות באשראי
	289	-	8	281	- לפני יישום כללי 91 - FAS
	47	-	-	47	- יישום כללי 91 - FAS
	336	-	8	328	סך הכל
	23	-	-	23	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	359	-	8	351	סה"כ הכנסות ריבית

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.

2. סוג מחדש.

* לא רלוונטי.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו בשנת 2015 בסך של 514 מיליון ש"ח, לעומת 480 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 7.1%. העליה נובעת מגידול בשיעור של 9.2% בהכנסות הריבית (מזה 11 מיליון ש"ח בגין השפעת יישום כללי "91 - FAS"). בסיכום שנת 2015 נרשם במגזר זה רווח בסך 88 מיליון ש"ח, לעומת 87 מיליון ש"ח אשתקד - המהווה עליה בשיעור של 1.1%. הגידול שנרשם ברווח הנקי נובע מעליה בהכנסות, כאמור, וקוזז בעליה בסך של 52 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לתאגידי מדרג הביניים (Middle Market). המוצרים והשירותים הבנקאיים שמספק הבנק מותאמים לצרכיהם העסקיים של לקוחות אלו וכוללים מגוון מוצרי אשראי (לרבות: הלוואות, ערבויות ומכתבי אשראי), מוצרי השקעה ושירותים בתחום שוק ההון (לרבות: פקדונות באפיקים שונים וניירות ערך). השירותים ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק, המונה 79 סניפים בפריסה ארצית. הלקוחות המשתייכים למגזר זה, נמצאים באחריות החטיבה העסקית מסחרית.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה שחלו בשנת 2015 בתחום העמלות הבנקאיות, לרבות שינויי החקיקה המוצעים על ידי בנק ישראל בתחום זה, והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק - ראה פרק 6'ב(3), לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה בתחום יחסי בנק לקוח, לרבות השינויים הצפויים בנושאים הנוגעים לטיפול בחובות בעייתיים, כגון: "הליכי גביית חובות", "דיני שיעבודים", ו"הליכי חדלות פירעון", והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק בתחום זה - ראה פרק 6'ב(5) לעיל.

התפתחות בשווקים של המגזר

לקוחות המגזר הינם לקוחות עסקיים הפועלים במגוון ענפי משק ובעיקר בענפי התעשייה, המסחר והשירותים העסקיים. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק בכלל, ובענפים אלו בפרט - ישנה השלכה ישירה על השווקים בהם פועלים הלקוחות המשתייכים למגזר.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילויות לקוחות המגזר מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים שישרתו פעילות זו. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, וביניהם: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות מתקדמים, ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו מהווה גורם חשוב באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

- בין הגורמים הנדרשים להצלחה במגזר ניתן למנות את:
- הכרת צרכי הלקוח והתאמת המוצרים והשירותים הנדרשים לו.
- מתן שירות מקצועי וזמינות גבוהה במתן שירותים לצרכים המשתנים של לקוחות המגזר.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערך בקרה יעיל הבוחן את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סממנים המצביעים על פוטנציאל לכשלי אשראי אפשריים.

חסמי כניסה ויציאה

התחרות הרבה הקיימת במערכת הבנקאית סביב הלקוחות במגזר זה מחד, ותחכום הגבוה יחסית של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מאידך, מקטינה את חסמי המעבר של הלקוחות, מבנק אחד למשנהו.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים וכו'.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת תחכום עסקית גבוהה יחסית. נתון זה, בצירוף חסמי מעבר נמוכים יחסית במגזר זה - יוצרים תשתית לתחרות גבוהה בין כל הבנקים במערכת. התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות) והן ברמות חשיפה גבוהות יותר לסיכונים אשראי אותם מוכנים המתחרים להציע. האמצעים בהם נוקט הבנק במסגרת ההתמודדות בתחום זה, כוללים: שיפור השירות ללקוח (לרבות זמינות השירות), שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם תאגידיים עסקיים מדרג הביניים (Middle Market), שהיקף האשראי שאושר להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח (והיקף הכנסותיהם השנתי אינו עולה, בדרך כלל, על 250 מיליון ש"ח). עם לקוחות המגזר נמנים גם לקוחות עסקיים שניתן להם אשראי לרכישת נדל"ן מסחרי לשימוש עצמי.

שיווק והפצה

שיווק שירותים ומוצרים בנקאיים ללקוחות המשתייכים למגזר זה (הן לקוחות הבנק והן לקוחות פוטנציאליים), מתבסס על מערך הסניפים, בסיוע גורמים מקצועיים במטה החטיבה העסקית - מסחרית, לרבות מנהלי עסקים באגף המסחרי. במסגרת פעולות השיווק ללקוחות הפוטנציאליים המשתייכים למגזר זה, לא נעשה שימוש באמצעי פרסום או בגורמי שיווק חיצוניים.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות המסחרית הסתכם בשנת 2015 בכ- 77 משרות, מזה כ- 6 "משרות ניהול". היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 66 משרות, ובנוסף שויכו למגזר זה 11 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר הבנקאות המסחרית לשנת 2015, וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
מגזר "בנקאות מסחרית"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
	85	-	4	81	הכנסות ריבית, נטו - מחיצוניים
	(2)	-	(1)	(1)	- בין מגזרי
9.5	83	-	3	80	
-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
9.1	83	-	3	80	סך הכל הכנסות מימון
6.1	19	1	-	18	הכנסות מעמלות
8.1	102	1	3	98	סך ההכנסות
22.4	15	-	-	15	הוצאות בגין הפסדי אשראי
6.2	52	1	3	48	הוצאות תפעוליות ואחרות
10.2	35	-	-	35	רווח (הפסד) לפני מיסים
10.3	14	-	-	14	הפרשה למיסים
10.0	21	-	-	21	רווח נקי
	8.1	*	-	8.6	תשואה להון (אחוזים)
9.1	2,537	1	144	2,392	יתרה ממוצעת של נכסים
12.7	2,496	-	141	2,355	יתרה ממוצעת של אשראי
6.7	1,567	-	-	1,567	יתרה ממוצעת של פקדונות
13.1	2,556	2	149	2,405	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1.9	221	221	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח ריבית מפעילות באשראי
	69	-	3	66	- לפני יישום "כללי 91 - FAS"
	8	-	-	8	- יישום "כללי 91 - FAS"
	77	-	3	74	סך הכל
	6	-	-	6	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	83	-	3	80	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014

מגזר "בנקאות מסחרית"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
	80	-	6	74	הכנסות ריבית, נטו - מחיצוניים
	(6)	-	(2)	(4)	- בין מגזרי
9.3	74	-	4	70	
2.4	1	-	-	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
8.8	75	-	4	71	סך הכל הכנסות מימון
5.8	18	1	-	17	הכנסות מעמלות
8.0	93	1	4	88	סך ההכנסות
93.3	14	-	-	14	הוצאות בגין הפסדי אשראי
6.2	56	2	3	51*	הוצאות תפעוליות ואחרות
9.6	23	(1)	1	23	רווח (הפסד) לפני מיסים
9.6	9	(1)	1	9	הפרשה למיסים
9.5	14	-	-	14	רווח נקי
	5.4	**	-	5.7	תשואה להון (אחוזים)
8.7	2,376	1	153	2,222	יתרה ממוצעת של נכסים
13.0	2,350	-	152	2,198	יתרה ממוצעת של אשראי
5.7	1,307	-	-	1,307	יתרה ממוצעת של פקדונות
13.8	2,515	1	151	2,363	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
4.9	609	609	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח ריבית מפעילות באשראי
	64	-	4	60	- לפני יישום "כללי 91 - FAS"
	6	-	-	6	- יישום "כללי 91 - FAS"
	70	-	4	66	סך הכל
	4	-	-	4	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	74	-	4	70	סה"כ הכנסות ריבית

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור 1 ד' (7-9) בדוחות הכספיים.
** לא רלוונטי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו בשנת 2015 בסך של 102 מיליון ש"ח, לעומת 93 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 9.7%. העליה בהכנסות נובעת מגידול בשיעור של 10.7% בהכנסות המימון, בעיקר עקב עליה בהכנסות מריבית בתחום האשראי. בסיכום שנת 2015, נרשם במגזר זה רווח בסך 21 מיליון ש"ח, לעומת 14 מיליון ש"ח אשתקד, עליה בשיעור של 50.0%. הגידול ברווח הנקי, נובע מהגידול בהכנסות, כאמור, ומירידה בסך של 4 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות, המוסברת, בין היתר, בהפרשות לפיצויי פרישה מוגדלים שנרשמו אשתקד בגין תוכנית לפרישה מרצון, ובגין ירידה בהוצאות השכר בשנת 2015 הנובעת מחתימת הסכם שכר חדש (ראה פרק 8' בדוח על הממשל התאגידי).

ד. מגזר הבנקאות העסקית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לחברות מסחריות גדולות לרבות חברות מובילות במשק (Corporate Market). עסקיהם של לקוחות אלו מאופיינים במורכבות ותחכום ניכרים - לפיכך, מספק הבנק ללקוחות אלו מוצרים פיננסיים, בעיקר בתחום האשראי, המותאמים לפעילותם וצרכיהם הספציפיים - תוך ראייה כוללת של מגוון עסקיהם.

הטיפול בלקוחות אלו נמצא באחריות החטיבה העסקית-מסחרית של הבנק, הפועלת במגזר זה באמצעות שתי יחידות משנה, כדלקמן:

- אגף עסקים - שבאחריותו נמצאים הלקוחות העסקיים הגדולים של הבנק (למעט לקוחות המשתייכים לענף הנדל"ן), בעלי מסגרת אשראי העולה על 40 מיליון ש"ח - כולל 5 תחומים מתמחים, שבראשם ניצבים קציני אשראי בעלי התמחות ספציפית. שירותי הבנקאות ניתנים ללקוחות אלה באמצעות מספר סניפים.
- אגף נדל"ן - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק, בעלות מסגרת אשראי העולה על 7 מיליון ש"ח וכן בקבוצות רכישה בהיקף של 10 יחידות דיור ומעלה או בעלות מסגרת אשראי העולה על 10 מיליון ש"ח. האגף פועל הן בתחום יזום נדל"ן באמצעות מימון בשיטת "ליווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים - בעיקר מבני מגורים למכירה, לרבות באמצעות "קבוצות רכישה" (בטיפול מחלקת ליווי בניה), והן בתחומי: קבלנות ביצוע, נדל"ן מסחרי מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת מימון נדל"ן). השירותים ללקוחות אלו ניתנים באמצעות מספר סניפים.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

מאחר שהאשראי במגזר זה מתפלג בין מספר לקוחות נמוך יחסית, ומכיוון שחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכון אשראי מהווה מרכיב משמעותי במכלול הסיכונים הבנקאיים, פרסם הפיקוח על הבנקים מספר הוראות ניהול בנקאי תקין, הרלוונטיות בעיקר לבנקאות העסקית:

- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313, המטילה מגבלות על מתן אשראי "לזווה יחיד", "לקבוצת לווים" (כהגדרתם בהוראה) ולקבוצות "לווים גדולות" (שהיקף החבות של כל אחת מהן עולה על 10% מאמצעי ההון של התאגיד הבנקאי).
- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 323, המטילה מגבלות על מימון עסקאות הוניות (כהגדרתו בהוראה).

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר (המשך)

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 - המטילה מגבלות על מתן אשראי ל"אנשים קשורים" (כהגדרתם בהוראה).
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 326 - המסדירה את תהליכי העבודה, הדיווחים וההסכמים המשפטיים בתחום מימון הבניה למגורים בשיטת ה"ליווי הפיננסי הסגור".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 327 המסדירה את תהליכי העבודה המדיניות ונהלי החיתום בתחום מתן "אשראי ממונף".
- לפרטים נוספים באשר לצעדי החקיקה שיזם בנק ישראל בתחום העמלות הבנקאיות והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק - ראה פרק 6ב(3) לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה בתחום יחסי בנק לקוח - לרבות השינויים הצפויים בנושאים הנוגעים לטיפול בחובות בעייתיים, ובכללם: "הליכי גביית חובות", "דיני שעבודים", ו"הליכי חדלות פירעון" השלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה - ראה פרק 6ב(5) לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

בין הלקוחות הנמנים על מגזר זה, נכללות החברות הגדולות והמוכילות במשק. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק, כגון: שיעור הצמיחה, שינוי בביקושים המקומיים ובשווקי חו"ל, שינוי בתנאי הסחר וכו' - ישנה השלכה ישירה על השווקים של לקוחות המגזר.

בשנים האחרונות נרשמו מספר כשלי אשראי משמעותיים הן במערכת הבנקאית והן מחוצה לה (בשוק ההון), מצד לזוים הפועלים במדינות שכלכלותיהן נפגעו במשבר העולמי ובשווקים שנפתחו לתחרות משמעותית בעקבות צעדי ההסדרה שנקטו על ידי הרגולטורים המקומיים (בעיקר בתחומי התקשורת, המזון, והחיסכון הפנסיוני).

חברות רבות הפועלות בענפים אלו מימנו את פעילותן (או את השקעותיהן בחברות הפועלות בתחומים אלו), באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

בעקבות הפגיעה במבנה ההכנסות והתכניות העסקיות של חברות אלו, דיווחו חברות רבות על הרעה במצבן הכספי (עד כדי רישום הערת "עסק חי" בדוחותיהן הכספיים), וחלקן אף הודיעו כי לא יהיה ביכולתן לפרוע את חובן למחזיקי אגרות החוב. בהיעדר מקורות מימון אלטרנטיביים נאלצו אותן חברות ונושיות לגבש הסדרים חלופיים שכללו: מחיקת חובות משמעותית ופריסת יתרת החוב לתקופות ארוכות יותר, ואף העברת הבעלות בחברות שנכנסו לקשיים לידי הנושים.

התפתחויות אלו העיבו על הפעילות בשוק ההון המקומי והגבירו את החששות באשר ליכולתן של חברות אחרות המתמודדות עם קשיים דומים לשקם את פעילותן העסקית ולעמוד בהתחייבויותיהן כלפי מחזיקי אגרות החוב. לפיכך, נרשמו במהלך השנים 2015 - 2012 ירידות שערים חדות בשעריהן של אגרות החוב שהנפיקו חברות אלו והן נסחרות בתשואות המשקפות חשש ממשי ל"חדלות פירעון" של אותן חברות. התפתחויות אלו מונעות מחברות אלו למחזר את חובותיהן בשוק ההון, ומקשות עליהן לגייס אשראי בנקאי נוסף. לאור האמור לעיל, מתגברים החששות שחברות נוספות יאלצו לגבש הסדרי חוב שיכללו פגיעה משמעותית בזכויותיהם של מחזיקי אגרות החוב.

אם אכן יתממשו התרחישים שתוארו לעיל, קיים חשש שהתפתחויות שליליות אלו, ישליכו גם על יכולתן של חברות אלו לפרוע את חובותיהן למערכת הבנקאית.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

לפיכך ובעקבות כניסתם לתוקף של תיקונים ל"כללי באזל", במסגרתם הוחמרו דרישות הלימות ההון המינימליות במערכת הבנקאית, נרשמו בשנים 2015 - 2014 קיטונים בהיקף האשראי העסקי במערכת הבנקאית, תוך הסטת שימושי אשראי למגזרים אחרים שדרישות ההון בגינם נמוכות יותר. בשונה מתהליכים אלו, נרשמו בבנק עליות מתונות בהיקף האשראי במגזר העסקי, תוך גידול בפיזור אשראי זה (וירידה במשקלו היחסי בכלל האשראי בבנק).

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילות הלקוחות במגזר, מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים המותאמים למורכבות פעילותם הבנקאית. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, לרבות: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות מסחר בשוק ההון ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו, מהווה גורם חשוב באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- הכרת פעילות הלקוח, הבנת צרכיו, והתאמת המוצרים והשירותים הבנקאיים תוך ראייה כוללת של צרכי הלקוח.
- מתן שירות מקצועי בזמינות גבוהה והתאמת השירות והמוצרים לצרכיו המשתנים של הלקוח.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערכת בקרה יעילה במסגרתה נבחנות ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סימנים המצביעים על אפשרות להתרחשות כשלי אשראי.

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, קיימת תחרות רבה במערכת הבנקאית סביב לקוחות מגזר זה, בשל היקפם הגבוה של השירותים הבנקאיים הנמצאים בשימוש המגזר. גורם זה, מחד - והתחכום הגבוה המאפיין לקוחות אלה, מאידך - מקטינים למינימום את חסמי המעבר של לקוחות מגזר זה, מבנק אחד למשנהו.

מאידך, הוראות רגולטוריות מסוימות, כגון - הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, שנועדה להגביל את ריכוזיות הלווים הגדולים וקבוצות לוויים גדולות במערכת הבנקאית וההחמרה שנרשמה בדרישות ליחס הלימות הון מנימלי, מהוות חסם להגדלת נפח האשראי של לוויים גדולים מסוימים, המשתייכים למגזר זה בבנקים בהם יגרום מתן האשראי הנוסף לחריגה מהמגבלות שנקבעו בהוראה, ובמקרים מסוימים (כגון: מיזוג בין שתי קבוצות לוויים גדולות), עשויה ההוראה לאלץ את התאגיד הבנקאי להקטין את מסגרות האשראי, לאותם לוויים.

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים, ו"השאלת אגרות חוב" (כתחליף למוצרי אשראי סטנדרטיים, העשויה להזיל את עלות האשראי ללקוחות אלו, בהתאם להתפתחות תשואות אגרות החוב בשוק ההון).

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר (המשך)

בשנים האחרונות, החלו לקוחות רבים המשתייכים למגזר זה, לצמצם את היקף האשראי הבנקאי שלהם ולפנות לשוק ההון כמקור חלופי לאשראי הבנקאי (גיוס מקורות באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של מניות, אגרות חוב וניירות ערך אחרים).

שורשיה של מגמה זו נעוצים במספר גורמים:

- החמרת המגבלות שקבע בנק ישראל בכל הקשור ל: "לווה יחיד" ו"קבוצת לוויים", אילצה מספר בנקים להקטין את מסגרות האשראי שניתנו לקבוצות לוויים מסוימות, שחבותן, על פי ההגדרות החדשות - חרזה מתקרת האשראי המותרת.
- רצון של החברות לגוון ולשפר את מבנה המקורות שלהם, באמצעות מעבר ממקורות קצרי טווח, למקורות ארוכי טווח.
- עליית אטרקטיביות גיוס המקורות באמצעות שוק ההון, עקב הירידה שנרשמה במחירי הגיוס, גמישות רבה יותר בהעמדת הבטוחות וכו'.
- צמצום מסגרות האשראי ללקוחות המשתייכים למגזר זה במערכת הבנקאית - שבוצעו כחלק מהצעדים שננקטו על ידי הבנקים, במטרה להקטין את היקף נכסי סיכון האשראי שלהם, לאור דרישות הון מחמירות יותר שנכללו בתיקונים ל"כללי באזל", שנכנסו לתוקף ביום 1.1.2014.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת התחכום העסקית הגבוהה ביותר ביחס לכלל מגזרי הפעילות. לנוכח נתון זה, ועקב היעדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - מתקיימת תחרות עזה בין כל הבנקים במערכת, במגזר פעילות זה. התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות) והן בתחום השירות.

לקוחות

בין הלקוחות המשתייכים למגזר זה - נמנים תאגידי עסקיים המשתייכים לשורה הראשונה של החברות במשק, חברות ציבוריות, ויזמים בתחום הבניה למגורים. הלקוחות המשתייכים למגזר זה מטופלים במישרין על ידי החטיבה העסקית-מסחרית בבנק ומקבלים שירותי בנקאות שוטפים במספר סניפים.

שיווק והפצה

שיווק השירותים והמוצרים ללקוחות המשתייכים למגזר זה נעשה על ידי מטה החטיבה העסקית-מסחרית, מנהלי עסקים באגף העסקי ובאגף הנדל"ן, הנמצאים בקשר רציף הן עם לקוחות המגזר (לצורך מתן פתרונות לצרכיהם הפיננסים ולצורך ליווי פעילותם העסקית) והן עם מערך הסניפים.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות העסקית, הסתכם בשנת 2015 בכ- 89 משרות-מזה, כ- 10 "משרות ניהול".

היקף המשרות של עובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 77 משרות ובנוסף, שיוכו למגזר זה 12 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (במיליוני ש"ח)

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות העסקית" לשנת 2015 וניתוח מרכיבית - בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
מגזר "בנקאות עסקית"					
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	
	135	-	64	71	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	(12)	-	(12)	-	- בין מגזרי
14.1	123		52	71	
8.1	3	-	(1)	4	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
13.9	126	-	51	75	סך הכל הכנסות מימון
9.7	30	1	21	8	הכנסות מעמלות
12.5	156	1	72	83	סך ההכנסות
9.0	6	-	(5)	11	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7.8	66	4	29	33	הוצאות תפעוליות ואחרות
24.4	84	(3)	48	39	רווח (הפסד) לפני מיסים
25.0	34	(1)	20	15	הפרשה למיסים
23.8	50	(2)	28	24	רווח נקי (הפסד)
	8.6	*	9.6	8.1	תשואה להון (אחוזים)
16.1	4,501	3	1,780	2,718	יתרה ממוצעת של נכסים
22.6	4,449	-	1,757	2,692	יתרה ממוצעת של אשראי
21.9	5,136	-	568	4,568	יתרה ממוצעת של פקדונות
28.7	5,625	5	2,856	2,764	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
40.7	4,732	4,732	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח ריבית מפעילות באשראי
	110	-	48	62	- לפני יישום "כללי 91 - FAS"
	7	-	3	4	- יישום "כללי 91 - FAS"
	117	-	51	66	סך הכל
	6	-	1	5	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	123	-	52	71	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלבנטי

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014

מגזר "בנקאות עסקית"

החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	
	116	-	66	50	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	1	-	(15)	16	- בין מגזרי
14.6	117	-	51	66	
2.4	1	-	-	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
14.0	118	-	51	67	סך הכל הכנסות מימון
8.9	28	1	19	8	הכנסות מעמלות
12.6	146	1	70	75	סך ההכנסות
166.7	25	-	6	19	הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.0	72	4	28	*40	הוצאות תפעוליות ואחרות
20.5	49	(3)	36	16	רווח (הפסד) לפני מיסים
20.2	19	(1)	14	6	הפרשה למיסים
20.4	30	(2)	22	10	רווח נקי (הפסד)
	5.3	**	7.6	3.7	תשואה להון (אחוזים)
15.6	4,261	2	1,707	2,552	יתרה ממוצעת של נכסים
23.5	4,228	-	1,694	2,534	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
21.5	4,973	-	516	4,457	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
29.6	5,405	4	2,753	2,648	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
43.0	5,294	5,294	-	-	יתרה ממוצעת של נירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
					מרווח ריבית מפעילות באשראי
	104	-	47	57	- לפני יישום "כללי 91 - FAS"
	5	-	2	3	- יישום "כללי 91 - FAS"
	109	-	49	60	סה"כ מרווח ריבית מפעילות באשראי
	8	-	2	6	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	117	-	51	66	סה"כ הכנסות ריבית

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין יישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.

** לא רלוונטי.

ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" הסתכמו בשנת 2015 בסך של 156 מיליון ש"ח, לעומת 146 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 6.8%. העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בסך של 6 מיליון ש"ח במרווחי הריבית בתחום האשראי.

בסיכום שנת 2015, נרשם במגזר זה רווח בסך של 50 מיליון ש"ח, לעומת 30 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 66.7%. הגידול ברווח הנקי נובע מהגידול בהכנסות, כאמור, ומירידה בסך של 19 מיליון ש"ח שנרשמה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ללקוחות (פרטיים ותאגידיים), בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה הפועלים בעיקר בתחום ה"פסיבה", שהיקף חסכוניהם והשקעותיהם עולה, בדרך כלל, על 0.5 מיליון ש"ח - למעט פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפה לסיכונים, שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידיים (בעיקר גופים מוסדיים). המוצרים והשירותים הבנקאיים שמציע הבנק ללקוחות מגזר זה (Private Banking) כוללים מגוון מוצרי השקעה, לרבות: ניהול תיקי השקעה, פקדונות, השקעות בניירות ערך, ועוד. השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק ובאמצעות מרכזי "ייעוץ מתמחים" המספקים שירותי בנקאות מתמחה ללקוחות המגזר.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל אביב ועוד.

- לפרטים נוספים באשר להליכי החקיקה בארה"ב בנושא: "הרחבת הדיווח של מוסדות פיננסיים זרים לשלטונות המס בארה"ב", והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה, ראה פרק 6(ב)1 לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה בתחום "יחסי בנק לקוח", והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה - ראה פרק 6(ב)5 לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה שחלו בשנת 2015 בתחום העמלות הבנקאיות לרבות צעדי החקיקה שיוזם בנק ישראל בתחום זה, והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 6(ב)3 לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לצעדי החקיקה וההסדרה בתחום "התחרות במערכת הבנקאית" והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה - ראה פרק 6(ב)6 לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

השירותים הבנקאיים העיקריים המוצעים ללקוחות המשתייכים למגזר זה, הינם שירותים בתחומי ההשקעות ונכסי לקוחות, באמצעות "מוצרי פסיבה", כגון: ניירות ערך, ניהול השקעות, וכו'. על אף המשבר הפיננסי העולמי שלווה בתנודתיות רבה בשוק ההון וגרם לעליה ברמת אי הודאות לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוק זה, נרשמה בשנת 2015 הסטה של כספי לקוחות, מהאפיקים הסולידיים (לרבות פקדונות במערכת הבנקאית) לשוק ההון, הנובעת מהצעדים המוניטריים שנקטו על ידי בנק ישראל במהלך השנים 2012 - 2015 (במסגרתם הופחתו שיעורי הריבית הלא צמודה במרכז המוניטרי בשיעור מצטבר של כ- 2.65 נקודות האחוז), והקטינו את אטרקטיביות ההשקעה באפיקים הסולידיים ובפקדונות בנקאיים.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

סביבת הריבית הנמוכה השוררת במשק (לאור ההפחתה הנמשכת בשיעורי הריבית על ידי בנק ישראל, כאמור) והסטת הכספים מהשוק הסולידי (פקדונות בנקאיים), לשוק ההון, פגעה בהיצע המקורות במערכת הבנקאית, והפחיתה משמעותית את רווחיות המוצרים בשוק זה.

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- מתן שירות מקצועי ואישי והתאמת השירות והמוצרים להעדפותיו של הלקוח.
- עדכון הלקוחות בתנאים המשתנים בשווקים השונים והתאמת מוצרי ההשקעה, בהתאם לכך.
- שימוש בכלים טכנולוגיים המאפשרים מתן ייעוץ מקצועי וקבלת החלטה מושכלת של הלקוחות.
- העמדת כלים מתקדמים לרשות לקוחות המגזר לרבות מערכות מידע ויישומים שיאפשרו ללקוחות לקבל מידע ולבצע פעולות בנקאיות באמצעות כלי חומרה ניידים (טלפונים סלולריים ומחשבי לוח).

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, מגזר זה מתאפיין בתחרות רבה מצד המערכת הבנקאית על לקוחות המגזר - המתאפיינים בעושר פיננסי, תחכום רב וסיכון נמוך - הנגזר מהיזקקות נמוכה של לקוחות אלו למוצרי אשראי. גורמים אלו מפחיתים מאד פוטנציאל ל"חסמי מעבר" אפקטיביים שימנעו מעבר לקוחות המשתייכים למגזר זה - מבנק אחד למשנהו.

בנוסף, מכירת חלק ממוצרי ההשקעה על ידי הבנקים (קופות גמל וקרנות נאמנות - בעקבות ה"רפורמה בשוק ההון") - שהיו בשימוש לקוחות מגזר זה ונהלו על ידי הבנקים - גורמת למעבר לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, מהמערכת הבנקאית לגופים מתחרים, ומחריפה את התחרות.

עם זאת, מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולים לסרבול לעיתים את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו.

במסגרת צעדי ההסדרה הננקטים בתחום זה, המיועדים להגברת התחרות והפחתת חסמים המגבילים את ניידות הלקוחות בין הבנקים במערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל בשנת 2015 הוראות המרחיבות את המידע שיידרשו התאגידים הבנקאיים למסור ללקוחותיהם, באופן שיאפשר להם לקבל החלטה מושכלת באשר לתאגיד הבנקאי בו יבחרו לנהל את פעילותם הפיננסית.

בנוסף, מאפשרות הוראות אלו ללקוחות למסור את הוראותיהם להעברת חשבונותיהם (או סגירתם), באמצעות מגוון אמצעי תקשורת (לרבות משלוח הודעות בדואר אלקטרוני או בטלפון), ומתן אפשרות לפתיחת חשבונות בנק באמצעות האינטרנט.

מוצרים ותחליפים למוצרים ושירותים של המגזר

על פי החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", נאסר על הבנקים, לנהל ולשווק מוצרים מסוימים (כגון: קרנות נאמנות, קופות גמל ו"תעודות סל"), המהווים חלק ממוצרי השקעה של לקוחות המגזר. לפיכך, במהלך שנת 2015 הועמקה הפעילות בתחום "ייעוץ ההשקעות" בבנק, גייסו יועצים חדשים והורחבה הפריסה הגיאוגרפית באזורים בהם ניתן שירות זה.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תחרות

כאמור, הלקוחות המשתייכים למגזר הבנקאות הפרטית מתאפיינים בתחכום רב ובדרישה לשירות מקצועי ברמה הגבוהה ביותר. נתון זה, בנוסף להיעדר "חסמי מעבר" אפקטיביים עבור לקוחות המגזר, כאמור - גורם לתחרות גבוהה בין כל הבנקים הפועלים במערכת, על פלח לקוחות זה.

התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (עמלות ועלויות גיוס פקדונות) והן בתחום השירות. בנוסף לתחרות בתוך המערכת הבנקאית, קיימת תחרות על פלח לקוחות זה גם מצד גופים אחרים הפועלים בשוק ההון, כגון: חברות לניהול תיקים, ברוקרים פרטיים וכו'.

הבנק מתמודד עם התחרות הגוברת במגזר זה, הן באמצעות פיתוח ושדרוג התשתית הטכנולוגית המקצועית והאנושית שהוא מעמיד לרשות לקוחות המגזר, לרבות באמצעות הצעת פתרונות ותנאים אטרקטיביים ללקוחות, והן ביצירת שיתופי פעולה עם גורמים מוסדיים בתחום, לרבות חתימה על הסכמי הפצה עם חברות לניהול קרנות נאמנות.

בנוסף, ההסכמים שחתמו הבנקים בשנים האחרונות, כחלק מהערכותם ליישום החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", שכללו מכירות נכסים ומוצרי השקעה של לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, לחברות ביטוח וגופים פיננסיים חוץ בנקאים אחרים, הגבירו את התחרות על פלח לקוחות זה - גם מצד חברות הביטוח וגופים פיננסיים אחרים. במסגרת התחרות עם גופים אלה, מושקעים משאבים רבים בשיפור השירות ללקוחות, העלאת רמתם המקצועית של יועצי ההשקעות, שיפור התשתית הטכנולוגית ועדכון מוצרי ההשקעה המוצעים ללקוחות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה. לקוחות אלו מתאפיינים בתחכום, הכרת מגוון מכשירי ההשקעה והמוצרים הקיימים במערכת הבנקאית ובשוק ההון, ובדרישה לקבלת שירות מקצועי ברמה גבוהה ביותר.

במסגרת השאיפה להעמיק את פעילות הבנק בקרב לקוחות המגזר, ובמטרה להעניק שירות מיטבי ללקוחותיו המועדפים - השיק הבנק מרכזי שירות מתמחים המספקים שירות מקצועי ומהיר ללקוחות הנמנים על מגזר זה.

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה - טלוויזיה, עיתונים ורדיו, וכן פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות הפרטית, הסתכם בשנת 2015 בכ- 130 משרות, מזה - כ- 13 "משרות ניהול".

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה הסתכם ב- 100 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 30 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות הפרטית" לשנת 2015 וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
	(41)	-	(41) הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	64	-	64 - בין מגזרי
2.6	23	-	23
2.7	1	1	- הכנסות מימון שאינן מריבית
2.6	24	1	23 סך כל הכנסות המימון
10.3	32	16	16 הכנסות מעמלות
4.5	56	17	39 סך ההכנסות
-	-	-	- הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.0	67	23	44 הוצאות תפעוליות ואחרות
-	(11)	(6)	(5) הפסד לפני מיסים
-	(4)	(2)	(2) הפרשה למיסים
-	(7)	(4)	(3) הפסד לאחר מיסים
	*	*	* תשואה להון (אחוזים)
0.5	151	18	133 יתרה ממוצעת של נכסים
0.5	98	-	98 יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
30.1	7,064	-	7,064 יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
1.1	205	44	161 יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
41.5	4,825	4,825	- יתרה ממוצעת של ניירות ערך
			מרכיבי הכנסות הריבית:
			מרווח ריבית מפעילות באשראי
	3	-	3 - לפני יישום "כללי 91 - FAS"
	-	-	- יישום "כללי 91 - FAS"
	3	-	3 סך הכל
	20	-	20 מרווח מפעילות בפקדונות
	23	-	23 סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלבנטי

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (במיליוני ש"ח) (המשך):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014				
מגזר "בנקאות פרטית"				
החלק מכלל הבנק (%)	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים	
	(63)	-	(63)	הכנסות ריבית נטו - מחיצוניים
	94	-	94	- בין מגזרי
3.9	31	-	31	
-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
3.7	31	-	31	סך כל הכנסות המימון
9.9	31	⁽²⁾ 16	15	הכנסות מעמלות
5.4	62	16	46	סך ההכנסות
-	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.1	73	⁽¹⁾ 25	⁽¹⁾ 48	הוצאות תפעוליות ואחרות
-	(11)	(9)	(2)	הפסד לפני מיסים
-	(4)	⁽²⁾ (3)	⁽¹⁾ (1)	הפרשה למיסים
-	(7)	(6)	(1)	הפסד לאחר מיסים
	*	*	*	תשואה להון (אחוזים)
0.4	123	12	111	יתרה ממוצעת של נכסים
0.5	89	-	89	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
31.7	7,309	-	7,309	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
1.1	192	34	158	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
38.6	4,746	4,746	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
				מרכיבי הכנסות הריבית:
				מרווח ריבית מפעילות באשראי
	3	-	3	- לפני יישום "כללי 91 - FAS"
	-	-	-	- יישום כללי 91 - "FAS"
	3	-	3	סך הכל
	28	-	28	מרווח מפעילות בפקדונות
	31	-	31	סה"כ הכנסות ריבית

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 10 (7-9) בדוחות הכספיים.
 2. סווג מחדש.
 * לא רלוונטי.

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו בשנת 2015 בסך של 56 מיליון ש"ח, לעומת 62 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - המהווה ירידה בשיעור של 9.7%. הירידה בהכנסות מוסברת בקיטון בסך של 8 מיליון ש"ח בהכנסות מריבית, הנובעת בירידת מרווחי הריבית בתחום הפקדונות.

בסיכום שנת 2015, נרשם במגזר זה הפסד בסך של 7 מיליון ש"ח, בדומה לנתון שנרשם אשתקד. היציבות שנרשמה בתוצאות הכספיות, למרות הקיטון בהכנסות, כאמור, מוסברת בירידה בסך של 6 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות (בעיקר הוצאות השכר), הנגזרת מהשלכות הסכמי השכר שנחתמו בשנת 2015 (ראה פרק 8 בדוח על הממשל התאגידי).

ו. מגזר "הניהול הפיננסי"

מבנה המגזר

מגזר זה מרכז את כלל הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק, לרבות פעילות עם בנקים ופעילות בתיק ניירות הערך של הבנק.

במסגרת זו, נכללים תחומי הפעילות הפיננסית הבאים:

- ניהול ההון הפעיל של הבנק, במטרה להשיא את רווחי הבנק באמצעות ניהול יזום ומבוקר של עודף הנכסים הפיננסיים החשוף לסיכוני שוק, בכפוף לעמידה במגבלות ה"תיאבון לסיכון של הבנק", ומגבלות החשיפה לסיכוני שוק ונזילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.
- ניהול כלל הנכסים הפיננסיים בבנק "Assets & Liabilities Management" (ALM).
- ניהול החשיפות לסיכוני שוק (לרבות החשיפות לסיכון בסיס וריבית) וחשיפה לסיכוני נזילות.
- ניהול מרכיב "אמצעי ההון" הכלול בתכנון יעדי הלימות ההון של הבנק, לרבות גיוס אמצעי הון באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של כתבי התחייבות נדחים.
- ניהול התמחיר בבנק - באמצעות קביעת מחירי העברה לכלל מגזרי הפעילות והמוצרים הפיננסיים בבנק ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.
- ניהול הפעילות הפיננסית (במכשירים פיננסיים ובמכשירים פיננסיים נגזרים) עם מוסדות בנקאיים בארץ וברחבי העולם, תוך עמידה במגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון לפעילות זו.
- הפעילות הפיננסית במגזר זה, כמתואר לעיל, נמצאת באחריות החטיבה הפיננסית בבנק, הפועלת באמצעות אגפים ויחידות משנה, לרבות: האגף הפיננסי, חדר העסקאות במטבע חוץ, חדר עסקאות בניירות הערך, ומרכז מטבע חוץ.

מוצרים

במסגרת הפעילות הפיננסית הנכללת במגזר זה, כמפורט לעיל, עושה החטיבה הפיננסית שימוש במוצרים ובפעילויות, כדלקמן:

- מסחר בניירות ערך באמצעות ניהול תיק ניירות הערך של הבנק הכולל מוצרי השקעה סחירים (בעיקר אגרות חוב ממשלתיות) ומוצרים לא סחירים (בעיקר אגרות חוב קונצרניות).
- פעילות במכשירים פיננסיים עם בנקים וגופים מוסדיים, בעיקר באמצעות פקדונות לזמן קצר, בכלל מגזרי ההצמדה.

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

מוצרים (המשך)

- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים - המשמשת, בין היתר, לניהול החשיפות לסיכוני שוק ונזילות ומבוצעת באמצעות חדר עסקאות חוץ הפועל במסגרת החטיבה הפיננסית.

השקת מוצרים פיננסיים חדשים כפופה למגבלות "התיאבון לסיכון" בבנק, ומותנית באישור מוקדם של הדירקטוריון.

אסטרטגיה עסקית

האסטרטגיה העסקית בתחום הפעילות הפיננסית בבנק נגזרת מרמת ה"תיאבון לסיכון" בבנק וכפופה למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון בנושא: "הלימות הון" ו"חשיפה לסיכוני שוק" (ראה הרחבה בפרק 11 ב' להלן).

מגבלות החשיפה לסיכוני שוק שנקבעו על ידי הדירקטוריון משקפות רמה נמוכה של "תיאבון לסיכון" ומותרות לבנק חופש פעולה מוגבל לביצוע חשיפות יזומות.

מגבלות חקיקה - תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית בכלל, ועל הפעילות הפיננסית, בפרט - על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: בנק ישראל והפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים ורשות ניירות ערך.

- הפעילות הכרוכה בניהול סיכונים במגזר זה נערכת בהתאם להנחיות שפורסמו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310 בנושא: "ניהול סיכונים", שקבעה כללים לניהול סיכונים, לרבות: סוגי מתודולוגיה, שיטות ותהליכי ניהול סיכוני השוק והנזילות בתאגידי הבנקאיים.
- הפעילות הכרוכה בניהול סיכון הריבית במגזר זה נערכת בהתאם לכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 333, בנושא: "ניהול סיכון הריבית" הכוללת הנחיות באשר לעקרונות ולשיטות העבודה שיש ליישם במסגרת ניהול סיכון הריבית.
- תכנון ההון (לרבות קביעת יעדי ההון), מדידת ההון ומדידת סיכוני השוק בבנק מבוססים על ההנחיות והכללים שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 202 - 201, ו-208 ("כללי באזל 3"). מידע נוסף באשר לכללים שנקבעו בהוראות אלו והשלכותיהם על מדידת ההון וניהול סיכוני השוק נכלל בדוח הסיכונים המפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>
- לפרטים נוספים באשר לכללים החדשים שנקבעו ברפורמות "Dodd Frank" ו-"Emir" שאושרו בארה"ב ואירופה והשלכותיהם האפשריות על מתכונת פעילות חדרי העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - ראה פרק 6(1) לעיל.
- ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר, מבוסס בין היתר על הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 בנושא: "חס כיסוי הנזילות".
- מידע נוסף באשר להנחיות שנקבעו בהוראה זו והשלכותיהם על ניהול סיכון הנזילות בבנק נכלל בדוח הסיכונים המפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>.

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

- הפיקוח על מדדי היציבות, לרבות התיאבון לסיכון מבוסס, בין היתר, על הכללים שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 218 בנושא: "יחס המינוף". מידע נוסף באשר להנחיות שנקבעו בהוראה זו והשלכותיהן על ניהול יחסי היציבות בבנק, נכלל בדוח הסיכונים המפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

התפתחויות בשוקים ובסביבה העסקית של המגזר

ביום 23.12.2015 פרסמה חברת הדירוג "מעלות S&P", דירוג מעודכן להתחייבויות הבנק. הדירוג המעודכן אישר את הדירוג שנקבע אשתקד להתחייבויות הבנק: דרגת "AA".

גורמי הצלחה קריטיים במגזר:

בין הגורמים ההכרחיים לפעילות תקינה במגזר זה ניתן למנות:

- קיום תשתית טכנולוגית מתקדמת, הכוללת מערכות מידע בתחומי הניהול הפיננסי וניהול הסיכונים, לרבות: מערכות מידע למדידה ודיווח על סיכונים שוק, מערכות למסחר, ניהול, מדידה ודיווח על הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות למסחר, ניהול, מדידה ודיווח על הפעילות בניירות ערך, מערכות תקשורת מתקדמות לקישור עם גופים הפועלים בתחומי המסחר במטבעות, ניירות ערך, מכשירים נגזרים, ועוד.
- הפעילות במגזר זה מתאפיינת בתחרות גבוהה מחד, ובפעילות במוצרים פיננסיים מתוחכמים, מאידך. לפיכך, נדרש לשלב בפעילות זו כח אדם איכותי, המעודכן בהתפתחויות הכלכליות והעסקיות המתרחשות במגזר זה חדשות לבקרים ושמירה על איכות כח האדם ויתרונותיו היחסיים, באמצעות הדרכות, העסקת יועצים חיצוניים, והפצת פרסומים ומאמרים מקצועיים.
- קביעת מגבלות ברורות לחשיפה לסיכונים במגזר שישקפו את ה"תיאבון לסיכון" של הבנק.
- קביעת מתודולוגיה עדכנית לתהליכי עבודה, ומדידת החשיפה לסיכונים שוק באמצעות פונקציות ניהול הסיכונים בבנק.
- פיקוח הדוק ותכופ של הועדה לניהול סיכונים והדירקטוריון על תוצאות הפעילות והעמידה במגבלות החשיפה לסיכונים שוק ונזילות שנקבעו, באמצעות קבלת דיווחים מהחטיבה הפיננסית ומפונקציות ניהול הסיכונים.

לקוחות

הלקוחות הפועלים במגזר זה נמנים על גופים הפועלים בתחומי הבנקאות ושוק ההון, ובכללם: בנקים מסחריים בארץ ובעולם, ברוקרים הסוחרים במטבע חוץ ובניירות ערך, חדרי עסקאות במטבע חוץ וגופים מוסדיים אחרים הפועלים בשוק ההון.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הניהול הפיננסי הסתכם בשנת 2015 בכ- 40 משרות, מזה כ- 4 משרות ניהול.

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 38 משרות, ובנוסף שויכו למגזר זה כ- 2 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר.

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

התוצאות הכספיות במגזר

כאמור לעיל, במגזר זה מרוכזת כלל הפעילות הפיננסית, שאינה משויכת ללקוחות הבנק. בנוסף, נזקפות למגזר הכנסות הריבית, נטו, בגין תשואת המקורות שמעמיד המגזר לפעילות באשראי, בניכוי הוצאות הריבית בגין עלות השימושים שהעמיד המגזר לפעילות בפקדונות (באמצעות מנגנון קביעת מחירי העברה). בנוסף, בהתאם למתודולוגיה שנקבעה למדידת התוצאות הכספיות של הבנק כחתך מגזרי פעילות, נזקפות למגזר זה תוצאות החשיפה לסיכוני שוק בבנק (כשבסיכוני האשראי נושאים יתר מגזרי הפעילות).

לפיכך, מרכיבי הכנסות המימון במגזר זה כוללים:

- הכנסות ריבית, נטו, בגין ההפרש שבין תשואת הנכסים, לעלות המקורות הפיננסיים בבנק במונחי "מחירי העברה", דהיינו - מרכיב זה מבטא את תשואת ה"הון הפעיל" בבנק, במונחי "מחירי העברה".
 - תוצאות החשיפה לסיכוני בסיס, הכוללות הכנסות מהפרשי הצמדה והפרשי שער, נטו שנצברו על ה"הון הפעיל".
 - התוצאות הכספיות הנובעות מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים וניירות הערך בתיק למסחר.
 - תוצאות החשיפה לסיכוני ריבית הנובעים משינויים שחלו בריבית ומפערי המח"מ שבין הנכסים להתחייבויות החשופים לשינויי ריבית אלה.
 - התוצאות הכספיות הנובעות ממסחר בתיק ניירות הערך של הבנק.
 - הכנסות מדיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות הבנק בניירות ערך (לרבות ב"קרנות הון סיכון").
 - הפרשות בגין ירידת ערכם של ניירות ערך, שסווגו כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני".
- הרווח במגזר ניהול פיננסי הסתכם בשנת 2015 בסך של 42 מיליון ש"ח, לעומת 11 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- העליה ברווח הנקי נובעת, הן מגידול בסך של 4 מיליון ש"ח בהכנסות המימון, והן מגידול בסך של 32 מיליון ש"ח בהכנסות האחרות. הגידול בהכנסות המימון נובע משני מרכיבים בעלי השפעות מנוגדות, כדלקמן:
- מחד, נרשמה עליה בסך של 11 מיליון ש"ח בהכנסות הריבית הנובעת בעיקר, מגידול בתרומת הון הפעיל.
 - מאידך, נרשמה ירידה בסך של 7 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאינן מריבית, הנובעת בעיקר משני גורמים בעלי השפעות מנוגדות, כדלקמן:
- מחד, נרשמה עליה בסך של 7 מיליון ש"ח בהפסדים מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים.
 - מאידך, נרשמה עליה בסך של 4 מיליון ש"ח ברווחים שמומשו ושטרם מומשו מניירות ערך.
- בנוסף, סווגו למגזר זה הכנסות ממימוש מבנים בסך של 33 מיליון ש"ח, שהגדילו את הרווח הנקי במגזר זה בסך של כ-25 מיליון ש"ח (ראה ביאור 24 ב'10) בדוחות הכספיים).

(5) פעילות במוצרים

א. פעילות בשוק ההון

השירותים שמספק הבנק ללקוחותיו בשוק ההון כוללים בעיקר ייעוץ בניירות ערך (לרבות הפצת קרנות נאמנות). השירותים בתחום פעילות זה ניתנים ללקוחות, בעיקר באמצעות מערך הסניפים של הבנק. התמיכה המקצועית למוצרים והשירותים שמציע הבנק בתחום זה, נמצאת באחריות החטיבה הקמעונאית.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

פיתוח מוצרים חדשים, מערכות מידע (לרבות מערכות מסחר) ועוד, בתחום זה, נמצא באחריות החטיבה הפיננסית.

לפרטים נוספים על פעילות הבנק בשוק ההון - ראה פרק 8' לעיל.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

פעילות הבנקים בתחום זה הוסדרה על ידי חוקים שחוקקה הכנסת והוראות ניהול תקין שפורסמו על ידי בנק ישראל בתחום זה.

- לפרטים נוספים באשר לצעדי החקיקה וההסדרה בתחום "התחרות במערכת הבנקאית" והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק בתחום זה - ראה פרק 6(ב), לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לצעדי החקיקה בתחום הציות לחוקי המס בארה"ב ("FATCA"), והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק בתחום זה - ראה פרק 6(א), לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה שחלו בתחום העמלות הבנקאיות בשנת 2015, לרבות צעדי החקיקה שיוזם בנק ישראל בתחום זה, והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק בתחום זה - ראה פרק 6(ג), לעיל.

מוצרים חדשים

במהלך שנת 2015 המשיך הבנק בהטמעת מערכת מידע מתקדמת, מבוססת אינטרנט, המאפשרת ללקוחות הפועלים בשוק ההון לסחור ולקבל מידע מפורט ועדכני בכל הנוגע להתרחשויות ולמגמות בשוק ההון, בכלל - ולגבי השקעותיהם בפרט, ולערוך באופן עצמאי שינויים בתיק השקעותיהם.

תחרות

הפעילות במרבית המוצרים בתחום זה (ייעוץ בניירות ערך וניהול תיקי השקעות), מאופיינת בתחרות גבוהה בין הבנקים לבין גורמים מוסדיים (בתי השקעות וגופים פיננסיים אחרים). תחרות זו מועצמת, באמצעות מידע רב המתפרסם באמצעי מדיה מגוונים, אליהם חשופים כלל הלקוחות - הכולל נתוני תשואות, סיכונים, ופילוחים נוספים, בכל אחד מאפיקי ההשקעה והחיסכון וקביעת דירוג לגופים המנהלים את הנכסים באפיקים אלו. במסגרת תחרות זו משקיע הבנק משאבים רבים בשיפור השירות והעלאת רמתם המקצועית של עובדי הבנק בתחום זה.

לקוחות

עיקר הלקוחות הפועלים בתחום זה שייכים למגזר הבנקאות הפרטית ומאופיינים בעושר פיננסי בינוני ומעלה, הכרת מגוון ההשקעות והמוצרים הקיימים בתחום זה, ובדרישה לקבלת שירות ברמה הגבוהה ביותר.

שיווק והפצה

שיווק המוצרים בתחום זה נעשה באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים, ובכלל זה טלוויזיה, עיתונים ורשת האינטרנט. בנוסף, נערכות פניות אישיות ללקוחות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, דיוור ללקוחות, שילוט, ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

להלן תמצית התוצאות הכספיות ב"שוק ההון" לשנת 2015, בדרך מגזרי פעילות וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד.

תמצית התוצאות הכספיות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
"שוק ההון"						
משקי בית	עסקים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	-	-	-	הכנסות ריבית, נטו - מחיצוניים
-	-	-	-	-	-	- בין מגזרי
-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	1	2	הכנסות מימון שאינן מריבית
1	-	-	-	1	2	סך הכל הכנסות מימון
8	4	1	1	16	30	הכנסות מעמלות
9	4	1	1	17	32	סך ההכנסות
-	-	-	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
17	6	1	4	23	51	הוצאות תפעוליות ואחרות
(8)	(2)	-	(3)	(6)	(19)	הפסד לפני מיסים
(3)	(1)	-	(1)	(2)	(7)	הפרשה למיסים
(5)	(1)	-	(2)	(4)	(12)	הפסד לאחר מיסים
*	*	*	*	*	*	תשואה להון (אחוזים)
14	5	1	3	18	41	יתרה ממוצעת של נכסים
-	-	-	-	-	-	יתרה ממוצעת של אשראי
-	-	-	-	-	-	יתרה ממוצעת של פקדונות
27	12	2	5	44	90	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1,172	686	221	4,732	4,825	11,636	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
-	-	-	-	-	-	מרכיבי הכנסות הריבית:
-	-	-	-	-	-	מרווח ריבית מפעילות באשראי
-	-	-	-	-	-	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
-	-	-	-	-	-	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
"שוק ההון"						
משקי בית	עסקים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	-	-	-	הכנסות ריבית, נטו - מחיצוניים
-	-	-	-	-	-	- בין מגזרי
-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
1	-	-	-	-	1	סך הכל הכנסות מימון
28	4 ⁽²⁾	1	1	16 ⁽²⁾	28	הכנסות מעמלות
29	4	1	1	16	29	סך ההכנסות
-	-	-	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
57	7	4	2	25 ⁽¹⁾	57	הוצאות תפעוליות ואחרות
(28)	(3)	(3)	(1)	(9)	(28)	הפסד לפני מיסים
(11)	(1) ⁽²⁾	(1)	(1)	(3) ⁽²⁾	(11)	הפרשה למיסים
(17)	(2)	(2)	-	(6)	(17)	הפסד לאחר מיסים
*	*	*	*	*	*	תשואה להון (אחוזים)
26	3	2	1	12	26	יתרה ממוצעת של נכסים
-	-	-	-	-	-	יתרה ממוצעת של אשראי
-	-	-	-	-	-	יתרה ממוצעת של פקדונות
72	14	4	1	34	72	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
12,310	593	5,294	609	4,746	12,310	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
מרכיבי הכנסות הריבית:						
-	-	-	-	-	-	מרווח ריבית מפעילות באשראי
-	-	-	-	-	-	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
-	-	-	-	-	-	סה"כ הכנסות ריבית

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים.
 2. סוג מחדש.
 * לא רלוונטי.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות מהפעילות בשוק ההון הסתכמו בשנת 2015 בסך של 32 מיליון ש"ח, לעומת 29 מיליון ש"ח אשתקד, עליה בשיעור של 10.3%.

בסיכום שנת 2015 נרשם במגזר זה הפסד בסך 12 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 17 מיליון ש"ח אשתקד. הירידה בהפסד נובעת הן מהגידול בהכנסות, כאמור, והן מירידה בסך של 6 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות (בעיקר הוצאות השכר), הנגזרת מהשלכות הסכמי השכר שנחתמו בשנת 2015 (ראה פרק 7, לעיל).

ב. פעילות במשכנתאות

השירותים שמספק הבנק בתחום זה כוללים מתן "הלוואות לדיור" (ללקוחות פרטיים) ומשכנתאות מסחריות (למגזר הקמעונאי, המסחרי והעסקי).

האחריות למתן שירותים אלו מרוכזת במערך המשכנתאות (הפועל במסגרת החטיבה הקמעונאית) למעט פעילות בתחום הנדל"ן המניב ("משכנתאות מסחריות"), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם, עולה על 7 מיליון ש"ח.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הפעילות בתחום ההלוואות לדיור הוסדרה באמצעות "חוק המכר (דירות)" ועל ידי הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא זה.

על רקע העליות החדות שנרשמו במחירי הדירות בשנים 2015 - 2010, והעליה בשיעורי המינוף שנרשמו בהלוואות לדיור, העלולים לפגוע ביציבות המערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל בשנים האחרונות הוראות ניהול בנקאי תקין חדשות, ותיקון להוראות קיימות שנועדו להגביל את היקפי המינוף במוצר זה, ולצמצם את חשיפת המערכת הבנקאית לכשלי אשראי אפשריים (באמצעות עדכון משקלות הסיכון המיוחסים להלוואות אלה).

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק בתחום זה דומים בעיקרם למוצרים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

תחרות

תחום ההלוואות לדיור נחשב ליעד אטרקטיבי לפיתוח שירותים בנקאיים ישירים ונלווים במרבית הבנקים במערכת הבנקאית, בהיותו מאופיין ברמת סיכון נמוכה יחסית ופוטנציאל לפיתוח פעילויות בנקאיות נוספות ללקוחות להם ניתנים השירותים בתחום זה. לפיכך, התפתחה במערכת הבנקאית תחרות עזה בתחום זה, המתבטאת בעיקר בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות). האמצעים שמפעיל הבנק במסגרת התחרות בתחום זה כאמור לעיל, כוללים: שיפור השירות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

בשנים האחרונות נרשמו גידולים בביקושים ובהיקף הביצועים של הלוואות לדיור שנגרמו בעקבות התגברות הביקושים בשוק הדיור ועליית המחירים שנגזרו מהמחסור בהיצע הדירות ביחס לביקושים אלו. העליה שנרשמה בהיקף ההלוואות לדיור חורגת משיעורי הצמיחה במשק ומשיעורי העליה ברמת החיים ובהכנסות של משקי הבית.

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

לפיכך, קיים חשש שתהליכים אלו עלולים לפגוע באיכות תיק האשראי לדיור ולהגדיל את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכוני אשראי. לפרטים נוספים באשר לניהול החשיפה לסיכוני אשראי בגין מוצר זה - ראה פרק 112 להלן.

פעילות הבנק בתחום: "הלוואות לדיור"

להלן מידע לגבי פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור, לרבות פרטים לגבי מאפייני תיק זה:

- התפלגות תיק ההלוואות לדיור (לרבות הלוואות בבטחון דירת מגורים) של הבנק בחתך מאפיינים עיקריים:

• התפלגות בחתך בסיסי הצמדה:

	31.12.2014		31.12.2015		בסיס ההצמדה
	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%	
לא צמוד	1,419 ⁽¹⁾	47.6	1,828	55.2	
צמוד למדד	1,288 ⁽¹⁾	43.2	1,223	36.9	
מט"ח וצמוד מט"ח	277	9.2	259	7.9	
סך הכל	2,984	100.0	3,310	100.0	

• התפלגות בחתך מדרגות אשראי:

	31.12.2014		31.12.2015		מדרגות אשראי (אלפי ש"ח)	
	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%	מ	עד
	1,428 ⁽¹⁾	47.8	1,532	46.3	-	600
	933 ⁽¹⁾	31.3	1,108	33.5	600	1,200
	567 ⁽¹⁾	19.0	619	18.7	1,200	4,000
	56 ⁽¹⁾	1.9	51	1.5	4,000	-
סך הכל	2,984	100.0	3,310	100		

• התפלגות בחתך מאפייני איכות תיק האשראי:

שיעור השינוי	31.12.2014		31.12.2015		מאפייני ההלוואות
	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%	
	2,984 ⁽¹⁾	10.9	3,310		יתרת חוב רשומה
	22	100.0	44		סכום בפיגור
	13	23.1	16		הפרשה להפסדי אשראי
	49	16.3	57		יתרת חובות בעייתיים
	1.6	6.2	1.7		שיעור החוב הבעייתי (%)

* סווג מחדש

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

פעילות הבנק בתחום: "הלוואות לדיור" (המשך)

- התפלגות ההלוואות לדיור (לא כולל הלוואות ב"בטחון דירת מגורים" בלבד) שניתנו בשנת 2015, בהשוואה לאשתקד - בחתך מאפיינים עיקריים:

• התפלגות הביצועים בחתך שווי הבטחון

2014		2015		שווי הבטחון (אלפי ש"ח)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
16.3	77	12.3	89	-	800
21.8	103	23.4	169	800	1,200
47.0	222	51.3	370	1,200	3,000
14.9	70	13.0	93	3,000	-
100.0	472	100	721	סך הכל	

• התפלגות הביצועים בחתך שיעור המימון (LTV)

2014		2015		שיעור המימון (LTV) (%)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
33.0	156	28.7	207	-	45
40.8	193	40.6	293	45	60
26.2	123	30.7	221	60	-
100.0	472	100.0	721	סך הכל	

• התפלגות הביצועים בחתך כושר החזר הלווה

2014		2015		שיעור החזר מההכנסה (%)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
68.2	322	65.6	473	-	30
18.9	89	22.7	164	30	40
1.6	8	0.4	3	40	60
1.0	5	0.3	2	60	-
10.3	48	11.0	79	הלוואות נדחות ("בולט")	
100.0	472	100.0	721	סך הכל	

• התפלגות הביצועים בחתך תקופות לפירעון

2014		2015		תקופת הפרעון (שנים)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
50.8	240	44.5	321	-	20
48.1	227	50.0	361	20	25
1.1	5	5.5	39	25	-
100.0	472	100.0	721	סך הכל	

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות בתחום ה"משכנתאות" לשנת 2015, בחתך מגזרי פעילות, וניתוח מרכיביהן, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
מסך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
109	4	15	90	הכנסות ריבית, נטו - מחיצוניים
(62)	(1)	(5)	(56)	- בין מגזרי
47	3	10	34	
-	-	-	-	הכנסות מימון שלא מריבית
47	3	10	34	סך הכל הכנסות מימון
3	-	-	3	הכנסות מעמלות
50	3	10	37	סך ההכנסות
2	-	(1)	3	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
47	3	7	37	הוצאות תפעוליות ואחרות
1	-	4	(3)	רווח (הפסד) לפני מיסים
-	-	2	(2)	הפרשה למיסים
1	-	2	(1)	רווח נקי (הפסד)
0.3	-	7.0	*	תשואה להון (אחוזים)
3,776	144	402	3,230	יתרה ממוצעת של נכסים
3,739	141	397	3,201	יתרה ממוצעת של אשראי
-	-	-	-	יתרה ממוצעת של פקדונות
2,328	149	348	1,831	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
				מרכיבי הכנסות הריבית:
				מרווח ריבית מפעילות באשראי
45	3	9	33	- לפני יישום "כללי 91 FAS"
2	-	1	1	- יישום "כללי 91 FAS"
47	3	10	34	סך הכל
-	-	-	-	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
47	3	10	34	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014				
"משכנתאות"				
סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
110	6	14	90	הכנסות ריבית, נטו - מחיצוניים
(68)	(2)	(6)	(60)	- בין מגזרי
42	4	8	30	
-	-	-	-	הכנסות מימון שלא מריבית
42	4	8	30	סך הכל הכנסות מימון
2	-	-	2	הכנסות מעמלות
44	4	8	32	סך ההכנסות
(1)	-	-	(1)	הכנסות בגין הפסדי אשראי
47	3	5	39*	הוצאות תפעוליות ואחרות
(2)	1	3	(6)	רווח (הפסד) לפני מיסים
-	1	1	(2)	הפרשה למיסים
(2)	-	2	(4)	רווח נקי (הפסד)
**	-	4.5	**	תשואה להון (אחוזים)
3,536	153	416	2,967	יתרה ממוצעת של נכסים
3,514	152	413	2,949	יתרה ממוצעת של אשראי
-	-	-	-	יתרה ממוצעת של פקדונות
2,091	151	375	1,565	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרכיבי הכנסות הריבית:				
מרווח ריבית מפעילות באשראי				
41	4	8	29	- לפני יישום "כללי 91 FAS"
1	-	-	1	- יישום "כללי 91 FAS"
42	4	8	30	סך הכל
-	-	-	-	מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
42	4	8	30	סה"כ הכנסות ריבית

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה פרק 19 להלן וביאור ד' (7-9) בדוחות הכספיים. ** לא רלוונטי.

ההכנסות מהפעילות בתחום המשכנתאות הסתכמו בשנת 2015 בסך של 50 מיליון ש"ח, לעומת 44 מיליון ש"ח אשתקד, המהווה עליה בשיעור של 13.6%.

בסיכום שנת 2015 נרשם במגזר זה רווח בסך 1 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 2 מיליון ש"ח שנרשם אשתקד. השיפור בתוצאות העסקיות נובע מהעליה בהכנסות, כאמור.

10. חברות מוחזקות עיקריות

תפנית דיסקונט - ניהול תיקי השקעות בע"מ

הבנק מחזיק ב- 31% מאמצעי ההון של חברת תפנית דיסקונט - ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן: "תפנית"). סך כל המאזן של תפנית ליום 31.12.2015 מסתכם בסך של כ- 31 מיליון ש"ח והונה העצמי מסתכם בסך של 23 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 45 מיליון ש"ח, ו- 36 מיליון ש"ח, בהתאמה). חלק הבנק ברווחי חברת "תפנית" בשנת 2015 הסתכם בכ- 2 מיליון ש"ח, בדומה לנתון שנרשם אשתקד.

היקף תיקי ההשקעות שנוהלו על ידי "תפנית" ביום 31.12.2015 הסתכם בכ- 6.6 מיליארד ש"ח, ומהווה עליה בשיעור של כ- 8.2% לעומת היקפם ביום 31.12.2014.

חברות מוחזקות אחרות

השפעתן של יתר החברות המוחזקות של הבנק: ב.מ.ד. חיתומים ויזום השקעות בע"מ, מרביט סוכנות לכיטוח (1996) בע"מ, וגולדן גייט ברידג' פאנד - אינה מהותית ביחס לפעילות הבנקאית בקבוצה.

חלק ג' - סקירת הסיכונים

11. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

א. כללי

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים, כרוכה בנטילת וניהול סיכונים שעיקרם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני נזילות וסיכונים תפעוליים.

בשנים האחרונות התגבשה ההכרה לפיה - יישום נאות של עקרונות לניהול סיכונים מהווה גורם הכרחי לשמירת יציבות המערכת הבנקאית.

לפיכך, פרסם בנק ישראל בשנים האחרונות שורת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא זה, ובכללן:

- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 310, בנושא: "ניהול סיכונים".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, בנושא: "ניהול סיכוני אשראי".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312, בנושא: "אנשים קשורים".
- תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, בנושא: מגבלות על חבות של לווה ושל "קבוצת לווים".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, בנושא: "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 333, בנושא: "ניהול סיכון הריבית".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 327, בנושא: "ניהול הלוואות ממונפות".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323, בנושא: "מגבלות על מימון עסקאות הוניות".

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342, בנושא: "ניהול סיכון הנזילות".
 - הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 350, בנושא: "ניהול הסיכונים התפעוליים".
 - הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 218 בנושא: "יחס המינוף".
 - הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 בנושא: "יחס כיסוי הנזילות".
- ההוראות הנ"ל כוללות הנחיות המיועדות להטמיע את תפיסת ניהול הסיכונים במערכת הבנקאית ולהתאימה לעקרונות שגובשו על ידי ועדת "באזל".

הסיכונים העיקריים אליהם חשוף הבנק במסגרת פעילותו הבנקאית כוללים:

סיכון אשראי - מוגדר כסיכון להיווצרות הפסדים כתוצאה מחוסר יכולת של לווה או צד נגדי לעמוד בהתחייבויותיו, בחלקן או במלואן, כלפי הבנק ובכפוף לתנאים שהוסכמו. חשיפה משמעותית לסיכון אשראי, הנובעת מחולשות בתהליכי ניטור, בקרת ניהול תיק האשראי, יחד עם סטנדרטים לא נאותים בהליכי מתן האשראי ללווים וצדדים נגדיים, מהווה גורם מרכזי להפסדי בנקים בארץ ובעולם. החשיפה לסיכון אשראי עשויה להיווצר ממספר סיכונים כגון: סיכון לווה, סיכון ריכוזיות לווים וקבוצת לווים, סיכון ריכוזיות ענפית ו/או גיאוגרפית, סיכון אשראי של צד נגדי, סיכון סליקה, וסיכון סביבתי.

סיכון שוק - מוגדר כסיכון לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו, בשל שינויים אפשריים בשווי ההוגן של הנכסים והתחייבויות (מאזני וחוזף מאזני), הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעור הריבית, שינוי בשערי החליפין ושינויים בשוק ההון. סיכון שוק כולל את רכיבי הסיכון הבאים: סיכון בסיס, סיכון ריבית, סיכון מניות וסיכון אופציות.

סיכון נזילות - מוגדר כסיכון לרווחי הבנק וליציבותו, הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. נזילות מוגדרת כיכולת הבנק לממן גידול בכספים ולעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון מבלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון תפעולי - מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או בשל אירועים חיצוניים. סיכון זה שלוב בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות בבנק. בנוסף, ייתכן שכשל שנגרם בשל התממשות סיכון תפעולי, ישפיע בצורה ישירה או עקיפה על סיכונים אחרים, כגון: סיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים נזילות, מוניטין ועוד. הסיכון התפעולי כולל רכיבי סיכון משמעותיים, לרבות סיכון המשכיות עסקית, סיכון משפטי, סיכון מעילות והונאות, סיכון ציות, סיכון טכנולוגיות המידע, סיכון דיווח כספי ועוד. הבנק מנהל את הסיכון התפעולי בהתאם להנחיות שנכללו בהוראות ניהול בנקאי תקין 350 ו-355, ומגדיר את סיכונים טכנולוגיות המידע, הציות והסיכון המשפטי כקטגוריות סיכון עצמאיות להן ניתן גילוי נפרד במסמך הסיכונים באינטרנט שכתובתו: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

סיכון טכנולוגיות המידע - מוגדר כסיכון הנובע משימוש או מהיעדר שימוש בטכנולוגיית מידע או מתלות של תאגיד בה.

סיכון סייבר - מוגדר כסיכון לנזקים כספיים ואחרים, הנובעים מהתרחשות התקפה קיברנטית. ככלל, איומים במרחב הקיברנטי מוגדרים כאיומים העשויים לגרום להשבתה, מניעת שירות מהותי, פגיעה מהותית בסודיות ושלמות המידע וביצוע פעילות עוינת והונאות.

מערכות המחשב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המפתחת, מתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי.

הסכמים אלו מפרטים את היקף, איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומכתיבים את רציפותם. נוסף על המערכות הקבוצתיות, הבנק מפעיל גם מערכות ייחודיות לו, אך מדובר בדרך כלל במערכות ניהוליות ותפעוליות במטה, ולא במערכות ליבה בנקאיות.

סיכון משפטי - מוגדר כחשיפת הבנק להפסדים, בין היתר, בשל היעדר יכולת לאכוף באופן משפטי הסכם, או בשל הליכים משפטיים שנפתחו נגד הבנק וכן חשיפה להפסדים בגין קנסות או צעדי עונשין הנובעים מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים. הסיכון המשפטי מהווה חלק מהסיכון התפעולי.

סיכון ציות - מוגדר כחשיפת הבנק להטלת סנקציות משפטיות או רגולטוריות, להפסד פיננסי או לנזק תדמיתי, שהבנק עלול לספוג בשל אי מילוי חוקים, תקנות, הוראות הסדרה, נהלים פנימיים והקוד האתי החל על הבנק. ניהול סיכון ציות כולל בין היתר הוראות מתחום יחסי בנק לקוח, הוראות לא צרכניות, הוראות בתחום דיני ניירות ערך, הוראות בנושא פעילות חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון. אי ציות להוראות החלות על הבנק בתחום הציות ואיסור הלבנת הון חושף את הבנק להטלת עיצומים כספיים, לסיכון מוניטין, וכן להליכים פליליים, אשר עלולים להינקט כנגד הבנק ועובדיו.

הסיכון הסביבתי - מוגדר כחשיפת הבנק לעיצומים אפשריים בשל נזקים שנגרמו לסביבה על ידי הבנק (במישרין או בעקיפין), וכן חשיפה אפשרית להפסדי אשראי, בשל עיצומים פוטנציאליים שיוטלו על לווים של הבנק בשל נזקים לסביבה שנגרמו על ידם, ולהפסד בשל הוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק עלול להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותו וסיכונים אלה עלולים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון: סיכון אשראי, סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון מוניטין, בשל האפשרות שיוחס לתאגיד הבנקאי קשר לגורם למפגע סביבתי). דוגמאות לסיכון סביבתי הן ירידה בערך ביטחונות שמומשו, או הרעה במצבו הפיננסי של לווה בשל פגיעה בעסקיו או בשל עלויות שמקורן בהוראות וחקיקה הנוגעות להגנת הסביבה.

סיכון מוניטין - מוגדר כחשיפה אפשרית לפגיעה ברווחי הבנק, בגין תדמית שלילית שעלולה להיווצר לבנק בקרב לקוחות וצדדים אחרים הקשורים עם הבנק. הבנק מגדר את חשיפתו לסיכון זה באמצעות הקפדה על ביצוע נהלים ויישום קפדני של הקוד האתי.

ב. התיאבון לסיכון

התיאבון לסיכון הוגדר כ"רמת הסיכון המכסימלית" אותה מוכן הבנק לשאת במהלך העסקים הרגיל.

ה"תיאבון לסיכון" נגזר מהאסטרטגיה העסקית של הבנק ומהווה כלי מרכזי לפיקוח על הסיכונים שנוטל הבנק.

בעת קביעת המסגרת לניהול סיכונים, מתווה הדירקטוריון את "הצהרת התיאבון לסיכון", המהווה בסיס למדיניות ניהול הסיכונים, ולקביעת מגבלות וספי התרעה.

במסגרת התוויית "הצהרת התיאבון לסיכון", נלקחים בחשבון גורמים רלוונטיים, כגון: האסטרטגיה העסקית, שינויים סביבתיים, סיכונים מהותיים (קיימים ומתהווים), השפעות תרחישי קיצון, העקרונות לתכנון ההון (לרבות האילוצים הקיימים בנושא זה), מקורות המימון ומחויבויות שונות של הבנק (כגון: דרישות ומגבלות הנובעות מהליכי חקיקה והסדרה).

הצהרת התיאבון לסיכון מובאת לאישור הדירקטוריון בתדירות שנתית (בהתבסס על נתונים ומדדים מעודכנים). סטיות ממגבלות שנקבעו בהצהרת התיאבון לסיכון, מנוטרת על ידי הבנק ומדווחת לדירקטוריון באופן שוטף.

ג. קווי היסוד לניהול סיכונים

הדירקטוריון והנהלת הבנק נושאים באחריות לניהול הסיכונים בבנק ולקביעת תהליכים אפקטיביים לניהול סיכונים אלו.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון, מוודאת שהמערכות והתהליכים שנקבעו במסגרת ניהול הסיכונים הקבוצתי הולמים את אופי פעילות הבנק.

מסמכי היסוד לניהול סיכונים גובשו על ידי הבנק בהתאמה למסמכים מקבילים של החברה האם, והבנק מתבסס במסגרת ניהול הסיכונים על תשתיות, תהליכים, ומתודולוגיות לניהול סיכונים שפותחו בחברה האם. חריגות מהמגבלות שנקבעו לסיכונים השונים, והתפתחויות שחלו בפרופיל הסיכון של הבנק, מדווחים על ידי הבנק לחברה האם באופן שוטף.

הבנק פועל בהתאם למסגרת ניהול הסיכונים שנקבעה בקבוצה, בהתאמה לאופי הפעילות הייחודי של הבנק, הסביבה בה הוא פועל ובהתאם להנחיות בנק ישראל. ממשל ניהול הסיכונים בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה:

קו ההגנה הראשון - כולל את קווי העסקים ובהם יחידות עסקיות ותפעוליות, אשר נוטלות סיכונים ונושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים הגלומים בפעילותן באמצעות תהליכי ליבה בניהול סיכונים (נטילת סיכון, זיהוי מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח).

קו ההגנה השני - כולל את יחידות המטה (משפטיות וחשבונאיות) ואת פונקציות ניהול הסיכונים אשר תפקידן לסייע להנהלה לקדם ראייה משולבת, כלל תאגידי של סיכונים, לתכנן ולפתח את מסגרת העבודה לניהול סיכונים, לקבוע מתודולוגיות, לאתגר את ניהול הסיכונים של קו הגנה ראשון ולהציג את מכלול הסיכונים בפני ההנהלה והדירקטוריון.

קו ההגנה השלישי - כולל את הביקורת הפנימית אשר בוחנת את תקינותם ויעילותם של הבקורות ותהליכי ניהול הסיכונים ומאבחת חולשות פוטנציאליות בבקרה הפנימית.

ככלל, בבנק מונו מנהלי סיכונים מקו ההגנה הראשון, בדרך כלל במעמד חבר הנהלה, ובקרי סיכון מקו ההגנה שני. פיקוח ובקרה על ניהול סיכון מתבצעים באמצעות תהליכי ניהול סיכונים, פורומים ופונקציות מפתח בבנק.

הבנק עושה שימוש במבחני קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול סיכונים (לרוב בסיכון אשראי, שוק ונזילות). מבחני קיצון משמשים בתהליך שוטף לזיהוי והערכת מוקדי סיכון ואזורי פגיעות, כחלק מהערכת נאותות הלימות ההון - (ICAAP), בעת בחינת נאותות תכנון ההון, לרבות עמידה במגבלות התיאבון לסיכון שקבע הדירקטוריון.

מבחני קיצון מבוצעים על פי הנחיות בנק ישראל ובהתאם למתודולוגיה שנקבעה בקבוצה, בהתאמות הנדרשות לאופי הפעילות של הבנק.

הדירקטוריון והנהלה מעורבים בקביעת מטרות מבחני הקיצון, הגדרת התרחישים ובחנים את סבירות התוצאות. מנהלי סיכון האשראי, השוק והנזילות מתחזקים תכניות מגירה להפחתת סיכונים בשל התממשות תרחיש קיצון.

ד. מידע נוסף

מידע מפורט באשר לסיכונים השונים הכרוכים בפעילות הבנק ואופן ניהולם נכלל בדוח הסיכונים שפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת:

<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

12. סיכון האשראי

א. סקירת סיכון האשראי ואופי ניהולו

מבנה ניהול סיכון האשראי בבנק, תואם את מודל ניהול הסיכונים (Management Enterprise Risk), אשר אומץ על ידי קבוצת דיסקונט וכולל הגדרת סמכות ואחריות של הגורמים המעורבים בניהול סיכון האשראי דירקטוריון, הנהלה ושלושה קווי הגנה בלתי תלויים:

קו ההגנה הראשון - נוטלי הסיכונים (חטיבות האשראי): חטיבה עסקית - מסחרית וחטיבה קמעונאית).

קו ההגנה השני - הגורמים האחראים לניהול סיכונים בלתי תלוי.

קו הגנה השלישי - הביקורת הפנימית.

ניהול סיכון אשראי כולל גם ניהול סיכון ריכוזיות אשראי וסיכון הסיכונים הסביבתיים.

מדיניות ניהול סיכון האשראי מהווה מסגרת לניהול הסיכון במטרה להשיג תשואה הולמת ביחס לפרופיל הסיכון ובהלימה למגבלות התיאבון לסיכון שהתווה הדירקטוריון. לבנק מסמכי אסטרטגיה ומדיניות אשראי המבוססים על הוראות הניהול הבנקאי התקין ואושרו על ידי הדירקטוריון. מסמכים אלה מתווים את עקרונות האשראי ומהם נגזרים נוהלי האשראי, היעדים העסקיים, הבקורות והמגבלות עליהן מתבצע מעקב שוטף.

ב. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

מערך ניהול סיכון האשראי בבנק כולל שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:

- יחידה ל"אשראים מיוחדים" הפועלת במסגרת החטיבה העסקית-מסחרית בבנק, ומטפלת הן בניהול הסדרה וגבייה של אשראים בעייתיים הנמצאת בטיפול החטיבה העסקית - מסחרית ושל אשראים אחרים (הנמצאים בטיפול משפטי), והן בסיווג ומדידת הפרשות להפסדי אשראי ללקוחות אלו.

- יחידה לפיקוח ובקרה הפועלת בחטיבה הקמעונאית, ועוסקת הן בניהול והסדרה של חובות בעייתיים המשתייכים לחטיבה הקמעונאית (לפני העברתם לטיפול משפטי), והן בסיווג וקביעת הפרשות להפסדי אשראי ללקוחות אלו.

להלן נתונים לגבי יתרת החובות הבעייתיים בבנק ומדדי סיכון:

(א) התפלגות החובות הבעייתיים:

(1) סיכון אשראי בעייתי - בחתך סווג החוב (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015		
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
344	15	359
60	-	60
220	39	259
624	54	678
105	15	120
519	39	558
32	-	32

חובות פגומים

סיכון אשראי נחות

סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת

סך הכל סיכון אשראי בעייתי

בניכוי הפרשה להפסדי אשראי

סיכון אשראי בעייתי, נטו*

* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום ומעלה

(א) התפלגות החובות הבעייתיים (המשך)

(1) סיכון אשראי בעייתי - בחתך סווג החוב (המשך)

31 בדצמבר 2014			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
352	2	350	חובות פגומים
42	-	42	סיכון אשראי נחות
234	57	177	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
628	59	569	סך הכל סיכון אשראי בעייתי ⁽²⁾
108	3	105	בניכוי הפרשה להפסדי אשראי
520	56	464	סיכון אשראי בעייתי, נטו*
20	-	20 ⁽³⁾	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום ומעלה

(2) נכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2015			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
270	15	255	חובות פגומים ⁽¹⁾
-	-	-	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
270	15	255	סך הכל נכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2014			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
281	2	279 ⁽³⁾	חובות פגומים ⁽¹⁾
-	-	-	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
281	2	279	סך הכל נכסים שאינם מבצעים

1. חובות שאינם צוברים הכנסות ריבית.
2. הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי לציבור.
3. הוצג מחדש.

(ב) להלן נתונים לגבי התפתחות החובות הפגומים בבנק (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר				
2014		2015		
אחרים	אורגנו מחדש	אחרים	אורגנו מחדש	
				יתרה לתחילת השנה -
233	163	205	137	- יתרת חוב רשומה
(66)	(42)	(70)	(8)	- בניכוי הפרשות להפסדי אשראי
167	121	135	129	יתרה נטו
				שינויים בחובות בשנת הדוח:
116	65	90	54	- חובות שנפגמו
(160)	(75)	(105)	(49)	- גביות ומחיקות
16	(16)	9	(9)	- ארגונים מחדש שכשלו
(28)	(26)	(6)	(4)	סך השינויים בחובות
				שינויים בהפרשות להפסדי אשראי:
51	5	28	4	- גידול בהפרשות
(47)	(39)	(34)	(4)	- גביות ומחיקות
4	(34)	(6)	-	סך השינויים בהפרשות
135	129	135	125	יתרה לסוף השנה*
				*הרכב:
205	137	199	133	- יתרת חוב רשומה
(70)	(8)	(64)	(8)	- הפרשות להפסדי אשראי
135	129	135	125	סך הכל לסוף השנה

בשנת 2015 אורגנו על ידי הבנק 1,390 אשראים בסך של 81 מיליוני ש"ח (2014 - 1,698 אשראים ו-103 מיליוני ש"ח, בהתאמה). בנוסף, נרשמו בשנת 2015 344 כשלי אשראי בגין חובות שאורגנו מחדש בשנה הקודמת, בהיקף של 5 מיליוני ש"ח (2014 - 321 כשלי אשראי, בהיקף של 6 מיליוני ש"ח, בהתאמה).

(ג) מדדי איכות תיק האשראי:

להלן נתונים לגבי מדדים מסוימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי של הבנק, הנגזרים מנתוני החובות הבעייתיים שחושבו על פי כללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל (באחוזים):

31.12.2014	31.12.2015	
1.8 ⁽³⁾	1.6	- שיעור יתרת האשראי הפגום, מתוך סך האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.1	0.2	- שיעור יתרת האשראי ⁽²⁾ בפיגור של 90 יום ומעלה (שאינו פגום), מתוך סך האשראי לציבור
2.6	2.7	- שיעור סיכון האשראי הבעייתי ⁽²⁾ מתוך סך סיכון האשראי לציבור
0.1	0.3	- שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי, מהיתרה הממוצעת של האשראי ⁽²⁾
0.3	0.2	- שיעור המחיקות נטו, מיתרת האשראי הממוצעת ⁽²⁾

1. הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של האשראי לציבור.
2. הנתונים מתייחסים לאשראי לציבור בלבד.
3. הוצג מחדש.

(ד) איכות תיק האשראי:

(1) כללי

בהתאם להוראות שפרסם בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע איכותי וכמותי שיהווה אינדיקציה לאיכות תיק האשראי שלהם.

הבנק מקיים מערכת בקרת אשראי המהווה גורם מרכזי בתהליך שמירת איכות תיק האשראי וניטור כשלי אשראי.

במסגרת זו פיתח הבנק מודלים לדירוג אשראי, המהווים מערכת "תומכת החלטה" ומקיים מעקב שוטף לזיהוי ואיתור סממנים המצביעים על ירידה אפשרית בכושר הפירעון של הלווים, בין היתר באמצעות ניטור תקופת הפיגור של החובות, בתדירות יומית.

(2) נתונים כמותיים

להלן נתונים לגבי מדדים פיננסיים מסויימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי, בחתך קבוצות אשראי:

31 בדצמבר 2015			
סך הכל	אנשים פרטיים		מסחרי
	אחר	לדיוור	
%	%	%	%
0.3	0.2	0.1	0.4
שיעור הוצאה בגין הפסדי אשראי, מתוך האשראי			
1.6	0.7	-	2.2
שיעור החובות הפגומים, מתוך האשראי			
2.9	1.9	1.7	3.5
שיעור החובות הבעייתיים, מתוך האשראי			
0.4	0.6	1.3	0.1
שיעור החובות בפיגור מעל 30 יום, מתוך האשראי			

31 בדצמבר 2014			
סך הכל	אנשים פרטיים		מסחרי
	אחר	לדיוור	
%	%	%	%
0.1	(0.3)	-	0.2
שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי, מתוך האשראי			
1.8	1.2	-	2.3
שיעור החובות הפגומים, מתוך האשראי			
2.9	2.2	1.6	3.4
שיעור החובות הבעייתיים, מתוך האשראי			
0.3	0.5	0.7	0.1
שיעור החובות בפיגור מעל 30 יום, מתוך האשראי			

הנהלת הבנק עוקבת אחרי התפתחות אינדיקטורים אלו בתדירות רבעונית ובוחנת את משמעות התוצאות שהתקבלו הן ביחס לתקופות קודמות והן ביחס לנתונים המקבילים במערכת הבנקאית. בשנת 2015 נרשם גידול בשיעור הוצאה בגין הפסדי אשראי של הבנק ביחס לאשראי לציבור, מ- 0.1% בשנת 2014, ל- 0.3% בתקופת הדוח. למרות האמור לעיל, ומכיוון שפרמטרים אחרים (כגון: שיעור החובות הפגומים), מצביעים על שיפור או יציבות במדדי האיכות, מעריכה הנהלת הבנק כי בתקופת הדוח לא חלה הרעה באיכות תיק האשראי בבנק.

ג. ניתוח הפרשה להפסדי אשראי

(א) להלן נתונים לגבי התפתחות הפרשות להפסדי אשראי בבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	פרטי				
		סך הכל	אחר	לדירור	מסחרי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לתחילת השנה
67	-	67	6	3	58	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(137)	-	(137)	(53)	-	(84)	מחיקות חשבונאיות
102	-	102	48	-	54	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(35)	-	(35)	(5)	-	(30)	מחיקות חשבונאיות, נטו
367	1	366	55	16	295	יתרת הפרשה לסוף השנה
29	-	29	2	-	27	* מזה-בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	פרטי				
		סך הכל	אחר	לדירור	מסחרי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
382	1	381	67	14	300	יתרת הפרשה לתחילת השנה
15	-	15	(8)	(1)	24	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(167)	-	(167)	(50)	-	(117)	מחיקות חשבונאיות
105	-	105	45	-	60	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(62)	-	(62)	(5)	-	(57)	מחיקות חשבונאיות, נטו
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לסוף השנה
15	-	15	2	-	13	* מזה-בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(ב) מדדי איכות תיק האשראי:

להלן נתונים לגבי יחסים פיננסיים מסוימים המשמשים להערכת רמת ההפרשות להפסדי אשראי בבנק והשינויים בנתונים אלו לעומת השוואה לאשתקד (באחוזים):

נקודות אחוז	השינוי	
	31.12.2014	31.12.2015
	%	%
(0.1)	1.7	1.6
(1.1)	22.8	21.7
(9.0)	19.4	10.4
(1.8)	21.6	19.8

1. הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של האשראי לציבור.
2. הנתונים מתייחסים לאשראי לציבור בלבד.
3. אשראי שאינו פגום, בפיגור של 90 יום ומעלה.

ד. התפלגות סיכון האשראי בחתך ענפי משק*

להלן תמצית נתונים לגבי התפתחות סיכון האשראי לציבור, החובות הבעייתיים, וההפרשות להפסדי אשראי - בחתך ענפי משק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2014			31 בדצמבר 2015			ענף משק
הפרשה להפסדי אשראי	חובות אשראי	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	הפרשה להפסדי אשראי	חובות אשראי	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	
67	121	7,272	71	127	8,005	אנשים פרטיים ⁽²⁾
58	176	5,219	54	186	5,571	בינוי ונדל"ן ⁽³⁾
101	119	4,477	102	145	4,512	מסחר ⁽⁵⁾
36	67	2,424	44	70	2,539	תעשייה
21	40	1,149	22	42	1,418	שירותים עסקיים אחרים ⁽⁴⁾
19	41	899	32	42	986	תחבורה ואחסנה
2	1	307	7	6	360	שירותים פיננסיים
30	55	1,791	34	48	1,980	אחרים (פחות מ- 5%)
334	620	23,538	366	666	25,371	סך הכל

1. סיכון אשראי - לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני.
2. הגידול באשראי שנרשם בענף "אנשים פרטיים" בסך 743 מיליון ש"ח, נובע בעיקר מיישום התוכנית האסטרטגית של הבנק במסגרתה התמקד הבנק בפיתוח הפעילות הבנקאית במגזר הקמעונאי, לרבות בענף "אנשים פרטיים".
3. הגידול באשראי שנרשם בענף "בינוי ונדל"ן", בסך 352 מיליון ש"ח, נובע בעיקר ממתן אשראי לפרויקטים לבניה למגורים, המבוצעים בשיטת "ליווי פיננסי סגור".
4. הגידול באשראי שנרשם בענף "שירותים עסקיים אחרים" בסך 269 מיליון ש"ח, נובע בעיקר ממתן אשראי בסכומים נמוכים לחברות ועסקים במגזר הקמעונאי.
5. הגידול בהיקף החובות הבעייתיים בענף המסחר בסך 26 מיליון ש"ח, נובע בעיקר מסיווג מספר מצומצם של לקוחות עסקיים גדולים שחלה הרעה בכושר החזר שלהם.

* למידע מפורט באשר להתפלגות סיכון האשראי בבנק בחתך ענפי משק - ראה נספח מס' 1 להלן.

ה. חשיפה למדינות זרות

להלן תמצית נתונים לגבי חשיפת האשראי של הבנק למדינות זרות, כהגדרתה בהוראות בנק ישראל:

	31.12.2014	31.12.2015	
השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	הצד הנגדי
אחוזים			
410.5	19	97	ממשלות
(33.7)	484	321	בנקים
11.1	271	301	אחרים
(7.1)	774	719	סך הכל

* למידע מפורט באשר להתפלגות חשיפת הבנק למדינות זרות - ראה נספח מס' 2 להלן.

בשנת 2015 נרשם קיטון בשיעור של 7.1% בחשיפת הבנק למדינות זרות. מחד, נרשם גידול בסך של 78 מיליון ש"ח, בחשיפת הבנק לממשלות (הנובע, בעיקר, מרכישת אגרות חוב של ממשלת ארה"ב), שקוזז בירידה בשיעור של 33.7% בחשיפה לבנקים זרים (בעיקר ירידה בפקדונות בבנקים בארה"ב ובריטניה).

ו. חשיפה למוסדות פיננסיים זרים

בעקבות השלכות המשבר הכלכלי על המוסדות הפיננסיים ברחבי העולם והחששות ליציבות של מוסדות פיננסיים מסוימים, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקיימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות בבנקאות העולמית.

התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
 - דירוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי, רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדרגים בדירוג "השקעה" ומעלה).
 - דירוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
 - ניסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.
- היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק, עבור כל מוסד פיננסי, בתדירות יומית.
- בעקבות המשבר הכלכלי העולמי, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל, למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ ליום 31.12.2015 מסתכמת בסך של 363 מיליוני ש"ח (31.12.2014 - 533 מיליון ש"ח), כמפורט להלן:

31 בדצמבר 2015

סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾ ש"ח	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾ ש"ח	סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾ ש"ח	דירוג אשראי חיצוני
110	-	110	AAA עד AA-
152	3	155	A+ עד A-
61	23	84	BBB+ עד BB-
1	13	14	ללא דירוג
324	39	363	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

31 בדצמבר 2014

סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾ ש"ח	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾ ש"ח	סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾ ש"ח	דירוג אשראי חיצוני
209	-	209	AAA עד AA-
274	5	279	A+ עד A-
4	-	4	BBB+ עד BB-
1	40	41	ללא דירוג
488	45	533	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

1. כולל חשיפה בגין בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.
2. פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים בגין מכשירים נגזרים.
3. בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.
4. יתרת הפקדונות שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים הרשומים במדינות מסוימות הכלולות בתכנית החרום הכלכלית שגובשה עבורן באיחוד האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית, הסתכמה ליום 31.12.2015 בסך של 8 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 1 מיליון ש"ח).

הערות:

1. המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: ארה"ב, צרפת, גרמניה ובלגיה. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 31 בדצמבר 2015, ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה, אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל).
2. דירוג האשראי של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך בעיקר על ידי חברת הדירוג הבינלאומית: "Standard & poor's". דירוגי האשראי מעודכנים על ידי חברת הדירוג, בדרך כלל, בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות, ייתכנו פערים בין הדירוג האחרון שנערך על ידי חברת הדירוג - לכין הערכת הבנק.
3. כל חשיפות האשראי המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים בגין מכשירים נגזרים". חשיפות האשראי המפורטות מעלה, נכללו בדיווח על "סיכון האשראי הכולל לציבור, לפי ענפי משק", שבנספח 1.

ז. סיכוני אשראי בהלוואות לדיור

בשנים האחרונות נרשם בשוק הדיור גידול בביקושים ובהיקף הביצועים של הלוואות לדיור, שגרמו לעליות מחירים שנגזרו ממחסור בהיצע הדירות ביחס לביקושים אלו. העליה שנרשמה בהיקף ההלוואות לדיור (ובכלל זה עליה בהיקף הכספי הממוצע של הלוואות אלה), חורגת משיעורי הצמיחה במשק ומשיעורי העליה ברמת החיים ובהכנסות של משקי הבית. לאור האמור לעיל, קיים חשש שתהליכים אלו עלולים לפגוע באיכות תיק האשראי לדיור ולהגדיל את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכוני אשראי.

לפיכך, הגביר הבנק את הפיקוח על האשראי בתחום זה. הצעדים שננקטו על ידי הבנק, כוללים:

- הגבלת היקף ההלוואות שניתנות ב"בטחון דירת מגורים" (אך לא למטרת מגורים), באופן ששיעורן לא יעלה על 15% מיתרת האשראי לדיור.
 - הגבלת היקפי ההלוואות העלולות להטיל מעמסה על הלווה, כמתחייב מהוראה שפורסמה על ידי בנק ישראל, לפיה נאסר על התאגידים הבנקאיים לאשר הלוואות שמרכיב ההחזר הגלום בהן עולה על 50% מ"כושר החוזר" של הלווה (יצוין בהקשר זה, כי הבנק אינו נוהג לאשר בדרך כלל הלוואות לדיור, שמרכיב החוזר החודשי הצפוי בגינן עולה על 40% מהכנסות הלווה).
 - הגבלת היקפי ההלוואות המממנות שיעורים ניכרים משווי הנכס המשועבד, כמתחייב מהוראות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה.
 - הגבלת סיכון הריבית בהלוואה לדיור, כמתחייב מהגבלות שהוטלו על ידי בנק ישראל בנושא זה, לפיהן הוגבל מרכיב ההלוואות ב"ריבית משתנה" (כהגדרתן בהוראה שפרסם בנק ישראל), לשיעור שלא יעלה על שני שליש מההיקף הכולל של מסגרות ההלוואות שאושרו החל מיום 1.9.2013 (או לשיעור שלא יעלה על 33% בהלוואות הנושאות "ריבית משתנה" - המתעדכנת בתדירות גבוהה מחמש שנים).
 - שימוש ב"מקדמי בטחון" (מבחיני עמידות) בתהליך אישור מסגרת ההלוואה. דהיינו, בטרם אישור מסגרת ההלוואה, בוחן הבנק את ההשלכות הצפויות בגין שינויים תיאורטיים במשתני השוק (בעיקר עליה בשיעור של 2-3 נקודות האחוז בשיעור הריבית השנתי) - על כושר החוזר של הלווה.
 - שימוש שוטף בתרחישים תיאורטיים, לרבות תרחישי קיצון, לצורך ניתוח רגישות לגבי השינויים הצפויים בחשיפת הבנק לסיכוני אשראי - כנגזרת מהשינויים בפרמטרים הנבדקים.
 - קיום מעקבים שוטפים אחר ההתפתחויות בשוק הדיור, לרבות: שינויים במחירי הנכסים, שינויים בהיקף החוזרים החודשיים של ההלוואות, וכו'.
 - עריכת הסדרים נקודתיים ללקוחות המתקשים לעמוד בהחזרים התקופתיים הנגזרים מהסכמי ההלוואות המקוריים.
- בעקבות ההתפתחויות בשוק הדיור, כאמור, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם השנתיים והרבעוניים גילוי לגבי סיכון האשראי בגין הלוואות לדיור, והפעולות שננקטו על ידי התאגיד הבנקאי במסגרת ניהול סיכון זה.
- בנוסף, יכלול הגילוי נתונים כמותיים לגבי חשיפת האשראי לדיור ומאפיינים שונים המצביעים על איכות תיק האשראי לדיור של התאגיד הבנקאי.
- היקף תיק ההלוואות לדיור של הבנק ליום 31.12.2015 מסתכם ב- 3,310 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 2,984 מיליון ש"ח). היקף ההלוואות לדיור שבוצעו על ידי הבנק בשנת 2015 מסתכם בסך של כ- 910 מיליון ש"ח, מזה כ- 133 מיליון ש"ח בגין הלוואות שמוחזרו (2014 - 625 מיליון ש"ח ו- 87 ש"ח, בהתאמה).

* סווג מחדש.

להלן נתונים, לגבי מאפייני סיכון מסוימים של תיק ההלוואות לדיור של הבנק:

31.12.2014	31.12.2015
%	%
4.2	3.1 ⁽¹⁾
11.3	11.0
77.5	72.1 ⁽²⁾

1. בחישוב היחס לא נכללו התחייבויות למתן הלוואות שטרם נוצלו.
2. בחישוב היחס נכללו הלוואות בהן תדירות שינוי הריבית עולה על חמש שנים.

להלן נתונים באשר להתפתחות ההלוואות לדיור בשנת 2015 - בחתך שיעור המימון ובחנת סיכומי ההלוואות הכפופים לשינוי חוזי בתשלומים (ריבית משתנה).

31.12.2014			31.12.2015			שיעור המימון	סוג השיעבוד
סך הכל ⁽¹⁾	ריבית משתנה	ריבית קבועה	סך הכל ⁽¹⁾	ריבית משתנה	ריבית קבועה		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	
2,345	1,829	516	2,523	1,844	679	• עד 60%	שיעבוד ראשון
588	485	103	740	542	198	• מעל 60%	
51	1	50	47	-	47		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
2,984	2,315	669	3,310	2,386	924		סך הכל

1. מזה - הלוואות הכוללות מרכיבים נדחים ("בולט") שיתרתם ליום 31.12.2015 הסתכמה ב- 86 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 77 מיליון ש"ח).

בשנת 2015 נרשמה עליה בשיעור של 10.9% בהיקף תיק ההלוואות לדיור של הבנק, בדומה להתפתחות שנרשמה במערכת הבנקאית בישראל. הגידול בהיקף האשראי נגזר מהגידול בביקושים בשוק הדיור ומעלית רמת המחירים בשוק זה, על רקע סביבת הריבית הנמוכה השוררת כמשק בשנים האחרונות. עיקר הגידול (כ- 78%) נרשם בהלוואות לדיור הנושאות ריבית קבועה, במטרה להקטין חשיפה אפשרית להרעה באיכות תיק האשראי בשל שינויים אפשריים בריבית המשתנה, ובהתאמה להנחיות בנק ישראל.

לאור התהליכים שתוארו לעיל, בשוק הדיור בכלל, ובהלוואות לדיור בפרט, פרסם בנק ישראל הוראה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לבחון תקופתית את תיק ההלוואות לדיור שלהם, להעריך אם חלו שינויים באיכות תיק זה ולתת ביטוי להערכה זו במסגרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

הבנק מיישם את הנחיות בנק ישראל ממועד כניסתן לתוקף, לרבות הערכה שוטפת של ההפסדים הגלומים בתיק ההלוואות לדיור, בשל פגיעה אפשרית באיכות תיק זה, הנובעת מהתהליכים שתוארו לעיל.

אומדן ההפסדים מתבסס על תרחישים עתידיים אפשריים הכוללים: ירידה בהכנסה הפנויה של הלווים, גידול בסכומי ההחזר השוטפים של הלווים הנגזר מעליה צפויה בשיעור ה"ריבית המשתנה", וירידה בשווי הנכסים המשועבדים. להערכת הבנק ההפסד האפשרי הגלום בתיק האשראי של הבנק, הנגזר מתרחישים אלו, מסתכם ליום 31.12.2015 בסך של כ- 4 מיליון ש"ח. הבנק ערך הפרשה בגין הפסד אפשרי זה וכלל אותה במסגרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ליום 31.12.2015.

בהמשך לצעדים אלו, ולאור ההתפתחויות שארעו בשוק הדיור, כמפורט לעיל, שהגדילו, להערכת בנק ישראל, את הסיכון הגלום בתיק האשראי לדיור במערכת הבנקאית, נדרשו התאגידים הבנקאיים על ידי בנק ישראל לשמר הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות אלו בשיעור שלא יפחת מ- 0.35% מיתרת תיק הלוואות לדיור (לא כולל הלוואות לדיור שבגינן נערכה הפרשה להפסדי אשראי "לפי עומק הפיגור"), יישום ההנחיה הגדיל את ההוצאה בגין הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בשנת 2015 בסכום זניח (בתקופה המקבילה אשתקד - זהה).

ח. סיכון אשראי בגין מימון ממונף LEVERAGED FINANCE

סיכון אשראי ממונף מוגדר על ידי הבנק כחשיפה הנובעת ממתן "אשראי למימון רכישה אמצעי שליטה" (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323)¹, שפרעונו מבוסס בעיקרו על התאגיד הנרכש, וכן מתן אשראי ללווים המאופיינים בשיעורי מינוף גבוהים העולים משמעותית על השיעורים המקובלים בענף פעילותם. להלן נתונים לגבי חשיפת הבנק למימון ממונף, בחתך ענפי משק:

ענף משק	31.12.2015	31.12.2014	שינוי
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
מסחר	73	118	(45)
נדל"ן	84	*117	(33)
תחבורה	-	56	(56)
סך הכל	157	291	(134)

הירידה בהיקף האשראי הממונף נובעת מפירעון אשראי ממונף בענף התחבורה ומירידה בהיקף האשראי שניתן ללקוח ממונף בענף המסחר.

* סווג מחדש.

1. ביום 1 בינואר 2016 נכנסו לתוקף שתי הוראות ניהול בנקאי תקין חדשות: מס' 323 (בנושא: "מגבלות על עסקאות הוניות"), ומס' 327 (בנושא: "ניהול הלוואות ממונפות"), המסדירות את פעילות התאגידים הבנקאיים בנושא: "אשראים בעלי אופי הוני". למידע נוסף בנושא זה - ראה פרק 6ב' (7) לעיל.

ט. מידע נוסף

מידע מפורט באשר לניהול סיכון האשראי בבנק, לרבות ההיבטים האיכותיים והכמותיים הכרוכים בסיכון זה נכלל בדוח הסיכונים המתפרסם באתר הבנק שכתובתו:

<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>.

13. סיכון שוק

א. סקירת סיכון השוק ואופן ניהולו

• כללי

סיכון שוק מוגדר כסיכון לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו בשל שינויים אפשריים בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוזי מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

• אסטרטגיות ותהליכים

מדיניות ניהול סיכונים השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת רווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכונים השוק, לרבות: החשיפות לסיכונים שוק, והמסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון, במסגרת "מסמך הסיכונים".

ניהול סיכונים השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון (לרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים), מותווה ומבוקר על ידי ה"פורום הפיננסי המצומצם", בהשתתפות בעלי תפקידים ב"חטיבה הפיננסית" ו"בחטיבה לניהול סיכונים".

• המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכונים השוק והנזילות

ניהול סיכונים השוק והנזילות בבנק נמצא באחריות החטיבה הפיננסית. במסגרת ניהול הסיכון והמעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכונים שוק ונזילות, מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון ב"פורום הפיננסי המצומצם", המתכנס, ככלל, בתדירות שבועית. הפורום מדווח על הערכותיו והחלטותיו למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הפורום, אחת לחודש, ל"פורום הפיננסי המורחב" בראשות המנכ"ל, הכולל - מלבד חברי הפורום המצומצם גם נושאי תפקידים בכירים בבנק. כאמור, ניהול סיכונים השוק והנזילות מפקח על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת ככלל, בתדירות חודשית. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכונים השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

ב. סיכון הריבית

(1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו

• כללי

סיכון הריבית מוגדר כסיכון לפגיעה ברווחי הבנק או בהונו בגין שינויים בשערי הריבית. בנוסף, השינויים בשיעורי הריבית כאמור, עלולים להשפיע גם על השווי הכלכלי של התאגיד הבנקאי, נכסיו, התחייבויותיו, וערכם של המכשירים החוץ מאזניים. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, לגבי "התיק הסחיר" של הבנק.

התיק הסחיר של הבנק כולל את תיק אגרות החוב למסחר של הבנק וכן עסקאות עתידיות המבוצעות למטרת מסחר (עסקאות IRS, עסקאות אקדמה במט"ח ואופציות מטבע שנרכשו). חישוב הקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית נערך בהתאם לשיטת "התקופות לפרעון".

• אסטרטגיות ותהליכים

המדיניות באשר לסיכוני ריבית (הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות בתחומי הפעילות השונים), מבוססת על ניהול מבוקר של פערים, כאמור, לרבות מתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה. בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביום 28 בדצמבר 2015, בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי (הכלכלי), בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת אחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק, המחושב עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן:

- במגזר השקלי הלא צמוד: עד 2.0% מהון הבנק (בתרחיש עליית ריבית) ועד 4% מהון הבנק (בתרחיש ירידת ריבית) (מקודם - 2%, ו- 4%, בהתאמה).
 - במגזר הצמוד למדד: עד 3.5% מהון הבנק (בתרחיש עליית ריבית) ועד 7.5% מהון הבנק (בתרחיש ירידת ריבית) (מקודם - 3.5% עבור שני התרחישים).
 - במגזר המט"ח: עד 2% מהון הבנק (מקודם - 1% מהון הבנק).
- בנוסף, נקבעה מגבלה עבור כלל מגזרי ההצמדה, לפיה - ההפסד הכולל של הבנק לא יעלה על 2.5% מהון הבנק (בתרחיש עליית ריבית), ועל 9% מהון הבנק (בתרחיש ירידת ריבית).

מרבית החשיפה להפסדים אפשריים (כלכליים) בגין סיכון הריבית נובעת מפעילות הבנק במגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופה ארוכה יחסית ובריבית קבועה. בנוסף לניהול החשיפה לסיכון הריבית "בגישה הכלכלית" הבנק בוחן גם את חשיפתו לסיכון הריבית "בגינה החשבונאית", באמצעות מדידת חשיפה זו בתרחישי קיצון שונים.

הבנק בוחן את השפעת התרחישים על ההון העצמי ברובד הראשון, בטווח מיידי ובטווח של שנה. ביום 28 בדצמבר 2015, החליט הדירקטוריון להגביל את ההשלכות הנובעות מיישום תרחישי קיצון אלה, לשיעור שלא יעלה על 15% מההון העצמי של הבנק.

כמו כן, הבנק מיישם "תרחיש ביניים" במסגרתו נבחנת ההשפעה על ההון העצמי ברובד הראשון. בנוסף, נקבעה מגבלה לתרחיש זה, לפיה - הקיטון בהון העצמי של הבנק בגין תרחיש זה לא יעלה על 4%.

לצורך מדידת סיכון הריבית הבנק עושה שימוש בהנחות, הנבחנות בתדירות שנתית לגבי היקף הפרעונות המוקדמים של הלוואות משכנתא בריבית קבועה ולגבי שיעור "מיחזור" היתרות בפקדונות הציבור לפי דרישה. שיעור הפרעונות המוקדמים מתבסס על נתוני העבר של פרעונות מוקדמים בהלוואות מסוג זה. בנוסף, הבנק עושה שימוש בהנחות לגבי:

- שיעור המשיכות המוקדמות של פקדונות חיסכון.
 - שיעור ה"מיחזור" של פקדונות לפי דרישה - בהתבסס על נתוני העבר לגבי משיכת פקדונות חיסכון בתחנות ביניים, ולגבי שיעורי המשיכות של פקדונות לפי דרישה.
 - שיעור הפריסה של פקדונות בחשבונות עובר ושכ של לקוחות (שאינם נושאים ריבית), בהתבסס על הנסיון שנצבר בעבר.
- סיכון הריבית בתיק הבנקאי נמדד בתדירות שבועית.

הבנק יישם החל מיום 1 בינואר 2015 את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא "זכויות עובדים". בהתאם לכללי המדידה הנגזרים מההנחיות החדשות, מנוכות התחייבויות הבנק לתשלום הטבות מוגדרות לעובדים (כהגדרתן בהוראות בנק ישראל), לערכן הנוכחי, בשיעור ריבית המבוסס על תשואות אגרות החוב של ממשלת ישראל, בתוספת מרווח הנגזר מהפער שבין תשואות אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה הנסחרות בארה"ב, לבין תשואות אגרות החוב של ממשלת ארה"ב.

לפיכך, השווי ההוגן של התחייבויות אלו חשוף לשינויים בשיעורי הריבית של אגרות חוב אלו. לאור האמור לעיל, הבנק כולל, החל מיום 28 בדצמבר 2015, בחישובי החשיפה לריבית הן את מרכיב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים אלו, והן את מרכיב נכסי התוכנית בגינם.

• **המבנה והארגון של פונקציה ניהול סיכונים הריבית -**

סיכונים הריבית מנוהלים על ידי החטיבה הפיננסית. ניהול הסיכונים כולל מעקב אחר המגבלות שנקבעו לניהול סיכונים הריבית באמצעות הפקת דוחות לכימות ואמידת סיכון זה, בתדירות שבועית.

הדוחות מובאים לדיון ב"פורום הפיננסי המצומצם" המתכנס בתדירות שבועית. הפורום מדווח על הערכותיו והחלטותיו למנכ"ל ולהנהלת הבנק. בנוסף, מדווחים דיוני הוועדה אחת לחודש ל"פורום הפיננסי המורחב" בראשות המנכ"ל, הכולל - מלבד חברי ה"פורום המצומצם", גם נושאי תפקידים בכירים בבנק. הפורומים הפיננסיים מפקחים על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת בתדירות רבעונית, לפחות. הוועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכונים השוק. במידת הצורך ממליצה הוועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

• **מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכון -**

כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכונים שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו. לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל "אגף הפיננסיים" בחטיבה הפיננסית, מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

(2) ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים

הפיננסיים

• **כללי**

על פי הוראה שפורסמה על ידי בנק ישראל בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית", נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעור הריבית, על פי שוויים ההוגן ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

• עקרונות המודל

מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - השווי ההוגן בגינם מחושב באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון: הערך הנוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהוונים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

השיטות וההנחות העיקריות שישומו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים:

1. מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.
2. מכשירים פיננסיים שאינם סחירים: אומדן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרים מזומן עתידי, לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח. החישובים נערכו בהתאם למפורט להלן:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור חושב לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, מנוכים בשיעור ניכיון מתאים.

הערך הנוכחי נמדד עבור תזרים התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד, בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי.

קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו על פי שיעורי הריבית שלפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות בגין הפסדי אשראי שנוכו מיתרות החוב הרשומות של האשראי לציבור.

תזרימי המזומנים בגין הלוואות לדירוג הניתנות לפרעון מוקדם, הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלה, המבוססת על מודל סטטיסטי. היוון תזרים המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ- 27 מיליון ש"ח.

בחישוב השווי ההוגן של אשראי לציבור הצמוד למדד (עם ריצפת מדד), הופרדה האופציה הגלומה ממכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של פקדונות וכתבי התחייבות נדחים חושב בשיטת היוון תזרימי המזומנים עתידיים, לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון.

בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה - נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון, בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "מכשירים מורכבים", כדלקמן:

"תוכניות חיסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית:

- על פי הנסיון שנצבר בבנק, חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי, בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תוכניות החיסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תוכניות. היוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות החיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות בכ- 65 מיליון ש"ח.
- פקדונות הציבור כוללים פקדונות עם אפשרות בחירה בין קבלת ריבית קבועה, לריבית משתנה: בחישוב השווי ההוגן הופרדה ה"אופציה הגלומה" במכשיר זה. להפרדת האופציה הגלומה, כאמור, הייתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.
- "תוכניות חיסכון" עם אופציה לשינוי בסיס ההצמדה של התכנית ואופציה להבטחת קרן ההפקדה: בחישוב השווי ההוגן הופרדו ה"אופציות הגלומות" מהתכניות. להפרדת האופציות, כאמור, הייתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.

- **מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים** - השווי ההוגן של יתרות בגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים המייצגות סיכון אשראי, הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח, תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש שבין הריבית שנקבעה בהסכם, לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

- **מכשירים נגזרים** - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי השוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

הערה:

תהליך הערכת השווי ההוגן באמצעות היוון תזרים המזומנים העתידי מבוסס על שיעורי ריבית ניכיון הנקבעים באופן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית.

תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים

31 בדצמבר 2015

סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
29,636	466	1,341	2,951	24,878	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
5,412	578	2,454	1,285	1,095	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוז' מאזניים ⁽³⁾
(27,708)	(664)	(2,162)	(3,776)	(21,106)	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
(5,530)	(393)	(1,639)	(204)	(3,294)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוז' מאזניים ⁽³⁾
1,810	(13)	(6)	256	1,573	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2014

סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
28,257	502	1,242	3,804	22,709	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
5,223	822	3,264	531	606	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוז' מאזניים ⁽³⁾
(26,373)	(729)	(2,612)	(4,178)	(18,854)	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
(5,315)	(586)	(1,917)	(181)	(2,631)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוז' מאזניים ⁽³⁾
1,792	9	(23)	(24)	1,830	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

1. כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

2. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

3. הסכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כשהם מהווים בשיעורי הריבית ששימשו לחישוב השווי הוגן.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015

השווי ההוגן שינוי בשווי ההוגן	שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ⁽¹⁾							השינוי בשיעור הריבית
	מטבע ישראלי			מטבע חוץ ⁽²⁾				
	לא צמוד	צמוד	דולר	אחר	השפעות מקזזות	סך הכל	מיליוני ש"ח	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1.7	31	1,841	-	(14)	1	297	1,557	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
0.3	5	1,815	-	(12)	(5)	261	1,571	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
(2.4)	(44)	1,766	-	(12)	(14)	212	1,580	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

31 בדצמבר 2014

השווי ההוגן שינוי בשווי ההוגן	שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ⁽¹⁾							השינוי בשיעור הריבית
	מטבע ישראלי			מטבע חוץ ⁽²⁾				
	לא צמוד	צמוד	דולר	אחר	השפעות מקזזות	סך הכל	מיליוני ש"ח	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1.1	19	1,811	-	7	(27)	19	1,812	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
0.2	4	1,796	-	9	(23)	(19)	1,829	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
(1.6)	(28)	1,764	-	10	(19)	(71)	1,844	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

1. השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן, נטו, של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

2. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית

ניהול חשיפת הריבית בבנק מבוסס על מודל, במסגרתו מהוונים תזרימי המזומנים העתידיים בשיעורי ריבית שאינם זהים לאלו ששימשו את הבנק לצורך הדיווח על חשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית (בעיקר בכל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי).

להלן נתונים כמותיים לגבי השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והשפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים - המבוססים על המודל המשמש את הבנק בניהול חשיפת הריבית:

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
31,224	482	1,401	3,096	26,245	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
5,413	576	2,499	1,273	1,065	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(28,173)	(664)	(2,164)	(4,317)	(21,028)	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
(5,496)	(392)	(1,640)	(200)	(3,264)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
2,968	2	96	(148)	3,018	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 בדצמבר 2014					
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
29,136	518	1,306	3,847	23,465	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
5,066	759	3,204	529	574	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(26,228)	(730)	(2,613)	(4,141)	(18,744)	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
(5,140)	(523)	(1,815)	(192)	(2,610)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
2,834	24	82	43	2,685	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

1. כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

2. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח).

31 בדצמבר 2015

השווי ההוגן	שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ⁽²⁾							
	מייליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	מטבע ישראלי מטבע חוץ ⁽¹⁾			השינוי בשיעור הריבית	
				לא צמוד	דולר	אחר		
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	2.9	85	3,053	-	1	102	(70)	3,020
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	0.3	9	2,977	-	2	97	(140)	3,018
קיטון מידי מקביל של אחוז אחד ⁽³⁾	(3.3)	(99)	2,869	-	3	89	(237)	3,014

31 בדצמבר 2014

השווי ההוגן	שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ⁽²⁾							
	מייליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	מטבע ישראלי מטבע חוץ ⁽¹⁾			השינוי בשיעור הריבית	
				לא צמוד	דולר	אחר		
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	1.4	39	2,873	-	23	77	82	2,691
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	0.1	5	2,839	-	24	82	47	2,686
קיטון מידי מקביל של אחוז אחד ⁽³⁾	(1.4)	(39)	2,795	-	25	88	1	2,681

הערות:

1. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
2. השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה, בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו, של המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים). בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.
3. בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים.
4. טווח השינויים בשווי ההוגן, בגין השינויים בשיעורי הריבית שגרשם בתקופת הדו"ח, הינו כדלקמן: עבור גידול מקביל של 1%: 3.48% - 1.12% (שנת 2014: 2.4% - 1.1%); עבור גידול מקביל של 0.1%: 0.37% - 0.12% (שנת 2014: 0.2% - 0.1%); עבור קיטון מקביל של 1%: (-3.76%) - (-0.99%) (שנת 2014: (-2.4%) - (-1.2%)).

(3) מידע כמותי לגבי חשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית

להלן ריכוז נתונים על פערי המח"מ במגזרי ההצמדה השונים והשפעתם על חשיפת הריבית של הבנק:

31 בדצמבר 2014			31 בדצמבר 2015			
מט"ח ⁽²⁾	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח ⁽²⁾	צמוד מדד	לא צמוד	
0.47	2.73	0.51	0.64	2.16	0.45	מח"מ הנכסים (שנים)
(0.39)	(3.54)	(0.38)	(0.79)	(3.26)	(0.39)	מח"מ ההתחייבויות (שנים)
0.08	(0.81)	0.13	(0.15)	(1.10)	0.06	פערי המח"מ (שנים)
0.3	2.1	0.2	0.3	4.2	0.2	ההפסד המכסימלי, ביחס להון ⁽¹⁾ (ב- %)

1. בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית.
2. לרבות צמוד מט"ח.

באמצעות המח"מ (משך חיים ממוצע) ניתן למדוד את הרגישות של הנכסים וההתחייבויות לשינויים בריבית. מנתוני החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31.12.2015 עולה כי במגזר הלא צמוד ובמגזר המח"מ (והצמוד למט"ח), מרבית הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופת פירעון קצרה של עד שלושה חודשים או בתנאים של ריבית משתנה, ולפיכך חשיפת הבנק לסיכון הריבית בגינם - נמוכה יחסית.

במגזר המח"מ מבצע הבנק חוזי החלפות פיננסיות בשיעור ריבית (I.R.S.) ועסקות פרוורוד על שערי ריבית (F.R.A.) ומצמצם את החשיפה לסיכון של שינוי בשיעורי הריבית.

במגזר צמוד המדד עולה מח"מ ההתחייבויות על מח"מ הנכסים ליום 31.12.2015 בכ- 13 חודשים. חישובי מח"מ הנכסים וההתחייבויות של מכשירים פיננסיים בעלי מספר תקופות פרעון אופציונליות, מבוססים על הנחות לגבי מועדי הפרעון של אותם מכשירים.

להלן פרטים על סוגי המכשירים הנ"ל, ההנחות לגביהם, והשפעתם על המח"מ של אותם מכשירים:

1. האשראי לציבור כולל הלוואות לדיור שניתנו לתקופות ארוכות יחסית. עם זאת, על פי נסיון העבר, חלק מהלווים מסלק את הלוואותיו לפני תקופת הפרעון החוזי. הצגת תזרימי המזומנים בגין אשראי זה, בהתבסס על מודל המעריך את תקופת הפרעון הצפויה של אשראים אלה, בהתבסס על ניסיון העבר ולא על פי מועדי הפרעון החוזיים, הקטינה את מח"מ הנכסים של הלוואות אלו, כדלקמן:

- במגזר הצמוד למדד: בכ- 6 חודשים.
- במגזר הלא צמוד: בכ- חודש.
- במגזר המח"מ: בתקופה לא מהותית.

2. פקדונות הציבור כוללים "תוכניות חיסכון", שהופקדו לתקופת זמן ארוכה יחסית. עם זאת, על פי ניסיון העבר, חלק מהמפקידים מושך את פקדונותיו לפני המועד החוזי שנקבע לפרעון "תוכניות החיסכון". הצגת תזרימי המזומנים בגין תוכניות חיסכון אלה בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזית למשיכה מוקדמת של אותן תוכניות ולא על בסיס מועדי הפרעון החוזיים, הקטינה את מח"מ ההתחייבויות בכחודשיים.

(4) שימוש במכשירים נגזרים

הבנק מגדיר את חשיפתו לשינויים בשיעורי הריבית באמצעות עסקאות במכשירים נגזרים (בעיקר מכשירים מסוג IRS במגזר המט"ח ובמגזר השקלי). מכשירים אלו הקטינו את פער המח"מ והחשיפה לשינויים בשיעור הריבית של הבנק כדלקמן:

31.12.2014			31.12.2015			
מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	
• פער המח"מ (בשנים):						
0.67	(0.52)	0.11	0.95	(0.49)	0.10	- לפני עסקאות בנגזרים
(0.59)	(0.29)	0.02	(1.10)	(0.61)	(0.04)	- השפעת עסקאות בנגזרים
0.08	(0.81)	0.13	(0.15)	(1.10)	0.06	פער מח"מ נטו
• ההפסד המכסימלי ביחס להון (באחוזים) ⁽¹⁾						
0.4	1.8	0.1	(0.8)	4.1	(0.4)	- לפני עסקאות בנגזרים
(0.1)	0.3	0.1	1.1	0.1	0.6	- השפעת עסקאות בנגזרים
0.3	2.1	0.2	0.3	4.2	0.2	הפסד מכסימלי נטו ⁽¹⁾

1. שיעור ההפסד המכסימלי מחושב ביחס להון הבנק בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית.

מידע מפורט באשר לחשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית במגזרי ההצמדה השונים נכלל בנספח מס' 3 לדוח זה.

(5) מידע נוסף

מידע מפורט באשר לניהול סיכון הריבית בבנק, לרבות ההיבטים האיכותיים והכמותיים הכרוכים בסיכון זה נכלל בדוח הסיכונים המתפרסם באתר הבנק שכתובתו: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

ג. סיכון שער החליפין (סיכון בסיס)

(1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל"), בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק, לגבי סיכונים הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: %(-40) עד 100% (עד 28.12.2015: %(-20) עד 120%) מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, %(-10) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח, והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכונים הבסיס, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

היבטים אחרים הנוגעים לניהול סיכון זה, לרבות המבנה הארגוני של פונקציית ניהול הסיכון ומדיניות הגידור הנוגעת לסיכון זה - פורטו בסעיף ב' לפרק זה.

ג. סיכון שער החליפין (סיכון בסיס) (המשך)

(2) סקירה כמותית

להלן נתונים תמציתיים הנוגעים לחשיפות הבנק לסיכון זה בחתך מגזרי הצמדה, ליום 31.12.2015 - בהשוואה לאשתקד לפני השפעת עסקאות במכשירים נגזרים ואחריו: (במיליוני ש"ח):

חשיפה חשבונאית						
31.12.2014			31.12.2015			
חשיפה נטו	השפעת נגזרים	לפני נגזרים	חשיפה נטו	השפעת נגזרים	לפני נגזרים	מגזר ההצמדה
1,406	(2,003)	⁽²⁾ 3,409	1,339	(2,173)	3,512	שקל לא צמוד
123	402	(279)	429	1,155	(726)	שקל צמוד מדד
(13)	1,601	(1,614)	(9)	1,018	(1,027)	מט"ח ⁽³⁾
1,516	-	1,516	1,759	-	1,759	סך הכל

חשיפה "כלכלית" ⁽¹⁾						
31.12.2014			31.12.2015			
חשיפה נטו	השפעת נגזרים	לפני נגזרים	חשיפה נטו	השפעת נגזרים	לפני נגזרים	מגזר ההצמדה
1,849	(2,001)	3,850	1,997	(2,178)	4,175	שקל לא צמוד
118	402	(284)	(170)	1,155	(1,325)	שקל צמוד מדד
(6)	1,599	(1,605)	7	1,023	(1,016)	מט"ח ⁽³⁾
1,961	-	1,961	1,834	-	1,834	חשיפת בסיס, נטו

1. ניהול החשיפה לסיכונים בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של הפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין ה"חשיפה החשבונאית" (המוגדרת: כפער שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים, על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים) - הינם כדלקמן:
 - הפרשות מסוימות, כגון: הפרשות בגין זכויות עובדים, סווג למגזר הצמוד למדד.
 - נכסי היעודה לתשלום פיצוי פרישה סווג למגזר ההצמדה המתאים, בגין כל מכשיר פיננסי שנכלל ביעודה, בנפרד.
 - הלוואות צמודות למדד שסווג כ"חובות פנומים", סווג למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
 - מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווג למגזרי ההצמדה השונים על פי מודלים לתמחור אופציות.
 - פקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון, מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.
 - ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (בגין "חובות תקינים") נטו, לא נכללה ב"חשיפה הכלכלית".
2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור 1ד(7) בדוחות הכספיים.
3. לרבות צמוד למטבע חוץ.

עודף ההתחייבויות במגזר צמוד המדד ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכם בכ- 170 מיליון ש"ח. שיעור השקעת ההון הפעיל במגזר הלא צמוד הגיע לכ- 9% (-9%) לעומת 94% אשתקד. עודף הנכסים במגזר מט"ח וצמוד מט"ח, ביחס להון הפעיל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2015 בשיעור זניח, בדומה לאשתקד. בשנת 2015 הסיט הבנק חלק ניכר מעודפי הנכסים, מהמגזר הצמוד למדד - למגזר הלא צמוד. הסטת עודפי הנכסים, כאמור, נבעה מסיבת האינפלציה הנמוכה והתשואות העדיפות במגזר הלא צמוד.

נכסי הסיכון בגין חשיפת הבנק לסיכון שער החליפין מסתכמים ליום 31.12.2015 בכ- 27 מיליון ש"ח, והקטינו את יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2015 בשיעור של כ- 0.01 נקודות האחוז.

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין:

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תיאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין +10%, ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 31.12.2015, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) ליום 31.12.2015, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות פגומים").

להלן ריכוז התוצאות של ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

10%-	- 5%	5%	10%	
*	*	*	*	דולר
1	*	*	(1)	יורו
*	*	*	*	לירה שטרלינג
*	*	*	*	פרנק שוויצרי
*	*	*	*	יין יפני
1	*	*	(1)	
*	*	*	*	השפעת אופציות**
1	*	*	(1)	השפעה כוללת

* סכום נמוך מ- 0.5 מיליון ש"ח.
** לא כולל אופציות גלומות.

(3) מידע נוסף

מידע מפורט באשר לחשיפת הבנק לסיכון הבסיס נכלל בביאור 30 בדוחות הכספיים.

ד. סיכון מחיר מניות

(1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו

• כללי

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, לגבי התיק הסחיר של הבנק. ליום 31.12.2015 לא נכללו מניות בתיק הסחיר של הבנק (31.12.2014 - זזהה).

• אסטרטגיות ותהליכים

כעקרון, הבנק נמנע - בדרך כלל, מהשקעות פיננסיות במניות בתיק הבנקאי. ליום 31.12.2015 כולל התיק הבנקאי ארבעה סוגי מניות:

- החזקה בשיעור של 31% מאמצעי ההון בחברה כלולה: "תפנית דיסקונט - ניהול תיקי השקעות בע"מ", העוסקת בניהול תיקי השקעות ללקוחות בקבוצת "דיסקונט".
- השקעה בקרנות הון סיכון - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- החזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).

- החזקות ריאליות בשיעור זניח במספר חברות מצומצם, הנובעות מהסכמים להסדרת חובות בעייתיים, שנחתמו בין הבנק לחייבים.

• המבנה הארגוני של פונקצית ניהול הסיכונים

ככלל, "מרכז ניירות ערך" (הכפוף ל"חטיבה הפיננסית") הינו האורגן האחראי על השקעות בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט.

עם זאת, מכיוון שחלק מההשקעות במניות הכלולות בתיק הבנקאי, נובעות מעסקאות אשראי שבוצעו על ידי החטיבה העסקית-מסחרית, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי של הבנק - הוטלה האחריות לניהול הסיכון בקו ההגנה הראשון בגין השקעות אלו - על האגף העסקי, בחטיבה העסקית מסחרית של הבנק.

באחריות לניהול הסיכונים בקו ההגנה השני, בגין הסיכונים הנובעים מחשיפת הבנק להשקעות במניות - נושאת החטיבה לניהול סיכונים.

• המדיניות והטיפול החשבונאי בהחזקות במניות

להלן פרטים לגבי הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק:

- ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס העלות.

במקרים בהם היה השווי ההוגן נמוך מעלות ההשקעה בקרנות, ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. ההפרשה בגין ירידת הערך נזקפה לדוח הרווח והפסד.

- ההשקעה בחברת "תפנית" - דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ, מוצגת על בסיס השווי המאזני.

- החזקות ריאליות מוצגות על בסיס השווי ההוגן או לפי הערכת ההנהלה שאינה עולה על השווי ההוגן.

(2) סקירה כמותית

• להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31.12.2014	31.12.2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
21	15	עלות ⁽¹⁾
⁽³⁾ 2	2	התאמה לשווי הוגן
23	17	שווי הוגן ⁽²⁾

1. בגין מניות אלו נערכה הפרשה לירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני המסתכמת ליום 31 בדצמבר 2015 בסך של 5 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 10 מיליון ש"ח).
2. נתוני השווי ההוגן ליום 31.12.2015 אינם כוללים יתרות המבוססות על מחיר מצוטט בבורסה (31.12.2014 - זהה).
3. סווג מחדש

• להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעות במניות, בחתך סחירות:

31.12.2014	31.12.2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
23	17	השקעות לא סחירות
-	-	השקעות סחירות
23	17	סך הכל

(3) מידע נוסף

מידע מפורט באשר לניהול סיכון מחירי מניות בבנק, לרבות היבטים איכותיים וכמותיים הכרוכים בניהול סיכון זה, נכלל בדוח הסיכונים המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

14. סיכוני נזילות ומימון

א. סיכון נזילות

(1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו

• כללי

סיכון הנזילות מוגדר כחשיפה אפשרית להפסדים ולפגיעה ביציבות הבנק, הנובעת מחוסר יכולת של הבנק לספק את צרכי נזילותו. סיכון זה נגזר, בין היתר, מהתנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

• ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר ולטווח ארוך

על פי הוראת בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון הנזילות", נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס נזילות מזערי" (המוגדר כיחס שבין "כרית הנזילות", לבין התשלומים החזויים, נטו, כחודש הקרוב), שלא יפחת מ-1, בכל עת.

כמו כן הונחו התאגידים הבנקאיים לקיים מעקב אחרי "יחס המימון היציב", המוגדר כיחס שבין מקורות המימון היציבים שלהם, הצפויים להיפרע בטווח של שנה ומעלה, לבין השימושים ארוכי הטווח הצפויים להתממש בטווח זה - ולקבוע יעד ליחס זה. לאור הנחיות בנק ישראל נקבע בבנק יעד ל"יחס המימון היציב", שלא יפחת מ-1.1. היעד אושר על ידי דירקטוריון הבנק בחודש אוקטובר 2013.

סיכון הנזילות מנוהל בבנק באמצעות כלים ניהוליים ומחשוביים שפותחו בנושא זה, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח בבנק מודל עדכני ל"ניהול סיכון הנזילות".

המודל משמש לניהול סיכון הנזילות, ובודק את "פער הנזילות" (המוגדר כפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות לפרעון של הבנק) ו"יחס הנזילות", לטווחים ותרחישים שונים, וכן את "אופק ההישרדות" של הבנק (המוגדר כתקופה העתידית שבה הבנק צפוי לפעול ללא "גרעונות נזילות"), בתרחישים שונים. בנוסף, במסגרת ניהול סיכון הנזילות נבחנים השינויים שחלו בסיכון זה באמצעות כלים ומדדים נוספים, לרבות:

- שימוש ב"תרחישי לחץ הפוכים", במטרה לנטר תרחישים שעלולים לגרום לירידה ביחס הנזילות המזערי, מתחת לרף המינימלי הנדרש.
- בחינת התמהיל ומידת הריכוזיות של מקורות המימון.
- מעקב וניתוח באשר למצבת הנכסים הלא משועבדים.
- שימוש באינדיקטורים לצורך זיהוי מוקדם של סממנים המצביעים על הרעה אפשרית במצב הנזילות של הבנק.
- מעקב אחר תזרימי המזומנים החזויים של המכשירים הפיננסיים, ופערי הנזילות בגין תזרימים אלו.

(2) יחס כיסוי הנזילות

ביום 28.9.2014 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 221), בנושא: "יחס כיסוי הנזילות", במטרה להתאים את ניהול סיכון הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. לעקרונות ולכללים שנקבעו על ידי "ועדת באזל". במסגרת ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לשמר "יחס כיסוי נזילות" (המוגדר כיחס שבין "מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה", לסך תזרים המזומנים - היוצא, נטו, בתקופה עתידית של 30 יום) - שלא יפחת מ-100%.

ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1.4.2015, ומיושמות על ידי הבנק החל ממועד זה. בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס כיסוי נזילות" מינימליים שייכנסו לתוקף במדורג, כדלקמן:

- במועד יישום ההוראה (1.4.2015), נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס כיסוי נזילות", שלא יפחת מ-60%.

- שיעור ההקלה יפחת מדי שנה, עד לכיטולה המלא של ההקלה ביום 1.1.2017. להלן נתונים המשמשים בחישוב יחס כיסוי הנזילות בבנק:

31.12.2015	
מיליוני ש"ח	נתונים כמותיים
7,266	נכסים נזילים באיכות גבוהה
6,268	תזרים מזומנים יוצא, נטו
אחוזים	שיעור נזילות
116	יחס כיסוי הנזילות

(3) התקופות לפירעון של נכסים והתחייבויות בחתך בסיסי הצמדה

להלן נתונים על עודף וגרעון בתזרים המזומנים של הבנק ליום 31.12.2015:

במגזר השקלי קיים גרעון בתקופות לפירעון עד חודש (לרבות השפעת עסקאות עתידיות) המסתכם בכ- 8.3 מיליארד ש"ח, בין היתר, עקב הוראת בנק ישראל, לפיה - אשראי שניתן בתנאי חח"ד ללא קו אשראי, או בחריגה ממנו (בהיקף של כ- 0.2 מיליארד ש"ח), יסווג כ"נכס ללא תקופת פירעון". חלק מהגרעון מכוסה על ידי עודפים בסך של כ- 1.0 מיליארד ש"ח בתקופה לפירעון עד שלושה חודשים. נתונים אלו מבוססים על מועדי הפירעון החוזיים של הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, לאור נסיון העבר - מרבית הפקדונות שסווגו לתקופות פירעון קצרות, מתחדשים באופן שוטף. לפיכך, ובהתבסס על מודל הנזילות שבו עושה הבנק שימוש לצורך ניהול סיכון הנזילות (ראה להלן) - קיים בבנק בפועל ליום 31.12.2015 "פער נזילות" חיובי במגזר זה (לרבות במגזר הצמוד למדד ולמט"ח), לטווח עתידי של חודש, המסתכם בכ- 3.3 מיליארד ש"ח. בנוסף, ניתן לגשר על פערי נזילות בתקופות זמן שונות באמצעות פעילות בתיק ניירות ערך.

במגזר המט"ח קיים גרעון בתקופה לפירעון עד שנה, המסתכם בכ- 0.9 מיליארד ש"ח, המכוסה בתקופות הארוכות יותר (בהנחה שהפיקדונות יתחדשו באופן שוטף). גם במגזר זה ניתן לגשר על פני פערי הזמן שבין פירעון ההתחייבויות לנכסים, באמצעות פעילות בתיק ניירות הערך. יצוין בהקשר זה, כי בהתבסס על מודל הנזילות, המשמש את הבנק לצורך ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר, כאמור, קיים במגזר זה פער נזילות חיובי לטווח עתידי של חודש, שהסתכם ליום 31.12.2015 בסך של כ- 1.1 מיליארד ש"ח.

היקף העסקאות באופציות ליום 31.12.2015 בכנק זניה, ולפיכך, השפעת שינויים אפשריים במחירים המשמשים לקביעת שוויין ההוגן של האופציות על חשיפת הבסיס והחשיפה לסיכון הנזילות בכנק - אינה מהותית.

הבנק קבע מגבלות לגבי פרמטרים שונים המשמשים בניהול סיכון הנזילות, לרבות: "פער הנזילות", "יחס הנזילות", ו"אופק הנזילות". בהתאם למגבלות אלו, יחס הנזילות לטווח קצר לא יפחת מ-1, גם בתרחישי קיצון.

(4) מצב הנזילות לטווח קצר ולטווח ארוך

בעקבות המשבר הכלכלי העולמי שהתרחש בשנת 2008, יישמו הבנקים המרכזיים בארץ ובעולם מדיניות מוניטרית מרחיבה, המתאפיינת בסביבת ריבית נמוכה מאוד. לפיכך, הסתמנה בשנים האחרונות נטייה הולכת וגוברת של ציבור הלקוחות לפעול לקיצור תקופת הפקדונות המופקדים במערכת הבנקאית (באמצעות העדפת פקדונות הניתנים למשיכה "לפי דרישה", על חשבון ירידה במשקלם היחסי של הפקדונות "לזמן קצוב").

במקביל, נרשמה עליה בהעדפת הציבור לממן את פעילותו באמצעות מקורות ארוכי טווח. ההתפתחויות שצוינו לעיל, תרמו לגידול בחשיפת הבנק לסיכונים נזיליות.

הבנק מגדר את חשיפתו לסיכון הנזילות, בין היתר, באמצעות יישום אסטרטגיה להגדלת משקלם של המקורות המגויסים ממשקי בית ועסקים קטנים, שמתאפיינים בשיעורי מיחזור גבוהים. אסטרטגיה זו עולה בקנה אחד עם הכללים שפורסמו על ידי בנק ישראל בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221, בנושא: "יחס כיסוי הנזילות", במסגרתה נקבעו שיעורי מיחזור גבוהים (בשיעור של 97% - 80%), לפקדונות העומדים לפרעון בחודש הקרוב, שהופקדו על ידי לקוחות המשתייכים למגזר הקמעונאי.

במסגרת ניהול סיכון הנזילות וסיכון המימון לטווח ארוך, מתקיימים בחטיבה הפיננסית ובפורומים רלוונטים אחרים, דיונים שוטפים בנושא: "גיוס מקורות לטווח ארוך (מעל שנה).

הדרישה לניהול הנזילות המבנית לטווח ארוך, נגזרת גם מיישום צפוי של הנחיות בנק ישראל בנושא: "יחס המימון היציב" (NSFR), שהוגדר כיחס שבין סך "מקורות המימון היציבים" (המוגדרים כמקורות מימון קיימים, הצפויים לעמוד לרשות הבנק בטווח העולה על שנה ומעלה, בהסתברות גבוהה), לבין סך "השימושים הארוכים" (המוגדרים כשימושים קיימים שהבנק צפוי להמשיך ולממן בטווח זמן של שנה ומעלה).

בשלב זה ועד לקביעת הנחיות מחייבות בנושא זה, נמדד יחס המימון היציב בכנק בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי הבנק ויעדים שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

במסגרת ניהול סיכון הנזילות לזמן ארוך מגייס הבנק פקדונות לזמן ארוך מציבור הלקוחות, בין היתר, באמצעות הפקדות בהוראת קבע. בנוסף, במסגרת אסטרטגיית המימון לגיון המקורות לזמן ארוך, הגיש הבנק (באמצעות חברה בת), בחודש נובמבר 2015, טיוטת תשקיף לגיוס מקורות לטווח ארוך באמצעות הנפקת אגרות חוב בהיקף של עד 250 מיליון ש"ח.

היבט נוסף הכרוך בניהול סיכון זה נגזר מתפיסת ניהול הסיכונים הקבוצתית. מאחר והבנק נמנה על קבוצת בנק דיסקונט לישראל בע"מ, מתאפשרת העברת נזילות בין הבנק לחברה האם, במסגרת הקשרים העסקיים שבין הצדדים.

עם זאת, במסגרת המדיניות לניהול סיכון הנזילות הקבוצתית שהונהגה בכנק ובחברה האם, הונחו הגופים הנכללים בקבוצה לקיים יכולת מימון עצמאית ובלתי תלויה בגופים החברים בקבוצה. הבנק פועל בהתאם למדיניות זו.

(5) מדיניות גיוס המקורות

• גורמי מאקרו סביבתיים

על רקע ההתמתנות שנרשמה במגמת האינפלציה בשנים 2015 - 2012, ולאור המשך ההאטה הכלכלית בחלק ממדינות "גוש היורו" והשלכותיה האפשריות על הפעילות הכלכלית המקומית - המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות שננקטה על ידו בשנת 2012 והפחית גם בשנת 2015 את הריבית במכרז המוניטרי ב- 0.15 נקודות האחוז, לשיעור נמוך של 0.10%, בלבד (31.12.2014 - 0.25%).

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאיפיינו את שנת 2015:

- סכיבת אינפלציה ממותנת: בשנת 2015 נרשמה ירידה בשיעור של כ- 1.0% במדד המחירים לצרכן, המצביעה על ההתמתנות שחלה במגמת הביקושים במשק.
 - מגמה מעורבת בהתפתחות מערכת שערי החליפין שבין השקל לבין המטבעות הזרים - שהתבטאה בתנודתיות בשיעור של עד כ- 4.6%, שנרשמה בשער השקל לעומת המטבעות הזרים המרכזיים.
 - עליה בהיקפי גיוס החוב באמצעות אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל: בשנת 2015 גייסה הממשלה מהציבור באמצעות אגרות חוב ממשלתיות סך של כ- 5.9 מיליארד ש"ח, נטו, לעומת כ- 1.7 מיליארד ש"ח שגויסו על ידי הממשלה באמצעות מכשיר זה אשתקד.
 - ירידה בציפיות האינפלציה של הציבור - שהסתכמו בתום שנת 2015 בשיעור של 0.1%, לעומת כ- 0.6% בתחילת השנה.
- על רקע הירידה בשיעור הריבית במכרז המוניטרי בשנת 2015, כאמור, נרשמו עליות שערים במרבית אפיקי ההשקעה בישראל. בעקבות התפתחויות אלו, נרשמו במהלך שנת 2015 שינויים בהרכב תיק הנכסים של הציבור, כדלקמן:
- ירידה בשיעור של כ- 1.3% במשקל קרנות הנאמנות, בתיק הנכסים.
 - יציבות במשקלם של פקדונות הציבור בבנקים, בתיק הנכסים.
 - עליה בשיעור של כ- 2.0% במשקל המניות, בתיק הנכסים.
- הנתונים הנ"ל משקפים יציבות באפיקי החיסכון של הציבור, שלוותה בהעדפה קלה של האפיקים הסחירים (קרנות נאמנות ומניות), על חשבון האפיקים הסולידים (פקדונות בנקאיים).

• מדיניות הבנק

במסגרת הכנת תוכנית המימון השנתית, מקיימת החטיבה הפיננסית, בשיתוף פורומים רלוונטיים אחרים, דיונים באשר ליישום מדיניות ההנהלה לגבי ניהול סיכון הנזילות.

הדיונים כוללים הערכות באשר לכרית הנזילות הנדרשת למימון תוכנית העבודה השנתית בהיבט סיכון הנזילות, לרבות: הגידול הצפוי בשימושים, והשפעת מדיניות התמחור על מקורות המימון ועל מצב הנזילות.

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן.

מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכר"ם, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

במסגרת השאיפה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, לגיוון תמהיל המקורות ושיפור מבנה הנזילות שלו, הושקעו על ידי הבנק בשנת 2015 מאמצי שיווק במטרה להרחיב בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים במוצרי פקדונות בנקאיים, בכלל - ובפקדונות חיסכון בהפקדות חודשיות, בפרט - פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חיסכון. במסגרת מאמצים אלו, מפעיל הבנק מרכזי "בנקאות פרטית", המשרתים את מעגל הלקוחות בעלי עושר פיננסי.

להלן פרטים באשר להתפתחויות שנרשמו במקורות הבנק בשנת 2015, במגזרים השונים:

פקדונות לא צמודים - היקף הפקדונות הלא צמודים עלה בשנת 2015 בשיעור של 12.4% והסתכם ביום 31 בדצמבר 2015 בסך של 19,800 מיליון ש"ח. העליה בהיקף הפקדונות נובעת מהתפתחות הפעילות הקמעונאית בבנק בשנת 2015 המתבצעת בעיקר במגזר הצמדה זה. במסגרת מדיניות גיוס הפקדונות הלא צמודים, שואף הבנק להרחיב את תשתית הלקוחות ולהגדיל את פיזור תיק הפקדונות תוך קיום רמת תעריפים דומה למקובל במערכת הבנקאית. במקביל, מפעיל הבנק חדר "עסקאות שקלים" שנועד לתת מענה לפקדונות גדולים, תוך מתן גמישות בהטבות לפקדונות אלה.

פקדונות צמודים למדד - היקף הפקדונות הצמודים למדד הסתכם ביום 31 בדצמבר 2015 בסך של כ- 2,854 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ- 11.0% לעומת יתרתם בסוף השנה הקודמת. הירידה בהיקף הפקדונות הצמודים נובעת, בין היתר, מסביבת האינפלציה הנמוכה ששררה בשנת 2015.

עיקר הגיוס במגזר זה בשנת 2015, התבצע באמצעות הפקדות חד פעמיות לתקופה של כשנתיים ובאמצעות הפקדות בהוראות קבע חודשיות.

פקדונות במטבע חוץ וצמודים למטבע חוץ - היקף הפקדונות ליום 31 בדצמבר 2015, הסתכם בכ- 2,734 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ- 14.2%. הירידה שנרשמה באפיק חיסכון זה, נובעת בעיקר, מסביבת הריבית הנמוכה השוררת במגזר זה.

כתבי התחייבות נדחים - במסגרת המדיניות לגיוון תמהיל המקורות ולשיפור יחס הלימות ההון שלו, גייס הבנק בעבר כתבי התחייבות נדחים. היקף כתבי התחייבות הנדחים ליום 31.12.2015 מסתכם ב- 672 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 681 מיליון ש"ח).

כתבי התחייבות דורגו על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "AA-", הנמוך בדרגה אחת מהדירוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA"). הפער בדירוג נגזר ממתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית "S&P" (חברת האם של "מעלות - S&P") - לפיה כתבי התחייבות נדחים ידורגו בדרגה אחת נמוכה יותר, מתחת לדירוג המנפיק.

דירוג כתבי התחייבות עודכן על ידי חברת הדירוג לאחרונה ביום 23.12.2015, ואישר את הדירוג שנקבע לכתבי התחייבות אלו אשתקד.

לפרטים נוספים באשר למגבלות החדשות החלות על הנפקת כתבי התחייבות נדחים, בעקבות יישומם של כללי "באזל 3" החל מיום 1.1.2014 - ראה פרק 8 לעיל.

• נכסים נזילים

להלן נתונים על הנכסים הנזילים של הבנק:

- כ- 18.0% מנכסי הבנק הינם מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חדשים
- מהם כ- 94.1% פקדונות בבנק ישראל (31.12.2014: 17.1% - 83.4%, בהתאמה).
- כ- 9.4% מנכסי הבנק הינם ניירות ערך סחירים בבורסה (31.12.2014 - 13.0%).

דהיינו, כ- 27.4% מסך נכסי הבנק ניתנים למימוש בזמן קצר (31.12.2014 - 30.1%). שיעורם הגבוה של הנכסים הנזילים נובע מיישום מדיניות המכוונת לשמר יחסי נזילות גבוהים בבנק, על רקע השפל הכלכלי וחוסר הוודאות השוררים במשק העולמי, כפועל יוצא מהמשבר הפיננסי המתמשך במדינות רבות בעולם.

(6) מאפיינים התנהגותיים של נכסים והתחייבויות פיננסיים

במסגרת ניהול סיכון הנזילות מתקיימות הערכות באשר למאפיינים ההתנהגותיים של הנכסים והתחייבויות הפיננסיים (בעיקר בכל הנוגע לסטיה אפשרית ממועדי הפרעון החוזיים של מכשירים אלו). הערכת המאפיינים ההתנהגותיים של מכשירים אלו מבוססת על מודלים פנימיים ועל ההנחיות שנקבעו על ידי בנק ישראל בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221, לצורך חישוב "יחס כיסוי הנזילות". ההיבטים ההתנהגותיים של נכסים והתחייבויות הוגדרו על ידי בנק ישראל במסגרת ההנחיות שנכללו בהוראה זו. המאפיינים ההתנהגותיים של הנכסים והתחייבויות הפיננסיים שנקבעו במודלים הפנימיים המשמשים את הבנק מבוססים על הערכות מומחה (לרבות הערכות גורמים עסקיים), על השוואה לפרמטרים מקובלים בקבוצה הבנקאית עליה נמנה הבנק, ועל כללים שנקבעו על ידי בנק ישראל.

(7) גילוי באשר למפקידים גדולים

להלן נתונים באשר להיקף הפקדונות של מפקידים גדולים בבנק:

31.12.2014	31.12.2015	קבוצת המפקידים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
902	1,301	קבוצה - א'
789	756	קבוצה - ב'
774	526	קבוצה - ג'
2,465	2,583	סך הכל

(8) מידע נוסף

מידע מפורט באשר לניהול סיכון הנזילות בבנק, לרבות היבטים איכותיים וכמותיים הכרוכים בניהול סיכון זה, נכלל בדוח הסיכונים המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק, בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

ב. סיכון המימון

(1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו

סיכון המימון מוגדר כחשיפת הבנק לפגיעה בזמינות המקורות, לרבות פגיעה בהרכבם (שעלולה לאלץ את הבנק להשען על מקורות יציבים פחות).

במטרה לגדר סיכון זה פועלת הנהלת הבנק לגיוון היצע המקורות וליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, בין היתר, באמצעות הרחבת בסיס הפקדונות במגזר הלקוחות הקמעוניים המתאפיינים בשיעורי יציבות גבוהים.

בנוסף, עורכת החטיבה הפיננסית בשיתוף פורומים רלוונטיים אחרים, דיונים בתוכנית המימון של הבנק, במסגרתם נבחנת יכולת הבנק לספק מקורות מימון מתאימים לגידול הצפוי בנכסי הבנק, לרבות קביעת היקפי הפקדונות הנדרשים בחתכים שונים, כגון: סוגי המפקידים, תקופת הפקדונות, ומגזר ההצמדה שלהם.

(2) עמידה בתוכנית העסקית

במסגרת ניהול סיכון המימון ובמטרה לקיים מבנה מקורות נאות, לרבות הסתמכות מצומצמת על מפקידים סיטונאים, באמצעות שאיפה לגיוון מקורות לפיזור רחב ככל האפשר של מפקידים - נקבעו על ידי הבנק יעדים כמותיים בנושא זה, לרבות שיעור הפקדונות הקמעונאיים שיגויסו מכלל הפקדונות.

סטייה מיעדים אלו עלולה לגרום לגידול במשקל הפקדונות הסיטונאיים, וכנגזרת מכך לקיטון במדדי הנזילות של הבנק המחושבים במסגרת מודל הנזילות הפנימי.

(3) מגבלות בשנת 2015

לא נקבעו בבנק מגבלות בנושא גיוס המקורות, למעט המגבלות העקיפות שנקבעו על ידי בנק ישראל במסגרת ההוראה בנושא: "יחס כיסוי הנזילות", המקנה משקל נמוך למיחזור פקדונות לא קמעונאיים.

(4) מדדים כמותיים

להלן התפלגות הרכב הפקדונות בבנק בחתך גדל הפקדון ליום 31.12.2015 והשינוי בהרכב זה לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

השינוי	31.12.2014		31.12.2015		מדרגות הפקדון*	
	%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	עד	מ
4.2	43.3	10,428	42.8	10,866	1	-
3.0	25.2	6,065	24.6	6,247	10	1
9.4	31.5	7,567	32.6	8,275		מעל 10
5.5	100.0	24,060	100.0	25,388		סך הכל

* במיליוני ש"ח.

(5) מסגרות אשראי העומדות לרשות הבנק ותנאיהן

הבנק רשאי לנצל מסגרות אשראי, שמעמיד בנק ישראל עבור המערכת הבנקאית, הנושאות ריבית שנתית בשיעור של 0.2% לשנה (לפי השיעורים ששררו הסוף שנת 2015), בכפוף להעמדת בטחונות בהיקף שהוגדר על ידי בנק ישראל.

היקף האשראי הפוטנציאלי שהבנק רשאי לנצל במסגרת כללים אלו הסתכם ליום 31.12.2015 בסך של כ- 4.9 מיליארד ש"ח. היקף אשראי זה נגזר מיתרת הפקדונות שהפקיד הבנק בבנק ישראל במסגרת המכרזים המוניטריים, וכן מיתרות הזכות בחשבונות העובר ושב של הבנק בבנק ישראל ומהיקף אגרות החוב שהופקדו על ידי הבנק בבנק ישראל.

לבנק אין הסכמי מסגרת לניצול אשראי עם גופים פיננסיים אחרים.

(6) מידע נוסף

מידע מפורט באשר לניהול סיכון הממון בבנק לרבות היבטים איכותיים וכמותיים הכרוכים בניהול סיכון זה, נכלל בדוח הסיכונים ליום 31.12.2015 המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת:

<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

15. הסיכון התפעולי

א. סקירת הסיכון ואופן ניהולו

תפישת ניהול הסיכון התפעולי מבוססת על עקרונות ניהול סיכונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 310 ועקרונות ניהול סיכון מקובלים בעולם, במסגרתם היחידות השונות הנוטלות סיכון בבנק, נושאות באחריות מלאה לתהליכי ניהול סיכונים וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותן. תפישה זו עולה בקנה אחד עם תפישת ממשל ניהול הסיכונים המפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין 350 ו-355.

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, שאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים, ובתהליכי עבודה ומערכות. במסגרת זו הוגדרו התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי, למדידה להערכה ולניטור סיכונים, בקרות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון תואמת להוראות בנק ישראל, ומבוססת על מסגרת ניהול הסיכון של החברה האם, בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. ממשל ניהול הסיכון התפעולי מבוסס על שלושה קווי הגנה.

ב. מדדים כמותיים

הצהרת תיאבון לסיכון מגדירה מגבלות כמותיות ואיכותיות בהקשר עם ניהול הסיכון התפעולי. מגבלות פנימיות אלו, כגון: מגבלת כמות סיכונים תפעולים ברמת סיכון שיווי גבוהה וגבוהה מאוד שאינה חורגת מהצהרת תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון ומגבלת סיכונים בעלי פוטנציאל נזק גדול, נמדדות ומנטרות אחד לתקופה על ידי חטיבת ניהול הסיכונים.

הבנק מחשב את חשיפתו לסיכונים תפעוליים בהתאם ל"גישה הסטנדרטית" שנקבעה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 206, המבוססת על חלוקת פעילות הבנק לקווי עסקים שהוגדרו בהוראה וחישוב ההון הנדרש בגין כל אחד מקווי העסקים. על פי הנחיות אלו חשיפת הבנק לסיכונים תפעוליים, נגזרת מדרישת ההון כאמור, ומיחסי ההון המינימליים שנקבעו על ידי בנק ישראל.

להלן נתונים לגבי דרישת ההון וחשיפת הבנק בגין סיכונים תפעוליים ליום 31.12.2015, לעומת הנתונים המקבילים אשתקד:

	31.12.2014	31.12.2015
השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
דרישת ההון	165	235
החשיפה לסיכון התפעולי	1,837	1,871

בשנת 2015 לא נרשם שינוי מהותי בהיקף החשיפה התפעולית השינוי בדרישת ההון הנגזרת מחשיפה זו, מוסבר ביישום "כללי באזל", במסגרתם הועלתה דרישת ההון הכולל, מ-9% ביום 31.12.2014, ל-12.5% החל מיום 1.1.2015.

ג. מידע נוסף

מידע מפורט באשר לניהול הסיכון התפעולי בבנק, לרבות היבטים איכותיים וכמותיים הכרוכים בניהול סיכון זה, נכלל בדוח הסיכונים ליום 31.12.2015 המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/> financial-reports/regulatory

16. סיכונים נוספים

א. הסיכון הסביבתי

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיוטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך ולנהל את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, לרבות הסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה, ניהול החשיפה, וקביעת האחראים לניהול הסיכון.

במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שימשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך.

בנוסף, נדרש הדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא, באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שננקטו על ידי הבנק במסגרת פעילותו לניהול, מדידה ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 11 ביוני 2009 פרסם המפקח על הבנקים הנחיה נוספת בנושא זה, המפרטת היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגישה את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני. במסגרת ההנחיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לזהות ולהעריך את הסיכון הסביבתי כחלק מהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי. לפיכך נדרשו התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות, את הערכת הסיכון הסביבתי.

לאור הנחיות אלו עוגנה בבנק מסגרת ניהול הסיכון הסביבתי בפרק ייעודי במסמך מדיניות ניהול סיכון האשראי שאושר על ידי הדירקטוריון.

המסגרת המעוגנת גם בנהלים פנימיים, קובעת כללים ופעולות לניטור הסיכון הסביבתי של לקוחות הבנק, ומבוססת על מסגרת העבודה שנקבעה בחברה האם, בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק והנסיבות המקומיות.

ניטור חריגות ממגבלות התיאבון לסיכון של הסיכון הסביבתי, נערך באמצעים ממוכנים המפלחים את חשיפת הלקוחות לסיכון סביבתי, מספר פעמים בשנה.

בנוסף, דירוג האשראי של לווים (מעבר לרף מסוים), כולל גם היבטים של חשיפה לסיכון. במקביל, הבנק ממפה את חשיפתו לסיכונים סביבתיים הנובעת מהשקעות בניירות ערך לא ממשלתיים.

במסגרת ניהול הסיכון הבנק עוקב אחרי התפתחות החקיקה בתחום זה, בליווי מומחה חיצוני.

ב. סיכונים אבטחת מידע וסיכונים "סייבר"

פעילות התאגידים הבנקאיים נשענת על תשתיות טכנולוגיות מתקדמות וחדשנות טכנולוגית, לרבות תשתיות מיחשוב "פתוחות" וקבלת שירותי מיחשוב מצדדים שלישיים המאפשרים מתן שירותים בנקאיים זמינים ללקוחות "בכל עת ובכל מקום". תשתיות מתקדמות אלו חושפות את התאגידים הבנקאיים לסיכונים אבטחת מידע ו"סיכונים סייבר", שהתממשותם עלולה לשבש את פעילותם התקינה ולהוביל לפגיעה במוניטין, ירידה באמון הציבור, ואף לגרום, במקרה קיצוני, לפגיעה ביציבותם.

להערכת בנק ישראל, נרשמה בתקופה האחרונה עליה מתמדת בחשיפת התאגידים הבנקאיים (בארץ ובעולם) לאיומי סייבר, המתבטאת בעליה בתחכום ההתקפות, בעוצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי לזהות התקפות אלו. לאור החשיבות הרבה שמייחס בנק ישראל לנושא זה ולסכנות הפוטנציאליות הטמונות בו, פרסם בנק ישראל ביום 16 במרס 2015 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 361), בנושא: "ניהול ההגנה הסייבר", המסדירה את דרישות הפיקוח על הבנקים מהתאגידים הבנקאיים בתחום זה.

התשתיות הטכנולוגיות הנמצאות בשימוש הבנק, כוללות ארבע סביבות עבודה:

- הרשת התפעולית הפנימית (מערכת המחשב המרכזית) - שבאמצעותה מתבצעת הפעילות העסקית בבנק. רשת זו מופעלת ומתוחזקת על ידי החברה האם (שאחראית, בין היתר, להפחתת החשיפה לסיכוני אבטחת מידע) ומנותקת מיתר סביבות העבודה.
- רשת מנהלתית פנימית - הכוללת תקשורת בין עובדי ההנהלה השונים בנושאי מנהלה ונושאים מקצועיים, וכן שימוש באמצעים טכנולוגיים מנהלתיים שונים החשופים גם הם לסיכוני סייבר.
- רשת האינטרנט החיצונית - המשמשת להתכתביות דואר אלקטרוני עם גורמים חיצוניים.
- אתר האינטרנט של הבנק - המשמש את לקוחות הבנק לכיצוע פעולות בחשבונותיהם, המופעל ומתוחזק על ידי חברת האם (שאחראית, בין היתר, להפחתת החשיפה לסיכוני אבטחת מידע באתר זה).
- הרשת התפעולית והמנהלית הפנימיות חשופות לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות (לרבות ניתוקן מהרשתות החיצוניות), ובכללם: חדירה בלתי מורשית, העברת - "קבצים נגועים" ממקורות חיצוניים באמצעות התקנים לא מורשים או חדירה לאתרים מאובטחים מורשים, והוצאת מידע באמצעים שאינם מורשים.
- רשת האינטרנט החיצונית חשופה לתקריות קיברנטיות, לרבות התקפות והחדרת וירוסים באמצעות קווי התקשורת של הרשת, חדירה בלתי מורשית, ציטות לדואר אלקטרוני והוצאת מידע באמצעות התקנים בלתי מורשים.
- הבנק פועל לצמצום החשיפה לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות (הן ברשת הפנימית והן ברשת האינטרנט), באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, ובכללם:
 - הטמעת מערכות בקרה וניהול אמצעים נתיקים המחוכרים לתחנות העבודה.
 - הטמעת מערכת המשמשת להעברה מאובטחת, רב שכבתית, של קבצים מרשתות חיצוניות לרשת הפנימית, העומדת בסטנדרטים שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא: "קודים עוינים".
 - הטמעת כלי הגנה לבסיסי נתונים.
 - הטמעת מנגנונים לזיהוי משתמשים.
 - הקשחת קריטריונים לתקשורת במערכות "גישה מרחוק".
 - שיפור האמצעים למידור בין קבוצות משתמשים שונות.
 - הטמעת אמצעי אבטחה משופרים לתקשורת עם סניפי הבנק.
 - הטמעת תשתיות טכנולוגיות מתקדמות, בעלות עמידות גבוהה יותר לתקריות קיברנטיות.
 - הטמעת מנגנוני "IPS", לצמצום החשיפה להתקפות על קוי התקשורת.
 - הטמעת אמצעי אבטחה להתגוננות בפני גורם עוין ביחידות הקצה.

לאור הסטנדרטים הגבוהים בהם פועלים הבנק והחברה האם שלו ואמצעי ההגנה שננקטו על ידם בתחום זה, כמפורט לעיל, לא נרשמו בשנת 2015 ארועי אבטחת מידע משמעותיים או תקריות קיברנטיות, שגרמו לנזקים כספיים או אחרים.

ג. סיכונים משפטיים

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק להפסדים, בין היתר, בשל העדר יכולת לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, או בשל הליכים משפטיים שנפתחו נגד הבנק וכן חשיפה להפסדים בגין קנסות או צעדי עונשין הנובעים מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים, הוכן בבנק מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים", המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם, שאושר על ידי הדירקטוריון.

עדכונים שוטפים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך הסיכונים").

ד. סיכוני ציות

סיכוני הציות והרגולציה מוגדרים כחשיפת הבנק להטלת קנסות ועיצומים מצד גורמי אכיפה ולפגיעה במוניטין של הבנק בשל אי מילוי או כשלון בציות להוראות חוק (לרבות הוראות שפרסם המפקח על הבנקים).

במטרה להסדיר סטנדרטים הולמים ניהול הסיכון בתאגידים הבנקאיים, פרסם בנק ישראל ביום 3.6.2015 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308 בנושא: "ציות לפונקצית הציות בתאגיד הבנקאי".

במסגרת התיקון להוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לגבש מדיניות כתובה בנושא: "מדיניות הציות", שתאושר על ידי הדירקטוריון.

הבנק גיבש מסמך מדיניות בנושא זה, שאושר על ידי הדירקטוריון ביום 28 בדצמבר 2015.

יצוין כי בשנים האחרונות גיבשו מדינות רבות שורת חוקים, במטרה לאתר כספים של אזרחיהן המוחזקים מחוץ לגבולותיהם (בין היתר, מתוך כוונה לחמוק מתשלומי המס המוטלים עליהם במדינות אלו).

צעדי חקיקה אלו כוללים בין היתר, חקיקת מיסים שיזמה ממשלת ארה"ב - ("FATCA") וסטנדרטים לחילופי מידע אוטומטיים בנושא מס שפורסמו על ידי ארגון ה-OECD.

במטרה להסדיר את הפעילות הבנקאית בנושא זה, פרסם בנק ישראל ביום 16 במרס 2015 מכתב בנושא: "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות (CROSS BORDER), במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים, בין היתר, לסווג לקוחות ומדינות המתאפיינים בפוטנציאל גבוה להתממשות סיכונים חוצי גבולות, ולקבל מלקוחותיהם הצהרות לגבי דיווחי המס שנערכו על ידם, וכתבי ויתור שיאפשרו לתאגידים הבנקאיים למסור מידע רלוונטי לרשויות המס בחו"ל, אם יידרשו לעשות כן.

הבנק יישם את ההנחיות שנכנסו לתוקף מהמועד שנקבע ליישומן ונערך ליישום יתר ההנחיות במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף.

במקביל לצעדי חקיקה והסדרה אלו, הופיעו פרסומים באמצעי התקשורת, לפיהם ניהלו רשויות המס האמריקאיות חקירה כנגד בנק לאומי (להלן: "לאומי"), בחשד למעורבות בעבירות מס שביצעו לקוחותיו המחזיקים בנתינות אמריקאית. בהתאם לפרסומים אלה, חתם "לאומי" על הסכמים עם הרשויות בארה"ב במסגרתם התירו רשויות אלה ל"לאומי" לשלם קנסות, בתמורה להסכמתן שלא להגיש כתבי אישום פליליים כנגדו.

בעקבות התפתחויות אלה ובהתאם לדרישות בנק ישראל, נערכה בבנק ובחברה האם ביקורת פנימית בסיוע משרד רואי חשבון חיצוני בנושא ניהול החשיפה לסיכונים חוצי גבולות בפעילות לקוחות תושבי חוץ, במסגרתה נבחנה רמת החשיפה של הבנק והקבוצה לסיכונים אלה. הממצאים שנכללו בדוח נדונו בועדת הביקורת ביום 22.6.2015, ובדירקטוריון הבנק ביום 30.6.2015.

בהמשך לביקורת זו, ובעקבות ביקורת קבוצתית שנערכה בנושא זה, התבקש הבנק על ידי בנק ישראל ביום 20 באפריל 2015, לערוך ביקורת מיוחדת בנושא הציות לחוקי המס של ממשלת ארה"ב, במסגרתה ייבחנו המדיניות והנהלים המיושמים על ידי הבנק בנושא זה, ויאתרו הלקוחות העונים להגדרת "US PERSON", שפתחו חשבון בבנק החל מחודש אוגוסט 2010, במטרה לבחון את נאותות ההתנהלות מול לקוחות אלה בעת פתיחת החשבון ולאחר מכן.

הביקורת נערכה על ידי הבנק כנדרש וממצאיה נכללו בדוח ביקורת שנדון בועדת הביקורת ביום 4 באוגוסט 2015.

17. הערכת חשיפת הבנק לגורמי סיכון

להלן ריכוז גורמי הסיכון אליהם חשוף הבנק בפעילותו השוטפת, והתייחסות למידת ההשפעה האפשרית של כל אחד ממרכיבי הסיכונים על הבנק:

גורם הסיכון	השפעת הסיכון
1. השפעה כוללת של סיכוני האשראי	בינונית
- סיכון בגין איכות לווים ובטחונות ⁽¹⁾	בינונית
- סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	בינונית
- סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים ⁽³⁾	נמוכה - בינונית
2. השפעה כוללת של סיכוני שוק	נמוכה - בינונית
- סיכון ריבית ⁽⁴⁾	נמוכה - בינונית
- סיכון אינפלציה ⁽⁵⁾	נמוכה
- סיכון שער חליפין ⁽⁶⁾	נמוכה
- סיכון מחירי מניות ⁽⁷⁾	נמוכה
3. סיכון נזילות⁽⁸⁾	נמוכה - בינונית
4. סיכון תפעולי⁽⁹⁾	בינונית
5. סיכון אבטחת מידע וסיכון קיברנטי⁽¹⁰⁾	בינונית - גבוהה
6. סיכון משפטי⁽¹¹⁾	נמוכה
7. סיכון מוניטין⁽¹²⁾	בינונית
8. סיכונים ציית⁽¹³⁾	בינונית

להלן עיקרי הנימוקים להערכות שצוינו לעיל:

(1) סיכון בגין איכות לווים ובטחונות - הדירוג הממוצע של הלווים בבנק נמצא בתחום "סביר

עד טוב". בנוסף לכך, מעריכה הנהלת הבנק כי מדיניות קבלת הבטחונות וטיב הבטחונות שמקבל הבנק מהלווים - אינה שונה מהותית מהמקובל במערכת הבנקאית.

יצוין בהקשר זה, כי בשנת 2015 הסתכם שיעור ההפרשות בגין הפסדי אשראי בשיעור של 0.33%, מיתרת האשראי, המהווה עליה של 0.25 נקודת האחוז לעומת הנתון שנרשם אשתקד (0.08%). הגידול בשיעור ההוצאה להפסדי אשראי נובע, בין היתר, מגידול בהוצאה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ומוסבר בהערכות לפיהן חל גידול בסיכון האשראי הגלום בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים, בתחומים הקשורים למימון נדל"ן (בעיקר: אשראי בענף הבינוי והלוואות לדיר), ובגין מימון שניתן לאנשים פרטים.

על רקע הערכות אלו, פרסם בנק ישראל בשנת 2015 הוראת דיווח חדשה בנושא: "הפרשת קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים", במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים להגדיל את שיעור ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, בגין התאמות איכותיות בענף "אנשים פרטיים", לשיעור של 0.75% (הבנק יישם דרישה זו בשנת 2014).

בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים להמשיך ולפעול לשיפור תהליכי ניהול סיכון האשראי שניתן לאנשים פרטיים, לרבות איכות המידע הקיים בידיהם ככל הנוגע לסיכון זה.

התפתחויות אלו משקפות לדעת הנהלת הבנק עליה ברמת אי הוודאות בפעילות המשק המקומי. לפיכך, ועל רקע הגידול שרשם הבנק בשנת 2015 בהיקף החובות הבעייתיים ובשיעורי ההפרשות להפסדי אשראי, כאמור, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(2) סיכון בגין ריכוזיות ענפית - שיעור האשראי הגבוה ביותר בבנק, בחתך "ענפי משק" הינו

בגין אשראי שניתן ללווים שענף העיסוק שלהם הינו "ענף הבניה". שיעור סיכון האשראי הכולל ב"ענף הבניה" ביחס לכלל סיכון האשראי בבנק ליום 31.12.2015, מסתכם בכ- 21.5% (31.12.2014 - 21.4%). מאידך, שיעור סיכון האשראי בענף "אנשים פרטיים" ביחס לכלל סיכון האשראי בבנק (30.9%), נמוך מהשיעורים המקובלים במערכת הבנקאית. בנוסף, על פי מדדים מקובלים למדידת ריכוזיות ענפית ("מדד הרפינדל"), עולה - כי נתון ה"ריכוזיות הענפית" של הבנק על פי מדד זה, עולה על הנתון הממוצע בחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל (אף כי בשנים האחרונות צומצם הפער שבין הבנק למערכת הבנקאית בנושא זה). לאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(3) סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים - בהוראות בנק ישראל נקבעו מגבלות ביחס להיקף

האשראי שיכול לתת תאגיד בנקאי ל"לווה", "קבוצת לווים" ו- "סך חבות הלווים הגדולים" (כהגדרת מונחים אלו בהוראות בנק ישראל).

שיעור האשראי שניתן ללווים ולקבוצות לווים ביחס לאמצעי ההון של הבנק ליום 31.12.2015, הינו כדלקמן:

- ללווה הגדול ביותר: 4.3%, הנמוך בכ- 71.3% מתחת למגבלה שנקבעה על ידי בנק ישראל (31.12.2014 - 67.3% מתחת למגבלה).
- ל"קבוצת הלווים" הגדולה ביותר: 10.0%, הנמוך בכ- 60.0% מתחת למגבלה שנקבעה על ידי בנק ישראל (31.12.2014 - 45.6% מתחת למגבלה).
- בגין "סך חבויות הלווים הגדולות" ביותר: 10.0%, המהווה כ- 91.7% מתחת למגבלה שנקבעה על ידי בנק ישראל - 10% מהון הבנק (31.12.2014 - 80.3% מתחת למגבלה).

בנוסף לכך, נקבעו בבנק מגבלות נוספות שנועדו להפחית את ריכוזיות האשראי בבנק, לרבות הגבלת מספר הלקוחות הגדולים בבנק. לאור המרווח הגדול יחסית בין שיעורי הריכוזיות הקיימים בבנק, לבין המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל (ומגמת השיפור שנרשמה בנתונים אלו בשנים האחרונות) - ומכיוון שמדד אלטרנטיבי של פיזור האשראי בבנק (מדד "ג'יני"), מצביע גם הוא על רמת ריכוזיות נמוכה יחסית בבנק (שנמצאת אף היא במגמת שיפור בשנים האחרונות), החליטה הנהלת הבנק להפחית בתקופת הדוח את ההערכה לרמת החשיפה של הבנק לסיכון זה - מ"בינונית", ל- "נמוכה - בינונית".

(4) סיכון ריבית - להערכת הנהלת הבנק נקבעו על ידי הדירקטוריון מגבלות נאותות בנושא זה (כמפורט לעיל), וחשיפת הבנק בפועל נמוכה ממגבלות אלו. עם זאת, החל משנת 2015, נמדדות ההתחייבות ארוכות הטווח לתשלום זכויות עובדים לפי שוויין ההוגן בהתבסס על שיעורי ריבית עדכניים (כמתחייב מיישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא זה, שיושמו על ידי הבנק החל מיום 1.1.2015). לאור האמור לעיל, נכללו על ידי הבנק, החל משנת 2015, במסגרת חישוב החשיפה לסיכון הריבית, גם ההתחייבויות ארוכות הטווח בגין "זכויות עובדים" (בהיקף של כ- 600 - 700 מיליון ש"ח). לאור הגידול בהיקף המרכיבים החשופים לשינויים בשיעור הריבית, החליטה הנהלת הבנק להעלות בתקופת הדוח את הערכת החשיפה של הבנק למרכיב סיכון זה - מרמה "נמוכה", ל"נמוכה - בינונית".

(5) סיכון אינפלציה - המגבלות שהציב הדירקטוריון בנושא השקעת ההון הפעיל הכלכלי במגזר ה"צמוד" (כמפורט לעיל), מותירות בידי הנהלת הבנק חופש פעולה גדול. יחד עם זאת, לאור היציבות היחסית שנרשמה בסביבת האינפלציה במשק המקומי (לרבות הציפיות להמשך מגמה זו), ומכיוון שהבנק עוקב מקרוב אחרי השינויים בתחזיות המקרו - כלכליות, ומגיב בצורה דינמית לשינויים בתחזיות אלו, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(6) סיכון שער חליפין - להערכת הנהלת הבנק, המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל) שמרניות. בפועל, חשיפת ההון הפעיל הכלכלי של הבנק למגזר המט"ח נמוכה במידה ניכרת מהמגבלות שנקבעו, ולפיכך מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(7) סיכון מחירי מניות - לאור שיעורי ההשקעה הנמוכים של הבנק במכשיר זה, בדרך כלל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק למרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(8) סיכון נזילות - הבנק מיישם מדיניות המכוונת לשמר רמה גבוהה של נכסים נזילים. בנוסף, פועל הבנק להגדלת הפיזור ושיפור בתמהיל הפקדונות, ומפעיל מודלים ומגבלות שונות לניהול סיכון הנזילות (כמפורט לעיל). פעולות אלו של הבנק מתבטאות בשיעור גבוה יחסית (120%) של יחס כיסוי הנזילות הממוצע לרבעון הרביעי של שנת 2015, כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 (ליום 30.9.2015 מסתכם יחס כיסוי הנזילות הממוצע במערכת הבנקאית בשיעור של כ- 102%). עם זאת, מכיוון שבמדדים אחרים המשמשים למדידת רמת הנזילות של הבנק, נרשמה בשנת 2015 ירידה (כגון: מדד שיעור הנכסים הנזילים מכלל הנכסים שירד בשנת 2015 ב- 2.7 נקודות האחוז, לשיעור של 27.4%), החליטה הנהלת הבנק להעלות בתקופת הדוח את הערכת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - מרמה "נמוכה", לרמה "נמוכה - בינונית".

(9) סיכון תפעולי - בשנת 2014 החל הבנק ביישום מספר תהליכים תפעוליים מרכזיים ובכללם: העתקת פעילויות תפעוליות מהסניפים ליחידת תפעול עורפי ייעודית, והאחדת תהליכי העבודה בסניפים, באמצעות שינויים במתכונת העבודה.

לאור הסיכון המובנה ביישום תהליכים אלו הועלתה בעבר הערכת החשיפה של הבנק לסיכון זה לרמה "בינונית - גבוהה".

בעקבות ההתקדמות שנרשמה בשנת 2015 ביישום תהליכים אלו, במהלכם לא נרשמו בבנק הפסדים מהותיים, החליטה הנהלת הבנק לשוב ולהפחית את הערכת הסיכון בגין מרכיב זה לרמה: "בינונית".

(10) סיכון אבטחת מידע וסיכון סייבר -

הסיכון הוגדר כחשיפת הבנק לפגיעה בפעילותו ולנזקים אחרים הנובעת מהתקפות קיברנטיות על מערכות המחשב של הבנק. מערכות המידע המשמשות את הבנק מבוססות על מערכות המחשב המרכזיות של החברה האם המתפעלת ומתחזקת אותן.

החברה האם מקצה משאבים להתמודדות עם הסיכונים ומשפרת את איכות ניהול הסיכון לרבות יישום דרישות הסדרה, קביעת מדיניות ונהלים וחיזוק הכלים לניטור ובקרת הסיכון.

עם זאת, בעקבות התגברות האיומים להתקפות קיברנטיות והעליה שנרשמה בעוצמה וברמת הסבירות שלהם, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה ברמה "בינונית גבוהה".

(11) סיכון משפטי - הסיכון המשפטי הוגדר, כאמור, כ"חשיפת הבנק לפגיעה בפעולותיו העסקיות או במצבו הכספי עקב היעדר יכולת לאכוף חוזים או עקב התממשות תביעות משפטיות או כתוצאה מהפעלת שיקול דעת מוטעה". החשיפה לסיכון זה כוללת גם חשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית או הסדרים פרטניים.

הבנק נערך לנטר ולבקר סיכונים אלו, ועד כה לא נרשמו בבנק הפסדים מהותיים בתחום זה. לאור האמור לעיל, ומכיוון שהבנק נוקט בבקורות שונות במטרה לצמצם סיכון זה, ככל האפשר, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(12) סיכון מוניטין - הסיכון מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסדים כתוצאה מפגיעה בתדמיתו בקרב: לקוחות, משקיעים, אנליסטים וגופים רלוונטים אחרים, שעלולה להשפיע לרעה על יכולת הבנק לפתח קשרים עסקיים או לשמר אותם, באופן שיקשה על הבנק לגייס מקורות מימון". לאור התפתחות המודעות הצרכנית בציבור לגבי השירותים הניתנים על ידי המערכת הבנקאית ועלויותיה, והפרסומים המופיעים באמצעי התקשורת בנושא זה בתדירות הולכת וגוברת (לרבות פרסומים ביקורתיים ספציפיים המתייחסים לבנק), מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(13) סיכון ציות - הסיכון מוגדר כחשיפת הבנק להטלת קנסות ועיצומים מצד גורמי אכיפה, ולפגיעה במוניטין הבנק בשל אי מילוי או כשל בציות להוראות חקיקה (לרבות הוראות שפורסמו על ידי המפקח על הבנקים). הבנק מנטר את החשיפה לסיכון זה באמצעות ביסוס תשתית נאותה (בהיבט הארגוני ובהיבט תהליכי העבודה), לרבות:

- מינוי פונקציית ציות ייעודית בלתי תלויה.
- קביעת מדיניות ציות המקיימת את הכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא זה.
- אימוץ תוכנית אכיפה פנימית בנושא הייעוץ ללקוחות בתחום שוק ההון, המבוססת על קריטריונים שנקבעו על ידי הרשות לניירות ערך.
- בנוסף, נערכו על ידי הבנק בשנת 2015 ביקורות מיוחדות בתחום זה, כדלקמן:
- ביקורת בנושא החשיפה לסיכונים חוצי גבולות שנערכה בסיוע משרד רואי חשבון חיצוני.
- ביקורת בנושא הסדרת לקוחות אמריקאיים בהתאם לחקיקת המס בארה"ב.

ממצאי דוחות אלו נידונו בוועדת הביקורת של הבנק בשנת 2015. מניתוח הממצאים שנכללו בדוח עולה שחשיפת הבנק בנושאים אלו איננה גבוהה.

עם זאת, בשנים האחרונות נרשמה עליה בהיקף דרישות הרגולציה בארץ ובעולם ומסתמנת מגמה להעמיק דרישות אלו, בין היתר, באמצעות חקיקה לחילופי מידע אוטומטיים, בין מדינות, והגדרת עבירות מס כ"עבירות מקור" לעניין החוקים לאיסור הלכנת הון, המלווה בהרחבת צעדי האכיפה על ידי הרשויות בארץ ובחו"ל (לרבות בגין חקיקה חוצת גבולות "CROSS BORDER"). לאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "בינונית".

מידע מפורט באשר לגורמי סיכון נוספים ואופן ניהולם נכלל בדוח הסיכונים המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק, בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>.

הערה:

בתהליך הערכת הסיכונים והשפעתם נעשה שימוש, בין היתר, במודלים (לגבי חשיפות לסיכונים הניתנות להערכה כמותית). עם זאת, לגבי חלק מסוגי הסיכונים נדרש להניח הנחות בדבר עצמת האירוע העתידי ובדבר ההסתברות שאירוע כזה אכן יקרה.

הערכת הסיכונים והשפעתם, כפי שהובאה בטבלה לעיל, הינה הערכה סובייקטיבית של הנהלת הבנק. לאור כל האמור לעיל, יש להיזהר בבחינת גורמי הסיכון והערכת השפעתם, ובעריכת השוואות בעניין זה בין הבנקים.

חלק ד' - מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ובקורות

18. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בביאור 1 בדוחות הכספיים.

יישומם של כללי חשבונאות אלו, על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, כרוך לעיתים בהנחות, הערכות ואומדנים שונים המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות הכספיות המדווחות של הבנק.

ייתכן שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מהאומדנים וההערכות בהם נעשה שימוש, כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

הנהלת הבנק בדעה כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושקול דעתה המקצועי.

בהמשך לאמור לעיל, מובאת בפרק 19 להלן סקירה תמציתית של הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים "קריטיים".

19. אומדנים חשבונאיים קריטיים

א. הפרשות להפסדי אשראי

(1) הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני

אחת לרבעון בוחנת הנהלת הבנק על "בסיס פרטני" את מרבית תיק האשראי של הבנק, הכולל את כל החבויות שיתרתן עולה על 50 אלף ש"ח, במטרה להעריך את ההפסד האפשרי הגלום בו.

תהליך הערכת ההפסד האפשרי הגלום בתיק האשראי כולל שני שלבים:

- זיהוי הלקוחות שחלה הרעה בדירוג האשראי שלהם, עקב היעדר יכולת לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי הבנק או בשל מאפיינים עסקיים אחרים וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" בהתאם להגדרות שנקבעו בהוראות בנק ישראל (ועל פי קריטריונים שנקבעו בהוראות הנ"ל), כ: "חובות פגומים", "חובות נחותים", או "חובות בהשגחה מיוחדת".

- עריכת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני בגין חייבים שסווגו כ"חובות הפגומים" (המוגדרים כחייבים, שלהערכת הבנק לא יהיה ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם כלפיו, לפי התנאים החוזיים של החוב).

בקביעת ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: הבטחונות שהועמדו על ידי החייב להבטחת החוב, תקבולים אחרים הצפויים מהחייב, והמועדים הצפויים למימוש הבטחונות או לקבלת תקבולים אחרים.

יתרת ה"חובות הפגומים", נטו, הכלולה בתיק האשראי הנבחן על "בסיס פרטני" בבנק ליום 31 בדצמבר 2015, מסתכמת בכ- 260 מיליוני ש"ח, נטו, ומהווה כ- 1.6% מתיק האשראי הנבחן על בסיס פרטני לאותו תאריך. יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות אלו מסתכמת ליום המאזן בכ- 72 מיליוני ש"ח, ומתוכה נזקפה לדוח הרווח והפסד, בשנת 2015 הכנסה בגין גביית הפרשות, נטו, בסך של כ- 6 מיליוני ש"ח.

תהליך הערכת ההפרשות להפסדי אשראי בגין האשראי הנבחן על בסיס פרטני, כמפורט לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות הערכות באשר לשוויים ההוגן של הבטחונות, כושר ההחזר של החייב וכו') ונשענים על הערכות סובייקטיביות, הן לגבי הקטגוריה בה סווג החוב הבעייתי (כגון: הבחנה בין "חוב בהשגחה מיוחדת" ל"חוב נחות"), והן לגבי הגורמים המשמשים בחישוב ההפרשה (לרבות הערכות באשר למועדי המימוש של הבטחונות והצפי לקבלת תקבולים נוספים).

האומדנים המשמשים בתהליך זה מבוססים בחלקם על פרמטרים כלכליים או משתני שוק, ובחלקם על הערכות הנשענות על ניסיון העבר (אך כפופות לעדכונים שוטפים, ככל הנדרש).

לפיכך, לשינוי באומדנים או בהערכות אלה, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה להפסדי אשראי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק.

לאור האמור לעיל, נבחנים האומדנים וההערכות המשמשים בקביעת ההפרשות להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים על ידי הנהלת הבנק בתדירות רבעונית, במטרה לתקף, או לעדכן אומדנים והערכות אלה - לפי העניין.

(2) הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

על פי הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך בדוחותיהם הכספיים גם הפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי" (מעבר להפרשות להפסדי אשראי על "בסיס פרטני", כאמור לעיל).

הפרשות אלה נערכות בגין ההפסדים הגלומים בתיק האשראי של התאגיד הבנקאי, שבגינם לא נערכו הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני, ומהוות אומדן להפסדי האשראי הצפויים בגין אשראים אלו ("תקינים ובעייתיים").

אומדן ההפרשות, כאמור, מבוסס על כללים שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור בנושא: "הפרשה להפסדי אשראי" על בסיס קבוצתי (להלן: "ההוראה") שפרסם בנק ישראל ביום 19 בינואר 2015.

ההוראה חלה על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסוגו כ"פגומים" והלוואות לדיוור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור").

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, מחושבת ה"הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי" בגין אשראים אלו, כמכפלה של יתרות החוב הרשומות בגין אשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט להלן). שייקבע עבור כל אחד מענפי משק אלה - תוך הבחנה בין: אשראי "בעייתני", ואשראי "אחר" (חובות תקינים).

"מקדם הפרשות" ל"הפסדי אשראי" כמפורט בהוראה זו, מהווה צירוף של שני מרכיבים כדלקמן:

- **"מקדם החלטה"** - הנגזר מנתוני המחקיקות ההיסטוריים שנרשמו בתקופה של חמש שנים קלנדריות (להלן: "טווח ההפרשות"), ומייצג את האומדן הטוב ביותר להפסדים הגלומים בתיק האשראי, בכל אחד מענפי המשק, בהתבסס על נסיון העבר שנצבר.

- **"מקדם התאמה"** - המהווה מרכיב הפרשה נוסף בגין גורמים סביבתיים שלא נכללו ב"מקדם החלטה", כגון: התפתחויות כלכליות בענף, התפתחויות החובות הבעייתיים בענף וכו'.

התהליך לקביעת שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", בגין כל אחד מהמרכיבים המפורטים לעיל, כרוך באומדנים, הנחות והערכות סובייקטיביות, כדלקמן:

- קביעת "מקדם החלטה" - מבוססת על הערכות סובייקטיביות באשר למתאם שבין ממוצע שיעורי ההפסד ההיסטוריים, לבין הפסדי האשראי הלא מזוהים הגלומים בתיק האשראי של הבנק (עבור אשראים "תקינים" ועבור אשראים "בעייתיים").

- התהליך לקביעת "מקדם התאמה" - נערך באמצעות מודל מובנה הכולל נתונים ופרמטרים המתייחסים הן למאפיינים ספציפיים לבנק והן למאפיינים ענפים ומשקיים, בהתאם לכללים שפורטו בהוראות הדיווח לציבור שפורסמו על ידי בנק ישראל.

התחשיב הנערך באמצעות מודל זה, מהווה אומדן לתוספת להפרשות להפסדי אשראי בשל גורמים סביבתיים וגורמים מקרו כלכליים.

המודל עושה שימוש באומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות הערכות באשר להתפתחויות הכלכליות הצפויות במשק, והשלכותיהן על איכות תיק האשראי בבנק), ונשען על הערכות סובייקטיביות (לרבות הערכות באשר לאיכות תיק האשראי, איכות הניהול של תיק זה, והמשקל היחסי שנקבע במתודולוגיה למאפיינים העומדים בבסיס המודל).

לאור האמור לעיל, התהליך לקביעת "ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", רגיש לשינויים אפשריים באומדנים או בהערכות הסובייקטיביות, כמתואר לעיל, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו, עלולה להטות את סכום ה"הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי" שנכללו בדוחות הכספיים - במידה מהותית.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ליום 31.12.2015 מסתכמת ב- 282 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ- 1.09% מהיתרה הרשומה של סיכון האשראי הכולל לציבור בבנק.

ב. התחייבויות תלויות

כנגד הבנק תלויות ועומדות תביעות משפטיות בנושאים שונים, לרבות: חיוב ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שירות בשירות, גביית עמלות או חיובים שונים שלא כדין, אי ביצוע הוראות והפעלת שיקול דעת מוטעה.

לצורך הערכת ההפסדים האפשריים בגין תביעות אלו, מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים המייצגים את הבנק בתביעות אלו ומסווגת אותן לאחת מהקטגוריות הבאות:

- תביעות שצפוי הפסד בגינן - לגביהן נערכת הפרשה בדוחות הכספיים על פי העובדות הידועות לבנק.
- תביעות שהסיכוי להפסד בגינן קלוש - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי בגינן כאשר סכום התביעה הינו מהותי מאד.
- תביעות שאפשרות התממשותן איננה קלושה - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי לסכום החשיפה הכולל של הבנק בגינן. על פי הוראות בנק ישראל, יש לכלול בדוחות הכספיים גילוי באשר לתביעות המהותיות בקבוצה זו.

כאמור לעיל, שיוך התביעה לאחת הקטגוריות שצוינו לעיל, ועריכת הפרשות להפסדים (ככל שיידרשו), מבוססים על חוות דעתם של יועצים משפטיים רלוונטיים. חוות דעת אלה מבוססות על הערכות סובייקטיביות ומתייחסות בחלקן לנושאים שונים ובכללם בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהניסיון והידע שנצברו בהם עד כה, אינם מספיקים.

לפיכך, ייתכן שתוצאות התממשותן של חלק מהתביעות בפועל, תהיה שונה מחוות דעתם של היועצים המשפטיים. לאור היקף התביעות התלויות כנגד הבנק, ייתכן שלא התממשות חוות דעתם של היועצים המשפטיים כאמור, תהיה השפעה משמעותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

התביעות שהוגשו כנגד הבנק נבחנות על ידי הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים בתדירות רבעונית, תוך התייחסות להתפתחויות שחלו בהליכים המשפטיים המתנהלים בגינן. בסיום התהליך מעדכנת הנהלת הבנק, את ההפרשות להפסדים אפשריים בגין תביעות אלה, ככל הנדרש.

ג. זכויות עובדים

(1) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים"

על פי תיקון להוראות הדיווח לציבור שפרסם בנק ישראל ביום 9 באפריל 2014, נדרשו התאגידים הבנקאיים לאמץ את התקינה החשבונאית האמריקאית בנושא: "זכויות עובדים", החל מיום 1 בינואר 2015.

ההנחיות שנכללו בתיקון להוראות, שינו את כללי המדידה המתייחסים לזכויות עובדים, ביחס לכללים שהיו נהוגים עד ליום 31 בדצמבר 2014, במספר היבטים משמעותיים ובכללם:

- ההתחייבויות העתידיות של הבנק לתשלום זכויות עובדים מסוימות (בעיקר: התחייבויות לתשלום "פיצויי פרישה", התחייבויות לתשלום "מענקי יובל", והתחייבויות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה), מנוכות לערך הנוכחי בשיעור ריבית המבוסס על תשואות אגרות החוב של ממשלת ישראל, בתוספת מרווח הנגזר מהפער שבין תשואת אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה הנסחרות בארה"ב, לבין תשואת אגרות החוב של ממשלת ארה"ב (עד ליום 31.12.2014 נוכח התחייבויות אלו לערך הנוכחי בשיעור ריבית קבוע - 4%).

- ההכנסות השוטפות הנובעות מהיעודות לתשלום פיצויי פרישה, נזקפות לדוח הרווח והפסד בהתבסס על אומדנים באשר לתשואה הצפויה שיניבו נכסי היעודה לפיצויים.

בהתאם להנחיות שהופצו על ידי בנק ישראל בנושא זה, האומדנים לגבי התשואה הצפויה יתבססו על שיעורי תשואה היסטוריים לתקופת זמן ארוכה, שנמדדו עבור כל אחד מהמרכיבים הנכללים ביעודה לפיצויים.

חישוב ההפרשות לזכויות עובדים על פי כללי החשבונאות החדשים כרוך בשימוש בפרמטרים ואומדנים המבוססים בחלקם על נסיון העבר (כגון: "מחיר הכסף הרלוונטי לבנק") ובחלקם על תחזיות עתידיות (כגון: שיעורי התשואה הצפויים בשוקי ההון השונים). לפיכך, ההפרשות לזכויות עובדים הנגזרות מכללי המדידה החדשים רגישות לשינויים בפרמטרים ובתחזיות המבוססים אותן, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכומי ההתחייבויות בגין זכויות עובדים שנכללו בדוחות הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

הבנק יישם את כללי המדידה החדשים הנגזרים מהוראות בנק ישראל החל מיום 1 בינואר 2015 וכלל אותם בדוחות הכספיים בדרך של יישום למפרע, החל מיום 1 בינואר 2013. השינוי בכללי המדידה הגדיל את הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים במועד היישום לראשונה (1.1.2013) בסך של 98 מיליון ש"ח.

להלן נתונים באשר להשלכות הכספיות הנובעות משינויים אפשריים בשיעור ההיוון (ירידה בשיעור של 1 נקודות האחוז), על הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים:

סוג ההטבה	גידול בהתחייבות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התחייבות לתשלום פיצויי פרישה	62
התחייבות לתשלום מענקי ותק	6
התחייבות לתשלום הטבות לאחר סיום העסקה	9

(2) אומדנים אקטואריים בגין התחייבות לתשלום פיצויי פרישה

בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", שישומו לראשונה בשנת 2015 (ראה ביאור ד'1(7) בדוחות הכספיים), מחושבות ההפרשות בגין התחייבויות הבנק לתשלום פיצויי פרישה לעובדי הבנק, על בסיס אקטוארי, הכולל הערכות באשר לשיעור העובדים שצפויים לפרוש במועד מוקדם מזה שנקבע בהסכמי ההעסקה (מכל סיבה שהיא), ובאשר להטבות הנוספות שצפויים לקבל עובדים אלה.

חישובי ההפרשות בגין ההתחייבות לתשלום פיצויי פרישה על בסיס אקטוארי, כאמור, מבוססים על נסיון העבר ועל פרמטרים סטטיסטיים ותחזיות לגבי העתיד, כגון: תוחלת החיים הצפויה, שיעורי פרישה מוקדמים, גיל העובדים במועד פרישתם המוקדמת, שיעורי עליית השכר הריאלי הממוצעים בעתיד, ועוד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מהערכה אקטוארית זו, רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלול בדוחותיו הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

בבסיס החישוב האקטוארי נכללו ההנחות הבאות:

- שיעורי פרישת העובדים בעתיד מבוססים על שיעורי הפרישה הממוצעים שנצפו בשנים 2010 - 2004.
 - סכומי ההטבות הנוספות שישולמו בעתיד, נוכו לערכם הנוכחי, בשיעור ריבית של 1.7% לשנה הנגזר מאימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב והנחיות בנק ישראל שישומו לראשונה ביום 1 בינואר 2015.
 - שיעור עליית השכר הריאלי הממוצע הצפוי בעתיד, יסתכם בכ- 2.5% לשנה.
- בדוחות הכספיים ליום 31.12.2015 נכללו הפרשות בגין התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פרישה לעובדיו, על בסיס אקטוארי, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל. יתרת ההפרשות בגין התחייבויות אלו ליום 31.12.2015 מסתכמת בסך 537 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 538 מיליון ש"ח). להלן נתונים באשר להשלכות הכספיות בגין שינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות שעמדו בבסיס ההערכה האקטוארית, על הפרשות הבנק בגין התחייבותו לתשלום פיצויי פרישה ליום 31.12.2015:

גידול בהתחייבות	מבחן הרגישות
מיליוני ש"ח	
21	- עליה בשיעור של 1 נקודות האחוז בשיעורי הפרישה של העובדים
22	- עליה בשיעור של 10 נקודות האחוז בשיעורי הפיצויים המשולמים
32	- עליה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז בשכר הריאלי השנתי של העובדים

(3) מענקי יובל והטבות לאחר סיום העסקה

על פי הסכמי העבודה הקיימים בבנק, זכאים עובדי הבנק לקבלת "מענקי ותק" הכוללים מספר חודשי משכורת וזיכוי ימי חופשה, לאחר שהשלימו 20, 30 ו-40 שנות ותק בבנק. כמו כן זכאים עובדי הבנק להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות.

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה סעיף ב'(1) לעיל וביאור ד'1(7) בדוחות הכספיים.

על פי כללי חשבונאות מקובלים יש לערוך הפרשה שתשקף את התחייבות הבנק בגין זכויות אלו. עם זאת, ההפרשה כפופה לגורמי אי ודאות, מכיוון שמימוש הזכויות שתוארו לעיל, מותנה בקיום "תנאי סף" מסוימים בעתיד - שאין ודאות להתממשותם בפועל. לפיכך, עריכת ההפרשות בגין התחייבות צפויה זו כרוכה במבחני הסתברות באשר לעוצמתם האפשרית של פרמטרים מסוימים המשמשים בתחשיב, לרבות:

- מספר העובדים שישלימו את תקופות הותק המזכות אותם במענק.
- מספר העובדים שיפרשו מהבנק במועד שנקבע לצאתם לגמלאות, ולא לפני כן.
- מספר העובדים שיממשו את ההטבות הניתנות לגימלאי הבנק, בתקופה המבוססת על תוחלת החיים הממוצעת.

לאור אי הודאות הכרוכה בעריכת ההפרשה החשבונאית בגין התחייבויות הבנק, כאמור לעיל, הורה בנק ישראל לתאגידים הבנקאיים, לחשב את ההפרשות החשבונאיות בגין התחייבויות עתידיות אלו, על בסיס אקטוארי, בהתחשב בהסתברות למימושן - ולהציג אותן בדוחות הכספיים על פי ערכן המהוון לתאריך עריכת ההפרשה.

בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2015, נכללו הפרשות בגין התחייבויות אלה, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל המבוססים על תקני החשבונאות המקובלים בארה"ב שיושמו לראשונה בשנת 2015 (ראה ביאור ד'7 (7) בדוחות הכספיים). יתרת ההפרשה בגין "מענקי ותק" אלה, ליום 31.12.2015 מסתכמת בסך של 78 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 138 מיליון ש"ח).

יתרת ההפרשות בגין התחייבות הבנק לתשלום הטבות לאחר סיום ההעסקה ליום 31.12.2015 מסתכמת בסך של 44 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 63 מיליון ש"ח). ההפרשות נערכו על בסיס תחשיבים אקטואריים שנערכו על ידי אקטואר מומחה והתבססו על קריטריונים ופרמטרים שונים, לרבות:

- שיעור הפרישה הממוצע של עובדים, ברמות ותק שונות.
- תוחלת החיים הצפויה.
- גיל הפרישה מהעבודה.
- עליית שכר ריאלי עתידית צפויה בשיעור של 2.5% לשנה, בממוצע.
- היוון תזרימי התשלומים הצפויים, בשיעורים שבין 2.5% - 1.6% לשנה (הנגזר מאימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב והנחיות בנק ישראל בנושא זה, שיושמו לראשונה ביום 1 בינואר 2015).

ההסתברות למימוש הזכויות, הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, מתבססת על פרמטרים וכלים סטטיסטיים, המבוססים על ניסיון העבר ותחזיות לגבי העתיד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלול בדוחותיו הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

* הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה סעיף ב'1 (לעיל וביאור ד'7) בדוחות הכספיים.

** ביום 28 באפריל 2015 נחתם הסכם שכר חדש בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים, במסגרתו הופחתו התחייבויות הבנק לתשלום "מענקי ותק" בסך של כ- 59 מיליון ש"ח - ראה פרק 8'ג בדוח על הממשל התאגידי. ביום 11 באוקטובר 2015 נחתם הסכם בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים, במסגרתו הופחתו התחייבויות הבנק לתשלום הטבות לאחר סיום העסקה בכ- 16 מיליון ש"ח (ראה פרק 8'ג בדוח על הממשל התאגידי).

להלן נתונים לגבי ההשפעה הצפויה בגין שינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות שעמדו בבסיס הערכה האקטוארית, כאמור, על הפרשות בגין התחייבות הבנק לתשלום "מענקי יובל" והטבות לאחר הפרישה, ליום 31.12.2015:

מבחן הרגישות	מיליוני ש"ח
- ירידה בשיעור של 1 נקודות האחוז בשיעורי הפרישה של העובדים	7
- עליה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז בשכר הריאלי השנתי	4

ד. הצגת מכשירים פיננסיים על פי שוויים ההוגן

בהתאם להוראות בנק ישראל, נמדדים מכשירים פיננסיים מסויימים (בעיקר השקעות בניירות ערך בתיק ה"זמין למכירה" וב"תיק למסחר"), וכן מכשירים נגזרים - על פי שוויים ההוגן.

הוראות בנק ישראל מגדירות שווי הוגן כ"מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות, ומבחינות בין שני סוגי נתונים שעשויים לשמש בקביעת השווי ההוגן, כדלקמן:

- **"נתונים נצפים"** - נתונים המשקפים את ההנחות שמתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.

- **"נתונים לא נצפים"** - נתונים המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק, בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי. בהתאם להוראות אלו נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך מדרג איכותי לכל הנכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן, על בסיס פילוח מקור הנתונים ששימש בקביעת השווי ההוגן ("נתונים נצפים", או "נתונים לא נצפים"), כדלקמן:

(א) **קבוצת איכות גבוהה (רמה 1)** - הכוללת נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.

(ב) **קבוצת איכות ביניים (רמה 2)** - הכוללת נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.

(ג) **קבוצת איכות נמוכה (רמה 3)** - הכוללת נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).

הקריטריונים ששימשו לסיווג הנכסים והתחייבויות לקבוצות האיכות השונות, כמפורט לעיל, כללו:

- בקבוצת האיכות הגבוהה (רמה 1), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, הנסחרים בשוק פעיל (המתאפיין במספר רב של משתתפים ומחזורי מסחר גבוהים), ששערי המסחר בו משקפים את מחירי השוק בפועל.
- בקבוצת איכות הביניים (רמה 2), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, שאינם נסחרים בשוק פעיל, שקביעת שוויים ההוגן מבוססת על ציטוטים בשוק פעיל של מכשירים דומים, או על ציטוטים המתקבלים מגופים בלתי תלויים (להלן: מכשירים ששוויים ההוגן נקבע באמצעות "שירותי תמחור").

המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים) ששווים ההוגן נקבע באמצעות "שירותי תמחור" כוללים:

- ניירות ערך שאינם סחירים.
- מכשירים נגזרים הנסחרים מעבר לדלפק (O.T.C), במגזר השקלי ה"לא צמוד" ובמגזר ה"מט"ח", וחוזי סחורות.

המחירים המצוטטים באמצעות "שירותי התמחור" מתקבלים בתדירות יומית (לגבי מכשירים נגזרים), או רבעונית (לגבי ניירות ערך שאינם סחירים), מגופים יעודיים, המספקים לבנק "מחירי ציטוט". הבנק נוהג לקבל ציטוטים ממקור בלתי תלוי אחד עבור כל אחד מסוגי המכשירים, ולהתבסס עליו בחישוב השווי ההוגן (לאחר ביצוע תהליך תיקוף - ראה הרחבה להלן). בדרך כלל לא נערכת התאמה לציטוטים שהתקבלו, למעט התאמות הנובעות מממצאים שהתגלו בתהליך התיקוף.

"מחירי הציטוט" המתקבלים מספקי "שירותי התמחור" (שאינם קשורים למבצעי העסקאות), מבוססים, בדרך כלל, על מחירי נכסים והתחייבויות דומים הנסחרים בשוק פעיל, בהתאמות המתחייבות עבור הנכסים וההתחייבויות הספציפיים שבגינם חושבו "מחירי הציטוט", ואינם מהווים, לפיכך, הצעות מחייבות לביצוע עסקאות באותם נכסים או התחייבויות.

- בקבוצת האיכות הנמוכה (רמה 3), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים שקביעת שוויים ההוגן מבוססת על ציטוטים בשווקים לא פעילים, או על מודלים אחרים.
- תיקוף השווי ההוגן -** על פי הוראות בנק ישראל נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "תהליך תיקוף" לגבי מכשירים פיננסיים (לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), ששוויים ההוגן אינו מבוסס על מחירים הנקבעים בשוק פעיל. הבנק מקיים תהליך תיקוף לגבי נכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן ומשתייכים לקבוצות האיכות ברמה 1-2-3. תהליך התיקוף כולל:

- בדיקה מדגמית של נתונים וחישובים.
 - בדיקות לתיקוף עקומי הריבית ששימשו בהיוון תזרימי המזומנים, וכן בדיקת שיעורי הריבית וסטיות התקן ששימשו בחישוב השווי ההוגן של האופציות.
 - בדיקת סבירות לגבי התוצאות שהתקבלו.
 - בדיקת מרכיבי השינוי בשווי ההוגן לעומת תקופות דיווח קודמות.
 - בדיקת הציטוטים שהתקבלו, ביחס לנתוני השוק של נכסים והתחייבויות דומים.
- תהליך התיקוף מבוצע באופן בלתי תלוי ל"גורם המצטט", או לגורם שערך את חישוב השווי ההוגן.

קביעת סיכון האשראי - מרכיב סיכון האשראי (לרבות סיכון אשראי של צד נגדי), מהווה אחד מהפרמטרים המשמשים בקביעת שוויים ההוגן של נכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן.

השיטות בהן נעזר הבנק לצורך הערכת סיכון האשראי כוללות:

- שימוש בדירוגי אשראי לצורך קביעת דרגת סיכון האשראי.
- שימוש בציטוטים של חוזי אשראי (C.D.O) למכשירי אשראי דומים.
- שימוש בציטוטים של מכשירי אשראי דומים, (הנסחרים בשוק פעיל), לצורך הערכת סיכון האשראי של המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים), שבגינם חושב סיכון האשראי.

להלן נתונים לגבי יתרות המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים), הכלולים בדוחות הכספיים לפי שוויים ההוגן, תוך אבחנה בין יתרות המבוססות על "נתונים נצפים", ליתרות המבוססות על "נתונים לא נצפים" וההכנסות (הוצאות) שנזקפו לדוח הרווח והפסד בגינם:

נתונים תוצאתיים		נתונים מאזניים		
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		יתרות שווי הוגן ליום		
2014	2015	31.12.2014	31.12.2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1. ניירות ערך זמינים למכירה				
"נתונים נצפים"				
118	76	3,206	2,513	- נסחרים בשוק פעיל (רמה 1)
12	10	290	585	- אחרים (רמה 2)
-	*3	14	12	"נתונים לא נצפים" - (רמה 3)
130	89	3,510	3,110	סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה
2. מכשירים נגזרים -				
"נתונים נצפים"				
-	-	-	-	- נסחרים בשוק פעיל (רמה 1)
80	(28)	(25)	(18)	- אחרים (רמה 2)
(3)	(21)	(51)	(70)	"נתונים לא נצפים" - (רמה 3)
77	(49)	(76)	(88)	סך הכל מכשירים נגזרים

* לא כולל הפסד בסך 9 מיליון ש"ח שנזקף לסעיף "הפסד ממכירת מניות זמינות למכירה", בעקבות פסק דין של בית המשפט העליון (ראה ביאור 224'ב' (6)ב'), בדוחות הכספיים.

השינויים בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים המשתייכים לקבוצת האיכות הנמוכה ("רמה 3"), בתקופת הדו"ח נובעים מהגורמים הבאים:

- השפעת שיעור עליית מדד המחירים לצרכן, והשינוי בשער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים הקטינו את השווי ההוגן של מכשירים אלו, בסך של 6 מיליון ש"ח.
 - השפעת השינויים בשיעורי ריבית השוק במגזרים השונים (שקל לא צמוד, שקל צמוד למדד ומטבע חוץ), הקטינו את השווי ההוגן של מכשירים אלו, בסך של 9 מיליון ש"ח.
 - צבירת הריבית השוטפת, הקטינה את השווי ההוגן של מכשירים אלו, בסך של כ- 7 מיליון ש"ח.
 - השינוי ב"מרכיב סיכון האשראי" הקטין את השווי ההוגן של ההתחייבויות בגין עסקאות במכשירים נגזרים, בסך של כ- 1 מיליון ש"ח.
- קביעת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים) המשתייכים לדרגות איכות 2 ו- 3 מבוססת על הערכות והנחות, הנשענות בין היתר, על שיקול דעת סובייקטיבי. לפיכך, סטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את שוויים ההוגן של מכשירים אלו במידה מהותית.

ה. היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה

כאמור בביאור 1(ד'8) בדוחות הכספיים, הבנק מהוון עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנה וזוקף אותן לסעיף "רכוש קבוע". עלויות אלו כוללות גם את חלקו היחסי של הבנק בתשלומים בגין שירותי מחשב ששולמו לחברה האם בגין מרכיב העלויות לפיתוח עצמי של תוכנה שהוצאו על ידי החברה האם והונו על ידי לסעיף "רכוש קבוע".

מדידת העלויות ששימשו לפיתוח עצמי של תוכנה, כמו גם תקופת השימוש העתידית הצפויה בגין תוכנות אלה, מבוססת על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות אומדנים באשר לתקופת ההנאה הצפויה מהשימוש בתוכנה שפותחה) והערכות סובייקטיביות (לרבות הערכות באשר להיקף העבודה שהושקע בפיתוח התוכנה).

לפיכך, לשינוי באומדנים ובהערכות שתוארו לעיל, עשויה להיות השפעה מהותית על היקף הוצאות השכר או הוצאות המחשב שהונו ונזקפו לסעיף רכוש קבוע, והוצאות הפחת העתידיות שייזקפו בגינם.

לנוכח מהותיות הנושא והטווח הרחב שניתן לשיקול הדעת בתחום זה, ומאחר שבכיקורות שנערכו על ידי בנק ישראל במספר תאגידים בנקאיים, נמצאו ליקויים בבקרה הפנימית בתהליך היוון עלויות תוכנה - הפיץ בנק ישראל ביום 31 במרס 2015 מכתב, במסגרתו נדרשה החברה האם ליישם כללים אחידים שיהוו קווים מנחים בתהליך היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה (ויחולו לפיכך על כל החברות הנמנות על הקבוצה הבנקאית של החברה האם, לרבות הבנק), ובכללם:

- התאגידים הנמנים על הקבוצה הבנקאית של החברה האם, נדרשו לקבוע "סף מהותיות" מינימלי לפיתוחי תוכנה שישווגו לרכוש הקבוע, בטווח שבין 450 אלף ש"ח, ל- 600 אלף ש"ח. השקעות עצמיות לפיתוח תוכנה בסכומים הנופלים מ"סף מהותיות" זה, ייזקפו לדוח הרווח והפסד ולא יהונו.

- תקופת הפחתה של פיתוחי תוכנה ששווגו לרכוש הקבוע - לא תעלה על חמש שנים.
- עלויות השכר המהוונות לרכוש הקבוע, ייקחו בחשבון "חוסר יעילות כלכלי", וסטיות אפשריות בדיווחי השעות.

- השקעות בפרויקטים לפיתוח עצמי של תוכנה המהוונות לרכוש הקבוע יכללו רק הוצאות בגין עובדים שרוב זמנם מוקדש לפיתוח תוכנה בפועל.

במכתב נדרשה החברה האם (כמו גם יתר התאגידים הנמנים על הקבוצה), לאמץ כללי מדידה אלו, החל מהדוח הרבעוני ליום 30.6.2015 ולכלול אותם בדוחותיה הכספיים בדרך של יישום למפרע.

מערכות המידע העיקריות המשמשות את הבנק מבוססות על מערכות הליבה של החברה האם המספקת לבנק שירותי מחשב (לרבות פיתוחי תוכנה), מכח הסכמים שנחתמו בין הבנק לחברה האם, בנושא זה.

לפיכך, עלויות תוכנה שנזקפו לנכסים בספרי הבנק, כוללות גם את חלקו היחסי של הבנק בהשקעות החברה האם בפיתוחי תוכנה עצמיים, עבורה ועבור הבנק.

הבנק יישם את כללי המדידה שנקבעו בהנחיות בנק ישראל החל מיום 1 באפריל 2015, וכלל אותם בדוחותיו הכספיים בדרך של יישום למפרע.

השינוי בכללי המדידה, כאמור, הפחית את יתרת הנכסים שנכללו בסעיף "רכוש קבוע" ליום 1.1.2015 בסך של כ- 16 מיליון ש"ח.

ו. ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה

השקעות בניירות ערך שסווגו ל"תיק הזמין למכירה" (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל), מוצגות לפי השווי ההוגן (המבוסס על מחירים מצוטטים בבורסה לאותם נכסים, או לנכסים דומים).

ככלל, הפערים בין שוויים ההוגן של ניירות ערך אלה, לבין עלותם המופחתת (המהווים רווחים או הפסדים הגלומים בניירות הערך שטרם מומשו), נזקפים לסעיף "רווח כולל אחר", במסגרת ההון העצמי (בכפוף לאמור להלן).

עם זאת, בהתאם להוראות בנק ישראל, וכללי חשבונאות מקובלים, זקיפת הפסדים שטרם מומשו לסעיף "רווח כולל אחר", מותנית בסיווגם כ"הפסדים בעלי אופי זמני" (הפסדים שסווגו כ"בעלי אופי שונה מזמני" - ייזקפו לדוח הרווח והפסד).

לפיכך, ניירות ערך בתיק הזמין למכירה, הכוללים הפסדים שטרם מומשו, כאמור, נבחנים על ידי הנהלת הבנק, בתדירות רבעונית, לצורך קביעת אופיים של הפסדים אלו.

תהליך הבחינה כולל שני שלבים, כדלקמן:

- הרכבת רשימת מעקב של ניירות ערך הכוללים הפסדים שטרם מומשו, בהתאם לקריטריונים שנקבעו מראש (כגון: סוג המנפיק, שיעור ההפסד, תקופת צבירת ההפסדים).
- בחינה פרטנית של ההפסדים שנצברו בגין ניירות הערך שנכללו ברשימת המעקב, לצורך קביעת אופיים של הפסדים אלו. במסגרת תהליך זה נלקחים על ידי הנהלת הבנק בחשבון פרמטרים וקריטריונים רלוונטיים שנקבעו מראש, ובכללם:
 - דירוג אגרות החוב, לרבות השינויים שחלו בדירוג זה.
 - שיעור ירידת הערך של אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו בנתון זה, לאחר תאריך המאזן).
 - משך הזמן בו היה השווי ההוגן של אגרות החוב, נמוך מעלותן.
 - התשואה לפדיון של אגרות החוב, ביחס לטווח התשואות לפדיון המקובל בענף.
 - התנדודות בשווי ההוגן של אגרות החוב.
 - מצבו הכלכלי של מנפיק אגרות החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
 - כוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב עד למועד פדיון.
 - סיווג אגרת החוב (או אי סיווגה), כ"חוב בעייתי".
 - אירועי כשל תשלום שנרשמו בגין אגרות החוב.
- הנהלת הבנק קבעה קריטריונים, שבהתקיימם ובהעדר ראיות משמעותיות סותרות - ייחשבו ההפסדים שנצברו בגין ניירות ערך אלו, כ"בעלי אופי שונה מזמני", ובכללם:
 - הפחתת ארבע יחידות דירוג (לפחות), מדירוג איגרת החוב (ביחס לדירוג ששרר במועד ההשקעה), לדירוג שאינו נכלל ב"דירוג השקעה".
 - ירידת ערך העולה על 20% מעלות נייר הערך, בתקופה של חצי שנה, לפחות.
 - אגרות חוב ששיעור התשואה לפדיון בגינן במועד הבחינה - עולה על 20%.
- בנוסף, נקבעו על ידי הנהלת הבנק קריטריונים, רלוונטיים שבהתקיימם יסווגו ההפסדים שנצברו בגין ניירות הערך, כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני", בכל מקרה:
 - ניירות הערך (לרבות ההפסדים שנצברו בגינם), מומשו לאחר תאריך המאזן.
 - ניירות הערך סווגו כ"חובות בעייתיים".
 - חל כשל תשלום בגין אגרת החוב שבגינה נצברו ההפסדים.

התהליך לקביעת אופי ההפסדים שנצברו בגין ניירות הערך, כאמור לעיל, מבוסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות: כושר ההחזר של מנפיק נייר הערך, והמתאם שבין הקריטריונים שנקבעו על ידי הבנק, לבין אופי ההפסדים שנצברו), ונשען על הערכות סובייקטיביות הן באשר לסיווג שנקבע למנפיק הערך ("תקין" או "בעייתי"), והן באשר לקריטריונים המשמשים לסיווג אופי ההפסדים (לרבות: דירוג אגרות החוב, והערכות באשר לכוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב עד לפדיון). לפיכך, התהליך לקביעת אופי ההפסדים שנצברו בגין ניירות הערך שנכללו בתיק הזמין למכירה, וטרם מומשו - רגיש לשינויים אפשריים כפרמטרים ובהערכות העומדים בבסיסו, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו, עלולה להטות את סכומי ההפסדים שיש לסווג לדוח הרווח והפסד - במידה מהותית. יתרת ההפסדים שטרם מומשו הכלולים בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ליום 31.12.2015, הסתכמה בסך של 4 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 5 מיליון ש"ח), ומהווה 0.1% מעלות ניירות ערך אלו (31.12.2014 - זהה). להערכת הנהלת הבנק, המבוססת על אמות המידה שפורטו לעיל - הפסדים אלו נובעים בעיקר משינויים שוטפים בתשואות לפדיון בשוק אגרות החוב ומהווים לפיכך "הפסדים בעלי אופי זמני".

לאור האמור לעיל, נזקפו הפסדים אלו לסעיף "רווח כולל אחר", במסגרת ההון העצמי.

ז. שינויים באומדנים חשבונאיים קריטיים

להלן מידע באשר לשינויים שחלו באומדנים חשבונאיים קריטיים בשלוש השנים האחרונות:

(1) הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

ביום 31.12.2015 הטמיע הבנק מודל מובנה, המבוסס על מאפיינים שנקבעו בהוראות בנק ישראל, ומשמש את הבנק לקביעת "מקדם ההתאמה", כחלק מהתהליך להערכת ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

יישום המודל החדש הגדיל את הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ליום 31.12.2015 בסך של כ- 5 מיליון ש"ח.

(2) זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "זכויות עובדים", במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה. כללי המדידה החדשים שנקבעו בתיקון להוראה יושמו על ידי הבנק החל מיום 1 בינואר 2015, ואילך.

להלן עיקרי ההשלכות הנובעות מיישום כללים אלו, על האומדנים החשבונאיים הקריטיים בנושא זה:

• שינוי בשיעור ריבית ההיוון

בהתאם לכללי המדידה החדשים מנוכות זכויות עובדים מסוימות, המוערכות על בסיס אקטוארי, לערכן הנוכחי בשיעור ריבית המבוסס על תשואות אגרות החוב של ממשלת ישראל, בתוספת מרווח הנגזר מהפער שבין תשואות אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה הנסחרות בארה"ב, לבין תשואות אגרות החוב של ממשלת ארה"ב.

על פי התקינה החשבונאית הקודמת שהייתה בתוקף עד ליום 31.12.2014 - נוכח התחייבויות אלו לערכן הנוכחי, בשיעור ריבית קבוע - 4%.

להערכת הנהלת הבנק ריבית ההיוון הנגזרת מהמתודולוגיה שיושמה במסגרת אימוץ כללי חשבונאות אלו, מהווה בסיס נאות לחישוב שוויין ההוגן של זכויות העובדים, המוערכות על בסיס אקטוארי.

כאמור בסעיף ג(1) לעיל, כללי חשבונאות אלו אומצו על ידי הבנק החל מיום 1 בינואר 2015, וההפרשות לזכויות עובדים, שנערכו מכוחן, נכללו בדוחות הכספיים של הבנק בדרך של יישום למפרע, החל מיום 1 בינואר 2013.

השינוי בכללי המדידה החדשים הגדיל את הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים במועד היישום לראשונה (1.1.2013), בסך של 98 מיליון ש"ח.

• **תשואה חזויה על נכסי תוכנית בגין התחייבות לתשלום פיצויי פרישה**

בהתאם לכללי החשבונאות החדשים ולהנחיות שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא זה, נזקפים השינויים בשווי ההוגן של נכסי "תוכנית להטבה מוגדרת" (להלן: "התוכנית"), לדוחות הכספיים, כדלקמן:

- שינויים שוטפים בשווי ההוגן, הנובעים מערך הזמן ומהווים "תשואה חזויה" בגין נכסי "התוכנית", נזקפים לסעיף הוצאות השכר בדוח הרווח והפסד.

- שינויים אחרים בשווי ההוגן של נכסי "התוכנית" - נזקפים לסעיף "רווח כולל אחר" בהון העצמי ומופחתים בשנים הבאות לדוח הרווח והפסד בשיטת ה"קו - הישר", במשך תקופת השירות הממוצעת של העובדים הרלוונטיים.

בהתאם לתקינה החשבונאית הקודמת שהייתה בתוקף עד ליום 31.12.2014, נזקפו מלוא השינויים בשווי ההוגן של נכסי ה"תוכנית" - לדוח הרווח והפסד.

ה"תשואה החזויה" על נכסי התוכנית (כהגדרתה בכללי החשבונאות החדשים ובהנחיות שנקבעו על ידי בנק ישראל), מהווה תחזית לשיעורי הרווחיות הצפויים בגין נכסים אלו - הנגזרת מהרכב נכסי התוכנית ומהערכת ההנהלה באשר לרווחים העתידיים המשוערים בגינם.

בהתאם להנחיות שנקבעו על ידי בנק ישראל התחזית לרווחים עתידיים, כאמור לעיל, תבוסס על שיעורי תשואה "רב שנתיים", שנצפו בעבר בגין נכסים דומים.

הערכת ההנהלה באשר לשיעורי ה"תשואה החזויה", כאמור, מבוססת על אומדנים משמעותיים, הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות הערכות הנוגעות לשיעורי התשואה ההיסטוריים והמתאם שבין שיעורים אלה, לתחזית הרווח העתידי).

לפיכך, התהליך להערכת שיעורי התשואה החזויה בגין נכסי ה"תוכנית", רגיש לשינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות העומדים בבסיסו, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את שיעורי התשואה החזויים - במידה מהותית.

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא זה, יושמו כללי המדידה החדשים רק עבור שינויים שחלו בשווי ההוגן של התוכנית להטבה מוגדרת, החל מיום 1 בינואר 2015, ואילך.

יישום כללי המדידה החדשים הקטין את הוצאות השכר של הבנק בשנת 2015 בסך של 12 מיליון ש"ח.

(3) היוון עלויות תוכנה

ביום 31 במרס הפיץ בנק ישראל הנחיות בנושא: "היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה" (ראה הרחבה בסעיף ה' לעיל), במסגרתן נקבעו קריטריונים חדשים להיוון עלויות תוכנה שיחולו על התאגידים הבנקאיים.

יישום הנחיות אלו מבוסס על אומדנים משמעותיים, הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (לרבות: אומדנים באשר לתקופת השימוש העתידית בתוכנה שפותחה) ונשען על הערכות סובייקטיביות (לרבות הערכות באשר ל"מקדם חוסר היעילות" הגלום בעלויות שנדרשו לפיתוח התוכנות).

לפיכך, התהליך לקביעת ערכן של עלויות תוכנה מפיתוח עצמי הניתנות להיוון, רגיש לשינויים אפשריים בפרמטרים ובהערכות העומדים בבסיסו, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את שווי הנכסים הנובעים מפיתוחים עצמיים של תוכנה - במידה מהותית.

ההנחיות שנקבעו על ידי בנק ישראל אומצו על ידי הבנק החל מיום 1 באפריל 2015, ונכללו בדוחות הכספיים בדרך של יישום למפרע.

השינוי בכללי המדידה, כאמור, הפחית את יתרת הנכסים בגין פיתוח עצמי של תוכנות ליום 1 בינואר 2015, בסך של כ- 16 מיליון ש"ח.

ח. פערים במימוש ההנחיות והאומדנים החשבונאיים הקריטיים

הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים הנמדדות על בסיס אקטוארי כוללות, בין היתר, הנחות באשר לשיעורי עליית השכר העתידית של עובדי הבנק.

על פי הסכמי השכר הקיימים, צמודים תנאי העבודה של עובדי הבנק, לתנאים שנקבעו בבנק לאומי. לפיכך, התחזית לעליית השכר השנתית העתידית של עובדי הבנק, מבוססת, בין היתר, על שיעורי עליית השכר שנרשמו בבנק לאומי בשנים האחרונות.

בעקבות הסכם שכר חדש שנחתם בבנק לאומי בתחילת שנת 2015 (ראה פרק 8'ג בדוח על הממשל התאגידי), נחתם ביום 28 באפריל 2015 הסכם קיבוצי מיוחד בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים, במסגרתו הופחתו שיעורי עליית השכר הממוצעת בבנק בהדרגה, מ- 5%, ל- 3.5%.

עם זאת, הפחתת שיעורי עליית השכר הצפויים, לא גרמה לשינוי מהותי בהפרשות הבנק לזכויות עובדים.

20. גילוי לגבי בקורות ונהלים

א. בקורות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 - העוסקת הן בבקורות ובהנלים לגבי הגילוי (סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley - להלן "SOX") והן בבקרה הפנימית על דיווח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן), קובעת בכל הנוגע לבקורות ולנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים התקופתיים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקורות ונהלים לגבי הגילוי על דיווח כספי.
 - הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך, בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.
 - בנוסף, חויבו המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית, במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקורות והנהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.
- קיומן של בקורות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון.

בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי

בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 מפורטות גם חובות הנהלת התאגיד הבנקאי לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי (סעיף 404 SOX).

ההוראה קובעת, בכל הנוגע לבקרה הפנימית על דיווח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דיווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך מדי שנה את אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית בתאגיד. במקביל להוראה זו פרסם המפקח על הבנקים, בחודש דצמבר 2005, הוראת דיווח בדבר: "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי", המיישמת את חובות הדיווח הנגזרות מסעיף 404 SOX.

בהתאם להוראה זו ייכלל בכל דוח שנתי "דוח בקרה פנימית", שיכלול:

- הצהרה על אחריות ההנהלה לקיומו ותחזוקתו של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על דיווח כספי.
 - הערכה לגבי יעילותם של מערך וניהול הבקרה הפנימית על דיווח כספי. הערכת התאגיד הבנקאי, כאמור, תבוקר על ידי רואה החשבון המבקר - בהתאם לתקני ביקורת שיאומצו או שיתפרסמו על ידי ה- PCAOB, ובסיומה תומצא על ידו חוות דעת.
- בשנת 2015 ערך הבנק, בסיוע יועצים חיצוניים, בדיקות מדגמיות לתיקוף מערך הבקרה הפנימית על דיווח כספי.
- הבדיקות כללו: עדכון התיעוד הקיים בגין תהליכים עסקיים המשליכים על דיווח כספי, סקירת הבקורות הקיימות בגין תהליכים אלו, סקירת בקורות חדשות שנוספו בתקופת הדוח, עדכון התיעוד בגין תהליכים שנוספו ושנו בתקופת הדוח, ובדיקות שוטפות של הבקורות הקיימות והערכת מידת האפקטיביות שלהן.
- מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בבנק, בוקר על ידי רואי החשבון המבקרים ונמצא אפקטיבי.

חוות הדעת של רואי החשבון המבקרים על הבקרה הפנימית, במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל, נכללה בדוחות אלו לפני חוות הדעת על הדוחות הכספיים.

ג. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקורות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדוח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקורות והנהלים בתקופה המכוסה בדוח זה, לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק הסיקו, כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי, בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ד. שינויים בבקרה הפנימית

בעקבות הטמעת מודל מובנה, המהווה מרכיב משמעותי בחישוב הפרשות להפסדי אשראי, ואימוץ כללי חשבונאות חדשים, בנושא: "זכויות עובדים" במהלך שנת 2015 - שונו כללי המדידה בבנק בנושאים אלו.

אימוץ המודל וכללי החשבונאות החדשים בתהליכי מדידת הפרשות אלו, מהווה שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי, כמפורט להלן:

(1) הטמעת מודל מובנה לחישוב מרכיב "מקדם ההתאמה", בתהליך לחישוב הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

ביום 19 בינואר 2015 פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים ליישם מודל מובנה לצורך קביעת "מקדם ההתאמה", המבוסס על עקרונות ופרמטרים שפורטו בתיקון להוראת הדיווח לציבור.

במהלך שנת 2015 פיתח הבנק מודל מובנה המבוסס על הכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל (ויישם אותו לראשונה בתהליך קביעת "מקדם התאמה" ליום 31.12.2015).

המודל עושה שימוש באומדנים משמעותיים ותחזיות הכרוכות במידה רבה של אי ודאות ונשען על הערכות סובייקטיביות.

לפיכך, ננקטו על ידי הבנק במהלך פיתוח המודל אמצעי בקרה שונים (לרבות: עריכת סימולציות ותיקוף ראשון של המודל), שנועדו להבטיח את הטמעתו הנאותה.

מאחר שיישום המודל כרוך בשינוי בתהליכי העבודה לקביעת "מקדם ההתאמה", נכללו בתהליכי העבודה החדשים מנגנוני בקרה שנועדו להבטיח את נאותות התהליך החדש לקביעת "מקדם ההתאמה".

(2) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים"

הבנק מיישם החל מיום 1 בינואר 2015, את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים".

כללי המדידה החדשים לחישוב הפרשות לזכויות עובדים ונכסי התוכניות המבטיחות אותן, הנגזרים מכללי חשבונאות אלו, נשענים על הערכות סובייקטיביות (הן באשר למחיר הכסף הרלוונטי לבנק, והן באשר לתקופת השירות החזויה של עובדי הבנק) ועל תחזיות עתידיות (לרבות באשר לשיעורי התשואה העתידיים הצפויים לסוגי נכסים שונים בשוקי ההון).

לפיכך, ננקטו על ידי הבנק במהלך יישום כללי החשבונאות החדשים אמצעי בקרה שונים שנועדו להבטיח את נאותות המדידה החשבונאית של הפרשות לזכויות עובדים ונכסי התוכנית בגינם, המבוססת על כללי חשבונאות אלו - והשלכותיה על סעיפי המאזן, הרווח והפסד והרווח הכולל.

מעבר לאמור לעיל, לא ארעו במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31.12.2015, שינויים אחרים בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי אשר השפיעו באופן מהותי, או שסביר שצפויים להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

21. עניינים נוספים

א. הארכת "הסכם התמחור" לקבלת שירותי מחשב מהחברה האם

שירותי המחשב והתפעול שמקבל הבנק מהחברה האם מבוססים על הסכמים שנתיים שנחתמו בין הצדדים הכוללים הסכם עקרונות, לתקופה בלתי קצובה והסכמים לתמחור שירותים אלו המתעדכנים מעת לעת (להלן: "הסכמי התמחור").

תוקף הסכם התמחור הקודם פג ביום 31 בדצמבר 2015.

ביום 27 בדצמבר 2015 הסכימו הצדדים להאריך את תוקף ההסכם הקודם בשנה אחת נוספת, עד ליום 31 בדצמבר 2016.

ההסכם אושר על ידי ועדת הביקורת של הדירקטוריון ביום 10.1.2016.

לפרטים נוספים באשר להסכמים הקיימים בין הצדדים בנושא זה, ראה פרק 9'א' בדוח על הממשל התאגידי.

ב. מכתב בנק ישראל בנושא: התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל

מניתוח שנערך על ידי בנק ישראל באמצעות שימוש במדדי ביצוע שונים, עולה שרמת היעילות הממוצעת של המערכת הבנקאית בישראל נמוכה מזו השוררת במערכות הבנקאיות במדינות מתקדמות.

לאור החשש שהסביבה הכלכלית הרגולטורית והטכנולוגית המשתנה בה פועלת המערכת הבנקאית בישראל עלולה לפגוע בביקושים לשירותים בנקאים ולהפחית את מחיריהם, תוך פגיעה בהכנסות התאגידים הבנקאיים ובתוצאותיהם הכספיות בעתיד, פרסם בנק ישראל ביום 12 בינואר 2016 מכתב, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים להתוות תוכנית רב שנתית להתייעלות, כמפורט להלן:

- הדירקטוריון נדרש לגבש תוכנית רב שנתית להתייעלות, הכוללת מתווה פעולה ספציפי בחמש השנים הקרובות, ועקרונות התייעלות לטווח הארוך יותר.
- התוכנית תכלול יעדי ביניים מוגדרים בתדירות שנתית לפחות, שיפוקחו על ידי הדירקטוריון.
- במטרה להקל על התאגידים הבנקאיים ליישם את תוכנית ההתייעלות, הודיע בנק ישראל על כוונתו לאשר לתאגידים הבנקאיים לדחות את המועדים לעמידה ביעדי הלימות ההון שנקבעו עבורו, בהתייחס לסכומים שייגרעו מההון הרגולטורי בגין תוכנית ההתייעלות.
- הדחייה תינתן לתקופה של חמש שנים ותופחת בהדרגה בשיטת "הקו הישר", בכפוף לעמידה בתנאים הבאים:
 - התאגיד הבנקאי הכין תוכנית התייעלות הכוללת עלויות מוגדרות.
 - ההקלות בתחום הלימות ההון כאמור, ישמשו את התאגיד הבנקאי, לביצוע תוכנית ההתייעלות, בלבד.
 - התאגיד הבנקאי עומד ביעדי הביניים להתייעלות שנקבעו על ידו.
- בהתאם להוראות שפרסם בנק ישראל בנושא: "זכויות עובדים" (המבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה), נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות בגין התחייבויותיהם לתשלום פיצוי פרישה בגין: "התחייבות במהות", הכוללת תחזיות לתשלום פיצוי פרישה בסכומים העולים על התנאים החוזיים, בהתבסס על הנסיון שנצבר בעבר, ועל התוכניות לעתיד של התאגיד הבנקאי.

עם זאת, במסגרת ההקלות שנכללו במכתב, התיר בנק ישראל לתאגידי הבנקאיים שיישמו תוכנית התייעלות כנדרש, להניח שההשלכות הנובעות מתוכנית זו - אינן מייצגות בהכרח את שיעורי העלויות בגין פיצויי פרישה שיחולו על התאגיד הבנקאי בטווח הארוך יותר.

- ההקלות שנכללו במכתב, יחולו על תוכניות התייעלות שיאושרו עד ליום 31.12.2016.

הבנק לומד את הדרישות לביצוע תוכנית התייעלות כמפורט במכתב בנק ישראל ונערך ליישומה במועדים שנקבעו.

יהושע בורשטיין
המנהל הכללי

לילך אשר - טופילסקי
יו"ר הדירקטוריון

25 בפברואר, 2016

נספח מס' 1 - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
יתרת הפרשה להפסד אשראי	מחיקות חשבונאיות, נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	*מזה: חובות ⁽²⁾	סך הכל ⁽²⁾	בעייתי	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	
פעילות בישראל: ציבור-מסחרי										
9	(2)	(1)	3	4	348	387	4	381	387	חקלאות
1	-	1	-	-	94	102	-	102	102	כרייה וחציבה
42	1	10	19	70	2,036	2,299	70	2,218	2,312	תעשייה
44	7	1	33	80	1,678	3,447	80	3,338	3,448	בנייה ⁽⁷⁾
6	1	(2)	36	43	1,878	1,936	43	1,899	1,944	נדל"ן
2	-	1	-	-	89	105	-	314	315	אספקת חשמל ומים
102	8	10	121	145	3,930	4,429	145	4,269	4,444	מסחר
2	1	2	6	10	221	257	10	242	261	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
32	10	23	28	36	858	980	36	931	980	תחבורה ואחסנה
3	2	4	2	3	93	117	3	115	121	מידע ותקשורת
7	-	5	6	6	339	360	6	613	620	שירותים פיננסיים
22	1	2	33	42	1,151	1,418	42	1,343	1,419	שירותים עסקיים אחרים
4	1	-	3	6	789	983	6	968	983	שירותים ציבוריים וקהילתיים
276	30	56	290	445	13,504	16,820	445	16,733	17,336	סך הכל מסחרי
16	-	3	-	57	3,271	3,497	57	3,412	3,497	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
55	5	6	26	70	3,521	4,460	70	4,238	4,470	אנשים פרטיים-אחר
347	35	65	316	572	20,296	24,777	572	24,383	25,303	סך הכל ציבור בישראל
1	-	-	-	-	106	106	-	157	157	בנקים
-	-	-	-	-	-	-	-	2,716	2,716	ממשלה
348	35	65	316	572	20,402	24,883	572	27,256	28,176	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל										
2	-	(1)	-	-	220	240	-	250	273	תעשייה
4	-	4	-	63	82	188	63	130	193	בנייה ונדל"ן
-	-	-	-	-	80	83	-	83	83	מסחר
-	-	-	6	6	5	6	18	-	18	תחבורה ואחסנה
-	-	-	-	-	39	40	-	40	40	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	4	8	-	8	8	אנשים פרטיים- אחר
13	-	(1)	25	25	28	29	25	7	47	אחר
19	-	2	31	94	458	594	106	518	662	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	310	334	-	348	348	בנקים
-	-	-	-	-	-	-	-	97	97	ממשלות
19	-	2	31	94	768	928	106	963	1,107	סך הכל פעילות בחו"ל
367	35	67	347	666	21,170	25,811	678	28,219	29,283	סך הכל

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾ אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 21,170 מיליוני ש"ח, 3,420 מיליוני ש"ח, 52 מיליוני ש"ח ו- 4,641 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
5. סיכון אשראי שדירוג האשראי שלו ליום 31.12.2015, עומד במדיניות הבנק לביצוע אשראי חדש.
6. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של כ- 90 יום ומעלה.
7. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 88 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלה בסך 140 מיליוני ש"ח.

נספח מס' 1 - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2014 ⁽⁸⁾									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾			מזה:		מזה:		דירוג ביצוע		
יתרת הפרשה להפסד אשראי	מחיקות חשבונאיות, נטו	בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	חובות ⁽²⁾	סך הכל*	בעייתי	אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל
פעילות בישראל: ציבור-מסחרי									
8	5	5	4	5	332	373	5	364	373
-	-	-	-	1	58	65	1	65	65
33	2	(8)	42	67	1,879	2,150	67	2,086	2,186
50	1	(5)	38	141	1,558	3,176	141	2,999	3,178
8	-	-	31	35	1,752	1,840	35	1,819	1,855
1	1	1	-	2	103	122	2	401	404
99	6	18	87	119	3,873	4,324	119	4,192	4,354
2	-	-	10	13	236	268	13	250	272
19	3	11	25	34	756	836	34	793	836
2	3	1	2	2	63	84	2	97	101
2	-	-	1	1	288	307	1	851	853
21	7	5	29	40	908	1,149	40	1,076	1,151
5	-	-	5	7	707	880	7	866	885
250	28	28	274	467	12,513	15,574	467	15,859	16,513
13	-	(1)	-	49	2,949	3,199	49	3,106 ⁽⁹⁾	3,199 ⁽¹⁰⁾
54	5	(8)	38	72	3,181	4,026	72	3,793	4,041
317	33	19	312	588	18,643	22,799	588	22,758	23,753
1	-	-	-	-	434	434	-	447	447
-	-	-	-	-	-	-	-	2,813	2,813
318	33	19	312	588	19,077	23,233	588	26,018	27,013
פעילות בחו"ל									
3	-	(1)	-	-	254	274	-	294	294
-	-	(1)	-	-	99	203	-	210	210
2	-	1	-	-	109	123	-	123	123
-	29	(3)	7	7	63	63	15	56	71
-	-	-	-	-	35	39	-	39	39
-	-	-	-	-	4	8	-	8	8
12	-	-	25	25	27	29	25	19	44
17	29	(4)	32	32	591	739	40	749	789
-	-	-	-	-	468	492	-	519	519
-	-	-	-	-	-	-	-	19	19
17	29	(4)	32	32	1,059	1,231	40	1,287	1,327
335	62	15	344	620	20,136	24,464	628	27,305	28,340

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 20,136 מיליוני ש"ח, 3,817 מיליוני ש"ח, 59 מיליוני ש"ח ו- 4,328 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
5. סיכון אשראי שדירוג האשראי שלו ליום 31.12.2014, עומד במדיניות הבנק לביצוע אשראי חדש.
6. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של כ- 90 יום ומעלה.
7. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדירור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 94 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלה בסך 129 מיליון ש"ח.
8. הנתונים הכלולים בלוח זה סווגו מחדש בכדי להתאים את התפלגות סיכון האשראי בחתך ענפי משק, לסיגור החדש של ענפי המשק שנקבע על ידי בנק ישראל ביום 9.4.2014, ונכנס לתוקף ביום 1.1.2015.
9. הוצג מחדש.
10. סווג מחדש.

נספח מס' 2 - חשיפות למדינות זרות - על בסיס מאוחד⁽¹⁾

בסכומים מדווחים

(א) מידע בדבר כל החשיפות למדינות זרות

מועד הפרעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽³⁾						
מל שנה	עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾	חובות פגומים	סיכון אשראי בעייתי	סך הכל	לאחרים	לבנקים	לממשלות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
סך כל החשיפה למדינות זרות:								
• ליום 31.12.2015:								
174	180	6	-	-	354	96	161	97
178	187	55	-	-	365	205	160	-
352	367	61	-	-	719	301	321	97
16	5	28	-	-	21	18	3	-
• ליום 31.12.2014:								
90	255	9	-	-	345	83	243	19
162	267	60	1	2	429	188	241	-
252	522	69	1	2	774	271	484	19
16	4	26	-	-	20	16	4	-

1. על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונות נזילים. בלוח זה נכלל מידע מפורט לגבי מדינות שחשיפות האשראי של הבנק בגינן עולה על 1% מסך נכסי הבנק.
2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.
3. סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים, מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.
4. הוצג מחדש

(ב) מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ביום 31.12.2015 לא היו בבנק חשיפות אשראי בגין מדינות זרות ששיעורן עולה על 0.75% מכלל נכסי הבנק (אך נופלות מ-1%) (ליום 31.12.2014 - זהה).

(ג) מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

חשיפת הבנק למדינות זרות עם בעיות נזילות מסתכמת ליום 31.12.2015 בסך של 5 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 6 מיליון ש"ח).

* חשיפת הבנק למדינות: פורטוגל, ספרד, יוון, איטליה, אירלנד וקפריסין שנכללו בתכנית הסיוע שהושקה על ידי הבנק המרכזי האיחופאי וקרן המטבע הבינלאומית ליום 31.12.2015 - מסתכמת בסך 13 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 4 מיליון ש"ח). ליום 31.12.2015 לא קיימת בבנק חשיפה חוץ מאזנית למדינות הנ"ל (31.12.2014 - 2 מיליון ש"ח).

נספח מס' 3 - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

סכומים מדווחים

31 בדצמבר 2015

מ-3 ועד 5 שנים	מ-3 ועד 3 שנים	מ-3 ועד שנה	מחודש ועד 3 חודשים	עם דרישה ועד חודש מיליוני ש"ח	
					מטבע ישראלי לא צמוד
					נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
900	770	1,400	1,080	20,143	נכסים פיננסיים*
3	22	167	369	487	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
4	24	10	4	5	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
907	816	1,577	1,453	20,635	סה"כ שווי הוגן
					התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
414	688	1,402	696	17,539	התחייבויות פיננסיות*
4	21	1,707	572	859	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
1	8	2	3	5	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
419	717	3,111	1,271	18,403	סה"כ שווי הוגן
					מכשירים פיננסיים, נטו
488	99	(1,534)	182	2,232	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
1,467	979	880	2,414	2,232	החשיפה המצטברת במגזר
					מטבע ישראלי צמוד למדד
					נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
590	1,296	574	75	36	נכסים פיננסיים*
3	-	1,043	199	-	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
1	8	2	-	-	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
594	1,304	1,619	274	36	סה"כ שווי הוגן
					התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
647	989	808	310	34	התחייבויות פיננסיות*
92	18	-	6	-	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
3	14	6	1	-	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
742	1,021	814	317	34	סה"כ שווי הוגן
					מכשירים פיננסיים, נטו
(148)	283	805	(43)	2	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
899	1,047	764	(41)	2	החשיפה המצטברת במגזר

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל התחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן בגינו.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (נידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2014									
משך חיים	שיעור	סך הכל	משך חיים	שיעור	סך הכל	ללא	מעל	מ-10 ועד	מ-5 ועד
ממוצע	תשואה	שווי הוגן	ממוצע	תשואה	שווי הוגן	תקופת	20 שנים	20 שנים	10 שנים
אפקטיבי	פנימי	מיליוני ש"ח	אפקטיבי	פנימי	שווי הוגן	פרעון			
שנים	אחוזים		שנים	אחוזים					
0.52	3.38	22,709	0.46	3.07	24,878	85	11	113	376
0.07		574	0.21		1,048	-	-	-	-
-		32	-		47	-	-	-	-
-		-	-		-	-	-	-	-
**0.51		23,315	**0.45		25,973	85	11	113	376
0.41	0.30	18,854	0.36	0.16	21,106	-	-	188	179
0.13		2,610	0.56		3,256	-	-	-	93
-		13	-		19	-	-	-	-
0.64		8	-		-	-	-	-	-
**0.38		21,485	**0.39		24,381	-	-	188	272
					1,592	85	11	(75)	104
		1,830				1,592	1,507	1,496	1,571
2.98	1.13	3,804	2.76	1.44	2,951	2	9	36	333
0.93		529	0.79		1,273	-	-	7	21
-		2	-		12	-	-	-	1
-		-	-		-	-	-	-	-
**2.73		4,335	**2.16		4,236	2	9	43	355
3.50	0.36	4,178	3.25	0.51	3,776	-	-	39	949
4.73		170	3.86		171	-	-	-	55
-		5	-		24	-	-	-	-
0.73		6	-		-	-	-	-	-
**3.54		4,359	**3.26		3,971	-	-	39	1,004
					265	2	9	4	(649)
		(24)				265	263	254	250

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגדרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

נספח מס' 3 - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

בסכומים מדווחים

31 בדצמבר 2015

מ-3 ועד 5 שנים	משנה ועד 3 שנים	מ-3 חודשים ועד שנה	מחודש ועד 3 חודשים	עם דרישה ועד חודש מיליוני ש"ח	
					מטבע חוץ***
					נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
338	265	138	119	910	נכסים פיננסיים*
59	26	681	1,018	1,205	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	2	5	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
397	291	819	1,139	2,120	סה"כ שווי הוגן
					התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
6	21	499	187	2,094	התחייבויות פיננסיות*
63	244	223	502	673	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
1	9	4	3	5	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
70	274	726	692	2,772	סה"כ שווי הוגן
					מכשירים פיננסיים, נטו
327	17	93	447	(652)	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
232	(95)	(112)	(205)	(652)	החשיפה המצטברת במגזר
					חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית
					נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים
1,828	2,331	2,112	1,274	21,089	נכסים פיננסיים****
65	48	1,891	1,586	1,692	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
5	32	12	6	10	אופציות (במונחי נכס הבסיס)****
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
1,898	2,411	4,015	2,866	22,791	סה"כ שווי הוגן
					התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות
1,067	1,698	2,709	1,193	19,667	התחייבויות פיננסיות*
159	283	1,930	1,080	1,532	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
5	31	12	7	10	אופציות (במונחי נכס הבסיס)****
-	-	-	-	-	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים****
1,231	2,012	4,651	2,280	21,209	סה"כ שווי הוגן
					מכשירים פיננסיים, נטו
667	399	(636)	586	1,582	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
2,598	1,931	1,532	2,168	1,582	החשיפה המצטברת במגזר

הערות כלליות:

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן בגין המכשיר הפיננסי.
3. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן בגינו.
4. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2014									
משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מל 20 שנים	מ- 10 ועד 20 שנים	מ- 5 ועד 10 שנים
0.86	1.88	1,744	1.14	2.18	1,807	-	-	4	33
0.31		3,952	0.35		3,025	-	-	-	36
-		134	-		7	-	-	-	-
-		-	-		-	-	-	-	-
**0.47		5,830	**0.64		4,839	-	-	4	69
0.19	0.29	3,341	0.19	0.37	2,826	-	-	5	14
0.70		2,353	1.65		2,009	-	-	7	297
-		149	-		22	-	-	-	-
0.67		1	-		-	-	-	-	-
**0.39		5,844	**0.39		4,857	-	-	12	311
					(18)	-	-	(8)	(242)
		(14)				(18)	(18)	(18)	(10)
0.87	2.98	28,271	0.73	2.85	29,648	99	20	153	742
0.35		5,055	0.43		5,346	-	-	7	57
-		168	-		66	-	-	-	1
-		-	-		-	-	-	-	-
**0.79		33,494	**0.68		35,060	99	20	160	800
0.87	0.31	26,373	0.74	0.23	27,708	-	-	232	1,142
0.54		5,133	1.07		5,436	-	-	7	445
-		167	-		65	-	-	-	-
0.68		29	-		16	16	-	-	-
**0.81		31,702	**0.79		33,225	16	-	239	1,587
					1,835	83	20	(79)	(787)
		1,792				1,835	1,752	1,732	1,811

* למטט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 *** לרבות מטבעי ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 **** כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".
 ***** כולל אופציות של מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".
 ***** כולל התחייבויות לא כספיות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".

אני יהושע בורשטיין, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים ברווח הכולל, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת הנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון והנהלה".

25 בפברואר, 2016

יהושע בורשטיין
מנכ"ל הבנק

אני אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים ברווח הכולל, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע כרבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון והנהלה".

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון והנהלה של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון והנהלה").

מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך, גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות, הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO-1992).

בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2015, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק ה"ה סומך חייקין וה"ה זיו האפט כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 189 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יהושע בורשטיין
מנהל כללי

לילך אשר - טופילסקי
יו"ר הדירקטוריון

25 בפברואר, 2016

דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר 2015

189 דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות -
בקרה פנימית על דיווח כספי

190 דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות -
דוחות כספיים שנתיים

191 דוחות רווח והפסד מאוחדים

192 דוח מאוחד על הרווח הכולל

193 מאזנים מאוחדים

194 דוח על השינויים בהון

195 דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים

197 ביאורים לדוחות הכספיים

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ - בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן: "COSO - 1992"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה- Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר:

1. מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו);
 2. מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק;
 3. מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים;
- בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.
- לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי (COSO - 1992).
- ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים המאוחדים של הבנק - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015, והדוח שלנו מיום 25 בפברואר 2016, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן: "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים המאוחדים של הבנק, לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שישומם בביקורת של תאגידי בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק והחברות המאוחדות שלו לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק והחברות המאוחדות שלו, לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee Of Sponsoring Organizations Commission of the Treadway (COSO - 1992), והדוח שלנו מיום 25 בפברואר 2016 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

דוחות רווח והפסד מאוחדים לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2013	2014	2015	ביאור	
1,128	1,011	974	2	הכנסות ריבית
406	211	102	2	הוצאות ריבית
722	800	872		הכנסות ריבית, נטו
75	15	67	13, 29	הוצאות בגין הפסדי אשראי
647	785	805		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
				הכנסות שאינן מריבית
81	42	37	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
375	313	310	4	עמלות
(1)	1	33	5	הכנסות (הוצאות) אחרות
455	356	380		סך כל ההכנסות שאינן מריבית
				הוצאות תפעוליות ואחרות
(1)527	(1)585	518	6	משכורות והוצאות נלוות
(1)154	(1)150	152	15	אחזקה ופחת בניינים וציוד
(1)161	(1)167	171	7	הוצאות אחרות
842	902	841		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
260	239	344		רווח לפני מיסים
(1)85	(1)94	136	8	הפרשה למיסים על הרווח
175	145	208		רווח לאחר מיסים
4	2	2	14	חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לאחר מיסים
179	147	210		רווח נקי
			9	רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)
(1)1.44	(1)1.18	1.69		מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
0.15	(1)0.12	0.17		מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
 1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד' (7-9).

אבי רישפן
 סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יהושע בורשטיין
 מנהל כללי

לילך אשר - טופילסקי
 יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 25 בפברואר, 2016

דוח מאוחד על הרווח הכול

בסכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
179 ⁽²⁾	147 ⁽²⁾	210	רווח נקי
			רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:
(28)	(27)	(49)	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי השווי ההוגן, נטו
(5) ⁽²⁾	(41) ⁽²⁾	13	התאמת ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים, נטו ⁽¹⁾
(33)	(68)	(36)	הפסד כולל אחר לפני מסים
12 ⁽²⁾	25 ⁽²⁾	13	השפעת המס המתייחס
(21)	(43)	(23)	הפסד כולל אחר לאחר השפעת המס
158	104	187	סך הכל הרווח הכולל

1. מהווה בעיקר, התאמות לאומדנים אקטואריים בגין הפרשות לפיצויי פרישה והטבות לאחר סיום העסקה וכן הפחתת סכומים שנרשמו בתקופות קודמות ברווח כולל אחר.

2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד'1 (7-9).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

מאזנים מאוחדים ליום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2014	2015	ביאור	
			נכסים
4,994	5,502	11	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,831	3,432	12	ניירות ערך ⁽²⁾ ⁽³⁾
19,234	20,754	13, 29	אשראי לציבור
(319)	(337)	13, 29	הפרשה להפסדי אשראי
18,915	20,417		אשראי לציבור, נטו
11	7	14	השקעה בחברות כלולות
⁽¹⁾ 397	346	15	בניינים וציוד
30	31	26	נכסים בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 392	341	16	נכסים אחרים
28,570	30,076		סך הכל נכסים
			התחייבויות והון
24,060	25,388	17	פקדונות הציבור
492	459	18	פקדונות מבנקים
139	151		פקדונות הממשלה
681	672	19	כתבי התחייבות נדחים
109	122	26	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 1,173	1,181	20	התחייבויות אחרות ⁽⁴⁾
26,654	27,973		סך הכל התחייבויות
⁽¹⁾ 1,916	2,103	22	הון
28,570	30,076		סך הכל התחייבויות והון

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 7-9).

2. היתרה כוללת ניירות ערך ששוועבדו למלווים בסך 384 מיליוני ש"ח (31.12.2014 - 595 מיליוני ש"ח).

3. היתרה כוללת ניירות ערך המוצגים לפי השווי ההוגן בסך 3,120 מיליוני ש"ח (31.12.2014 - 3,514 מיליוני ש"ח).

4. היתרה כוללת הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים בסך 29 מיליוני ש"ח (31.12.2014 - 15 מיליוני ש"ח).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון

בסכומים מדווחים

סך הכל הון עצמי	רווח כולל אחר מצטבר		סך הכל הון וקרנות הון	קרנות הון	הון מניות נפרע	
	יתרת רווח	מיליוני ש"ח				
1,882	1,585 ⁽³⁾	94	203	152	51	יתרה ליום 1 בינואר 2013 - לפני השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות החדשים ⁽¹⁾
(63)	(11) ⁽²⁾	(52) ⁽²⁾	-	-	-	השפעה מצטברת, נטו, בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: זכויות עובדים
1,819	1,574	42	203	152	51	יתרה ליום 1 בינואר 2013 - לאחר השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות החדשים ⁽¹⁾
(21)	-	(21) ⁽²⁾	-	-	-	הפסד כולל אחר נטו, לאחר השפעת המס
(120)	(120)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
179	179 ⁽³⁾⁽²⁾	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,857	1,633	21	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013
(43)	-	(43) ⁽²⁾	-	-	-	הפסד כולל אחר נטו, לאחר השפעת המס
(45)	(45)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
147	147 ⁽³⁾⁽²⁾	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,916	1,735	(22)	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
(23)	-	(23)	-	-	-	הפסד כולל אחר נטו, לאחר השפעת המס
210	210	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
2,103	1,945	(45)	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

1. כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".

2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור ד'7).

3. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד'8).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים, לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2013	2014	2015	
			תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			רווח נקי לשנה
⁽¹⁾ 179	⁽¹⁾ 147	210	התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות (נספח א')
⁽¹⁾ 319	⁽¹⁾ 235	259	מזומנים נטו מפעילות שוטפת
498	382	469	
			שינוי נטו בנכסים שוטפים -
			פקדונות בבנקים
256	134	(294)	אשראי לציבור
(1,336)	(1,400)	(1,658)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
3	(6)	(1)	ניירות ערך למסחר
11	15	(5)	נכסים אחרים
6	(29)	34	סך הכל שינוי בנכסים שוטפים
(1,060)	(1,286)	(1,924)	
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות -
			פקדונות מהציבור
1,710	96	1,328	פקדונות מבנקים
350	5	(33)	פקדונות הממשלה
1	(29)	12	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
(110)	(31)	13	התחייבויות אחרות
⁽¹⁾ (13)	⁽¹⁾ 20	7	סך הכל שינוי בהתחייבויות שוטפות
1,938	61	1,327	מזומנים נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת
1,376	(843)	(128)	
			תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
			תמורה ממכירת חברה מוחזקת
7	1	-	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
(4,380)	(1,399)	(2,748)	רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון
-	(19)	-	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
2,762	1,512	2,560	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
713	2,284	848	רכישת בניינים וציוד
(54)	⁽¹⁾ (46)	(59)	תמורה ממימוש בניינים וציוד
3	-	81	דיבידנד שהתקבל מחברה כלולה
-	-	6	מזומנים נטו, מפעילות (לפעילות) השקעה
(949)	2,333	688	
			תזרימי מזומנים לפעילות מימון
			דיבידנד ששולם לבעלי המניות
(120)	(45)	-	פרעון כתבי התחייבות נדחים
(152)	(170)	(28)	מזומנים נטו, ששימשו לפעילות מימון
(272)	(215)	(28)	
155	1,275	532	גידול במזומנים
(72)	54	(6)	השפעת השינויים בשער החליפין על יתרת המזומנים
3,469	3,552	4,881	יתרת המזומנים לתחילת השנה
3,552	4,881	5,407	יתרת המזומנים לסוף השנה

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 1(7-9).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

נספחים לדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים, לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

(במיליוני ש"ח)

2013	2014	2015	
			נספח א' - התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעילות שוטפת
(4)	(2)	(2)	חלק הבנק ברווחים נטו, של חברות מוחזקות
⁽¹⁾ 65	⁽¹⁾ 59	57	פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)
171	120	169	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(63)	20	8	הפסד (רווח) נטו מניירות ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון
-	(2)	(1)	הפרשה לירידת ערכם של ניירות זמינים למכירה
1	(1)	1	הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
1	-	(33)	הפסד (רווח) ממימוש בניינים וציוד
(8)	-	-	רווח ממכירת חברה מוחזקת
⁽¹⁾ (15)	⁽¹⁾ (3)	36	מיסים נדחים, נטו
⁽¹⁾ 47	⁽¹⁾ 70	(1)	גידול (קיטון) בהפרשות לזכויות עובדים
52	28	19	התאמת ערכם של כתבי התחייבות נדחים
72	(54)	6	הפרשי שער שנזקפו על יתרת המזומנים
319	235	259	סה"כ התאמות לתזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			נספח ב' - פעולות שלא במזומן
2	6	7	רכישת בניינים וציוד
260	(114)	(313)	השאלת ניירות ערך (החזרת ניירות ערך שהושאלו)
1	-	-	מכירת חברה מוחזקת
			נספח ג' - מידע על ריבית ומיסים שהתקבלו (שולמו)
1,118	1,146	1,047	ריבית שהתקבלה
-	-	6	דיבידנדים שהתקבלו
(409)	(371)	(186)	ריבית ששולמה
(82)	(117)	(104)	מיסים על הכנסה ששולמו

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד(7-9).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

א. כללי

1. בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן - "הבנק") הינו תאגיד בנקאי. הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2015, מתייחסים לנתונים הכספיים של הבנק ושל החברות המוחזקות שלו (להלן: "המאוחד") וערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
2. מכיוון שאין פער מהותי בין נתוני הבנק לנתונים במאוחד, מוצגים הדוחות הכספיים והביאורים הנלווים אליהם על בסיס מאוחד בלבד. מידע באשר לנתונים הכספיים של הבנק, נכלל בביאור מס' 35.
3. הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 25 בפברואר 2016.
4. הגדרות -
 בדוחות כספיים אלה:
 א. חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.
 ב. חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין כלולה בדוחות הכספיים, על בסיס השווי המאזני.
 ג. חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.
 ד. מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים. מטבע הפעילות של הבנק הינו השקל.
 ה. מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.
 ו. צדדים קשורים - כהגדרתם בהוראות המפקח על הבנקים.
 ז. בעלי ענין - כהגדרתם בפסקה 1 להגדרת "בעל ענין, בתאגיד", בסעיף 1 לחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968.
 ח. מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
 ט. סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת מספר 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.
 י. סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
 יא. שווי הוגן - המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה, בין משתתפים בשוק במועד המדידה.
 יב. עלות - עלות בסכום מדווח.
 יג. דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.
 יד. תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS), לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC), או פרשנויות שנקבעו על ידי הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).
 טו. כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב - כללי חשבונאות שנדרשים ליישם בנקים אמריקאיים, הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, רשות ניירות ערך בארה"ב, המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב, וגופים נוספים ומיושמים בהתאם להיררכיית דיווח שנקבעה בקודיפיקציה של תקני החשבונאות שפרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב (FAS 168).

ב. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים הוכנו על פי מדרג תקני דיווח כספי, כדלקמן:

- ככלל, הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם לכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו (להלן: "הוראות המפקח").
- בעיקרה נושאים, הוראות המפקח מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנותרים (שהינם פחות מהותיים), הוראות המפקח מבוססות על תקני דיווח כספיים בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).
- כאשר תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או שאינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים - נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בארצות הברית.

2. בסיס הצגת הנתונים הכספיים

הנתונים מוצגים בדוחות הכספיים כדלקמן:

(א) נתונים מאזניים

- פריטים כספיים - מוצגים בערכים נומינליים היסטוריים.
- פריטים לא כספיים - מוצגים בערכים מדווחים.

(ב) נתונים תוצאתיים

- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים כספיים - מוצגות בערכים נומינליים היסטוריים.
- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים (כגון: פחת והפחתות, והוצאות והכנסות מראש) - נגזרות מהתנועה בפריט הלא כספי המאזני.

3. מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסיביכה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

4. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות, כמפורט להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים הנמדדים בשיטת השווי ההוגן (כגון: "השקעות בניירות ערך", אשראי הנובע מהשאלת ניירות ערך, ויעודות בגין זכויות עובדים).
- נכסים והתחייבויות הנובעים מהפרשות (כגון: הכנסות לקבל והוצאות לשלם, הפרשות למיסים נדחים, והתחייבויות בגין זכויות עובדים).
- השקעות בחברות כלולות המטופלות בשיטת "השווי המאזני".

5. שימוש באומדנים

עריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli Gaap) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, כרוכה בשיקול דעת, הנחות ושימוש באומדנים שהשפיעו על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופות הדיווח. האומדנים מבוססים על הנחות שנערכו על ידי הנהלת הבנק והן כרוכות באי ודאות או רגישות למשתנים שונים. הערכות ההנהלה מבוססות על ניסיון העבר, נתונים נצפים והנחות סבירות המותאמות לנסיבות של כל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם מתעדכנים באופן שוטף, ותוצאותיהם נזקפות לדוחות הכספיים בתקופה שבה נערך העדכון. יובהר עם זאת, שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים הנ"ל, עשויה להיות שונה מההערכות שנכללו בדוחות הכספיים.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

1. אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)

בהמשך לפרסום תקן חשבונאות מס' 29 המחיל את תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) על ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ה-1968 (אך אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו), פרסם בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009 מסמך, הכולל מתווה לאימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בדיווחים הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל. המתווה עורך אבחנה בין תקני דיווח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דיווח אחרים, כדלקמן:

א. תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שאינם נוגעים בנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יאומצו בהדרגה בשנים 2010-2011 (ומרביתם אכן יישמו בשנים 2011 - 2013). לפרטים נוספים באשר להחלטת בנק ישראל לאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה - ראה סעיף ב להלן).

ב. תאריך היעד ליישום תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בנושאים הנוגעים לליבת העסק הבנקאי, היה אמור להיקבע, על ידי בנק ישראל בהתאם להתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב.

ממידע שהתקבל בבנק ישראל עולה כי "תהליך ההתכנסות" נעצר בשלב זה, וטרם נקבע מועד לאימוץ התקינה הבינלאומית בארה"ב, אם בכלל.

לאור האמור לעיל, ולאור היתרונות המשמעותיים שרואה בנק ישראל באימוץ התקינה החשבונאית האמריקאית, הפיץ בנק ישראל ביום 27 בינואר 2014, טיוטת מזכר לדיון, הכולל מתווה לאימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, על ידי התאגידים הבנקאיים בישראל.

עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בעניין זה, וטרם נקבע מועד ליישום מתווה זה.

2. אימוץ תקני חשבונאות אמריקאיים מסוימים

בהמשך לטיטוט המזכר בנושא: "אימוץ התקינה החשבונאית האמריקאית", שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 27 בינואר 2014 (ראה סעיף ג' (ב) לעיל), הכוללת מתווה לאימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב במערכת הבנקאית בישראל, פרסם בנק ישראל בתקופת הדו"ח תיקונים וטיטוט תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא זה, כדלקמן:

(א) תיקון הוראות הדיווח לציבור באשר לדיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "נכסים בלתי מוחשיים"

התיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא זה, פורסם על ידי בנק ישראל ביום 22 באוקטובר 2015. בהתאם להנחיות שנכללו בתיקון להוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא נכסים בלתי מוחשיים, לרבות כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנכללו בתקני החשבונאות והדיווח בארה"ב - החל מיום 1.1.2016.

ההנחיות החדשות יישמו לראשונה בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בנושא זה, לרבות תיקון למפרע של נתוני השוואה.

להערכת הנהלת הבנק ליישום כללי החשבונאות החדשים, לא תהיה השלכה מהותית על הדוחות הכספיים.

(ב) תיקון הוראות הדיווח לציבור באשר לדיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "מיסים על ההכנסה"

התיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא זה, פורסם על ידי בנק ישראל ביום 22 באוקטובר 2015. בהתאם להנחיות שנכללו בתיקון להוראה, נדרשים התאגידים הבנקאיים ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה, לרבות כללי המדידה והגילוי שנכללו בתקני החשבונאות והדיווח בארה"ב - החל מיום 1.1.2017.

ההנחיות החדשות יישמו לראשונה בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בנושא זה, לרבות תיקון למפרע של נתוני השוואה. להערכת הנהלת הבנק, ליישום כללי החשבונאות החדשים לא תהיה השלכה מהותית על הדוחות הכספיים.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

2. אימוץ תקני חשבונאות אמריקאיים מסוימים (המשך)

ג) טיטת תיקון להוראות הדיווח לציבור באשר לדיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "מטבע חוץ"

טיטת התיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא זה הופצה על ידי בנק ישראל ביום 28 בדצמבר, 2015.

בהתאם להנחיות שנכללו בטיטת התיקון להוראה יידרשו התאגידים הבנקאיים ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה, לרבות כללי המדידה והגילוי שנכללים בתקני החשבונאות והדיווח בארה"ב - החל מיום 1 בינואר 2019.

על פי כללי המדידה הנהוגים בארה"ב בנושא זה, הפרשי שער בגין ניירות ערך זמינים למכירה במטבע חוץ - נזקפים לרווח כולל אחר (ולא לדוח הרווח והפסד כמתחייב מההוראות הנוכחיות של המפקח על הבנקים).

בשלב זה טרם החליט המפקח על הבנקים אם להחיל את כללי המדידה באשר לזקיפת הפרשי השער על ניירות ערך זמינים למכירה, כלשונן - או לאמץ בתקופת ביניים, הוראות מעבר שונות.

הבנק נערך ליישום כללי המדידה החדשים, ממועד כניסתם לתוקף.

להערכת הנהלת הבנק, למעט האמור לעיל, ליישום כללי החשבונאות החדשים, לא תהיה השלכה מהותית על הדוחות הכספיים.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח

1. תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות"

בהמשך להוראת הדיווח בנושא: "דיווח מגזרי על פעילות", שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 23.12.2001 (במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים להציג את תוצאות פעולותיהם בחתך "מגזרי פעילות" בהתאם למבנה הפעילות הנהוג בכל אחד מהם), ומכיוון שהגילוי הנכלל בדוחותיהם הכספיים של הבנקים השונים בהתאם להוראה זו מבוסס על הגדרות סובייקטיביות ולא אחידות (ולכן אינו בר השוואה מערכתית), פרסם בנק ישראל ביום 3 בנובמבר 2014, תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות".

התיקון להוראה כולל הנחיה חדשה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע נוסף באשר לתוצאות פעולותיהם בחתך "מגזרי פעילות פיקוחיים" (מעבר למידע שנכלל עד כה בנושא זה, על פי "גישת ההנהלה", ככל שקיימים פערים מהותיים בין הגישות).

מגזרי הפעילות הפיקוחיים, הוגדרו על ידי בנק ישראל בתיקון להוראה בהתבסס על מאפייני לקוחותיהם, כגון: אופי פעילותם (בהתייחס ללקוחות הפרטיים), או מחזורם העסקי (בהתייחס ללקוחות העסקיים), במתכונת הקושרת על בסיס אחיד וחד ערכי בין הלקוחות השונים בכלל המערכת הבנקאית, לבין מגזרי הפעילות הפיקוחיים, כדלקמן:

- "משקי בית": לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים אופייניים לאלו של משקי בית (נמוך מ-3 מיליון ש"ח).

- "בנקאות פרטית": לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליון ש"ח.

- "עסקים זעירים": לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נמוך מ-10 מיליון ש"ח.

- "עסקים קטנים": לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נע בין 10, ל-50 מיליון ש"ח.

- "עסקים בינוניים": לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נע בין 50, ל-250 מיליון ש"ח.

- "עסקים גדולים": לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי עולה על 250 מיליון ש"ח.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישומו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

1. תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות" (המשך)

בנוסף, הוגדר בתיקון להוראה מגזר: "ניהול פיננסי" - הכולל בעיקרו פעילות בנקאית שלא שויכה למגזרי הפעילות האחרים (כגון: פעילות למסחר, ניהול נכסים והתחייבויות, השקעות ריאליות וכו'). לפיכך, המידע שיוצג בדוחות הכספיים, הנגזר מהגדרות אלה, יכלול נתונים כספיים על בסיס אחיד ובר השוואה - עבור כל אחד ממגזרי הפעילות שהוגדרו כאמור.

הגילוי הנדרש בתיקון להוראה יכלול בדוחות הכספיים התקופתיים של כלל התאגידים הבנקאיים, וייכנס לתוקף במדורג, כדלקמן:

- הגילוי המתייחס לנתונים המאזניים של "מגזרי הפעילות הפיקוחיים" (כהגדרתם בהוראה), יכלול לראשונה בדוחות הכספיים לשנת 2015.

- דרישות הגילוי הנתרות שנכללו בתיקון להוראה, ייכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2016.

הבנק יישם את ההנחיות שנכנסו לתוקף ביום 31 בדצמבר 2015, ונערך ליישום יתר ההנחיות במועד שנקבע לכניסתן לתוקף.

2. תיקון הוראות הדיווח לציבור בנושא: "עדכון מבנה הדוח לציבור של תאגיד בנקאי"

בשנים האחרונות נרשם גידול משמעותי במורכבות עסקי התאגידים הבנקאיים, שלוותה בהעמקת הדרישות הרגולטוריות של גורמי הפיקוח, לרבות הרחבת דרישות הגילוי של ועדת באזל לענייני בנקאות והועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB), הנובעת בין היתר, מממסקנות שנגזרו בתהליך הפקת הלקחים שנערך בעקבות המשבר הכלכלי והעולמי שפרץ בשנת 2008.

הרחבת דרישות הגילוי כאמור, גרמה לעליה בהיקף ובמורכבות המידע הנכלל בדיווחים לציבור של התאגידים הבנקאיים. להערכת בנק ישראל, המידע הרב שנכלל בעבר בדיווחי התאגידים הבנקאיים לציבור, היווה חסם לשימוש מיטבי בדיווחים על ידי קוראי הדוחות.

לפיכך, ולאור השינויים שנרשמו בתחום הגילוי לציבור של בנקים רבים בעולם, פרסם בנק ישראל ביום 28 באפריל 2015 תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "עדכון מבנה הדוח לציבור של תאגידים בנקאיים".

ההנחיות החדשות שנכללו בתיקון להוראות נועדו לשפר את איכות הדיווח לציבור, באמצעות הפיכת המידע הכלול בו לשימושי ונגיש יותר, ולהתאימו לפרקטיקות הנהוגות בבנקים מובילים בעולם.

התיקון להוראה כולל שינויים רבים ומשמעותיים ביחס להוראות הגילוי והדיווח שנהגו בעבר, ובכללן:

- דוח "סקירת ההנהלה" במתכונתו הקודמת בוטל, והמידע שנכלל בו שולב בחלקים אחרים של הדוח לציבור (ראה הרחבה להלן).
- תכולת "דוח הדירקטוריון" שונתה ומוצגת במתכונת חדשה, הנקראת: "דוח הדירקטוריון וההנהלה".
- במסגרת השינויים במתכונת הגילוי שנכללים בדוח הדירקטוריון וההנהלה, נדרשו התאגידים הבנקאיים לשלב בדוח זה חלק מהמידע הנוגע לניהול סיכונים שנכלל בדוח "סקירת ההנהלה".
- מאידך, נגרע מתכולת דוח זה מידע איכותי המתייחס לניהול סיכונים (ששולב בדוח סיכונים נפרד - ראה הרחבה להלן), ומידע המתייחס לממשל התאגידי, שנכלל בדוח ייעודי נפרד (ראה הרחבה להלן).
- בראש הדוח לציבור מוצג מסמך חדש, בשם "דבר היו"ר", במסגרתו ניתנת התייחסות תמציתית של יו"ר הדירקטוריון לגבי הדגשים העיקריים הרלוונטיים לשנת הדיווח, ליעדים ולאסטרטגיה של הבנק.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישומו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

2. תיקון הוראות הדיווח לציבור בנושא: "עדכון מבנה הדוח לציבור של תאגיד בנקאי" (המשך)

- מבנה הדוח הכספי שונה ומציג את דוח הרווח והפסד בראש הדוח הכספי (במקום המאזן הכספי). סדר הצגה זה הוחל גם לגבי הביאורים הרלוונטיים.
 - בנוסף, תכולת המידע המוצגת בביאור האשראי לציבור, צומצמה ויתר המידע שנכלל בו בעבר, נכלל, בביאור נפרד בסוף הדוח הכספי (ראה הרחבה להלן).
 - בסוף הדוח השנתי נוספו שני פרקים חדשים:
 - "ממשל תאגידי" - הכולל מידע המתייחס לאורגנים ולתהליכים הכלולים בממשל התאגיד של הבנק, כגון: הדירקטוריון וההנהלה, הביקורת הפנימית, מידע כללי על התאגיד הבנקאי וכו'. בעבר נכלל מידע זה במסגרת דוח הדירקטוריון.
 - "נספחים" - הכולל חלק מהמידע הכספי (שאינו קשור לניהול סיכונים), שדווח בעבר במסגרת "דוח סקירת ההנהלה".
 - המידע באשר לניהול הסיכונים בבנק, שנכלל בעבר בדוח הדירקטוריון (במסגרת המידע הנדרש בנדבך השלישי של "כללי באזל") - הורחב, ונכלל במסגרת דוח חדש: "דוח הסיכונים". הדוח מתפרסם באתר האינטרנט של הבנק, וכולל מידע כמותי ואיכותי מפורט לגבי סוגי הסיכונים הקיימים בתאגיד הבנקאי ואופן ניהולם.
- כמו כן שולבו ב"דוח הסיכונים" דרישות גילוי מסוימות שנכללו בהמלצות לשיפור הגילוי על הסיכונים בתאגידים הבנקאיים, שפורסמו על ידי צוות משימה לשיפור הגילוי (ה-EDTF). דוח הסיכונים נמצא באחריות מנהל הסיכונים של התאגיד הבנקאי ונחתם על ידו.
- ההנחיות החדשות שנכללו בתיקון להוראות הדיווח לציבור כמפורט לעיל, נכנסו לתוקף החל מהדיווח לשנת 2015 ואילך, וישומו על ידי הבנק במועד כניסתן לתוקף.

3. תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי"

ביום 19 בינואר 2015 פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים", במסגרתה תוקנו הוראות הדיווח לציבור גם בנושא: "הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי". על פי ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה, חישוב "ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", נגזר ממכפלת יתרות החוב הרשומות של האשראים שנכללו בתכולת "הוראת השעה" (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט להלן), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך אבחנה בין אשראי בעייתי (בסיווג "נחות" או "השגחה מיוחדת"), ואשראי אחר ("תקיין"). "מקדמי הפרשות להפסדי אשראי" נקבעו עבור כל אחד מענפי המשק וכל אחד מסוגי האשראי, כאמור לעיל, בהתבסס על "טווח הפרשות" המחושב על בסיס נתוני ה"מחיקות החשבונאיות" השנתיות שדווחו על ידי הבנק, בגין כל אחד מענפי המשק, בחמשת השנים האחרונות - ומייצגים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח הפרשות"), עבור שיעורי ההפסדים הבלתי מזהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.

בנוסף להנחיות אלו, נכללה בתיקון להוראה דרישה לעריכת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין "גורמים סביבתיים" המשקפת, בין היתר, מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי בענף, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות חובות בעייתיים, ריכוזיות האשראי בענף, וכו'.

ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה נכנסו לתוקף החל מיום 31 בדצמבר 2014, וישומו על ידי הבנק במועד זה. במהלך שנת 2015 הטמיע הבנק מודל מובנה לחישוב מרכיב ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין "תוספת ההתאמה בשל גורמים סביבתיים", כנדרש בתיקון להוראה. יישום כללי המדידה החשבונאית הנגזרים ממודל זה, נערך בדרך של "שינוי אומדן חשבונאי". הפער שבין "תוספת ההתאמה" הנגזרת מיישום מודל זה, לבין היתרה שחושבה בהתאם למתודולוגיה ששימש את הבנק בעבר, הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2015, בסך של כ- 5 מיליון ש"ח, והגדילה את הוצאות הבנק בגין הפסדי אשראי, בסכום זה.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

4. תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים"

התיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא זה, פורסם על ידי בנק ישראל ביום 10 ביוני 2015.

במסגרת ההנחיות שנקבעו בתיקון להוראות נדרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגדרות "בעלי עניין" ו"צדדים קשורים" ולהתאימן להגדרות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 בנושא: "אנשים קשורים". בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים להתאים את הגילוי בנושא זה, לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה נכנסו לתוקף, החל מהדיווח לשנת 2015, וישומו על ידי הבנק במועד כניסתן לתוקף.

נתוני ההשוואה לתקופות שקדמו לשנת הדיווח, לא הוצגו מחדש (מכיוון שאין בידי הבנק נתונים זמינים לתקופות אלו), בהתאם להנחיות שנכללו בהוראות הדיווח לציבור.

ליישום כללי החשבונאות החדשים, לא היתה השלכה מהותית על הדוחות הכספיים, מעבר להיבטי הצגה וגילוי שנכללו בדוחות.

5. תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 329 בנושא: "דרישת הון נוספת"

בעקבות עליות משמעותיות שנרשמו במחירי הדיור בישראל (שלוו בגידול מואץ בהיקף ההלוואות לדיור ובמשקלן בתיק האשראי של התאגידים הבנקאיים), והגדילו, להערכת בנק ישראל, את הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים, פרסם בנק ישראל ביום 28 בספטמבר 2014 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 329, במסגרתו נקבעה לכל אחד מהתאגידים הבנקאיים דרישת הון עצמי מינימלית נוספת (מעבר למגבלות המתחייבות מהוראת ניהול בנקאי תקין 201), בשיעור המהווה 1% מהיקף תיק ההלוואות לדיור של כל אחד מהתאגידים הבנקאיים.

דרישת ההון העצמי הנוספת נכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2015, ומיושמת בהדרגה במשך שמונה רבעונים רצופים החל מיום 1 באפריל 2015, ועד ליום 1 בינואר 2017.

יישום ההנחיות החדשות הגדיל את דרישת ההון העצמי ודרישת ההון הכוללת המינימליים של הבנק ליום 31.12.2015 בשיעור של כ-0.06%, ל-9.06% ו-12.56%, בהתאמה. מאומדנים שנערכו על ידי הבנק, המבוססים על נתוני תיק ההלוואות לדיור ליום 31.12.2015 עולה, שההנחיות החדשות צפויות להגדיל את דרישות ההון המינימליות של הבנק ליום 1.1.2017, בכ-0.10% נוספים, לשיעורים של 9.16% ו-12.66%, בהתאמה.

6. הרחבת הוראות הדיווח לציבור בנושא: "הלימות הון, מינוף ונזילות"

בעקבות הרפורמה שנערכה על ידי "ועדת באזל" בנושא: "ניהול הסיכונים", במטרה להביא לחיזוק הכללים לשימור ההון והנזילות במערכת הבנקאית, פורסמו על ידי הוועדה הנחיות חדשות, הקובעות מגבלות לגבי החשיפה ל"עודפי מינוף" והחשיפה ל"סיכון הנזילות".

בהמשך להנחיות אלו פרסם בנק ישראל הוראות ניהול בנקאי תקין חדשות, המאמצות את הנחיות "ועדת באזל" וקובעות כללי גילוי חדשים בנושאים אלו, כדלקמן:

(א) יחס כיסוי הנזילות

ביום 28.9.2014 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 221) בנושא: "יחס כיסוי הנזילות". ההנחיות שנכללו בהוראה מיועדות לשמר בתאגידים הבנקאיים מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה, שייתן מענה לצורכי הנזילות שלהם, בגין ארוע קיצון המתרחש במשך 30 יום.

לפיכך, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס כיסוי נזילות" (המוגדר כיחס שבין "מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים", לסך תזרים המזומנים היוצא, נטו, בתקופה עתידית של 30 יום) - שלא יפחת מ-100%.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישומו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

6. הרחבת הוראות הדיווח לציבור בנושא: "הלימות הון, מינוף ונזילות" (המשך)

(א) יחס כיסוי הנזילות (המשך)

ההוראה קובעת כללים הן באשר ל"מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים", והן באשר ל"תזרים המזומנים היוצא, נטו, בתקופה עתידית של 30 יום", כדלקמן:

- **מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים** - כולל נכסים נזילים באיכות גבוהה מאוד ("רמה 1"), כגון: מזומנים בקופות, פקדונות בבנק ישראל וניירות ערך של ממשלת ישראל (המשוקללים במשקל של 100%), ובאיכות גבוהה ("רמה 2"), כגון: ניירות ערך בדירוג איכות גבוה (המשוקללים במשקל של 85%-50%).
 - **תזרים מזומנים יוצא, נטו, בתקופה של 30 יום** - מוגדר כתזרים מזומנים יוצא צפוי בתרחיש קיצון אפשרי, בתקופה עתידית שלא תעלה על חודש - לרבות תזרימים יוצאים צפויים בגין פיקדונות קמעונאיים (המשוקללים ב"הנחת מיחזור" בשיעור של 80%-95%), בגין פקדונות מתאימים לא פיננסיים (המשוקללים ב"הנחת מיחזור" של 60%), ובגין פקדונות מתאימים פיננסיים (המשוקללים ללא "הנחת מיחזור").
- בנוסף, נכללו בהוראה הנחיות בכל הנוגע להסתמכות אפשרית על תזרים מזומנים נכנס בגין אשראי שניתן לגופים לא פיננסיים הנפרע כסדרו (המשוקלל בשיעור של 50%), תזרים בגין אשראי שניתן לגופים פיננסיים (המשוקלל בשיעור של 100%), ותזרים מזומנים יוצא בשל התחייבויות לא מחייבות למתן אשראי (המשוקלל בשיעורים של 10%-5%).

ההנחיות שנקבעו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 באפריל 2015. עם זאת, נכללו בהוראה כללי מעבר, במסגרתם הותר לתאגידים הבנקאיים לקיים במועד היישום לראשונה של ההוראה (1.4.2015), יחס כיסוי נזילות שלא יפחת מ-60%, בלבד.

ההקלה תלך ותפחת בהדרגה עד לביטולה המלא ביום 1.1.2017.

במקביל, פרסם בנק ישראל ביום 28 בספטמבר 2014 תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "יחס כיסוי הנזילות", במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב, החל מיום 1 באפריל 2015, את הגילוי הנכלל בדוחות הכספיים לגבי "יחס הלימות ההון", ולכלול בו מידע נוסף לגבי: "יחס כיסוי הנזילות". הבנק מיישם את דרישות הגילוי החל מהמועד שנקבע לכניסתו לתוקף, וכלל את המידע הנדרש בדוחות כספיים אלו (ראה ביאור 23 להלן).

(ב) יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 218), בנושא: "יחס המינוף". ההוראה מאמצת את הנחיות "ועדת באזל" בנושא זה, שעיקרן: הטלת מגבלות על עודפי הנזילות במערכת הבנקאית, באמצעות קביעת "יחס מינוף" שקוף שאינו מבוסס סיכון וניתן לחישוב מהיר ופשוט. בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, הוגדר "יחס המינוף" כיחס שבין "מדידת ההון", לבין "מדידת החשיפה", כדלקמן:

- **"מדידת ההון"** - הוגדרה כ"הון העצמי ברובד הראשון" (לרבות השלכות הנובעות מיישום הוראות המעבר שנקבעו לעניין ההון העצמי).
- **"מדידת החשיפה"** - הוגדרה כצירוף החשיפות הבאות:
 - חשיפה מאזנית - הוגדרה כסך הנכסים שנכללו בדוחות הכספיים (למעט התאמות בגין נגזרים, ומימון עסקאות בניירות ערך).
 - חשיפה לנגזרים - הוגדרה כ"עלות שחלוף" חוזה הנגזר.
 - חשיפה לעסקאות מימון ניירות ערך.
 - פריטים חוץ מאזניים - שיימדדו בגישת "המרה לשווה ערך אשראי".

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישומו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

6. הרחבת הוראות הדיווח לציבור בנושא: "הלימות הון, מינוף ונזילות" (המשך)

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס מינוף שלא יפחת מ-5% החל מיום 1 בינואר 2018, לכל המאוחר.

במקביל, פרסם בנק ישראל ביום 28.4.2015 תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "גילוי על יחס המינוף", במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגילוי שנכלל בדוחות הכספיים בנושא: "יחס הלימות ההון", ולכלול בביאור מידע הן באשר ל"יחס המינוף", והן באשר ל"היקף החשיפות", המהוות מרכיב בחישוב יחס זה, החל מיום 1 באפריל 2015. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בתיקון להוראות הדיווח לציבור החל מהמועד שנקבע לכניסתן לתוקף, וכלל את המידע הנדרש בדוחות כספיים אלו (ראה ביאור 23 להלן).

7. זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור, במסגרתו נדרשו התאגידים הבנקאיים לאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" החל מיום 1 בינואר 2015. בהמשך לתיקון זה פרסם בנק ישראל ביום 11 בינואר 2015 הוראות נוספות בנושא זה, לרבות הרחבת דרישות הגילוי, כמפורט להלן. התיקונים להוראות כללים הנחיות והבהרות, המפרטות את כללי המדידה והגילוי הנדרשים ליישום הוראות אלו, ובכללם:

- הפרשות בגין התחייבויות לתשלום זכויות עובדים הנובעות מ"תוכנית להטבה מוגדרת" (כגון: פיצויי פרישה), התחייבויות לתשלום "הטבות אחרות לאחר סיום העסקה", והתחייבויות אחרות לזמן ארוך (כגון: התחייבות לתשלום "מענקי יובל"), יימדדו על בסיס אקטוארי ויוצגו על בסיס ה"שווי ההוגן" באמצעות ניכוי התשלומים העתידיים בגין התחייבויות אלו לשוויים הנוכחי, בהתבסס על שיעורי היוון הנגזרים מתשואות אגרות החוב של ממשלת ישראל, בתוספת המרווח הממוצע שבין תשואת אגרות חוב "קונצרניות" הנסחרות בארה"ב בדירוג "AA" ומעלה, לבין תשואת אגרות החוב של ממשלת ארה"ב. על פי כללי החשבונאות שנהגו עד ליום 31.12.2014 חושב השווי ההוגן של התחייבויות אלו בהתבסס על היוון בשיעור ריבית קבוע - 4%.
- תשלומים הנובעים מתוכנית להפקדה מוגדרת, במסגרתה התחייב גוף אחר (כגון: חברת ביטוח או קרן פנסיה), לשאת במלוא התחייבות לתשלום פיצויי פרישה לעובדים בתמורה לקבלת תשלומים שוטפים - ייקפו לסעיף "הוצאות שכר" בדוח הרווח והפסד עם התהוותם.
- הפרשות בגין התחייבויות בגין "היעדרויות המזכות בפיצוי" (כגון: "הקצבת חופשה"), יימדדו על בסיס ההתחייבות החוזית הנומינלית הנגזרת מהסכמי העבודה הנהוגים (ולא על בסיס אקטוארי). השינוי בערכן של הפרשות אלו ייקף להוצאות השכר בדוח הרווח והפסד.
- נכסים בגין תוכנית להטבה מוגדרת יימדדו על בסיס שוויים ההוגן.
- שינויים בהפרשות להתחייבויות בגין זכויות עובדים ושינויים בשוויים ההוגן של נכסי תוכנית להטבה מוגדרת, ייקפו לדוח הרווח והפסד או להון העצמי בסעיף "רווח כולל אחר", כדלקמן:
 - שינויים שוטפים הנגזרים מ"ערך הזמן" של הפרשות בגין הטבות המשולמות בסיום העסקה (או לאחריה), הנמדדות על בסיס אקטוארי (כגון: התחייבויות לתשלום "פיצוי פרישה", התחייבויות לתשלום "הטבות אחרות לאחר סיום העסקה" והתחייבויות לתשלום "מענקי יובל"), ייקפו לסעיף הוצאות השכר בדוח הרווח והפסד.
 - שינויים בשווי ההוגן של נכסי תוכנית להטבה מוגדרת הנובעים מהשינוי השוטף ב"ערך הזמן" של התשואה שנחזתה על נכסי התוכנית בתחילת התקופה - ייקפו לסעיף הוצאות השכר בדוח הרווח והפסד.
 - שינויים בהפרשות אחרות בגין זכויות עובדים (כגון: הקצבת חופשה), ייקפו לסעיף הוצאות השכר בדוח הרווח והפסד, עם התהוותם.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

7. זכויות עובדים (המשך)

- שינויים בהפרשות להתחייבויות בגין זכויות עובדים הנמדדות על בסיס אקטוארי ושינויים בנכסי תוכנית להטבה מוגדרת, הנובעים מתיקונים אקטואריים (כגון: שינויים בהנחות האקטואריות, שינויים ב"ריבית ההיוון", ושינויים בשווי ההוגן של נכסי תוכנית להטבה מוגדרת הנובעים משינויים שחלו בתשואות הנכסים בשוק ההון) - ייזקפו בדוחות הכספיים כדלקמן:
 - שינויים אקטואריים בהפרשות בגין התחייבויות לתשלום הטבות בסיום העסקה (או לאחריה) ובשווי ההוגן של נכסי תוכנית להטבה מוגדרת, ייזקפו להון העצמי בסעיף "רווח כולל אחר" ויפחתו בשנים הבאות לדוח הרווח והפסד בשיטת ה"קו הישר", לאורך תקופת השירות הממוצעת העתידית של העובדים הרלוונטיים.
 - שינויים בהפרשות להתחייבויות בגין זכויות עובדים אחרות הנמדדות על בסיס אקטוארי (כגון: התחייבויות לתשלום "מענקי יובל") - ייזקפו לסעיף הוצאות השכר בדוח הרווח והפסד, עם התהוותן.
- במסגרת ההוראות נדרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב את דרישות הגילוי בנושא זה, כדלקמן:
- גילוי באשר ליתרת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים ושוויים ההוגן של נכסי התוכניות המתייחסים לזכויות אלה, בחתך סוגי ההטבות השונות הקיימות בתאגיד הבנקאי.
 - גילוי באשר למרכיבי השינוי בתשלום פיזיו פרישה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה.
 - גילוי באשר למרכיבי השינוי בנכסי התוכנית בגין הטבה מוגדרת.
 - גילוי באשר למרכיבי הסכומים שנזקפו לסעיף "רווח כולל אחר", או שנגרעו מסעיף זה.
 - גילוי באשר למרכיבי הסכומים שנזקפו לרווח והפסד בגין השינויים בהפרשות לזכויות עובדים בשל סיום העסקה ובשל נכסי התוכנית להטבה מוגדרת בגין.
 - התאגידים הבנקאיים נדרשו לערוך אומדן באשר לסכומים שצפויים להיזקק לדוח הרווח והפסד בשנת הדיווח העוקבת, בגין ההפחתה התקופתית של סעיף "רווח כולל אחר", ולתת גילוי לאומדן זה.
 - גילוי באשר להנחות ששימשו את התאגיד הבנקאי בחישוב ההפרשות לזכויות עובדים הנמדדות על בסיס אקטוארי, לרבות:
 - שיעור ה"היוון".
 - שיעור עליית המדד.
 - שיעורי העזיבה השנתיים.
 - שיעורי הגידול העתידיים השנתיים בזכויות העובדים.
 - תשואה שנתית חזויה על נכסי התוכנית.
 - ניתוח רגישות (בגין תוכנית להטבה מוגדרת), שיתייחס לשינויים הצפויים ביתרת ההפרשות לזכויות עובדים, בשל שינוי אפשרי (בשיעור של נקודת אחוז אחת), בפרמטרים מסוימים ששימשו בחישוב זכויות העובדים, כגון: שיעור ההיוון, שיעור עליית המדד, שיעורי העזיבה השנתיים ושיעור הגידול העתידי השנתי בתגמול.
 - מתן גילוי ליתרת נכסי התוכנית להטבה מוגדרת בשל הטבות בסיום העסקה, בחתכים שונים, כגון:
 - הרכב נכסי התוכנית בחתך מסלולי השקעה, שיעורם מכלל נכסי התוכנית, והשינויים העתידיים הצפויים בחלקם היחסי של מסלולי השקעה אלו.
 - פילוח נכסי התוכנית בחתך מסלולי השקעה וסיווג שוויים ההוגן של כל אחד ממסלולי השקעה, בחתך "קבוצת איכות" (בהתאם לדרגת האיכות שנקבעה לכל אחת מהשיטות ששימשו בחישוב שוויים ההוגן של אותם נכסים).
 - ניתוח השינויים בנכסי התוכנית שמדידת שוויים ההוגן סווגה לקבוצת האיכות הנמוכה ("רמה 3"), בחתך מסלולי השקעה, לרבות: רכישות, מימושים, וההכנסות שנזקפו בפועל.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישומו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

7. זכויות עובדים (המשך)

ההנחיות שנקבעו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1.1.2015 והוטמעו בדוחות הכספיים בדרך של יישום למפרע החל מיום 1 בינואר 2013, ואילך. במקביל להנחיות אלה, פרסם בנק ישראל ביום 11 בינואר 2015 הוראות מעבר, הכוללות הנחיות באשר ליישומן לראשונה של הוראות אלו, כדלקמן:

- הפסדים אקטואריים שנזקפו ליום 1.1.2013 בשל מדידה מחדש של הפרשות לתוכנית להטבה מוגדרת לאחר פרישה כאמור, הנובעים מהפער שבין שיעור ההיוון שהיה תקף בעבר (4%), לבין שיעור ההיוון שנקבע בהוראה - נזקפו להון העצמי במסגרת סעיף "רווח כולל אחר". הפסדים אלו יקוזזו בתקופות הבאות מרווחים אקטואריים הנובעים משינויים ב"שיעור ההיוון", עד לקיזוזם המלא - ולא ייזקפו לרווח והפסד בתקופות שלאחר 1.1.2013.

הפסדים או רווחים אקטואריים אחרים המתייחסים לזכויות עובדים אלו, נזקפו להון העצמי במסגרת סעיף "רווח כולל אחר" ומופחתים בשנים שלאחר 1.1.2013 לרווח והפסד בשיטת "הקו הישר", לאורך תקופת השירות הממוצעת העתידית של העובדים הרלוונטיים.

- פערים ליום 1.1.2013 שנוצרו במועד היישום לראשונה של ההוראה, המתייחסים לזכויות עובדים אחרות (כגון: "מענקי יובל" והקצבת חופשה), שכל השינויים בגינם, בהתאם להנחיות החדשות, נכללים בדוח הרווח והפסד - נזקפו להון העצמי במסגרת סעיף "העודפים".

- מטעמים פרקטיים הותר לתאגידים הבנקאיים לבסס את שיעורי התשואה החזויה בגין נכסי התוכנית להטבה מוגדרת לשנים 2013, ו-2014 - על שיעורי התשואה שנרשמו בפועל בגין נכסי התוכנית באותן שנים.

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי החדשים בנושא: "זכויות עובדים" לרבות ההקלות שנכללו בהוראות המעבר, ממועד כניסתן לתוקף (1 בינואר 2015).

לפרטים נוספים באשר להשלכות הכספיות הנגזרות מיישום כללי המדידה החדשים על סעיפים מאזניים ותוצאתיים מסוימים שדווחו בתקופות קודמות, וכלולים בנתוני ההשוואה של דוחות כספיים אלה, ראה סעיף 9 להלן.

8. הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה"

בסעיף 9 נכלל מידע באשר לעקרונות החשבונאיים המיושמים על ידי הבנק בנושא: "היוון עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנה לרכוש הקבוע" - בהתאם לכללים שנקבעו בתקן הבינלאומי מס' 38.

לנוכח מהותיות הנושא והטווח הרחב שניתן לשיקול הדעת בתחום זה, ומאחר שבביקורות שנערכו על ידי בנק ישראל במספר תאגידים בנקאיים, נמצאו ליקויים בבקרה הפנימית המיושמת על ידם בתהליך היוון עלויות תוכנה - הפיץ בנק ישראל ביום 31 במרס 2015 מכתב, במסגרתו נדרשה החברה האם ליישם כללים אחידים שיהוו קווים מנחים בתהליך היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה (ויחולו לפיכך על כל החברות הנמנות על הקבוצה הבנקאית של החברה האם), ובכללם:

- התאגידים הנמנים על הקבוצה הבנקאית של החברה האם, ידרשו לקבוע "סף מהותיות" מינימלי לפיתוח תוכנה שסווגו לרכוש הקבוע, בטווח שבין 450 אלף ש"ח, ל- 600 אלף ש"ח.

השקעות עצמיות לפיתוח תוכנה בסכומים הנופלים מ"סף מהותיות" זה, ייזקפו לדוח הרווח והפסד ולא יהוונו.

- תקופת ההפחתה של פיתוחי תוכנה שסווגו לרכוש הקבוע - לא תעלה על חמש שנים.

- עלויות השכר שיהוונו לרכוש הקבוע ייקחו בחשבון "חוסר יעילות כלכלי", וסטיות אפשריות בדיווחי השעות של עובדים העוסקים בפיתוחי תוכנה.

- השקעות בפרויקטים לפיתוח עצמי של תוכנה המהוונות לרכוש הקבוע, יכללו רק הוצאות בגין עובדים שרוב זמנם מוקדש לפיתוח תוכנה בפועל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישומו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

8. הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה" (המשך)

בנוסף, התבקשה החברה האם לבחון (במאוחד), אפשרות לקיום סממנים המעידים על אפשרות לירידת ערכן של השקעות בפיתוחי תוכנה (בין שהושלמו ובין שטרם הושלמו), ולערוך הפרשות לירידת ערכן של השקעות אלו, במידת הצורך.

במכתב נדרשה החברה האם (כמו גם יתר התאגידים הנמנים על הקבוצה), להחיל כללי מדידה אלו, החל מהדוח הרבעוני ליום 30.6.2015 ולאמץ אותם בדרך של יישום למפרע.

מערכות המידע העיקריות המשמשות את הבנק מבוססות על מערכות הליבה של החברה האם, המספקת לבנק שירותי מחשב (לרבות פיתוחי תוכנה), מכח הסכמים שנחתמו בין הבנק לחברה האם, בנושא זה.

לפיכך, עלויות בגין פיתוחים עצמיים של תוכנה שנזקפו לנכסים בספרי הבנק, נגזרו מהשקעות החברה האם בפיתוחי תוכנה עצמיים, עבור שני הבנקים.

הבנק יישם את דרישת בנק ישראל החל מיום 1 באפריל 2015, והטמיע את כללי המדידה והחשבונאות שנקבעו על ידי בנק ישראל, כאמור, בדוחות כספיים אלה בדרך של יישום למפרע. לפרטים נוספים באשר להשלכות הכספיות הנגזרות מיישום כללי המדידה החדשים על סעיפים מאזניים ותוצאתיים שדווחו בתקופות קודמות וכוללים בנתוני ההשוואה של דוחות כספיים אלה - ראה סעיף 9 להלן.

9. מידע באשר להשלכות הכספיות הנובעות מהצגה מחדש של הנתונים הכספיים

להלן נתונים באשר להשלכות הכספיות הנגזרות מהיישום למפרע של כללי המדידה החדשים בנושא: "זכויות עובדים" (כמפורט בסעיף 7 לעיל), ובנושא: "היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה" (כמפורט בסעיף 8 לעיל).

• נתונים מאזניים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2014		
נתונים שדווחו בעבר	השפעת הכללים החדשים	נתונים מעודכנים
נכסים:		
413	(16)	397
- בניינים וציוד		
326	66	392
- נכסים אחרים		
27,781	-	27,781
- אחר		
28,520	50	28,570
סך הכל נכסים		
26,494	160	26,654
התחייבויות		
2,026	(110)	1,916
הון עצמי		
הרכב ההון:		
203	-	203
- הון וקרנות הון		
1,766	(31)	1,735
- עודפים		
57	(79)	(22)
- רווח כולל אחר		
2,026	(110)	1,916
סך כל ההון		

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

9. מידע באשר להשלכות הכספיות הנובעות מהצגה מחדש של הנתונים הכספיים (המשך)

• נתונים תוצאתיים (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
נתונים שדווחו בעבר	השפעת הכללים החדשים	נתונים מעודכנים
בדוח הרווח והפסד:		
571	14	585
משכורות והוצאות נלוות לשכר		
151	(1)	150
אחזקה ופחת בניינים וציוד		
165	2	167
הוצאות אחרות		
99	(5)	94
הפרשה למיסים על הרווח		
157	(10)	147
רווח נקי		
1.26	(0.08)	1.18
רווח למניה (אלפי ש"ח)		

בדוח על הרווח הכולל:		
-	(41)	(41)
התאמות בגין הטבות לעובדים		
10	15	25
השפעת המס המתייחס		

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
נתונים שדווחו בעבר	השפעת הכללים החדשים	נתונים מעודכנים
בדוח הרווח והפסד:		
525	2	527
משכורות והוצאות נלוות לשכר		
152	2	154
אחזקה ופחת בניינים וציוד		
160	1	161
הוצאות אחרות		
87	(2)	85
הפרשה למיסים על הרווח		
182	(3)	179
רווח נקי		
1.46	(0.02)	1.44
רווח למניה (אלפי ש"ח)		

בדוח על הרווח הכולל:		
-	(5)	(5)
התאמות בגין הטבות לעובדים		
8	4	12
השפעת המס המתייחס		

ה. איחוד הדוחות הכספיים

1. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל החברות המאוחדות שלו. יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו בדוחות הכספיים המאוחדים.
2. הדוחות הכספיים של הבנק כוללים גם את הדוחות הכספיים של חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ, שהינה "חברת שירות" כהגדרתה בהוראות בנק ישראל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. השקעה בחברות מוחזקות

ההשקעה בחברות מוחזקות נכללה בדוחות הכספיים לפי שיטת השווי המאזני, בהתבסס על דוחותיהן הכספיים המבוקרים.

ז. מטבע חוץ והצמדה

1. פריטים כספיים במטבע חוץ או הצמודים לו או הצמודים למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות הכספיים כדלקמן:

- אלה במטבע חוץ או הצמודים לו:

לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל לתאריך המאזן, או לתאריך אחר בהתאם לתנאי העסקאות.

- אלה הצמודים במלואם למדד המחירים לצרכן:

לפי המדד הידוע בתאריך המאזן, או לפי המדד בגין החודש האחרון של השנה, בהתאם לתנאי העסקאות.

2. הכנסות והוצאות במטבע חוץ נכללו בדוחות רווח והפסד לפי שערי החליפין היציגים ששררו בעת התהוותן.

3. הפרשי שער והצמדה שהתהוו עקב התאמת נכסים והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו או למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות רווח והפסד בסעיפים המתאימים.

4. להלן פרטים לגבי שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן:

שיעור השינוי ב- %			31 בדצמבר				
2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	
1.8	(0.2)	(1.0)	105.7	107.6	107.4	106.3	מדד המחירים לצרכן ("בגין" חודש דצמבר) - בנקודות
1.9	(0.1)	(0.9)	105.5	107.5	107.4	106.4	מדד המחירים לצרכן ("ידוע" בחודש דצמבר) - בנקודות
(7.0)	12.0	0.3	3.733	3.471	3.889	3.902	שער החליפין של הדולר של ארצות הברית - בשקלים חדשים

ח. ניירות ערך

1. ניירות ערך בידי הבנק

א. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים סווגו ניירות הערך שבידי הבנק, לשלוש קטגוריות:

- **אגרות חוב מוחזקות לפדיון** - מהוות אגרות חוב שלבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות החוב מוצגות לפי העלות, בתוספת הפרשי הצמדה (או הפרשי שער) וריבית שנצברו וכן מרכיב הנכיון או הפרמיה שנוצרו בעת הרכישה וטרם הופחתו, ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.
- **הכנסות ריבית בגין אגרות חוב אלו מוכרות על בסיס צבירה ונזקפות לדוח הרווח והפסד.**
- **ניירות ערך למסחר** - מהווים ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים בעיקרון במטרה למוכרם בתקופה קרובה - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח.
- **רווחים והפסדים בגין התאמות לשווי ההוגן** - נזקפו לדוח רווח והפסד.

ח. ניירות ערך (המשך)

• **ניירות ערך זמינים למכירה** - מהווים ניירות ערך שלא סווגו בקטגוריות הקודמות - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח, למעט מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין ומוצגות לפי העלות בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך. הפרשים בין העלות המופחתת של ניירות ערך אלה לבין השווי ההוגן, בניכוי השפעת המס, מוצגים בדוח על השינויים בהון בסעיף "רווח כולל אחר". הפרשים בין עלות ניירות הערך לעלותם המופחתת - נזקפים לרווח והפסד על בסיס צבירה.

ב. עלות ניירות ערך שמומשו נזקפת לדוח רווח והפסד על בסיס "ממוצע נע".

ג. באשר לטיפול החשבונאי המיושם לגבי ירידת ערכם של ניירות ערך - ראה סעיף יג' להלן.

2. **ניירות ערך בידי אחרים**

ניירות ערך זמינים למכירה שהושאלו על ידי הבנק לאחרים - מוצגים לפי שוויים ההוגן בסעיף "אשראי לציבור" או "פקדונות בבנקים", לפי העניין.

השינויים בערכם של ניירות ערך אלו, על בסיס צבירה, נזקפים לדוח הרווח והפסד בסעיף "הכנסות מריבית". ההפרש בין שווי השוק של ניירות ערך אלו, לבין עלותם המופחתת, נזקף לדוח על השינויים בהון בסעיף "רווח כולל אחר".

ט. **אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי**

1. **אשראי לציבור**

האשראי לציבור, כמו גם יתרות חוב אחרות שלא נקבעו לגביהן כללי הצגה נפרדים (כגון: פקדונות בבנקים), מוצג על פי "תרת החוב הרשומה" שלו, המוגדרת כ"תרת החוב (לרבות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו על החוב), בניכוי מחיקות חשבונאיות" (ולפני הפרשות להפסדי אשראי).

2. **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי**

ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות קטנים והומוגניים מוערכת על בסיס קבוצתי: אוכלוסיית חובות אלו כוללת את כלל הלוואות לדיור בבנק (שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), וחובות אחרים שיתרתם החוזית נמוכה מ- 50 אלף ש"ח.

3. **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטני**

חובות אלו כוללים חבויות שיתרתם החוזית עולה על 50 אלף ש"ח (למעט הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), וכן "חובות בעייתיים בארגון מחדש".

4. **חובות פגומים:**

• **סיווג:**

החובות שסווגו כ"פגומים", כוללים את סוגי החובות הבעייתיים הבאים:

- כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.
- חובות שנבדקו על בסיס פרטני, שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום (למעט "חובות המובטחים היטב ונמצאים בתהליך גביה" - כהגדרתם בהוראה); חובות שבחשבון העובר ושב שלהם לא נזקפו בתקופה מסוימת תקבולים בהיקף שאינו נופל מיתרת החוב הממוצעת שלהם; חובות שחורגים בריצופות ממסגרת האשראי שאושרה להם - למעלה מ- 90 יום וכן חובות בטיפול משפטי (לרבות הקפאת הליכים, כינוס נכסים ופשיטת רגל).
- כל חוב אחר שנבדק על בסיס פרטני ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי התנאים החוזיים של החוב.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

4. חובות פגומים: (המשך)

• **חזרה מסיווג "פגום"**

סיווג חוב בעייתי כ"פגום", יבוטל במקרים הבאים:

- לא קיימים בגין החוב "מרכיבי פיגור" (ולהערכת הבנק, יתרת החוב תשולם במלואה).
- החוב "מובטח היטב ונמצא בהליכי גביה".

• **צבירת ריבית**

הכללים שמיישם הבנק בנושא צבירת ריבית בגין "חובות פגומים", כוללים:

- הפסקת צבירת הכנסות ריבית בגין "חובות פגומים" - החל ממועד סיווגם כ"פגומים".
- ריבית שנצברה על "חוב פגום", עד לסיווגו כ"פגום" וטרם נגבתה - מבוטלת.
- על אף האמור לעיל, הבנק ממשיך לציבור ריבית בגין "חובות בעייתיים שאורגנו מחדש", כאשר הצפי לפרעון האשראי נתמך בהערכת אשראי מבוססת.

• **הכרה בהכנסות ריבית:**

הכנסות ריבית בגין חובות פגומים נזקפות לדוח הרווח והפסד בהתקיים התנאים הבאים:

- עם חזרת חוב מסווג פגום (ביטול הסיווג), מוכרות הכנסות ריבית, כדלקמן:
 1. הריבית השוטפת בגין יתרת החוב הרשומה של החוב נזקפת לרווח והפסד באופן שוטף.
 2. ריבית שנמחקה בעבר ולא נצברה לרווח והפסד - נזקפת כהכנסה תקופתית, במשך התקופה העתידית שנתהרה לפרעון החוב, בשיטת "הריבית האפקטיבית".
- עם גביית חוב פגום (כאשר גביית יתרת החוב הרשומה, מובטחת) - מוכרת הכנסת הריבית השוטפת בגין יתרת החוב הרשומה (על פי שיעור הריבית החוזי). יתרת הריבית שלא הוכרה כאמור - נזקפת לרווח והפסד לאחר שנגבתה מלא יתרת החוב הרשומה.

5. **מחיקות חשבונאיות:**

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, הבנק מבחין בין שני סוגי מחיקות חשבונאיות, כדלקמן:

• **מחיקות של חובות שסווגו כפגומים:**

חובות פגומים שנחשבים לבלתי ניתנים לגביה, או בעלי ערך נמוך שהותרתם ככנס אינם מוצדקת, או שהיא כרוכה במאמצים ארוכי טווח - נמחקים חשבונאית. בהקשר לכך, נקבעו כללים למחיקת חובות פגומים, על פי המאפיינים הבאים:

- חוב פגום "שגבייתו מותנית בבטחון" - נמחק חשבונאית חלק החוב העודף על השווי בר הגביה של הבטחון.
- חוב בעייתי שאורגן מחדש - נמחק סכום "הויתור המותנה" שנכלל בהסדר החוב.
- חוב פגום אחר - יתרת החוב העודפת על סכומי התקבולים הצפויים מהחייב - נמחקת חשבונאית, אלא אם קיימות בידי הבנק ראיות שצפויה גביה נוספת מהחייב ובתנאי שקיימת וודאות לגבי ההפסד שייגרם לבנק.
- ככלל, מחיקה חשבונאית בגין אי וודאות לגבי היקף ההפסד שייגרם לבנק, אינה נדחית, לאחר שחלפו שנתיים ממועד סיווג החוב כפגום.
- חובות בגין ארגונים מחדש שכשלו, נמחקים חשבונאית לאחר שחלפו 60 יום מתחילת הפיגור.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

• מחיקת חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:

מחיקת חובות אלו נערכת על בסיס הכללים ומאפייני החוב הבאים:

- חוב מובטח בדירת מגורים - נמחק חלק החוב העודף, על השווי ההוגן של דירת המגורים - בחלוף 180 יום מתחילת הפיגור בחוב.
- חובות של יחידים או תאגידים בפשיטת רגל, או בכינוס נכסים - נמחק חלק החוב העודף על שווי הבטחונות שבידי הבנק (ובתנאי שגביית הבטחון צפויה), לאחר שחלפו 60 יום ממועד צו הכינוס, או מיום מתן צו הפירוק (לפי העניין).
- חוב שנוצר במרמה - נמחק חשבונאית בחלוף 90 יום ממועד גילוי המרמה.
- חובות אחרים - נמחק חשבונאית חלק החוב העודף על הבטחון שבידי הבנק (ובתנאי שתפיסת הבטחון החלה והינה מובטחת) - בחלוף 150 יום מתחילת הפיגור בחוב.

6. הפרשות להפסדי אשראי

ההפרשה להפסדי אשראי משקפת את הערכת הבנק לגבי הפסדי אשראי הגלומים בתיק הנכסים שלו. בהתאם להנחיות שנקבעו בהוראה, נחלקים כללי המדידה של ההפרשות והפסדי אשראי לשתי קבוצות, כדלקמן:

• חובות שההפרשות להפסדי אשראי בגינם מחושבים על בסיס פרטני:

ההפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו, מחושבות באחת מבין השיטות הבאות:

- עבור חובות פגומים המובטחים בבטחון - ההפרשה להפסדי אשראי נגזרת מפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההוגן של הבטחונות.
 - עבור חובות פגומים אחרים - ההפרשה להפסדי אשראי נגזרת מהפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין הערך הנוכחי של סכומי התקבולים הצפויים מהחייב.
- שיעור ההיוון המשמש בחישוב הערך הנוכחי, כאמור, נגזר משיעור הריבית החוזי של החוב הפגום.

• חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:

ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי מחושבת על פי הכללים הבאים:

- חובות שאינם הלוואות לדיור:

בהתאם לתיקון להוראות הדיווח לציבור שפורסם ביום 19.1.2015 (ראה סעיף ד'3) לעיל), (להלן: "התיקון להוראה") נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסווגו כ"פגומים" והלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), כמפורט להלן:

ההפרשה הקבוצתית בגין אשראים אלו מחושבת כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חל התיקון להוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט להלן), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך הבחנה בין: "אשראי מסחרי בעייתי", "אשראי בעייתי לאנשים פרטיים" ואשראי אחר.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

6. הפרשות להפסדי אשראי (המשך)

"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" הוגדר בהנחיות אלו, כצירוף של שני המרכיבים הבאים:

- **"מקדם החלטה"** - המהווה אומדן להפרשות הגלומות בתיק האשראי של הבנק, בהתבסס על הפסדים שנרשמו בעבר בתאגיד הבנקאי.
 - **"מקדם התאמה"** - המוגדר כתוספת הנדרשת להפרשות להפסדי אשראי בגין "גורמים סביבתיים" שלא נלקחו בחשבון במסגרת קביעת "מקדם החלטה", ומשקף, בין היתר, מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף, השלכות צפויים בגין שינויים מקרו כלכליים, ובגין שינויים אחרים, כגון: איכות האשראי בכל ענף, מגמת החובות הבעייתיים בכל ענף, ריכוזיות האשראי וכו'.
- לאור האמור לעיל נערך על ידי הבנק אומדן באשר ל"מקדם החלטה", עבור כל אחד מענפי המשק, ועבור כל אחת מקבוצות המשנה, כאמור לעיל, בהתבסס על "טווח הפרשות" (המחושב על בסיס נתוני המחיקות שדווחו על ידי הבנק בחמש השנים שקדמו למועד החישוב).
- להערכת הבנק, "מקדם החלטה" שנקבע בתהליך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי, כאמור, הינו האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח הפרשות"), לגבי שיעורי ההפסדים הלא מזוהים, הגלומים בתיק האשראי, עבור כל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.
- כמו כן, מחושב על ידי הבנק "מרכיב התאמה" בגין "גורמים סביבתיים", כאמור לעיל - באמצעות מודל מובנה המבוסס על פרמטרים שנקבעו בהוראות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה.
- למידע נוסף באשר ליישום ההנחיות שנכלל ב"תיקון להוראה", והשלכותיו על התוצאות הכספיות של הבנק בשנת 2015 כאמור, ראה סעיף ד' (3) לעיל.
- הלוואות לדיר שההפרשה להפסדי אשראי בגין מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור":
 - ההפרשות להפסדי אשראי בגין אשראים אלו מחושבות, לכל הפחות, על פי השיעורים שנקבעו בנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מההלוואות.
 - בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, ההתאמות האיכותיות בגין אנשים פרטיים, אינן נופלות משיעור של 0.75%.
 - מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סווגו כפגומים):
- ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" שנקבע על ידי הבנק, (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי "CCF" שנקבעו בכללי "באזל", או על פי מודל עסקי אחר).
- בהתאם לכללים שנקבעו ב"תיקון להוראה", לא נכללו במסגרת ההפרשות להפסדי אשראי, הפרשות מסוימות להפסדי אשראי אותן נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים בעבר, כגון: "הפרשה כללית" ו"הפרשה נוספת לחובות מסופקים" (שעריכתן נדרשה על פי ההוראות שהיו בתוקף עד ליום 31.12.2010).
- עם זאת, הבנק ממשיך לחשב בכל תקופת דיווח את סכום ה"הפרשה הנוספת לחובות מסופקים", כמתחייב מהכללים המעודכנים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315, בכדי לוודא שיתרת ההפרשה להפסדי אשראי, על בסיס קבוצתי, אינה נופלת מסכום ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים - כנדרש ב"תיקון להוראה".

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. רכוש קבוע

1. הרכוש הקבוע מוצג לפי העלות בניכוי פחת שנצבר, והפרשות לירידת ערך. העלות כוללת עלויות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכסים וכל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכסים למיקום ולמצב הדרושים להפעלתם.
2. רכיבים מזוהים הכלולים בנכס קבוע, שתקופת חייהם שונה מתקופת החיים של הנכס העיקרי - הופרדו וטופלו בנפרד.
3. הפחת מחושב לפי שיטת "הקו הישר", בהתאם לאומדן אורך החיים השימושי של כל חלק ממרכיבי הרכוש הקבוע, כמפורט להלן:

שנים	סוג הרכוש הקבוע
25-30	מבנים
6-17	ריהוט וציוד
5	מחשבים
5	עלויות תוכנה
10	שיפורים במושכר

- תקופת ההפחתה של שיפורים במושכר נקבעה בהתאם לתקופת ההנאה הצפויה משיפורים אלו, או תקופת השכירות, כנמוך מביניהם.
4. עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מהונות להשקעה בציוד. עלויות אלה מופחתות בשיטת "הקו הישר", ממועד תחילת השימוש בתוכנה, לאורך תקופת ההנאה הכלכלית בגינם, אך לא יותר מ- 5 שנים. למידע נוסף באשר להנחיות שהופצו על ידי בנק ישראל בנושא זה, ביום 31 במרס 2015, ויושמו על ידי הבנק בתקופת הדוח - ראה סעיף ד' (8) לעיל.
 5. חכירות, בהן נושא הבנק באופן משמעותי (על פי שיעורים שנקבעו בתקינה החשבונאית), בסיכונים ובהטבות הנובעות מהנכס - מסווגות כחכירות מימוניות ונכללו בסעיף "בניינים וציוד".
 6. עלות הנכסים החכורים נקבעת על פי דמי החכירה המינימליים או שוויים ההוגן, כנמוך מביניהם.
- נכסים המיועדים למימוש מוצגים לפי העלות בניכוי פחת, או השווי ההוגן - כנמוך בהם.

יא. נדל"ן להשקעה

- הנדל"ן להשקעה מהווה קרקע או מבנה (לרבות חלק מהם), המוחזקים על ידי הבנק לצורך הפקת הכנסות מהשכרה או לשימוש עתידי או לשם עליית ערך הונית, ולמעט נדל"ן המשמש לצורך:
- שירותים ללקוחות או שירותים למטרות מנהליות.
 - מכירה במהלך העסקים הרגיל.
- הנדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות הרכישה בתוספת עלויות נלוות לעסקה, ובתקופות העוקבות לפי העלות בניכוי הפחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

יב. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים מופחתות יחסית ליתרות שטרם נפרעו, בכל שנה.

יג. ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך לסווג ירידה שחלה בשוויים ההוגן של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה או בתיק אגרות החוב המוחזקות לפדיון, כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני".

ההחלטה בדבר סיווג ירידת הערך כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", מבוססת על המבחנים הבאים:

1. שיעור ההפסד ביחס לעלות נייר הערך.
2. משך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו.
3. שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
4. הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בנייר הערך לתקופת זמן ארוכה מספיק, שתאפשר עליה בשווי ההוגן של נייר הערך, או עד לפדיונו.
5. שיעור התשואה לפדיון של איגרת החוב ביחס לתקופה לפדיון ולתשואות מקובלות בענף.
6. מצבו הכלכלי של מנפיק נייר הערך ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

ירידת ערך, תסווג כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", בכל אחד מהמקרים הבאים:

1. ירידת הערך מומשה לאחר תאריך המאזן, או שנייר הערך שבגיניו נרשמה ירידת הערך מיועד להימכר בתוך פרק זמן קצר.
2. דירוג איגרת החוב הופחת משמעותית (בארבע יחידות דירוג לפחות, לדירוג שאינו נכלל ב"דירוג השקעה") - לעומת הדירוג במועד רכישה.
3. איגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך - סווגה על ידי הבנק כ"חבות בעייתית".
4. חל כשל בתשלום של איגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך.
5. נרשמה ירידת ערך משמעותית בשווי ההוגן של נייר הערך, ביחס לעלותו (בשיעור של 20% לפחות), וכידי הבנק אין ראיות אובייקטיביות, לרבות ניתוחים כלכליים ועסקיים, המוכיחים ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.

במקרים בהם סווגה ירידת ערך כ"בעלת אופי שונה מזמני" ונזקפה לרווח והפסד, תופחת במקביל עלותו של נייר הערך לשווי ההוגן ותשמש כבסיס עלות חדש. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות, תיזקפנה לסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת "רווח כולל אחר מצטבר" ולא לרווח והפסד. הכנסות ריבית בגין אגרות חוב שהופחתו בעבר מוכרות על בסיס העלות החדש.

יד. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בתקן החשבונאות הבינלאומי מס' 36 לגבי נכסים הכלולים בתחולת התקן (בעיקר מבנים), שעלותם עולה על "השווי בר השבה" שלהם. ההפרשה לירידת ערך נבחנת, עבור כל מבנה בנפרד. ערכם של הסכומים "ברי השבה", נקבע כדלקמן:

- במבנים המשמשים כסניפי הבנק: על פי היוון תזרים המזומנים העתידי הצפוי מהסניף, או השווי ההוגן, כגובה מביניהם.
- במבנים אחרים, על פי הערכות שמאי תקופתיות.

טו. זכויות עובדים

התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו לעובדיו, הנובעות מיחסי עובד-מעביד, הדין והנוהג - מכוסות על ידי הפרשות מתאימות, הנגזרות מכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב שאומצו על ידי המפקח על הבנקים במסגרת תיקון להוראות הדיווח לציבור (להלן: "התיקון להוראות") שפורסם על ידי בנק ישראל ביום 9 באפריל 2014 ונכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2015 (ראה סעיף ד' (7), לעיל).

טו. זכויות עובדים (המשך)

- הבנק מיישם את כללי המדידה שנקבעו בתיקון להוראות החל מהמועד שנקבע לכניסתו לתוקף. בהתאם להנחיות אלו שנכללו בתיקון להוראות מחושבות הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים, כדלקמן:
1. הפרשות בגין התחייבויות לתשלום זכויות עובדים הנובעות מ"תוכנית להטבה מוגדרת" (כגון: פיצויי פרישה, התחייבויות לתשלום "הטבות אחרות לאחר סיום העסקה", והתחייבויות אחרות לזמן ארוך, כגון: התחייבות לתשלום "מענקי יובל"), נמדדות על בסיס אקטוארי ומוצגות על בסיס ה"שווי ההוגן" באמצעות ניכוי התשלומים העתידיים הצפויים בגין התחייבויות אלו לשוויים הנוכחי, בהתבסס על שיעורי ההיוון שנקבעו בתיקון להוראה. בהתאם להנחיות אלו, ההתחייבויות לתשלום פיצויי פרישה כוללות גם התחייבויות משתמעות, כהגדרתן בכללי הדיווח הבינלאומיים, בגין הטבות נוספות (מעבר להתחייבות החוזית), שצפוי שישולמו לעובדים שיפרשו בעתיד.
 2. תשלומים הנובעים מתוכנית להפקדה מוגדרת, במסגרתה התחייב גוף אחר (כגון: חברת ביטוח או קרן פנסיה), לשאת במלוא ההתחייבות לתשלום פיצויי פרישה לעובדים בתמורה לקבלת תשלומים שוטפים - נזקפים לסעיף "הוצאות שכר" בדוח הרווח והפסד עם התהוותם.
 3. הפרשות בגין התחייבויות לתשלום "היעדרויות המזכות בפיצוי" (כגון: הקצבת חופשה"), נמדדות על בסיס ההתחייבות החוזית הנומינלית הנגזרת מהסכמי העבודה הנהוגים (ולא על בסיס אקטוארי). השינוי בערכן של הפרשות אלו נזקף במלואו להוצאות השכר בדוח הרווח והפסד.
 4. נכסים בגין תוכנית להטבה מוגדרת, הנובעים מהפקדות בקופות גמל לקצבה ופיצויים ומשמישים לכיסוי התחייבויותיהם של הבנק וחברות מאוחדות שלו לתשלום פיצויי פרישה - נמדדים על בסיס שוויים ההוגן.
- למידע נוסף באשר להשלכות המתחייבות מיישום התיקון להוראות על כללי המדידה והגילוי המתייחסים להתחייבויות ולנכסים הנוגעים ל"זכויות עובדים", לסיווגם לסעיפי המאזן, ולזקיפת השינויים שנרשמו בערכם - לסעיפי המאזן, הרווח והפסד והרווח הכולל האחר - ראה סעיף ד(7), לעיל.

טז. התחייבויות תלויות

1. הבנק ערך הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים צפוי הפסד בגינן.
2. בהתאם להוראות בנק ישראל הבנק מסווג את התביעות שהוגשו כנגדו - לאחת מהקטגוריות הבאות, בהתאם להסתברות למימוש החשיפה להפסד בגין תביעות אלו, כדלקמן:
 - תביעות שההפסד בגינן צפוי (Probable): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגינן - עולה על 70%. בגין תביעות אלו נערכה הפרשה להפסד בדוחות הכספיים, בהתאם לעובדות הידועות לבנק.
 - תביעות שהסיכוי להפסד בגינן אפשרי (Reasonably Possible): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגינן - עולה על 20% ונמוכה מ-70%. לא נערכה הפרשה להפסד בגינן אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה, מהותי (ראה ביאור 24).
 - תביעות שהסיכוי להפסד בגינן קלוש (Remote): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגינן - נמוכה מ-20%. לא נערכה הפרשה להפסד בגינן, אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה מהותי ביותר.
3. הוראות בנק ישראל מאפשרות לתאגידים הבנקאיים, במקרים מסויימים, שלא לאמוד את סיכויי התביעה, אם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציו המשפטיים, לא ניתן להעריך את התממשות החשיפה לסיכון בגין התביעה. תביעות מהותיות העומדות בקריטריונים אלו - דווחו בנפרד בביאור 24ב(7).

יז. עסקאות בכרטיסי אשראי

האשראי לציבור כולל גם יתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי שבוצעו על ידי לקוחות הבנק - באמצעות כרטיסי אשראי שהונפקו ללקוח על ידי הבנק, בשיתוף עם חברות כרטיסי האשראי (גם אם הודעת החיוב טרם נשלחה ללקוח על ידי חברת כרטיסי האשראי).

יח. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

1. הכנסות והוצאות מימון כלולות על בסיס צבירה, בכפוף לאמור להלן:
 - לגבי מדיניות הכרה בהכנסות והוצאות ממכשירים פיננסיים נגזרים, ראה סעיף יט' להלן.
 - לענין ההכרה בהכנסות בגין חובות פגומים - ראה סעיף ט' (4) לעיל.
 - הכנסות מעמלות בגין "יצירת הלוואה" מסווגות כ"הכנסות ריבית" ומוכרות בדוח הרווח והפסד לאורך חיי הלוואה, בשיטת "התשואה האחידה".
 - במקביל, הכנסות מעמלות בגין פרעון מוקדם של הלוואות, שנגבו לאחר 1 בינואר 2014 נזקפות לדוח הרווח והפסד עם גבייתן. עמלות שנגבו לפני מועד זה נזקפות לרווח והפסד בתקופה של שלוש שנים.
 - עמלות הקצאת אשראי ועמלות מימון אחרות נזקפות לדוח הרווח והפסד, בהתאם לתקופת העסקאות.
2. עמלות תפעוליות בגין מתן שירותים, נזקפות לדוח הרווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכות לקבלתן.
 3. לענין הכנסות מניירות ערך - ראה סעיף ח' לעיל.
 4. הכנסות והוצאות אחרות מוכרות על בסיס צבירה.

יט. מכשירים פיננסיים נגזרים

1. במהלך פעילותו מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (כגון: חוזי מטבע, חוזי ריבית, עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (SWAP), אופציות על שערי מטבע חוץ וכו'), הן עבור לקוחותיו במסגרת פעילותו כסוחר והן עבור עצמו - במסגרת ניהול סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק (סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות) ובמטרה להקטין ככל האפשר את חשיפתו לסיכונים אלה.
 2. בהתאם להוראות בנק ישראל מוצגים המכשירים הנגזרים, בדוחות הכספיים, על פי שוויים ההוגן. השינוי בשוויים ההוגן של המכשירים הנגזרים נזקף לדוח הרווח והפסד או להון העצמי (כמרכיב של "רווח כולל אחר") - בהתאם לייעודו של המכשיר הנגזר.
 - בהתאם להוראות אלו, יש לראות בהטבות מסוימות הגלומות בחלק מחוזי ההתקשרות שמבצע הבנק "מכשירים נגזרים משובצים" (ראה ביאור 26), ולטפל בהן כמפורט להלן:
 - על פי ההוראה יש להפריד את ההטבות שהוגדרו כ"מכשירים נגזרים משובצים", מ"החוזים המארחים" ולטפל בהן כמכשירים נגזרים - דהיינו, למדוד אותם על בסיס שוויים ההוגן בכל עת.
 - המכשיר הנגזר המשובץ מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח והשינוי בשווי ההוגן נזקף לדוח רווח והפסד.
3. לתאריך המאזן לא היו בבנק מכשירים נגזרים מגדרים.

כ. קיזוז נכסים והתחייבויות

1. הבנק מקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם, נטו, בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:
 - א. בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה לקיזוז, ההתחייבויות מהנכסים.
 - ב. קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו, או בו זמנית.
2. הבנק מקזז בין פקדונות שפרעונום למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי - לבין האשראי שניתן מפקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. הכנסות, נטו, מהפעילות הנ"ל נכללו בסעיף "עמלות תפעוליות".

כא. מיסים על ההכנסה

1. הבנק וחברות מאוחדות שלו נוקטים בשיטה של ייחוס מיסים בשל הפרשים בעיתוי זקיפת הכנסות והוצאות מסוימות לצרכי מס.
כן נכללה עתודה למיסים בגין ההפרש שבין עלותם המופחתת של נכסים לא כספיים בני פחת המוצגת בדוחות הכספיים, לבין העלות המופחתת כאמור, לצרכי מס. המיסים הנדחים חושבו לפי שיטת ההתחייבות ובהתאם לשיעור המס הצפוי לחול בתקופה בה ימומשו המיסים הנדחים, בהתבסס על שיעור המס וחוקי המס אשר נחקקו עד לתאריך המאזן.
מימושם של המיסים הנדחים מותנה בקיום רווחים חייבים במס בעתיד. להערכת ההנהלה יהיו מיסים נדחים אלה ניתנים למימוש בעתיד.
2. בחישוב המיסים הנדחים לא הובאו בחשבון המיסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעה בחברות מוחזקות, מאחר שהבנק מתכוון להמשיך להחזיק בחברות אלו ולא לממשן.
3. לא נערכה עתודה למיסים נדחים בגין עודפים שנצברו בחברות מאוחדות שאינן "מוסדות כספיים" מאחר שאין בכונות חברות אלו לחלק עודפים אלו כדיבידנד בעתיד הנראה לעין.
4. מיסים שוטפים ומיסים נדחים מוכרים בדוח הרווח והפסד, למעט אם מקורם בעסקה או אירוע המיוחסים ישירות להון.
5. ההפרשה למיסים על הכנסות הבנק וחברות מאוחדות מסוימות שהינן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף.
מס ערך מוסף המוטל על השכר של מוסדות כספיים נכלל בדוחות הרווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".
למידע נוסף באשר לתיקון להוראות הדיווח לציבור המאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא "מיסים על ההכנסה" שייכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2017, והשלכותיו האפשריות על כללי המדידה והגילוי בנושא זה - ראה סעיף ג'(2)(ב), לעיל.

כב. מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן

- פריטים מסויימים (בעיקר מכשירים נגזרים וניירות ערך בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר), נמדדים בדוחות הכספיים על פי שוויים הוגן.
בנוסף, ניתן בדוחות כספיים אלו (בביאור 32) מידע לגבי שוויים הוגן של כלל המכשירים הפיננסיים בבנק.
מדידת השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים מבוססת על כללים שפרסם בנק ישראל, המבוססים על תקן החשבונאות FAS 157 שפורסם בארה"ב.
על פי כללים אלו, מוגדר השווי הוגן כ"מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות ב"עסקה רגילה" (עסקה בה מתקיימת חשיפה לשוק בתקופה הקודמת למועד המדידה, עבור עסקאות שמעורבים בהם נכסים או התחייבויות הדומים למכשירים הרלוונטיים למדידה), בין משתתפים בשוק במועד המדידה".

כב. מדידות שווי והגון וחלופות שווי הגון (המשך)

הכללים שפורסמו בהוראה מאפשרים שימוש בשלוש גישות שונות להערכת שווי הגון, כדלקמן:

- **"גישת השוק"** - לפיה, השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ייקבע בהתבסס על מחירים ומידע רלוונטי שמקורו בעסקאות שוק לגבי נכסים והתחייבויות זהים או בני השוואה.
 - **"גישת ההכנסה"** - לפיה, השווי ההוגן ייקבע בהתבסס על היוון תזרימי מזומנים עתידיים לערכם הנוכחי, בהתבסס על שיעורי היוון המקובלים בשוק לגבי הנכסים וההתחייבויות הרלוונטיים.
 - **"גישת עלות"** - לפיה, השווי ההוגן ייקבע בהתבסס על עלות השחלוף של הנכס או ההתחייבות הרלוונטיים. בנוסף נכללה בהוראה, הבחנה בין שני סוגי נתונים המשמשים בקביעת השווי ההוגן:
 - **"נתונים נצפים"** - המשקפים את ההנחות שמשתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.
 - **"נתונים לא נצפים"** - המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק - בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.
- הכללים שנקבעו בהוראה מנחים את התאגידים הבנקאיים לעשות שימוש גדול ככל האפשר ב"נתונים נצפים", ושימוש נמוך ככל האפשר ב"נתונים לא נצפים" בתהליך קביעת השווי ההוגן של נכסים או התחייבויות הנמדדים בשיטה זו. בנוסף, נקבע בהוראה מדרג איכותי לנכסים והתחייבויות הנמדדים לפי שיטת השווי ההוגן, כדלקמן:
- א. קבוצת איכות גבוהה (דרג 1) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.
 - ב. קבוצת איכות ביניים (דרג 2) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.
 - ג. קבוצת איכות נמוכה (דרג 3) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).
- ההנחות והכללים שיושמו על ידי הבנק לצורך סווג הנכסים וההתחייבויות לקבוצות האיכות השונות, כאמור לעיל, כללו:
- בקבוצת האיכות הגבוהה (דרג 1), נכללו: מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בשוק פעיל המתאפיין במספר רב של משתתפים ומחזורי מסחר משמעותיים, כגון: השקעות בניירות ערך סחירים וחוזי אופציה נסחרים בבורסה.
 - בקבוצת איכות הביניים (דרג 2), נכללו: מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, שאינם נסחרים בשוק פעיל, שקביעת שווייהם ההוגן מבוססת על ציטוטים בשוק פעיל של מכשירים דומים, או על ציטוטים המתקבלים מגופים בלתי תלויים, כגון: השקעות בניירות ערך לא סחירים ועסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מסוג "שקל - מט"ח", או "מט"ח - מט"ח".
 - בקבוצת האיכות הנמוכה (דרג 3), נכללו: מכשירים פיננסיים נגזרים לא סחירים, שקביעת שווייהם ההוגן מבוססת על ציטוטים בשווקים לא פעילים, כגון: עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מסוג "מדד - מט"ח".
- כן כוללים חישובי השווי ההוגן גם מרכיבים בגין סיכון האשראי (בגין חובות) ובגין סיכון אשראי של צד נגדי (בגין מכשירים נגזרים).
- מדידת מרכיב סיכון האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו לחישוב הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות (לרבות הפרשות להפסדי אשראי המחושבות על בסיס קבוצתי).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כב. מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן (המשך)

מדידת מרכיבי סיכון האשראי של צד נגדי (CVA), מבוססת על מרווחי האשראי של חוזי CDS סחירים של הצד הנגדי לעסקה (במידה וקיימים כאלה), או על מרווחים המבוססים על דירוג האשראי של הלקוח.

בנוסף, הותר לתאגידים הבנקאיים להחיל את שיטת ה"שווי הוגן" על מכשירים פיננסיים מסוימים, שעל פי הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל לא נדרש ליישם לגביהם שיטת מדידה זו.

על אף האמור לעיל, הבנק לא יישם בתקופות המדווחות את שיטת ה"שווי הוגן", לגבי פריטים שאין חובה ליישם לגביהם שיטת מדידה זו.

כג. דוח על תזרימי מזומנים

הדוח על תזרימי המזומנים כולל תזרימי מזומנים הנובעים מפעילות שוטפת, פעילות השקעה ופעילות מימון. ככלל, מוצגים תזרימי המזומנים הנובעים מפעילות המתייחסת הן לנכסים והן להתחייבויות בסכומם, נטו, למעט תזרימי מזומנים בקשר לבניינים וציוד, ניירות ערך זמינים למכירה והשקעות בחברות מוחזקות. סעיף המזומנים כולל מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים.

כד. רווח למניה

הרווח למניה מחושב באמצעות חלוקת הרווח (הפסד), בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שהיו במחזור בשנים המדווחות עבור כל סוג מניה בנפרד.

כה. דיווח על מגזרי פעילות

מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות. תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון, לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

המתכונת לדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק נקבעה בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים.

סיווג התוצאות הכספיות בחתך מגזרי פעילות בבנק מבוסס על פילוח נתוני ההכנסות וההוצאות בחתך קבוצות לקוחות הומוגניות, שמאפייני פעילותן הבנקאית תואמים את ההגדרות שנקבעו לכל מגזר פעילות.

לפרטים נוספים באשר להנחיות שנכללו בהוראת הדיווח החדשה בנושא: "מגזרי פעילות פיקוחיים" שיושמו על ידי הבנק החל מיום 31.12.2015 - והשלכותיהן על הדוחות הכספיים של הבנק בשנת 2015 ובשנים הבאות - ראה סעיף ד' (1), לעיל.

כו. בעלי עניין וצדדים קשורים

מידע לגבי יתרות מאזניות וחוץ מאזניות וכן על התוצאות הכספיות כגון עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נכלל בגין כל אדם שהוגדר כבעל עניין או צד קשור לפי הגדרות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור, או כ"איש קשור" לפי ההגדרות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 312, או בכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "צדדים קשורים".

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			א. הכנסות ריבית
938	910	931	מאשראי לציבור ⁽¹⁾
15	13	4	מפקדונות בבנק ישראל וממזומנים
19	9	4	מפקדונות בבנקים
155	79	35	מאגרות חוב (ראה ג' להלן)
1	-	-	מנכסים אחרים
1,128	1,011	974	סך כל הכנסות הריבית
			ב. הוצאות ריבית
(345)	(175)	(78)	על פקדונות הציבור
(4)	(3)	(2)	על פקדונות הממשלה
(5)	(4)	(2)	על פקדונות מבנקים
(52)	(29)	(19)	על כתבי התחייבות נדחים
-	-	(1)	על התחייבויות אחרות
(406)	(211)	(102)	סך כל הוצאות הריבית
722	800	872	סך הכנסות ריבית, נטו
			ג. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב
12	10	10	מוחזקות לפדיון
141	67	25	זמינות למכירה
2	2	-	למסחר
155	79	35	סך הכל כלול בהכנסות ריבית

1. הבנק יישם החל מיום 1 בינואר 2014 את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בדבר מדידת הכנסות ריבית.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

ההרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4	-	33	רווח הון ממכירת בניינים וציוד
(5)	-	-	הפסד הון ממכירת בניינים וציוד
-	1	-	אחרות
(1)	1	33	סך הכל הכנסות אחרות

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

ההרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
343	342	365	משכורות
15	17	24	הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה
⁽¹⁾ 17	⁽¹⁾ 21	(45)	הטבות לזמן ארוך (מענקי "יובל")
90	97	101	ביטוח לאומי ומס שכר
			הוצאות בגין פיצויים (ראה ביאור 21):
⁽¹⁾ 28	⁽¹⁾ 37	32	- הטבה מוגדרת
6	8	8	- הפקדה מוגדרת
11	11	16	הוצאות בגין תגמולים - הפקדה מוגדרת
⁽¹⁾ 4	⁽¹⁾ 3	2	הטבות אחרות לאחר פרישה שאינן פנסיה (ראה ביאור 21)
-	⁽²⁾ 33	-	הטבות מיוחדות בגין פיטורין (ראה ביאור 21)
13	16	15	הוצאות בגין הטבות אחרות לעובדים
527	585	518	סך הכל משכורות והוצאות נלוות

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור ד'7).
2. מהווה הפרשה לפיצויי פרישה מוגדלים בגין תוכנית לפרישה מרצון של עובדים, שאושרה בשנת 2014.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

ההרכב (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
11	11	11	שיווק ופרסום
16	16	17	הובלות ותקשורת
(1)53	(1)54	61	שירותי מחשב
4	4	4	משרדיות
2	2	2	ביטוח
32	33	30	שירותים מקצועיים
3	3	4	הדרכה והשתלמות
3	3	3	שכר חברי דירקטוריון
2	2	2	דמי ניהול לחברה האם
2	2	2	עמלות
33	37	35	אחרות
161	167	171	סך כל ההוצאות האחרות

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 1ד(8).

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות

א. ההרכב (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיסים שוטפים			
111	106	98	- בגין שנת החשבון
(11)	(8)	2	- בגין שנים קודמות
100	98	100	סך הכל מיסים שוטפים
מיסים נדחים			
(1)29	(1)14	34	- בגין שנת החשבון
14	10	2	- בגין שנים קודמות ⁽²⁾
(15)	(4)	36	סך הכל מיסים נדחים
85	94	136	סך כל ההוצאות המיסים

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 1ד(7-9).

2. כולל מיסים הנובעים מיישום הסכמים שנחתמו עם רשויות המס, בנושא: "הכרה בהוצאות בגין הפסדי אשראי של חובות בעייתיים".

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ד. התנועה בנכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים מיוחסת לפריטים הבאים (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2015								
סך-הכל	אחר	ניכויים מועברים	עבודה לפיצויי פרישה, נטו	הפרשה לחופשה ומענקים	התאמת נכסים לא כספיים ⁽¹⁾	ריבית וניירות ערך	הפרשה להפסדי אשראי	
288	(1)	-	108	85	(11)	(4)	111	יתרה, נטו, לתחילת השנה
								שינויים שנזקפו לרווח והפסד:
	(4)	-	(1)	(1)	-	(1)	(1)	• בגין השינוי בשיעור המס
	(32)	1	8	(22)	(3)	(16)	-	• אחר
								שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר:
	-	-	-	-	-	-	-	• בגין השינוי בשיעור המס
	13	-	(2)	(4)	-	19	-	• אחר
265	-	-	113	58	(14)	(2)	110	יתרה, נטו לסוף השנה [*]
285	1	-	113	58	1	2	110	[*] מזה - נכס מס נדחה
(20)	(1)	-	-	-	(15)	(4)	-	- יתרות הניתנות לקיזוז
265	-	-	113	58	(14)	(2)	110	נכס מס נדחה, נטו
31 בדצמבר 2014								
סך-הכל	אחר	ניכויים מועברים	עבודה לפיצויי פרישה, נטו	הפרשה לחופשה ומענקים	התאמת נכסים לא כספיים ⁽¹⁾	ריבית וניירות ערך	הפרשה להפסדי אשראי	
259	(1) ⁽⁴⁾	-	74 ⁽²⁾	79 ⁽²⁾	(12) ⁽³⁾	(7) ⁽⁴⁾	126	יתרה, נטו, לתחילת השנה
								שינויים שנזקפו לרווח והפסד:
	-	-	-	-	-	-	-	• בגין השינוי בשיעור המס
	4	-	21 ⁽²⁾	4 ⁽²⁾	1	(7)	(15)	• אחר
								שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר:
	-	-	-	-	-	-	-	• בגין השינוי בשיעור המס
	25	-	13 ⁽²⁾	2 ⁽²⁾	-	10	-	• אחר
288	(1)	-	108	85	(11)	(4)	111	יתרה, נטו לסוף השנה [*]
308	-	-	108 ⁽²⁾	85	-	4 ⁽⁴⁾	111	[*] מזה - נכס מס נדחה
(20)	(1) ⁽⁴⁾	-	-	-	(11) ⁽³⁾	(8)	-	- יתרות הניתנות לקיזוז
288	(1)	-	108	85	(11)	(4)	111	נכס מס נדחה, נטו

1. נכסים לא כספיים בני פחת.

2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור 1 ד' (7).

3. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תכנה" - ראה ביאור 1 ד' (8).

4. סווג מחדש.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ה. יתרות מיסים נדחים לקבל ועתודה למיסים נדחים:

מיסים נדחים לקבל						
נזקף לדוח רווח והפסד		שיעורי מס ממוצעים		יתרות		
31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(4) ⁽¹⁾	23	37.71	37.18	85 ⁽¹⁾	58	מהפרשה לחופשה ונלוות אחרות לשכר
(21) ⁽¹⁾	(7)	37.71	37.18	108 ⁽¹⁾	113	מתעודה לפיצויי פרישה, נטו
-	2	37.71	37.18	4	2	מניירות ערך
-	(1)	-	26.50	-	1	מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת
15	1	37.71	37.18	111	110	מהפרשות בגין הפסדי אשראי
-	(1)	-	41.37	-	1	מהפרשי עיתוי אחרים
(10)	17	37.71	37.16	308	285	סך הכל

עתודה למיסים נדחים						
נזקף לדוח רווח והפסד		שיעורי מס ממוצעים		יתרות		
31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
7	15	37.71	37.18	8	4	מניירות ערך
(1)	4	35.89	36.45	11 ⁽¹⁾	15	מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת
-	-	10.00	10.00	1	1	מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים
6	19	31.65	31.55	20	20	סך הכל

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור ד'7).

2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד'8).

1. שומות מס

- לבנק הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2013.
- לחברות המאוחדות שומות מס הנחשבות כסופיות עד וכולל שנת המס 2011.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ז. שינויים בחוקי המס

(1) הפחתה בשיעורי מס הרווח ומס השכר

בעקבות הערכת מצב מעודכנת לגבי הכנסות המדינה ממיסים שנערכה על ידי משרד האוצר, הופחת שיעור מס ערך מוסף מ- 18% ל- 17%, החל מיום 1 באוקטובר 2015.

בהמשך לעדכון זה אושר בכנסת ביום 12 באוקטובר 2015, צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ז - 2015, במסגרתו הופחתו שיעורי מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים, מ- 18% ל- 17%. התיקון לצו נכנס לתוקף, רטרואקטיבית, ביום 1 באוקטובר 2015. בעקבות התיקון לצו כאמור, חישב הבנק מחדש ברבע הרביעי של שנת 2015, את ההפרשות למיסים נדחים, בהתאם לשיעורי המס הסטטוטוריים המעודכנים (הכוללים מס רווח), שיחולו עליו בעתיד.

עדכון ההפרשות למיסים נדחים בגין העדכון בשיעור המס הסטטוטורי כאמור, הגדיל את הוצאות המס של הבנק ברבע האחרון של השנה, בכ- 4 מיליון ש"ח.

(2) חוק לתיקון פקודת מס הכנסה

ביום 4 בינואר 2016, אושר בכנסת החוק לתיקון לפקודת מס הכנסה (מס' 216) התשע"ז - 2016. במסגרת החוק הופחתו שיעורי המס החלים על החברות בישראל, החל מיום 1 בינואר 2016 (להלן: "המועד הקובע") משיעור של 26.5%, ל- 25%. לפיכך צפוי שיעור המס הסטטורי החל על הבנק לקטון החל מהמועד הקובע, משיעור של 37.18%, ל- 35.90%.

בעקבות התיקון לחוק, כאמור, עתיד הבנק לעדכן ברבע הראשון של שנת 2016 את ההפרשות לתשלום מיסים נדחים, בהתאם לשיעורי המס הסטטוטוריים המעודכנים שיחולו עליו בעתיד.

עידכון שיעורי המס, בגין תיקון החוק, כאמור, עתיד להגדיל את הוצאות המס של הבנק ברבע הראשון של שנת 2016 בסך של כ- 8 מיליון ש"ח.

ביאור 9 - רווח למניה

2013	2014	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
			1. רווח למניה
1.44 ⁽²⁾⁽¹⁾	1.18 ⁽²⁾⁽¹⁾	1.69	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.15	0.12 ⁽²⁾⁽¹⁾	0.17	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב
			2. כמות מניות
			ממוצע משוקלל של מספר המניות
124,720	124,720	124,720	- מניות בנות 0.1 שקלים חדשים
1,600	1,600	1,600	- מניות בנות 0.01 שקלים חדשים

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור ד1(7).

2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד1(8).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת מס

התאמות בגין			
סך הכל	הטבות לעובדים	ניירות ערך	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
94	-	94	יתרה ליום 1.1.2013 ⁽²⁾
(52)	(52)	-	השפעה מצטברת נטו, של השינוי בכללי החשבונאות ⁽³⁾
42	(52)	94	יתרה מתוקנת ליום 1.1.2013
(21)	(1)	(20)	השינוי, נטו, בשנת 2013
21	(53)	74	יתרה ליום 31.12.2013
(43)	(26)	(17)	השינוי, נטו, בשנת 2014
(22)	(79)	57	יתרה ליום 31.12.2014
(23)	7	(30)	השינוי, נטו, בשנת 2015
(45)	(72)	27	יתרה ליום 31.12.2015

1. התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.
2. היתרה שהוצגה בעבר לפני יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".
3. ההשפעה המצטברת, בניכוי מס, בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחריו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
אחרי מס	השפעת המס	לפני מס	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
8	(4)	12	- רווחים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן
(38)	23	(61)	- רווחים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד
(30)	19	(49)	השינוי בגין התאמת ניירות ערך, נטו
			הטבות לעובדים:
1	(1)	2	- רווח אקטוארי לתקופה
6	(5)	11	- הפסד שסווג מחדש לדוח רווח והפסד
7	(6)	13	השינוי בגין הטבות לעובדים
(23)	13	(36)	שינוי, נטו לתקופה

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחריו (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
לפני מס	השפעת המס	אחרי מס
24	(9)	15
(51)	19	(32)
(27)	10	(17)
(41)	15	(26)
-	-	-
(41)	15	(26)
(68)	25	(43)

התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:

- רווחים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן

- רווחים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד

השינוי בגין התאמת ניירות ערך, נטו

הטבות לעובדים:

- הפסד אקטוארי לתקופה

- הפסד שסווג מחדש לדוח רווח והפסד

השינוי בגין הטבות לעובדים

שינוי, נטו לשנה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
לפני מס	השפעת המס	אחרי מס
36	(16)	20
(64)	24	(40)
(28)	8	(20)
(5)	4	(1)
-	-	-
(5)	4	(1)
(33)	12	(21)

התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:

- רווחים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן

- רווחים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד

השינוי בגין התאמת ניירות ערך, נטו

הטבות לעובדים:

- הפסד אקטוארי לתקופה

- הפסד שסווג מחדש לדוח רווח והפסד

השינוי בגין הטבות לעובדים

שינוי, נטו לתקופה

ביאור 11 - מזומנים ופקדונות בבנקים

ההרכב (במיליוני ש"ח)

31.12.2014	31.12.2015	
4,092	5,086	מזומנים ופקדונות בבנק ישראל
902	416	פקדונות בבנקים מסחריים
4,994	5,502	סך הכל מזומנים ופקדונות בבנקים
4,881	5,407	מזה - מזומנים ופקדונות בבנק ישראל ובבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

ביאור 12 - ניירות ערך

ההרכב:

31 בדצמבר 2015

הערך במאזן	התאמות לשווי הוגן			שווי הוגן**
	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
אגרות חוב מוחזקות לפדיון⁽¹⁾				
206	206	26	-	232
20	20	-	-	20
84	84	6	-	90
310	310	32	-	342
ניירות ערך זמינים למכירה⁽⁴⁾				
אגרות חוב⁽¹⁾				
2,509	2,476	34	1	2,509
78	78	-	-	78
204	207	-	3	204
8	8	-	-	8
291	280	11	-	291
8	8	-	-	8
3,098	3,057	45	4	3,098
12	10	2	-	12
3,110	3,067	47 ⁽⁵⁾	4 ⁽⁶⁾⁽⁵⁾	3,110
מניות⁽²⁾				
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה				
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב⁽¹⁾				
-	-	-	-	-
1	1	-	-	1
9	9	-	-	9
2	2	-	-	2
12	12	-	-	12
3,432	3,389	79	4	3,464
סך הכל ניירות ערך				

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמן למכירה - מניות בסך 2 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמן, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.

הערות:

1. לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה ביאורים 2 ו-3.
2. הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל.
3. כולל אגרות חוב פגומות שאינן צוברות הכנסות ריבית בסך 12 מיליון ש"ח.
4. לענין ניירות ערך ששועבדו, ראה ביאור 25.
5. כוללים ברווח כולל אחר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
6. שיעור ההפסד מהתאמות לשווי הוגן, אינו עולה על 20% מהעלות המופחתת של אגרות החוב. אגרות החוב שבנין נרשמו הפסדים אלו נמצאות ב"פוזיציות הפסד" מתחת לשנה.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2014				
התאמות לשווי הוגן				
הערך במאזן	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	שווי הוגן**
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
אגרות חוב מוחזקת לפדיון⁽¹⁾				
209	209	26	-	235
19	19	-	-	19
85	85	8	-	93
313	313	34	-	347
ניירות ערך זמינים למכירה⁽⁴⁾				
אגרות חוב ⁽¹⁾				
2,604	2,538	68	2	2,604
454	450	4	-	454
9	9	-	-	9
427	419	11	3	427
2	2	-	-	2
3,496	3,418	83	5	3,496
14	12	2	-	14
3,510	3,430	85 ⁽⁵⁾	5 ^{(7) (5)}	3,510
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב ⁽¹⁾				
1	1	-	-	1
5	5	-	-	5
2	2	-	-	2
8	8	-	-	8
3,831	3,751	119	5	3,865

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 4 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שוויין ההוגן.

הערות:

- לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה ביאורים 2 ו-3.
- הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל.
- כולל אגרות חוב פגומות שאינן צוברות הכנסות ריבית בסך 8 מיליון ש"ח.
- לענין ניירות ערך ששועבדו, ראה ביאור 25.
- כלולים ברווח כולל אחר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
- בשנת 2014 סיווג הבנק הפרשות לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 2 מיליון ש"ח, כ "ירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני" וזקף אותן לדוח הרווח והפסד.
- שיעור ההפסד מהתאמות לשווי הוגן, אינו עולה על 20% מהעלות המופחתת של אגרות החוב. אגרות החוב שבגינן נרשמו הפסדים אלו נמצאות ב "פוזיציות הפסד" מתחת לשנה.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי:

ליום 31 בדצמבר 2015						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות מיליוני ש"ח	סך הכל מיליוני ש"ח	פרטי			
			אחר מיליוני ש"ח	לדיוור מיליוני ש"ח	מסחרי מיליוני ש"ח	
16,532	416	16,116	2,337	-	13,779	יתרת חוב רשומה של חובות ⁽¹⁾ :
						שנבדקו על בסיס פרטי
						שנבדקו על בסיס קבוצתי:
3,398	-	3,398	-	3,310	88	- לפי עומק פיגור
1,240	-	1,240	1,188	-	52	- אחר
21,170	416	20,754	3,525	3,310	13,919	סך הכל חובות ⁽¹⁾
						חובות פגומים:
133	-	133	20	-	113	- בארגון מחדש
199	-	199	6	-	193	- אחרים
332	-	332	26	-	306	סך הכל חובות פגומים
						חובות בעייתיים אחרים:
32	-	32	7	24	1	- בפיגור 90 יום ומעלה
248	-	248	35	33	180	- אחרים
280	-	280	42	57	181	סך הכל חובות בעייתיים אחרים
612	-	612	68	57	487	סך הכל חובות בעייתיים
						הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾:
303	1	302	36	-	266	שנבדקו על בסיס פרטי
						שנבדקו על בסיס קבוצתי:
4	-	4	-	4	-	- לפי עומק פיגור
31	-	31	17	12	2	- אחר
338	1	337	53	16	268	סך הכל הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾
72	-	72	2	-	70	מזה - בגין חובות פגומים

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2014						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי			
			אחר	לדיוור	מסחרי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
יתרת חוב רשומה של חובות⁽¹⁾:						
16,082	902	15,180	⁽²⁾ 2,291	-	⁽²⁾ 12,889	שנבדקו על בסיס פרטני
						שנבדקו על בסיס קבוצתי:
3,078	-	3,078	-	2,984	94	- לפי עומק פיגור
976	-	976	⁽²⁾ 894	-	⁽²⁾ 82	- אחר
<u>20,136</u>	<u>902</u>	<u>19,234</u>	<u>3,185</u>	<u>2,984</u>	<u>13,065</u>	סך הכל חובות ⁽¹⁾
חובות פגומים:						
137	-	137	25	-	112	- בארגון מחדש
205	-	205	13	-	192	- אחרים
<u>342</u>	<u>-</u>	<u>342</u>	<u>38</u>	<u>-</u>	<u>304</u>	סך הכל חובות פגומים
חובות בעייתיים אחרים:						
20	-	20	6	⁽²⁾ 13	1	- בפיגור 90 יום ומעלה
199	-	199	27	36	136	- אחרים
<u>219</u>	<u>-</u>	<u>219</u>	<u>33</u>	<u>49</u>	<u>137</u>	סך הכל חובות בעייתיים אחרים
<u>561</u>	<u>-</u>	<u>561</u>	<u>71</u>	<u>49</u>	<u>441</u>	סך הכל חובות בעייתיים
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾:						
290	1	289	⁽²⁾ 40	-	⁽²⁾ 249	שנבדקו על בסיס פרטני
						שנבדקו על בסיס קבוצתי:
3	-	3	-	3	-	- לפי עומק פיגור
27	-	27	⁽²⁾ 12	10	⁽²⁾ 5	- אחר
<u>320</u>	<u>1</u>	<u>319</u>	<u>52</u>	<u>13</u>	<u>254</u>	סך הכל הפרשה להפסדי אשראי*
<u>78</u>	<u>-</u>	<u>78</u>	<u>5</u>	<u>-</u>	<u>73</u>	*מזה - בגין חובות פגומים

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
אשראי לציבור						
פרטי						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	אחר	לדיור	מסחרי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לתחילת השנה
67	-	67	6	3	58	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(137)	-	(137)	(53)	-	(84)	מחיקות חשבונאיות
102	-	102	48	-	54	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(35)	-	(35)	(5)	-	(30)	מחיקות חשבונאיות, נטו
367	1	366	55	16	295	יתרת הפרשה לסוף השנה*
29	-	29	2	-	27	* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
אשראי לציבור						
פרטי						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	אחר	לדיור	מסחרי	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
382	1	381	67	14	300	יתרת הפרשה לתחילת השנה
15	-	15	(8)	(1)	24	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(167)	-	(167)	(50)	-	(117)	מחיקות חשבונאיות
105	-	105	45	-	60	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(62)	-	(62)	(5)	-	(57)	מחיקות חשבונאיות, נטו
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לסוף השנה*
15	-	15	2	-	13	* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

ביאור 14 - השקעה בחברות מוחזקות

א. ההרכב:

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		חברות כלולות
3	3	השקעה במניות לפי שיטת השווי המאזני, לרבות מזניטין
2	2	השקעה בהלוואות
6	2	רווחים שנצברו ממועד הרכישה
11	7	סך הכל השקעות בחברות כלולות

ב. חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות

3	3	חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לפני מיסים
1	1	הפרשה למס
2	2	חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לאחר מיסים

ג. להלן פרטים על חברות מוחזקות:

דיבידנד שנרשם		תרומה לרווח הנקי		ערך השקעה לפי שווי מאזני		שיעור החזקה ⁽¹⁾	תחום פעילות עיקרי	שם החברה
2014	2015	2014	2015	31.12.14	31.12.15			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%		
								חברות כלולות
-	6	2	2	11 ⁽²⁾	7 ⁽²⁾	31.0	ניהול תיקי השקעות	תפנית דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ
-	-	-	-	-	-	20.0	קרן הון סיכון	גולדן גייט ברידג' פאנד
								חברות מאוחדות
-	1	-	-	1	-	99.62	חדלה להתקיים	מרכנתיל נכסים בע"מ
-	-	-	-	-	-	100.0	חברה להנפקות	מרכנתיל הנפקות בע"מ
3	-	-	-	-	-	100.0	חדלה להתקיים	מרכנתיל השקעות בע"מ
3	-	-	1	1	2	100.0	סוכנות ביטוח	מרכנתיל סוכנות לביטוח (1996) בע"מ
-	-	-	-	8	8	100.0	לא פעילה	ב.מ.ד. חיתומים וייזום השקעות בע"מ
6	7	2	3	21	17			סך הכל

הערות:

1. חלק הבנק בהון, בזכויות הצבעה, ובזכות לקבלת רווחים.
2. מזה השקעה בהלוואות - 2 מיליון ש"ח (31.12.2014 - זהה).

ביאור 15 - בניינים וציוד

א. ההרכב:

סך הכל	עלויות תכנה	ציוד, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
עלות⁽¹⁾				
1,131	⁽³⁾ 383	332	416	יתרה ליום 31.12.2013
50	⁽³⁾ 28	12	10	תוספות
-	-	-	-	גריעות
1,181	411	344	426	יתרה ליום 31.12.2014
60	18	22	20	תוספות
(66)	-	-	(66)	גריעות
1,175	429	366	380	יתרה ליום 31.12.2015
פחת שנצבר⁽¹⁾⁽²⁾				
725	⁽³⁾ 301	257	167	יתרה ליום 31.12.2013
59	⁽³⁾ 29	16	14	פחת לשנה
-	-	-	-	גריעות
784	330	273	181	יתרה ליום 31.12.2014
57	25	16	16	פחת לשנה
(12)	-	-	(12)	גריעות
829	355	289	185	יתרה ליום 31.12.2015
346	74	77	195	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2015
397	81	71	245	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2014
406	82	75	249	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2013
9.7	18.7	11.8	5.0	שיעור הפחת הממוצע בשנת 2015 (אחוזים)
9.3	⁽³⁾ 17.4	11.3	4.1	שיעור הפחת הממוצע בשנת 2014 (אחוזים)

1. היתרה כוללת עלויות פיתוח תוכנות שהונו בסך של 45 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 50 מיליון ש"ח).

2. הפחת שנצבר כולל הפסדים שנצברו מירידת ערך בסך 3 מיליון ש"ח (31.12.2014 - זהה).

3. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" (ראה ביאור ד1(8)).

ביאור 15 - בניינים וציוד (המשך)

ב. זכויות במקרקעין:

1. הבנק הינו בעל זכויות בדרך של חכירה ושכירות מוגנת בבניינים ומקרקעין לתקופות המסתיימות בשנים שבין 2016 עד 2044. יתרתן המופחתת של הזכויות הנ"ל הסתכמה כדלקמן:

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
27	27	חכירה מהוונת
3	3	שכירות מוגנת וחכירה בלתי מהוונת
30	30	סך הכל

2. מקרקעין ומבנים שעלותם המופחתת הסתכמה בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח אינם בשימוש הבנק ומהווים "נדל"ן להשקעה" (31 בדצמבר 2014 - כ- 14 מיליוני ש"ח).

3. זכויות במקרקעין שעלותן המופחתת הסתכמה בסך של כ- 108 מיליוני ש"ח טרם נרשמו על שם הבנק בלשכות רישום המקרקעין (31 בדצמבר 2014 - כ- 163 מיליוני ש"ח), עקב עיכובים בפעולות מקדימות לרישום מצד מנהל מקרקעי ישראל. (מזה כ- 61 מיליון ש"ח בגין מבנה המשרדים של הנהלת הבנק ויחידות המטה הראשיות, שנרכש בשנת 2009).

4. הסעיף כולל מבנים המיועדים למכירה שעלותם המופחתת ליום 31.12.2015 הסתכמה בכ- 8 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים באשר להתקשרויות למכירת מבנים אלה, ראה ביאור 24(ב) (10) להלן.

ביאור 16 - נכסים אחרים

הרכב:

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
19	22	מיסים שוטפים - עודף מקדמות ששולמו על הפרשה
288 ⁽¹⁾	265	מיסים נדחים לקבל, נטו
5	8	הוצאות מראש
22	28	הכנסות לקבל
24	-	מקדמות שכר
34	18	חייבים אחרים ויתרות חובה
392	341	סך הכל נכסים אחרים

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תכנה" - ראה ביאור 11(9-7).

ביאור 17 - פקדונות הציבור

א. ההרכב⁽¹⁾:

31 בדצמבר		
2014	2015	סוג הפקדון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,829	5,146	פקדונות לפי דרישה - אינם נושאי ריבית
2,117	1,918	- נושאי ריבית
5,946	7,064	סך הכל לפי דרישה
18,114	18,324	פקדונות לזמן קצוב
24,060	25,388	סך הכל פקדונות הציבור

ב. ההרכב פקדונות הציבור בחתך מפקידים:

31.12.2014		31.12.2015		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	סוג המפקיד
⁽²⁾ 11,379	11,730			אנשים פרטיים
⁽²⁾ 3,991	4,489			גופים מוסדיים
⁽²⁾ 8,690	9,169			תאגידים ואחרים
24,060	25,388			סך הכל פקדונות הציבור

ג. התפלגות הפקדונות לפי גודל הפקדון של מפקיד

מדרגות הפקדון (במיליוני ש"ח):

31.12.2014		31.12.2015		מ	עד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
10,428	10,866			-	1
6,065	6,247			1	10
2,147	2,604			10	100
4,092	3,877			100	500
1,328	1,794			מעל 500	-
24,060	25,388			סך הכל פקדונות הציבור	

1. הפקדונות גויסו מהציבור בישראל.
2. סווג מחדש.

ביאור 18 - פקדונות מבנקים

ההרכב:

31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		בנקים בישראל
		• בנקים מסחריים
65	81	- פקדונות לפי דרישה
351	300	- פקדונות לזמן קצוב
-	-	- קיבולים
416	381	סך הכל פקדונות מבנקים בישראל
		בנקים מחוץ לישראל
		• בנקים מסחריים
12	6	- פקדונות לפי דרישה
25	25	- פקדונות לזמן קצוב
39	47	- קיבולים
76	78	סך הכל פקדונות מבנקים מחוץ לישראל
492	459	סך הכל פקדונות מבנקים

ביאור 19 - כתבי התחייבות נדחים

א. ההרכב:

31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	שיעור תשואה פנימי*	משך חיים ממוצע*	שיעור הריבית	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	שנים	אחוזים	
681	672	3.9	5.6	3.3-6.9	במטבע ישראלי צמוד מדד

* משך חיים ממוצע הינו ממוצע תקופות התשלומים, על פי שקלול תזרימי המזומנים העתידיים, המהווים לפי שיעור התשואה הפנימי. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית הנדרש כדי לנכות את תזרימי המזומנים העתידיים - ליתרה המאזנית של הסעיף.

ב. זכויותיהם של כתבי התחייבות הנדחים, נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של הבנק בין מובטחים ובין שאינם מובטחים.

ביאור 20 - התחייבויות אחרות

הרכב:

31 בדצמבר 2014	31 בדצמבר 2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
138 ⁽¹⁾	78	הפרשה ל"מענקי וותק" (ראה ביאור 21א')
133 ⁽¹⁾	131	הפרשות בגין הוצאות שכר ונלוות
19	24	הפרשות בגין שירותי מחשב
285 ⁽¹⁾	304	עודף ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית (ראה ביאור 21)
15	29	הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים (ראה ביאור 13ב')
26	28	הכנסות מראש
12	11	מוסדות
465	511	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
80	65	זכאים אחרים ויתרות זכות
1,173	1,181	סך הכל התחייבויות אחרות

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" - ראה ביאור 7ד(7).

ביאור 21 - הטבות לעובדים

א. כללי:

1. פיצויי פרישה

א. התחייבויות הבנק לתשלום פיצויי פרישה לעובדיו מכוסות על ידי הפקדות בקופות פיצויים ועל ידי הפרשות מתאימות. ההתחייבויות לפיצויים מחושבות על בסיס אקטוארי, הלוקח בחשבון גם הטבות אותן עשוי הבנק לשלם לעובדים שיפרשו בעתיד - מעבר להתחייבות החוזית הקיימת בגינם. ההפרשה בגין התחייבות זו נוכחה לערכה הנוכחי בתאריך המאזן, בריבית היוון בשיעור של 1.7% (המבוססת על הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל). כמו כן זכאים המנהל הכללי ומספר מנהלים נוספים למענק נוסף בהיקף שבין 4 ל- 9 משכורות חודשיות.

ב. התחייבות הבנק לפיצויי פרישה אינה כוללת רכיבים מסוימים בגין זכויות לקבלת פיצויי פרישה, המתייחסות לעובדים שהצטרפו להסכם פנסיה - ממועד הצטרפותם להסכם, מאחר שעל פי ההסכם נושאת קרן הפנסיה בהתחייבות לתשלום הסכומים המגיעים לעובדים בגין רכיבים אלו. כן לא כוללת היעודה לפיצויים את הצטרפות ההפקדות בגין אותם רכיבים בקרן הפנסיה, שכן כספים אלו אינם נמצאים בשליטתו של הבנק.

2. מענקי וותק

על-פי הסכמי העבודה בבנק, זכאים העובדים לקבלת מענקים בשל וותק, בהגיעם לרמות וותק מסוימות ("מענקי יובל"). המענקים האמורים כוללים תשלום בהיקף של מספר משכורות חודשיות וזיכוי של ימי חופש, הכל בהתאם לרמות הוותק השונות.

בדוחות הכספיים נכללה הפרשה בגין התחייבות הבנק לתשלום המענקים האמורים על פי חישוב אקטוארי, בהתחשב בהסתברות למימוש המענקים.

ביאור 21 - הטבות לעובדים

א. כללי: (המשך)

2. מענקי וותק (המשך)

ההפרשה למענקים אלה נוכתה לערכה הנוכחי בתאריך המאזן, בריבית היוון בשיעור של 1.6%, המבוסס על הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל.

ביום 28 באפריל 2015 נחתם הסכם שכר חדש בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים במסגרתו הסכימו הצדדים להפחית חלק מההתחייבות לתשלום מענקי וותק.

3. חופשות

עובדי הבנק זכאים לחופשה שנתית לפי הסכמי העבודה הקיימים ובכפוף להוראות חוק חופשה שנתית התשי"א-1951. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות לחופשה בגין התחייבות זו. חישוב ההפרשה מבוסס על השכר האחרון בתוספת הוצאות נלוות.

4. הטבות לאחר סיום העסקה

גמלאי הבנק ועובדיו זכאים להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות. התחייבות הבנק לתאריך המאזן בשל הטבות אלו חושבה על בסיס אקטוארי ונוכתה לערכה הנוכחי, לפי ריבית היוון בשיעור של 1.8%-2.5%, המבוססת על הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל.

5. ימי מחלה

ביום 28 באפריל 2015, נחתם הסכם בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים, במסגרתו הוענקה לעובדים אפשרות להמיר במועד פרישתם לגמלאות, חלק מימי המחלה שנצברו לזכותם, לימי חופשה, בכפוף לקיום תנאים מתלים.

הבנק ערך הפרשה בגין התחייבות זו וכלל אותה בדוחות הכספיים בסעיף "התחייבויות אחרות".

ב. פירוט ההתחייבויות לעובדים בחתך סוגי הטבות ונכסי התוכניות בגינם:

31 בדצמבר 2015		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
538	537	התחייבות לתשלום פיצויי פרישה
(253)	(233)	יעודה לתשלום פיצויי פרישה
285	304	התחייבות לתשלום פיצויי פרישה, נטו
138	78	התחייבות לתשלום "מענקי וותק"
25	27	התחייבות לתשלום ימי חופשה
-	7	התחייבות בגין ימי מחלה שלא נוצלו
63	44	התחייבות לתשלום הטבות לאחר סיום העסקה
511	460	עודף התחייבות לתשלום הטבות לעובדים
-	-	נכלל בנכסים אחרים
511	460	נכלל בהתחייבויות אחרות
511	460	סך הכל

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה)

1. מחויבויות ומצב המימון

(א) שינויים בהתחייבויות בגין הטבה מוגדרת:

עתודה לפיצויי פרישה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
455	538	יתרה לתחילת השנה
24	20	עלות השירות
18	17	עלות הריבית
33	(8)	הפסד (רווח) אקטוארי
530	567	סך הכל הצטברויות
(25)	(30)	הטבות ששולמו
33	-	צמצומים, סילוקים והטבות מיוחדות בגין פרישה
538	537	יתרה לסוף השנה

ההטבות לגמלאים לאחר פרישה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
58	63	יתרה לתחילת השנה
1	2	עלות השירות
3	3	עלות הריבית
8	(6)	הפסד (רווח) אקטוארי
70	62	סך הכל הצטברויות
(6)	(2)	הטבות ששולמו
(1)	(16)	צמצומים, סילוקים והטבות מיוחדות בגין פרישה
63	44	יתרה לסוף השנה

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)

1. מחויבויות ומצב המימון (המשך)

(ב) שינויים בשווי ההוגן של נכסי התוכנית:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
263	253	יתרה לתחילת השנה
⁽¹⁾ 5	10	תשואה חזויה על נכסי התוכנית
-	(12)	הפסד אקטוארי
10	12	הפקדות לתוכנית
278	263	סך הכל צבירות
(25)	(30)	הטבות ששולמו
253	233	יתרה לסוף השנה

1. בהתאם להוראות בנק ישראל דווחו נתוני התשואה בפועל על נכסי התוכנית.

(ג) נתונים מאזניים:

עתודה לפיצויי פרישה, נטו		הטבות לגמלאים לאחר פרישה		
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
285	304	63	44	נכללה בסעיף התחייבויות אחרות
538	537	63	44	התחייבות בגין הטבה חזויה
(253)	(233)	-	-	שווי הוגן של נכסי התכנית
285	304	63	44	הטבה חזויה, נטו

(ד) נתונים שנזקפו לרווח כולל אחר מצטבר, לפני השפעת המס:

עתודה לפיצויי פרישה		הטבות לגמלאים לאחר פרישה		
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
53	-	8	-	נכסים ליום היישום לראשונה
50	⁽¹⁾ 102	16	12	הפסד אקטוארי נטו
103	102	24	12	סך הכל

1. כולל הפסד אקטוארי בגין נכסי תוכנית להטבה מוגדרת בסך 12 מיליון ש"ח.

ביאור 21 - הטבות לעובדים

- ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)
 1. מחויבויות ומצב המימון (המשך)
 (ה) עודף התחייבות על נכסי תוכנית:

עתודה לפיצויי פרישה, נטו		
ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
538	537	מחויבות בגין הטבה חזויה
(253)	(233)	שווי הוגן של נכסי תוכנית בגינה
285	304	מחויבות נטו

2. נתונים תוצאתיים:

- (א) רכיבי עלות ושינויים בהתחייבויות ובנכסים שנזקפו לרווח והפסד:

עתודה לפיצויי פרישה, נטו			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
22	24	20	עלות השירות
18	18	17	עלות הריבית
40	42	37	סך הצבירה השוטפת
(12) ⁽¹⁾	(5) ⁽¹⁾	(10)	תשואה חזויה על נכסי התוכנית
			הפחתת סכומים שלא הוכרו בעבר:
-	-	5	- הפסד (רווח) אקטוארי, נטו
-	33 ⁽²⁾	-	הפסדים מצמצומים, סילוקים והטבות מיוחדות בגין פרישה
28	70	32	סך עלות ההטבה
6	8	8	הוצאות בגין תוכנית להפקדה מוגדרת
34	78	40	סך ההוצאה

1. בהתאם להוראות בנק ישראל דווחו נתוני התשואה בפועל על נכסי התוכנית.
 2. מהווה הפרשה לפיצויי פרישה מוגדלים בגין תוכנית לפרישה מרצון של עובדים, שאושרה בשנת 2014.

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)

2. נתונים תוצאתיים (המשך)

(א) רכיבי עלות ושינויים בהתחייבויות ונכסים שנזקפו לרווח והפסד: (המשך)

הטבות לגמלאים לאחר פרישה			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	1	2	עלות השירות
3	3	3	עלות הריבית
4	4	5	סך הצבירה השוטפת
			הפחתת סכומים שלא הוכרו בעבר:
-	-	1	- הפסד אקטוארי, נטו
-	(1)	(4)	רווחים מצמצומים וסילוקים
4	3	2	סך הכל עלות ההטבה

(ב) שינויים בהתחייבויות ונכסים שנזקפו לרווח כולל אחר לפני השפעת המס:

עתודה לפיצויי פרישה			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	50	57	הפסד (רווח) אקטוארי שוטף
-	-	(5)	הפחתת הפסד אקטוארי
-	50	52	סך הכל שינויים שוטפים
-	(17)	(53)	הפחתה של נכס בגין היישום לראשונה
-	33	(1)	סך הכל נזקף לרווח כולל אחר
28	70	32	עלות ההטבה, נטו
28	103	31	סך הכל הוכר בעלות ההטבה וברווח כולל אחר

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)

2. נתונים תוצאתיים (המשך)

(ב) שינויים בהתחייבויות ונכסים שנזקפו לרווח כולל אחר לפני השפעת המס: (המשך)

הטבות לגמלאים לאחר פרישה			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4	8	2	הפסד אקטוארי שוטף
-	-	(1)	הפחתה שוטפת של הפסד אקטוארי
4	8	1	סך הכל שינויים שוטפים
-	-	(5)	הפחתת הפסד אקטוארי בגין סילוק
-	-	(8)	הפחתה של נכס בגין היישום לראשונה
4	8	(12)	סך הכל נזקף לרווח כולל אחר
4	3	2	עלות ההטבה, נטו
8	11	(10)	סך הכל הוכר בעלות ההטבה וברוח כולל אחר

(ג) אומדנים באשר לסכומים שנכללים ברווח כולל אחר שצפוי שיפחתו וייזקפו לדוח הרווח והפסד בשנה העוקבת:

הטבות לגמלאים לאחר פרישה		עבודה לפיצויי פרישה		
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	1	3	5	הפסד אקטוארי, נטו
-	-	-	-	נכס נטו שנזקף ביום 1.1.2013
-	-	-	-	עלות שירות קודם
1	1	3	5	סך הכל

3. הנחות ומבחני רגישות:

(א) הנחות ששימשו בחישוב ההתחייבויות לתשלום הטבות (באחוזים):

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
אחוזים	אחוזים	
1.7 - 2.4	1.7 - 2.5	שיעור ההיוון
2.0 - 2.0	2.0 - 2.0	שיעור עליית המדד
4.5 - 4.5	4.3 - 4.3	שיעור הגידול בתגמול
0.0 - 23.5	0.0 - 23.5	שיעור עזיבה

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות

מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)

3. הנחות ומבחני רגישות (המשך)

(ב) הנחות ששימשו בחישוב עלויות השכר (באחוזים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
אחוזים	אחוזים	אחוזים	
2.4 - 3.3	1.4 - 2.4	1.0 - 2.7	שיעור ההיוון
4.5 ⁽¹⁾	1.8 ⁽¹⁾	3.8	תשואה חזויה על נכסי התוכנית
4.5	4.5	4.3	שיעור הגידול בתגמול

1. בהתאם להוראות בנק ישראל דווחו נתוני התשואה שנזקפה בפועל על נכסי התוכנית.

(ג) השפעת השינוי בנקודת אחוז אחרת על הפרשות בגין התחייבויות לתשלום הטבות:

עתודה לפיצויי פרישה			
גידול בנקודת האחוז			
31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(55)	(59)	(62)	שינוי בשיעור ההיוון
56	63	63	שינוי בשיעור המדד/תגמול
21	21	21	שינוי בשיעור עזיבה

עתודה לפיצויי פרישה			
קיטון בנקודת האחוז			
31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
55	59	62	שינוי בשיעור ההיוון
(56)	(59)	(63)	שינוי בשיעור המדד/תגמול
(21)	(21)	(21)	שינוי בשיעור עזיבה

טבות לגמלאים לאחר פרישה			
גידול בנקודת האחוז			
31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(10)	(13)	(9)	שינוי בשיעור ההיוון
-	-	-	שינוי בשיעור המדד/תגמול
(1)	(1)	(1)	שינוי בשיעור עזיבה

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)

3. הנחות ומבחני רגישות (המשך)

(ג) השפעת השינוי בנקודת אחוז אחרת על ההפרשות בגין התחייבויות לתשלום הטבות (המשך)

הטבות לגמלאים לאחר פרישה			
קיטון בנקודת האחוז			
31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10	13	9	שינוי בשיעור ההיוון
-	-	-	שינוי בשיעור המדד/תגמול
1	1	1	שינוי בשיעור עזיבה

4. מידע באשר לנכסי התוכנית:

(א) התפלגות השווי ההוגן בחתך רמות איכות:

ליום 31 בדצמבר 2015				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6	-	-	6	מזומנים ופקדונות בבנקים
				אגרות חוב:
56	-	-	56	- ממשלתיות
93	-	27	66	- קונצרניות
63	-	15	48	מניות
15	5	10	-	אחר
233	5	52	176	סך הכל נכסי התוכנית

ליום 31 בדצמבר 2014				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
7	-	-	7	מזומנים ופקדונות בבנקים
				אגרות חוב:
151	-	-	151 ⁽¹⁾	- ממשלתיות
72	-	39	33 ⁽¹⁾	- קונצרניות
13	-	5	8	מניות
10	4 ⁽¹⁾	6 ⁽¹⁾	-	אחר
253	4	50	199	סך הכל נכסי התוכנית

1. סווג מחדש.

ביאור 21 - הטבות לעובדים

ג. מידע באשר לתוכניות להטבה מוגדרת (התחייבות לתשלום "פיצויי פרישה", והתחייבות לתשלום הטבות

מסוימות לאחר סיום העסקה) (המשך)

4. מידע באשר לנכסי התוכנית (המשך)

(ב) יעדי הקצאה של נכסי התוכנית לפי סוגי נכסים:

החלק היחסי בפועל		יעד הקצאה	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2014	2015	2016	
אחוזים	אחוזים	אחוזים	
3	3	3	מזומנים ופקדונות בבנקים
			אגרות חוב:
			- ממשלתיות
⁽¹⁾ 60	24	14	- קונצרניות
28	40	50	מניות
5	27	27	אחר
⁽¹⁾ 4	6	6	
100	100	100	סך הכל נכסי התוכנית

1. סווג מחדש.

5. תזרימי מזומנים לנכסי התוכנית:

(א) הפקדות:

הפקדות בפועל		תחזית	
2014		2016	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10	12	12	סך כל ההפקדות

(ב) תשלומים עתידיים צפויים בגין הטבות:

מיליוני ש"ח	שנה
49	2016
36	2017
30	2018
31	2019
31	2020
135	2021 - 2025
386	2026 ואילך
698	סך הכל

הרכב (בשקל חדש)

ליום 31 בדצמבר 2014		ליום 31 בדצמבר 2015		
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום	
6,222	12,250	6,222	12,250	מניות רגילות א' בנות 0.1 שקל חדש
6,205	12,250	6,205	12,250	מניות רגילות ב' בנות 0.1 שקל חדש
16	500	16	500	מניות רגילות 0.01 שקל חדש
12,443	25,000	12,443	25,000	סך הכל מניות

ביאור 23 - הלימות ההון, נזילות ומינוף

א. הלימות הון

1. כללי

יחסי הלימות ההון מחושבים בהתאם להוראות נ.ב.ת. מס' 211 - 201, שפורסמו בשנת 2013 (להלן: "כללי באזל").

2. תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 329 בנושא "דרישת הון נוספת"

בעקבות עליות משמעותיות שנרשמו במחירי הדיור בישראל (שלוו בגידול מואץ בהיקף ההלוואות לדיור ובמשקלן בתיק האשראי של התאגידים הבנקאיים), והגדילו להערכת בנק ישראל, את הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים, פרסם בנק ישראל ביום 28 בספטמבר 2014 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 329, במסגרתו נקבעו לכל אחד מהתאגידים הבנקאיים דרישת הון עצמי ודרישת הון כוללת מינימליות נוספות (מעבר למגבלות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201), בשיעור המהווה 1% מהיקף תיק ההלוואות לדיור של כל אחד מהתאגידים הבנקאיים. דרישות ההון המינימליות הנוספות נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015, ומיושמות בהדרגה במשך שמונה רבעונים רצופים החל מיום 1 באפריל 2015, ועד ליום 1 בינואר 2017.

ההנחיות החדשות הגדילו את דרישות ההון המינימליות של הבנק ליום 31.12.2015 בכ-0.06%. מאומדן שנערך על ידי הבנק, המבוסס על נתוני תיק ההלוואות לדיור ליום 31.12.2015, עולה, שההנחיות החדשות צפויות להגדיל את דרישות ההון המינימליות של הבנק ליום 1.1.2017 בכ-0.10% נוספים לשיעור של 9.16% (עבור יחס ההון העצמי ברובד הראשון), ו-12.66% (עבור יחס הלימות ההון הכולל).

3. הוראות מעבר

במסגרת "כללי באזל" נקבעו "הוראות מעבר" המאפשרות אימוץ הדרגתי של ההנחיות - בכל הנוגע להחמרת הקריטריונים להכרה בהון, להתאמות פיקוחיות, ולאיומוץ כללי חשבונאות מסוימים, כדלקמן:

- הדרישות לניכוי "עודף מיסים נדחים" (כהגדרתן בהוראות), יופעלו בהדרגה בשנים 2017 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר"), ויאומצו במלואן החל מיום 1.1.2018. האימוץ ההדרגתי יכלול ניכוי חלק מסוים בלבד "מעודף המיסים הנדחים", והכרה בחלקו האחר כ"נכסי סיכון".
- על אף שכתבי התחייבות הנדחים שהונפקו עד ליום 31.12.2013 אינם כשירים להכרה כ"מרכיב הון פיקוחי - ברובד השני", הוגדר עבור כתבי התחייבות אלה מנגנון לאימוץ הדרגתי, שיופעל בשנים 2021 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר"), לפיו ניתן יהיה להכיר בתקופת המעבר בחלק מכתבי התחייבות אלה כ"הון ברובד השני", בשיעורים הולכים ופוחתים, עד לביטולם המלא בתום תקופת המעבר.
- יתרת רווחים או הפסדים אקטואריים (כהגדרתם בהוראת המעבר), הנובעת מאיומוץ כללי החשבונאות האמריקאיים בנושא "זכויות עובדים", תיוחס להון העצמי ברובד הראשון בהדרגה בשנים 2017 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר"), עד להכללתה המלאה בהון הבנק בתום תקופת המעבר (1 בינואר 2018).

ביאור 23 - הלימות ההון, נזילות ומינוף (המשך)

א. הלימות הון (המשך)

4. יעדים

- לאור דרישות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל במסגרת "כללי באזל 3", ובהוראות ניהול בנקאי תקין 329 (ראה סעיף 2 לעיל), קבע דירקטוריון הבנק מגבלות באשר ליחסי ההון המינימליים, בבנק כדלקמן:
- בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 17.11.2014, לא יפחת יחס ההון העצמי של הבנק ב"רובד הראשון", משיעור של 9.2%.
 - בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 17.11.2015 לא יפחת יחס הלימות ההון הכולל של הבנק, משיעור של 12.7%.

5. מידע כספי:

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(א) הון לצורך חישוב יחס ההון		
1,916 ⁽³⁾	2,103	הון עצמי
91 ⁽⁴⁾	25	פערים בין ההון העצמי להון ברובד הראשון והתאמות פיקוחיות
2,007	2,128	הון עצמי ברובד הראשון, לאחר התאמות וניכויים
730	680	הון ברובד השני, לאחר ניכויים
2,737 ⁽⁴⁾	2,808	סך הכל ההון הכולל
(ב) יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
17,023 ⁽³⁾⁽⁴⁾	18,110	סיכון אשראי
15	31	סיכון שוק
1,837	1,871	סיכון תפעולי
18,875	20,012	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
31 בדצמבר		
2014	2015	
אחוזים	אחוזים	
(ג) יחס הון לרכיבי סיכון		
10.63 ⁽⁴⁾	10.63	• יחס הון עצמי ברובד הראשון לרכיבי סיכון
14.50 ⁽⁴⁾	14.03	• יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
7.50	9.06 ⁽²⁾⁽¹⁾	• יחס הון עצמי ברובד הראשון המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
9.00	12.56 ⁽²⁾⁽¹⁾	• יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

1. יחסי ההון המינימליים שנקבעו על ידי בנק ישראל, נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015.
2. בהתאם להנחיות שנכללו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 329 (ראה סעיף א'2) לעיל) הועלתה דרישת ההון המינימלית המתייחסת לבנק, החל מיום 1 באפריל 2015, בשיעור של 0.02% לרבעון. בהתאם להנחיות אלו, צפוי שיעור זה להמשיך ולעלות בהדרגה - עד לתוספת מכסימלית בשיעור של 0.16% ביום 1 בינואר 2017 (בהתבסס על נתוני תיק ההלוואות לדיר של הבנק ליום 31.12.2015).
3. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד'7-9).
4. בהתאם להוראות בנק ישראל, נתוני ההשוואה בנושא: "יחס הלימות ההון" ליום 31.12.2014 - מוצגים לפני ההתאמות הנגזרות מיישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".

ביאור 23 - הלימות ההון, נזילות ומינוף (המשך)

א. הלימות הון (המשך)

5. מידע כספי (המשך)

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		(ד) רכיבי הון לצורך חישוב יחס ההון
		(1) הון ברובד הראשון
1,916 ⁽²⁾	2,103	• ההון העצמי
100 ⁽³⁾	49	• הבדלים בין ההון העצמי להון ברובד הראשון
2,016 ⁽³⁾	2,152	סה"כ הון ברובד הראשון לפני התאמות פיקוחיות
		• התאמות פיקוחיות:
(6) ⁽²⁾	(20)	- מיסים נדחים לקבל
(2)	(2)	- השקעה בהון תאגידיים פיננסיים שלא אוחדו
(1)	(2)	- התאמות פיקוחיות אחרות
(9)	(24)	סך הכל התאמות פיקוחיות
2,007 ⁽³⁾	2,128	סה"כ הון ברובד הראשון
		(2) הון ברובד השני
517	453	• מכשירים פיקוחיים
213	227	• הפרשות וקרנות
730	680	הון ברובד השני לפני ניכויים
-	-	• ניכויים מההון ברובד השני
730	680	סה"כ הון ברובד השני
2,737 ⁽³⁾	2,808	הון כולל כשיר

31 בדצמבר		
2014	2015	
אחוזים	אחוזים	
		(ה) השפעת הוראות המעבר על יחס הלימות ההון ברובד הראשון
9.64 ⁽²⁾	10.25	• יחס ההון ברובד הראשון - לפני השפעת הוראות מעבר
0.75	0.38	• השפעת הוראות המעבר ⁽¹⁾
0.24 ⁽³⁾	-	• התאמות אחרות
10.63 ⁽³⁾	10.63	יחס ההון ברובד הראשון - לאחר השפעת הוראות המעבר

1. כולל השלכות הנובעות מיישום כללי החשבונאות החדשים בנושא: "זכויות עובדים", שנכנסו לתוקף החל מיום 1.1.2015.
2. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים" ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד1 (9-7).
3. בהתאם להוראות בנק ישראל נתוני ההשוואה בנושא: "יחס הלימות ההון", ליום 31.12.2014, מוצגים לפני ההתאמות הנגזרות מהיישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים".

ב. יחס כיסוי הנזילות

ביום 28.9.2014 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא: "יחס כיסוי הנזילות", המבוססת על ההנחיות שנכללו ב"ועדת באזל", במסגרתן הוחלט לצמצם את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכוני נזילות באמצעות שימור מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה, שייתן מענה לצורכי הנזילות שלהם, בשל אירוע קיצון המתרחש במשך 30 יום.

לפיכך, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס כיסוי נזילות" (המוגדר כיחס שבין "מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים", לסך תזרים המזומנים היוצא, נטו, בתקופה עתידית של 30 יום) - שלא יפחת מ- 100%. בהוראה נקבעו כללים הן באשר ל: "מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים", והן באשר לתזרים המזומנים היוצא, נטו, בתקופה עתידית של 30 יום, כדלקמן:

- **מלאי נכסים נזילים איכותיים** - הכולל נכסים נזילים איכותיים מאוד ("רמה 1"), לרבות: מזומנים בקופות, פקדונות בבנק ישראל וניירות ערך של ממשלת ישראל, ונכסים נזילים איכותיים אחרים ("רמה 2") - בעיקר: ניירות ערך בדירוג איכות גבוה.

- **תזרים מזומנים יוצא בתקופה של 30 יום** - המוגדר כתזרים המזומנים היוצא הצפוי, בתרחיש קיצון מוגדר בתקופה עתידית של 30 יום, לרבות תזרימים יוצאים צפויים בגין פיקדונות קמעונאיים, פקדונות מתאגידים לא פיננסיים, ותאגידים פיננסיים (והנחת "שיעורי מיחזור" שונים בגין כל אחד מסוגי הפקדונות).

ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 באפריל 2015. בנוסף, נכללו בהוראה כללי מעבר, המאפשרים לתאגידים הבנקאיים לקיים במועד יישום ההוראה לראשונה (1.4.2015), יחס כיסוי נזילות מינימלי בשיעור של 60%, בלבד. ההקלה תלך ותפחת בהדרגה עד לביטולה המלא ביום 1.1.2017. להלן נתונים באשר ליחס כיסוי הנזילות בבנק:

לשלושה חודשים שהסתיימו
ביום 31 בדצמבר 2015

שיעורי הנזילות	אחוזים
• יחס כיסוי הנזילות	120.4
• יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	60.0 ⁽¹⁾

1. עד ליום 31.12.2015: בשנת 2016 - 80%; החל מיום 1.1.2017 - 100%.

ג. יחס המינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 218), בנושא: "יחס המינוף", במטרה להגביל את צבירת המינוף במערכת הבנקאית, באמצעות מדידת "יחס מינוף" שקוף שאינו מבוסס סיכון וניתן לחישוב מהיר ופשוט. בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה הוגדר "יחס המינוף", כיחס שבין "מדידת ההון", לבין "מדידת החשיפה", כדלקמן:

- **"מדידת ההון"** - הוגדרה כ"הון העצמי ברובד הראשון", לרבות השלכות הנובעות מיישום הוראות המעבר.
- **"מדידת החשיפה"** - הוגדרה כצירוף החשיפות הבאות: "חשיפה מאזנית" (הנכסים שנכללו בדוחות הכספיים), "חשיפה בגין נגזרים", "חשיפה לעסקאות מימון ניירות ערך", ו"חשיפה בגין פריטים חוץ מאזניים".

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס מינוף שלא יפחת מ- 5% החל מיום 1 בינואר 2018, לכל המאוחר. להלן נתונים לגבי מרכיבי יחס המינוף בבנק:

מרכיבי התחשיב:	31 בדצמבר 2015
	מיליוני ש"ח
• ההון העצמי, ברובד הראשון	2,128
• סך החשיפות	32,454
שיעורי המינוף:	
• יחס המינוף	6.6
• יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	5.0 ⁽¹⁾

1. החל מיום 1 בינואר, 2018.

ביאור 24 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה⁽¹⁾

מאוחד והבנק	
31 בדצמבר	
2014	2015
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
26	21

1. יתרת האשראי מפקדונות לפי מידת הגביה⁽²⁾
במטבע ישראלי צמוד למדד

2. תזרימים בגין עמלת גביה מפעילות זו (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר								
2014				2015				
עד	מ-3 ועד	מ-5 ועד	מ-10 ועד	מעל 20	סך הכל	עד	מ-3 ועד	מ-5 ועד
שנה	3 שנים	5 שנים	10 שנים	שנה	סך הכל	שנה	3 שנים	5 שנים
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

במגזר הצמוד למדד:

- תזרימים חוזיים עתידיים

- תזרימים עתידיים צפויים לאחר

הערכת ההנהלה לפרעונות מוקדמים

- תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת

ההנהלה - לפרעונות מוקדמים

1. אשראים ופקדונות שהחזרתם למשקיע מותנית בגביית האשראים (או הפקדונות), עם עמלת גביה במקום מרווח.
2. הלוואות עומדות ופקדונות ממשלה שהתקבלו בגינם בסך 7 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 8 מיליוני ש"ח) לא נכללו בלוח זה.

* סך ההכנסות הצפויות בתקופה זו - נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

1. קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלקמן:

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
50	30	התקשרות להשקעה בבניינים וציוד
299	301	חוזי שכירות לזמן ארוך
		להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:
27	27	שנה ראשונה
27	29	שנה שנייה
27	28	שנה שלישית
26	28	שנה רביעית
26	27	שנה חמישית
166	162	שנה שישית ואילך
299	301	סך הכל

2. בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת. דמי השכירות לתשלום בשנה הקרובה, מסתכמים בכ- 1 מיליוני ש"ח (31.12.2014 - זהה).

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

3. לבנק התקשרות להשקעה בארבע קרנות הון סיכון פעילות. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ- 3 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 3 מיליון ש"ח).
4. הבנק חבר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב ולפיכך התחייב לפצות, ביחד עם יתר חברי הבורסה, את מסלקת הבורסה אם יגרם לה נזק כתוצאה מחוסר מלאי, או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחברי הבורסה. במטרה להבטיח את הפעילות הסדירה בבורסה, החליט דירקטוריון מסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב על הקמת קרן סיכונים, בה ישתתפו כל חברי מסלקת הבורסה ובכללם הבנק. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים, כאמור לעיל, מסתכם ליום 31 בדצמבר 2015 בסך של כ- 7 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 6 מיליון ש"ח). היקף קרן הסיכונים ושיעור השתתפות הבנק מעודכן על ידי מסלקת הבורסה מידי שנה. לפרטים נוספים באשר לבטוחה שהופקדה על ידי הבנק לכיסוי התחייבויותיו אלה - ראה ביאור 25.
5. הבנק חבר במסלקת מעו"ף בע"מ, ואחראי יחד עם יתר חברי מסלקת מעו"ף כלפי המסלקה לכל חבות כספית המתחייבת מעסקאות באופציות המתבצעות בבורסה. בנוסף התחייב הבנק כלפי מסלקת מעו"ף לשלם כל חיוב כספי העשוי לנבוע מפעילות לקוחותיו בגין כתיבת אופציות הנסלקות על ידי המסלקה.
- לצורך כך הקימה מסלקת מעו"ף קרן סיכונים. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים לתאריך המאזן מסתכם בסך של כ- 5 מיליון ש"ח (31.12.2014 - זהה) המהווים כ-0.14% מהיקף קרן הסיכונים באותו מועד. הבנק נדרש להעמיד לטובת מסלקת מעו"ף בטוחה בסכום שיבטיח הן את חבותו האפשרית בגין חלקו בקרן הסיכונים, כאמור והן בגין חבות הנובעת מאחריותו כלפי המסלקה (ראה ביאור 25).
6. במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות. בין היתר עולות בתביעות אלה טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התנית שירות בשירות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין והפעלת שיקול דעת מוטעה. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכוי התובענות, לרבות הבקשות לאישור התביעות הייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החבות שתגרם לבנק כתוצאה מהתובענות האמורות. סכום החשיפה הנוספת בשל תובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים שסבירות התממשותן אפשרית, מסתכם ליום 31 בדצמבר 2015 בסך של כ- 33 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 19 מיליון ש"ח). להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק:
 - א. ביום 24.3.2013 הוגשה כנגד החברה האם ונתבע נוסף, תביעה על ידי עובד לשעבר של החברה האם שפרש בשנת 2006 מעבודתו במסגרת "תוכנית לפרישה מוקדמת", בטענה שהחברה האם הפרה את ההסכם לפרישה מוקדמת שנחתם עימו ושגתה בחישוב הסכומים להם היה זכאי בעת פרישתו. סכום הנזק שנגרם לעובד מסתכם, לטענתו, בכ- 2 מיליון ש"ח. במקביל, הגיש התובע לבית המשפט המחוזי, בקשה להכיר בתביעתו האישית כ"תובענה ייצוגית" המופנית, מלבד לנתבעים בתביעה האישית, גם כנגד שני בנקים הנמצאים בבעלות החברה האם (ובכללם הבנק), מכיוון שהעילות בגינן נתבעת החברה האם (שעיקרן חישוב שגוי ותשלום חסר של פיצויי פרישה לעובדים בעת פרישתם), חלות לדעתו, גם על הבנק. סכום הנזק שגרמו כל הנתבעים שנכללו בבקשה לתביעה ייצוגית לעובדיהם בעת פרישתם, מוערך על ידי התובע בכ- 40 מיליון ש"ח (מכתב התביעה לא ניתן היה ללמוד על חלקו של הבנק בנזק שנגרם, לכאורה, לכלל הנפגעים). לדעת הנהלת הבנק, מכיוון שהסכמי העבודה בבנק שונים מאלו הקיימים בחברה האם, ומכיוון שההנחות העומדות בבסיס הבקשה לתביעה ייצוגית, אינן מתקיימות בבנק - טענות התובע אינן רלוונטיות לבנק.

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

6. תובענות שהוגשו כנגד הבנק (המשך)

להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק (המשך):

א. תובענה מיום 24.3.2013 (המשך)

לפיכך, הגיש הבנק לבית המשפט ביום 15 ביולי 2013 בקשה למחיקה על הסף של הבקשה להכרה בתביעה כתובענה ייצוגית. עד כה טרם התקבלה תשובת בית המשפט בעניין זה.

התובע הגיש את עיקרי טיעונו לבית המשפט ביום 3 בנובמבר 2014. במסגרת טיעונים אלו הצהיר התובע על רצונו להסתלק מהתביעה כנגד הבנק - אך עד כה טרם נקט בצעדים מעשיים בעניין זה.

ב. ביום 20.10.2009 הוגשה כנגד הבנק ובנקים אחרים השותפים ב"קונסורציום בנקאי" (להלן: "הקונסורציום") תביעה על ידי לווה שקיבל בעבר הלוואה מ"הקונסורציום" לרכישת מנייתיה של חברת "בזק", בגין "ריבית חריגה עודפת" בסך 804 מיליון ש"ח (שעודכנה ביום 11.2.2010 לסך של כ- 830 מיליון ש"ח) בה חויב, לטענתו, על ידי ה"קונסורציום", לאחר שלא עמד בתנאי הלוואה.

לטענת התובע, יש לראות בריבית חריגה זו - "ריבית עודפת", שנזקפה לחובתו בשל השתהות בלתי סבירה של כונס הנכסים שמונה מטעם "הקונסורציום" למימוש הבטוחה שניתנה בגין הלוואה (מניות "בזק"), ולכן אין להשית עליו ריבית חריגה בגין התקופה שמעבר לפרק הזמן הסביר הנדרש למימוש הבטוחה.

כמו כן, לטענת התובע, לא היה בכוננת הצדדים, מלכתחילה, להפעיל את מנגנון ה"ריבית החריגה" לתקופה כה ארוכה, ולפיכך - שימוש במנגנון זה עבור כל התקופה שבה לא נפרעה הלוואה - מהווה חריגה מהכוננות שגיבשו הצדדים בעת חתימת חוזה הלוואה, והוא מהווה פיצוי בלתי סביר ל"קונסורציום" בגין הנזק שנגרם לו.

ביום 21.7.2013 החליט בית המשפט המחוזי לקבל חלקית את בקשת התובע, והפחית את שיעור הריבית החריגה החוזית בה חויב הלקוח מ- 3.0% ל- 2.5%, החל מיום 1 בינואר 2007. ביום 3.11.2013 הוסיף בית המשפט פסק דין משלים להחלטתו הקודמת, במסגרתו נקצב הסכום המגיע לתובע בסך של כ- 48 מיליון ש"ח (לכלל הבנקים החברים ב"קונסורציום"). לאור האמור לעיל, ערך הבנק הפרשה בגין חלקו בסכומי ההחזר המגיעים ללקוח (בסך של כ- 2 מיליון ש"ח). בעקבות פסיקת בית המשפט המחוזי, כאמור, הגישו הצדדים (התובע ו"קונסורציום" הבנקים) ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון. ביום 23.8.2015 החליט בית המשפט העליון לדחות את ערעור "קונסורציום" הבנקים ולקבל חלקית את בקשת התובע, וחייב את קונסורציום הבנקים להשיב לתובע כ- 240 מיליון ש"ח, בצירוף ריבית והפרשי הצמדה.

חלקו של הבנק בסכום שפסק בית המשפט לזכות התובע, מסתכם בכ- 11 מיליון ש"ח. בעקבות פסק הדין רשם הבנק בתקופת הדוח הוצאה נוספת בסך של כ- 9 מיליון ש"ח.

ג. ביום 1 בספטמבר 2013, הוגשה כנגד הבנק תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית, על ידי לקוח שנטל בשנת 2010 הלוואה מהבנק במסגרת ה"קרן לעסקים קטנים" (המובטחת בחלקה בערבות המדינה), ונדרש במסגרת תהליך אישור הלוואה, להעמיד בטוחה נוספת בגין חלק הלוואה שלא הובטח בערבות, כאמור. לטענת התובע, דרישת הבנק להעמדת בטוחה, כאמור, כמו גם שיעור הסיכון המופרז (לדעתו) שנקבע להלוואה, מהווים פעולות והתניות ל"קשירת עסקה בנקאית בתנאים בלתי סבירים", העומדים בסתירה, לכאורה, להוראות "חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981". להערכת התובע מכלול פעולות והתניות אלה, מהווה חלק מדפוס פעולה קבוע הנהוג בבנק עבור כלל הלוואות מסוג זה.

הסכום הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית, המייצג לטענת התובע, את העלות העודפת שנגרמה לכלל לקוחות הבנק שנטלו הלוואות מסוג זה מסתכם להערכתו בכ- 129 מיליון ש"ח. ככל הידוע לבנק, הגיש הלקוח תביעות ייצוגיות דומות בנושא זה כנגד שני בנקים נוספים.

ביום 18 בפברואר 2015 החליט בית המשפט לקבל את בקשת ההסתלקות של התובע, ולמחוק את כתב התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית.

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

6. תובענות שהוגשו כנגד הבנק (המשך)

להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק (המשך):

ד. ביום 30 באוקטובר 2013 הוגשה כנגד הבנק וארבעה תאגידים בנקאיים אחרים (להלן: "הבנקים הנתבעים") תביעה, ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית, על ידי לקוחות שנטלו מהבנקים הנתבעים, במועדים שונים, הלוואות בסכומים שונים, ובסמוך למועד פרעון הגישו בקשה לקבל הלוואות בסכומים ובתנאים דומים - מבלי שיתבקשו, לטענתם, לשנות את הבטוחות שהועמדו על ידם, עבור הלוואות המקוריות.

לטענת התובע, למרות שההלוואות החדשות שהועמדו לו, חלף ההלוואות המקוריות, מהוות: "הלוואות שחודשו" כהגדרתן בתוספת הראשונה ל"כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח - 2008" (להלן: "כללי הבנקאות"), חשבונו חויב על ידי הבנקים הנתבעים ב"עמלת טיפול באשראי ובטחונות" בגין ההלוואות החדשות, בניגוד ל"כללי הבנקאות", האוסרים גביית עמלות אלו בעת "חידוש הלוואה", שאינו כרוך בשינוי בטחונות.

סכום העמלות העודפות שגבו לכאורה כלל הבנקים הנתבעים, הוערך על ידי התובע בכ - 2 מיליארד ש"ח, ומזה הסתכם חלקו של הבנק בכ - 195 מיליון ש"ח. ביום 5 במרס 2015 החליט בית המשפט לדחות את כל טענות התביעה לרבות הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית.

ביום 3.5.2015 הוגש על ידי התובע ערעור לבית המשפט העליון על פסיקת בית המשפט המחוזי. ביום 15.6.2015 החליט בית המשפט העליון, בהסכמת הצדדים, לדחות את ערעור התובע.

ה. ביום 2 במרס 2014 הוגשה כנגד הבנק וארבעה בנקים נוספים תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית, על ידי אחד מלקוחות הבנק וארבעה תובעים נוספים (המהווים לקוחות של יתר הבנקים הנתבעים), שפעילותם הבנקאית כללה, בין היתר, המרת מטבע חוץ לשקלים (וליהפך), באמצעות מכירה ורכישת מטבע חוץ.

לטענת התובעים שערי החליפין המשמשים את הבנקים הנתבעים למכירה (או רכישת) מטבע חוץ ללקוחותיהם, שונים משערי החליפין השוררים בשוק הבינבנקאי. הרווח הנגזר לבנקים הנתבעים בגין דפוס פעולה זה, מהווה לדעת התובעים, "עמלת הפרשי שער", שאינה כלולה בתעריפוני הבנקים הנתבעים, בניגוד לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 ובניגוד לכללי הבנקאות (גילוי נאות ומסירת מסמכים), התשנ"ב-1992.

בנוסף, רכישת מטבע חוץ (או מכירתו), כאמור, כרוכה בתשלום "עמלת חליפין". לטענת התובעים, התעריף שנקבע בגין עמלה זו, זהה בכלל הבנקים הנתבעים, ומהווה לפיכך, "הסדר כובל" אסור. סכום הנזק האישי שנגרם לכאורה ללקוח, מוערך על ידו בכ- 800 ש"ח והסכום הכולל הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית כנגד כל חמשת הבנקים הנתבעים מוערך על ידי התובעים בכ- 2.07 מיליארד ש"ח (כתב התביעה אינו נוקב בחלקו של הבנק בסכום התביעה הכולל).

ו. ביום 5 בינואר 2014 הוגשה כנגד הבנק תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית על ידי אחד מלקוחותיו עקב נזקים שנגרמו לו, לטענתו, בשל סכומי ריבית "עודפים" שנזקפו לחובתו בגין אשראים שנהלו בחשבון העובר ושב שלו.

לטענת הלקוח, בשנים האחרונות העלה הבנק מספר פעמים את שיעורי ריבית החובה בחשבון, עוד לפני שפג תוקף מסגרת האשראי בחשבון ומבלי שחלה הרעה במצבו העסקי.

לדעת הלקוח, מתכונת פעולה זו סותרת את מערכת ההסכמים שנחתמה בינו לבין הבנק ועומדת בניגוד לפסיקות משפטיות מחייבות ולהוראות בנק ישראל. לפיכך, מבקש הלקוח להשיב לו את חיובי הריבית "העודפים", בגין התקופות שמיום העלאת הריבית ועד למועד פקיעת תוקף מסגרת האשראי.

סכום הנזק האישי שנגרם לכאורה ללקוח, מוערך על ידו בכ- 400 ש"ח, והסכום הכולל הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית, המייצג לטענת התובע את העלות העודפת שנגרמה לכלל לקוחות הבנק, בנושא זה, מסתכם להערכתו בכ- 139 מיליון ש"ח, בתוספת ריבית והפרשי הצמדה.

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

6. תובענות שהוגשו כנגד הבנק (המשך)

להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק (המשך):

ז. ביום 5 באוגוסט 2014 הוגשה כנגד הבנק ושישה בנקים נוספים בקשה לאישור תובענה ייצוגית על ידי עמותה המבקשת לייצג את לקוחות הבנקים הנתבעים, שקיבלו שירותים לכיצוע פעילות במטבע חוץ בחשבונותיהם, לרבות העברות מטבע חוץ והמרת מטבע חוץ לשקלים (ולהיפך). לטענת התובעת, הבנקים הנתבעים נוהגים לגבות בגין פעולות אלו עמלת מינימום "מדורגת" (הנגזרת מהיקף העסקה), בניגוד לכללי הבנקאות (עמלות), המתירים גביית עמלת מינימום אחידה, בלבד. בנוסף, לטענת התובעת, דפוס הפעולה הזוהי שנצפה על ידה לכאורה, בנושא זה, בכל הבנקים הנתבעים, מעלה חשד לקיום הסדר כובל אסור בין הבנקים הנתבעים בעניין זה, בניגוד לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988.

להערכת התובעת, המבוססת על עיון בדוחותיהם הכספיים של הבנקים הנתבעים, הסכומים העודפים לכאורה, ששילמו לקוחותיהם בגין דפוס פעולה נטען זה בשבע השנים האחרונות, מסתכמים בכ- 1.5 מיליארד ש"ח (הבקשה לאישור התובענה הייצוגית, אינה נוקבת בחלקו של הבנק מסכום התביעה הכולל). במסגרת הליך "קדם משפט" שהתקיים ביום 8 במרס 2015, הורה בית המשפט לתובעת להגיש בקשה חדשה ומקוצרת לאישור התביעה הייצוגית.

לפיכך, הגישה התובעת ביום 27.4.2015 בקשה מקוצרת, במסגרתה תוקן סכום התביעה לסך של 10 מיליון ש"ח. ביום 25.8.2015 החליט בית המשפט למחוק את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, ללא צו הוצאות. לאחר שלא הופקדה הערובה שנקבעה.

ח. ביום 1 ביולי 2014 הוגשה כנגד הבנק וכנגד החברה האם שלו תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית על ידי שניים מלקוחות הבנק (ולקוח נוסף של החברה האם), בגין סכומי עמלה עודפים שנזקפו בחשבונותיהם לטענתם, הנובעים מהחלטה שקיבלו הבנק והחברה האם שלו לפני מספר שנים, להקדים את המועד התקופתי בו מחויב חשבונם בגין "עמלת הקצאת אשראי" - מתחילת הרבעון הקלנדרי (שבגינו בוצע החיוב), לסוף הרבעון הקלנדרי הקודם - בניגוד למערכת ההסכמים שנחתמה בין הבנק ללקוח, ובניגוד לתעריפים שפרסם הבנק.

סכום הנזק האישי שנגרם לכאורה ללקוח, מוערך על ידו בכ- 101 ש"ח (נכון ליום 31.12.2013). הסכום הכולל הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית כנגד הבנק, המייצג לדעת התובע את העלות העודפת שנגרמה לכלל לקוחות הבנק בנושא זה, מסתכם להערכתו בכ- 15 מיליון ש"ח.

ביום 3.8.2015 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה מוסכמת, הכוללת הצעה להסתלקות מהבקשה לתובענה ייצוגית. ביום 18.11.2015 החליט בית המשפט לאשר את בקשת ההסתלקות מהתביעה.

7. להלן פרטים בקשר לתובענות מהותיות שהוגשו כנגד הבנק, שלא ניתן להעריך, בשלב זה, את סיכוייהן:

א. ביום 7 בספטמבר 2015 הוגשה כנגד הבנק תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית על ידי לקוח שקיבל מהבנק בעבר הלוואה לדיור. משנקלע הלקוח לקשיים ולא עמד בהתחייבויותיו לפירעון הלוואה, פתח הבנק בהליכים משפטיים כנגדו, לרבות פניה ללשכת הוצאה לפועל.

לטענת הלקוח, מעיון במסמכים שהועברו לעיונו מרשם הוצאה לפועל, במסגרת ההליכים שנוהלו כנגדו, התגלה לו שסכומי העמלות שנזקפו לחובתו על ידי הבנק, עולים לכאורה על הסכומים הנקובים בתעריפון הבנק.

סכום הנזק האישי שנגרם לכאורה לתובע, מוערך על ידו בכ- 234 ש"ח. הסכום הכולל הנקוב בבקשה לתביעה הייצוגית כנגד הבנק, המייצג לדעת התובע את סכומי העמלות והעודפים שנגבו מכלל לקוחות הבנק, מסתכם להערכתו בכ- 6 מיליון ש"ח. בנוסף, לטענת הלקוח, הבנק לא דיווח ללשכת הוצאה לפועל על סכומים ששולמו על ידו במסגרת הליכים להשגת פשרה שנוהלו בינו לבין הבנק.

לאור פרק הזמן הקצר שחלף ממועד הגשת התביעה, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את סיכוייה.

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

7. להלן פרטים בקשר לתובענות מהותיות שהוגשו כנגד הבנק, שלא ניתן להעריך, בשלב זה, את סיכוייהן (המשך)
- ב. ביום 23 בדצמבר 2015 הוגשה כנגד החברה האם וכנגד הבנק תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית, על ידי לקוח של החברה האם, שחויב על ידי החברה האם, במספר מקרים בעמלה עבור שירות "משלוח הודעות", בגין התראות שנשלחו אליו בנוגע לחריגות ממסגרת האשראי שנרשמו בחשבונו.
- לטענת התובע, חשבונו חויב על ידי החברה האם בעמלה בגין שירות זה, למרות שבפועל לא חרג כלל ממסגרת האשראי שהוקצתה לו בחשבון העובר וש.
- בנוסף, לטענת התובע, משלוח ההודעה וגביית העמלה בגינה, נובעים מדפוס פעולה אוטומטי שגוי שמתקיים בחברה האם. הבנק צורף לכתב התביעה, למרות שהתובע אינו לקוח של הבנק, מכיוון שמערכות התפעול בבנק, מבוססות על מערכת המחשב המרכזית של החברה האם. לפיכך, הניח התובע, שדפוס הפעולה השגוי (לטענתו) הנוהג בחברה האם, מתקיים לכאורה גם בבנק.
- סכום הנזק האישי שנגרם לכאורה לתובע, מוערך על ידו ב- 272 ש"ח, והסכום הכולל הנקוב בבקשה לתביעת ייצוגית, המשקף את הנזק הכולל שנגרם, לכאורה, ללקוחות שני הבנקים, בגין דפוס פעולה נטען זה, מוערך על ידי התובע בכ- 61 מיליון ש"ח (כתב התביעה אינו נוקב בחלקו של הבנק בסכום התביעה הכולל).
- לאור פרק הזמן הקצר שחלף ממועד הגשת התביעה, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את סיכוייה.
8. מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המיחשוב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו כוללים:
- הסכם למתן שירותי מחשב לתקופה בלתי קצובה, המפרט את היקף, איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק, לרבות הבטחה לרציפות שירותים אלו, הן בתקופת ההתקשרות והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת.
 - הסכם "תמחור" הקובע את עלות שירותי המחשב, המתחדש מעת לעת. ביום 31.12.2015 פג תוקפו של הסכם "התמחור" הקודם. לפיכך הוסכם בין הצדדים ביום 27 בדצמבר 2015, להאריך את תוקף ההסכם הקודם ואת תנאיו, בשנה אחת נוספת, עד ליום 31.12.2016.
- ההסכם אושר על ידי ועדת הביקורת של הדירקטוריון ביום 10 בינואר 2016.
9. מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה:
- ביום 29 בנובמבר 2009 אישרה האסיפה הכללית של הבנק הצעת החלטה, במסגרתה התחייב הבנק להעניק פטור מראש ושיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק בתנאים מסוימים כמפורט להלן.
- לאור פרק הזמן שחלף ממועד אישור ההחלטה הקודמת, והתפתחויות שחלו בנושא זה, אישר הדירקטוריון ביום 31.1.2016 תיקון למסמך ההתחייבות הקודם, המפרט את התחייבות הבנק ואת תנאיה, כדלקמן:
- במסגרת המסמך התחייב הבנק לפטור מראש דירקטורים ונושאי משרה בבנק וכן דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברות בנות, מאחריות בשל נזק שייגרם לבנק (ולאותן חברות בנות) עקב הפרת חובת זהירות מצד הדירקטור או נושא המשרה.
- בנוסף, התחייב הבנק לשפות דירקטורים ונושאי משרה, בשל התחייבות כספית אפשרית שתוטל עליהם, ובגין הוצאות התדיינות סבירות בגין סוגי אירועים מסוימים המפורטים במסמך. הפטור מאחריות והתחייבות למתן השיפוי, כאמור - כפופים לעקרונות ולהתניות הבאים:
1. הפטור מאחריות והתחייבות למתן השיפוי, יחולו רק על הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ובאותן חברות בנות, בגין מעשים (או מחדלים) שבוצעו על ידם במסגרת מילוי תפקידם.

ביאור 24 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

9. מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה: (המשך)
2. הפטור מאחריות והתחייבות למתן שיפוי, לא יחולו בשל אירועים הכרוכים בפעולות או מחדלים, כדלקמן:
 - הפרת חובת אמונים.
 - הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה ובפזיזות (למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד).
 - פעולה שנעשתה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין.
 - קנס או כופר שהוטל על נושא המשרה.
3. במסגרת התיקון להחלטה הקודמת, הועלה הסכום המירבי של השיפויים שיינתנו לכל נושאי המשרה והדירקטורים בבנק - משיעור של 10% מהונו העצמי של הבנק, ל- 25% - ובתנאי שמימוש השיפוי לא יגרום לחריגה ממגבלות השיפוי הקבוצתיות שנקבעו בחברה האם.
10. מכירת מבנים:

א. במסגרת צעדי ההתייעלות שנקטים על ידי הבנק, הוחלט להעתיק חלק מיחידות מטה של הבנק, מהמבנה המשמש את משרדי ההנהלה בתל-אביב, למתחם המשרדים המשמש, בין היתר, את יחידות התפעול האחורי בחולון. לפיכך, חתם הבנק ביום 16 ביולי 2015 על הסכם למכירת חלק ממבנה המשרדים, שהיה בשימוש יחידות אלו, בתמורה לכ- 66 מיליון ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף.

הרווח ממכירת המבנה (לפני השפעת המס) הסתכם בסך של כ- 23 מיליון ש"ח, ונזקף על ידי הבנק בתקופת הדוח לדוח הרווח והפסד בסעיף "הכנסות אחרות".

ב. בתקופת הדוח מוזגה פעילותם של שניים מסניפי הבנק שפעלו באיזור תל אביב, והועתקה למקום מרכזי יותר. לפיכך, חתם הבנק בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן על הסכמים למכירת מבנים, כדלקמן:

- ביום 3 באוגוסט נחתם הסכם למכירת מבנה ששימש את אחד הסניפים שפעילותם הועתקה כאמור, בתמורה לכ- 13 מיליון ש"ח, בתוספת מס ערך מוסף. הרווח ממכירת המבנה (לפני השפעת המס) הסתכם בכ- 10 מיליון ש"ח, ונזקף על ידי הבנק בתקופת הדוח לדוח הרווח והפסד בסעיף "הכנסות אחרות".

- ביום 28 בינואר 2016 חתם הבנק על הסכם למכירת זכויותיו במבנה ששימש את הסניף השני שפעילותו הועתקה כאמור, בתמורה לכ- 11 מיליון ש"ח בתוספת מס ערך מוסף.

הרווח ממכירת הזכויות, כאמור, מוערך בכ- 6 מיליון ש"ח ועתיד להיזקף לדוח הרווח והפסד של הבנק במועד שנקבע למסירת החזקה במבנה (28 בפברואר 2016).

ביאור 25 - שיעבודים

א. בהתאם להסכם שנחתם בין הבנק לבין מסלקת המעו"ף, הפקיד הבנק בטוחה לטובת מסלקת מעו"ף, בגין אחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו ועבור חלקו בקרן הסיכונים (ראה ביאור 24ב(5)).

בהתאם להסכם התחייבה המסלקה להשיב את סכום הבטוחה על פירותיה לבנק. עם זאת, למסלקת מעו"ף זכות לממש את הבטוחה - כולה או חלקה - על פי שיקול דעתה, כנגד הפחתת חוב הבנק כלפיה - בסכום זהה (ראה סעיף ה' להלן).

ב. בהתאם להסכם שנחתם בין הבנק לבין מסלקת הבורסה הפקיד הבנק בטוחה לטובת מסלקת הבורסה, בגין אחריותו לפצות את מסלקת הבורסה בשל נזק כספי הנובע מחוסר מלאי (או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחבריה) ובגין חלקו של הבנק בקרן הסיכונים שהוקמה על ידי מסלקת הבורסה (ראה ביאור 24ב(4)).

להבטחת ההסכם רשם הבנק ביום 13.4.2005 שיעבוד קבוע, בדרגה ראשונה, לטובת מסלקת הבורסה בגין בטוחה זו והזכויות בגינה (ראה סעיף ה' להלן).

ביאור 25 - שיעבודים (המשך)

ג. במטרה לייעל את פעילות סליקת הכספים במשק ולצמצם את חשיפת בנק ישראל בתחום זה, הושקה על ידי בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים ב"זמן אמת" (מערכת RTGS) המאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת - ובתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות הכספים. לאור הסדרי הסליקה החדשים - הבנק עשוי להזדקק, מעת לעת, לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל. במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה - שיעבד הבנק ביום 15 בנובמבר 2010 לטובת בנק ישראל, בשיעבוד קבוע בדרגה ראשונה, את כל הנכסים וההתחייבויות שהופקדו על ידו ב"חשבון הבטוחות" המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך (בנוסף לשיעבוד הצף, בדרגה ראשונה, שנרשם על נכסים אלו ביום 23 ביולי 2007).

להלן נתונים לגבי הרכב הנכסים שהופקדו (במיליוני ש"ח):

2015	2014	
296	493	בטוחות שהופקדו ⁽¹⁾ - יתרה ממוצעת
295	492	- יתרה לסוף השנה
297	496	- היתרה הגבוהה במשך השנה

ד. בנוסף, הבנק מפקיד מעת לעת פקדונות בבנק ישראל המהווים (ביחד עם ניירות הערך שהופקדו כאמור), בטוחה המאפשרת לבנק להשתתף במכרזי האשראי של בנק ישראל, בעת הצורך. להלן נתונים באשר לפקדונות שהופקדו על ידי הבנק בבנק ישראל (במיליוני ש"ח):

2015		2014		
היתרה בסוף השנה	היתרה הגבוהה	היתרה הממוצעת	היתרה בסוף השנה	
4,663	4,663	3,469	3,716 ⁽²⁾	פקדונות בבנק ישראל

בשנת 2015 לא השתתף הבנק במכרזי אשראי, כאמור (2014 - זהה).

ה. להלן נתונים באשר לבטוחות שהופקדו לטובת מסלקת המעו"ף ומסלקת הבורסה (במיליוני ש"ח):

2015		2014		
היתרה בסוף השנה	היתרה הגבוהה	היתרה הממוצעת	היתרה בסוף השנה	
2	2	2	2	• למסלקת המעו"ף
66	74	72	74	- מזומנים
68	76	74	76	- ניירות ערך ⁽¹⁾
				סך הכל
2	2	2	2	• למסלקת הבורסה
10	10	10	10	- מזומנים
12	12	12	12	- ניירות ערך ⁽¹⁾
				סך הכל

ו. הבנק מפקיד אגרות חוב אצל ברוקרים זרים, להבטחת פירעון עסקאות באופציות שמבצעים לקוחותיו. שווי הבטוחה ליום 31.12.2015 הסתכם ב- 1 מיליון ש"ח (היתרה הגבוהה והממוצעת בשנת 2015 - 1 מיליון ש"ח).

1. הנתונים משקפים את השווי לביטחון של הבטוחה, עבור הגוף שלטובתו שועבדו בטוחות אלו.

א. כללי

א. בפעילותו השוטפת, חשוף הבנק לסיכוני שוק ובהם: סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות. במסגרת ניהול סיכוני השוק ובמטרה להקטין ככל האפשר את החשיפה לסיכוני שוק, כאמור לעיל, מפעיל הבנק מגוון רחב של מכשירים נגזרים.

המכשירים הנגזרים הנמצאים בשימוש הבנק, כוללים:

חוזי מטבע (כולל אופציות) - חוזים להחלפה בין שני מטבעות במועד עתידי על פי שער חליפין שנקבע מראש. במסגרת המכשירים הפיננסיים מסוג זה נכללות, בין היתר: עסקאות אקדמה (Forward), עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (Swap) ואופציות להבטחת שערי החליפין בין מטבעות בעתיד.

חוזי ריבית - עסקאות להחלפה בין תזרימי מזומנים הנובעים מריבית המחושבת על פי שיעורים קבועים, לבין ריבית המחושבת לפי שיעורים משתנים וכן חוזים להבטחת שיעורי ריבית עתידיים.

אופציות על מחירי מניות - אופציות על מדד מניות המעו"ף ומניות אחרות, בהן פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו.

חוזים בגין מתכות - עסקאות להבטחת מחיריהן של מתכות בעתיד. בעסקאות אלו פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו, תוך התחייבות של הלקוח לבצע עסקה הפוכה לעסקה העתידית הראשונית, עד למועד מימוש העסקה הראשונית.

ב. הפעילות במכשירים נגזרים כרוכה בחשיפה לסיכונים כדלקמן:

סיכון אשראי - מוגדר כהפסד הצפוי לבנק, אם הצד הנגדי לחוזה, לא יעמוד בתנאי החוזה. מאחר שהסכום הנקוב בעסקה אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלה, הוגדר סיכון האשראי בהקשר למכשירים פיננסיים נגזרים, בהתבסס על עלות ההתקשרות בעסקה דומה, לו הוקמה במועד מדידת הסיכון עבור לקוח בעל מאפיינים דומים, לתקופה שנתרה עד לפקיעת המכשיר הנגזר.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. מדיניות הבנק לגבי הבטחות הנדרשים לגבי פעילות הלקוחות במכשירים נגזרים, אינה שונה ממדיניותו לגבי הבטחות הנדרשים בגין חשיפות אשראי אחרות.

סיכון שוק - מוגדר כחשיפת הבנק להפסד בגין תנודות בשווי ההוגן של המכשיר הנגזר בשל שינויים במשתני שוק כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית ושיעור האינפלציה.

סיכון נזילות - מוגדר כחשיפת הבנק להפסד פוטנציאלי בשל העדר אפשרות לסגור חשיפה במכשיר נגזר במהירות, על ידי סילוקה במזומן, או על ידי יצירת חשיפה הפוכה.

סיכון זה קיים בעיקר בעסקאות שסחירות נמוכה, או שאינן נסחרות בבורסות או בשווקים מוסדיים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו היחסי בשוק זה, הבנק יכול לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים נגזרים במהירות יחסית ולכן אין הוא חשוף לסיכון נזילות משמעותי בפעילות זו.

ג. בנוסף לאמור לעיל, מתקשר הבנק, במסגרת פעילותו, בחוזים שבפני עצמם אינם מהווים מכשירים נגזרים, אך הם נחשבים כ"חוזים מארחים" המכילים "מכשירים נגזרים משובצים". ה"חוזים המארחים" הינם מכשירים פיננסיים המקנים לצד הנגדי לחוזה הטבה (אופציה) בתנאים מסוימים, שמאפייניהם הכלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים של ה"חוזים המארחים" (לדוגמה: פקדון המבטיח ללקוח את המסלול הגבוה מבין: הפרשי הצמדה למדד או לשער החליפין). בהתאם להוראות בנק ישראל, יש לראות בהטבות אלו: "מכשירים נגזרים משובצים".

ביאור 26 - מכשירים נגזרים (המשך)

ב. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
				במטבע חוץ	שקל-מדד
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM⁽²⁾⁽¹⁾					
1,710	-	-	452	-	1,258
חוזי Forward					
חוזי אופציה לא סחירים:					
4	-	-	4	-	-
• אופציות שנכתבו					
18	-	-	18	-	-
• אופציות שנקנו					
3,501	-	-	2,705	796	-
Swaps ⁽³⁾					
5,233	-	-	3,179	796	1,258
סה"כ נגזרים ALM					
2. נגזרים אחרים⁽¹⁾					
-	-	-	-	-	-
חוזי Forward					
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:					
1,564	-	1,563	1	-	-
• אופציות שנכתבו					
1,564	-	1,563	1	-	-
• אופציות שנקנו					
חוזי אופציה אחרים:					
12	-	-	12	-	-
• אופציות שנכתבו					
12	-	-	12	-	-
• אופציות שנקנו					
3,152	-	3,126	26	-	-
סה"כ נגזרים אחרים					
122	-	-	122	-	-
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)					
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM⁽²⁾					
27	-	-	27	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
115	-	-	73	26	16
שווי הוגן ברוטו שלילי					
2. נגזרים אחרים					
8	-	8	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
8	-	8	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי					
3. סך הכל					
35	-	8	27	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽⁴⁾					
-	-	-	-	-	-
סכומים שקוזזו במאזן					
35	-	8	27	-	-
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
123	-	8	73	26	16
שווי הוגן ברוטו שלילי ⁽⁴⁾⁽⁵⁾					
-	-	-	-	-	-
סכומים שקוזזו במאזן					
123	-	8	73	26	16
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					

הערות:

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בסך 757 מיליוני ש"ח בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע.
4. מזה שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 4 מיליון ש"ח ושווי הוגן ברוטו שלילי בסך של 1 מיליון ש"ח.
5. מזה סך של 55 מיליון ש"ח, המהווה יתרת התחייבויות בגין חוזי מטבע חוץ שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו (ליום 31.12.2015 לא היו בבנק יתרות נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו).

ביאור 26 - מכשירים נגזרים (המשך)

ב. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2014						
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית		
				במטבע חוץ	שקל-מדד	
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים						
1. נגזרים ALM ⁽²⁾⁽¹⁾						
809	-	-	307	-	502	חוזי Forward
חוזי אופציה לא סחירים:						
16	-	-	16	-	-	• אופציות שנכתבו
33	-	-	33	-	-	• אופציות שנקנו
3,915	-	-	2,868	1,047	-	⁽³⁾ Swaps
4,773	-	-	3,224	1,047	502	סה"כ נגזרים ALM
2. נגזרים אחרים ⁽¹⁾						
-	-	-	-	-	-	חוזי Forward
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:						
1,453	-	1,435	18	-	-	• אופציות שנכתבו
1,453	-	1,435	18	-	-	• אופציות שנקנו
חוזי אופציה אחרים:						
101	-	-	101	-	-	• אופציות שנכתבו
100	-	-	100	-	-	• אופציות שנקנו
3,107	-	2,870	237	-	-	סה"כ נגזרים אחרים
133	-	-	133	-	-	3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים						
1. נגזרים ALM ⁽²⁾						
24	-	-	23	1	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
100	-	-	71	22	7	שווי הוגן ברוטו שלילי
2. נגזרים אחרים						
9	-	8	1	-	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
9	-	8	1	-	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
3. סך הכל						
33	-	8	24	1	-	שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	סכומים שקוזזו במאזן
33	-	8	24	1	-	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים
109	-	8	72	22	7	שווי הוגן ברוטו שלילי ^{(4),(5)}
-	-	-	-	-	-	סכומים שקוזזו במאזן
109	-	8	72	22	7	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

הערות:

1. למטע חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחס גידור.
3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בסך 463 מיליוני ש"ח בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע.
4. מזה שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 5 מיליון ש"ח ושווי הוגן ברוטו שלילי בסך של 1 מיליון ש"ח.
5. מזה סך של 46 מיליון ש"ח, המהווה יתרת התחייבויות בגין חוזי מטבע חוץ שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו (ליום 31.12.2014 לא היו בבנק יתרות נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו).

ביאור 26 - מכשירים נגזרים (המשך)

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
סה"כ	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	בנקים	בורסות	
35	10	-	21	4	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(16)	(1)	-	(14)	(1)	- הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	-	- הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שנתקבל
19	9	-	7	3	נכסים בגין מכשירים נגזרים, נטו
19	13	-	6	-	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
38	22	-	13	3	סך סיכון האשראי בגין מכשירים נגזרים
123	63	-	56	4	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(16)	(1)	-	(14)	(1)	- מכשירים פיננסיים
(9)	-	-	(9)	-	- בטחון במזומן ששועבד
98	62	-	33	3	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים, נטו

31 בדצמבר 2014					
סה"כ	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	בנקים	בורסות	
33	11	-	19	3	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(12)	(1)	-	(10)	(1)	- הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	-	- הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שנתקבל
21	10	-	9	2	נכסים בגין מכשירים נגזרים, נטו
29	22	-	7	-	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
50	32	-	16	2	סך סיכון האשראי בגין מכשירים נגזרים
109	56	-	49	4	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(12)	(1)	-	(10)	(1)	- מכשירים פיננסיים
(39)	-	-	(39)	-	- בטחון במזומן ששועבד
58	55	-	-	3	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים, נטו

1. ההפרש, אם הוא חיובי, בין הסכומים בגין מכשירים נגזרים שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות חבות של לוה, לפני הפחתת סיכון האשראי, לבין היתרה המאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 26 - מכשירים נגזרים (המשך)

ד. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
סה"כ	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים	
					חוזי ריבית:
1,258	-	8	1,049	201	• שקל-מדד
796	419	233	20	124	• אחר
3,327	113	74	827	2,313	חוזי מטבע חוץ
3,126	-	-	-	3,126	חוזים בגין מניות
-	-	-	-	-	חוזי סחורות ואחרים
8,507	532	315	1,896	5,764	סך הכל
8,013	224	270	1,179	6,340	31 בדצמבר 2014

ביאור 27 - מגזרי פעילות פיקוחיים

א. כללי:

הנתונים הכלולים בביאור זה מציגים את התפלגות האשראי ופיקדונות הציבור בבנק בחתך "מגזרי פעילות פיקוחיים" בהתאם להגדרות שנקבעו על ידי בנק ישראל במסגרת תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא זה, שפורסם ביום 3 בנובמבר 2014, כדלקמן:

- **"משקי בית":** לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים אופייניים לאלו של משקי בית (נמוך מ- 3 מיליוני ש"ח).
- **"בנקאות פרטית":** לקוחות פרטיים, שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליון ש"ח.
- **"עסקים זעירים":** לקוחות עסקיים, שמחזור פעילותם השנתי נופל מ- 10 מיליון ש"ח.
- **"עסקים קטנים":** לקוחות עסקיים, שמחזור פעילותם השנתי נע בין 10, ל- 50 מיליון ש"ח.
- **"עסקים בינוניים":** לקוחות עסקיים, שמחזור פעילותם השנתי נע בין 50, ל- 250 מיליון ש"ח.
- **"עסקים גדולים":** לקוחות עסקיים, שמחזור פעילותם השנתי עולה על 250 מיליון ש"ח.
- **"מגזר ניהול פיננסי":** הכולל בעיקרו פעילות בנקאית שלא שויכה למגזרי הפעילות האחרים, לרבות:
 - פעילות מסחר - כגון, השקעה בניירות ערך למסחר, ופעילות במכשירים נגזרים שלא יועדה לגידור ואינה מהווה חלק ממערך ניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק.
 - פעילות ניהול הנכסים והתחייבויות - פעילות במכשירים פיננסיים המהווה חלק מניהול הסיכונים ומניהול ההון הפעיל שלא למטרות מסחר, כגון: השקעה בניירות ערך זמינים למכירה ואגרות חוב מוחזקות לפדיון, פעילות במכשירים נגזרים במסגרת ניהול הנכסים והתחייבויות ופעילות עם בנקים וממשלות.
 - פעילות השקעה - השקעה במניות של חברות כלולות והשקעה במניות זמינות למכירה.

ביאור 27 - מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ב. ריכוז הנתונים (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2015							
סך הכל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
נכסים:							
7	7	-	-	-	-	-	-
30,069	9,061	56	1,759	2,593	9,482	62	7,056
30,076	9,068	56	1,759	2,593	9,482	62	7,056
אשראי לציבור:							
260	-	-	29	42	165	-	24
32	-	-	-	-	1	-	31
20,125	-	55	1,712	2,514	9,049	14	6,781
20,417	-	55	1,741	2,556	9,215	14	6,836
התחייבויות:							
25,388	-	4,489	1,519	1,048	6,599	1,786	9,947
2,585	2,066	1	16	32	234	44	192
27,973	2,066	4,490	1,535	1,080	6,833	1,830	10,139
20,012	1,571	56	1,850	3,201	7,924	11	5,399
10,308	-	825	2,124	540	1,939	1,426	3,454

ג. אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2015							
סך הכל	בנקאות פרטית			משקי בית			
	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור
62	52	2	8	7,056	3,319	424	3,313
נכסים:							
-	-	-	-	24	24	-	-
-	-	-	-	31	7	-	24
14	4	2	8	6,781	3,095	424	3,262
14	4	2	8	6,836	3,126	424	3,286
אשראי לציבור:							
-	-	-	-	24	24	-	-
-	-	-	-	31	7	-	24
14	4	2	8	6,781	3,095	424	3,262
14	4	2	8	6,836	3,126	424	3,286
התחייבויות:							
1,786	1,786	-	-	9,947	9,947	-	-
44	44	-	-	192	192	-	-
1,830	1,830	-	-	10,139	10,139	-	-
11	4	2	5	5,399	2,154	345	2,900
1,426	1,426	-	-	3,454	3,454	-	-

ביאור 27 - מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ד. עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (במיליוני ש"ח):

הרכב ליום 31.12.2015:

עסקים קטנים וזעירים			נכסים
סך הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
9,482	6,658	2,824	
165	113	52	אשראי לציבור:
1	1	-	- חובות פגומים
9,049	6,327	2,722	- בפיגור מעל 90 יום
9,215	6,441	2,774	- אחר
			סך הכל אשראי לציבור
			התחייבויות:
6,599	5,402	1,197	- פקדונות הציבור
234	191	43	- אחר
6,833	5,593	1,240	סך הכל התחייבויות
7,924	5,707	2,217	נכסי סיכון
1,939	1,437	502	נכסים בניהול
עסקים בינוניים			נכסים
סך הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
2,593	1,993	600	
42	35	7	אשראי לציבור:
-	-	-	- חובות פגומים
2,514	1,929	585	- בפיגור מעל 90 יום
2,556	1,964	592	- אחר
			סך הכל אשראי לציבור
			התחייבויות:
1,048	773	275	- פקדונות הציבור
32	25	7	- אחר
1,080	798	282	סך הכל התחייבויות
3,201	2,050	1,151	נכסי סיכון
540	159	381	נכסים בניהול
עסקים גדולים			נכסים
סך הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
1,759	1,527	232	
29	29	-	אשראי לציבור:
-	-	-	- חובות פגומים
1,712	1,481	231	- בפיגור מעל 90 יום
1,741	1,510	231	- אחר
			סך הכל אשראי לציבור
			התחייבויות:
1,519	1,399	120	- פקדונות הציבור
16	15	1	- אחר
1,535	1,414	121	סך הכל התחייבויות
1,850	1,619	231	נכסי סיכון
2,124	2,020	104	נכסים בניהול

א. כללי

בבנק הוטמעה מערכת מידע ניהולית המספקת להנהלת הבנק מידע שוטף לגבי תוצאות פעולותיו של הבנק בחרך "מגזרי פעילות", כפי שהוגדרו ע"י הנהלת הבנק, כמפורט להלן:

משקי בית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות פרטיים שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 300 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח.

עסקים קטנים - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים) של הבנק, שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח.

בנקאות מסחרית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים בינוניים (לקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 7 מיליון ש"ח, ואינם נכללים במגזר הבנקאות העסקית), לרבות גופים מוסדיים.

בנקאות עסקית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות הגדולים של הבנק (תאגידים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 40 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות, בעיקר בתחום מתן האשראי. בנוסף, כולל מגזר זה גם פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפות לסיכונים שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים).

בנקאות פרטית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות (פרטיים ותאגידים) בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה, למעט פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפה לסיכונים שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים).

ניהול פיננסי - כולל פעילות פיננסית שאינה עם לקוחות הבנק (כגון: התוצאות מניהול תיק ניירות הערך של הבנק ופעולות עם בנקים וגופים מוסדיים אחרים).

סיווג התוצאות העסקיות של הבנק למגזרי הפעילות השונים, כאמור לעיל, נערך על פי המתודולוגיה הבאה:

הכנסות ריבית - לכל מגזר פעילות נזקף "מרווח ריבית" המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששייכו לאותו מגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת לפי "מחיר מעבר".
- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, כשהכנסות אלו מחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק אלא בסיכון אשראי בלבד.

רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (נב"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

הוצאות בגין הפסדי אשראי - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגינו נרשמו ההוצאות.

הכנסות תפעוליות - עמלות והכנסות תפעוליות אחרות נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגינו נזקפה ההכנסה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשיוך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

תשואה להון - הקצאת ההון לצורך חישוב התשואה להון בכל אחד ממגזרי הפעילות, מבוססת על נכסי הסיכון הממוצעים בכל מגזר.

ביאור 28 - מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

ב. ההרכב (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
משיקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	ניהול פיננסי	סה"כ מאוחד
הכנסות מריבית, נטו						
259	406	85	135	(41)	28	872
• מחיצוניים						
(25)	(14)	(2)	(12)	64	(11)	-
• בין מגזרי						
234	392	83	123	23	17	872
סך הכל הכנסות מריבית						
1	-	-	3	1	32	37
הכנסות מימון שאינן מריבית						
235	392	83	126	24	49	909
סך הכל הכנסות מימון						
107	122	19	30	32	33	343
עמלות והכנסות אחרות						
342	514	102	156	56	82	1,252
סך ההכנסות						
9	37	15	6	-	-	67
הוצאות בגין הפסדי אשראי						
281	306	48	62	63	24	784
הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת						
21	22	4	4	4	2	57
פחת						
31	149	35	84	(11)	56	344
רווח (הפסד) לפני מיסים						
15	61	14	34	(4)	16	136
הפרשה למיסים על הרווח						
16	88	21	50	(7)	40	208
רווח (הפסד) לאחר מיסים						
-	-	-	-	-	2	2
חלק הבנק ברווחים, נטו, של חברה כלולה -						
16	88	21	50	(7)	42	210
רווח (הפסד) נקי לשנה						
3.2	15.9	8.1	8.6	*	*	10.4
תשואה להון (באחוזים)						
6,497	6,609	2,537	4,501	151	7,691	27,986
יתרה ממוצעת של נכסים						
-	-	-	-	-	6	6
מזה: השקעות בחברות כלולות						
6,259	6,349	2,496	4,449	98	-	19,651
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור						
5,926	3,809	1,567	5,136	7,064	-	23,502
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור						
6,124	4,024	1,601	5,179	7,109	1,973	26,010
יתרה ממוצעת של התחייבויות						
4,736	5,364	2,556	5,625	205	1,095	19,581
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון						
1,172	686	221	4,732	4,825	-	11,636
יתרה ממוצעת של ניירות ערך						
מרכיבי הכנסות הריבית:						
211	377	77	117	3		
מרווח מפעילות מתן אשראי						
23	15	6	6	20		
מרווח מפעילות קבלת פקדונות						
234	392	83	123	23		
סך הכל הכנסות ריבית						

* לא רלוונטי

ביאור 28 - מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

ב. ההרכב (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
סה"כ מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
						הכנסות מריבית, נטו
800	67	(63)	116	80	376	224
-	(61)	94	1	(6)	(17)	(11)
800	6	31	117	74	359	213
42	39	-	1	1	-	1
842	45	31	118	75	359	214
314	1	⁽²⁾ 31	28	18	⁽²⁾ 121	⁽²⁾ 115
1,156	46	62	146	93	480	329
15	-	-	25	14	(15)	(9)
843	28	⁽¹⁾ 69	⁽¹⁾ 68	⁽¹⁾ 52	⁽¹⁾ 328	⁽¹⁾ 298
59	2	4	⁽¹⁾ 4	4	24	21
239	16	(11)	49	23	143	19
94	7	⁽²⁾ (4)	19	9	⁽¹⁾ 56	⁽¹⁾ 7
145	9	(7)	30	14	87	12
2	2	-	-	-	-	-
147	11	(7)	30	14	87	12
⁽¹⁾ 7.8	*	*	⁽¹⁾ 5.3	⁽¹⁾ 5.4	⁽¹⁾ 18.2	⁽¹⁾ 2.7
27,410	⁽¹⁾ 8,986	123	4,261	2,376	5,938	5,726
10	10	-	-	-	-	-
18,022	-	89	4,228	2,350	5,775	5,580
25,598	⁽¹⁾ 2,514	7,309	4,973	1,307	3,687	5,808
18,245	⁽¹⁾ 1,392	192	5,405	2,515	4,670	4,071
12,310		4,746	5,294	609	593	1,068
						מרכיבי הכנסות הריבית:
		3	109	70	336	177
		28	8	4	23	36
		31	117	74	359	213

* לא רלוונטי
 1. הוצג מחדש בגין החישוב למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח של הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד'1/9-7.
 2. סווג מחדש.

ביאור 28 - מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

ב. ההרכב (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013						
סה"כ מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
						הכנסות מריבית, נטו
722	121	(110)	107	74	355	175
						- מחיצוניים
-	(112)	147	2	(16)	(42)	21
						- בין מגזרי
722	9	37	109	58	313	196
						סך הכל הכנסות מריבית
81	72	1	7	(1)	1	1
						הכנסות מימון שאינן מריבית
803	81	38	116	57	314	197
						סך הכל הכנסות מימון
374	(1)	30	33	23	169	120
						עמלות והכנסות אחרות
1,177	80	68	149	80	483	317
						סך ההכנסות
75	-	-	39	18	24	(6)
						הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
777	27	66	⁽¹⁾ 62	48	⁽¹⁾ 295	⁽¹⁾ 279
						הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת
65	2	6	5	4	⁽¹⁾ 25	⁽¹⁾ 23
						פחת
260	51	(4)	43	10	139	21
						רווח (הפסד) לפני מיסים
85	17	(3)	16	3	⁽¹⁾ 47	⁽¹⁾ 5
						הפרשה למיסים על הרווח
175	34	(1)	27	7	92	16
						רווח (הפסד) לאחר מיסים
4	4	-	-	-	-	-
						חלק הבנק ברווחים, נטו, של חברה כלולה
179	38	(1)	27	7	92	16
						רווח נקי לשנה (הפסד)
⁽¹⁾ 9.9	*	*	4.9	3.0	19.5	4.1
						תשואה להון (באחוזים)
27,101	⁽¹⁾ 9,750	124	4,367	2,084	5,656	5,120
						יתרה ממוצעת של נכסים
6	6	-	-	-	-	-
						מזה: השקעות בחברות כלולות
16,932	-	87	4,332	2,057	5,490	4,966
						יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
25,373	⁽¹⁾ 2,533	7,695	4,482	1,253	3,754	5,656
						יתרה ממוצעת של התחייבויות
17,394	⁽¹⁾ 1,423	194	5,495	2,153	4,536	3,593
						יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
12,840	-	3,770	6,972	868	378	852
						יתרה ממוצעת של ניירות ערך
						מרכיבי הכנסות הריבית:
		3	101	53	283	147
						מרווח מפעילות מתן אשראי
		34	8	5	30	49
						מרווח מפעילות קבלת פקדונות
		37	109	58	313	196
						סך הכל הכנסות ריבית

* לא רלוונטי

1. הוצג מחדש בגין החישוב למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח של הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד' (7-9).

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות⁽¹⁾ ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה בהפרשה להפסדי אשראי (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי	
			אחר	לדיוור		
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לתחילת השנה
67	-	67	6	3	58	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(137)	-	(137)	(53)	-	(84)	מחיקות חשבוניות
102	-	102	48	-	54	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(35)	-	(35)	(5)	-	(30)	מחיקות חשבוניות, נטו
367	1	366	55	16	295	יתרת הפרשה לסוף השנה*
29	-	29	2	-	27	* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי	
			אחר	לדיוור		
382	1	381	67	14	300	יתרת הפרשה לתחילת השנה
15	-	15	(8)	(1)	24	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(167)	-	(167)	(50)	-	(117)	מחיקות חשבוניות
105	-	105	45	-	60	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(62)	-	(62)	(5)	-	(57)	מחיקות חשבוניות, נטו
335	1	334	54	13	267	יתרת הפרשה לסוף השנה*
15	-	15	2	-	13	* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי	
			אחר	לדיוור		
357	-	357	73	9	275	יתרת הפרשה לתחילת השנה
75	1	74	(12)	5	81	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(146)	-	(146)	(38)	-	(108)	מחיקות חשבוניות
96	-	96	44	-	52	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
(50)	-	(50)	6	-	(56)	מחיקות חשבוניות, נטו
382	1	381	67	14	300	יתרת הפרשה לסוף השנה*
16	-	16	2	-	14	* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות⁽¹⁾ ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾ ועל החובות⁽¹⁾ בגינם היא חושבה (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות⁽¹⁾:					
16,532	416	16,116	2,337	-	13,779
• שנבדקו על בסיס פרטני ⁽³⁾					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
3,398	-	3,398	-	3,310	88
- לפי עומק הפיגור					
1,240	-	1,240	1,188	-	52
- אחר					
21,170	416	20,754	3,525	3,310	13,919
סך הכל חובות ⁽¹⁾					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾					
303	1	302	36	-	266
• שנבדקו על בסיס פרטני					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
4	-	4	-	4	-
- לפי עומק הפיגור					
31	-	31	17	12	2
- אחר					
338	1	337	53	16 ⁽²⁾	268
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					

31 בדצמבר 2014					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות⁽¹⁾:					
16,082	902	15,180	2,291 ⁽⁴⁾	-	12,889 ⁽⁴⁾
• שנבדקו על בסיס פרטני ⁽³⁾					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
3,078	-	3,078	-	2,984	94
- לפי עומק הפיגור					
976	-	976	894 ⁽⁴⁾	-	82 ⁽⁴⁾
- אחר					
20,136	902	19,234	3,185	2,984	13,065
סך הכל חובות ⁽¹⁾					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾					
290	1	289	40 ⁽⁴⁾	-	249 ⁽⁴⁾
• שנבדקו על בסיס פרטני					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
3	-	3	-	3	-
- לפי עומק הפיגור					
27	-	27	12 ⁽⁴⁾	10	5 ⁽⁴⁾
- אחר					
320	1	319	52	13 ⁽²⁾	254
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. כולל יתרת הפרשה להפסדי אשראי מעבר להפרשה המתחייבת מהחישוב לפי שיטת "עומק הפיגור" שחושבה על בסיס פרטני - בסך של 1 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 31.12.2014) ו-10 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 31.12.2014) על בסיס קבוצתי - בסך של 12 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 31.12.2014) ו-10 מיליון ש"ח.
3. לרבות אשראי שנבדקו על בסיס פרטני ונמצא שאינו פגום בסך 16,200 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 15,740 מיליון ש"ח).
4. סוג מחדש.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾

1. איכות אשראי ופיגורים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015

חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 יום ועד 89 יום ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 יום ומעלה ⁽⁴⁾		אחר	פגומים ⁽³⁾		
פעילות בישראל:						
ציבור - מסחרי:						
3	-	1,678	24	31	1,623	• בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,878	-	36	1,842	- פעילות בנדל"ן
-	-	339	-	6	333	• שירותים פיננסיים
12	1	9,609	94	202	9,313	• אחר
15	1	13,504	118	275	13,111	סך הכל מסחרי
20	24	3,271	57 ⁽⁶⁾	-	3,214	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
14	7	3,521	42	26	3,453	- אחר
49	32	20,296	217	301	19,778	סך הכל ציבור בישראל
-	-	106	-	-	106	בנקים בישראל
49	32	20,402	217	301	19,884	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	82	63	-	19	• בינוי ונדל"ן
-	-	333	-	31	302	• מסחרי אחר
-	-	415	63	31	321	סך הכל מסחרי
-	-	39	-	-	39	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	4	-	-	4	- אחר
-	-	458	63	31	364	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	310	-	-	310	בנקים בחו"ל
-	-	768	63	31	674	סך הכל פעילות בחו"ל
49	32	20,754	280	332	20,142	סך הכל ציבור
-	-	416	-	-	416	סך הכל בנקים
49	32	21,170	280	332	20,558	סך הכל

הערות:

- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
- סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור אחרות הנמצאות בפיגור של 90 יום ומעלה.
- ככלל חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסויימים שאורגנו מחדש, ראה ביאור 29(ב)(3)(ג) להלן.
- מסווגים כחובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית.
- צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 יום ועד 89 יום בסך של 28 מיליוני ש"ח, סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של 1 מיליון ש"ח, לגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של הלוואה, הכולל שינוי בלוח הסילוקין של הלוואה.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

31 בדצמבר 2014

חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 יום ועד 89 יום ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 יום ומעלה ⁽⁴⁾		אחר	פגומים ⁽³⁾		
פעילות בישראל:						
ציבור - מסחרי:						
2	-	1,558	59	36	1,463	• בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,752	1	31	1,720	- פעילות בנדל"ן
-	-	288	-	1	287	• שירותים פיננסיים
12	1	8,915	77	204	8,634	• אחר
14	1	12,513	137	272	12,104	סך הכל מסחרי
8 ⁽⁷⁾	13 ⁽⁷⁾	2,949	49 ⁽⁶⁾	-	2,900 ⁽⁷⁾	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
10	6	3,181	33	38	3,110	- אחר
32	20	18,643	219	310	18,114	סך הכל ציבור בישראל
-	-	434	-	-	434	בנקים בישראל
32	20	19,077	219	310	18,548	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	99	-	-	99	• בינוי ונדל"ן
-	-	453	-	32	421 ⁽⁷⁾	• מסחרי אחר
-	-	552	-	32	520	סך הכל מסחרי בחו"ל
-	-	35	-	-	35 ⁽⁷⁾	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	4	-	-	4 ⁽⁷⁾	- אחר
-	-	591	-	32	559	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	468	-	-	468	בנקים בחו"ל
-	-	1,059	-	32	1,027	סך הכל פעילות בחו"ל
32	20	19,234	219	342	18,673	סך הכל ציבור
-	-	902	-	-	902	סך הכל בנקים
32	20	20,136	219	342	19,575	סך הכל

הערות:

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור אחרות הנמצאות בפיגור של 90 יום ומעלה.
3. ככלל חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסויימים שאורגנו מחדש, ראה ביאור 29(ב)(3)(ג) להלן.
4. מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
5. צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 יום ועד 89 יום בסך של 22 מיליון ש"ח, סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
6. כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של 1 מיליון ש"ח, לגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של הלווה, הכולל שינוי בלוח הסילוקין של ההלוואה.
7. סווג מחדש.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

2. איכות תיק האשראי

א. כללי

בהוראות שפרסם בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע איכותי וכמותי שיהווה אינדיקציה לאיכות תיק האשראי שלהם.

הבנק מקיים מערכת בקרת אשראי המהווה גורם מרכזי בתהליך שמירת איכות תיק האשראי וניטור כשלי אשראי. במסגרת זו פיתח הבנק מודלים לדירוג אשראי, המהווים מערכת "תומכת החלטה" ומתקיים מעקב שוטף לזיהוי ואיתור סממנים המצביעים על ירידה אפשרית ככושר הפירעון של הלווים, בין היתר באמצעות ניטור תקופת הפיגור של החובות, בתדירות יומית.

ב. נתונים כמותיים

להלן נתונים לגבי מדדים פיננסיים מסויימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי, בחתך קבוצות אשראי:

31 בדצמבר 2015				
סך הכל	אנשים פרטיים		מסחרי	
	אחר	לדיר		
%	%	%	%	
0.3	0.2	0.1	0.4	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי
1.6	0.7	-	2.2	שיעור החובות הפגומים מתוך האשראי
2.9	1.9	1.7	3.5	שיעור החובות הבעייתיים מתוך האשראי
0.4	0.6	1.3	0.1	שיעור החובות בפיגור מעל 30 יום מתוך האשראי

31 בדצמבר 2014				
סך הכל	אנשים פרטיים		מסחרי	
	אחר	לדיר		
%	%	%	%	
0.1	(0.3)	-	0.2	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי
1.8	1.2	-	2.3	שיעור החובות הפגומים מתוך האשראי
2.9	2.2	1.6	3.4	שיעור החובות הבעייתיים מתוך האשראי
0.3	0.5	0.7	0.1	שיעור החובות בפיגור מעל 30 יום מתוך האשראי

הנהלת הבנק עוקבת אחרי התפתחות אינדיקטורים אלו בתדירות רבעונית ובוחנת את משמעות התוצאות שהתקבלו הן ביחס לתקופות קודמות והן ביחס לנתונים המקבילים במערכת הבנקאית.

בשנת 2015 נרשמה עליה בשיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מ-0.1% בשנת 2014, ל-0.3% בשנת 2015. על אף האמור לעיל, ומכיוון שפרמטרים אחרים מצביעים על יציבות או ירידה, (כגון: שיעור החובות הפגומים), מעריכה הנהלת הבנק כי בתקופת הדוח לא חלה הרעה באיכות תיק האשראי בבנק.

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
חובות פגומים	סך הכל		חובות פגומים בגינם נערכה הפרשה להפסדי אשראי		
	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרת הפרשה ⁽²⁾	יתרה רשומה
פעילות בישראל:					
ציבור מסחרי:					
					• בינוי ונדל"ן - בינוי
223	31	14	8	17	
43	36	36	-	-	• פעילות בנדל"ן
10	6	1	5	5	• שירותים פיננסיים
660	202	74	45	128	• אחר
936	275	125	58	150	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
215	26	21	2	5	- אחר
1,151	301	146	60	155	סך כל הציבור בישראל
-	-	-	-	-	בנקים
1,151	301	146	60	155	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל					
ציבור מסחרי:					
					• בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	
31	31	6	12	25	• אחר
31	31	6	12	25	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	בנקים
31	31	6	12	25	סך הכל פעילות בחו"ל
1,182	332	152	72	180	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
1,182	332	152	72	180	סך הכל ⁽³⁾
3. מזה:					
					• נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים
387	284	115	66	169	
156	133	84	8	49	• חובות בארגון מחדש

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2014					
חובות פגומים	סך הכל	חובות פגומים אחרים	חובות פגומים בניגום נערכה הפרשה להפסדי אשראי	חובות פגומים בניגום נערכה הפרשה להפסדי אשראי	
יתרה חוזית	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרת הפרשה ⁽²⁾	יתרה רשומה	
					פעילות בישראל:
					ציבור מסחרי:
					• בינוי ונדל"ן - בינוי
226	36	17	11	19	
36	31	15	1	16	• פעילות בנדל"ן
5	1	1	-	-	• שירותים פיננסים
634	204	77	49	127	• אחר
901	272	110	61	162	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
214	38	24	5	14	- אחר
1,115	310	134	66	176	סך כל הציבור בישראל
-	-	-	-	-	בנקים
1,115	310	134	66	176	סך הכל פעילות בישראל
					פעילות בחו"ל
					ציבור מסחרי:
					• בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	
32	32	7	12	25	• אחר
32	32	7	12	25	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	בנקים
32	32	7	12	25	סך הכל פעילות בחו"ל
1,147	342	141	78	201	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
1,147	342	141	78	201	סך הכל ⁽¹⁾
					3. מזה:
					• נמדד לפי ערך נוכחי של
408	305	115	74	190	תזרימי מזומנים
160	137	97	8	40	• חובות בארגון מחדש

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ב) יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
הכנסות ריבית שנרשמו ⁽³⁾	יתרה ממוצעת של חובות פגומים ⁽²⁾	על בסיס מזומן אחר	הכנסות ריבית שנרשמו ⁽³⁾	יתרה ממוצעת של חובות פגומים ⁽²⁾	על בסיס מזומן אחר	
פעילות בישראל						
ציבור מסחרי:						
-	-	41	-	-	42	• בינוי ונדל"ן - בינוי
1	-	24	1	1	45	- פעילות בנדל"ן
-	-	1	-	-	6	• שירותים פיננסיים
2	3	186	3	3	268	• אחר
3	3	252	4	4	361	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1	-	42	-	-	42	- אחר
4	3	294	4	4	403	סך הכל ציבור בישראל
-	-	-	-	-	-	בנקים בישראל
4	3	294	4	4	403	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל						
ציבור מסחרי:						
-	-	-	-	-	-	• בינוי ונדל"ן
-	1	52	-	-	31	• אחר
-	1	52	-	-	31	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	-	בנקים בחו"ל
-	1	52	-	-	31	סך הכל פעילות בחו"ל
4	4	346	4	4	434	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
4	4	346	4	4	434	סך הכל

הערות:

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
3. הכנסות הריבית על בסיס חוזי שהיו נרשמות אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים, הסתכמו בשנת 2015 בסך של 18 מיליון ש"ח (2014 - 20 מיליון ש"ח).

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ב) יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
הכנסות ריבית שנרשמו ^(ב)		יתרה ממוצעת של חובות פגומים ^(א)	
אחר	על בסיס מזומן		
פעילות בישראל			
ציבור מסחרי:			
1	-	66	• בינוי ונדל"ן - בינוי
1	-	21	- פעילות בנדל"ן
-	-	4	• שירותים פיננסיים
2	2	303	• אחר
4	2	394	סך הכל מסחרי
-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1	1	64	- אחר
5	3	458	סך כל הציבור בישראל
-	-	-	בנקים
5	3	458	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל			
ציבור מסחרי:			
-	-	1	• בינוי ונדל"ן
-	-	75	• אחר
-	-	76	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	בנקים
-	-	76	סך הכל פעילות בחו"ל
5	3	534	סך הכל ציבור
-	-	-	סך הכל בנקים
5	3	534	סך הכל

הערות:

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
3. הכנסות הריבית על בסיס חוזי שהיו נרשמות אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים, הסתכמו בשנת 2013 בסך של 27 מיליון ש"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ג) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015

סך הכל ⁽²⁾	חוב שאינו בפיגור	צובר הכנסות ריבית		אינו צובר ריבית	
		תקופת הפיגור			
		30 יום עד 89 יום	90 יום ומעלה		
פעילות בישראל					
ציבור מסחרי:					
9	4	-	-	5	• בינוי ונדל"ן - בינוי
11	8	-	-	3	- פעילות בנדל"ן
1	1	-	-	-	• שירותים פיננסיים
86	58	1	-	27	• אחר
107	71	1	-	35	סך הכל מסחרי
20	11	-	-	9	אנשים פרטיים - אחר
127	82	1	-	44	סך הכל ציבור בישראל
-	-	-	-	-	בנקים
127	82	1	-	44	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל					
ציבור מסחרי:					
-	-	-	-	-	• בינוי ונדל"ן
6	6	-	-	-	• אחר
6	6	-	-	-	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	בנקים
6	6	-	-	-	סך הכל פעילות בחו"ל
133	88	1	-	44	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
133	88	1	-	44	סך הכל

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. נכלל בחובות פגומים.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ג) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (המשך) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2014

סך הכל ⁽²⁾	חוב שאינו בפיגור	צובר הכנסות ריבית		אינו צובר ריבית	
		תקופת הפיגור			
		30 יום עד 89 יום	90 יום ומעלה		
פעילות בישראל					
ציבור מסחרי:					
13	4	-	-	9	• בינוי ונדל"ן - בינוי
15	11	-	-	4	- פעילות בנדל"ן
1	1	-	-	-	• שירותים פיננסיים
76	43	1	-	32	• אחר
105	59	1	-	45	סך הכל מסחרי
25	11	-	-	14	אנשים פרטיים - אחר
130	70	1	-	59	סך הכל ציבור בישראל
-	-	-	-	-	בנקים
130	70	1	-	59	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל					
ציבור מסחרי:					
-	-	-	-	-	• בינוי ונדל"ן
7	-	-	-	7	• אחר
7	-	-	-	7	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	בנקים
7	-	-	-	7	סך הכל פעילות בחו"ל
137	70	1	-	66	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
137	70	1	-	66	סך הכל

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. נכלל בחובות פגומים.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ד) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (מיליוני ש"ח)

ארגונים מחדש שבוצעו						
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
יתרת חוב רשומה			יתרת חוב רשומה			
אחרי הארגון ⁽²⁾	לפני הארגון	מספר חוזים	אחרי הארגון ⁽²⁾	לפני הארגון	מספר חוזים	
						פעילות בישראל
						ציבור מסחרי:
						• בינוי ונדל"ן - בינוי
7	10	78	5	9	68	
						- פעילות בנדל"ן
7	7	6	3	3	6	
						• שירותים פיננסיים
-	-	5	-	-	1	
						• אחר
60	90	396	58	60	315	
						סך הכל מסחרי
74	107	485	66	72	390	
						אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	
						- אחר
22	23	1,211	15	16	1,000	
						סך הכל ציבור בישראל
96	130	1,696	81	88	1,390	
						בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	
						סך הכל פעילות בישראל
96	130	1,696	81	88	1,390	
						פעילות בחו"ל
						ציבור מסחרי:
						• בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	-	
						• אחר
7	7	2	-	-	-	
						סך הכל ציבור בחו"ל
7	7	2	-	-	-	
						בנקים
-	-	-	-	-	-	
						סך הכל פעילות בחו"ל
7	7	2	-	-	-	
						סך הכל ציבור
103	137	1,698	81	88	1,390	
						סך הכל בנקים
-	-	-	-	-	-	
						סך הכל
103	137	1,698	81	88	1,390	

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. כלולים בחובות פגומים.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ד) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (המשך) (מיליוני ש"ח)

ארגונים מחדש שבוצעו			
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
יתרת חוב רשומה			
מספר חוזים	לפני הארגון	אחרי הארגון ⁽²⁾	
פעילות בישראל			
ציבור מסחרי:			
79	12	10	• בינוי ונדל"ן - בינוי
4	1	1	- פעילות בנדל"ן
3	3	3	• שירותים פיננסיים
411	51	45	• אחר
497	67	59	סך הכל מסחרי
-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1,093	25	22	- אחר
1,590	92	81	סך כל הציבור בישראל
-	-	-	בנקים
1,590	92	81	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל			
ציבור מסחרי:			
-	-	-	• בינוי ונדל"ן
-	-	-	• מסחרי אחר
-	-	-	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	בנקים
-	-	-	סך הכל פעילות בחו"ל
1,590	92	81	סך הכל ציבור
-	-	-	סך הכל בנקים
1,590	92	81	סך הכל

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. כלולים בחובות פגומים.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ד) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (המשך) (מיליוני ש"ח)

ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו ⁽³⁾				
בשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		בשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	
פעילות בישראל:				
ציבור מסחרי:				
-	9	-	9	• בינוי ונדל"ן - בינוי
-	1	-	1	- פעילות בנדל"ן
-	2	-	1	• שירותים פיננסיים
4	78	3	72	• אחר
4	90	3	83	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2	231	2	261	- אחר
6	321	5	344	סך כל הציבור בישראל
-	-	-	-	בנקים
6	321	5	344	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל				
ציבור מסחרי:				
-	-	-	-	• בינוי נדל"ן
-	-	-	-	• מסחרי אחר
-	-	-	-	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	בנקים
-	-	-	-	סך הכל פעילות בחו"ל
6	321	5	344	סך הכל ציבור
-	-	-	-	סך הכל בנקים
6	321	5	344	סך הכל

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

2. כלולים בחובות פגומים.

3. חובות שהפכו בתקופת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים ומעלה, אשר אורגנו מחדש במהלך השנה שקדמה למועד סיווגם כ"חובות בפיגור".

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ד) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (המשך) (מיליוני ש"ח)

ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו ⁽³⁾		
בשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	
פעילות בישראל:		
ציבור מסחרי:		
		• בינוי ונדל"ן - בינוי
15	-	
1	-	- פעילות בנדל"ן
1	-	• שירותים פיננסים
112	7	• אחר
129	7	סך הכל מסחרי
-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
311	4	- אחר
440	11	סך כל הציבור בישראל
-	-	בנקים
440	11	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל		
ציבור מסחרי:		
		• בינוי נדל"ן
-	-	
1	-	• מסחרי אחר
1	-	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	בנקים
1	-	סך הכל פעילות בחו"ל
441	11	סך הכל ציבור
-	-	סך הכל בנקים
441	11	סך הכל

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

2. כלולים בחובות פגומים.

3. חובות שהפכו בתקופת הדיווח לחובות כפיגור של 30 ימים ומעלה, אשר אורגנו מחדש במהלך השנה שקדמה למועד סיווגם כ"חובות כפיגור".

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

4. מידע נוסף על הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015					
יתרת הלוואה לדיור					
סיכון אשראי	מזה: ריבית	סך הכל	מרכיבים	ללא מרכיבים	שיעור
חוץ מאזני	משתנה		נדחים	נדחים	המימון ⁽²⁾
147	1,844	2,523	74	2,449	• עד 60%
80	542	740	12	728	• מעל 60%
-	-	47	-	47	
227	2,386	3,310	86	3,224	
					שיעבוד ראשון
					שיעבוד משני או ללא שיעבוד
					סך הכל

31 בדצמבר 2014					
יתרת הלוואה לדיור					
סיכון אשראי	מזה: ריבית	סך הכל	מרכיבים	ללא מרכיבים	שיעור
חוץ מאזני	משתנה		נדחים	נדחים	המימון ⁽²⁾
205 ⁽³⁾	1,829 ⁽³⁾	2,345	70 ⁽³⁾	2,275 ⁽³⁾	• עד 60%
49	485 ⁽³⁾	588	7	581 ⁽³⁾	• מעל 60%
-	1	51	-	51	
254	2,315	2,984	77	2,907	
					שיעבוד ראשון
					שיעבוד משני או ללא שיעבוד
					סך הכל

1. אשראי לציבור, אשראי למשלה, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. היחס בין המסגרת המאושרת לבין שווי הנכס, במועד אישור המסגרת.
3. סווג מחדש.

ג. מיון יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015			מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	
סיכון אשראי ⁽³⁾	אשראי ⁽¹⁾⁽²⁾	מספר לווים ⁽⁴⁾	עד	מ
37	149	69,272	10	-
203	336	34,455	20	10
282	664	31,747	40	20
323	1,206	26,380	80	40
268	1,435	15,529	150	80
236	1,614	8,660	300	150
256	2,215	5,717	600	300
316	2,433	3,328	1,200	600
187	1,331	999	2,000	1,200
221	1,776	720	4,000	2,000
222	1,530	320	8,000	4,000
365	2,158	202	20,000	8,000
633	1,708	85	40,000	20,000
1,081	2,559	57	200,000	40,000
1	220	1	400,000	200,000
4,631	21,334	197,472		סך הכל

1. לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים של הציבור.
 2. האשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים ליניו.
 3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.
 4. מספר הלווים לפי סה"כ אשראי וסיכון אשראי.
- תקרת האשראי במדרגה העליונה מסתכמת ב- 220 מיליוני ש"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. מיון יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה (המשך) (במיליוני ש"ח)

מ	עד	31 בדצמבר 2014		
		מספר לווים ⁽⁴⁾	אשראי ⁽¹⁾⁽²⁾	סיכון אשראי ⁽³⁾
-	10	74,148	194	186
10	20	31,169	323	173
20	40	27,256	603	225
40	80	22,099	1,011	240
80	150	12,345	1,228	218
150	300	7,461	1,461	244
300	600	5,305	2,039	254
600	1,200	2,831	2,114	260
1,200	2,000	953	1,288	168
2,000	4,000	662	1,656	210
4,000	8,000	289	1,401	172
8,000	20,000	201	2,192	353
20,000	40,000	77	1,688	487
40,000	200,000	52	2,339	1,136
200,000	400,000	2	677	2
סך הכל		184,850	20,214	4,328

1. לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים של הציבור.
 2. האשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי.
 3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.
 4. מספר הלווים לפי סה"כ אשראי וסיכון אשראי.
- חקירת האשראי במדרגה העליונה מסתכמת ב- 366 מיליוני ש"ח.

ד. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה (במיליוני ש"ח)

עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2014	
	יתרת החוזה ⁽¹⁾	אשראי ⁽²⁾	יתרת החוזה ⁽¹⁾	אשראי ⁽²⁾
אשראי תעודות	68	-	87	-
ערבויות להבטחת אשראי	299	10	315	4
ערבויות לרוכשי דירות	984	2	919	1
ערבויות והתחייבויות אחרות	677	5	648	2
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו*	686	1	575	1
מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו	1,229	4	1,133	3
התחייבויות להוצאת ערבויות	753	-	745	1
התחייבויות בלתי חוזרות למתן - אשראי שאושר ועדיין לא ניתן ⁽³⁾	945	7	879	3

- * מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי ניתנות לביטול בכל עת - ללא תנאי.
1. יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
 2. יתרת הפרשה להפסדי אשראי.
 3. כולל התחייבות עקרונית להעמדת הלוואות לדיור.

ביאור 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ⁽²⁾	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
5,502	-	169	218	100	5,015	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,432	12	11	519	923	1,967	ניירות ערך
20,417	-	285	606	1,832	17,694	אשראי לציבור, נטו
7	5	-	-	2	-	השקעה בחברות כלולות
346	346	-	-	-	-	בניינים וציוד
31	8	1	20	-	2	נכסים בגין מכשירים נגזרים
341	9	-	-	8	324	נכסים אחרים
30,076	380	466	1,363	2,865	25,002	סך הכל נכסים
התחייבויות						
25,388	-	659	2,075	2,854	19,800	פקדונות הציבור
459	-	5	48	-	406	פקדונות מבנקים
151	-	-	29	-	122	פקדונות הממשלה
672	-	-	-	672	-	כתבי התחייבות נדחים
122	8	18	15	55	26	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
1,181	28	2	5	10	1,136	התחייבויות אחרות
27,973	36	684	2,172	3,591	21,490	סך הכל התחייבויות
2,103	344	(218)	(809)	(726)	3,512	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	203	825	1,155	(2,183)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(10)	-	10	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
2,103	344	(15)	6	429	1,339	סך הכל כללי
-	-	-	(11)	-	11	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

1. כולל צמודי מטבע חוץ.
 2. לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

ביאור 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2014						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ⁽³⁾	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
4,994	-	173	357	190	4,274	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,831	14	20	189	1,457	2,151	ניירות ערך
18,915	-	305	691	2,013	15,906	אשראי לציבור, נטו
11	9	-	-	2	-	השקעה בחברות כלולות
397	(1)397	-	-	-	-	בניינים וציוד
30	7	1	17	2	3	נכסים בגין מכשירים נגזרים
392	6	-	-	6	(1)380	נכסים אחרים
28,570	433	499	1,254	3,670	22,714	סך הכל נכסים
התחייבויות						
24,060	-	721	2,511	3,208	17,620	פקדונות הציבור
492	-	10	41	-	441	פקדונות מבנקים
139	-	-	31	-	108	פקדונות הממשלה
681	-	-	-	681	-	כתבי התחייבות נדחים
109	7	21	11	46	24	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
1,173	26	3	18	14	(1)1,112	התחייבויות אחרות
26,654	33	755	2,612	3,949	19,305	סך הכל התחייבויות
1,916	400	(256)	(1,358)	(279)	3,409	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	257	1,357	402	(2,016)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(13)	-	13	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,916	400	1	(14)	123	1,406	סך הכל כללי
-	-	-	(16)	-	16	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	-	1	-	(1)	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 7-9/11.
2. כולל צמודי מטבע חוץ.
3. לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015

תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים⁽¹⁾

	משנה ועד שנתיים	משנה ועד שלוש שנים	משנה ועד ארבע שנים	משלשה חודשים ועד שנה	מחודש ועד שלשה חודשים	עם דרישה ועד חודש
מטבע ישראלי⁽³⁾						
נכסים	3,228	2,491	1,878	4,583	3,356	8,227
התחייבויות	1,101	450	239	4,026	2,340	16,064
הפרש	2,127	2,041	1,639	557	1,016	(7,837)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(5)	(5)	(30)	(478)	8	(482)
הפרש לאחר מכשירים נגזרים	2,122	2,036	1,609	79	1,024	(8,319)
מטבע חוץ⁽⁶⁾						
נכסים	146	52	335	172	83	666
התחייבויות	11	9	7	498	185	2,096
הפרש*	135	43	328	(326)	(102)	(1,430)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	5	5	30	478	(8)	482
הפרש לאחר מכשירים נגזרים	140	48	358	152	(110)	(948)
* מזה - הפרש בדולר	127	43	324	(304)	(72)	(1,187)
סך הכל						
נכסים ⁽⁹⁾	3,374	2,543	2,213	4,755	3,439	8,893
התחייבויות ⁽¹⁰⁾	1,112	459	246	4,524	2,525	18,160
הפרש	2,262	2,084	1,967	231	914	(9,267)
9. מזה - אשראי לציבור	2,944	2,137	1,495	3,887	3,420	3,415
10. מזה - פקדונות הציבור	1,041	307	179	4,385	2,191	17,229
31.12.2014						
סך הכל - נכסים	3,033	2,307	2,066	4,214	3,581	8,120
- התחייבויות ⁽⁸⁾	1,213	470	375	5,631	2,496	15,457
הפרש	1,820	1,837	1,691	(1,417)	1,085	(7,337)

1. בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.
2. נכסים ללא תקופת פרעון - כולל נכסים בסך 85 מיליון ש"ח (31.12.2014 - 83 מיליון ש"ח), שזמן פרעונם עבר.
3. כולל הצמדה, לרבות צמוד למטבע חוץ.
4. כפי שנכללה בביאור מס' 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים (הנסלקים במלואם ללא קיזוז).
5. שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
6. לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
7. הסעיף כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 2,090 מיליון ש"ח, מזה כ- 214 מיליון ש"ח אשראי בתנאי חריגה מחח"ד (סווג בתקופה: "ללא תקופת פרעון").
8. הוצג מחדש.

יתרה מאזנית ⁽⁴⁾							
שיעור תשואה חוזי ⁽⁵⁾	סך הכל	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעשר ועד עשרים שנה	מחמש ועד עשר שנים	מארבע ועד חמש שנים
3.64	28,181	563	30,233	325	1,661	2,757	1,727
0.63	25,118	-	25,497	97	299	523	358
3.01	3,063	563	4,736	228	1,362	2,234	1,369
	(1,057)	-	(1,057)	-	-	(36)	(29)
	2,006	-	3,679	228	1,362	2,198	1,340
1.72	1,515	2	1,587	-	14	75	44
0.23	2,819	-	2,838	-	7	19	6
1.49	(1,304)	2	(1,251)	-	7	56	38
	1,057	-	1,057	-	-	36	29
	(247)	2	(194)	-	7	92	67
	(1,033)	-	(984)	-	6	49	30
3.54	⁽⁷⁾ 29,696	565	31,820	325	1,675	2,832	1,771
0.59	27,937	-	28,335	97	306	542	364
2.95	1,759	565	3,485	228	1,369	2,290	1,407
4.88	⁽⁷⁾ 20,417	300	22,593	324	1,609	2,144	1,218
0.50	25,388	-	25,535	-	108	23	72
3.66	⁽⁸⁾ 28,138	⁽⁸⁾ 559	30,202	278	1,568	3,422	1,613
0.75	26,622	-	27,184	102	346	884	210
2.91	1,516	559	3,018	176	1,222	2,538	1,403

א. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי, המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי, לפי הערכת ההנהלה. חישובי השווי ההוגן המבוססים על הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון, מהווים אומדן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון תנודתיות בשיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול יהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שכרוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון. בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

1. מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.
2. מכשירים פיננסיים שאינם סחירים (למעט מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים): השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, באמצעות היוון תזרים מזומנים עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח, כמפורט להלן:
אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרים התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלואה בנפרד, בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי.
קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים.
בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו לפי שיעורי ריבית לפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.
השווי ההוגן של חובות בעייתיים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגלום בהם. בכל מקרה שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקאותיו במועד הדיווח. תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים (המשך)

2. מכשירים פיננסיים שאינם סחירים (למעט מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים) (המשך):

אשראי לציבור (המשך)

תזרימי המזומנים בגין הלוואות לדיור המסולקות לעיתים לפני המועד החוזי שנקבע לפרעון, הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל סטטיסטי.

היוון תזרים המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ- 27 מיליון ש"ח.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של יתרת פקדונות וכתבי התחייבות נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון.

בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה, נלקחו בחשבון גם השינויים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "תכניות חיסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית.

על פי הנסיון שנצבר בבנק - חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי בניכוי "קנס פרעון מוקדם".

תזרימי המזומנים הצפויים בגין תכניות החיסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תכניות.

היוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות חיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות חיסכון בכ- 65 מיליון ש"ח.

3. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן", כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם, לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל, הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי, לרבות סיכון האשראי של צד נגדי (CVA).

סיכון האשראי של צד נגדי מבוסס על מרווחי האשראי של חוזי CDS סחירים של הצד הנגדי לעסקה (במידה וקיימים כאלה), או על מרווחים המבוססים על דירוג האשראי של הלקוח.

ביאור 32 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. ההרכב במאוחד

31 בדצמבר 2015					
שווי הוגן					
סך הכל	רמה 3 ⁽³⁾	רמה 2 ⁽²⁾	רמה 1 ⁽¹⁾	יתרה במאזן	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
נכסים פיננסיים					
5,522	431	-	5,091	5,502	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,464	12	617	2,835	3,432	ניירות ערך ⁽⁴⁾
20,596	20,572	2	22	20,417	אשראי לציבור, נטו
31	1	22	8	31	נכסים בגין מכשירים נגזרים
2	2	-	-	2	הלוואה לחברה כלולה
66	59	7	-	66	נכסים פיננסיים אחרים
29,681	21,077	648	7,956	29,450⁽⁵⁾	סך כל הנכסים הפיננסיים
התחייבויות פיננסיות					
25,671	6,032	19,639	-	25,388	פקדונות הציבור
458	25	433	-	459	פקדונות מבנקים
157	36	121	-	151	פקדונות הממשלה
761	755	6	-	672	כתבי התחייבות נדחים
122	71	43	8	122	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
662	661	1	-	662	התחייבויות פיננסיות אחרות
27,831	7,580	20,243	8	27,454⁽⁵⁾	סך כל ההתחייבויות הפיננסיות
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
16	16	-	-	16	עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:

הערות:

1. הנתונים מבוססים על מחירי שוק שצוטטו ב"שוק פעיל".
2. הנתונים מבוססים על מידע נצפה משמעותי אחר.
3. הנתונים מבוססים על מידע לא נצפה משמעותי.
4. לפירוט נוסף לגבי היתרות במאזן ונתוני השווי הוגן - ראה ביאור 12.
5. מזה נכסים בסך 8,431 מיליון ש"ח והתחייבויות בסך 8,095 מיליון ש"ח שיתרתם במאזן זהה או מהווה קירוב לשווי הוגן.

ביאור 32 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. ההרכב במאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2014					
שווי הוגן					
סך הכל	רמה 3 ⁽³⁾	רמה 2 ⁽²⁾	רמה 1 ⁽¹⁾	יתרה במאזן	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
נכסים פיננסיים					
5,016	607	-	4,409	4,994	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,865	14	316	3,535	3,831	ניירות ערך ⁽⁴⁾
19,290	19,264	3	23	18,915	אשראי לציבור, נטו
30	2	20	8	30	נכסים בגין מכשירים נגזרים
2	2	-	-	2	הלוואה לחברה כלולה
98	93	5	-	98	נכסים פיננסיים אחרים
28,301	19,982	344	7,975	27,870 ⁽⁵⁾	סך כל הנכסים הפיננסיים
התחייבויות פיננסיות					
24,321	7,441	16,880	-	24,060	פקדונות הציבור
490	-	490	-	492	פקדונות מבנקים
148	39	109	-	139	פקדונות הממשלה
793	787	6	-	681	כתבי התחייבות נדחים
109	53	48	8	109	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
621	621	-	-	621	התחייבויות פיננסיות אחרות
26,482	8,941	17,533	8	26,102 ⁽⁵⁾	סך כל ההתחייבויות הפיננסיות
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
14	14	-	-	14	עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:

הערות:

1. הנתונים מבוססים על מחירי שוק שצוטטו ב"שוק פעיל".
2. הנתונים מבוססים על מידע נצפה משמעותי אחר.
3. הנתונים מבוססים על מידע לא נצפה משמעותי.
4. לפירוט נוסף לגבי היתרות במאזן ונתוני השווי ההוגן- ראה ביאור 12.
5. מזה נכסים בסך 8,173 מיליון ש"ח והתחייבויות בסך 6,892 מיליון ש"ח שיתרתם במאזן זהה או מהווה קירוב לשווי ההוגן.

ביאור 32 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2015					
מדידות שווי הוגן המתבססות על					
מחירים					
יתרה מאזנית	השפעות הסכמי קיזוז	נתונים לא נצפים (רמה 3)	נתונים נצפים אחרים (רמה 2)	מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					נכסים
5	-	-	-	5	מזומנים ופקדונות בבנקים
					ניירות ערך זמינים למכירה
2,509	-	-	340	2,169	• אגרות חוב - של ממשלת ישראל
78	-	-	78	-	- של ממשלות זרות
204	-	-	-	204	- של מוסדות פיננסיים בישראל
307	-	-	168	139	- אחרות
					ניירות ערך למסחר
-	-	-	-	-	• אגרות חוב - ממשלתיות
12	-	-	12	-	- אחרות
3,110	-	-	598	2,512	סך הכל ניירות ערך
22	-	-	-	22	אשראי לציבור - השאלת ניירות ערך
2	-	-	2	-	- נגזרים משוככים
24	-	-	2	22	סה"כ אשראי לציבור
7	-	-	7	-	נכסים פיננסיים אחרים
					נכסים בגין מכשירים נגזרים:
					• חוזי ריבית:
-	-	-	-	-	- שקל מדד
-	-	-	-	-	- במטבע חוץ
23	-	1	22	-	• חוזי מטבע חוץ
8	-	-	-	8	• חוזים בגין מניות
31	-	1	22	8	סה"כ נכסים בגין מכשירים נגזרים
3,177	-	1	629	2,547	סך הכל נכסים
					התחייבויות
1	-	-	1	-	התחייבויות פיננסיות אחרות
					התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:
					• חוזי ריבית:
16	-	16	-	-	- שקל מדד
26	-	-	26	-	- במטבע חוץ
72	-	55	17	-	• חוזי מטבע חוץ
8	-	-	-	8	• חוזים בגין מניות
122	-	71	43	8	סה"כ התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
123	-	71	44	8	סך הכל התחייבויות

ביאור 32 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2014					מדירות שווי הוגן המתבססות על מחירים				
השפעות הסכמי קיזוז		נתונים לא נצפים (רמה 3)		נתונים נצפים אחרים (רמה 2)		מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)			
יתרה מאזנית	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
נכסים									
	317	-	-	-	-	317	מזומנים ופקדונות בבנקים		
							ניירות ערך זמינים למכירה		
	2,604	-	-	133	-	2,471	• אגרות חוב - של ממשלת ישראל		
	454	-	-	-	-	454	- של מוסדות פיננסיים בישראל		
	438	-	-	157	-	281	- אחרות		
							ניירות ערך למסחר		
	1	-	-	-	-	1	• אגרות חוב - ממשלתיות		
	7	-	-	7	-	-	- אחרות		
	3,504	-	-	297	-	3,207	סך הכל ניירות ערך		
	23	-	-	-	-	23	אשראי לציבור - השאלת ניירות ערך		
	3	-	-	3	-	-	- נגזרים משובצים		
	26	-	-	3	-	23	סה"כ אשראי לציבור		
	5	-	-	5	-	-	נכסים פיננסיים אחרים		
							נכסים בגין מכשירים נגזרים:		
	-	-	-	-	-	-	• חוזי ריבית:		
							- שקל מדד		
	1	-	-	1	-	-	- במטבע חוץ		
	21	-	2	19	-	-	• חוזי מטבע חוץ		
	8	-	-	-	-	8	• חוזים בגין מניות		
	30	-	2	20	-	8	סה"כ נכסים בגין מכשירים נגזרים		
	3,882	-	2	325	-	3,555	סך הכל נכסים		
התחייבויות									
							התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:		
							• חוזי ריבית:		
	7	-	7	-	-	-	- שקל מדד		
	22	-	-	22	-	-	- במטבע חוץ		
	72	-	46	26	-	-	• חוזי מטבע חוץ		
	8	-	-	-	-	8	• חוזים בגין מניות		
	109	-	53	48	-	8	סה"כ התחייבויות בגין מכשירים נגזרים		

ביאור 32 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ה. שינויים במכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

הפסדים (2)(1)	שווי הוגן לסוף השנה	סילוקים	הפסדים		
			שטרם מומשו	שטרם מומשו (2)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:
(16)	(16)	12	(21)	(7)	• חוזי ריבית
(12)	(54)	(10)	-	(44)	• חוזי מטבע חוץ
(28)	(70)	2	(21)	(51)	סך הכל

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014

רווחים (הפסדים) (2)(1)	שווי הוגן לסוף השנה	סילוקים	רווחים (הפסדים)		
			שטרם מומשו	שטרם מומשו (2)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:
(7)	(7)	3	(10)	-	• חוזי ריבית
3	(44)	41	7	(92)	• חוזי מטבע חוץ
(4)	(51)	44	(3)	(92)	סך הכל

1. בגין מכשירים המוחזקים לסוף התקופה.
2. נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ו. פריטים הנמדדים בשווי הוגן שאינו על בסיס חוזר ונשנה (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2015

הפסד	סך הכל	מדידות השווי הוגן מתבססות על			
		"רמה 1"	"רמה 2"	"רמה 3"	
(25)	47	47	-	-	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
-	12	12	-	-	ניירות ערך
(25)	59	59	-	-	סך הכל

31 בדצמבר 2014

רווח (הפסד)	סך הכל	מדידות השווי הוגן מתבססות על			
		"רמה 1"	"רמה 2"	"רמה 3"	
(7)	34	34	-	-	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
(1)2	14	14	-	-	ניירות ערך
(5)	48	48	-	-	סך הכל

1. נזקף לסעיף "רווח כולל אחר", בהון העצמי.

ביאור 32 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ז. מידע נוסף בגין נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה ששימשו במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו ל"רמה 3".

1. מידע כמותי

31 בדצמבר 2015					
מידע כמותי		שווי הוגן			
ממוצע ⁽¹⁾ (%)	טווח (%)	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	מיליוני ש"ח	
		אומדן שווי הבטוחה	ציטוט שווי הוגן	47	• אשראי פגום שגבייתו מותנית בבטחון
		שווי החברה	הערכת שווי	12	• ניירות ערך
					• התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:
(2.2)	0.0-(4.4)	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	(16)	- חוזי ריבית - שקל מדד
(3.9)	(3.9)-(3.9)	ציפיות אינפלציה ⁽²⁾	היוון תזרימי מזומנים	(54)	- חוזי מטבע חוץ
0.1	0.0-0.9	סיכון אשראי צד נגדי	מודל דירוג		

31 בדצמבר 2014					
מידע כמותי		שווי הוגן			
ממוצע ⁽¹⁾ (%)	טווח (%)	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	מיליוני ש"ח	
		אומדן שווי הבטוחה	ציטוט שווי הוגן	34	• אשראי פגום שגבייתו מותנית בבטחון
		שווי החברה	הערכת שווי	14	• ניירות ערך
					• התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:
(0.9)	0.2-(1.6)	ציפיות אינפלציה ⁽²⁾	היוון תזרימי מזומנים	(7)	- חוזי ריבית - שקל מדד
(1.2)	(1.2)-(1.2)	ציפיות אינפלציה ⁽²⁾	היוון תזרימי מזומנים	(44)	- חוזי מטבע חוץ
0.1	0.1-0.3	סיכון אשראי צד נגדי	מודל דירוג		

1. ממוצע משוקלל.
2. עד שנה.

2. מידע איכותי

- עקום "ציפיות אינפלציה" לשנה הקרובה הינו הנתון הלא נצפה המשמעותי המשמש במדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים. עליה בתחזית האינפלציה תגרום לירידה בשווי ההוגן של התחייבות צמודה למדד בגין מכשיר פיננסי נגזר (ולעליית השווי ההוגן של נכס צמוד למדד) - ולהיפך.
- מקדם "סיכון אשראי צד נגדי" מבטא את ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה. עליה בהסתברות לכשל מקטינה את השווי ההוגן של העסקה, ולהיפך.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות

31 בדצמבר 2015

צדדים קשורים המוחזקים ע"י הבנק		בעלי עניין אחרים				מחזיקי מניות		
חברות מוחזקות		אחרים*		נושאי משרה		חברה אם		
היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	
(1) בסעיפי המאזן כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:								
נכסים								
-	-	8	7	-	-	196	55	פקדונות בבנקים
-	-	109	109	3	2	-	-	אשראי לציבור
-	-	(2)	(2)	-	-	-	-	הפרשה להפסדי אשראי
-	-	107	107	3	2	-	-	אשראי לציבור, נטו
-	-	14	12	-	-	5	1	נכסים אחרים
-	-	11	7	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
10	10	4	-	-	-	-	-	ניירות ערך
התחייבויות								
23	20	15	13	8	7	-	-	פקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	593	318	פקדונות מבנקים
-	-	511	511	15	15	46	39	התחייבויות אחרות
-	-	-	-	-	-	85	84	כתבי התחייבות נידחים
-	-	-	-	-	-	2,103	2,103	מניות (כלול בהון)
(2) בהתחייבויות תלויות כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:								
-	-	10	10	-	-	-	-	ערבויות שניתנו
-	-	1	1	3	1	-	-	מסגרות אשראי שלא נוצלו
-	-	2	2	-	-	1	-	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	-	-	-	24	24	(3) ערבויות שהתקבלו בגין אשראי ללקוחות

* היתרות ליום 31 בדצמבר 2015 בגין בעלי עניין כהגדרתם בחוק ניירות ערך כוללות נכסים בסך 26 מיליון ש"ח, והתחייבויות בסך 511 מיליון ש"ח בגין תאגידים המוחזקים על ידי בעלי עניין אלו בשיעור של 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או שבעלי עניין אלו רשאים למנות עשרים וחמישה אחוזים או יותר מהדירקטורים שלהם.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2014							
בעלי עניין אחרים				מחזיקי מניות			
אחרים		נושאי משרה		אחרים		חברה אם	
היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה
(1) בסעיפי המאזן כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:							
נכסים							
	12*	-	-	-	-	1,446	376
	46	46	2	1	-	-	-
	(1)	(1)	-	-	-	-	-
	45	45	2	1	-	-	-
	12*	12	-	-	-	2	-
	11	11	-	-	-	-	-
התחייבויות							
	12	7	11	10	-	-	-
	1	1	-	-	-	302	-
	465	465	22	14	-	22	22
	-	-	-	-	-	86	85
	-	-	-	-	-	1,916*	1,916*
(2) בהתחייבויות תלויות כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:							
	5	4	-	-	-	15	-
	-	-	1	1	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
(3) ערבויות שהתקבלו							
	2	-	-	-	-	22	21
	-	-	-	-	-	8	-

* הוצג מחדש.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
מחזקים ע"י הבנק	בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות
אחרים	אחרים	נושאי משרה	חברה אם
			(1) הכנסות מריבית, נטו
			בגין נכסים
-	-	-	1 - מפקדונות בבנקים
-	2	-	- מאשראי לציבור
-	2	-	1 סך הכל ריבית בגין נכסים
			בגין התחייבויות
-	-	-	- על פקדונות הציבור
-	-	-	- על פקדונות מבנקים
-	-	-	(3) - על כתבי התחייבות נדחים
-	-	-	(3) סך הכל ריבית על התחייבויות
-	2	-	(2) סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	(12) הוצאות מימון שלא מריבית
-	2	-	(14) סה"כ הכנסות (הוצאות) מימון, נטו
-	31	-	4 (2) הכנסות מעמלות
-	(19)	(20)	(32) (3) הוצאות תפעוליות ואחרות* (ראה ג' להלן)
-	14	(20)	(42) רווח (הפסד) לפני מיסים
-	2	-	- (4) חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות, לאחר מיסים
-	(19)	-	(29) * מזה - הוצאות מחשב

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014				
בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות		
אחרים	נושאי משרה	אחרים	חברה אם	
				(1) הכנסות מריבית, נטו
				בגין נכסים
-	-	-	4	- מפקדונות בבנקים
1	-	-	-	- מאשראי לציבור
1	-	-	4	סך הכל ריבית בגין נכסים
				בגין התחייבויות
-	-	(4)	-	- על פקדונות הציבור
-	-	-	-	- על פקדונות מבנקים
-	-	-	(3)	- על כתבי התחייבות נדחים
-	-	(4)	(3)	סך הכל ריבית על התחייבויות
1	-	(4)	1	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(6)	-	-	(6)	הוצאות מימון שלא מריבית
(5)	-	(4)	(5)	סה"כ הכנסות מימון, נטו
29	-	-	4	(2) הכנסות מעמלות
(19)	(16)	-	(26)**	(3) הוצאות תפעוליות ואחרות* (ראה ג' להלן)
5	(16)	(4)	(27)	רווח (הפסד) לפני מיסים
2	-	-	-	(4) חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות, לאחר מיסים
(19)	-	-	(22)	* מזה - הוצאות מחשב

** הוצג מחדש.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות	
אחרים	נושאי משרה	אחרים	חברה אם
			(1) הכנסות מריבית, נטו
			בגין נכסים
-	-	-	- מפקדונות בבנקים
1	-	-	- מאשראי לציבור
1	-	-	סך הכל ריבית בגין נכסים
			בגין התחייבויות
-	-	(11)	- על פקדונות הציבור
-	-	-	- על פקדונות מבנקים
-	-	-	- על כתבי התחייבות נדחים
-	-	(11)	סך הכל ריבית בגין התחייבויות
1	-	(11)	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(8)	-	-	הוצאות מימון שלא מריבית
(7)	-	(11)	סה"כ הכנסות מימון, נטו
15	-	-	(2) הכנסות מעמלות
(18)	(23)	-	(3) הוצאות תפעוליות ואחרות* (ראה ג' להלן)
(10)	(23)	(11)	הפסד לפני מיסים
4	-	-	(4) חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות, לאחר מסים
(18)	-	-	* מזה - הוצאות מחשב

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

ג. בהוצאות התפעוליות והאחרות נכללו הטבות לבעלי עניין כדלקמן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
נושאי משרה		החברה האם	
סך הטבות*	מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה
מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח	
-	-	2	-
17	11	-	-
3	11	-	3

דמי ניהול לחברה אם
שכר לבעל עניין המועסק בבנק
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014			
נושאי משרה		החברה האם	
סך הטבות*	מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה
מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח	
-	-	2	-
13	9	-	-
3	9	-	4

דמי ניהול לחברה אם
שכר לבעל עניין המועסק בבנק
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
נושאי משרה		החברה האם	
סך הטבות*	מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה
מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח	
-	-	2	-
20	11	-	-
3	9	-	3

דמי ניהול לחברה אם
שכר לבעל עניין המועסק בבנק
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק

* מזה הטבות לעובדים לזמן קצר בסך 14 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה בסך 2 מיליון ש"ח והטבות לזמן ארוך - בסך 1 מיליון ש"ח (2014 - 12 מיליון ש"ח, 1 מיליון ש"ח ו-1 סכום זניח, בהתאמה: 2013 - 16 מיליון ש"ח, 2 מיליון ש"ח ו-1 מיליון ש"ח, בהתאמה).

ד. עסקאות עם צדדים קשורים

- עסקאות עם צדדים קשורים נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאים דומים לאלה של עסקאות עם צדדים שאינם קשורים. הכנסות והוצאות המתייחסות לעסקאות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.
 - לענין ההתקשרות עם החברה האם בנושא שירותי מחשב - ראה ביאור 224(ב8).
 - לענין התחייבות הבנק למתן פטור מראש ולשיפוי דירקטורים ונושאי משרה בבנק - ראה ביאור 224(ב9).
- המנכ"ל מכהן לתקופה קצובה בת חמש שנים. בהתאם לתנאי ההעסקה שנקבעו, יהיה המנכ"ל זכאי עם פרישתו לקבלת הכספיים שנצברו לזכותו ביעודה לפיצויים ולמענק הסתגלות בהיקף של ארבע משכורות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות מתאימות לכיסוי התחייבויות הבנק בגין זכויות אלה.

ביאור 34 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד)

א. דוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,128	1,011	974	הכנסות ריבית
406	211	102	הוצאות ריבית
722	800	872	הכנסות ריבית, נטו
75	15	67	הוצאות בגין הפסדי אשראי
647	785	805	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית			
81	42	38	הכנסות מימון שאינן מריבית
373	312	308	עמלות
1	1	37	הכנסות אחרות
455	355	383	סה"כ הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות			
(1)527	(1)585	518	משכורות והוצאות נלוות
(1)152	(1)150	152	אחזקה ופחת בניינים וציוד
(1)161	(1)166	171	הוצאות אחרות
840	901	841	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
262	239	347	רווח לפני מיסים
(1)84	(1)94	135	הפרשה למיסים על הרווח
178	145	212	רווח לאחר מיסים
5	2	3	חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות
183	147	215	רווח נקי

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 10 (ד7-9).

ביאור 34 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (המשך)

ב. מאזן

31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
4,994	5,502	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,829	3,432	ניירות ערך
19,234	20,754	אשראי לציבור, ברוטו
(319)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
18,915	20,417	אשראי לציבור, נטו
21	17	השקעות בחברות מוחזקות
⁽¹⁾ 362	315	בניינים וציוד
30	31	נכסים בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 394	342	נכסים אחרים
28,545	30,056	סה"כ נכסים
		התחייבויות והון
24,069	25,397	פקדונות הציבור
492	459	פקדונות מבנקים
139	151	פקדונות הממשלה
681	672	כתבי התחייבות נדחים
109	122	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 1,173	1,181	התחייבויות אחרות
26,663	27,982	סך הכל התחייבויות
⁽¹⁾ 1,882	2,074	הון עצמי
28,545	30,056	סה"כ התחייבויות והון עצמי

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 7-9/11.

ביאור 34 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ג. דוח על השינויים בהון העצמי

סה"כ הון עצמי	עודפים	רווח כולל אחר מצטבר ⁽²⁾	קרן כללית ⁽¹⁾	פרמיה	הון מניות	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,781	⁽³⁾ 1,574	⁽³⁾ 42	95	70	*	יתרה ליום 1 בינואר 2013
(33)	-	⁽³⁾ (33)	-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו
12	-	⁽³⁾ 12	-	-	-	השפעת המס המתייחס
(120)	(120)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
183	⁽³⁾ 183	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,823	1,637	21	95	70	*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013
(68)	-	⁽³⁾ (68)	-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו
25	-	⁽³⁾ 25	-	-	-	השפעת המס המתייחס
(45)	(45)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
147	⁽³⁾ 147	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,882	1,739	(22)	95	70	*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2014
(36)	-	⁽³⁾ (36)	-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו
13	-	13	-	-	-	השפעת המס המתייחס
215	215	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
2,074	1,954	(45)	95	70	*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

* נמוך מ - 1 מיליון ש"ח.

- הקרן נוצרה מרווחים שוטפים ומיועדת לחלוקת דיבידנד בתנאים מסוימים ולכיסוי הפסדים בלתי צפויים.
- הסעיף מהווה "התאמות בגין הצגת נירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
- הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור 1(7-9).

ביאור 35 - דוחות כספיים של הבנק

א. דוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,128	1,011	974	הכנסות ריבית
406	211	102	הוצאות ריבית
722	800	872	הכנסות ריבית, נטו
75	15	67	הוצאות בגין הפסדי אשראי
647	785	805	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית			
81	42	37	הכנסות מימון שאינן מריבית
373	312	308	עמלות
(1)	1	33	הכנסות (הוצאות) אחרות
453	355	378	סה"כ הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות			
⁽¹⁾ 527	⁽¹⁾ 585	518	משכורות והוצאות נלוות
⁽¹⁾ 154	⁽¹⁾ 150	152	אחזקה ופחת בניינים וציוד
⁽¹⁾ 161	⁽¹⁾ 166	171	הוצאות אחרות
842	901	841	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
258	239	342	רווח לפני מיסים
⁽¹⁾ 84	⁽¹⁾ 94	135	הפרשה למיסים על הרווח
174	145	207	רווח לאחר מיסים
5	2	3	חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות
179	147	210	רווח נקי
רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)			
⁽¹⁾ 1.44	⁽¹⁾ 1.18	1.69	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.15	⁽¹⁾ 0.12	0.17	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה".

ביאור 35 - דוחות כספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזנים

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
4,994	5,502	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,830	3,432	ניירות ערך
19,234	20,754	אשראי לציבור, ברוטו
(319)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
18,915	20,417	אשראי לציבור, נטו
21	17	השקעות בחברות מוחזקות
⁽¹⁾ 397	346	בניינים וציוד
30	31	נכסים בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 392	340	נכסים אחרים
28,579	30,085	סך הכל נכסים
		התחייבויות והון
24,069	25,397	פקדונות הציבור
492	459	פקדונות מבנקים
139	151	פקדונות הממשלה
681	672	כתבי התחייבות נדחים
109	122	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 1,173	1,181	התחייבויות אחרות
26,663	27,982	סך הכל ההתחייבויות
⁽¹⁾ 1,916	2,103	הון עצמי
28,579	30,085	סך הכל התחייבויות והון עצמי

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא: "זכויות עובדים", ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה".

ממשל תאגידי ביקורת ופרטים נוספים על הבנק

א. ממשל תאגידי וביקורת

317	הדירקטוריון וההנהלה
322	המבקר הפנימי
324	שכר רואי החשבון המבקרים
325	שכר בכירים
327	עסקאות עם בעלי שליטה וצדדים קשורים

ב. פרטים נוספים הנוגעים לעסקי הבנק

328	מבנה הקבוצה והשליטה בבנק
328	רכוש קבוע ומתקנים
329	הון אנושי
332	הסכמים מהותיים
333	מגבלות בתחום החקיקה והתקינה
334	דירוג אשראי
334	מגזרי פעילות פיקוחיים

ג. נספחים לדוח השנתי

336	נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים - מאוחד
341	נספח 2 - רווח והפסד - מידע רב רבעוני - מאוחד
342	נספח 3 - מאזן - מידע רב רבעוני - מאוחד

כללי

דוח זה, כולל מידע באשר לממשל התאגידי והביקורת בבנק, וכן פרטים נוספים על עסקי הבנק ואופן ניהולם. הדוח מהווה חלק אינטגרלי מהדוחות השנתיים של הבנק.

חלק א' - ממשל תאגידי וביקורת

1. הדירקטוריון והנהלה

א. הדירקטוריון

(1) מידע באשר לחברי הדירקטוריון

לילך אשר - טופילסקי

יו"ר הדירקטוריון; מכהנת כחברה בדירקטוריון הבנק וכיו"ר הדירקטוריון החל מיום 3 במרס 2014.

בנוסף - מכהנת כמנכ"ל בנק דיסקונט לישראל בע"מ (החל מחודש פברואר 2014); יו"ר דירקטוריון Discount Bancorp Inc (החל מחודש מרס 2014); דירקטורית ב- Israel Discount Bank of New York (החל מחודש מרס 2014).

בין השנים 2013 - 2009 כיהנה כמשרה למנכ"ל וחברת הנהלה הממונה על החטיבה הקמעונאית בבנק הפועלים בע"מ; בין השנים 2009 - 2007 כיהנה כמשרה למנכ"ל וממונה על חטיבת האסטרטגיה בבנק הפועלים בע"מ; בין השנים 2013 - 2011 כיהנה כיו"ר דירקטוריון פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ וכיו"ר דירקטוריון פועלים אופקים בע"מ; בין השנים 2013 - 2003 כיהנה כדירקטורית בחברת ישראל כרט בע"מ ודירקטורית בחברת יורפיי (יורוקרד) ישראל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהנה כיו"ר דירקטוריון תעודה חברה פיננסית בע"מ.

בעלת תואר ראשון בכלכלה וניהול מאוניברסיטת תל אביב ומוסמכת במינהל עסקים מ- Kellogg School Of Management, Northwestern University, Chicago, USA.

בעלת "ניסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

יאיר אבידן

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 12 בינואר 2016.

משמש כסמנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי וראש מערך ניהול סיכונים בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, החל מיום 9 ביוני 2010; בעל תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה, תואר שני במינהל עסקים ותואר שני בחינוך מאוניברסיטת תל אביב. בוגר תכנית ניהול מתקדמת (AMP) ב- Harvard Business School. בין השנים 2010 - 2006 כיהן כמנהל אגף שלוחות חו"ל ומידע ניהולי בבנק דיסקונט לישראל בע"מ; בין השנים 2010-2008 כיהן כסגן ראש החטיבה העסקית בבנק דיסקונט לישראל בע"מ ובין השנים 2010 - 1998 כיהן כדירקטור בבנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ.

שלמה אבידן

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 10 ביוני 2010.

בין השנים 2014 - 2010 כיהן כחבר הנהלה, סמנכ"ל תפעול ולוגיסטיקה וממונה על ההמשכיות העסקית בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, כיו"ר דירקטוריון דיסקונט גמל בע"מ וכיו"ר נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ; בין השנים 2010 - 2009 כיהן כיו"ר דירקטוריון שירותי בנק אוטומטיים (שב"א) בע"מ ומרכז סליקה בנקאי (מס"ב) בע"מ.

בעל תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים מאוניברסיטת בר-אילן ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

בעל "ניסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

אבי אקשטיין

חבר בוועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים; ועדת ביקורת; ועדת תגמול ומינהל ובוועדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון (יו"ר). מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 15 במרס 2009.

בין השנים 2007 - 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל, ובתפקידו האחרון שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים. במהלך עבודתו בבנק ישראל, השתלם במספר רב של קורסים מקצועיים בארץ ובחו"ל. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ב' להלן), ובעל "ניסיון בנקאי" כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

לאה בנאי

חברה בוועדת ביקורת (יו"ר). מכהנת כחברה בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008. בנוסף - בין השנים 2009 - 2008 כיהנה כחברת דירקטוריון ויו"ר ועדת ביקורת באלטשולר שחם קופות גמל; בין השנים 2006 - 2000 כיהנה כחברת דירקטוריון וכיו"ר ועדת הביקורת של בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ. בעלת תואר ראשון בכלכלה וסוציולוגיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים ולימודי תעודה בתחום ביקורת פנים מאוניברסיטת חיפה.

יוסף ברסי

חבר בוועדת ביקורת; מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 2 ביולי 2012. בנוסף - מכהן כסמנכ"ל בכיר וחבר הנהלה בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, בתפקיד החשבונאי הראשי וראש מערך החשבונות.

מכהן כדירקטור בבד"ל שירותי מחשב ומינהלה בע"מ, נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ וב-Discount Reinsurance International Limited, Guernsey.

עד לשנת 2008 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של דיסקונט גמל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהן כדירקטור בכ.א.ל. - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובין השנים 2012 - 1999 כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ב' להלן), ובעל "ניסיון בנקאי" כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

אייל הירדני

חבר בוועדת ביקורת; ועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים (יו"ר) ובוועדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 9 באוגוסט 2009.

בנוסף - מכהן כדירקטור בלרדן יועצים בע"מ, לרדן יעוץ כלכלי ופיננסי בע"מ, לרדן אחזקות בע"מ ובריבליזי טכנולוגיות בע"מ. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR); בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל/אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במוסדות אקדמיים שונים. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון, מאוניברסיטת בר אילן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ב' להלן).

חנן זלינגר

חבר בוועדת ביקורת; ועדת ניהול סיכונים ובוועדת תגמול ומינהל. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 19 בפברואר 2012.

החל משנת 2014 עומד בראש משרד זלינגר, קופנינו, בן צבי, לוכטנשטיין ושות', משרד עורכי דין פרטי העוסק בתחומי המשפט המסחרי והעסקי. בשנים 2014 - 1993 עמד בראש משרד עורכי דין זלינגר ושות'. בנוסף, מכהן כדירקטור בקרנות הפועלות בנושאי חברה ותרבות - קרן הווארד גילמן לתרבות ישראל, קרן מתנה וקרן בטי וולטר ארצט. בעל תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב ותואר מוסמך במשפטים מ-NEW YORK UNIVERSITY.

אלי חוטר

חבר בוועדת ניהול סיכונים; ועדת תגמול ומינהל ובוועדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביולי 2006.

בנוסף - מכהן בדירקטוריון קבוצת קלי סוכנויות לביטוח. בין השנים 2001-2009 כיהן במגוון תפקידים בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, ובכללם מנהל חטיבת משאבי אנוש, ומנהל חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי. בעל תואר ראשון בפסיכולוגיה מאוניברסיטת חיפה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בעל "ניסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

ריאד חורי

חבר בוועדת תגמול ומינהל. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008. בין השנים 2008 - 2004 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור נצרת, בדרגת עוזר בכיר למנכ"ל, ובין השנים 2004 - 1994 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור עכו. בעל תעודת דיפלומה בבנקאות מ"בית הפקיד" בחיפה.

שאוקי ח'טיב

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 26 במאי 2015. מנכ"ל חברת שאוקי ח'טיב ייעוץ, ניהול ויזום בע"מ; יו"ר דירקטוריון "אלפנאר" - לקידום תעסוקת ערבים בע"מ ו-"אינג'אז" - מרכז מקצועי לקידום הרשויות המקומיות; בין השנים 2008 - 1999 כיהן בתפקידים ציבוריים בכירים, לרבות: ראש המועצה המקומית יפיע, יו"ר ועד ראשי הרשויות הערביות ויו"ר ועדת המעקב העליונה לאוכלוסייה הערבית בישראל. בעל תואר ראשון בהנדסה אזרחית מהטכניון בחיפה.

נחום לנגנטל

חבר בוועדת אשראים; ועדת תגמול ומינהל (יו"ר) ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביוני 2007.

בנוסף - מכהן החל משנת 2003 בתפקיד מנכ"ל חברות ההשקעה יומנטרה השקעות בע"מ וסמסרה השקעות בע"מ; יו"ר משותף באלהר הנדסה ובניין בע"מ; חבר דירקטוריון בחברת אלגומיזר בע"מ (לשעבר - "מעריב"). בעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני בהיסטוריה מאוניברסיטת בר אילן.

שמואל מסנברג

חבר בוועדת אשראים (יו"ר) ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 16 בינואר 2007. בנוסף - משמש כיועץ עסקי; מנכ"ל מסרג - פיתוח עסקים בע"מ; חבר דירקטוריון בנפטא חברה ישראלית לנפט בע"מ, איי אס החזקות בע"מ ומימון ישיר מקבוצת ביטוח ישיר בע"מ; שותף - מנהל בסיגמא סיטי פאנד, שותפות מוגבלת.

בין השנים 2006-1993 כיהן בתפקיד סמנכ"ל וחבר הנהלה בבנק מזרחי טפחות בע"מ (מנהל החטיבה העסקית). בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בעל "ניסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

(2) שינויים בדירקטוריון

- ביום 23 באוקטובר 2015 סיים מר שמואל זיו זוסמן את כהונתו בדירקטוריון הבנק.
- ביום 26 במאי 2015 מונה מר שאוקי ח'טיב כחבר בדירקטוריון הבנק.
- ביום 12 בינואר 2016 מונה מר יאיר אבידן כחבר בדירקטוריון הבנק.

* דירקטור חיצוני

ב. דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי מס' 301 בנושא: "הדירקטוריון", נקבע בין היתר, רף מינימלי לחברי הדירקטוריון שהינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית, בשיעור שלא יפחת מחמישית מכלל חברי הדירקטוריון. בנוסף, קובעת ההוראה, כי ב"ועדת הביקורת" יכהנו לפחות שני דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. הבנק מקיים את ההנחיות שנקבעו בנושא זה.

חברי הדירקטוריון, שהינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית", והרקע העובדתי שבגיננו ניתן לראותם כבעלי מיומנות זו, הינם כמפורט להלן:

אבי אקשטיין - בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים. החל משנת 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל. בתפקידו האחרון ועד ליום 31.12.2007 שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. משמש יועץ בתחומי הבנקאות ושוק ההון. מכהן, בין היתר, כחבר בוועדת אשראים, ועדת ביקורת, ועדת תגמול ומינהל ובוועדת ניהול סיכונים של דירקטוריון הבנק.

יוסף ברסי - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור בבדל שרותי מחשב ומינהלה בע"מ, בחברת נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, וב-Discount Reinsurance International Limited, Guernsey. כמו כן, משמש כחשבונאי הראשי וחבר הנהלה בכיר בבנק דיסקונט לישראל בע"מ. עד לשנת 2008 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של דיסקונט גמל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהן כדירקטור בכ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובין השנים 2012 - 1999 כיהן כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ.

מכהן, בין היתר, כחבר בוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.

אייל הירדני - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ותואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון מאוניברסיטת בר אילן. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR), לרבות נשיא ומנכ"ל החברה, יו"ר הדירקטוריון של כל חברות הבת, משנה למנכ"ל וסמנכ"ל פיתוח עסקי. משמש, החל משנת 1998, כמנכ"ל ובעלים של חברות ב"קבוצת לרדן", העוסקת במתן ייעוץ כלכלי ופיננסי, ליווי מיזוגים ורכישות, ליווי הנפקות, פיתוח עסקי וכו'. בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היעוץ הכספי לרמטכ"ל / אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במוסדות אקדמיים שונים.

מכהן, בין היתר, כיו"ר ועדת ניהול סיכונים וכחבר בוועדת ביקורת ובוועדת אשראים של דירקטוריון הבנק.

ג. מידע לגבי ישיבות הדירקטוריון

בשנת 2015 קיים הדירקטוריון 16 ישיבות. בנוסף, התקיימו 60 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

ד. הנהלת הבנק

(1) מידע לגבי חברי ההנהלה

יהושע בורשטיין

מנכ"ל הבנק; מכהן בתפקידו החל מיום 17 באוגוסט 2015, וכממלא מקום מנהל החטיבה הקמעונאית החל מיום 1 בינואר 2016.

בעל תואר ראשון במתמטיקה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בין השנים 2008 - 1989 כיהן במגוון תפקידים בבנק לאומי לישראל בע"מ, ובכללם: מנהל הסניף המרכזי בתל אביב, סגן ראש החטיבה העסקית וסגן ראש חטיבת שוקי הון; בין השנים 2012 - 2008 כיהן כמנכ"ל בנק לאומי למשכנתאות בע"מ ובין השנים 2015 - 2013 כיהן כמנכ"ל בכלל ניהול פיננסים בע"מ (כ.ג.ף). מנהל ההשקעות הראשי וכיו"ר דירקטוריון כלל ביטוח אשראי בע"מ.

אבי רישפן

סמנכ"ל בכיר, החשבונאי הראשי של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 15 במרס 1999; בעל רישיון רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה.

גלעד אליגון

סמנכ"ל, מנהל החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO) של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בר אילן ותואר שני במינהל ציבורי מהמכללה לישראל - Clark Univ (התמחות במינהל מערכות פיננסיות). בין השנים 2012 - 2002 כיהן כמבקר הפנימי של הבנק וחברות הבת שלו.

ציון בקר

סמנכ"ל, מנהל החטיבה הפיננסית. מכהן בתפקידו החל מיום 9 בינואר 2009; בעל תואר ראשון ושני במשפטים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2008 - 2005 כיהן כמנכ"ל משותף באקסלנס נשואה, שירותי בורסה בע"מ ושימש כדירקטור במסלקת הבורסה לניירות ערך בע"מ ודירקטור (חליף) בבורסה לניירות ערך בע"מ. בין השנים 2007 - 2006 שימש כדירקטור ב"מעלות S&P" - החברה הישראלית לדירוג, ESOP חברה לנאמנות בע"מ, ומשנת 2009 ועד היום משמש כיו"ר, מנכ"ל וחבר דירקטוריון במספר חברות בנות של הבנק.

שמואל ברמן

סמנכ"ל, מנהל אגף אסטרטגיה. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בפברואר 2007, וחבר הנהלה החל מיום 1 ביוני 2015.

בעל תואר ראשון בכלכלה ומינהל מהמכללה האקדמית של תל אביב יפו ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת דרבי. בין השנים 2003 - 1998 כיהן במגוון תפקידים בתחום הבנקאות בבנק הפועלים, ובין השאר, שימש כמנהל מחלקה עסקית, וכמנהל סניף; בין השנים 2007 - 2003 כיהן כמנהל בכיר בדלוייט יועצים.

מיכל הנר דויטש

סמנכ"ל, היועצת המשפטית הראשית. מכהנת בתפקידה החל מיום 1 בנובמבר 2013; בעלת תואר ראשון במשפטים מהמרכז הבינתחומי ללימודי עסקים, משפט וטכנולוגיה, הרצליה. בין השנים 2011-2013 ניהלה את אגף חברות בת מהותיות ומיסוי בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, במסגרתו שימשה כאחראית ניהולית מטעמו של מנכ"ל קבוצת דיסקונט על חברות בת מהותיות בקבוצה ("כ.א.ל.", "מרכנתיל" ו-"סבניו"); בין השנים 2011-2006 שימשה כיועצת משפטית לענייני חקיקה ברשות המיסים.

ציונה כהן

סמנכ"ל, המבקרת הפנימית הראשית. מכהנת בתפקידה החל מיום 1 באוגוסט 2012; בעלת תואר ראשון במשפטים ממכללת שערי משפט, תואר שני במשפטים מאוניברסיטת בר אילן ותואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת בר-אילן. בין השנים 2012 - 2006 כיהנה כמנהלת מטה הביקורת הפנימית בבנק אוצר החייל בע"מ ובין השנים 2012 - 2008 כיהנה כמנהלת מטה הביקורת הפנימית בבנק מסד בע"מ.

חני לרס

סמנכ"ל, מנהלת חטיבת משאבי אנוש ומינהל. מכהנת בתפקידה החל מיום 1 בינואר 2015; בעלת תואר ראשון במדעי החברה והרוח מהאוניברסיטה הפתוחה ותואר שני בלימודי עבודה מאוניברסיטת תל אביב.

בין השנים 2014 - 2009 שימשה בתפקיד ראש אגף משאבי אנוש במכון ויצמן למדע; בין השנים 2009 - 2004 כיהנה כמנהלת משאבי אנוש בחטיבות שונות בשטראוס גרופ בע"מ ובשנים 2009 - 2008 שימשה כמנהלת משאבי אנוש של החטיבות העסקיות בקבוצה זו.

יאר פלדמן

סמנכ"ל, מנהל אגף תפעול ומידע. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בנובמבר 2013; בעל תואר ראשון בכלכלה - מינהל עסקים (מורחב) מאוניברסיטת בר אילן. בין השנים 2013 - 2009 כיהן כמנהל מערך בקרת ניהול סיכונים של הבנק; בין השנים 2009 - 2005 שימש כמנהל ובעלים של חברת קיריבטי ניהול בע"מ ובין השנים 2004 - 2001 שימש כמנהל הכללי ובעל מניות בחברת מלל תעשיות תוכנה ומחשבים בע"מ.

אמיר קליבנוב

סמנכ"ל, מנהל החטיבה העסקית-מסחרית. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; בעל תואר ראשון במדעי המדינה ולימודים כלליים מאוניברסיטת תל אביב ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2012-2007 כיהן כעוזר בכיר למנכ"ל, בתפקיד ראש אגף אשראי וכלכלה וסגן מנהל החטיבה לבנקאות קמעונאית.

(2) שינויים בהנהלת הבנק

- ביום 16 באוגוסט 2015 סיים מר אורי ברוך את תפקידו כמנהל הכללי של הבנק. הדירקטוריון מודה למר אורי ברוך על תרומתו הרבה לבנק בתקופת כהונתו.
- ביום 17 באוגוסט 2015, נכנס מר יהושע בורשטיין לתפקידו כמנהל הכללי של הבנק.
- בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 31 במרס 2015, הוחלט למנות את מר שמואל ברמן לתפקיד "מנהל אגף אסטרטגיה", בדרגת סמנכ"ל וחבר הנהלת הבנק. המינוי נכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2015.
- ביום 20 באוקטובר 2015, הודיע מר אלון בירון, סמנכ"ל ומנהל החטיבה הקמעונאית, על החלטתו לסיים את תפקידו. הודעת הפרישה נכנסה לתוקף ביום 31 בדצמבר 2015.
- מר יהושע בורשטיין משמש כ"ממלא מקום מנהל החטיבה הקמעונאית", בנוסף לתפקידו כמנהל הכללי של הבנק, החל מיום 1 בינואר, 2016.

2. המבקר הפנימי

א. פרטי המבקר הפנימי

המבקרת הפנימית של הבנק הינה גב' ציונה כהן, המכהנת בתפקיד זה החל מיום 1 באוגוסט 2012. המבקרת הפנימית אינה בעלת עניין בבנק או קרובה של בעל עניין בבנק, ואינה רואה החשבון המבקר או מי מטעמו. המבקרת הפנימית ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיף 146 (ב) לחוק החברות, סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא: "פונקצית הביקורת הפנימית". המבקרת הפנימית הינה עובדת הבנק. בנוסף לתפקיד זה מכהנת המבקרת הפנימית גם כאחראית על פניות הציבור בבנק.

ב. דרך המינוי

מינוי המבקרת הפנימית אושר על ידי ועדת הביקורת בתאריך 22 באפריל 2012, ועל ידי הדירקטוריון בתאריך 24 באפריל 2012. המינוי אושר על סמך הכישורים, הניסיון וההשכלה של גב' ציונה כהן, אשר הינה בעלת תואר ראשון בכלכלה, ובעלת תואר ראשון ושני במשפטים ושימשה קודם מינויה כאחראית על הביקורת הפנימית בבנק ואוצר החייל בע"מ ובבנק מסד בע"מ.

ג. זהות הממונה על המבקר הפנימי

הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הינו יו"ר הדירקטוריון.

ד. תכנית העבודה

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה שנתית, שהיא חלק מתכנית עבודה רב שנתית לחמש שנים. תכניות העבודה השנתית והרב שנתית (להלן: "תכניות העבודה"), נקבעו תוך הסתמכות על סקר הערכת סיכונים שביצעה המבקר הפנימית, על פי מתודולוגיות מקובלות, ותוך התבססות על ההנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307, בנושא: "פונקציית הביקורת הפנימית".

תכנית העבודה אינה כוללת ביקורת על מערכות מחשב המנהלות על ידי החברה האם, הואיל והביקורת עליהן מתבצעת על ידי המבקר הפנימי של החברה האם.

סיוטת תכנית העבודה הוגשה לעיון יו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת, המנהל הכללי, המבקר הפנימי של החברה האם וקצין הציות. תכניות העבודה נדונו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, ובהמלצתה הן הועלו לדיון בדירקטוריון ואושרו על ידי יו"ר הדירקטוריון.

בתכניות העבודה אין התייחסות לשיקול הדעת שיש למבקר הפנימית לסטות מהן, אולם בנוהל הביקורת הפנימית נקבע, כי ביטול מטלה מהותית מתכנית העבודה כרוך באישור יו"ר הדירקטוריון ובדיווח לוועדת הביקורת. כמו כן, מדווחת המבקר הפנימית ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר ועדת הביקורת, על סטיות משמעותיות מתוכנית העבודה.

בשנת 2015 נכללה בתוכנית הביקורת בדיקה של עסקה מהותית (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל), בנושא: "היתכנות העתקת יחידות מסוימות ממטה הבנק, לאיזור אחר".

ה. ביקורת של תאגידים מוחזקים

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית כוללת גם ביקורת בתאגידים מוחזקים מהותיים של הבנק. לבנק ולתאגידים המוחזקים על ידו אין פעילות מחוץ לישראל.

ו. היקף העסקה

המבקר הפנימית והעובדים הכפופים לה מועסקים במשרה מלאה. מספר המשרות הממוצע של עובדים שעסקו בביקורת פנימית (לרבות המבקר הפנימית), בשנת 2015 - הסתכם ב- 17.6 משרות (2014 - 18.0 משרות). המספר הממוצע של המשרות המתייחסות לעובדי האגף לביקורת פנים, הכפופים למבקר הפנימית, ועסקו בפניות הציבור הסתכם בשנת 2015 ב- 1.9 משרות (2014 - זהה).

בנוסף לאמור לעיל, בוצעו מספר ביקורות פנימיות בבנק על ידי המבקר הפנימי של החברה האם, ועל ידי מבקר שהועסק על ידי הבנק ב"מיקור חוץ" (בהיקף של כ- 0.6 משרות).

ז. עריכת הביקורת

תכנית הביקורת הפנימית נערכת, בין היתר, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 307 בנושא: "פונקציית הביקורת הפנימית", חוק הביקורת הפנימית, הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות המפקח על הבנקים, ותקנים מקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

הדירקטוריון וועדת הביקורת קיימו דיונים, בין היתר, על תכנית העבודה של הביקורת הפנימית, על סיכום הפעילות השנתית של הביקורת הפנימית, ועל דוחות ביקורת שנערכו על ידי גורמי חוץ (כגון: רואי החשבון המבקרים) ושל הפיקוח על הבנקים. ועדת הביקורת קיימה דיונים גם על דוחות ביקורת של המבקר הפנימית, ועל דוחות ביקורת של המבקר הפנימי של החברה האם. בדיונים הנ"ל קיבלו חברי הדירקטוריון וועדת הביקורת מידע על דרך פעילותה של המבקר הפנימית, ונחה דעתם כי היא פועלת על פי החוקים, ההוראות והתקנים האמורים לעיל.

ח. גישה למידע

למבקר הפנימית הומצאו כל המסמכים והמידע שנדרשו על ידה, כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, וכן ניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות נתונים כספיים. בתאגידים מוחזקים הובטח קיום האמור לעיל, בנוהלי הביקורת הפנימית ובסדרי עבודתה.

ט. דין וחשבון המבקר הפנימי

כל דוחות המבקרת הפנימית מוגשים בכתב.

כל דו"ח ביקורת מוגש, בין היתר, ליו"ר הדירקטוריון, למנהל הכללי, ליו"ר ועדת הביקורת, למבקר הפנימי של החברה האם ולראי החשבון המבקרים. בדיונים השוטפים של ועדת הביקורת נידונים תקצירים של הדוחות (עם זאת, דוחות מהותיים נידונים במלואם).

כמו כן, התקיימו דיונים בועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון בדוחות הסיכום החצי שנתיים של המבקרת הפנימית, הכוללים בין היתר רשימה של דוחות הביקורת שפורסמו, כדלקמן:

- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים לשנת 2014 נדון בועדת הביקורת ביום 17 בפברואר, 2015 ובמליאת הדירקטוריון ביום 24 בפברואר, 2015.
- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים למחצית הראשונה של שנת 2015 נדון בועדת הביקורת ביום 4 באוגוסט, 2015 ובמליאת הדירקטוריון ביום 16 באוגוסט, 2014.

י. הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, היקף, אופי ורציפות פעילות המבקרת הפנימית ותכנית עבודתה סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.

יא. תגמול

היקף התשלומים למבקרת הפנימית הסתכם כדלקמן:

2014	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
834	798	שכר
-	234	מענקים
441	254	הוצאות נלוות
1,275	1,286	סך הכל שכר ונלוות

לדעת הדירקטוריון, אין בתשלומים אלה השפעה על שיקול דעתה המקצועית של המבקרת הפנימית.

3. שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של הבנק הינם סומך חייקין וזיו האפט - מבקרים משותפים. להלן פרטים על השכר ששולם לרואי החשבון המבקרים המשותפים עבור הבנק וחברות מאוחדות שלו, בגין שירותים כדלקמן:

הבנק		המאוחד		
2014	2015	2014	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,975	1,578	2,042	1,633	ביקורת הדוחות הכספיים
45	95	45	95	שירותים קשורים לביקורת ⁽¹⁾
101	100	101	100	שירותי מס
2,121	1,773	2,188	1,828	סך הכל

1. בעיקר ביקורת בנושאים ספציפיים וביקורת לצורך אישורים מיוחדים.

4. שכר בכירים (באלפי ש"ח)

(בסכומים מדווחים)

שנת 2015

הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾		תגמול עבור שרתים ⁽¹⁾						שם העובד ⁽⁴⁾	תפקיד	שכר ⁽¹⁾	מענקים ⁽¹⁾	פרשות סוציאליות ⁽²⁾	הטבות אחרות	סך הכל	יתרת הלוואות	לפרעון (שנים)	הטבה שנתית
תקופה ממוצעת	הטבה																
-	-	-	-	1,067	37	539	-	491	יהושע בורשטיין*	המנהל הכללי	-	539	37	1,067	-	-	-
-	-	-	-	2,132	98	315	578	1,141	ברוך אורי**	המנהל הכללי (לשעבר)	-	315	98	2,132	-	-	-
6	2.28	188	1,681	76	211	320	1,074	רישפן אבי	החשבונאי הראשי	-	211	76	1,681	188	2.28	6	
1	-	-	1,429	68	235	281	845	בקר ציון	מנהל החטיבה הפיננסית	-	235	68	1,429	-	-	1	
6	2.92	189	1,370	62	366	203	739	ברמן שמואל	מנהל אגף אסטרטגיה	-	366	62	1,370	189	2.92	6	
-	-	-	1,286	76	178	234	798	כהן ציונה	המבקרת הפנימית	-	178	76	1,286	-	-	-	
-	-	-	1,270	64	166	276	764	קליבנוב אמיר	מנהל החטיבה העסקית מסחרית	-	166	64	1,270	-	-	-	

שנת 2014

הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾		תגמול עבור שרתים ⁽¹⁾						שם העובד ⁽⁴⁾	תפקיד	שכר ⁽¹⁾	מענקים ⁽¹⁾	פרשות סוציאליות ⁽²⁾	הטבות אחרות	סך הכל	יתרת הלוואות	לפרעון (שנים)	הטבה שנתית
תקופה ממוצעת	הטבה																
-	-	-	-	1,905	107	478	-	1,320	ברוך אורי**	המנהל הכללי	-	478	107	1,905	-	-	-
6	2.37	148	1,403	77	283	-	1,043	רישפן אבי	החשבונאי הראשי	-	283	77	1,403	148	2.37	6	
1	2.68	40	1,280	61	397	-	822	בקר ציון	מנהל החטיבה הפיננסית	-	397	61	1,280	40	2.68	1	
-	-	-	1,275	76	365	-	834	כהן ציונה	המבקרת הפנימית	-	365	76	1,275	-	-	-	
-	-	-	1,124	64	334	-	726	קליבנוב אמיר	מנהל החטיבה העסקית מסחרית	-	334	64	1,124	-	-	-	
2	2.68	53	1,123	62	239	-	822	בירון אלון***	מנהל החטיבה הקמעונאית	-	239	62	1,123	53	2.68	2	

* החל מיום 17 באוגוסט 2015.

** סיים את כהונתו ביום 16 באוגוסט 2015.

*** פרש מהבנק ביום 31 בדצמבר 2015.

1. התגמולים הינם במונחי עלות לבנק ואינם כוללים מס שכר.
2. הפרשות הסוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, קרן השתלמות, חופשה, מענק יובל, ביטוח לאומי, וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בשנת החשבון.
3. תנאי הלוואות דומים לאלו של כלל עובדי הבנק. סכומי הלוואות נקבעים על פי קריטריונים אחידים, לכלל עובדי הבנק.
4. כל נושאי המשרה הבכירה מועסקים בבנק בהיקף משרה מלא (100%).

הערות:

- א. בקביעת השכר והמענקים נלקחו בחשבון בין היתר היקף העסקים של הבנק, הרווחיות ושיעור התשואה על ההון.
- ב. התנאים לניהול החשבונות בבנק לנושאי המשרה הבכירים, לרבות כל הפעילות במסגרתם, דומים לתנאים הניתנים לכלל עובדי הבנק. על פי רוב תנאים אלו אינם עדיפים על התנאים שמקבלים לקוחות אחרים, בעלי פרופיל בנקאי דומה. מכלול ההטבות הבנקאיות שניתנו לנושאי המשרה הבכירה אינו מהותי.
- ג. התגמולים מכל הסוגים נכללו בסעיף "שכר והוצאות נלוות" בדוח הרווח והפסד.
- ד. הדיקטורים בבנק (למעט דירקטורים המכהנים כנושאי משרה בחברה האם), זכאים לתגמול שאינו חורג מהמקובל, ומשולם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס 2000 - כמפורט בביאור 33 בדוחות הכספיים.
- ה. לפרטים נוספים בדבר החלטה למתן פטור ושיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק, ראה ביאור 24ב(9) בדוחות הכספיים.
- ו. לפרטים נוספים בדבר מדיניות התגמול בבנק והשלכותיה על ההנהלה הבכירה - ראה גילוי בדוח על הסיכונים המתפרסם באתר האינטרנט של הבנק ככתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory>

להלן פרטים נוספים לגבי "מרכיבי התגמול" (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל 1970), של נושאי המשרה הבכירים בבנק:

1. **מר יהושע בורשטיין** - ביום 28 ביולי 2015, אישר הדירקטוריון את תנאי ההעסקה של מר יהושע בורשטיין המכהן כמנהל הכללי של הבנק. על פי החלטת הדירקטוריון נקצבה תקופת ההעסקה של המנכ"ל ל- חמש שנים. על אף האמור לעיל יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים. עם סיום עבודתו יהיה המנכ"ל זכאי לקבלת הכספים שנצברו עבורו בקרן הפיצויים ולמענק מיוחד בהיקף של ארבע משכורות (שבע ממנו ייחשב כ"מענק משתנה", כהגדרתו במדיניות התגמול של הבנק). לאחר סיום עבודתו ייאסר על המנכ"ל לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך ארבעה חודשים. שכרו של המנכ"ל צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי המנכ"ל לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.
2. **מר אורי ברוך** - המנהל הכללי לשעבר של הבנק, הועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי שהסתיים ביום 11.11.2015. בסיום עבודתו וכמתחייב מהסכם ההעסקה, שולמו למר ברוך פיצויי פיטורין בשיעור של 200% ממשכורתו האחרונה ומענק מיוחד, בהיקף של שש משכורות. בנוסף, בהתאם להסכם הפרישה שנחתם בין הבנק לבין מר ברוך, התחייב מר ברוך שלא לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שישה חודשים. שכרו של מר ברוך היה צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, היה זכאי מר ברוך לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.
3. **מר אבי רישפן** - סמנכ"ל בכיר והחשבונאי הראשי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה שמסתיימת ביום 3.8.2018 (גיל הפרישה של מר רישפן). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים. עם סיום עבודתו יהיה מר רישפן זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר רישפן לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים. שכרו של מר רישפן צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר רישפן לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.
4. **מר בקר ציון** - סמנכ"ל ומנהל החטיבה הפיננסית, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים. עם סיום עבודתו יהיה מר בקר זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו, ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר בקר לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, יהיה מר בקר זכאי לקבלת מענק מיוחד נוסף בהיקף של שלוש משכורות. שכרו של מר בקר צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר בקר לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.
5. **גב' ציונה כהן** - סמנכ"ל והמבקרת הפנימית הראשית, מועסקת בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים. עם סיום עבודתה תהיה גב' כהן זכאית לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותה, ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתה ייאסר על גב' כהן לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, תהיה גב' כהן זכאית לקבלת מענק מיוחד נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרה של גב' כהן צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאית גב' כהן לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

6. מר קליבנוב אמיר - סמנכ"ל ומנהל החטיבה העסקית מסחרית, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר קליבנוב זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו (או למכפלת המשכורות האחרונה במספר שנות הותק - במקרה של פיטורים), ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר קליבנוב לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, יהיה מר קליבנוב זכאי לקבלת מענק מיוחד נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרו של מר קליבנוב צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר קליבנוב לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

9. מר שמואל ברמן - סמנכ"ל אגף האסטרטגיה, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר ברמן זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו בגין התקופה שממועד כניסתו לתוקף של הסכם העסקה האישי (להלן: מועד ההסכם), ולפיצויי פיטורין כמתחייב מחוקת העבודה של הבנק, בגין התקופה שממועד תחילת עבודתו של מר ברמן בבנק ועד למועד ההסכם. בנוסף, יהיה מר ברמן זכאי לקבלת מענק מיוחד בהיקף שבין ארבע לשש משכורות, ויאסר עליו לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר ברמן צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר ברמן לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

5. עסקאות עם בעלי שליטה וצדדים קשורים

א. הסכמים לקבלת שירותי מיחשוב

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המיחשוב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם, מכח הסכמים שנחתמו בין הבנק לחברה האם המבוססים על עקרונות כלכליים.

בנוסף לאמור לעיל, הבנק התקשר בהסכמים לקבלת שירותי תפעול מסוימים מהחברה האם.

לפרטים נוספים באשר להסכמים לקבלת שירותי מיחשוב ותפעול - ראה פרק 9'א להלן.

ב. מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה

הבנק התחייב לפטור מראש דירקטורים ונושאי משרה בבנק וכן דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברות בנות מסוימות (כהגדרתם במסמך ההתחייבות), מאחריות בשל נזק שייגרם לבנק (ולאותן חברות בנות), עקב הפרת חובת זהירות מצד הדירקטור או נושא המשרה.

בנוסף, התחייב הבנק לשפות דירקטורים ונושאי משרה, בשל התחייבות כספית אפשרית שתוטל עליהם, ובגין הוצאות התדיינות סבירות בגין סוגי אירועים מסוימים המפורטים במסמך.

ביום 31 בינואר 2016, אישרה האסיפה הכללית של הבנק תיקון למסמך ההתחייבות למתן שיפוי ופטור לנושאי המשרה בבנק (כהגדרתם בחוק החברות), במסגרתו הועלתה תקרת סכום השיפויים המירביים שיינתנו על ידי הבנק לנושאי המשרה, מ- 10% מההון העצמי של הבנק - ל- 25%, ובלבד שמימוש השיפוי לא יגרם לחריגה מגבולות השיפוי שנקבעו בחברה האם (בנק דיסקונט לישראל בע"מ).

ההתחייבות למתן שיפוי תינתן לנושאי המשרה, כאמור, בגין פעולה שביצעו במסגרת כהונתם בבנק או בחברות מוחזקות שלו. בנוסף החליטה האסיפה הכללית להרחיב את מתן הפטור מאחריות לנושאי המשרה, והחילה אותו על כלל נושאי המשרה והדירקטורים בבנק, ובכללם דירקטורים המועסקים לנושאי משרה או כעובדים בחברה האם.

ג. לפרטים נוספים באשר לעסקאות שנקשרו בין הבנק לבעלי שליטה וצדדים קשורים בשנת 2015 - ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.

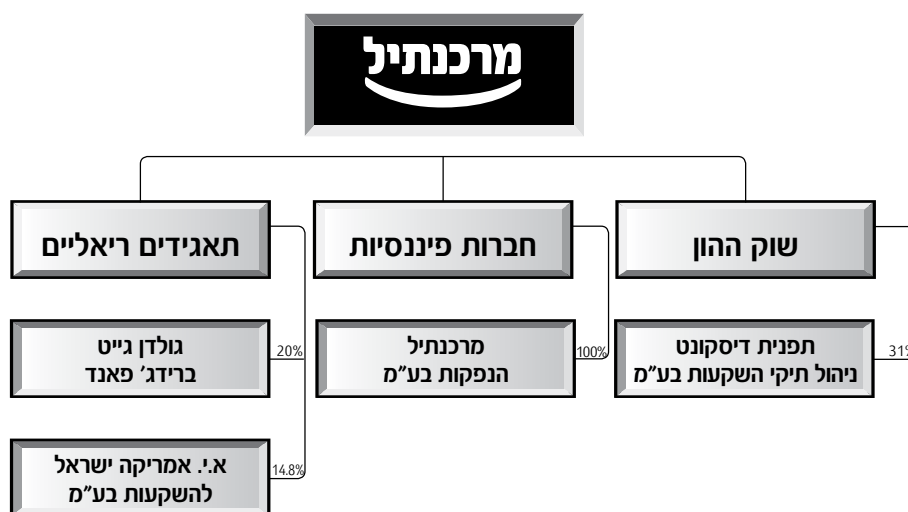
חלק ב' - פרטים נוספים הנוגעים לעסקי הבנק

6. מבנה הקבוצה והשליטה בבנק

א. השליטה בבנק

למועד פרסום דוחות אלה מחזיק בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), במלוא הבעלות והשליטה בבנק (100%). לפרטים נוספים בקשר להסכמים מהותיים שבין הבנק לבנק דיסקונט - ראה סעיף 9א' להלן. בתקופת הדוח ובשנה שקדמה לה לא בוצעו השקעות במניות הבנק ולא בוצעו עסקאות במניות הבנק על ידי החברה האם.

ב. תרשים החזקות עיקריות - ליום 31.12.2015.

7. רכוש קבוע ומתקנים⁽¹⁾

א. כללי

השקעות הבנק ברכוש קבוע ומתקנים ליום 31.12.2015, מסתכמות כדלקמן:

סך הכל מיליוני ש"ח	עלויות תוכנה מיליוני ש"ח	בניינים ⁽²⁾		עלות פחת נצבר
		ציוד ריהוט וכלי רכב מיליוני ש"ח	מקרקעין מיליוני ש"ח	
1,175	429	366	380	
829	355	289	185	
346	74	77	195	עלות מופחתת ליום 31.12.2015

1. למידע נוסף בדבר זכויות הבנק בבניינים וציוד - ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים.
2. למידע נוסף באשר להתקשרויות הבנק למכירת בניינים וציוד - ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים.

ב. בניינים ומקרקעין -

מדיניות הבנק הינה להחזיק אך ורק נכסים הדרושים לתפעול השוטף של הבנק, או שיש צפי שיידרשו לו בעתיד. נכסים שאינם עומדים בקריטריונים אלו - מוצעים על ידי הבנק למכירה, או מושכרים לתקופת ביניים, עד שיבשילו התנאים למכירתם.

זכויות הבנק במקרקעין ובבניינים הינם בדרך של בעלות או בדרך של חכירה ושכירות מוגנת. בנוסף, נמצאים בשימוש הבנק 73 נכסים, אותם שכר הבנק בשכירות חופשית.

הבנק בוחן באופן שוטף הפרשים בין השווי ההוגן או הערך בר השבה של נכסים הנמצאים בבעלותו - לבין העלות המופחתת של נכסים אלו בספריו, בהתאם לתקן החשבונאות הבינלאומי מס' 36. במקרים בהם עולה העלות המופחתת של נכסים אלו על השווי ההוגן שלהם (או הערך בר השבה, לפי העניין) - עורך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין נכסים אלו.

לאור האמור לעיל, רשם הבנק בשנת 2015 הפרשה לירידת ערכם של מבנים המיועדים למימוש בסך של כ- 1 מיליון ש"ח (2014 - זהה).

להלן פרטים על המקרקעין והבניינים המשמשים את הבנק ליום 31.12.2015 (במטרים רבועים):

שטחים בבעלות או בחכירה	שטחים בשכירות מוגנת	שטחים בשכירות חפשית	סה"כ
מ"ר	מ"ר	מ"ר	מ"ר
6,699	396	19,225	26,320
6,776	-	6,338	13,114
-	-	1,169	1,169
1,931	-	1,507	3,438
15,406	396	28,239	44,041

1. לפרטים נוספים באשר להתקשרויות הבנק למכירת מבנים - ראה ביאור 24ב(10) בדוחות הכספיים.
2. השטחים הפנויים שאינם בשימוש הבנק, מיועדים לשימוש עתידי, או למכירה - מוצגים לפי העלות שאינה עולה על שווי השוק שלהם.

8. הון אנושי

א. התפתחויות במבנה הארגוני

(1) שינויים בהנהלת החטיבה הקמעונאית

ביום 31.12.2015 סיים מר אלון בירון סמנכ"ל ומנהל החטיבה הקמעונאית את עבודתו ופרש מהבנק. לאור האמור לעיל, משמש מנכ"ל הבנק, מר יהושע בורשטיין, זמנית כממלא מקום מנהל החטיבה הקמעונאית, בנוסף לתפקידו כמנכ"ל הבנק, עד למינוי מנהל קבוע לחטיבה הקמעונאית.

(2) הרחבת פעילות יחידת התפעול העורפי

במסגרת התוכנית למיקוד עסקי והתייעלות, המשיך הבנק בשנת 2015 ביישום אסטרטגיה המשנה את תפיסת הפעילות בסניפי הבנק ויחידות המטה התפעוליות.

במסגרת תוכנית זו, הועתקו במהלך שנת 2015 פעילויות תפעוליות נוספות שבוצעו בעבר בסניפי הבנק ורוכזו ביחידות תפעול עורפי ייעודיות.

יישום התוכנית מלווה בשינויים בתהליכי העבודה בסניפים וביחידות התפעול העורפיות וכרוך בהשקעת תשומות הנדרשות להקניית התפיסות ושיטות העבודה החדשות (כמו גם בצורך לקיים תהליכי עבודה כפולים בשלבים הראשונים ליישום התוכנית).

ב. מצבת כח אדם

(1) כללי

מספר העובדים המועסקים בבנק ובחברות מאוחדות שלו, על בסיס משרה מלאה, ירד ב- 8 עובדים והסתכם בסוף שנת 2015 ב- 1,603 עובדים, לעומת 1,611 בסוף שנת 2014. בממוצע, ירד מספר העובדים המועסקים ב- 19 משרות והסתכם בשנת 2015 ב- 1,600 משרות, לעומת 1,619 משרות בשנת 2014.

2014	2015	
1,611	1,603	מספר משרות לסוף השנה
1,619	1,600	מספר משרות ממוצע

מנתונים אלה עולה כי בשנת 2015 נרשם קיטון בשיעור של כ- 1.2% בכח אדם המועסק בבנק (על בסיס מספר משרות ממוצע), הקיטון במספר המשרות נגזר, בין היתר, מיישום התוכנית לפרישה מרצון שהושקה בשנת 2014.

(2) התפלגות כח אדם בחתך מגזרי פעילות:

להלן נתונים לגבי התפלגות מספר משרות כח האדם הממוצע, בבנק בחתך מגזרי פעילות:

משרות ממוצעות	מגזרי פעילות
2015	
636	משקי בית
628	עסקים קטנים
77	בנקאות מסחרית
89	בנקאות עסקית
130	בנקאות פרטית
40	ניהול פיננסי
1600	סך הכל

* התפלגות מספר המשרות בחתך מגזרי הפעילות נערכה על פי המבנה הארגוני של מגזרי הפעילות בבנק ("גישת ההנהלה").

ג. הסכמי עבודה בבנק

(1) חוקת העבודה

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו, למעט עובדים בעלי חוזה אישי, מושתתים בעיקרם, על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים משלימים. במסגרת הסכמים אלו נקבע כי תנאי השכר, העבודה והתנאים הנלווים להם, יוצמדו לתנאים הקיימים בבנק לאומי לישראל בע"מ. פרט להסכמים אלו, נחתמים מעת לעת הסכמים פרטניים בין ההנהלה לנציגות העובדים, בגין נושאים ספציפיים.

תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק מוסדרים בחוזי העסקה אישיים.

ביום 22.5.2005 נחתם הסכם בין ההסתדרות החדשה, נציגות העובדים והחשב הכללי במשרד האוצר - הקובע, בין היתר, כי תוקפם של ההסכמים הקיבוציים הקיימים בבנק, יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2009. לאחר תאריך זה יחולו על ההסכמים הקיבוציים הוראות סעיף 5 להסכם העבודה מיום 17 במאי 1968. דהיינו, תוקף ההסכם יוארך אוטומטית לשנתיים נוספות, אלא אם יודיע אחד מן הצדדים להסכם על כוונתו להכניס בו שינויים.

לפרטים נוספים באשר לעדכון הסכם העבודה הנגזר מ"חוקת העבודה" ראה סעיף 2 להלן.

(2) עדכון הסכם השכר

כאמור בסעיף (1) לעיל, ובהתאם להסכמי השכר שנחתמו בעבר, תנאי העבודה של עובדי הבנק צמודים לתנאים שנקבעו בבנק לאומי. יצוין בהקשר זה כי ביום 29 בינואר 2015 נחתם הסכם שכר בין בנק לאומי לעובדיו (להלן: "הסכם לאומי"), שיהיה בתוקף במשך ארבע שנים, החל משנת 2015. ההסכם כולל מספר שינויים לעומת הסכם השכר הקודם, ובכללם:

- שיעור "קידום השכר" הממוצע יופחת בהדרגה, מ- 5%, ל- 4% בשנים 2016 - 2015, ול- 3.5% בשנים 2017 - 2018.
 - תקרת "תוספת הותק" הועלתה מ- 37 שנים, ל- 38 שנים.
 - שיעור הפרשות המעביד לתגמולים לעובדים הכלולים בהסדר "פנסיה צוברת" יועלה ל- 7.5% (במקום 5% או 6%, לפי העניין).
 - מענקי הוותק ("יובל") הופחתו בכל רמות הוותק, כדלקמן:
 - המרכיב הכספי במענק הופחת מ- 7.5 - 5 חודשי שכר, ל- 3-4 חודשי שכר.
 - מרכיב החופשה הופחת מ- 1.5 - 1 חודשי שכר, ל- 0.75 - 0.5 חודשי שכר.שיעורי המענק המופחתים יחולו על כל המענקים שישולמו החל מיום 1.2.2016, ואילך.
 - תינתן לעובדים אפשרות להמיר את ימי המחלה שנצברו לזכותם עד ליום 29.1.2015 (וטרם נוצלו), לימי חופשה, לפי יחס המרה של עד שני ימי חופשה לכל 30 ימי מחלה, במגבלות הבאות:
 - יחס המרה ייקבע בהתאם לשיעור הניצול של ימי המחלה בעבר.
 - המרת "ימי המחלה", ל"ימי חופשה", כאמור - תתאפשר רק בשנת העבודה האחרונה של העובד, ובתנאי שתאריך פרישתו יחול במועד שנקבע בחוק.
 - ישולם לעובדים הקבועים מענק חד פעמי בגובה משכורת אחת.
- בעקבות חתימת ההסכם בבנק לאומי, כאמור, ומכיוון שבהסכמי השכר הקיימים בבנק, נקבעה הצמדת תנאי העבודה של עובדי הבנק, לאלו של עובדי בנק לאומי, נחתם ביום 28 באפריל 2015 הסכם קיבוצי מיוחד בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים, המהווה עדכון להסכם השכר הקודם, שיהיה בתוקף למשך ארבע שנים החל מיום 1 בינואר 2015.

הסכם השכר המעודכן מאמץ הסכמות רלוונטיות לבנק שנקבעו בהסכם השכר של בנק לאומי, והתאמת מרכיבים אחרים לחוקת העבודה הנהוגה בבנק.

בדוחות הכספיים ליום 31.12.2015 נכללו הפרשות מתאימות הנגזרות מעדכון הסכם השכר, כאמור.

בעקבות רישום הפרשות אלו, רשם הבנק בשנת 2015 קיטון חד פעמי בהוצאות השכר (בשל הירידה הצפויה בהתחייבות לתשלום מענקי יובל מחד, ורישום הפרשות בגין "ימי מחלה שלא נוצלו", ותשלום מענק חד פעמי, מאידך). נטו - בסך של כ- 30 מיליון ש"ח.

מאידך, יישום כלל המרכיבים שנכללו בהסכם השכר החדש, הגדיל את הוצאות השכר השוטפות של הבנק בשנת 2015, בסך של כ- 9 מיליון ש"ח.

(3) עדכון התחייבויות הבנק לתשלום הטבות מסוימות לאחר סיום ההעסקה

בהתאם לחוקת העבודה זכאים עובדי הבנק לקבלת הטבות מסוימות עם פרישתם לגמלאות, ובכלל זה קבלת עיתון יומי על חשבון הבנק.

ביום 11 באוקטובר 2015 נחתם הסכם בין הבנק לבין ההסתדרות ונציגות העובדים, במסגרתו הסכימו עובדי הבנק לוותר על זכותם לקבלת עיתון יומי עם צאתם לגמלאות בתמורה לקבלת סכום חד פעמי בסך של 7 מיליון ש"ח.

הקיטון בהתחייבויות הבנק לתשלום הטבות לאחר ההעסקה הנובע מחתימת ההסכם, כאמור, הסתכם ליום 31 בדצמבר 2015, בסך של כ- 16 מיליון ש"ח.

הקיטון בהתחייבויות הבנק, כאמור, בניכוי התשלום החד פעמי ששולם על ידו - בסך של כ- 7 מיליון ש"ח, נזקף בחלקו (כ- 4 מיליון ש"ח), לסעיף "משכורת והוצאות נלוות לשכר", ובחלקו (כ- 5 מיליון ש"ח) לסעיף "רווח כולל אחר".

ד. סינוף

בסוף שנת 2015 מנה הבנק 79 סניפים (2014 - 80 סניפים) במסגרת המדיניות לבחינה שוטפת של מערך הסינוף פתח הבנק בשנת 2015 סניף אחד המתמחה במתן שירותים בנקאיים למגזר הקמעונאי. מאידך, מוזגה בתקופת הדוח פעילות של שני סניפים סמוכים.

9. הסכמים מהותיים

א. הסכם לקבלת שירותי מחשב ותפעול

(1) הסכם לקבלת שירותי מחשב

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המיחשוב והתפעול מסופקים לבנק על ידי החברה האם, מכח הסכמים שנחתמו בין הבנק לחברה האם, המבוססים על עקרונות כלכליים.

הסכמים אלו מפרטים את היקף איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת מעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת.

בהתאם להסכם שנחתם בין הצדדים ביום 11 בנובמבר 2004 (להלן: "הסכם השירות"), התחייבה החברה האם לספק לבנק שירותי מחשב בהיקף ובדרגת איכות שפורטו בהסכם, לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור לעיל, ההסכם מאפשר לכל אחד מהצדדים להביא לסיומו בהודעה מוקדמת, כדלקמן:

- בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ: שנתיים.

- בנק דיסקונט לישראל בע"מ: שלוש שנים.

תמחור שירותי המחשב שמקבל הבנק מכח הסכם זה מבוסס על הסכמי תמחור תקופתיים, המתחדשים מעת לעת (להלן: "הסכמי התמחור").

עלות שירותי המחשב הנוכחיים מסתכמת בכ- 63 מיליון ש"ח לשנה ונגזרת מהסכם תמחור שנחתם בין הצדדים ביום 17 ביוני 2010 לתקופה של שבע שנים שהסתיימה ביום 31.12.2015.

ביום 27 בדצמבר 2015 הסכימו הצדדים להאריך את תוקף "הסכם התמחור", לשנה נוספת, עד ליום 31 בדצמבר 2016.

הארכת ההסכם אושרה על ידי ועדת הביקורת של הדירקטוריון ביום 10 בינואר 2016.

(2) הסכם התפעול

ביום 11 בנובמבר 2004 נחתם הסכם בין הבנק לחברה האם, במסגרתו התחייבה החברה האם לספק לבנק שירותי תפעול מסוימים, שפורטו בהסכם, לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור לעיל, ההסכם מאפשר לכל אחד מן הצדדים להביא לסיומו בהודעה מוקדמת, במועדים זהים לאלו שנקבעו בהסכם לקבלת שירותי מחשב - ראה סעיף (1), לעיל.

העלות השנתית של שירותי התפעול המתקבלים באמצעות החברה האם מסתכמת בכ- 3 מיליון ש"ח לשנה, ונגזרת מעלותם היחסית של שירותים אלו בחברה האם.

ב. הסכמי עבודה

למידע באשר להסכמי העבודה הקיימים בבנק ולהתפתחויות שחלו בנושא זה - ראה פרק 8 לעיל.

10. מגבלות בתחום החקיקה ותקינה

הבנק (כמו גם יתר הבנקים במערכת הבנקאית בישראל), פועל במסגרת מערכות חוקים צווים ותקנות המוטלים עליו ובהן, בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכן הוראות כללים והנחיות המתפרסמות מעת לעת על ידי המפקח על הבנקים, לרבות: הוראות ניהול בנקאי תקין וכללי הבנקאות (שירות ללקוח).

להלן מידע באשר להתפתחויות בתחום החקיקה והתקינה שחלו בשנת 2015, שלהערכת הנהלת הבנק השלכותיהן על פעילות הבנק, או תוצאותיו העסקיות, איננה זניחה:

א. חקיקה בתחום העמלות הבנקאיות

(1) הכרזה על שירות "משלוח הודעות ללקוחות", "כ"שירות בר פיקוח"

ביום 10 במאי 2015 תיקן בנק ישראל את צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התרעות), התשע"ה - 2015, במסגרתו הוגדר שירות זה כ"שירות בר-פיקוח", המגביל את מחירו המכסימלי לסך של חמישה ש"ח בלבד.

התיקון לצו נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2015 ויושם על ידי הבנק במועד זה. להערכת הנהלת הבנק, המבוססת על הנסיון שנצבר בשנת 2015, התיקון לצו צפוי להקטין את הכנסות הבנק מעמלות ניהול חשבונות עובר ושב בסך של כ- 10-15 מיליון ש"ח לשנה.

(2) תיקון כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות)

ביום 28 ביולי 2015 פורסמו תיקונים לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), במסגרתו הופחתו תעריפי עמלות מסוימים, כדלקמן:

- נאסר על תאגידים בנקאיים לגבות עמלה בגין החזר עמלות מלקוחות שהפקידו המחאות אלו.
- נאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות "דמי כרטיס" בגין כרטיסי "חיוב מיד", מלקוחות שהבנק הנפיק עבורם גם כרטיס אשראי.

התיקונים לכללי העמלות, כאמור, נכנסו לתוקף במדורג, בחודשים פברואר - יולי 2015, ויושמו על ידי הבנק במועדים שנקבעו. הנתונים שנאספו עד כה אינם נותנים תמונה מלאה באשר למלוא השלכות הנגזרות מתיקונים אלה. עם זאת, מאומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הנהלת הבנק עולה, שיישום הכללים החדשים עלול להפחית את הכנסות הבנק מעמלות בסך של כ- 3-5 מיליון ש"ח לשנה.

ב. חקיקה בתחום: "יחסי בנק לקוח"

(1) הצעת חוק המשכון, התשע"ה - 2015

הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת ביום 27.5.2015 וכוללת שינויים מהותיים ביחס לדיני השיעבודים הנהוגים כיום, לרבות:

- מוצע לאפשר לחייבים לייצור שיעבודים נוספים על נכס משועבד, ללא הסכמת בעל השיעבוד.
 - מוצע לשלול אפשרות ליצירת "שיעבודים שוטפים".
- בשלב זה טרם ברור אם ההנחיות שנכללו בהצעת החוק יאושרו כלשונן בסוף הליך החקיקה. לפיכך, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את ההשלכות שיהיו להנחיות החדשות שנכללו בהצעת החוק, על פעילות הבנק בעתיד.

(2) תזכיר חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ה - 2015

ביום 17 בינואר 2016 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה, תזכיר "חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי", המהווה "רפורמה מקיפה בהליכי חדלות פירעון" של יחידים ותאגידים. התזכיר כולל שינויים מהותיים בכללים הנהוגים בנושא זה, לרבות:

- מוצע לבטל את מרבית החובות בדין קדימה.

- נושה מובטח ב"שיעבוד צף", יהיה זכאי לקבלת תמורה שלא תעלה על 75% משווי הנכסים המובטחים בשיעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תהווה מקור לפירעון התשלומים המגיעים לנושים הכלתי מובטחים.
 - השינויים שנכללו בתזכיר החוק, יחולו רק על אשראים שיינתנו לאחר מועד אישור החוק.
- הליכי החקיקה הנגזרים מההצעות שנכללו בתזכיר החוק טרם הושלמו וטרם הוצע מועד לכניסתם לתוקף. עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, אישור ההנחיות שנכללו בהצעת החקיקה, במתכונתן הנוכחית - עלול לגרום הן לעליה בהוצאות הבנק בגין הפסדי אשראי, והן לשינויים בתהליכי חיתום האשראי.

ג. צעדי חקיקה בתחום התחרות במערכת הבנקאית

- ביום 3 ביוני 2015 מונתה על ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל "הועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים" ("ועדת שטרומ"), (להלן: "הועדה").
- ביום 14 בדצמבר 2015, פרסמה הועדה את המלצותיה. בין היתר המליצה הועדה לנתק את קשרי הבעלות והשליטה בין מרבית חברות כרטיסי האשראי, לבין התאגידים הבנקאיים המחזיקים בהן. בנוסף, ייאסר על התאגידים הבנקאיים להנפיק כרטיסי אשראי במשך ארבע שנים.
- עד כה טרם התקיים דיון בהמלצות הועדה וטרם החלו הליכי חקיקה בנושא זה. לפיכך, לא ניתן לאמוד, בשלב זה, את ההשלכות שיהיו להמלצות הועדה, על פעילות הבנק בתחום זה.
- למידע מפורט באשר להתפתחויות שחלו בשנת 2015 בנושאי חקיקה והסדרה הנוגעים למערכת הבנקאית בישראל - ראה פרק 6' בדוח הדיסקוריון וההנהלה.

11. דירוג האשראי

- הבנק מדורג על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדירוג"). ביום 23.12.2015 החליטה חברת הדירוג לאשרר את הדירוג שנקבע בשנה הקודמת להתחייבויות הבנק בדירוג "AA" (באופן דירוג יציב). כתבי התחייבות הנדחים של הבנק דורגו על ידי חברת הדירוג בדירוג "AA-" (זהה לדירוג שנקבע לכתבי התחייבות אלו אשתקד), הנמוך בדרגה אחת מדירוג הבנק, לאור מתודולוגית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor's" (חברת האם של "מעלות - S&P"), לפיה - כתבי התחייבות נדחים ידרגו בדרגה אחת נמוכה יותר, מדירוג המנפיק.
- יצוין עוד, כי בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית, הוגדר הבנק על ידי חברת הדירוג כ"חברת ליבה" בקבוצת דיסקונט. קביעה זו יוצרת זיקה חד - חד ערכית בין דירוג החברה האם לדירוג הבנק.

12. מגזרי פעילות פיקוחיים

- בהתאם להוראה בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 23.12.2001, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם מידע איכותי וכמותי לגבי פעילותם הבנקאית בחתך מגזרי פעילות.
- על פי הוראה זו הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:
- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
 - תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדיסקוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
 - קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
- המידע באשר להתפלגות הנכסים, ההתחייבויות והתוצאות העסקיות בחתך מגזרי פעילות שהוצג על ידי התאגידים הבנקאיים מכח הוראה זו, נגזר מהגדרות סובייקטיביות שנקבעו על ידי הבנקים השונים, עבור כל אחד ממגזרי הפעילות, בהתאם למבנה הארגוני הספציפי המאפיין אותם.

מכיוון שהתפלגות הפעילות הבנקאית בחתך מגזרי הפעילות, הנגזרת ממתודולוגיה זו איננה אחידה, הגילוי בחתך מגזרי פעילות המבוסס על הגדרות אלו - סובייקטיבי ואינו בר השוואה.

במטרה להציג מידע השוואתי בנושא זה, פרסם בנק ישראל ביום 3 בנובמבר 2014 תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "מגזרי פעילות".

התיקון להוראה כולל הנחיה חדשה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע נוסף באשר לתוצאות פעולותיהם בחתך "מגזרי פעילות פיקוחיים" (מעבר למידע שנכלל עד כה בנושא זה, על פי "גישת ההנהלה").

מגזרי הפעילות הפיקוחיים, הוגדרו על ידי בנק ישראל בתיקון להוראה בהתבסס על מאפייני לקוחותיהם, כגון: אופי פעילותם (בהתייחס ללקוחות הפרטיים), או מחזורם העסקי (בהתייחס ללקוחות העסקיים), במתכונת הקושרת על בסיס אחיד וחד ערכי, בין הלקוחות השונים בכלל המערכת הבנקאית, לבין מגזרי הפעילות הפיקוחיים, כדלקמן:

- **"משקי בית":** לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים אופייניים לאלו של משקי בית (נמוך מ- 3 מיליוני ש"ח).
- **"בנקאות פרטית":** לקוחות פרטיים שהיקף תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליון ש"ח.
- **"עסקים זעירים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נופל מ- 10 מיליון ש"ח.
- **"עסקים קטנים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נע בין 10, ל- 50 מיליון ש"ח.
- **"עסקים בינוניים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי נע בין 50, ל- 250 מיליון ש"ח.
- **"עסקים גדולים":** לקוחות עסקיים שמחזור פעילותם השנתי עולה על 250 מיליון ש"ח.

בנוסף, הוגדר בתיקון להוראה מגזר: "ניהול פיננסי" - הכולל בעיקרו פעילות בנקאית שלא שויכה למגזרי הפעילות האחרים (כגון: מסחר, ניהול נכסים והתחייבויות, השקעות ריאליות, וכו').

לפיכך, המידע שיוצג בדוחות הכספיים, הנגזר מהגדרות אלה, יכלול נתונים כספיים שהוגדרו כאמור, על בסיס אחיד ובר השוואה - בגין כל אחד ממגזרי הפעילות.

הגילוי הנדרש בתיקון להוראה יכלול בדוחות הכספיים התקופתיים של כלל התאגידים הבנקאיים, וייכנס לתוקף במדורג, כדלקמן:

- הגילוי המתייחס לנתונים המאזניים של "מגזרי הפעילות הפיקוחיים" (כהגדרתם בהוראה), נכנס לתוקף ביום 31.12.2015 ונכלל בדוחות הכספיים לשנת 2015.
- דרישות הגילוי האחרות שנכללו בתיקון להוראה, יכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2016.
- למידע נוסף באשר להתפלגות האשראי והפיקדונות בבנק ליום 31 בדצמבר 2015, בחתך "מגזרי פעילות פיקוחיים" - ראה ביאור 27 בדוחות הכספיים.
- למידע נוסף באשר לפעילות הבנק בחתך מגזרי פעילות "בגישת ההנהלה" המבוסס על המבנה הארגוני של הבנק) - ראה פרק 9 בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 28 בדוחות הכספיים.

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים - מאוחד⁽¹⁾

בסכומים מדווחים

א. יתרות ממוצעות ושיעורי הריבית

2015			
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נכסים נושאי ריבית⁽³⁾:
4.75	931 ⁽⁶⁾	19,593	אשראי לציבור ⁽³⁾
0.63	4	567	פקדונות בבנקים
0.13	4	3,194	פקדונות בבנקים מרכזיים
1.17	35	3,001	אג"ח מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה ⁽⁴⁾
1.52	-	23	אג"ח למסחר
-	-	-	נכסים אחרים
3.69	974	26,378	סה"כ נכסים נושאי ריבית
-	-	372	חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאי ריבית
-	-	1,236	נכסים אחרים שאינם נושאי ריבית ⁽⁵⁾
3.69	974	27,986	סה"כ נכסים
			התחייבויות נושאות ריבית⁽⁶⁾:
(0.02)	(1)	2,094	פקדונות הציבור - לפי דרישה
(0.46)	(77)	16,864	פקדונות הציבור - לזמן קצוב
(1.34)	(2)	154	פקדונות הממשלה
(0.35)	(2)	467	פקדונות מבנקים
(2.90)	(19)	674	כתבי התחייבות נדחים
-	(1)	-	התחייבויות אחרות
(0.50)	(102)	20,253	סה"כ התחייבויות נושאות ריבית
-	-	4,545	פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית
-	-	371	זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית
-	-	841	התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ⁽⁷⁾
(0.50)	(102)	26,010	סה"כ התחייבויות
-	-	1,976	אמצעים ההוניים
(0.50)	(102)	27,986	סה"כ התחייבויות והאמצעים ההוניים
3.19			פער הריבית
3.31	872	26,378	תשואה נטו ⁽⁸⁾ על הנכסים נושאי ריבית

* הוצג מחדש

** הנתונים מתייחסים לנכסים ולהתחייבויות של הבנק בישראל ולהכנסות והוצאות הריבית הנגזרים מהם.

2013			2014		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5.54	⁽⁶⁾ 938	16,955	5.05	⁽⁶⁾ 910	18,022
1.18	19	1,587	0.91	9	907
1.52	15	1,034	0.58	13	2,323
2.53	153	6,052	1.66	77	4,620
3.01	2	57	5.94	2	30
17.3	1	5	-	-	-
4.39	1,128	25,690	3.90	1,011	25,902
-	-	327	-	-	341
-	-	*1,090	-	-	*1,157
4.39	1,128	27,107	3.90	1,011	27,400
(0.31)	(5)	1,665	(0.13)	(2)	1,871
(1.81)	(340)	18,837	(0.95)	(173)	18,166
(2.24)	(4)	167	(1.79)	(3)	160
(1.49)	(5)	314	(0.95)	(4)	380
(5.84)	(52)	897	(3.79)	(29)	755
-	-	-	-	-	-
(1.86)	(406)	21,880	(0.99)	(211)	21,332
-	-	2,337	-	-	3,047
-	-	327	-	-	341
-	-	*827	-	-	*877
(1.86)	(406)	25,371	(0.99)	(211)	25,597
-	-	1,736	-	-	1,803
(1.86)	(406)	27,107	(0.99)	(211)	27,400
2.53	-	-	2.91	-	-
2.81	722	25,690	3.09	800	25,902

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים - מאוחד⁽¹⁾ (המשך)

בסכומים מדווחים

ב. יתרות ממוצעות ושיעורי הריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית (במיליוני ש"ח)

2015			
שיעור הכנסה**	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			מטבע ישראלי לא צמוד:
4.09	879	21,500	סך נכסים נושאי ריבית
(0.48)	(67)	13,829	סך התחייבויות נושאות ריבית
3.61	-	-	פער הריבית
			מטבע ישראלי צמוד למדד:
1.71	54	3,155	סך נכסים נושאי ריבית
(0.77)	(29)	3,755	סך התחייבויות נושאות ריבית
0.94	-	-	פער הריבית
			מטבע חוץ***:
2.37	41	1,723	סך נכסים נושאי ריבית
(0.24)	(6)	2,669	סך התחייבויות נושאות ריבית
2.13	-	-	פער הריבית
			סך פעילות בישראל:
3.69	974	26,378	סך נכסים נושאי ריבית
(0.50)	(102)	20,253	סך התחייבויות נושאות ריבית
3.19	-	-	פער הריבית

* סווג מחדש.

** באחוזים.

*** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

2013			2014		
שיעור הכנסה**	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה**	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4.75	*887	18,694	4.38	*873	19,947
(1.49)	(227)	15,216	(0.86)	(129)	14,906
3.26	-	-	3.52	-	-
4.34	*202	4,676	2.33	*100	4,261
(4.06)	(166)	4,105	(1.82)	(74)	4,046
0.28	-	-	0.51	-	-
1.65	39	2,320	2.19	38	1,694
(0.50)	(13)	2,559	(0.35)	(8)	2,380
1.15	-	-	1.84	-	-
4.39	1,128	25,690	3.90	1,011	25,902
(1.86)	(406)	21,880	(0.99)	(211)	21,332
2.53	-	-	2.91	-	-

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים - מאוחד⁽¹⁾ (המשך)

בסכומים מדווחים

ג. ניתוח השינויים בהכנסות הריבית ובהוצאות הריבית (במיליוני ש"ח)

2014 לעומת 2013			2015 לעומת 2014			
שינוי נטו	גידול (קיטון)		שינוי נטו	גידול (קיטון)		
	מחיר ⁽¹⁰⁾	כמות ⁽⁹⁾		מחיר ⁽¹⁰⁾	כמות ⁽⁹⁾	
נכסים נושאי ריבית						
(28)	(82)	54	21	(54)	75	אשראי לציבור
(89)	(43)	(46)	(58)	(1)	(57)	נכסים נושאי ריבית אחרים
(117)	(125)	8	(37)	(55)	18	סה"כ הכנסות ריבית
התחייבויות נושאות ריבית						
170	164	6	97	91	6	פקדונות הציבור
25	26	(1)	12	13	(1)	התחייבויות נושאות ריבית אחרות
195	190	5	109	104	5	סה"כ הוצאות ריבית

הערות:

1. הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
2. על בסיס יתרות לתחילת החודשים (במגזר מטבע ישראלי לא צמוד - על בסיס יתרות יומיות).
3. לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
4. מהיתרה הממוצעת של אגרות חוב זמינות למכירה נכתה היתרה הממוצעת של רווחים שטרם מומשו בגין אגרות חוב זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, בסך 75 מיליון ש"ח (2014 - 121 מיליוני ש"ח; 2013 - 118 מיליון ש"ח).
5. לרבות מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
6. הכנסות הריבית כוללות עמלות בסך 118 מיליון ש"ח (2014 - 103 מיליון ש"ח; 2013 - 41 מיליון ש"ח).
7. לרבות מכשירים נגזרים.
8. תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים הנושאי ריבית.
9. השפעת הכמות חושבה על ידי הכפלת המחיר הנוכחי בשינוי בכמות.
10. השפעת המחיר חושבה על ידי הכפלת השינוי במחיר ביתרות הממוצעות בתקופה המקבילה אשתקד.

נספח 2 - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב רבעוני

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2014				2015				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
227	276	266	242	192	283	263	236	הכנסות ריבית
36	79	61	35	(25)	76	43	8	הוצאות ריבית
191	197	205	207	217	207	220	228	הכנסות ריבית, נטו
(14)	(3)	(1)	33	(2)	(8)	20	57	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
205	200	206	174	219	215	200	171	הכנסות ריבית נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
12	2	18	10	43	4	(13)	3	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
78	74	76	85	78	77	76	79	עמלות
-	-	-	1	-	-	33	-	הכנסות אחרות
90	76	94	96	121	81	96	82	סך הכל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
(1)141	(1)140	(1)165	(1)139	122	129	139	128	משכורות והוצאות נלוות
38	36	(1)38	38	36	37	40	39	אחזקה ופחת בניינים וציוד
38	(1)40	(1)45	44	40	44	46	41	הוצאות אחרות
217	216	248	221	198	210	225	208	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
78	60	52	49	142	86	71	45	רווח לפני מיסים
(1)31	(1)24	(1)21	(1)18	54	34	24	24	הפרשה למיסים
47	36	31	31	88	52	47	21	רווח לאחר מיסים
1	-	-	1	-	1	1	-	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
48	36	31	32	88	53	48	21	רווח נקי
רווח נקי למניה (באלפי שקלים חדשים)								
(1)0.39	(1)0.29	(1)0.25	(1)0.25	(1)0.71	0.43	0.39	0.17	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.04	(1)0.03	(1)0.02	(1)0.03	0.07	0.04	0.04	0.02	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: זכויות עובדים ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה" - ראה ביאור ד'9-7 בדוחות הכספיים.

נספח 3 - תמצית מאזן מאוחד לסופי רבעונים - מידע רב רבעוני

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2014				2015				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
								נכסים
3,851	3,880	4,310	4,994	3,734	4,894	5,282	5,502	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,331	4,988	3,786	3,831	3,296	2,868	2,777	3,432	ניירות ערך
18,339	18,441	18,808	19,234	19,857	20,399	20,580	20,754	אשראי לציבור
(352)	(324)	(310)	(319)	(310)	(299)	(312)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
17,987	18,117	18,498	18,915	19,547	20,100	20,268	20,417	אשראי לציבור, נטו
10	10	10	11	5	6	7	7	השקעה בחברות כלולות
⁽¹⁾ 401	⁽¹⁾ 397	⁽¹⁾ 399	⁽¹⁾ 397	420	405	353	346	בניינים וציוד
19	16	42	30	33	21	29	31	נכסים בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 343	⁽¹⁾ 375	⁽¹⁾ 352	⁽¹⁾ 392	360	341	396	341	נכסים אחרים
27,942	27,783	27,397	28,570	27,395	28,635	29,112	30,076	סך הכל נכסים
								התחייבויות והון
23,424	23,492	22,786	24,060	22,779	23,774	24,081	25,388	פקדונות הציבור
467	190	539	492	461	714	790	459	פקדונות מבנקים
167	161	161	139	159	156	157	151	פקדונות הממשלה
787	787	676	681	670	672	672	672	כתבי התחייבות נדחים
135	147	161	109	114	149	120	122	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
⁽¹⁾ 1,103	⁽¹⁾ 1,145	⁽¹⁾ 1,183	⁽¹⁾ 1,173	1,229	1,120	1,201	1,181	התחייבויות אחרות
26,083	25,922	25,506	26,654	25,412	26,585	27,021	27,973	סך הכל התחייבויות
⁽¹⁾ 1,859	⁽¹⁾ 1,861	⁽¹⁾ 1,891	⁽¹⁾ 1,916	1,983	2,050	2,091	2,103	הון עצמי
27,942	27,783	27,397	28,570	27,395	28,635	29,112	30,076	סך הכל התחייבויות והון

1. הוצג מחדש בגין היישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, בנושא: זכויות עובדים ובגין היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים, בנושא: "היוון עלויות תוכנה".

מילון מונחים ואינדקס

345

מילון מונחים

347

אינדקס

חוזה בין שני צדדים במסגרתו מעניק אחד הצדדים (כותב האופציה) לצד הנגדי זכות לרכוש או זכות למכור נכס שנקבע בחוזה, תמורת מחיר קבוע מראש, במועד קבוע מראש או לפניו.	אופציה
נייר ערך הכולל התחייבות של המנפיק לשלם למחזיק נייר הערך (איגרת החוב), את הקרן שנקבעה באיגרת החוב בתוספת ריבית, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים (בהתאם לתנאים שנקבעו באיגרת החוב).	איגרת חוב
ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי בקבוצת הכנסה נמוכה או בינונית.	ארצות פחות מפותחות - LDC (Least Developed Countries)
רכיבי הון המשמשים בחישוב יחסי יציבות (כגון: הלימות הון) ומורכבים משני רבדים: א. הון ברובד הראשון הכולל את ההון העצמי החשבונאי לאחר התאמות פיקוחיות (כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 202). ב. הון ברובד השני הכולל בעיקר מכשירי חוב הוניים, והתאמות פיקוחיות אחרות.	הון פיקוחי
אשראי והתחייבויות למתן אשראי (מאזני חוץ מאזני) כמשמעותם בהוראת ניהול בנקאי תקין 313.	חבות
חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות בגינן נדרשת תשומת לב מיוחדת של ההנהלה, אשר אם לא יטופלו, תיתכן הרעה בסיכויים לפירעון האשראי או במעמדו של הבנק כנושה.	חוב בהשגחה מיוחדת
חוב המסווג כ"פגום", "נחות" או כ"השגחה מיוחדת".	חוב בעייתי
חוב אשר אינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות או יכולת התשלום של החייב וקיימת אפשרות ברורה כי הבנק יספוג בגינו הפסד, אם הליקויים לא יתוקנו.	חוב נחות
חוב שהבנק צופה כי לא יוכל לגבות את הסכומים המגיעים מהחייב, במועדים שנקבעו על פי הסכם החוב.	חוב פגום
חוב פגום שלהערכת הבנק, פרעונו צפוי ממימוש הבטוחות שהועמדו להבטחתו, בלבד, מכיוון שלחייב אין מקורות זמינים אחרים לפירעונו.	חוב שגבייתו מותנית בביטחון
היחס שבין סך אמצעי ההון (ברובד הראשון וברובד השני), לבין סך נכסי הסיכון של הבנק.	יחס הלימות הון כולל
יתרת החוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות נטו או עלויות נדחות נטו שנזקפו ליתרת החוב וטרם הופחתו, ובניכוי כל חלק מהחוב שנמחק חשבונאית.	יתרת חוב רשומה
כללים לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.	כללי באזל

כתבי התחייבות שהזכויות המוקנות מכוחם נדחות מפני תביעותיהם של יתר הנושים של הבנק, למעט כתבי התחייבות אחרים מאותו סוג.	כתבי התחייבות נדחים
מכשירי חוב כגון התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).	מכשירי אשראי חוץ מאזניים
מכשיר פיננסי או חוזה אחר שמתקיימים בו שלושה מאפיינים במצטבר: א. בסיס וסכום נקוב הקובעים את סכום הסילוק של המכשיר. ב. ההשקעה הראשונית נטו הנדרשת קטנה מזו שהיתה נדרשת בסוגי חוזים אחרים, החשופים בצורה דומה לשינויים בגורמי שוק (או שלא נדרשת כל השקעה). ג. תנאיו דורשים או מתירים סילוק נטו.	מכשיר נגזר
מזומן, ראייה לזכות בעלות בתאגיד, או חוזה המקיים שני תנאים, כדלקמן: א. המכשיר מטיל על צד אחד מחויבות חוזית להעביר מזומן, או מכשיר פיננסי אחר לצד שני, או להחליף מכשירים פיננסיים אחרים עם הצד השני בתנאים העלולים להיות לרעת הצד הראשון. ב. המכשיר מעניק לצד השני זכות חוזית לקבל מזומן או מכשיר פיננסי אחר מהצד הראשון, או להחליף מכשירים פיננסיים אחרים עם הצד הראשון בתנאים העשויים להיות לטובת הצד השני.	מכשיר פיננסי
הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של מכשירים פיננסיים נושאי ריבית.	משך חיים ממוצע (מ"מ)
מכשירים נגזרים אשר אינם נסחרים בבורסה רשמית, ונוצרו במסגרת התקשרות בין שני צדדים נגדיים.	נגזר OTC (Over the counter)
החשיפה להפסד שעלול להיגרם, אם הצד הנגדי לעסקה במכשיר נגזר, לא יעמוד בתנאי העסקה.	סיכון אשראי צד נגדי - CVA (Credit Valuation Adjustment)
שוק בו עסקאות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים, על מנת לספק מידע על תמחור הנכסים וההתחייבויות על בסיס שוטף.	שוק פעיל
היחס בין המסגרת המאושרת של החוב בעת העמדת המסגרת, לבין שווי הנכס המבטיח את החוב, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת, המשמש בחישוב "הלימות ההון".	שיעור המימון - LTV (Loan To Value Ratio)
תהליך פנימי להערכת הלימות ההון של הבנק. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.	ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

עמוד

א	
48-49, 158-171	אומדנים חשבונאיים קריטיים
284-289	ארגון מחדש של חובות בעייתיים
ב	
86-90	בנקאות מסחרית
96-101	בנקאות פרטית
ה	
67-70, 252-255	הון והלימות הון
161-164, 205-207, 216-217, 242-251	הטבות לעובדים
50-52, 222	הכנסות ריבית
109-110, 125-126, 290	הלוואות לדיור
53-54, 236, 275	הוצאות בגין הפסדי אשראי
213-214, 234-236, 275-276	הפרשה להפסדי אשראי
160, 217, 252-262	התחייבויות תלויות
ח	
63, 234-235, 277-278	חובות בסיווג בעייתי
211-214, 234-235, 277-278, 280-289	חובות פגומים
י	
168-169, 216	ירידת ערך
70, 204-205	יחס המינוף
מ	
71-113, 221, 268-274	מגזרי פעילות
197-221	מדיניות חשבונאית
123-124	מוסדות פיננסים זרים
127	מימון ממונף
219, 225-229	מיסים על הכנסה
218, 264-268	מכשירים נגזרים

עמוד

נ	
59-62, 210-211, 232-233	ניירות ערך
116	ניהול סיכונים
253	נכסי סיכון
ס	
117-127	סיכון אשראי
142-147	סיכון נזילות
128-138	סיכון ריבית
128-142	סיכון שוק
149	סיכון תפעולי
ע	
223	עמלות
122, 177-178	ענפי משק
81-86	עסקים קטנים
פ	
238	פחת והפחתות
240	פיקדונות הציבור
צ	
304-309, 327-328	צדדים קשורים
ר	
154-155	ריכוזיות לווה וקבוצת לווים
ש	
219-220, 296-303	שווי הוגן
104-108	שוק ההון
ת	
330-332	תגמול
17	תוכנית אסטרטגית
16	תשואה להון